

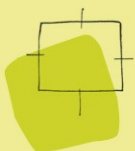
B i j l a g e n

1. PlanMER
2. Advies externe veiligheid
3. Herberekening Groepsrisico
4. Paardenbakkennotitie
5. Nota inspraak en overleg

1. PlanMER

**PlanMER bestemmingsplan Buitengebied
Haren**

Gemeente**Haren**

BügelHajema

Plek voor ideeën

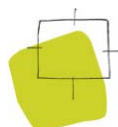
PlanMER bestemmingsplan Buitengebied Haren

Inhoud

Rapport en bijlagen

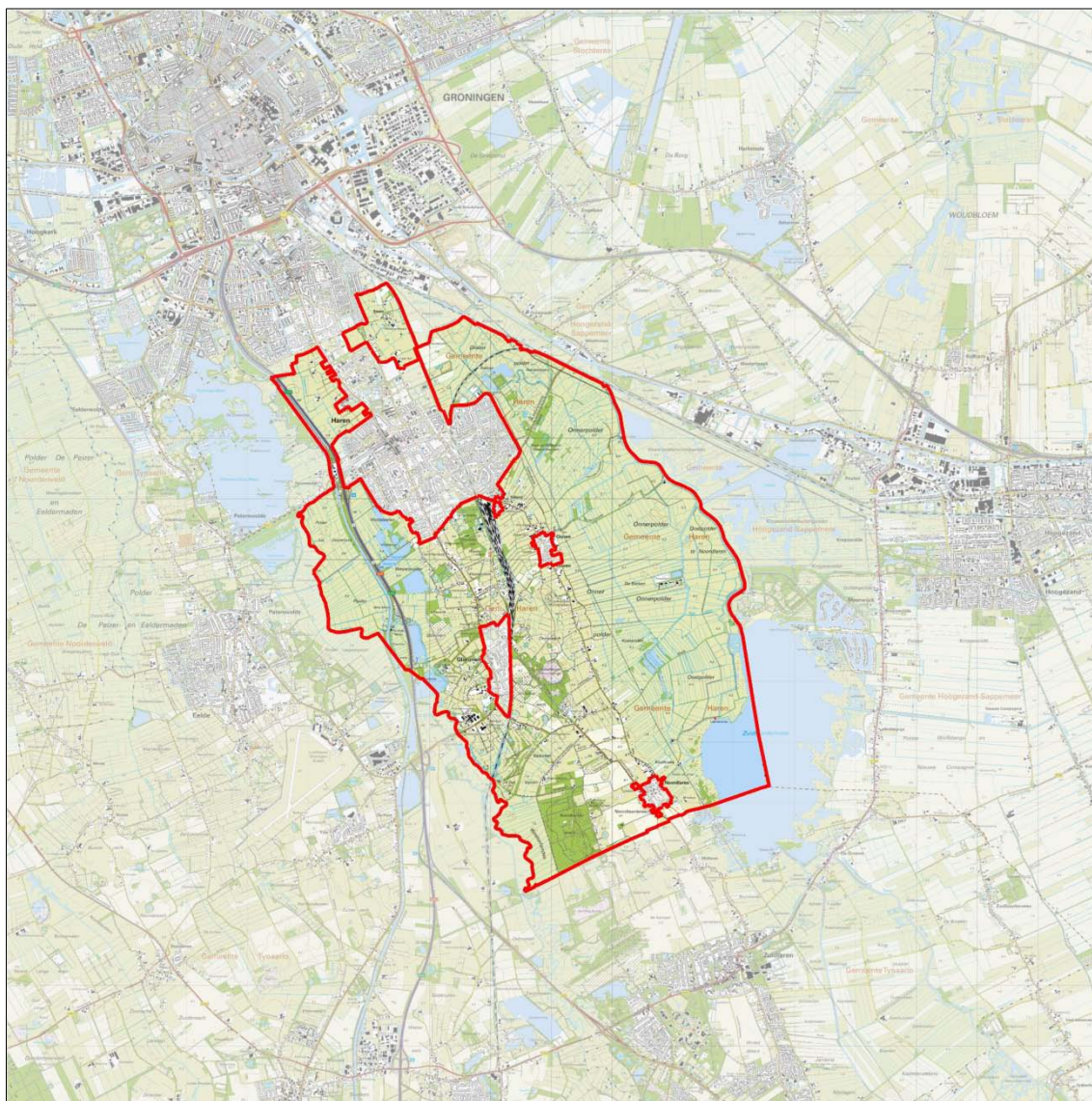
10 mei 2016

Projectnummer 103.00.01.20.00

Ideeën voor een plek

Overzichtskaart

Plangebied

Inhoudsopgave

1	Inleiding	23
1.1	Aanleiding	23
1.2	Doel planMER	24
1.3	Procedure planMER	24
1.4	Inhoud planMER	26
1.5	Leeswijzer	27
2	Voornemen, achtergrond en alternatieven	29
2.1	Inleiding	29
2.2	Het plangebied	30
2.3	Functies	32
2.4	Voornemen en m.e.r.-plichtige activiteiten	37
2.4.1	Voornemen	37
2.4.2	M.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten	38
2.5	Voornemen, alternatieven en uitgangspunten voor berekeningen en effectbeoordelingen	43
3	Beleid- en beoordelingskader	51
3.1	Inleiding	51
3.2	Rijksbeleid	51
3.3	Regionaal beleid	54
3.4	Provinciaal beleid	55
3.5	Gemeentelijk beleid	56
3.6	Beoordeling	59
4	Bodem en grondwater	61
4.1	Beleid en beoordelingskader	61
4.1.1	Rijksbeleid	61
4.1.2	Provinciaal beleid	62
4.1.3	Beoordelingskader	64
4.2	Huidige situatie	65
4.3	Autonome ontwikkeling	70
4.4	Effectbeoordeling	70
4.5	Mitigerende maatregelen	72
5	Water	73
5.1	Beleid en beoordelingskader	73
5.1.1	Europees beleid	73
5.1.2	Rijksbeleid	74
5.1.3	Provinciaal en regionaal beleid	75
5.1.4	Gemeentelijk beleid	79
5.1.5	Beoordelingskader	80

5.2	Huidige situatie	82
	5.2.1 Waterkwaliteit	85
	5.2.2 Waterkwantiteit	89
5.3	Autonome ontwikkeling	91
	5.3.1 Waterkwantiteit	91
	5.3.2 Waterkwaliteit	92
5.4	Effectbeoordeling	92
	5.4.1 Veehouderij	92
	5.4.2 Realisatie EHS	94
	5.4.3 Beoordeling van de effecten	94
5.5	Mitigerende maatregelen	95
6	Landschap en cultuurhistorie	97
6.1	Beleid en beoordelingskader	97
	6.1.1 Rijksbeleid	97
	6.1.2 Provinciaal en regionaal beleid	100
	6.1.3 Gemeentelijk beleid	103
	6.1.4 Beoordelingskader	107
6.2	Huidige situatie en ontstaansgeschiedenis	109
	6.2.1 Landschapstypen en waardebeoordeling	109
	6.2.2 Geomorfologie	110
6.3	Deelgebieden	112
	6.3.1 Drentsche Aa	113
	6.3.2 Hondsrug	116
	6.3.3 Hunzelaagte	120
6.4	Autonome ontwikkeling	123
	6.4.1 Verwachte ontwikkelingsrichting	123
	6.4.2 Waardebeoordeling referentiesituatie	125
6.5	Effectbeoordeling	126
	6.5.1 Uitbreiding agrarische sector	126
	6.5.2 Paardenhouderijen	129
	6.5.3 Houtteelt, boomteelt en fruitteelt	131
	6.5.4 Kassen	131
	6.5.5 Recreatie	131
	6.5.6 Realisatie nieuwe natuur	133
6.6	Mitigerende maatregelen en aanbevelingen	135
7	Natuur	137
7.1	Beleid en beoordelingskader	137
	7.1.1 Internationaal en nationaal beleid	137
	7.1.2 Provinciaal beleid	138
	7.1.3 Beoordelingskader	143
7.2	Huidige situatie	143
	7.2.1 Natura 2000-gebieden	143
	7.2.2 Flora- en faunawetsoorten	150
7.3	Flora	151
7.4	Fauna	151

7.4.1	Vleermuizen	151
7.4.2	Overige zoogdieren	152
7.4.3	Vogels	152
7.4.4	Amfibieën	153
7.4.5	Reptielen	153
7.4.6	Vissen	153
7.4.7	Libellen en vlinders	153
7.5	Autonome ontwikkeling	154
7.6	Effecten	154
7.6.1	Het voornemen	154
7.6.2	Realisatie EHS	161
7.6.3	Beoordeling van de milieueffecten	162
7.7	Mitigerende en compenserende maatregelen	163
8	Geluid	165
8.1	Beoordelingskader	165
8.1.1	Beleidskader	165
8.2	Huidige situatie en autonome ontwikkeling wegverkeer	166
8.3	Effectbeoordeling	167
8.4	Mitigerende maatregelen	168
9	Geurhinder	169
9.1	Beleid	169
9.2	Varianten	170
9.3	Beoordeling van de milieueffecten	171
9.4	Maatregelen	172
9.5	Leemten in kennis	172
10	Luchtkwaliteit, gezondheid en klimaat	173
10.1	Luchtkwaliteit	173
10.1.1	Omschrijving van de milieueffecten	175
10.1.2	Beoordeling van de milieueffecten	177
10.2	Overige gezondheidsaspecten	177
10.2.1	Effectbeoordeling overige gezondheidsaspecten	180
10.3	Klimaat en energie	180
10.4	Realisatie EHS	180
10.5	Mitigerende maatregelen	181
11	Alternatieven	183
11.1	Inleiding	183
11.2	Effectbeoordeling	187
12	Passende beoordeling	191
12.1	Inleiding	191
12.1.1	Wettelijke regeling	191
12.1.2	Natuurbeschermingswet 1998, artikel 19j	191
12.2	Natura 2000-gebieden	193

12.2.1	Gebiedsbeschrijvingen	193
12.2.2	Het Zuidlaardermeergebied	194
12.2.3	Drentsche Aa-gebied	196
12.2.4	Norgerholt	198
12.2.5	Witterveld	199
12.2.6	Fochteloërveen	199
12.2.7	Bakkeveense Duinen	200
12.2.8	Drouwenezand	201
12.3	Effectbeoordeling	201
12.3.1	Storingsfactoren	201
12.3.2	Recreatie (optische verstoring)	202
12.3.3	Problematiek ammoniak	202
12.3.4	Autonome ontwikkeling ammoniakdepositie	205
11.3.5	Het voornemen in relatie tot ammoniak	205
12.3.5	Realisatie EHS	206
11.3.7	Hydrologie in relatie tot bodemingrepen	207
12.4	Beoordeling van de milieueffecten	209
12.5	Maatregelen en alternatief	209
12.6	Leemten in de kennis	210
13	Literatuur	211

Bijlagen

S a m e n v a t t i n g

1. Inleiding

De gemeente Haren is voornemens een nieuw bestemmingsplan vast te stellen voor het landelijk gebied. Aangezien het bestemmingsplan Buitengebied het kader vormt voor mogelijke m.e.r.-(beoordeling)plichtige activiteiten is het noodzakelijk een planMER (planmilieueffectrapport) op te stellen.

De milieueffectrapportage (m.e.r.) is bedoeld om bij de voorbereiding van het bestemmingsplan de verwachte milieueffecten die van belang zijn voor de besluitvorming in beeld te brengen. De plan-m.e.r. is erop gericht inzicht te krijgen in de verwachte milieueffecten van vooral de m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten waarvoor het bestemmingsplan het kader vormt, maar is niet tot alleen deze activiteiten beperkt. In samenhang met de niet m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten wordt inzicht verkregen in de schaal waarop milieueffecten van de verschillende activiteiten elkaar versterken of verzwakken (de zogenoemde cumulatie). Op basis van het plan-m.e.r. kan een verantwoorde keuze worden gemaakt over welke ontwikkelingen wel en welke niet mogelijk kunnen worden gemaakt.

Belangrijk bij het opstellen van het MER voor een bestemmingsplan is een goede beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit (het opstellen van het bestemmingsplan) wordt beoogd. Daarbij dienen ook alternatieven voor de voorgenomen activiteit, die redelijkerwijs in beschouwing kunnen worden genomen, te worden beschreven en de motivering van de keuze voor de in de beschouwing genomen alternatieven. Het plangebied voor het MER is overeenkomstig het plangebied voor het bestemmingsplan: het landelijk gebied van de gemeente, zonder inbegrip van de stedelijke gebieden van de dorpen en bedrijventerreinen (zie afbeelding 2.1).

Binnen het plangebied komt een verscheidenheid aan functies voor. Grote delen van het plangebied zijn in gebruik door de landbouw. De melkveehouderij is vanouds de belangrijkste tak. Echter, er is sprake van een afnemende trend in aantal bedrijven. Daarnaast zijn grote gebieden ingericht als natuurgebied. Het plangebied telt twee Natura 2000-gebieden namelijk Het Drentsche Aa-gebied en het Zuidlaardermeergebied. Het plangebied telt voorts een aantal dag- en verblijfsrecreatieve voorzieningen. Ook de woonfunctie is vertegenwoordigd in het plangebied. Niet-agrarische bedrijven zijn schaars.

Concreet is het bestemmingsplan kaderstellend voor de volgende m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten:

1. veehouderij, echter niet voor intensief;

2. landinrichting/realisatie nieuwe natuur/Ecologische Hoofdstructuur¹;
3. kleinschalig kamperen (kamperen bij de boer);
4. co-vergisting.

Voor grootschalige verblijfsrecreatie biedt het bestemmingsplan geen uitbreidings- of ontwikkelingsmogelijkheden. Tevens worden in het bestemmingsplan geen mogelijkheden opgenomen voor kassen, hout- en boomteelt.

Bij het ontwikkelen van alternatieven zijn de begrippen 'milieugebruiksruimte' en 'uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan' van belang. De alternatieven dienen enerzijds meer inzicht te geven in de beschikbare milieugebruiksruimte en anderzijds inzicht te geven of en op welke wijze het bestemmingsplan uitvoerbaar is. In eerste instantie is slechts het voornemen onderzocht. Omdat is gebleken dat het voornemen slechts op een onderdeel leidt tot onacceptabele effecten (ammoniakdepositie) en daarmee kan leiden tot significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden (hoofdstuk 12), is in hoofdstuk 11 een alternatief beschreven waarbij geen negatieve effecten op Natura 2000-gebieden optreden.

Het planMER dient een goed beeld te geven van de referentiesituatie, het voornemen en één of meer alternatieven.

2. Referentiesituatie, autonome ontwikkeling, voornemen en alternatieven

Referentiesituatie

Hierbinnen is nader onderscheid gemaakt in:

a. De huidige situatie

Hierbij gaat het om de feitelijke situatie. Deze is beschreven conform de laatste gegevens van de gemeente (van 2016). Deze gegevens hebben betrekking op de 24 aanwezige agrarische bedrijven, twee maneges en één agrarisch aanverwant bedrijf in de gemeente Haren. Op basis van de beschikbare kennis van aantallen dieren en stalsystemen zijn voor de huidige situatie en het voornemen berekeningen uitgevoerd om de emissies van ammoniak, geur en fijn stof in beeld te brengen. In bijlagen 6 en 7 behorende bij dit rapport zijn de gegevens van de gemeente ten aanzien van veebezetting en stalsystemen in detail in beeld gebracht.

b. Autonome ontwikkeling

De autonome ontwikkeling bestaat uit de huidige situatie inclusief nieuwe ontwikkelingen die mogelijk worden gemaakt op basis van eerder genomen besluiten of regelingen. Echter, vrijwel alle bedrijven vallen onder het Besluit landbouw en hebben daardoor een meldingsplicht en geen vergunningplicht.

¹ Inmiddels is in het nationaal natuurbeleid en het ontwerp provinciaal beleid de naamgeving EHS veranderd in het Nederlands Natuurnetwerk (NNN). Omdat we voor deze planMER aansluiten op het Provinciaal Omgevingsplan spreken we in dit plan nog van EHS.

Voor deze bedrijven kan worden uitgegaan van een geringe uitbreiding, maar dit is onmogelijk te kwantificeren. Ook als het gaat om trends is voor Haren geen sterke groei te verwachten. Voor deze planMER is daarom in de autonome ontwikkeling uitgegaan van de huidige situatie.

Het voornemen

Het voornemen biedt de agrarische bedrijven de mogelijkheid het bouwperceel uit te breiden. Deze oppervlakte-uitbreiding is voor de berekeningen ingevuld met melkrundvee. Dit is na een intensieve veehouderij, die is uitgesloten van uitbreiding, de meest vervuilende diersoort. Daarbij wordt rekening gehouden voor noodzakelijke logistiek zowel binnen als buiten de gebouwen en de overige bebouwing binnen het bouwvlak. Daarbij is ervan uitgegaan dat een volwassen melkkoe en 0,7 stuks jongvee gezamenlijk een bruto-oppervlak van 70 m² nodig hebben. Dit houdt in dat op 1 ha ongeveer 143 melkkoeien en 100 stuks jongvee kunnen worden gehouden. Op 1,5 ha bouwperceel kunnen respectievelijk 214 melkkoeien en 150 stuks jongvee worden gehouden (zie ook IGO 2011).

Die bedrijven die in die gebieden liggen die op de verbeelding geheel binnen de gebiedsaanduiding 'essen' vallen, mogen uitbreiden tot 1 ha. Dit betreffen twee bedrijven. De overige 22 bedrijven krijgen de mogelijkheid uit te breiden tot 1,5 ha bouwperceel; dit zijn allemaal grondgebonden bedrijven. Uiteraard is in het voornemen ook de veestapel van de huidige situatie meegenomen. Slechts de uitbreidingsmogelijkheden zijn opgevuld met alleen melkvee. Aanvankelijk is in de planMER alleen het voornemen onderzocht. Omdat gebleken is dat het voornemen mogelijk tot significant negatieve effecten leidt op Natura 2000-gebieden, is in tweede instantie ten aanzien van Natura 2000 het navolgende alternatief onderzocht.

Alternatief

Het alternatief is op basis van het volgende uitgangspunt uitgewerkt:

"Geen toename stikstofdepositie vanuit het bedrijf op voor stikstofgevoelige habitats in Natura 2000-gebieden die kan leiden tot significant negatieve effecten."

Volgens het alternatief wordt, in afwijking van het voornemen, in het bestemmingsplan een gebruiksregel opgenomen op grond waarvan een toename van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden wordt voorkomen. Een toename van de depositie is daarbij alleen mogelijk als dit binnen de grenswaarden van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) past.

Het PAS is een programma gericht op het in verschillende programmaperioden - op de schaal van Nederland - versterken van de voor stikstof gevoelige delen van de Natura 2000-gebieden en het daarbij mogelijk maken van ontwikkelingen met een stikstofemissie. Het PAS is dus mede gericht op de ontwikkeling van veehouderijbedrijven.

3. Effecten

De effecten van de activiteiten die op basis van het bestemmingsplan mogelijk kunnen zijn, worden vergeleken met de autonome ontwikkeling. Zoals al eerder beschreven, is voor deze planMER gemotiveerd dat qua veehouderij de huidige situatie gelijk is aan de autonome ontwikkeling. De effecten in de Passende Beoordeling (effecten op Natura 2000-gebieden) worden beschreven ten opzichte van de huidige situatie).

De effecten van de activiteiten als gevolg van het bestemmingsplan worden beoordeeld op de hiervoor genoemde aspecten middels een expert judgement. Dit houdt in dat de effecten van het bestemmingsplan ten opzichte van de huidige situatie en de autonome ontwikkeling kwalitatief worden vastgesteld. Enkele relevante milieuaspecten als geluid, ammoniak en luchtkwaliteit worden kwantitatief beschouwd (berekeningen).

In navolgende tabel 1 staat aangegeven op welke aspecten de realisatie van de verschillende activiteiten effect kunnen hebben (positief of negatief) en dus worden beoordeeld. In het planMER zijn sommige aspecten uitgesplitst in deelaspecten (bijvoorbeeld het aspect water wordt beoordeeld op: kwaliteit oppervlaktewater, uitspoeling nutriënten, grondwater). Kortom, de tabel geeft het beoordelingskader waarop de effectbepaling zal worden gebaseerd.

Tabel 1: beoordelingskader

Activiteit	Aspecten
Realisatie Ecologische Hoofdstructuur en nieuwe natuur	Bodem Water Natuur Landschap en cultuurhistorie Archeologie Geluidhinder Luchtkwaliteit
(Melk)veehouderij	Bodem Water Natuur Landschap en cultuurhistorie Geur Ammoniak Geluidhinder Luchtkwaliteit (wegverkeer en uitbreiding stallen)
Recreatie (kleinschalig kamperen)	Natuur Landschap

In de navolgende effectbeoordeling moet worden bedacht dat het worstcase-scenario in beeld is gebracht. Dit leidt voor veel thema's tot negatieve effecten. In Haren is een dalende trend wat betreft het aantal bedrijven zichtbaar.

In de praktijk zullen de effecten daarom minder ernstig zijn; slechts een gedeelte van de bedrijven zal in beperkte mate uitbreiden.

3.1. Bodem

Veehouderij

In het plangebied bestaat de bodem voor een deel uit zandgronden (Hondsrug) en voor een deel uit veen soms met een kleiige bovengrond (Hunzelaagte en Zuidlaardermeer). Bij uitbreiding van de veehouderij zal de uitspoeling van nutriënten van de percelen met als functie landbouw toenemen. Dit zal op zandgronden in sterkere mate het geval zijn dan op klei- en veengronden. Daar waar het zandgronden betreft, raakt ook het grondwater in enige mate verontreinigd met nutriënten.

De invloed van lokale veehouderijen op de ammoniakdepositie in het gehele plangebied is relatief beperkt. De ammoniakdepositie wordt voornamelijk bepaald door bronnen buiten het plangebied. De invloed van een veehouderij op de ammoniakdepositie in de directe omgeving kan echter wel groot zijn, maar is ook daar vergeleken met de toegestane stikstofbelasting vanuit dierlijke mest slechts van beperkte invloed op het stikstofgehalte van de bodem. De effecten van de activiteiten die zijn toegestaan in het bestemmingsplan Buitengebied, vergeleken met de autonome ontwikkelingen, zijn licht negatief wat betreft verontreiniging met nutriënten (stikstof en fosfaat) voor zowel bodem als grondwater. De effecten zijn niet onacceptabel. Ten aanzien van microverontreinigingen (zware metalen e.d.) worden geen effecten verwacht.

Realisatie EHS

Bij de realisatie van de EHS worden percelen uit het agrarisch gebruik onttrokken en zal de bemesting afnemen, alsmede het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Tevens hebben gevarieerde natte vegetaties een zuiverend effect op de bodem. Ten aanzien van uitspoeling nutriënten en verontreiniging van grondwater heeft deze ontwikkeling een positief effect. Ook ten aanzien van microverontreinigingen is er een positief effect; de kans op lekkages van bijvoorbeeld olie neemt af, alsmede het gebruik van bestrijdingsmiddelen of andere chemicaliën.

3.2. Water

Veehouderij

Door het uitbreiden van het staloppervlak wordt het percentage verhard oppervlak in het plangebied verhoogd. Een vergroting van het verhard oppervlak leidt tot een versnelde afstroom van de neerslag naar het oppervlaktewater en daarmee tot een toename van de piekafvoer. Een hogere piekafvoer resulteert in een snellere stijging van de waterstand tijdens neerslagsituaties. Dit verhoogt de kans op inundatie. Omdat de bouwpercelen gelimiteerd zijn, wordt dit effect van uitbreiding veehouderij licht negatief beoordeeld op het criterium waterberging en afvoer. De effecten zijn niet onacceptabel. Deze effecten

treden ook op indien uitbreiding van de bebouwing plaatsvindt, niet zijnde veestallen.

De toename van de ammoniakdepositie in de directe omgeving van een veehouderij, die wordt uitgebreid, leidt tot een toename van het stikstofgehalte van de bodem in de directe omgeving van deze veehouderij en tot een toename van de uitspoeling van nutriënten vanuit de bodem. Dit is ook het geval als de ammoniakdepositie toeneemt. Vanuit de bodem komen deze stoffen gedeeltelijk in het oppervlaktewater terecht. De waterkwaliteit neemt daarmee af. Omdat ook in het worstcasescenario de toename beperkt is, vanwege het beperkte aantal agrarische bedrijven en de gelimiteerde bouwpercelen, is het een licht negatief effect. De KRW-doelen blijven haalbaar.

Op de inrichting van het watersysteem en de afvalwateraansluiting op riolering en zuivering hebben de activiteiten die zijn toegestaan in het bestemmingsplan Buitengebied nagenoeg geen effect. Het effect op dit criterium wordt daarom als neutraal beoordeeld.

Realisatie EHS

Omdat bij de realisatie van de EHS percelen uit het agrarisch gebruik worden onttrokken, zal de bemesting daar afnemen, alsmede het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Tevens hebben gevarieerde water- en oevervegetaties een zuiverend effect op het oppervlaktewater. Ten aanzien van waterkwaliteit heeft deze ontwikkeling een positief effect.

Omdat de natuurontwikkeling wordt gekoppeld aan waterhuishoudkundige maatregelen, zoals het verhogen van het grond- en oppervlaktewaterpeil, ontstaat naast ruimte voor een gevarieerde flora en fauna, ruimte voor meer waterberging en geleidelijkere afvoeren. Piekbelastingen kunnen beter worden opgevangen. Omdat deze maatregelen op verschillende plaatsen worden uitgevoerd, wordt het watersysteem als geheel robuuster. Zowel qua inrichting watersysteem als waterberging en afvoer heeft de realisatie van de EHS een positief effect.

3.3. Landschap, archeologie en cultuurhistorie

Agrarische sector

Met het vergroten en opschalen van agrarische erven komen bestaande landschapsstructuren en historisch-geografische patronen onder druk. Binnen het bouwvlak kan tot 1 ha worden bebouwd. Met een wijzigingsbevoegdheid is een vergroting van het bouwvlak tot 1,5 ha mogelijk. Aan deze vergroting is echter wel de verplichting van een erfinrichtingsplan verbonden. Dit plan is een goede kwaliteitswaarborg, waarmee met het vergroten van het erf ook een kwaliteitswinst voor het landschap kan worden geboekt. De effecten op de landschapsstructuren en de historisch geografische patronen worden dan ook als licht negatief (o/-) beschouwd.

De maatvoering van de toegestane bebouwing is afgestemd op de toekomst met een relatief grote nok- en goothoogte. Vooral op historisch karakteristieke

erven kan de nieuwe bebouwing daardoor de oorspronkelijke bebouwing overvleugelen (negatief (-)). Het effect wordt veroorzaakt door toename van bebouwing ongeacht de functie (zoals veehouderijen of akkerbouw).

Paardenhouderij

Hoewel de paardenhouderij zich vaak goed voegt in de kleinschaligheid van het landschap, zijn het de bijbehorende faciliteiten die de aanblik van het landelijk gebied veranderen, bijvoorbeeld door andere afrasteringen variërend van linten tot grote hekwerken, de bouw van langeercirkels, stapmolens en paardenbakken. Juist in de open landschappen, waar de paardensector nog relatief weinig voorkomt, kan dat negatieve effecten hebben op het landschapsbeeld (negatief (-)).

Op de Hondsrug neemt de 'verpaarding' steeds meer toe. Juist doordat de gemeente voor de aanleg van bijbehorende faciliteiten kwaliteitseisen stelt in het bestemmingsplan, heeft de gemeente de mogelijkheid om de tot nog toe wat ongeleide ontwikkelingen te sturen en bovendien aan kwaliteitsverbetering te kunnen werken. Ten opzichte van de verwachte autonome ontwikkeling is dat een pre. Daarom worden de effecten van de paardenhouderij daar als licht negatief (o/-) gezien.

Kassen

Het bouwen van kassen wordt in het bestemmingsplan uitgesloten. Deze effecten zijn dan ook niet beoordeeld.

Houtteelt, boom- en fruitteelt

De teelt van hoogopgaande gewassen wordt in het bestemmingsplan uitgesloten, met uitzondering van het areaal aan bestaande kwekerijen. De effecten van hout-, boom- en fruitteelt zijn daarom niet beoordeeld.

Recreatie

Grootschalige dag- en verblijfsrecreatieve ontwikkelingen worden in het bestemmingsplan niet mogelijk gemaakt. De belangrijkste recreatieve terreinen liggen bij het Paterswoldsemeer en vallen buiten de contouren van het plangebied. De overige verblijfsrecreatieterreinen krijgen een passende bestemming gebaseerd op de huidige situatie. Dit betreft twee kleinschalige kampeerterrainen en het recreatieterrein De Fruitberg (Onnerstaete). De recreatieve ontwikkelingsmogelijkheden zijn dan ook beperkt. De verwachting is dat deze ontwikkelingen (kamperen bij de boer) zich vooral op de Hondsrug zullen voltrekken en vaak ondergeschikt zijn aan andere functies. De impact op het landschap en de cultuurhistorie zal dan ook beperkt zijn. Deze kleinschalige terreinen voegen zich wel in de bestaande landschappelijke structuren (neutraal (o)), maar door hun andere verschijningsvorm zijn ruimtelijk-visuele effecten licht negatief (o/-).

Omdat bed-and-breakfastmogelijkheden alleen binnen de bestaande bebouwing zijn toegestaan en er voorwaarden zijn gesteld aan het parkeren en de uitstraling van het hoofdgebouw, kunnen de effecten van de bed-and-breakfast op de historisch bouwkundige elementen als neutraal (o) worden gezien.

Realisatie EHS

Het bestemmingsplan maakt het mogelijk om (via een wijzigingsbevoegdheid) de provinciale EHS te kunnen realiseren, voor zover deze gebieden inmiddels zijn aangewezen en begrensd. Omdat echter nog onduidelijk is op welke wijze en in hoeverre de EHS daadwerkelijk zal worden ontwikkeld en in hoeverre de huidige landschappelijke en cultuurhistorische waarden daarin sturend zullen zijn, zijn de effecten moeilijk te bepalen.

Gezien het feit dat zowel de gemeentelijke als de provinciale ambities ook het behoud en herstel van landschappelijke en natuurlijke waarden uitdragen, is de verwachting dat bestaande structuren en patronen gehandhaafd blijven. Bovendien is een groot deel van het gemeentelijk buitengebied al aangewezen als natuur. De effecten worden dan ook als neutraal (o) beschouwd.

3.4. Natuur

Veehouderij

Natuurgebieden en natuurwaarden zowel binnen als buiten de EHS ondervinden schade van vermesting en verzuring afkomstig uit de landbouw. Dit geldt in nog hogere mate voor de Natura 2000-gebieden (tevens ook EHS) in de gemeente. Landgoederen, bossen, heidevelden, vennen, poelen en schrale graslanden hebben met name last van stikstofdepositie. Dit leidt tot een armere flora en daarmee indirect tot een armere fauna.

Indirect heeft een toename van stikstof ook negatieve effecten op de waterkwaliteit waardoor amfibieën en vissen negatieve gevolgen kunnen ondervinden. In het plangebied gaat het met name om licht negatieve effecten op libellensoorten, heikikker en poelkikker, rivierdonderpad en modderkruipersoorten. Ook schrale heide en graslandvegetaties met onder meer klokjesgentiaan en orchideeënsoorten hebben te lijden onder vermesting. Dat geldt ook voor de plaatselijk voorkomende levendbarende hagedis. Op beschermde vogels en zoogdieren heeft het relatief minder effect. Omdat het in de gemeente Haren om een relatief gering aantal bedrijven gaat, zijn de effecten over het algemeen licht negatief. Op enkele kwetsbare en voor verzuringgevoelige vegetaties, zoals aanwezig in het Drentsche Aa gebied, kunnen de effecten negatief zijn.

Een verdere schaalvergroting van de grondgebonden landbouw kan leiden tot een doelmatiger gebruik van de agrarische productiepercelen waardoor een verdere kavelvergroting en uniformering van de percelen kan plaatsvinden. De aanwezige soortenrijkdom in het agrarisch gebied kan hierdoor afnemen. Sloop van oudere agrarische bebouwing kan verder negatieve effecten hebben op verblijfplaatsen van veldmuizen en huismus. Zowel op natuurgebieden binnen en buiten de EHS als Flora- en faunawetsoorten zijn de effecten van het voornemen licht negatief. Bij de vergroting van bouwpercelen kan tevens sprake zijn van fysieke aantasting van leefgebied bijvoorbeeld door het verwijderen van struweel en het dempen van sloten. Omdat het in de directe nabijheid van

de bedrijfsmatige activiteiten vooral om licht beschermde soorten zal gaan, worden de effecten als licht negatief ingeschat.

Recreatie

Ten gevolge van de mogelijkheden voor het kleinschalig kamperen kan een licht negatief effect ontstaan op sommige Flora- en faunawetsoorten. Met name verstoringgevoelige broedvogels kunnen hiervan een gering negatief effect ondervinden.

Realisatie EHS

Voor Haren zijn er maatregelen in uitvoer en voorbereiding gericht op het inrichten van nieuwe natuurgebieden, zoals in de Polder het Oosterland, Polder Glimmen, de Westerlanden, de Oostpolder en de Onnerpolder. Hiermee worden percelen uit het agrarisch gebruik onttrokken. De beheerambities in de Onnerpolder en de Oostpolder (Zuidlaardermeergebied) bestaan vooral uit vochtig weidevogelgrasland en overstromingsgrasland. In het noorden van de Onnerpolder is een gebiedje aangewezen als kruiden- en faunarijk grasland, met aangrenzend rond de Harener Wildernis, veenmosrietland en hoog- en laagveenbos. In het Drentsche Aa-gebied (Westerlanden, Polder Oosterland en Polder Glimmen) gaat het vooral om kruiden- en faunarijk grasland en vochtig hooiland.

Omdat deze maatregelen mogelijk worden gemaakt in het bestemmingsplan, worden ze niet als autonome ontwikkeling beschouwd, maar als effecten van het bestemmingsplan. De maatregelen richten zich tevens op het opheffen van ecologische barrières en het verminderen van verdroging van bestaande en toekomstige natuurgebieden. Deze ontwikkelingen leiden tot een verhoging van de natuurwaarden. Dit komt doordat de actuele natuurwaarden van de graslanden die nog niet zijn ingericht als natuur relatief laag zijn. De voorheen agrarisch beheerde percelen worden minder bemest, minder gedraineerd en er worden minder bestrijdingsmiddelen toegepast. De resulterende nattere vegetaties hebben een zuiverend effect op de bodem. Natuurontwikkeling zal na enige of meerdere jaren voor deze percelen leiden tot gevarieerde soortenrijke vegetaties die tevens van groot belang zijn voor de fauna. Tevens zijn veel diersoorten gebaat bij een grotere oppervlakte leefgebied. Het effect op de natuur is derhalve sterk positief.

3.5. Geluid

Veehouderij

Door uitbreidingen in de veehouderij zal ook de verkeersintensiteit in zekere zin toenemen. Uitgaande van ongeveer 27 agrarische bedrijven in deze gebieden mag worden uitgegaan van een toename van ongeveer 270 ritten per etmaal. Uitgaande van een gelijkmatige verdeling van de bedrijven over het plangebied is de toename van het verkeer per wegvak zeer beperkt. Het effect ten aanzien van geluid wordt ingeschat als licht negatief. Het effect is acceptabel.

Realisatie EHS

Slechts in de aanlegfase waarbij grondwerkzaamheden worden verricht, kan in geringe mate enige hinder ten gevolge van graafwerkzaamheden en grondtransport ontstaan. Deze effecten treden zeer lokaal op en zijn van tijdelijke aard. Het effect wordt als licht negatief ingeschat. Het effect is acceptabel.

3.6. Geur

De Wet geurhinder en veehouderij is sinds 1 januari 2007 van kracht en vormt het toetsingskader voor geur vanwege dierenverblijven. Er wordt gerekend met 'odour units' (ou) en geurgevoelige objecten, zoals huizen, krijgen een norm toegewezen voor de geurbelasting die de veehouderij mag veroorzaken.

Indien de gemeente een actief beleid voert ten aanzien van de geurproblematiek, kan van deze normen worden afgeweken. Binnen de bebouwde kom bedraagt de bandbreedte 0,1-2 ou_E/m³. Buiten de bebouwde kom bedraagt de bandbreedte 2,0-8 ou_E/m³. De gemeente Haren heeft een eigen geurbeleid vastgesteld. Dit beleid houdt in dat binnen en buiten de bebouwde kom respectievelijk de normen 2 en 8 ou_E/m³ van kracht zijn. De gemeente Haren kent geen agrarische bedrijven welke vallen onder de Wet geurhinder en veehouderij. Dit betekent dat de Wet geurhinder en veehouderij niet van toepassing is en dat alleen de vaste afstanden voor de veehouderijen zonder geuremissiefactor van belang zijn. De volgende minimumafstanden worden in het beleid tussen geurgevoelige bebouwing en een veehouderij aanvaardbaar geacht.

Minimum afstand tussen een woning en een rundvee- of paardenhouderij:
- 50 m in de bebouwde kom;
- 25 m in het buitengebied.

In Haren zijn ten gevolge van het voornemen nauwelijks effecten te verwachten. Door een toename van het aantal koeien kan een geringe toename van geurhinder worden ervaren.

3.7. Luchtkwaliteit, gezondheid en klimaat veehouderij

Fijn stof

De luchtkwaliteitseisen voor ruimtelijke plannen ten aanzien van fijn stof (PM₁₀) zijn opgenomen in de navolgende tabel.

Grenswaarden luchtconcentraties PM₁₀

Luchtconcentratie	Norm
jaargemiddelde concentratie	40 µg/m ³
24 uurgemiddelde concentratie	50 µg/m ³ maximaal 35 maal per jaar

Voor fijn stof wordt getoetst aan de norm per 2011. Vanaf die datum moet blijvend aan de norm van fijn stof worden voldaan.

Op basis van onderzoek van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu blijkt dat de concentratie in het plangebied in de huidige situatie niet hoger ligt dan $15 \mu\text{g}/\text{m}^3$ bedraagt. Daarmee blijven de concentraties ruim binnen de grenswaarden. In ieder geval zijn er in en rondom het plangebied geen knelpunten ten aanzien van fijn stof. Per saldo is de verwachting dat de hoeveelheid ten gevolge van de autonome ontwikkelingen niet zal toenemen.

Overige gezondheidsaspecten

Omdat zich in Haren geen echte intensieve veehouderijen bevinden en het bestemmingsplan geen ruimte biedt voor uitbreiding, zijn veehouderij-gerelateerde ziektes vooralsnog geen groot probleem. Wel kunnen bij maximale uitbreidingen conform het bestemmingsplan, bijvoorbeeld een geitenhouderij, de risico's iets toenemen. Het effect wordt als licht negatief ingeschat.

Klimaat en energie

Bij uitbreiding van veehouderij kunnen duurzame energietechnieken worden ingepast. Tegenover deze mogelijkheden staat dat een uitbreiding van veehouderijen gepaard gaat met een toename van het aantal dieren en daarmee een toename van de methaanemissie. Uitgedrukt in CO_2 -equivalenten heeft methaan een grotere impact op het klimaat dan CO_2 zelf. Daarnaast zal meer energie worden gebruikt voor transport en voor stalsystemen. Bij elkaar is de inschatting dat de uitbreiding van veehouderijen weinig tot niets bijdraagt op het gebied van energie. Als gevolg van een toename van broeikasgassen als methaan, is het effect op het klimaat licht negatief (voornemen).

Realisatie EHS

De realisatie van de EHS heeft geen effecten op concentraties dieren in de veehouderijen. Daarmee heeft dit aspect geen effect op fijn stof, ziektes en energie. Doordat in de EHS CO_2 wordt vastgelegd en O_2 wordt geëmitteerd, heeft de EHS een positief effect op het klimaat.

4. Passende Beoordeling

Een Passende Beoordeling is aan de orde indien één of meerdere activiteiten die in een plan worden voorzien, significante gevolgen kunnen hebben op een Natura 2000-gebied. Binnen de gemeente Haren zijn twee beschermde gebieden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 aanwezig. In de eerste plaats ligt het Vogelrichtlijngebied Zuidlaardermeergebied grotendeels in de gemeente. Het Habitatrichtlijngebied Drentsche Aa-gebied ligt voor een klein deel binnen de gemeente.

Voor het Natura 2000-gebied Drentsche Aa geldt dat er ten aanzien van ammoniak sprake is van een overbelaste situatie in de huidige toestand. Dat betekent dat elke toename van depositie op dit Natura 2000-gebied een significant negatief effect kan hebben. Dit geldt zeker voor het voornemen. Uit een Aeri-us-berekening (bijlage 8) blijkt dat de depositietoename ten gevolge van het

voornemen op kritische habitattypen van het Drentsche Aa-gebied 25 mol/ha/jaar bedraagt. De depositietoename is van dien aard dat ook op meer dan 20 km afstand sprake is van een meetbare toename van stikstof (0,2-1 mol). Dat betekent dat ook significant negatieve effecten op verder weg gelegen gebieden, zoals het Fochteloërveen en het Drouwenerzand, niet geheel kunnen worden uitgesloten. Ook hier geldt dat de achtergronddepositie de kritische depositiewaarden overschrijdt (zie tabel 12.4). Significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden ten gevolge van het voornemen zijn daarmee niet op voorhand uit te sluiten.

5. Conclusie en uitvoerbaar alternatief

In het voornemen is sprake van een toename van de verzuring en vermesting in Natura 2000-gebieden door een toename van de ammoniakemissie en depositie van de veehouderijbedrijven. Omdat significant negatieve effecten niet op voorhand zijn uit te sluiten, is het bestemmingsplan in deze vorm niet uitvoerbaar. Door de ammoniakemissie van de bedrijven te beperken, kan de verzuring en vermesting worden beperkt. Hiervoor kan in overweging worden genomen om in het bestemmingsplan regels op te nemen op grond waarvan de ammoniakemissie van de bedrijven kan worden beperkt.

Genoemde maatregelen hebben geleid tot een alternatief (zie hoofdstuk 11). In dit alternatief is slechts een beperkte toename van stikstof mogelijk. De toenames moeten aansluiten op de PAS ontwikkelingsruimte die door de provincie wordt geboden. In het kader van de PAS-regelgeving wordt door provincies een zeer beperkte toename van emissies toegelaten. In een overkoepelende landelijke Passende Beoordeling in het kader van de PAS is onderzocht dat deze uitbreidingen kunnen plaatsvinden zonder dat er significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden optreden. Dit alternatief is daarmee een uitvoerbaar alternatief.

Het feitelijke verschil in maximale stikstofdepositie tussen het alternatief en het voornemen is niet heel erg groot. Het alternatief is echter gekoppeld aan de regeling in het PAS, waardoor met dit alternatief met zekerheid kan worden gesteld dat er geen significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden zullen optreden. Dit alternatief valt binnen de overkoepelende landelijke Passende Beoordeling in het kader van de PAS. Omdat er qua depositie weinig verschil is tussen het alternatief en het voornemen, kan worden gesteld dat een maximale uitbreidingsruimte van het bouwvlak tot 1,5 ha (dit is de maat die in het voornemen is onderzocht) ook realistisch is. Het bestemmingsplan is met dit alternatief uitvoerbaar.

Tabel 2. Effectbepaling thema's

Thema	Criterium	Veehouderij Voornemen	Veehouderij Alternatief	Kleinschalig kamperen	Realisatie EHS
Bodem en grondwater	Risico op bodemverontreiniging (microverontreinigingen)	0	0	0	+
	Uitspoeling van nutriënten	0/-	0/-	0	+
	Verontreiniging grondwater	0/-	0/-	0	+
Water	Waterberging en afvoer	0/-	0/-	0	+
	Inrichting watersysteem	0	0	0	+
	Verontreiniging oppervlaktewater	0/-	0/-	0	+

Thema	Criterium	Veehouderij voornemen	Veehouderij Alternatief	Kleinschalig kamperen	Realisatie EHS		
Landschap, cultuurhistorie en archeologie	Landschapsstructuren	0/-	0/-	0	0		
	Ruimtelijk visuele kenmerken	0/- -	0/- -	0/-	0		
	Aardkundige waarden	0	0	0	0		
	Historisch geografische waarden	0/-	0/-	0	0		
	Historisch bouwkundige elementen	-	-	0	0		
	Archeologische waarden	0	0	0	0		
Natuur	Natuurgebieden en EHS	- (N)	0/- (F)	0 (N)	0/- (F)	0	++
	Flora- en Faunawetsoorten	0/- (N)	0/- (F)	0 (N)	0/- (F)	0/-	++
Geluid	Geluidhinder	0/-	0/-	0	0/- (aanlegfase)		
Geur	Geurhinder	0	0	0	0		
Luchtkwaliteit, gezondheid en klimaat	Fijn stof	0	0	0	0		
	(Dier)ziektes	0/-	0/-	0	0	0/+	
	Energie	0	0	0	0		
	Klimaat	0/-	0/-	0	0	+	
Passende Beoordeling	Natura 2000 gebieden	-	0	0	0	++	

Betekenis symbolen:

zeer negatief (--), negatief (-), neutraal (0), positief (+), zeer positief (++)

N: effect ten gevolge van stikstof; F: effect ten gevolge van fysieke aantasting vergroting bouwpercelen

Inleiding

1.1

Aanleiding

De gemeente Haren is voornemens een nieuw bestemmingsplan vast te stellen voor het landelijke gebied. Voorafgaand aan het ontwerpbestemmingsplan Buitengebied is de Kadernota Buitengebied Haren opgesteld. Deze kadernota (vastgesteld op 25 februari 2013) bevat het ruimtelijk beleid voor het landelijk gebied van de gemeente Haren. De kadernota bevat een aantal concreet uitgewerkte uitgangspunten voor het op te stellen bestemmingsplan Buitengebied. Op grond hiervan zal het bestemmingsplan Buitengebied bijvoorbeeld mogelijkheden bieden voor natuurontwikkeling (Ecologische Hoofdstructuur²), schaalvergroting in de landbouw, vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen en functiewijziging.

Daarnaast worden in het bestemmingsplan ruimtelijke kaders en randvoorwaarden opgenomen om ervoor te zorgen dat de bestaande waarden in het landelijk gebied behouden blijven, dan wel waar nodig worden versterkt.

Omdat op grond van de in de kadernota beschreven uitgangspunten het bestemmingsplan Buitengebied het kader vormt voor mogelijke m.e.r.- (beoordelings)plichtige activiteiten is het noodzakelijk om een planMER op te stellen. De eerste versies van zowel het bestemmingsplan als de planMER zijn in 2013 opgesteld. Omdat de definitieve vaststelling van het bestemmingsplan op zich heeft laten wachten, is nu anno 2016 actualisatie van zowel het bestemmingsplan als de planMER nodig. Behalve dat de regelingen in het bestemmingsplan op enkele punten zijn gewijzigd, is er op bepaalde punten ook nieuw overheidsbeleid. Het belangrijkste onderdeel hiervan is de invoering van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) in juli 2015.

In hoofdstuk 2 is een overzicht opgenomen van de op grond van het bestemmingsplan mogelijk gemaakte ontwikkelingen, die m.e.r.- (beoordelings)plichtige kunnen activiteiten inhouden. Daarnaast liggen in en in de directe nabijheid van de gemeente de Natura 2000-gebieden Drentsche Aa en Zuidlaardermeergebied. Indien op grond van het bestemmingsplan mogelijk significant negatieve effecten op deze gebieden kunnen optreden, is een Passende Beoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet aan de orde. Ook dan geldt een plan-m.e.r.-plicht voor het bestemmingsplan.

² Inmiddels is in het nationaal natuurbeleid en het ontwerp provinciaal beleid de naamgeving EHS veranderd in het Nederlands Natuurnetwerk (NNN). Omdat we voor deze planMER aansluiten op het Provinciaal Omgevingsplan 2009-2013 spreken we in dit plan nog van EHS.

Kader 1. In dit planMER gebruikte begrippen

In het voorliggende planMER worden de volgende begrippen gebruikt:

- m.e.r.: milieueffectrapportage (de procedure)
- MER: milieueffectrapport (het rapport)
- m.e.r. voor plannen (plan-m.e.r.): de m.e.r.-procedure voor plannen die een kader bieden voor zogenoemde m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten. Hiervoor moet altijd de uitgebreide procedure worden gevolgd
- m.e.r. voor besluiten (besluit-m.e.r.): de procedure voor besluiten die op grond van Wet milieubeheer zogenoemd m.e.r.-(beoordelings)plichtig zijn. Of een uitgebreide of beperkte procedure moet worden gevolgd, hangt af van het project en de plaats van het project

Een besluit-m.e.r. wordt vaak als project-m.e.r. aangeduid om het verschil tussen een plan en een project duidelijk te maken. Om dit verschil goed te kunnen onderscheiden worden in dit rapport bij het MER ook de begrippen planMER en project-MER (besluit-MER) gebruikt.

1 . 2

Doel planMER

De m.e.r. is bedoeld om bij de voorbereiding van het bestemmingsplan de verwachte milieueffecten die van belang zijn voor de besluitvorming, in beeld te brengen.

De plan-m.e.r. is gekoppeld aan het bestemmingsplan dat kaderstellend is voor eventuele concrete projecten of activiteiten met mogelijk belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu en de omgeving. Dit kan betekenen dat in eerste instantie voor het bestemmingsplan Buitengebied een planMER dient te worden opgesteld en dat in een later stadium uit dat bestemmingsplan voortvloeiende activiteiten/projecten alsnog project-m.e.r.-(beoordeling)plichtig zijn waaraan besluiten zijn gekoppeld, zoals vergunningen.

Belangrijk bij het opstellen van het MER voor een bestemmingsplan is een goede beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit (het opstellen van het bestemmingsplan) wordt beoogd. Daarbij dienen ook alternatieven voor de voorgenomen activiteit die redelijkerwijs in beschouwing kunnen worden genomen te worden beschreven en de motivering van de keuze voor de in de beschouwing genomen alternatieven.

1 . 3

Procedure planMER

De plan-m.e.r. volgt uit hoofdstuk 7 van de Wet milieubeheer. De procedure bestaat uit de volgende zeven stappen:

1. "Kennisgeving van het voornemen.

Zo spoedig mogelijk nadat een bestuursorgaan het voornemen heeft opgevat tot het voorbereiden van een plan, geeft het kennis van dat voornemen.

In de kennisgeving wordt onder andere uiteengezet:

- a. dat stukken betreffende het voornemen openbaar zullen worden gemaakt, en waar en wanneer;
- b. dat er gelegenheid wordt geboden zienswijzen over het voornemen naar voren te brengen, aan wie, op welke wijze en binnen welke termijn;
- c. of de commissie of een andere onafhankelijke instantie in de gelegenheid wordt gesteld advies uit te brengen over het voornemen (artikel 7.9).

2. Raadplegen van adviseurs en besturen.

Alvorens het milieueffectrapport op te stellen, raadpleegt het bevoegd gezag de adviseurs en de bestuursorganen die ingevolge het wettelijke voorschrift waarop het plan berust bij de voorbereiding van het plan worden betrokken over de reikwijdte en het detailniveau van informatie die gericht is op wat relevant is voor het plan en die op grond van artikel 7.7 in het milieueffectrapport moet worden opgenomen (artikel 7.8).

3. Opstellen van het planMER (artikel 7.7).

4. PlanMER en ontwerpbestemmingsplan.

- Ter inzage leggen van planMER en ontwerpbestemmingsplan.

Een milieueffectrapport is gereed op het moment dat het ontwerp van het plan ter inzage wordt gelegd (artikel 7.10).

- Toetsing van planMER door de commissie voor de m.e.r.

Indien het milieueffectrapport betrekking heeft op een (plan als het bestemmingsplan buitengebied Haren), wordt de commissie uiterlijk op het moment dat de in artikel 7.11 genoemde stukken ter inzage worden gelegd in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen over dat rapport overeenkomstig de termijn die geldt voor het inbrengen van zienswijzen (artikel 7.12).

5. Onderbouwen van de gevolgen van het planMER, de zienswijzen op het planMER en het advies van de commissie voor de m.e.r. voor het bestemmingsplan.

In of bij het plan wordt in ieder geval vermeld:

- a. de wijze waarop rekening is gehouden met de in het milieueffectrapport beschreven mogelijke gevolgen voor het milieu van de activiteit waarop het plan betrekking heeft;
- b. hetgeen is overwogen omtrent de bij het ontwerp van het plan ter zake van het milieueffectrapport naar voren gebrachte zienswijzen;
- c. hetgeen is overwogen omtrent het door de commissie overeenkomstig artikel 7.12 uitgebrachte advies (artikel 7.14).

6. Bekendmaking en mededeling van het bestemmingsplan.

Het plan wordt bekendgemaakt op de wijze, voorzien in artikel 3:42 van de Algemene wet bestuursrecht (artikel 7.15).

7. Onderzoeken van de gevolgen van de activiteit.

Het bevoegd gezag dat een plan heeft vastgesteld of een besluit heeft genomen, onderzoekt de gevolgen die de uitvoering van dat plan, dan wel van dat besluit heeft voor het milieu, wanneer de in het plan, dan wel in het besluit voorgenomen activiteit wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen (artikel 7.39).”

Voor het planMER bestemmingsplan buitengebied zijn de stappen 1 en 2 samen uitgevoerd. Daarnaast heeft de voor deze PlanMER voorbereidende nota: ‘Notitie Reikwijdte en Detailniveau PlanMER Bestemmingsplan Buitengebied Haren’ met ingang van 18 januari tot en met 28 februari 2013 gedurende zes weken ter inzage gelegen in het gemeentehuis in Haren. Tijdens deze termijn kon iedereen een zienswijze indienen bij het college van burgemeester en wethouders.

Op de notitie reikwijdte en detailniveau zijn vier reacties binnengekomen; van de provincie Groningen, het Waterschap Noorderzijlvest, de Gasunie en de Milieuadviesraad Haren. De inhoudelijke reacties op de notitie reikwijdte en detailniveau sluiten daar waar relevant aan bij de nadere uitwerking in het voorliggende MER. De reacties hebben dan ook niet geleid tot nieuwe inzichten of een andere onderzoeksaanpak. De reacties zijn als bijlage 12 aan dit MER toegevoegd.

Het advies van de Commissie voor de m.e.r. zal te zijner tijd worden opgenomen in de bijlagen.

1 . 4

Inhoud planMER

Het planMER is erop gericht inzicht te krijgen in de te verwachten milieueffecten van de m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten waarvoor het bestemmingsplan kaderstellend is, maar dit is niet alleen tot deze activiteiten beperkt. In samenhang met de niet m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten moet het planMER ook inzicht geven in de schaal waarop de milieueffecten van de verschillende activiteiten elkaar versterken of verzwakken (de zogenoemde ‘cumulatie’).

Op basis van dit inzicht in de te verwachten milieueffecten is het mogelijk om het voornemen, zoals dat in het voorliggende planMER is uitgewerkt, en de verschillende alternatieven voor dit voornemen te beoordelen. Naar aanleiding hiervan kan, met het planMER als onderdeel van de onderbouwing, een keuze worden gemaakt in de ontwikkelingen die wel en niet op grond van het (ontwerp)bestemmingsplan mogelijk kunnen worden gemaakt.

Inhoudelijke eisen

De inhoudelijke eisen aan het planMER zijn opgenomen in artikel 7.7 van de Wm (m.e.r.-plichtige plannen): “Het milieueffectrapport dat betrekking heeft op een plan, wordt opgesteld door het bevoegd gezag en bevat ten minste:

- a. een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd;
- b. een beschrijving van de voorgenomen activiteit, alsmede de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven;
- c. een overzicht van eerder vastgestelde plannen die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven;
- d. een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien die activiteit noch de alternatieven worden ondernomen;
- e. een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de beschreven alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven;
- f. een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven mogelijk gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven mogelijke gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven;
- g. een beschrijving van de maatregelen om belangrijke nadelige gevolgen op het milieu van de activiteit te voorkomen, te beperken of zoveel mogelijk teniet te doen;
- h. een overzicht van de leemten in de beschrijvingen, bedoeld in de onderdelen d en e, ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens;
- i. een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieueffectrapport en van de daarin beschreven mogelijke gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."

De gemeenteraad is de initiatiefnemer voor het planMER alsook het bevoegd gezag.

1 . 5

L e e s w i j z e r

Na de inleiding in dit hoofdstuk volgen de andere hoofdstukken van dit rapport in hoofdlijnen de inhoudelijke eisen die gelden voor een planMER.

In hoofdstuk 2 worden het plangebied, de functies en de voorgenomen activiteiten en de alternatieven uiteengezet.

Hoofdstuk 3 geeft een overzicht van het vastgestelde rijksbeleid en provinciaal en gemeentelijk beleid, zoals dat van toepassing is op de activiteiten zoals voorzien in het voornemen en de alternatieven. Daarnaast bevat dit hoofdstuk een opsomming van relevante wet- en regelgeving.

In hoofdstuk 4 tot en met 10 is per milieuaspect een omschrijving gegeven van de relevante wet- en regelgeving, alsmede een beschrijving van de referentiesituatie en de milieueffecten van het voornemen. Vervolgens worden de effecten vergeleken en beoordeeld. Hierbij is ook een overzicht van de mogelijke maatregelen om belangrijke nadelige gevolgen op het milieu te voorkomen of te beperken opgenomen. In hoofdstuk 11 zijn de beschrijving en onderbouwing van een alternatief opgenomen.

In hoofdstuk 12 is de Passende Beoordeling opgenomen. De verplichting tot een passende beoordeling vloeit voort uit de Natuurbeschermingswet 1998. In hoofdstuk 12 zijn de conclusies en het advies opgenomen over op welke manier de resultaten van het planMER in het bestemmingsplan Buitengebied Haren kunnen worden verwerkt.

In hoofdstuk 13 is een overzicht van de zogenoemde leemten in de kennis opgenomen.

Voornemen, achtergrond en alternatieven

2

In dit hoofdstuk zijn de volgende inhoudelijke eisen aan het MER op grond van artikel 7.7, lid 1 van de Wet milieubeheer uiteengezet:

- a. "een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd;
- b. een beschrijving van de voorgenomen activiteit, alsmede een eerste verkenning van alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven."

In de inleiding worden de achtergronden van de planMER beschreven, alsmede het plangebied, haar functies en ontwikkelingen. Na de inleiding worden het voornemen en de m.e.r.-plichtige activiteiten behandeld. Hierbij is uiteengezet waar het voornemen op gericht is en is een overzicht van de ontwikkelingen opgenomen die het bestemmingsplan mogelijk maakt. Ook is het voornemen verder uitgewerkt in verschillende uitgangspunten op basis waarvan de milieueffecten van het voornemen worden beoordeeld. Tevens is op hoofdlijnen de werkwijze voor het bepalen van de alternatieven uiteengezet.

2.1

Inleiding

Voor het vaststellen van een nieuw bestemmingsplan Buitengebied bestaan de volgende belangrijke redenen.

1. Het landelijk gebied is de laatste jaren onderhevig aan allerlei ontwikkelingen. Nieuwe functies doen hun intrede in het landelijk gebied. Er bestaat bij de gemeente Haren dan ook de behoefte aan een bestemmingsplan Buitengebied dat inspeelt op en sturing kan geven aan deze nieuwe ontwikkelingen.
2. De Wet ruimtelijke ordening bevat de verplichting om eens in de tien jaar het bestemmingsplan Buitengebied te herzien. Sinds 1 juli 2008 is de nieuwe Wro in werking getreden en wordt aan deze termijn van tien jaar meer gewicht toegekend. Bestemmingsplannen die voor 1 juli 2008 al meer dan vijf jaar onherroepelijk zijn, dienen binnen vijf jaar te worden herzien.
3. Tot slot is tussen 1990 en nu een groot aantal beleidsnota's en wetten van kracht geworden die relevant zijn voor het landelijke gebied.

Het opstellen van een bestemmingsplan voor het landelijk gebied is geen doel op zich. De betekenis van het bestemmingsplan is vooral ingegeven door de belangrijke functie die het plan vervult bij het realiseren van verschillende doelen. Naast de brede beleidsmatige invalshoek dient het bestemmingsplan ook rekening te houden met de wensen en verlangens van de gebruikers en de bewoners van het landelijk gebied.

Zoals aangegeven, is voorafgaand aan het opstellen en vaststellen van het nieuwe bestemmingsplan buitengebied een kadernota opgesteld en vastgesteld. In deze kadernota spreekt de gemeente de ambitie uit dat zij streeft naar: "een landelijk gebied waar het goed werken en wonen is, waar de plattelandseconomie voldoende perspectief heeft op een duurzaam voortbestaan en waar de landschappelijke kwaliteiten zo hoog zijn dat het gebied ook voor de langere termijn een belangrijke aantrekkingskracht heeft ontwikkeld".

De inhoud van de kadernota wordt voor zover mogelijk vertaald naar het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied. De kadernota bevat een aantal concreet uitgewerkte uitgangspunten voor het op te stellen bestemmingsplan Buitengebied. Op grond hiervan zal het bestemmingsplan Buitengebied enerzijds mogelijkheden bieden voor natuurontwikkeling (Ecologische Hoofdstructuur), schaalvergroting in de landbouw, vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen en functiewijziging. Anderzijds worden in het bestemmingsplan ruimtelijke kaders en randvoorwaarden opgenomen om ervoor te zorgen dat de bestaande waarden in het landelijk gebied blijven behouden, dan wel waar nodig worden versterkt.

2.2

Het plangebied

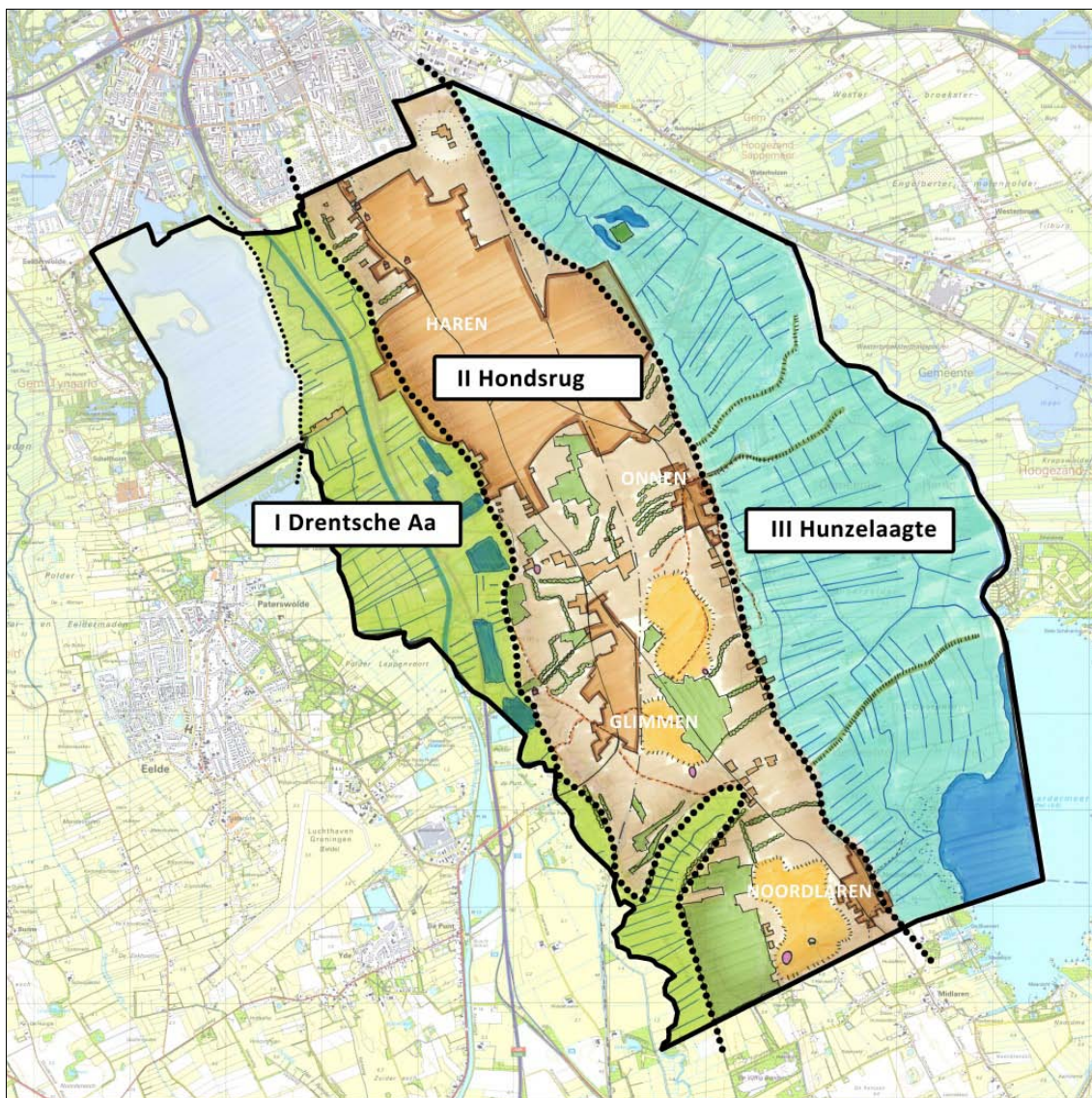
Het plangebied is weergegeven op afbeeldingen 2.1 en 2.2. De geomorfologische ontwikkeling is sterk bepalend geweest voor de hedendaagse verschijningsvorm van het Harense landschap. Niet voor niets is de Hondsrug een sterk bewoond gebied en zijn de beekdalen van de Hunze en de Drentsche Aa juist leeg en open. De huidige landschappelijke opbouw valt van west naar oost dan ook uiteen in drie delen (overeenkomstig het landschapsontwikkelingsplan):

- het gebied van de Drentsche Aa;
- de Hondsrug;
- de Hunzelaagte.

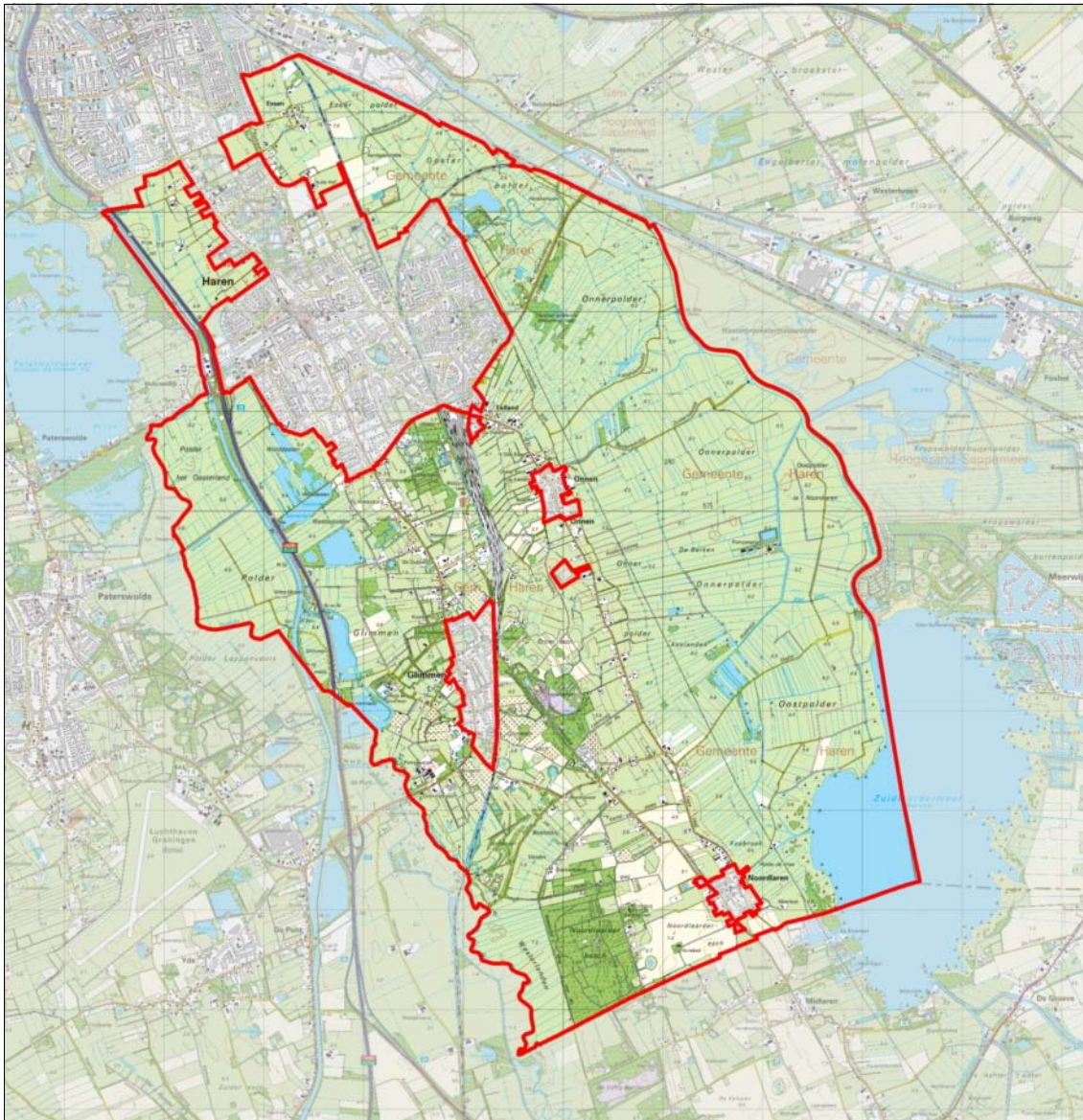
Vanwege de hoogteverschillen zijn de overgangen tussen de drie gebieden bijzonder. Deze overgangen die op de flanken van de Hondsrug liggen, worden in deze kadernota tot dat gebied gerekend en krijgen daar extra aandacht. In het navolgende wordt per deelgebied ingegaan op de kenmerken en karakteristieken. Daarbij worden vier lagen onderscheiden, te weten de laag van de natuurlijke ondergrond, de laag van het agrarische cultuurlandschap, de stedelijke laag en de leisurelaag. In het eerste komen de kenmerken van de ondergrond aan bod en de daarmee samenhangende kenmerken. In de laag van het

agrarische cultuurlandschap komen de kenmerken aan bod welke zijn ontstaan door menselijke, vanuit agrarische overwegingen ontstane, handelingen. Bij de stedelijke laag komen de kenmerken aan bod welke te maken hebben met bewoning. In de leisurelaag wordt de recreatieve en toeristische betekenis van het gebied beschreven.

De kaart hierna toont de drie deelgebieden.

Afbeelding 2.1. Drie landschappelijke deelgebieden gemeente Haren

Afbeelding 2.2. Plangebied

2.3

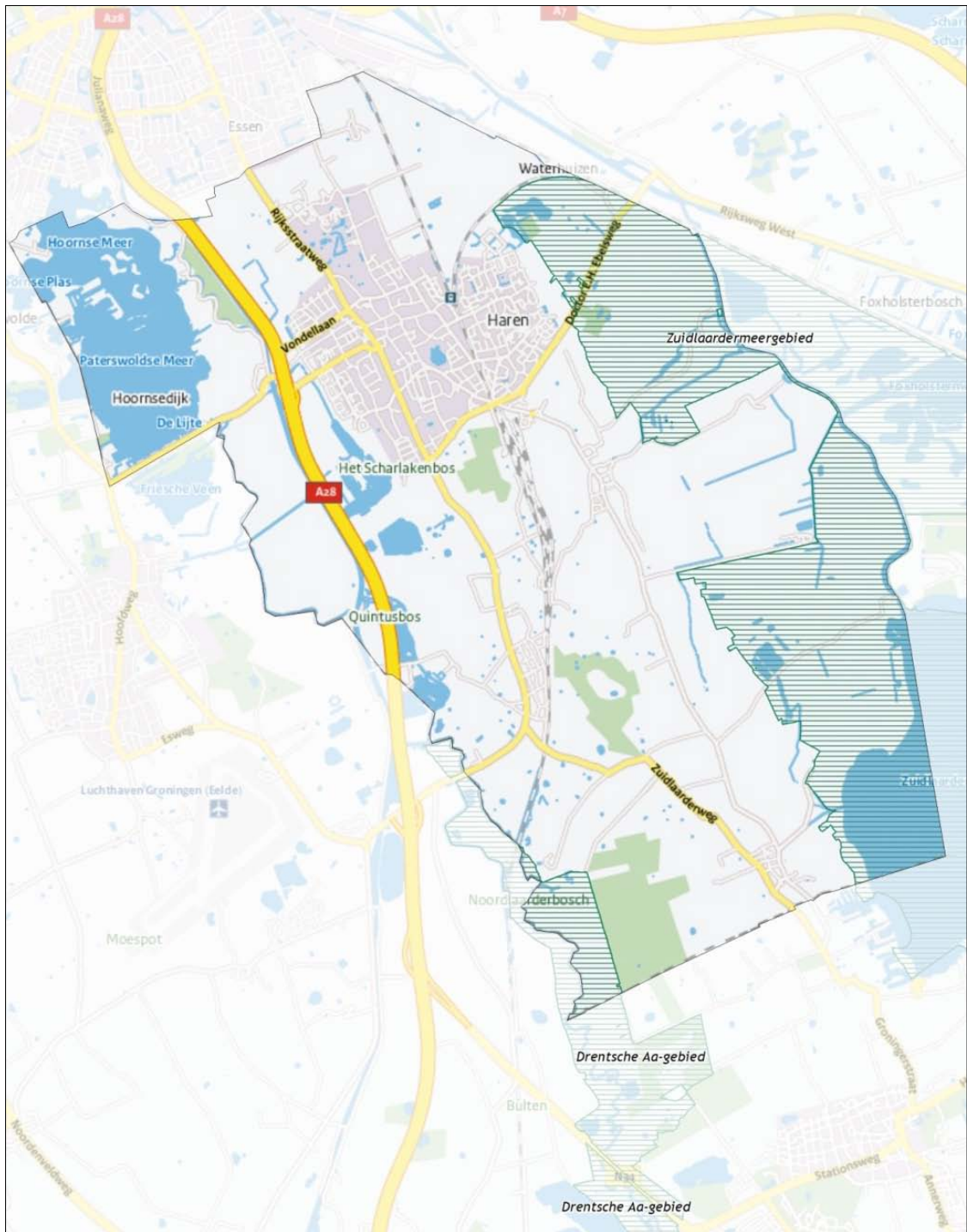
Functies

LANDBOUW Binnen het plangebied komt een verscheidenheid aan functies voor. Grote delen van het plangebied zijn in gebruik door de landbouw. Gesteld kan worden dat de melkveehouderij de belangrijkste landbouwvak vormt, gevolgd door de akkerbouw. In het algemeen is de verwachting dat het aantal bedrijven gestaag zal afnemen. Het accent van de landbouw ligt op de flank van de Hondsrug, op de overgang naar de Hunzelaagte. Daar bevinden zich bijna alle nog volwaardige agrarische bedrijven. In de richting van het Drentsche diep verschuift het accent meer en meer naar natuur, waarbij een deel van het gebied als beheersgebied is aangewezen. Daarbij spelen vanzelfsprekend ook de landinrichting en de ontwikkelingen op het gebied van waterberging een

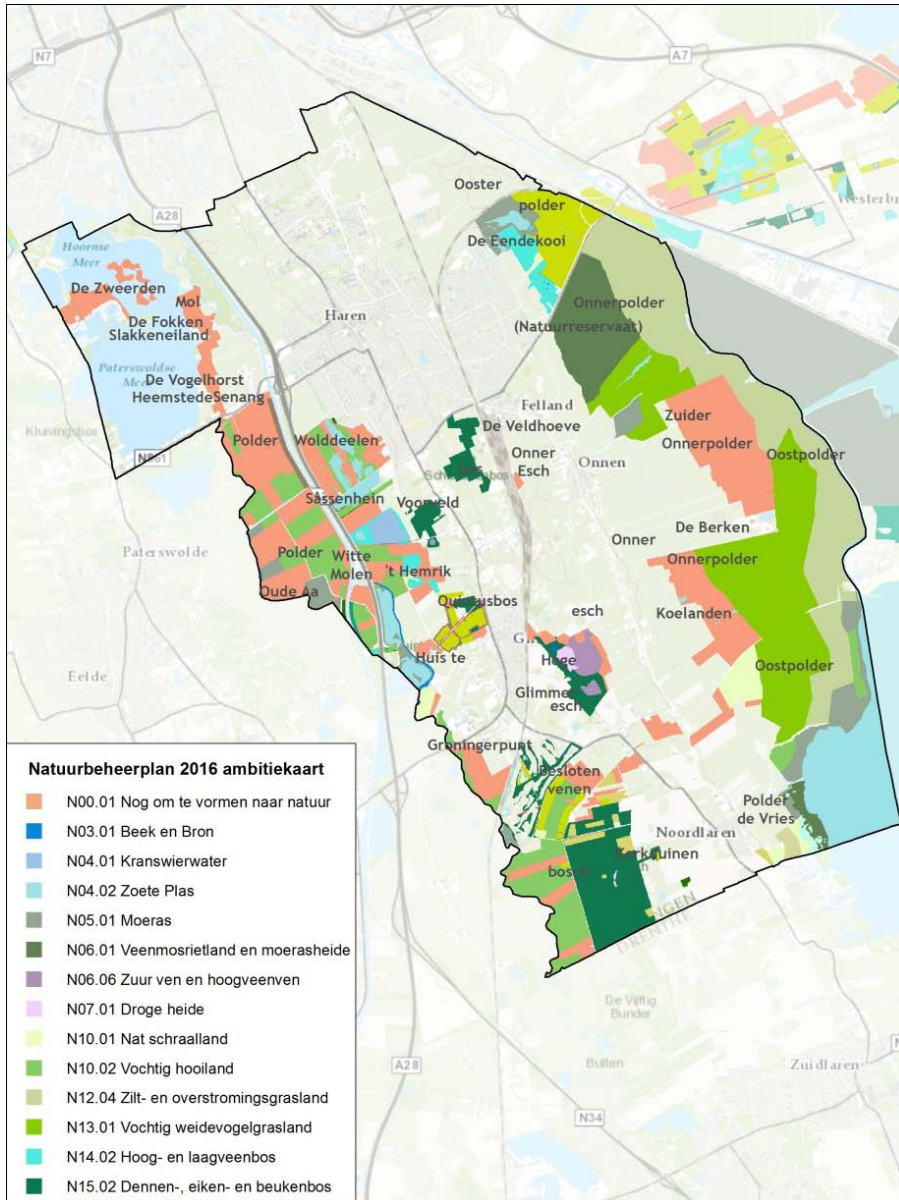
rol. De verwachting is dat het aantal melkveehouderijen de komende jaren verder zal afnemen, maar dat het areaal cultuurgrond ten behoeve van de melkveehouderij gelijk zal blijven. De paardenhouderij is een sector die sterk in opkomst is in het landelijk gebied. Deze 'verpaarding' van het platteland neemt ook in Haren hand over hand toe.

Daarnaast zijn er gebieden ingericht als natuurgebied. De voor het bestemmingsplan Buitengebied relevante Natura 2000-gebieden zijn het Drentsche Aa gebied en het Zuidlaardermeergebied (afbeelding 2.3). Het Drentsche Aa gebied is een van de laatste gave stroomdalen van ons land. Het bestaat uit oud Drents cultuurlandschap met madelanden (graslanden), bosjes, houtwallen, essen (akkers), heide, jeneverbesstruwelen, esdorpen, hunebedden en landgoederen. Daarnaast is binnen de gemeentegrens het Zuidlaardermeergebied in het kader van de Vogelrichtlijn aangemerkt als Natura 2000-gebied. De beschermde gebieden maken tevens onderdeel uit van de PEHS (afbeelding 2.4).

NATUUR

Afbeelding 2.3. Natura 2000-gebieden

Afbeelding 2.4. Provinciale Ecologische Hoofdstructuur

Wonen in het buitengebied is populair. De goede bereikbaarheid en fraaie omgeving spelen daar ongetwijfeld een rol in, maar ook de mogelijkheid tot het hobbymatig uitoefenen van agrarische activiteiten. Bovendien is het buitengebied van Haren van oudsher al een gebied waar wordt gewoond. De al rond 1900 gebouwde luxe landhuizen van de gegoede burgers zijn daar een goed voorbeeld van.

WONEN

In de afgelopen jaren is de toename van woningen vooral veroorzaakt doordat agrariërs hun bedrijfsvoering beëindigen en de boerderij als woning in gebruik werd genomen. De gemeente verwacht dat deze omzetting, gezien het beperkte aantal nog aanwezige agrariërs, niet veel meer voorkomt.

NIET AGRARISCHE BEDRIJ-
VIGHEID

Van oorsprong is het landelijk gebied een agrarisch gebied, maar in de loop der tijd zijn verschillende vormen van niet-agrarische bedrijvigheid in het buitengebied ontstaan. Dit komt enerzijds door het steeds groter worden van 'kleine' ondernemingen, maar ook vrijkomend agrarisch erfgoed biedt mogelijkheden voor de vestiging van andere vormen van bedrijvigheid. In de gemeente is deze ontwikkeling al een tijdje gaande en heeft geleid tot diverse bedrijfsvestigingen zoals hoveniers, een bouwbedrijf, een palingrokerij en een restaurant.

Gezien de regelgeving vanuit de provincie en de mogelijkheden voor de toepassing van het beleid om op voormalige agrarische bedrijven ruimte te bieden aan niet-agrarische functies gaat de gemeente er vanuit dat in de komende jaren de niet-agrarische bedrijvigheid nog wel zal toenemen, zij het met mate.

RECREATIE

Haren is van oudsher een gemeente waar de recreatie een belangrijke rol speelt, eerst als uitloopgebied van de stad Groningers en later ook van de Hareners zelf. De recreatieve infrastructuur, de aanwezigheid van natuurgebieden, de cultuurhistorische sporen en de waardevolle bebouwing (architectuur van villa's, boerderijen e.d.) maken Haren interessant voor dagrecreanten en toeristen. De gemeente kent in het buitengebied een beperkt aanbod aan verblijfsrecreatieve accommodaties. In het buitengebied bevinden zich twee kleine campings, een pension, een bed and breakfastaccommodatie en een hotel.

WATERBERGING

In 2005 heeft de provincie Groningen een aantal noodwaterbergingsgebieden aangewezen in de gemeente Haren. Daarbij gaat het in het gebied van het Drentsche diep om de Onner- en Oostpolder en om de polders Lappenvoort en Het Oosterland in het beekdal van de Drentsche Aa.

Noodbergingsgebieden worden gemiddeld eenmaal in de 100 jaar ingezet voor de berging van overtollig water. Voor de waterberging zijn diverse kades aangelegd of verhoogd en zijn duikers en een waterinlaat aangelegd.

Bij de inrichting van de polders als noodberging worden ook diverse natuurmaatregelen gerealiseerd. Dit betreft onder andere het graven van poelen en petgaten, de aanleg van natuurvriendelijke oevers en de afstemming van de waterhuishouding op natuurdoeltypen.

Op het vlak van de noodwaterberging worden de komende jaren geen verdere ontwikkelingen verwacht.

2.4

Voornemen en m.e.r.-plichtige activiteiten

2.4.1

Voornemen

Het voornemen is het opstellen van een nieuw bestemmingsplan Buitengebied die :

- inspeelt op recente ontwikkelingen in het landelijk gebied;
- recente wet- en regelgeving vertaalt;
- voldoet aan de in de Wet ruimtelijke ordening opgenomen herzieningsplicht.

Het bestemmingsplan is een bestuursrechtelijk Algemeen Bindend voorschrift, maar dwingt geen ontwikkelingen af. Het stuurt de ontwikkelingsmogelijkheden van de verschillende bestaande functies op bestaande locaties in het gebied en tracht deze zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen. Het is een instrument dat binnen vastgestelde en afgewogen kaders ruimte biedt voor de vooraf bepaalde gewenste ontwikkelingen (met als basis de bestaande situatie). Enerzijds dienen bestemmingen die kwetsbaar zijn voor invloeden vanuit de omgeving of waarvan het behoud om een specifieke regeling vraagt, de waarden, zo nauwkeurig mogelijk in de verbeelding te worden begrensd en zo concreet mogelijk in de regels te worden geregeld. Anderzijds zullen bestemmingen waarvoor een zo groot mogelijke mate van dynamiek c.q. flexibiliteit is gewenst, niet meer worden vastgelegd dan strikt noodzakelijk is. Voor een groot aantal activiteiten zijn de regels van het bestemmingsplan flexibel en ontwikkelingsgericht, maar worden, indien nodig om mogelijke negatieve effecten te voorkomen, nadere eisen en voorwaarden opgenomen.

Om die reden zal het bestemmingsplan afwijkingsmogelijkheden of wijzigingsbevoegdheden gaan bevatten en verschillende regelingen, dubbelbestemmingen en gebiedsaanduidingen die zijn gericht op de bescherming van de aanwezige waarden (natuur, landschap, cultuurhistorie, archeologie, flora en fauna). Deze beschermingsregelingen maken integraal deel uit van het voornemen en zijn daarbij gekoppeld aan de ontwikkelingsmogelijkheden.

Op deze wijze worden de genoemde waarden in de afweging rond nieuwe ontwikkelingen van bestaande functies op bestaande locaties betrokken. Anders gezegd, bepaalde landschappelijke en cultuurhistorische waarden kunnen in de praktijk een belemmering opwerpen en daarmee een ontwikkeling op een bepaalde locatie beperken of inkaderen. Dit geldt tevens voor sectorale wetgeving op het gebied van natuur en milieu.

In het bestemmingsplan zijn regels opgenomen die betrekking hebben op voorkomende functies in het plangebied, zoals bedrijvigheid, wonen en recreatie. Tevens biedt het bestemmingsplan een regeling voor land- en tuinbouw, recre-

atie en natuur. Dit kan betekenen dat het bestemmingsplan mogelijk kaderstellend is voor activiteiten die mogelijk m.e.r.-(beoordeling)plichtig zijn. Sinds de wijziging van het Besluit m.e.r. zoals eerder aangegeven dienen alle activiteiten die voorkomen op de D-lijst in het kader van mogelijke milieugevolgen beoordeeld te worden. Of er sprake is van nadelige gevolgen voor het milieu als gevolg van een bepaalde activiteit hangt af van de aard van de activiteit, de omvang van de activiteit, de ligging ten opzichte van gevoelige gebieden, eventueel cumulatie met overige activiteiten et cetera.

In deze paragraaf zijn de activiteiten beschreven waarvan nadelige milieueffecten worden verwacht. Tevens wordt kort ingegaan op de mogelijke functiewijzigingen die plaats kunnen vinden op grond van de regeling van het bestemmingsplan en waarvan de toegestane activiteiten voorkomen op de D-lijst. Hierbij is het van belang dat dit niet om nieuwe functies gaat op nieuwe locaties, maar dat het alleen van toepassing is op het moment dat de op dat moment aanwezige functie is beëindigd. Bepaalde effecten van die aanwezige functie vervallen daarmee, en mogelijk andere effecten kunnen daar voorin de plaats komen. Afgewogen moet worden of de mogelijk nieuwe effecten nadeliger gevolgen hebben voor de omgeving.

Het bestemmingsplan kan mogelijk kaderstellend zijn voor de volgende activiteiten die mogelijk m.e.r.-(beoordeling)plichtig zijn:

1. veehouderij;
2. landinrichting/realisatie nieuwe natuur/Ecologische Hoofdstructuur;
3. kleinschalig recreëren/kamperen bij de boer.

In het navolgende worden deze activiteiten toegelicht.

2 . 4 . 2

M . e . r - (b e o o r d e l i n g s) p l i c h t i g e a c t i v i t e i t e n

1. Veehouderij

M.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteit

Vertrekpunt voor de gemeente vormt een maximaal oppervlak van 1 ha bij recht voor een bouwperceel, tenzij in de huidige situatie al een groter oppervlak is bebouwd. De gemeente zal in het kader van de totstandkoming van het bestemmingsplan per bedrijf maatwerk leveren. Het provinciaal beleid geldt daarbij als maximum. Nieuwvestiging (grondgebonden of intensieve veehouderij) is niet mogelijk.

Bij een eventuele vergroting van het bouwperceel wil de gemeente eveneens maatwerk leveren, zodat een goede afweging gemaakt kan worden op het vlak van landschap, milieu en hinder voor andere functies. Middels een wijzigingsbevoegdheid wil de gemeente een bouwperceel van 1,5 ha toestaan. Daartoe zullen in de regels bij een uitbreiding van het bouwperceel voorwaarden opgenomen worden die gericht zijn op de bescherming van de landschappelijke, cultuurhistorische en natuurlijke waarden.

Samengevat ziet de bouwblokkenregeling er als volgt uit.

Tabel 2.1. Bouwblokkenregeling

Bij recht	- Maatwerk per bedrijf - Maximaal 1 ha, dan wel bestaand (indien groter)
Uitbreiding	- Tot 1,5 ha via wijzigingsbevoegdheid, met uitzondering van bouwpercelen op essen - Via (gemeentelijke) keukentafelbenadering - Twee maneges en één agrarisch aanverwant bedrijf met maximaal 20% uitbreidingsruimte
Verdere vergroting	- Via zelfstandig bestemmingsplan

Productiegerichte paardenhouderijen zijn toegestaan en zijn ondergebracht in de bestemming voor agrarische bedrijven. Daarnaast zijn er twee maneges en één agrarisch aanverwant bedrijf ondergebracht bij de bestemming voor agrarische bedrijven. Deze bedrijven krijgen een maximale uitbreiding van 20%. Het totaal aantal agrarische bedrijven komt daarmee op 27. In paragraaf 2.5 wordt nader ingegaan op de ontwikkelingsmogelijkheden voor veehouderijen.

In het Besluit m.e.r. 1994 is ten aanzien van veehouderij het volgende opgenomen.

Tabel 2.2. Drempelwaarden Besluit m.e.r. veehouderij

Activiteit	Voorwaarden lijst C	Voorwaarden lijst D
De oprichting, wijziging of uitbreiding van een inrichting voor het fokken, mesten of houden van pluimvee of varkens		
Plaatsen voor mesthoenders	>85.000	>40.000
Plaatsen voor hennen	>60.000	>40.000
Plaatsen voor mestvarkens	>3.000	>2.000
Plaatsen voor zeugen	>900	>750
Plaatsen voor gespeende biggen		>2.700
Plaatsen voor pelsdieren		>5.000
Plaatsen voor voedsters (konijnen)		>1.000
Plaatsen voor vlees en opfokkonijnen		>6.000
Plaatsen voor melk- kalf- zoogkoeien		>200
Plaatsen voor vrouwelijk jongvee < 2 jaar		>340
Plaatsen voor melk, kalf en zoogkoeien >2jr		>340
Plaatsen voor vleesrunderen		>1.200
Plaatsen voor schapen of geiten		>2.000
Plaatsen voor paarden of pony's (exclusief opfokdieren <3 jaar		>100
Plaatsen voor struisvogels		>1.000

De mogelijkheden voor bijvoorbeeld het houden van melkvee bij bouwvlakken van gemiddeld 1,5 ha liggen ten aanzien van het aantal koeien op circa 214. Als oppervlakte norm wordt dan 70 m² per dier gehanteerd, dit is inclusief overige bebouwing dat binnen het bouwvlak is gelegen. Dit wordt nader toegelicht in paragraaf 2.5.

Op grond van de gewenste uitbreidingsmogelijkheden voor veehouderij zal het bestemmingsplan plan-m.e.r.-plichtig zijn. Het accent in de effectbeoordeling zal dan ook vooral de veehouderij betreffen. Echter uitbreidingen van bebou-

wing ten behoeve van de akkerbouw of andere functies kunnen ook negatieve milieueffecten genereren, bijvoorbeeld ten aanzien van landschap en het waterbergend vermogen van de grond. Voor deze milieuaspecten zullen daarom ook bebouwingsmogelijkheden die niet voor de veehouderij bedoeld zijn, worden meegenomen.

2. Landinrichting/nieuwe natuur/ glastuinbouw

Glastuinbouw

In het bestemmingsplan worden geen mogelijkheden geboden voor glastuinbouw.

Nieuwe natuur

Voor die delen van de Ecologische Hoofstructuur die nog niet zijn gerealiseerd, zal de gemeente een wijzigingsbevoegdheid opnemen in het bestemmingsplan. Tevens is in het nieuwe bestemmingsplan een aanzienlijk groter oppervlakte bestemd als Natuur vergeleken met het vigerende plan. In het kader van de Herinrichting Haren (1999) is besloten circa 1.040 ha grond te verwerven voor nieuwe natuur. In een wijzigingsplan op deze herinrichting (2008) zijn hier nog wat hectares bijgekomen. Op dat moment was al circa 500 ha voor natuur verworven. Het proces van grondverwerving en inrichting loopt nog steeds door. Het nieuwe bestemmingsplan maakt de definitieve functiewijziging in de Ecologische Hoofstructuur van agrarische gronden naar natuur mogelijk. Hoeveel anno 2016 definitief is verworven, is niet exact bekend, maar er kan van uit worden gegaan dat er de komende jaren nog enkele honderden hectares verworven en ingericht zullen gaan worden.

Op grond hiervan zal het bestemmingsplan in het kader van het Besluit m.e.r. worden beoordeeld. Ten opzichte van het oude plan zal functiewijziging naar natuur boven de m.e.r.-drempel uitkomen.

Omtrent landinrichting is het volgende in het Besluit m.e.r. opgenomen.

Tabel 2.3. Drempelwaarden Besluit m.e.r. landinrichting

Activiteit	Voorwaarden lijst C	Voorwaarden lijst D
Een landinrichtingsproject, dan wel een wijziging of uitbreiding daarvan		In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: <ul style="list-style-type: none"> - functiewijziging van water, natuur, recreatie of landbouw meteen oppervlakte van meer dan 125 ha; - vestiging van een glastuinbouwgebied van 50 ha of meer.

3. Overige functies/activiteiten

Boom-, hout- en fruitteelt

Gezien de grote landschappelijke waarden zijn opgaande teelten in het agrarisch gebied uitgesloten. Hout- en fruitteelt is alleen op de bestaande kwekerijen mogelijk. Om deze reden worden boom-, hout- en fruitteelt niet meegenomen in de effectbeoordeling.

Recreatie

In het bestemmingsplan krijgen de bestaande verblijfsrecreatieterreinen een passende bestemming. In deze bestemming wordt geen uitbreidingsruimte geboden voor recreatieve mogelijkheden. Uitbreiding en nieuwvestiging is niet mogelijk. Het betreffen twee kleinschalige kampeerterreinen (kamperen bij de boer) en een iets groter verblijfsrecreatieterrein bij Onnen.

Nieuwe vormen van kleinschalige verblijfsrecreatie (kamperen bij de boer/kleinschalig kamperen) worden onder een verbodsbepaling gebracht. Alleen onder strikte voorwaarden kan bij agrarische, dan wel voormalige agrarische bedrijven van dit verbod worden afgeweken. Er dient minimaal 50 m tussen de erfgrans en nabijgelegen woningen te liggen en er dient sprake te zijn van een goede landschappelijke inpassing hetgeen dient te blijken uit een erfinrichtingsplan.

Op de essen en in en nabij de EHS en Natura 2000-gebieden is het zonder meer niet mogelijk om van het verbod af te wijken. Desalniettemin zal in de effectbeoordeling kleinschalig kamperen worden meegenomen voor de thema's landschap, cultuurhistorie en natuur.

Functiewijziging naar wonen, niet-agrarische bedrijvigheid, vrijkomende agrarische bebouwing

In relatie met het proces van terugloop van het aantal agrarische bedrijven en ten behoeve van het behoud van cultuurhistorische waarden, is het denkbaar dat voor nog meer agrarische bedrijfsgebouwen alternatieve functies moeten worden gevonden. Vandaar dat de functies voor alle agrarische bedrijven via een wijzigingsbevoegdheid kunnen worden gewijzigd in de volgende functies:

- wonen, voor zover dit beperkt blijft tot het hoofdgebouw.
- sociale, culturele, medische, maatschappelijke en educatieve functies in combinatie met wonen;
- niet-agrarische bedrijven, voor zover genoemd in de bij de regels behorende Staat van bedrijven in combinatie met wonen.

De genoemde functies zijn, met gebruikmaking van een nieuwe wijzigingsprocedure, onderling uitwisselbaar.

Aan deze wijzigingsbevoegdheid is een aantal voorwaarden verbonden waarmee negatieve gevolgen voor bijvoorbeeld landschap en omwonenden (waaronder ook bestaande agrarische bedrijven) worden voorkomen.

Deze regelingen zijn een doorvertaling van bestaand provinciaal en gemeentelijk beleid (ruimte voor ruimte, VAB).

Op basis van de regeling kan het aantal woningen toenemen in het buitengebied. In vrijwel alle gevallen zal tevens hiermee de agrarische functie vervallen. De realisatie van een woning is een activiteit die tevens op de D-lijst van het besluit m.e.r. voorkomt. In alle gevallen is het oprichten van een of twee woningen gekoppeld aan het beëindigen van de agrarische activiteit. De effecten van het beëindigen van een agrarisch bedrijf zijn ten aanzien van de effecten op natuur, landschap en andere milieuaspecten altijd positiever dan het oprichten van een woning. Functiewijziging naar wonen zal derhalve niet in de effectbeoordeling worden betrokken. Hetzelfde kan worden gezegd bij functiewijziging van een agrarisch bedrijf naar een bedrijf categorieën 1 en 2. In zekere zin zijn de emissies van geluid, licht en vervuilende stoffen afkomstig van agrarische bedrijven hoger of vergelijkbaar met bedrijven uit categorieën 1 en 2. Het valt dus niet te verwachten dat deze ontwikkelingen wezenlijke effecten op het milieu zullen genereren zeker niet in relatie tot de mogelijkheden die geboden worden op het gebied van de landbouw. Ze zullen daarom niet in de effectbeoordeling worden betrokken.

Tweede bedrijfswoning

De gemeente voert een terughoudend beleid ten aanzien van tweede bedrijfswoningen bij agrarische bedrijven. Het realiseren van een tweede bedrijfswoning wordt niet mogelijk gemaakt in het nieuwe bestemmingsplan. Derhalve wordt in het MER hieraan geen nadere aandacht besteed.

Co-vergisting/Mestvergisting

In algemene zin zijn de vergistingsinstallaties ingedeeld in vier categorieën. Deze indeling is gebaseerd op de mate waarin transportbewegingen plaatsvinden en de mate waarin sprake is van een koppeling met het 'eigen' bedrijf. De categorieën A, B en C worden beschouwd als een bedrijfseigen activiteit passend bij en gebonden aan een agrarische bestemming. In het bestemmingsplan Buitengebied zijn de vergistingsinstallaties behorende tot categorie A, als nevenactiviteit toegestaan.

Voor de wijziging van het Besluit m.e.r. op 1 april 2011 waren in de onderdelen C en D van het besluit, 'drempelwaarden' voor biomassavergistingsinstallaties opgenomen. Na de wijziging zijn deze 'drempelwaarden' niet meer in de onderdelen C en D opgenomen. Het onderzoek voor de plan-m.e.r. is dan ook niet gericht op het beoordelen van de milieueffecten van het bouwen van biomassavergistingsinstallaties. Co-vergisting heeft invloed op de luchtkwaliteit door de uitstoot van NOx via de rookgassen van de gasmotor van de warmtekrachtinstallatie (WKK). Voor de uitstoot van NOx van een warmtekrachtinstallatie worden in het Besluit emissie-eisen stookinstallaties milieubeheer eisen gesteld. Uitgaande van deze normstelling is voor de maximale capaciteit van de toegestane co-vergistingsinstallaties de NOx-emissie bepaald en met behulp van het verspreidingsmodel KEMA STACKS (NNM) de maximale emissie in de

omgeving berekend (zie bijlage 11: Luchtkwaliteit - co-vergisting). De berekening vindt plaats op een afstand van 100 m van het emissiepunt en bedraagt circa 3 µg/m³ NO₂ (jaargemiddelde). Zowel individueel als gecumuleerd met installaties bij meerdere bedrijven, zijn voor luchtkwaliteit geen knelpunten te verwachten. Ook ten aanzien van geurhinder worden in cumulatief opzicht geen knelpunten verwacht. In bijlage 10 van het MER is een algemene paragraaf mestvergiftiging opgenomen. Hierin wordt nader ingegaan waarom in relatie tot de mogelijkheden, onder andere in samenhang met andere functies die moeten plaatsvinden binnen bouwvlakken, in het bestemmingsplan de effecten van mestvergiftigingsinstallaties ondergeschikt zijn aan mogelijke effecten die kunnen optreden als gevolg van mogelijkheden op het gebied van veehouderij.

2.5

Voornemen, alternatieven en uitgangspunten voor berekeningen en effectbeoordelingen

De Wet milieubeheer stelt dat in een MER redelijke alternatieven voor de voorgenomen activiteit moeten worden beschreven plus een motivering van de keuze voor deze alternatieven.

Daarnaast dient een beschrijving te worden gegeven van de bestaande, huidige situatie en de autonome ontwikkeling van het milieu, de zogenaamde referentiesituatie.

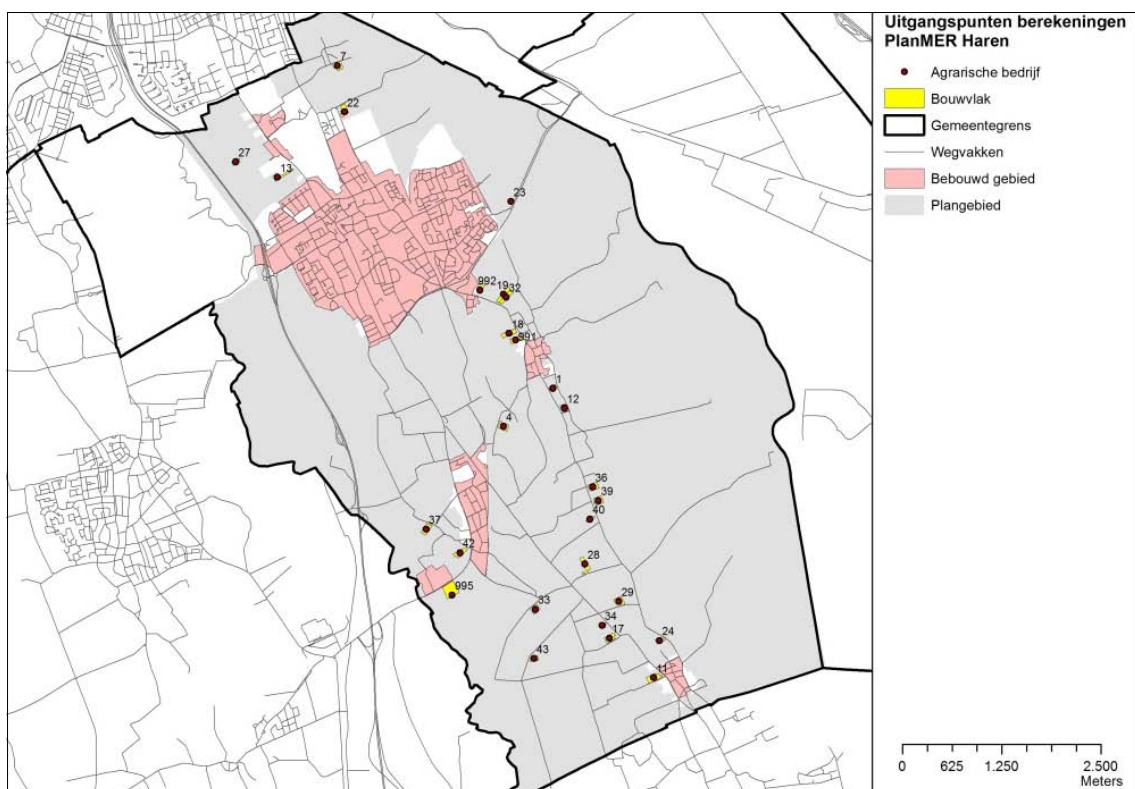
Veehouderij

Redelijkerwijs kan worden ingeschat dat de effecten van geur en ammoniak als gevolg van uitbreiding van de (intensieve) veehouderij gevolgen kunnen hebben voor gevoelige functies (hinder: woonfunctie) en bijzondere (natuur-) waarden (negatieve effecten).

In het kader van de Wet milieubeheer dient in het MER de effecten van stikstofdepositie op natuur te worden beschreven. Dit betekent dat de volgende zaken ten minste moeten worden behandeld:

- of er voor verzuring- en vermeting gevoelige natuur in de omgeving ligt (dit komt aan de orde bij de beschrijving van de huidige situatie van de natuur).
- de bestaande toestand van de natuur (dit komt aan de orde bij de beschrijving van de huidige situatie van de natuur).
- de bestaande stikstofdepositie (de achtergronddepositie);
- de kritische depositiewaarde(n) van de natuur (dit komt aan de orde bij de beschrijving van de huidige situatie van de natuur in de passende beoordeling).
- de toename van stikstofdepositie op natuur door de beoogde activiteit of ontwikkeling;
- de cumulatieve (opgetelde) effecten van alle stikstofdepositie op de natuur.

Volgens de trendanalyse (bijlage 1) waren er in 2011 in de gemeente Haren nog 46 bedrijven aanwezig. Inmiddels is uit de gemeentelijke inventarisatie gebleken dat bijna de helft van deze bedrijven inmiddels is beëindigd. Het uitgangspunt van de gemeente is nu dat er anno 2016 nog 27 bedrijven (zie afbeelding 2.5) in het buitengebied liggen en 10 bedrijven in de bebouwde kommen (buiten het plangebied). Er komen geen intensieve veehouderijen voor in het buitengebied. Relatief komen veel schapen en paarden voor. Verspreid over de bedrijven bevindt zich een gering aantal varkens en geiten. Ook zijn er in het buitengebied geen akkerbouwbedrijven meer aanwezig. Hooguit wordt akkerbouw als neventak uitgeoefend.

Afbeelding 2.5. Ligging van de agrarische bedrijven (bron: gemeente haren 2016)

Om voor het voornemen en alternatieven de maximale mogelijke effecten in beeld te brengen, worstcaseberekeningen, is voor de veehouderij uitgegaan van rundvee. Uitbreiding van intensieve veehouderij is namelijk niet mogelijk. Ten opzichte van paarden, schapen en geiten is dit de meest vervuulende diersoort. De bestaande intensief gehouden dieren zijn natuurlijk in de berekeningen wel meegenomen. De gemiddelde uitstoot van ammoniak bij de verschillende dieren is weergegeven in bijlagen 6 en 7. In bijlagen 6 en 7 is tevens aangegeven van welke diercategorie is uitgegaan, om hoeveel dieren het gaat en welke stalsystemen worden gebruikt.

1. Referentiesituatie

Hierbinnen zal nader onderscheid worden gemaakt in:

A. Huidige situatie

Hierbij gaat het om de feitelijke situatie. Hierbij wordt voor de veestapel uitgegaan van 27 agrarische bedrijven (inventarisatie gemeente 2016). Deze worden beschreven in bijlagen 6 en 7. Voor het merendeel gaat het om melkvee. Daarnaast worden veel paarden en schapen gehouden. Het aantal varkens is zeer gering.

B. Autonome ontwikkeling

Hierbij gaat het om de autonome ontwikkeling van de veehouderij. Hierbij wordt uitgegaan van de bestaande vergunde rechten van de veehouders en indien aan de orde van activiteiten waarover al een besluit is genomen. In dit geval gaat het in alle gevallen om bedrijven die vallen onder het Besluit landbouw milieubeheer. In die zin zijn er dan ook geen vergunningplichtige bedrijven aanwezig in het plangebied. Tevens is rekening gehouden met het Besluit huisvesting. Op basis van de gegevens van het CBS blijkt dat alle aanwezige bedrijven voldoen aan dit besluit; zie ook bijlagen 6 en 7. Inmiddels is het melkquotum afgeschaft. Als gevolg hiervan zal mogelijk het aantal stuks melkrundvee op veehouderijbedrijven toenemen. Voor de gemeente Haren is het echter niet op voorhand duidelijk welke gevolgen dit zal hebben. Omdat alle bedrijven vallen onder het Besluit landbouw is het ook niet mogelijk uit te gaan van het opvullen van de milieuvergunning. Om deze redenen gaan wij ervan uit dat de autonome ontwikkeling overeenkomt met de huidige situatie. Zoals aangegeven, is het beschrijven van de huidige situatie en de autonome ontwikkeling een vereiste voor plannen met mogelijke milieueffecten die voortkomen uit de Wet milieubeheer. De overige activiteiten worden feitelijk beoordeeld op de maximale mogelijkheden die het bestemmingsplan (het voornemen) biedt. Dit wordt afgezet tegen de referentiesituatie (in dit geval de huidige situatie).

2. Het voornemen

Veehouderij

Concreet gaat het daarbij om de effecten op het milieu als de mogelijkheden in het nieuwe bestemmingsplan maximaal worden benut. Dit betekent dus ook de uitbreidingsmogelijkheden die gegeven worden middels afwijkings- of wijzigingsmogelijkheden van het bestemmingsplan.

Voor de aanwezige agrarische bedrijven in het plangebied wordt uitgegaan van een uitbreidingsmogelijkheid van het bouwblok tot 1,5 ha (onder voorwaarden) met uitzondering van de bouwpercelen op de essen. Hier wordt een maximale oppervlakte van 1 ha gehanteerd bij recht zonder uitbreidingsmogelijkheden.

Het voornemen biedt de agrarische bedrijven de mogelijkheid het bouwperceel uit te breiden. Deze oppervlakte-uitbreiding is voor de berekeningen ingevuld met melkrundvee, zoals hiervoor reeds is uitgelegd. Uitbreiding intensieve veehouderij is niet toegestaan. Daarbij wordt rekening gehouden met de noodzakelijke logistiek zowel binnen als buiten de gebouwen en de overige bebouwing binnen het bouwvlak. Daarbij is ervan uitgegaan dat een volwassen melkkoe en 0,7 stuks jongvee gezamenlijk een bruto-oppervlak van 70 m² nodig hebben. Dit houdt in dat op 1 ha ongeveer 143 melkkoeien en 100 stuks jongvee kunnen worden gehouden. Op 1,5 ha bouwperceel kunnen respectievelijk 214 melkkoeien en 150 stuks jongvee worden gehouden (zie ook IGO 2011).

Die bedrijven die volledig in die gebieden liggen die op de verbeelding een gebiedsaanduiding 'essen' kennen, mogen uitbreiden tot 1 ha. Dit betreffen twee bedrijven. Daarnaast zijn er twee maneges en een agrarisch aanverwant bedrijf. Deze bedrijven mogen uitbreiden tot maximaal 20%. De overige 22 bedrijven krijgen de mogelijkheid uit te breiden tot 1,5 ha bouwperceel. Dit betreffen allemaal grondgebonden bedrijven. Uiteraard is in het voornemen ook de veestapel van de huidige situatie meegenomen. Slechts de uitbreidingsmogelijkheden zijn opgevuld met alleen melkvee.

Ammoniak

In de huidige situatie bedraagt de totale ammoniakemissie 15.113 kg per jaar (zie bijlagen 6 en 7). Dit is berekend op basis van de huidige stalsystemen. Het voornemen (worstcase), waarbij 22 bedrijven mogen uitbreiden tot 1,5 ha, gaat uit van een totale emissie van 42.287 kg per jaar. Dit is berekend op basis van best beschikbare technieken (zie bijlagen 6 en 7).

Fijn stof

Ervan uitgaande dat een melkkoe ongeveer 118 en jongvee per stuk ongeveer 38 gram fijn stof per jaar produceert, betekent dit dat de fijn stofproductie per bedrijf op de es ongeveer 20.674 gr/jaar bedraagt. Voor de overige bedrijven bedraagt de fijn stofproductie ongeveer 30.986 gr/jaar (zie bijlagen 6 en 7).

Geur

De uitbreidingsmogelijkheden van de agrarische bedrijven zijn alleen aan de orde voor dieren waarvoor geen geuremissiefactor is vastgesteld. Dit houdt in dat voor deze bedrijven vaste afstanden gelden. Dit houdt in dat er geen verandering optreedt in het voornemen ten opzichte van de huidige situatie, althans wat betreft het aantal geurgehinderden. Door groei van de melkveestapel kan er echter wel meer geurhinder worden ervaren.

Programmatuur

Voor de berekeningen van de depositie van ammoniak is gebruikgemaakt van het Rekenprogramma Aerius dat is ontworpen ten behoeve van de invoering van het PAS. Bij de berekeningen zijn de volgende uitgangspunten aangehouden, voor zover van toepassing:

- één emissiepunt per bedrijf
- emissiepunthoogte van 5 m
- uittreesnelheid 0,5 m/sec
- warmte-inhoud 0 mw

In beeld wordt gebracht of er sprake is van een toenemende geur- en ammoniakbelasting als gevolg van het benutten van de maximale mogelijkheden en welke effecten deze toenemende belasting op de omgeving heeft. Voor het voornemen worden dus de effecten van de maximale uitbreidingsmogelijkheden in beeld gebracht. Op basis van de trendanalyse (zie Bijlage 1) is de verwachting dat het aantal bedrijven afneemt. Ook een forse groei van de veestapel als geheel is niet te verwachten. De feitelijke ontwikkelingen in de veehouderij zoals die op basis van de trendanalyse te verwachten zijn zullen derhalve veel minder effecten genereren.

3. Alternatieven

In eerste instantie is alleen het voornemen beoordeeld op mogelijk negatieve effecten op de omgeving. De verwachting is dat de mogelijke negatieve effecten op de omgeving acceptabel zijn, mede vanwege de beschermingsregels op het gebied van landschap, cultuurhistorie, archeologie, water en natuur die onderdeel zijn van het voornemen. Wel werd verwacht dat er als gevolg van de ruimte die het bestemmingsplan biedt voor de landbouw mogelijk negatieve effecten kunnen op treden op het Natura 2000-gebied Drentsche Aa (zie passende beoordeling). Omdat uit de effectbepaling ten aanzien van de Natura 2000-gebieden inderdaad naar voren is gekomen dat negatieve effecten op Natura 2000-gebieden ten gevolge van het voornemen niet kunnen worden uitgesloten, is een alternatief geformuleerd. Dit alternatief sluit aan op de regeling die in het kader van de PAS is ingevoerd.

In hoofdstuk 11 is dit alternatief nader toegelicht en uitgewerkt. De PAS-regeling wordt toegelicht in paragraaf 3.2.

4. Effectbeperkende maatregelen

Als gevolg van de Wet modernisering m.e.r. is in artikel 7.7, onder g van de Wet milieubeheer de verplichting opgenomen om een beschrijving van de maatregelen om belangrijke nadelige gevolgen op het milieu van de activiteit te voorkomen, te beperken of zoveel mogelijk teniet te doen op te nemen in het MER.

Afhankelijk van de resultaten van het onderzoek wordt in het MER een beschrijving gegeven van de mogelijke maatregelen die kunnen worden genomen om de effecten te beperken. Dit kunnen brongerichte- of effectgerichte maatregelen betreffen en in sommige gevallen is er wellicht sprake van compensatie. Vervolgens wordt gekeken hoe (een deel van) de betreffende maatregelen kunnen worden opgenomen in de regels van het bestemmingsplan.

5. Ecologische Hoofdstructuur

Voor de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (nieuwe natuur) is geen redelijk alternatief te beschrijven dat afwijkt van het voornemen. Dit betreft voornamelijk een doorvertaling van bestaand beleid en is enkel onder voorwaarden mogelijk.

Voor deze activiteiten zal dan ook als gevolg van de regeling de effecten op verschillende milieuaspecten (zie tabel 3) van de maximale mogelijkheden (het voornemen, (de regeling als zodanig) in beeld worden gebracht.

6. Kleinschalig kamperen

Kleinschalig kamperen is onder een verbodsbepaling gebracht. Alleen onder strikte voorwaarden kan van dit verbod worden afgeweken bij agrarische en vrijgekomen of vrijkomende bedrijfsbebouwing. Op de essen en in de EHS en Natura 2000-gebieden is het zonder meer niet mogelijk om van het verbod af te wijken. Daarnaast dient de afstand tot de erfgrans van de dichtstbijzijnde woning van derden ten minste 50 m te bedragen en dient het kleinschalig kampeerterrein te grenzen aan de woning van de betreffende beheerder. Dit betekent dat in de praktijk een groot aantal locaties worden uitgesloten. Het betreft maximaal 15 locaties. In de effectbeoordeling zal kamperen bij de boer worden meegenomen voor de thema's landschap, cultuurhistorie en natuur.

7. Landschap

Een van de belangrijkste uitgangspunten voor het opstellen van het bestemmingsplan Buitengebied is het vastleggen en beschermen en waar mogelijk versterken van het landschap. Dit komt tot uiting in het Landschapsontwikkelingsplan (zie hoofdstukken 3 en 6) en in de kadernota. Anders gezegd, het bestaande landschap is de basis van het bestemmingsplan en op die manier ook verankerd. Namelijk de waarden die het landschap karakteriseren, liggen vast en zijn beschermd middels dubbelbestemmingen (Waarde-Geomorfologie, Waarde-Archeologie, Waarde-Cultuurhistorie, Waarde-Reliëf, Waarde-Houtsingel), zie bijlage 9. Verder zijn de essen en beekdalen voorzien van een gebiedsaanduiding. Daarnaast zitten in de overige bestemmingen eveneens regelingen die gericht zijn op het behoud van het landschap. Ontwikkelingen (van bestaande functies) dienen altijd rekening te houden met deze waarden. Met een dubbelbestemming kun je cultuurhistorische, archeologische en geomorfologische waarden veiligstellen, die niet of onvoldoende met de onderliggende bestemming (bijvoorbeeld een woonbestemming) kunnen worden gewaarborgd. De met de dubbelbestemming samenhangende belangen hebben in beginsel voorrang op de belangen van de onderliggende bestemming. Op de kaart opgenomen als bijlage 9 in dit rapport, is het grote aantal dubbelbestemmingen weergegeven. Het kaartbeeld illustreert de wijze waarop al deze beschermingsregeling gebiedsdekkend vastgelegd zijn in het bestemmingsplan.

Bijvoorbeeld: een aantal agrarische bouwvlakken kunnen uitbreiden binnen het gegeven bouwvlak. Echter, over deze bouwvlakken ligt een dubbelbestemming die is gericht op het beschermen van een specifieke waarde. Hier dient dus altijd rekening mee te worden gehouden. Indien een bedrijf zijn bouwvlak wil uitbreiden, dan dient dit daarbij ook nog gepaard te gaan met een landschapsplan/erfinrichtingsplan.

Vanwege de hoge beschermingsgraad ligt het niet voor de hand dat er een alternatief kan worden beschreven die tot andere inzichten leidt en meer belangrijk die tot een betere regeling (gericht op de bescherming van het landschap) in het bestemmingsplan leidt.

Beleid - en beoordelingskader

3

3.1

Inleiding

In dit hoofdstuk is de volgende inhoudelijke eis aan het MER op grond van artikel 7.7, lid 1 van de Wm uiteengezet:

- een overzicht van eerder vastgestelde plannen die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven.

In dit hoofdstuk wordt kort op de relevante beleidsdocumenten ingegaan. In de hoofdstukken 5 tot en met 10 wordt per thema specifiek ingegaan op het voor dat thema relevante overheidsbeleid.

Het bestemmingsplan neemt de bestaande situatie als uitgangspunt. In die zin is het bestemmingsplan conserverend van aard, maar het plan bevat voor veel gevallen voor de bestaande functies een ontwikkelingsregeling. Hierbij valt te denken aan uitbreiding van agrarische bedrijven en natuurgebieden (EHS). Bij alle mogelijke ontwikkelingen dienen in de ogen van de gemeente de bestaande waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie minimaal gehandhaafd te blijven. Om die reden bevat het bestemmingsplan dubbelbestemmingen, nadere aanduidingen, afwijkingmogelijkheden of wijzigingsbevoegdheden. Op deze wijze worden de genoemde waarden in de afweging rond nieuwe ontwikkelingen betrokken. Voorts bevat het bestemmingsplan afstemmingsregels op de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet. Hiermee geeft de gemeente aan dat ontwikkelingen mogelijk zijn, mits dit niet ten koste gaat van bestaande waarden.

3.2

Rijksbeleid

Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR)

De Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte van het Rijk is in maart 2012 in werking getreden. Ten opzichte van de Nota Ruimte, is het Rijk voornemens meer over te laten aan provincies en gemeenten. Wil Nederland concurrerend, leefbaar en bereikbaar blijven, dan zal de ruimtelijke ordening dichterbij burgers en bedrijven moeten worden gebracht. Dit betekent dat het Rijk de verantwoordelijkheid voor de afstemming tussen verstedelijking en groene ruimte op regionale schaal over zal laten aan provincies. Belangrijk daarbij is de opmerking dat het Rijk nadrukkelijk uitspreekt dat 'het beleid ten aanzien

van het landschap niet langer een Rijksverantwoordelijkheid is en wordt overgelaten aan provincies en gemeenten, zie hoofdstuk 7.

Het Rijk formuleert drie hoofddoelen om Nederland concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig te houden voor de middellange termijn (2028):

- het vergroten van de concurrentiekracht van Nederland door het versterken van de ruimtelijk-economische structuur van Nederland;
- het verbeteren, in stand houden en ruimtelijk zekerstellen van de bereikbaarheid waarbij de gebruiker voorop staat;
- het waarborgen van een leefbare en veilige omgeving waarin unieke natuurlijke en cultuurhistorische waarden behouden zijn.

Voor deze drie Rijksdoelen worden de onderwerpen van nationaal belang benoemd. Hiermee geeft het Rijk aan waarvoor het verantwoordelijk is en waarop het resultaten wil boeken. In dat kader is met name het begrip 'Nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur' relevant.

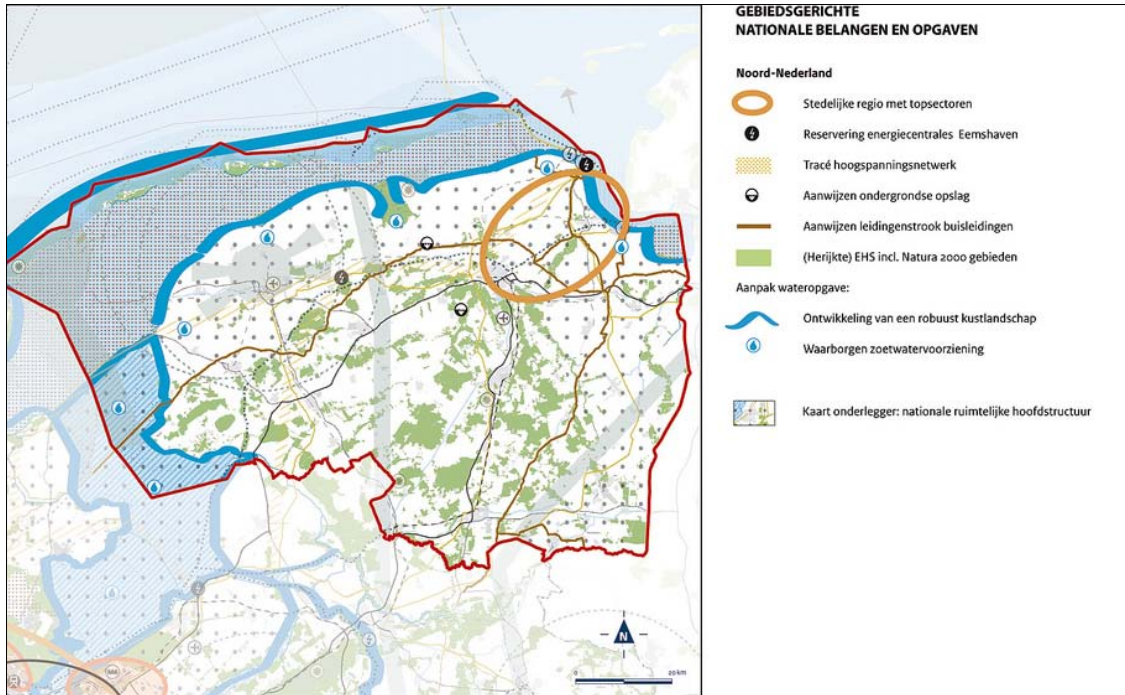
Nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur

De Nationale Ruimtelijke Hoofdstructuren zijn structuren die in belangrijke mate ruimtelijk structurerend zijn voor Nederland, bestuurlijke grenzen overschrijden, een complexe of kostbare opgave met zich meebrengen die Rijksbemoediging noodzakelijk maakt of die anderszins voor het functioneren van Nederland van grote betekenis zijn. Het Rijk heeft voor de Nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur in het algemeen een grotere verantwoordelijkheid dan daarbuiten en een hoge ambitie.

De bijbehorende kaart 'Nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur' bestaat in feite uit twee lagen.

1. De economische laag, waar het beleid is gericht op het vergroten van de concurrentiekracht en het versterken van de ruimtelijk-economische structuur. Voor de gemeente Haren zijn in dat kader relevant de ligging in of direct nabij een 'Stedelijke regio met topsectoren'. Vanzelfsprekend ontbreken de belangrijke infrastructuurlijnen A28/A7 en de spoorlijn Groningen - Zwolle alsmede Groningen Airport Eelde niet. Opvallend is dat niet langer de Regio Groningen - Assen, maar het gebied Groningen - Delfzijl/Eemshaven wordt aangemerkt als stedelijke regio.
2. De landschappelijke laag, waarin het beleid is gericht op het waarborgen van een leefbare en veilige omgeving, waarin unieke natuurlijk en cultuurhistorische waarden zijn behouden. Voor de gemeente Haren is relevant de ligging in het 'nationaal natuurnetwerk' dat volgens het Rijk bestaat uit de nog te herijken Ecologische Hoofdstructuur. Onderdeel van de te herijken Ecologische Hoofdstructuur zijn de in de Nota Ruimte geïntroduceerde Nationale Parken.

De navolgende kaart geeft een overzicht van de voor Noord-Nederland relevante aspecten uit de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte.

Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)

Door het Ministerie van Economische Zaken is inmiddels de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) opgesteld welke per 1 juli 2015 in werking is getreden. De PAS is er op gericht het verlenen van vergunningen op grond van de Nbw 1998 weer mogelijk te maken. Het verlenen van dergelijke vergunningen voor ontwikkelingen waarbij stikstofemissie plaatsvindt, is in de omgeving van Natura 2000-gebieden nu vaak niet meer mogelijk, omdat er in deze gebieden vaak al sprake is van een overschrijding van de maximaal toelaatbare stikstofdepositie op kwetsbare vegetaties (de zogeheten kritische depositiewaarde).

De PAS-regeling komt in het kort op het volgende neer: alle Natura 2000-gebieden krijgen een bepaalde vaste stikstofdepositieruimte. Provincies mogen gedurende een looptijd van 6 jaar deze ruimte verdelen onder de bedrijven. Omdat gedurende de looptijd van het PAS tegelijkertijd herstelmaatregelen doorgevoerd gaan worden in de Natura 2000-gebieden, worden significant negatieve effecten ten gevolge van het verdelen van de stikstofdepositieruimte, voorkomen. Meer in detail komt de PAS-regeling op het volgende neer:

Op dit moment geldt voor depositiewaarden onder de 1 mol stikstof/ha/jaar een uitzondering op de vergunningplicht als bedoeld in artikel 19d, eerste lid van de Natuurbeschermingswet 1998 (hierna Nbw). Deze activiteiten zijn wel meldingsplichtig. Voor activiteiten onder de 0,05 mol/ha/jaar geldt een algehele vrijstelling. In het kader van de PAS is een prognose gemaakt van de ontwikkeling van de stikstofdepositie in de periode van zes jaar waarvoor het programma wordt vastgesteld. Na deze zes jaar kunnen de waarden worden herzien. Indien binnen deze zes jaar de depositieruimte in een bepaald gebied voor 95% benut is, wordt de grenswaarde van 1 mol/ha/jaar voor dat gebied

teruggebracht naar 0,05 mol/ha/jaar. Indien de depositietoename meer bedraagt dan 1 mol stikstof/ha/jaar is een Nbw-vergunning vereist. De provincies willen een grens van 3 mol/ha/jaar gaan hanteren om te voorkomen dat grote bedrijven in één keer de beschikbare ontwikkelingsruimte die op grond van de PAS beschikbaar is, benutten.

3 . 3

Regionaal beleid

Regiovisie Groningen - Assen 2030

Op 1 oktober 2003 is de beleidstekst 'Regiovisie Groningen - Assen 2030' vastgesteld. De regiovisie biedt een gemeenschappelijk kader voor de regio Groningen-Assen. Het is een toekomstvisie in hoofdlijnen met een globaal programma en een groot aantal opgaven die moeten worden uitgewerkt en gerealiseerd, onder andere op het gebied van economie, wonen en verkeer.

De regiovisie is geen ruimtelijk plan in de zin van de Wet ruimtelijke ordening, maar een samenwerkingsprogramma van de regionale overheden om te komen tot regionale ontwikkeling met behoud van de aanwezige kwaliteiten. De samenwerkingspartners geven hun visie op de ontwikkeling van de regio die zijn neerslag krijgt in plannen van provincies, gemeenten en waterschappen. In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte heeft de regiovisie weliswaar geen status meer, op een lager schaalniveau blijft vooralsnog sprake van een belangrijk ruimtelijk beleids- en ontwikkelingskader.

De Regiovisie Groningen - Assen 2030 beoogt een voldoende en gevarieerd aanbod woningen en woonomgevingen voor elk huishouden in de regio te creëren. Een dergelijk gevarieerd aanbod bestaat bijvoorbeeld uit kleine en grote woningen, woningen voor hoge en lage inkomens, woningen dichtbij voorzieningen in de stad en in het groene buitengebied. Aan de randen van het stedelijk gebied in het landelijk gebied wordt ingezet op het realiseren van meer groen-stedelijke woonmilieus met een eigen identiteit in samenhang met landschaps- en natuurontwikkelingen ten zuiden, oosten en westen van het stedelijk gebied.

Daarnaast gaat de regiovisie ook in op het landelijk gebied. Het landelijk gebied is voor een groot deel aangegeven als een ecologisch en cultuurhistorisch waardevol landschap. Vanwege de landschappelijke kwaliteiten en de diversiteit aan landschappen heeft het landelijk gebied een belangrijke recreatieve functie voor onder meer de stedelijke bevolking van de regio.

Provinciaal beleid

Provinciaal Omgevingsplan 2009-2013 en Omgevingsverordening

Op 17 juni 2009 hebben de Provinciale Staten het nieuwe Provinciale Omgevingsplan 2009-2013 (POP) en de bijbehorende Omgevingsverordening vastgesteld. In de jaren na 2009 heeft een aantal malen een partiële herziening plaatsgevonden. De belangrijkste doelstellingen uit dit POP zijn:

- het creëren van een duurzame leefomgeving;
- het eigen karakter handhaven en versterken;
- het creëren van sterke steden en een vitaal platteland.

Ten aanzien van het eerste uitgangspunt wordt gestreefd naar het bijdragen aan een duurzame ontwikkeling waarbij wordt ingezet op een goede balans tussen leefbaarheid, milieu en economie.

Het tweede uitgangspunt heeft betrekking op het beschermen, versterken en benutten van de verschillen in karakteristieken die de gebieden in Groningen hebben. Dit vormt het vertrekpunt bij alle ingrepen en ontwikkelingen in de ruimtelijke structuur.

Ten aanzien van het derde uitgangspunt is hierop het credo 'vitaal platteland' van toepassing. Het beleid van de provincie Groningen in deze is gericht op het behoud en waar mogelijk versterking van de leefbaarheid.

In het algemeen geldt ten slotte dat bij ruimtelijke ontwikkelingen naar zuinig ruimtegebruik dient te worden gestreefd. Alleen als die mogelijkheden er niet zijn, is uitbreiding van het ruimtegebruik aan de orde. Dit is de methodiek van de SER-ladder, een benaderingswijze die op landelijk niveau wordt toegepast.

In het POP zijn daarnaast provinciale belangen verwoord en in de Omgevingsverordening geborgd. Aan de hand van regels zijn de voorwaarden omtrent ontwikkelingen vastgelegd. De Omgevingsverordening kent een stelsel van ontheffingen, zodat sturing op ontwikkelingen kan worden gehouden. Zoals in hoofdstuk 1 opgemerkt, is de voorliggende kadernota grotendeels afgestemd op het provinciale beleid.

Het versterken van het eigen karakter van de provincie Groningen is het centrale uitgangspunt van het POP. Aan de hand van onder meer kernkarakteristieken is de provincie onderverdeeld in 11 gebieden met elk zijn eigen landschapstypen en karakteristieken. Hier wordt in hoofdstuk 6 nader op ingegaan.

Wat betreft de ecologische waarden, heeft de provincie verschillende Ecologische Hoofdstructuur (EHS) gebieden aangewezen. Zoals eerder genoemd, is inmiddels in het nationaal natuurbeleid en het ontwerp provinciaal beleid de

naamgeving EHS veranderd in het Nederlands Natuurnetwerk (NNN). Omdat we voor deze planMER aansluiten op het Provinciaal Omgevingsplan spreken we in dit plan nog van EHS.

Ook in de gemeente Haren liggen EHS-gebieden. Hier wordt in hoofdstuk 7 nader op ingegaan.

Verder is er door LTO Noord, Natuur en Milieufederatie Groningen, Natuurmonumenten, Het Groninger Landschap, Staatsbosbeheer en Boeren Natuur Groningen, het Groenmanifest ondertekend. In dit Manifest hebben ondertekenaars gezamenlijk afspraken gemaakt over en voorstellen gedaan voor:

- realisatie van de EHS, zowel qua verwerving, inrichting als beheer;
- verbetering van de landbouwstructuur;
- effectiviteit van het beheer van natuur buiten de EHS;
- het verbeteren van gebiedsprocessen;
- benutting van kansen op het gebied van klimaat, energie, natuurcompensatie, KRW/WB21 opgaven en hervorming Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB);
- de inzet van private middelen, bijvoorbeeld compensatiemiddelen.

Inmiddels is er door de provincie een ontwerp-Omgevingsvisie 2015-2020 opgesteld. Dit is echter voorlopig nog geen vigerend beleid. Deze visie bevat voor de gemeente Haren geen bijzonder ingrijpende wijzigingen ten opzichte van het hiervoor behandelde Omgevingsplan. De uitbreidingsmogelijkheid van bedrijven naar 1,5 ha past hier goed in.

3 . 5

Gemeentelijk beleid

Landschapsontwikkelingsplan Haren

In 2003 heeft de gemeenteraad van Haren het landschapsontwikkelingsplan (LOP) vastgesteld. Met deze instemming heeft de raad aangegeven het LOP als richtinggevend beleidskader te beschouwen voor een nadere uitwerking van het ruimtelijk beleid op korte en middellange termijn (25 jaar). Het LOP is in belangrijke mate in het bestemmingsplan Buitengebied vertaald.

De eerste aanleiding voor het opstellen van het LOP vormt de woningbouwopgave voor de Haren voortvloeiend uit de taakstelling vanuit de regiovisie Groningen - Assen. Vanwege de omvang van de woningbouwtaakstelling en de vele landschappelijke kwaliteiten binnen de gemeente wil de gemeente met het LOP een visie bieden op de ontwikkeling van het Harense landschap in zijn totaliteit en op de inpassing van de woningbouw in het bijzonder. Het uitgangspunt van de gemeente is daarbij het streven naar een gezond en veelzijdig landschap, dat economisch, ecologisch en esthetisch duurzaam kan functioneren.

In hoofdstuk 6 is nader ingegaan op dit gemeentelijk beleid en de gevolgen voor het bestemmingsplan.

Nota Toerisme en Recreatie Haren

In december 2007 is de Nota Toerisme en Recreatie Haren vastgesteld. Deze nota verwoordt het gemeentelijk beleid op het gebied van recreatie en toerisme binnen de gemeentegrenzen.

De ontwikkelingslijnen die in deze nota worden gehanteerd, hebben onder meer betrekking op het versterken van de recreatief-toeristische sector, versterking van de promotiestructuur, versterking van de samenwerking tussen Harense ondernemers en lokale VVV en de aanpassing van relevante bestemmingsplannen.

Concreet leidt dit tot de volgende (ontwikkelings)mogelijkheden:

- prioriteit geven aan kleinschalige, kwalitatief hoogwaardige attracties en faciliteiten;
- agrotourisme;
- uitdragen van cultuurtoerisme;
- uitbreidingsmogelijkheden verblijfsrecreatie.

Waterplan Haren

Naar aanleiding van de ondertekening van het Regionaal Bestuursakkoord Water (RBW) heeft de gemeente Haren een Waterplan opgesteld (2007) waarin is vastgelegd op welke manier invulling wordt gegeven aan de regionale wateropgave.

In het Waterplan wordt, aan de hand van een verdeling in deelgebieden, een visie op het thema water verwoord waarbij aspecten als waterkwaliteit en kwantiteit aan bod komen. Als algemeen uitgangspunt voor alle deelgebieden geldt dat wordt gestreefd naar het afstemmen van het waterbeheer en de waterstructuur op de aanwezige functies.

De stedelijke gebieden op de Hondsrug (de kernen) kampen door het verdwijnen van de oorspronkelijke waterstructuur met grondwateroverlast. In deze gebieden dient de grondwateroverlast te worden teruggedrongen door infiltratie van hemelwater te stimuleren en/of af te voeren naar (nieuw) oppervlaktewater. Met het oog op het voorgaande is bepaald dat de landschaps- en waterstructuur leidend zijn bij nieuwe ontwikkelingen. Tevens staat herstel van de (verdwenen) waterstructuren centraal. Daarnaast zijn de flanken van de Hondsrug van oudsher de plaatsen waar (lokale) kwel naar buiten treedt. Deze karakteristieke eigenschap dient te worden behouden, maar komt slechts op enkele plekken voor.

Nota Klimaatbeleid

Op 27 april 2009 is de Nota Klimaatbeleid van de gemeente Haren definitief geworden. In deze nota geeft de gemeente haar ambities weer ten aanzien van de verbetering van het klimaat. De gemeente Haren heeft zich tot doel gesteld om de gemeentelijke organisatie in 2015 klimaatneutraal te laten zijn. De rest van de gemeente volgt in 2030. Als maatregelen zijn geformuleerd:

- het zoveel mogelijk beperken van veranderingen in klimaat door maatregelen;
- het aanpassen van de leefomgeving aan de effecten van de klimaatverandering. Hieraan is in het Waterplan aandacht besteed.

De ambities van de gemeente zijn verwoord in maatregelen op verschillende thema's. Deze maatregelen hebben voornamelijk betrekking op het verbeteren van de duurzaamheid van bebouwing, energiebesparing (onder meer bij openbare verlichting) en duurzame energieopwekking binnen de gemeente.

De Nota Klimaatbeleid is in 2011 geëvalueerd. De Evaluatie en actualisatie klimaatbeleid (28 november 2011) geeft aan dat het goede voorbeeld is gegeven; uitgevoerde projecten zijn vooral 'laaghangend fruit'; een knelpunt in capaciteit kan goed ondervangen worden door inzet van een stagiair; en het intern bereik van het klimaatbeleid was behoorlijk.

De doelstelling voor de gehele gemeente is gewijzigd en luidt:

"In 2030 is de uitstoot van CO² met 25% gereduceerd t.o.v. 2009, het jaar van de nulmeting."

Nota Archeologiebeleid

Met de inwerkingtreding van de Wamz (2007) en de herziening van de Monumentenwet (1988) zijn overheden wettelijk verplicht om archeologische waarden mee te laten wegen in ruimtelijke planprocedures. Omdat de invulling van ruimtelijke plannen vooral een gemeentelijk taak is, zijn gemeenten verplicht om het archeologisch bodemarchief te beschermen en daarvoor passend archeologiebeleid te formuleren.

In 2010 is in het Besluit ruimtelijke ordening opgenomen dat gemeenten bij het maken van bestemmingsplannen rekening moeten houden met cultuurhistorische waarden. Beide aspecten heeft de gemeente Haren verwoord in een Nota Archeologiebeleid (februari 2012).

In de Nota Archeologiebeleid is verwoord hoe de gemeente Haren omgaat met archeologische en cultuurhistorische waarden binnen haar grondgebied. De Nota gaat gepaard met een 'Beleidskaart Archeologie', welke een vlakdekend overzicht geeft van bekende en te verwachten archeologische, cultuurhistorische en cultuurlandschappelijke waarden. Deze waarden zijn gekoppeld aan bestemmingsplanregels. De Beleidskaart Archeologie kent ook 'witte' gebieden: gebieden met een dermate geringe kans op (gave) archeologische resten dat ruimtelijke ingrepen in deze gebieden zonder archeologisch voorbehoud kunnen worden uitgevoerd.

Nota Zandwegen

Al in 1989 heeft de gemeente Haren een nota opgesteld ter behoud van de in de gemeente voorkomende zandwegen. In deze nota worden zowel de betekenis van de zandwegen, als de voorkomende zandwegen in de gemeente beschreven. De zandwegen hebben net als andere wegen in het algemeen een verkeersfunctie. Maar met name zandwegen vervullen daarnaast ook vele an-

dere functies, zoals de landschappelijke, ecologische, recreatieve en cultuur-historische functie.

3 . 6

Beoordeling

In tabel 3.1 staat aangegeven op welke aspecten de realisatie van de verschillende activiteiten voor zover nu bekend, effect kunnen hebben (positief of negatief) en dus worden beoordeeld. In het planMER zullen sommige aspecten worden uitgesplitst in deelaspecten (bijvoorbeeld het aspect water kan worden beoordeeld op: kwaliteit oppervlaktewater, uitspoeling nutriënten, grondwater). Kortom, de tabel geeft voor zover nu in te schatten (een aanzet tot) het beoordelingskader waarop de effectbepaling zal worden gebaseerd.

Tabel 3.1. Beoordelingskader

Activiteit	Aspecten
EHS/nieuwe natuur	Bodem Water Natuur Landschap en cultuurhistorie Archeologie Gezondheid Klimaat
Veehouderij	Bodem Water Natuur Landschap en cultuurhistorie Geur Ammoniak Geluidhinder Luchtkwaliteit (wegverkeer en uitbreiding stallen) Gezondheid Klimaat
Kleinschalig kamperen (kamperen bij de boer)	Natuur Landschap en cultuurhistorie

De effecten van de activiteiten die op basis van het bestemmingsplan mogelijk kunnen zijn, worden vergeleken met de huidige situatie (In de Passende beoordeling) en de autonome ontwikkeling. Zoals in hoofdstuk 2 is uitgelegd, is in deze PlanMER geen onderscheid gemaakt tussen de huidige situatie en autonome ontwikkeling.

De effecten van de activiteiten als gevolg van het bestemmingsplan worden beoordeeld op de hiervoor genoemde aspecten middels een expert judgement. Dit houdt in dat de effecten van het op te stellen bestemmingsplan ten opzichte van de huidige situatie en de autonome ontwikkeling kwalitatief worden vastgesteld.

Met betrekking tot stikstof en luchtkwaliteit (fijn stof en geur) en geluidhinder zal de beoordeling kwantitatief plaatsvinden.

In het kader van de Wet milieubeheer dient in het MER de effecten van stikstofdepositie op natuur te worden beschreven. Dit betekent dat de volgende zaken ten minste moeten worden behandeld:

- of voor verzuring en vermessing gevoelige natuur in de omgeving ligt; dit komt al aan de orde bij de beschrijving van de huidige situatie van de natuur;
- de bestaande toestand van de natuur; dit komt al aan de orde bij de beschrijving van de huidige situatie van de natuur;
- de bestaande stikstofdepositie (de achtergronddepositie);
- de kritische depositiewaarde(n) van de Natura 2000-gebieden binnen, maar ook buiten de gemeente (externe werking); dit komt ook al aan de orde bij de beschrijving van de huidige situatie van de natuur;
- de (cumulatieve) toename van stikstofdepositie op natuur door de beoogde activiteit of ontwikkeling.

Gezondheid in m.e.r.

Er bestaat een duidelijke relatie tussen milieu en gezondheid. Het is dus belangrijk dat in een m.e.r. aandacht is voor de gevolgen voor gezondheid van een plan. In het MER zal dan ook aandacht worden besteed aan het aspect gezondheid. Voor zover nu in te schatten, zal dit met name zijn gericht op luchtkwaliteit en geluid, maar ook op de positieve effecten van de realisatie van natuur.

Klimaatverandering in m.e.r.

Niet bij ieder plan is aandacht voor klimaat nodig. Alleen bij activiteiten die een relatief grote bijdrage leveren aan de broeikasgasemissies. In dit geval zou dat landbouw kunnen zijn. De ontwikkeling van natuur zal vervolgens een positief effect hebben op het klimaat.

De effecten van de activiteiten als gevolg van het ontwerpbestemmingsplan worden beoordeeld op de hiervoor genoemde aspecten middels een expert judgement. Dit houdt in dat de effecten van het op te stellen ontwerpbestemmingsplan ten opzichte van de huidige situatie en de autonome ontwikkeling van de verschillende aspecten kwalitatief worden vastgesteld. Enkele relevante milieuaspecten als geluid, ammoniak en luchtkwaliteit worden kwantitatief beschouwd (berekeningen).

B o d e m e n g r o n d w a t e r

4

4 . 1

B e l e i d e n b e o o r d e l i n g s k a d e r

4 . 1 . 1

R i j k s b e l e i d

In Nederland is voor de bescherming van de bodem (grond en grondwater) en de aanpak van bodemverontreiniging de Wet bodembescherming (Wbb) van kracht. Het bodembeleid in Nederland is sterk in beweging. Belangrijke thema's zijn: functiegericht saneren, decentralisatie van taken, verdergaande verschuiving van overheidsfinanciering naar marktfinanciering en deregulering. Uitgangspunt bij bodembescherming is het 'stand still'-principe. Wat schoon is moet schoon blijven. Hiermee is bepaald dat er geen nieuwe verontreinigingen mogen ontstaan en dat de bestaande verontreinigingen niet verder mogen uitbreiden. De bodem wordt gezien als een dynamisch systeem met chemische, fysische en biologische kenmerken en niet (langer) als een statisch compartiment. Een duurzaam bodemgebruik, een consistent (uitgevoerd) bodembeleid en het onderkennen van samenhangen met andere gebieden van overheidszorg zijn de peilers voor het vormgeven van dat vernieuwde bodembeleid. Op 1 januari 2006 is de nieuwe Wbb in werking getreden. Eerder genoemde beleidsvernieuwing wordt hierin verankerd. De Wet bodembescherming is gewijzigd omdat er wijzigingen in beleid zijn op het gebied van bodemsanering. Dit zijn met name aanpassingen van de saneringsdoelstelling en de saneringsprocedure, de invoering van de saneringsplicht voor eigenaren of erfpachters van bedrijfsterreinen en de financiële aspecten van bodemsanering.

Nitratrichtlijn

De Nitratrichtlijn is in 1991 in werking getreden. Het doel van de richtlijn is het verminderen en het verder voorkomen van nitraatverliezen uit de landbouw om het aquatisch milieu te beschermen. Het onderschrijden van 50 mg nitraat per liter grondwater en het voorkomen van eutrofiëring van oppervlaktewater, is de maatstaf om na te gaan of afdoende vermindering van nitraatverliezen heeft plaatsgevonden. De verplichte maatregelen volgend uit de Nitratrichtlijn bevatten onder andere voorschriften ten aanzien van mestopslag en van de periode waarin en onder welke omstandigheden het verboden is mest uit te rijden. De twee meest belangrijke voorschriften betreffen:

- de gebruiksnorm van (maximaal) 170 kg N/ha uit dierlijke mest;

- stikstofbemesting (dierlijke mest en kunstmest) geënt op een balans tussen de stikstofbehoefte van het gewas en stikstoftoevoer.

Meststoffenwet

In de Meststoffenwet is een indicatief traject vastgelegd voor aanscherping van de fosfaatgebruiksnormen, zodat in 2015 evenwichtsbemesting is bereikt. Door de implementatie van de wet beoogt Nederland een bijdrage te leveren aan de ecologische opgave uit de Kaderrichtlijn Water die in 2015, uiterlijk 2027, moet worden opgeleverd. De belangrijkste onderdelen van het nieuwe mestbeleid zijn voorschriften voor de hoeveelheden stikstof en fosfaat die mogen worden toegepast bij de teelt van gewassen (gebruiksnormen). Tot 2015 zijn deze normen meerdere malen verlaagd. Voor graasdierbedrijven met meer dan 70% grasland geldt een ontheffing voor de gebruiksnorm voor stikstof uit dierlijke mest van 170 kg N/ha. Voor deze bedrijven is de gebruiksnorm voor stikstof uit dierlijke mest op 250 kg N/ha vastgesteld. Op 1 januari 2014 is de meststoffenwet gewijzigd: voor boeren die meer mest produceren dan ze op eigen land kwijt kunnen, geldt een mestverwerkingsplicht. Ook kunnen ze via zogeheten mestplaatsingsovereenkomsten de mest afvoeren naar bijvoorbeeld akkerbouwers. Deze wijziging dient om het mestoverschot aan te pakken.

4.1.2

Provinciaal beleid

Provinciaal Omgevingsplan 2009-2013 (POP)

De kwaliteit van de bodem komt steeds meer onder druk te staan, onder invloed van landbouw, industrie en verstedelijking. De bodemkwaliteit kan worden aangetast bijvoorbeeld door erosie, verlies van organisch materiaal, verzilting, verzuring, verdroging, verdichting, wijzigingen in het microreliëf, profielafbraak en verminderde diversiteit van bodemfauna en -flora. Andere vormen van bodemaantasting zijn bodemafdichting door bebouwing en infrastructuur, met afname van de mogelijke gebruiksfuncties als gevolg, en de winning van oppervlaktedelfstoffen. Dit kan ernstige gevolgen hebben voor de waterkwaliteit, de volksgezondheid, het klimaat, de bescherming van de natuur en de voedselveiligheid, en daardoor ook voor de economie.

Bodembeheer is van groot belang voor een duurzaam gebruik van de ondergrond. Het gaat daarbij niet alleen om bodemsanering, grondstromen, bodembescherming, fysische en biologische aantasting, maar bijvoorbeeld ook om archeologie, aardkundige waarden, natuurwaarden, bodemdaling, grondwaterbescherming, aardwarmte, koude/warmte-opslag en de opslag van CO₂, aardgas en duurzame energie. De provincie werkt ambities en beleid voor het bodembeheer uit in een integrale bodemvisie. Daarmee biedt de provincie een kader om kansen en bedreigingen voor het bodemgebruik inzichtelijk te maken. Deze visie levert verder een basis voor de noodzakelijke integrale aanpak van behoud en verbetering van de bodemkwaliteit.

In 2030 moeten alle ernstige bodemverontreinigingen gesaneerd en/of onder controle zijn.

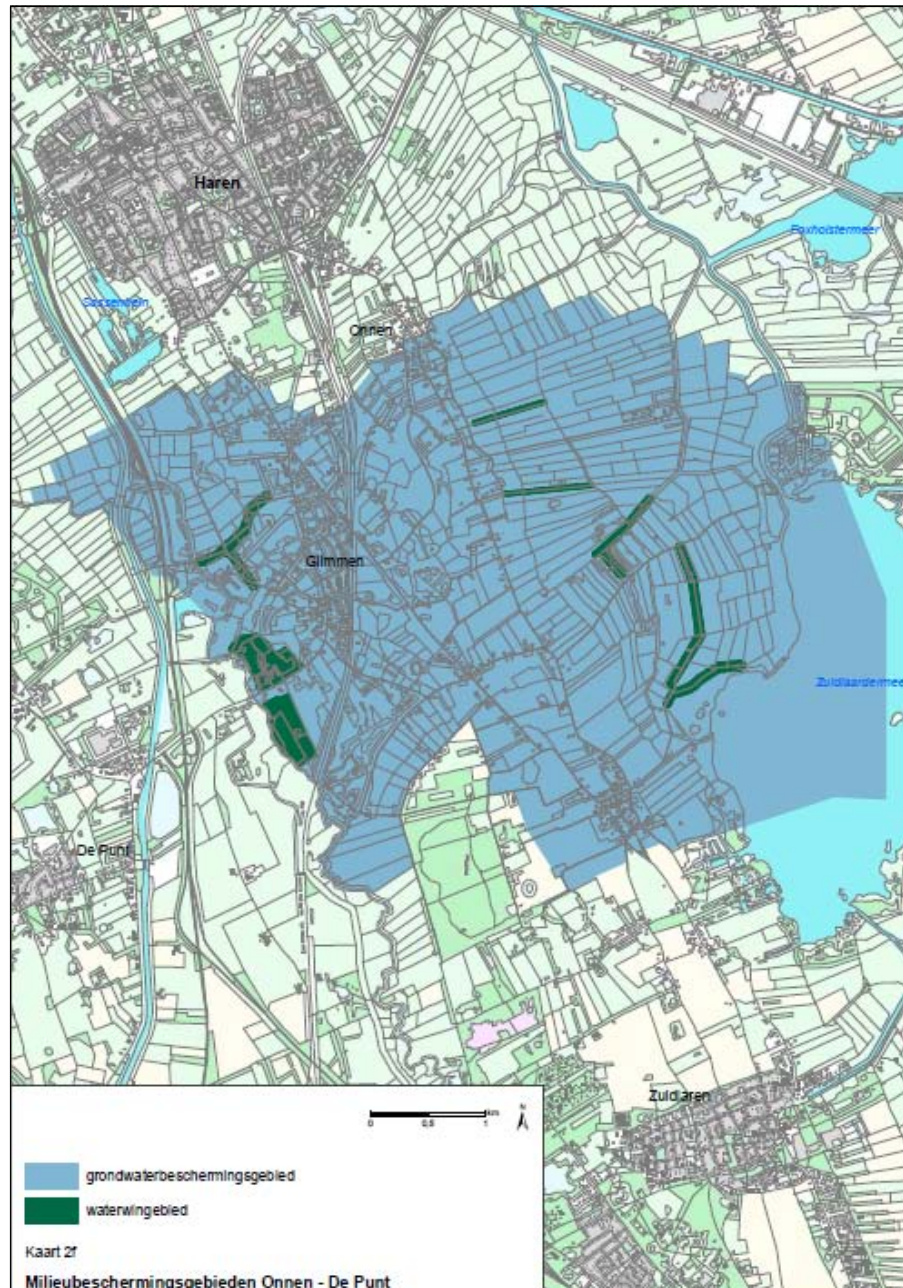
Grondwaterkwaliteit

De milieudoelstelling die voor het diepe grondwater wordt gehanteerd, is het bereiken van de goede chemische en kwantitatieve toestand in 2015. De goede chemische toestand houdt in dat het grondwater voldoet aan de normen voor nitraat, bestrijdingsmiddelen en de drempelwaarden voor andere risicovolle stoffen. De grondwaterkwaliteit in Groningen is nu anno 2016 in hoofdlijnen op orde (Bron: KRW-factsheets). De provincie gaat ervan uit dat het generieke mest- en bestrijdingsmiddelenbeleid voldoende is om de chemische toestand van de grondwaterlichamen goed te houden. Via monitoring wordt de ontwikkeling van de grondwaterkwaliteit gevolgd.

De ecologische en chemische kwaliteit van de watersystemen wordt bevorderd door uitvoering van de Kaderrichtlijn Water (KRW). De provincie zet in op het herstellen en handhaven van een goede grondwaterkwaliteit. Het basisniveau van bescherming is gebaseerd op de gemaakte afspraken en doelen in het kader van de KRW: het bereiken van een goede chemische toestand en geen toename van zuiveringsinspanningen in 2015 ten opzichte van 2000. Er is dan sprake van goed functionerende watersystemen die niet (meer) worden bedreigd door verontreinigende stoffen en verstoringen in de waterhuishouding. In 2030 zullen de nu aanwezige grondwaterverontreinigingen vanuit lokale bronnen zodanig zijn gesaneerd en/of beheerd dat zij geen belemmering meer vormen voor het gebruik van de grond voor bepaalde gewenste maatschappelijke ontwikkelingen.

De grondwaterlichamen moeten voldoen aan de goede chemische en kwantitatieve toestand. Om de toestand te kunnen beoordelen, is een KRW-meetnet ingericht. Elke zes jaar moet de huidige toestand én de trend op basis van de meetgegevens worden beschreven. De toestand van het grondwaterlichaam mag het behalen van oppervlaktewaterdoelen en het realiseren van grondwaterafhankelijke ecosystemen niet in de weg staan. Uit de grondwaterlichamen wordt op diverse locaties water onttrokken voor menselijke consumptie. Daarom moeten ze zo goed worden beschermd dat op termijn het niveau van de waterzuivering omlaag kan. Dit wordt beoordeeld op de plekken waar daadwerkelijk water wordt onttrokken.

In de gemeente Haren wordt drinkwater gewonnen. Tussen het Zuidlaardermeer en Haren zijn in dat kader grondwaterbeschermingsgebieden aanwezig, zie afbeelding 4.1. In het gebied ten noorden van Haren is de drinkwaterwinning beëindigd. Dat betekent dat ook het grondwaterbeschermingsgebied aan deze zijde van Haren zal worden opgeheven.

Afbeelding 4.1. Milieubeschermingsgebieden

4.1.3

Beoordelingskader

Zowel het Europees beleid, het nationaal beleid als het provinciaal beleid is erop gericht om de kwaliteit van de bodem en het grondwater te beschermen en te verbeteren. Voor grondwater geldt dit ook voor de kwantiteit. Om te beoordelen of de activiteiten die zijn toegestaan door het bestemmingsplan Buitengebied Haren in lijn zijn met het beleid, zijn de volgende criteria ten aanzien van bodem en grondwater opgesteld waarop de activiteit wordt beoordeeld:

- risico op bodemverontreiniging;
- uitspoeling van nutriënten en verontreiniging grondwater;

- beïnvloeding van het grondwatersysteem;
- afgeleide effecten.

Tabel 4.1. Beoordelingskader bodem en grondwater

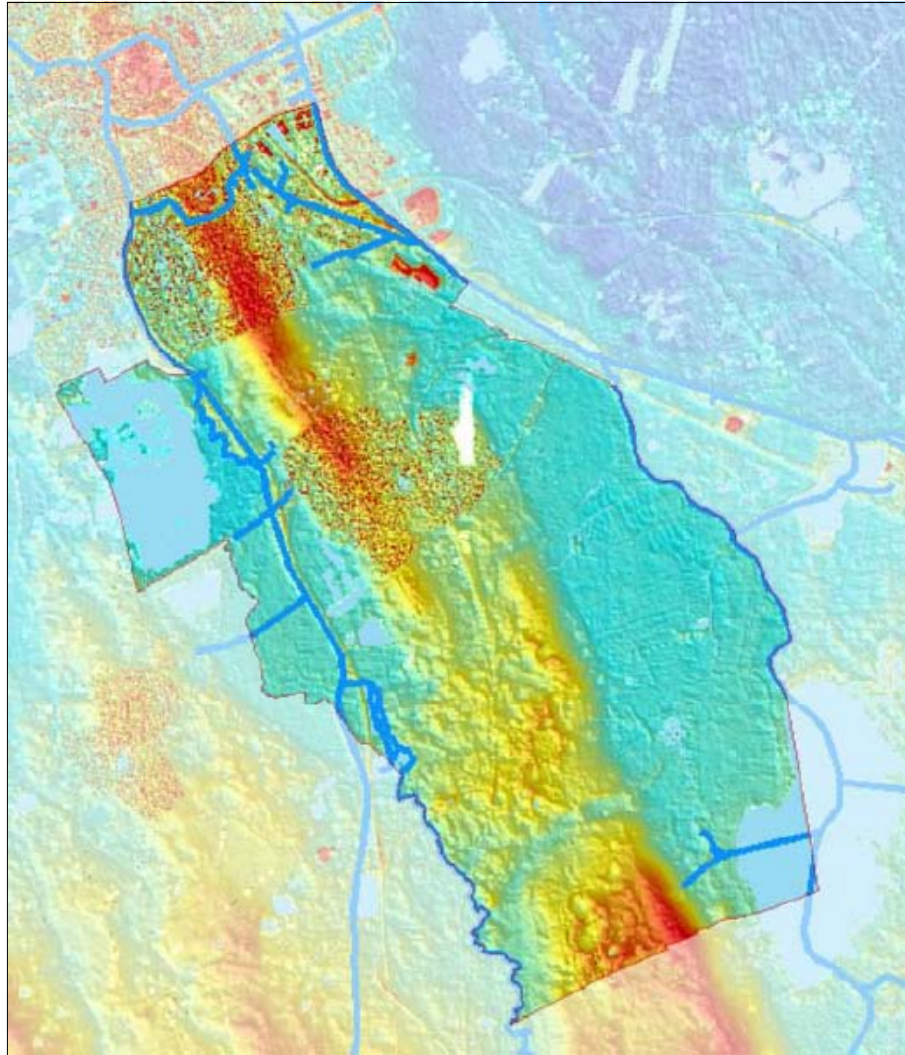
criterium	Methode
Risico op bodemverontreiniging (microverontreinigingen)	Kwalitatief
Uitspoeling van nutriënten	Kwalitatief
Verontreiniging grondwater	Kwalitatief

4 . 2

Huidige situatie

Geologische ontstaansgeschiedenis

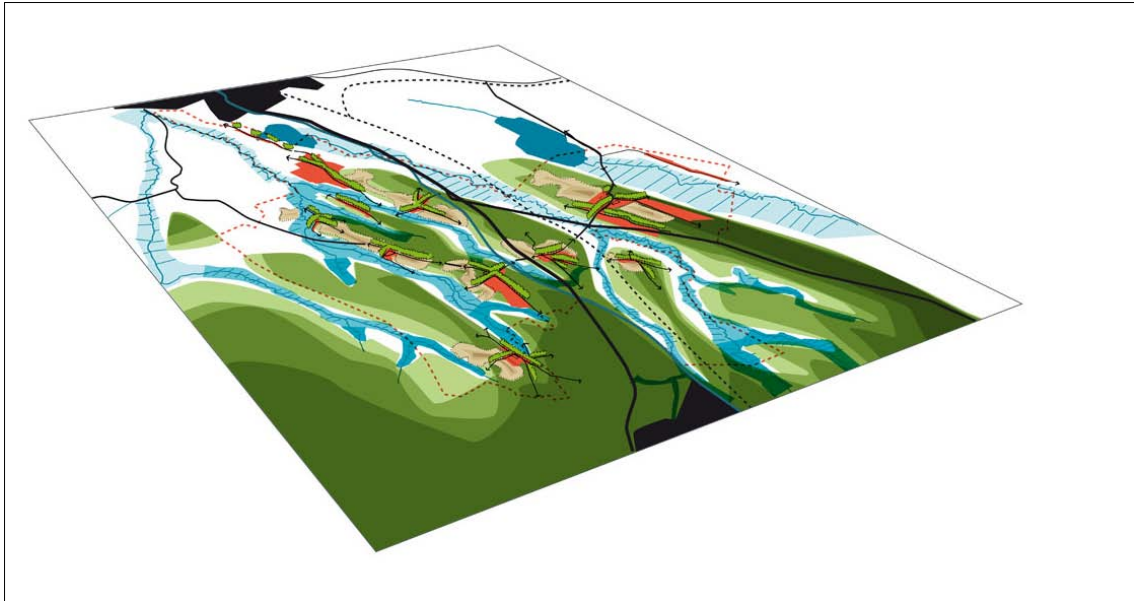
Het landschap in de gemeente Haren heeft zich in een voortdurend krachten-
spel tussen natuurlijk milieu en menselijk handelen ontwikkeld. Het menselijk
ingrijpen heeft in sterke mate het landschapsbeeld bepaald. Perioden van
betrekkelijke stabiliteit en dynamiek wisselden elkaar af, waarbij in de loop
der tijd het menselijk ingrijpen sterker en belangrijker werd.

Afbeelding 4.2. Het reliëf van de Hondsrug in de gemeente Haren

Na de geologische periode van de ijstijden bleef het hele grondgebied van de huidige provincie Drenthe achter als een laaggelegen, licht welvend zandplateau. Het uit Scandinavië opgedrongen landijs uit de één na laatste ijstijd had veel stenen en gruis naar Drenthe meegevoerd. Deze 'grondmorene' kwam deels als een tot leem vermalen laag in de zandgrond terecht (keileem).

Bij het warmer en vochtiger worden van het klimaat na de laatste ijstijd ontstond veengroei in de lagere en slecht ontwaterde gedeelten van het zandlandschap. Op de drogere delen ontwikkelde zich een dicht en aaneengesloten loofwoud.

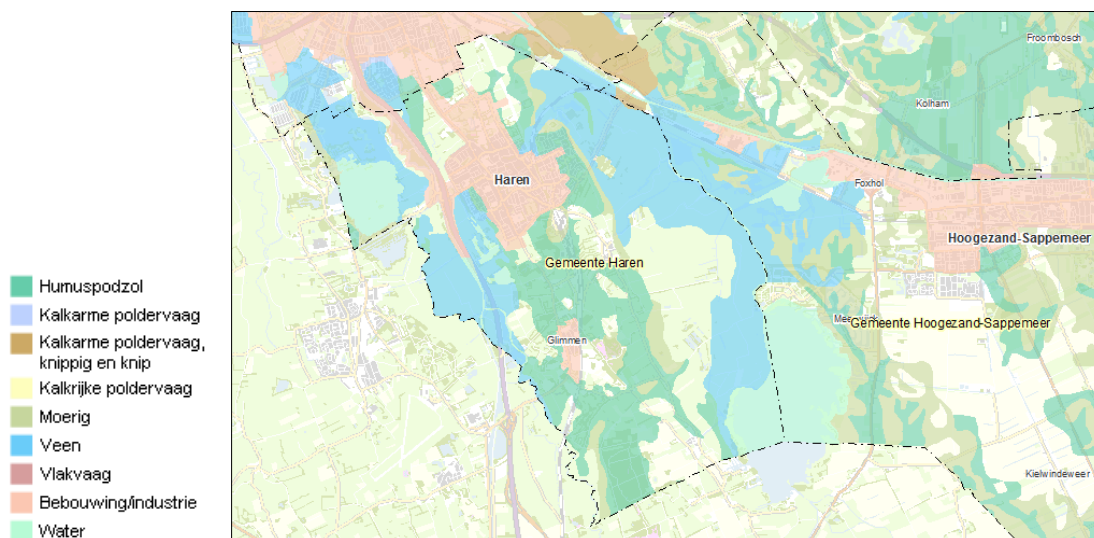

Afbeelding 4.3. Het Drents Plateau met de hogere ruggen (groen) en de laaggelegen beekdalen (blauw). Op de meest oostelijk gelegen rug (Hondsrug) ligt Haren.

Op het oostelijke en noordelijke deel van het Drents plateau liggen meerdere parallelle ruggen, met daartussen vlakke laagten waarin zich bekenstelsels hebben gevormd. In de gemeente Haren is dat de Hondsrug met ter weerszijden daarvan de beekdalen van de Drentsche Aa (westelijk) en de Hunze (oostelijk).

Bodem

De gemeente Haren ligt aan de rand van het Drents Plateau op de overgang naar het Groninger klei op veenlandschap. Haren ligt op een hoge noord-zuidgerichte zandrug (de Hondsrug). Oostelijk en westelijk van deze rug liggen lagere gronden (beekdalen). In het westen ligt het beekdal van de Drentsche Aa, in het oosten het beekdal van de Hunze. De ondergrond van de zandrug bestaat uit keileem en dekzand. Het bodemprofiel kenmerkt zich als een humuspodzol, zie afbeelding 4.4.

Afbeelding 4.4. Bodemtypen Haren

Het gebied van de Hunze en het Zuidlaardermeer, (waaronder de Onnerpolder en de Oostpolder), bestaat voor een groot deel uit veengronden met een kleiige bovengrond. Het veen is ontstaan door een samenspel van grondwater en regenwater en het slecht ontwaterde dekzandrelief. Het veenpakket is door ontginning verdwenen. In de sloten vindt nog kwel plaats vanuit het lokale flanksysteem. De kwelintensiteit is afgenomen onder invloed van de waterwinning.

De veenondergrond in de polder is veelal opgebouwd uit zeggeveen dat naar beneden overgaat in rietzeggeveen. In de dalen wordt voornamelijk broekveen aangetroffen. In het grootse deel van de polder zijn in de ondergrond Koopveengronden ontstaan. De bovengrond van deze gronden is tot 15-30 cm diepte veraard en bestaat meestal uit kleiig veen.

Langs het Drents Diep, de oostgrens van de polder, zijn Weide- en Waardveengronden ontstaan. De Weideveengronden hebben een humeus tot humusrijk kleidek van 15-20 cm. De bovengrond van de Waardveengronden bestaat uit een 10-15 cm dikke, matig tot zeer humeuze, lichte tot matig zware klei.

In het midden van de polder en aan de noordwestkant van het Zuidlaardermeer zijn Vlierveengronden ontwikkeld. De bovengrond is hier als gevolg van de hoge grondwaterstanden weinig veraard en bestaat uit kleihoudend veen. Ten westen van de Vlierveengronden zijn Madeveengronden ontstaan in zand. De bovenlaag is klei-arm en ongeveer 15 cm dik. Het veen in de ondergrond rust op zwak lemig, fijn zand. Volgens de bodemkaarten is de gemiddeld laagste waterstand in deze gebieden is 50-80 cm onder het maaiveld.

In een smalle zone langs de westkant van de polder, op de flanken van de Hondsrug, zijn Moerige podzolgronden en Veldpodzolgronden ontstaan. De gemiddeld hoogste waterstand is hier volgens de bodemkaarten minder dan 40 cm onder het maaiveld, de gemiddeld laagste meer dan 120 cm.

In het noordelijke deel van het Hunzedal is de kwelintensiteit van oorsprong weinig uitgesproken vanwege het geringe hoogteverschil tussen Hondsrug en Hunzedal en de aanwezigheid van weerstand biedende lagen in de ondergrond.

Als gevolg van de grondwaterwinning in het terrein is de kwel nog verder verminderd en grotendeels zelfs omgeslagen in infiltratie.

Ten zuidwesten van Haren bevinden zich Polder Glimmen en Polder Oosterland. Dit gebied is onderdeel van het stroomdal van de Drentse Aa. In de bodem zijn veengronden ontstaan. Het grootste deel van de bodem bestaat uit Koopveengronden met een kleiige moerige eerdlaag van 15-30 cm. In het uiterste noorden van het plangebied zijn Vlierveengronden met een slecht veraarde bovengrond en Waardveengronden en Weideveengronden met een klei- of zaveldek ontstaan. De veenondergrond in de polders is opgebouwd uit zeggeveen dat naar beneden overgaat in rietzeggeveen. Op de flanken van het dal en op enkele hogere zandkoppen bestaat de ondergrond uit sterk lemig zeer fijn zand. Rond de Schipsloot zijn Drechtvaaggronden ontstaan in zware, kalkarme klei.

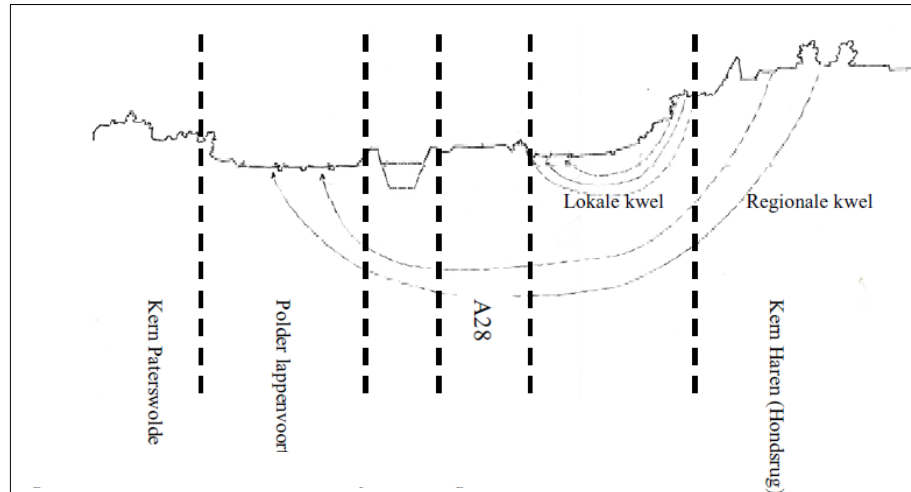
Grondwater

Onder grondwater wordt verstaan water dat niet zichtbaar op maaiveldniveau aanwezig is. Het water bevindt zich in de grond. Voor het grondwater zijn slecht doorlatende (of afsluitende) lagen in de ondergrond van belang.

De Hondsrug is een stuwwal die gevormd is door landijs en smeltwater. Het materiaal waaruit dit grondlichaam is opgebouwd bestaat uit keileem en zand. De keileemlagen liggen in het verticale vlak op verschillende dieptes. Er is sprake van lokale grote verschillen tussen het aanwezig zijn van keileemlagen. Wanneer ondiep een keileemlaag aanwezig is stagneert hemelwater en kan er tijdelijk vernatting van het profiel boven de laag optreden. De slecht doorlatende lagen kunnen een hellingsrichting hebben die afwijkt van de hellingsrichting van het maaiveld. Hierdoor kunnen ondergrondse waterstromingen ontstaan die tegen de afwateringsrichting op maaiveldniveau ingaan. Deze complexe opbouw maakt dat maatregelen die invloed hebben op het grondwater vooraf zorgvuldig moeten worden beoordeeld op de effectiviteit.

Regenwater dat op de westelijke zijde van de Hondsrug inzijgt, komt in het beekdal van de Drentsche Aa als kwel weer aan de oppervlakte. Dit wordt regionale kwel genoemd. Lokale kwel bereikt het beekdal niet.

Kwelwaterafhankelijke natuur, die hier van oorsprong voorkwam, kan hierdoor dan ook niet tot ontwikkeling komen. Het feit dat lokale kwel het beekdal niet bereikt komt door de barrièrewerking van het Noord-Willemskanaal en de A28. Deze vormen een hydrologische barrière voor het lokale kwelwater.

Afbeelding 4.5. Schematische kwelstromen Westzijde Hondsrug

4.3

Autonome ontwikkeling

In het beleid wordt gestreefd naar een geleidelijke verbetering van de bodemkwaliteit. Het risico op bodemverontreiniging dient hiertoe zoveel mogelijk te worden beperkt. Het risico op bodemverontreiniging wordt beïnvloed door het aantal activiteiten waarbij milieubelastende stoffen vrijkomen. In het beleid wordt er naar gestreefd om de kwaliteit van het aquatisch milieu te verbeteren. Hiertoe dienen de stikstof- en fosfaatgehalten in het water beperkt te zijn. Een grote bron van stikstof en fosfaat in het water is het uitspoelen van nutriënten van landbouwpercelen naar het oppervlakte- en grondwater. Dat heeft gevolgen voor bodem en grondwater. Het beperken van bemesting van percelen leidt uiteindelijk tot een verminderde uitspoeling van nutriënten. Ook het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de landbouw is een grote bron van grondwaterverontreiniging. De verontreiniging van grondwater wordt vermindert, bij minder gebruik van bestrijdingsmiddelen in de landbouw. Tot slot wordt verwacht dat ook de ammoniakdepositie ten gevolge van generiek beleid van het rijk omlaag gaan. De verbeteringen van de kwaliteit van bodem en grondwater zal zich heel langzaam voltrekken.

4.4

Effectbeoordeling

Het voornemen

In het voornemen wordt ervan uitgegaan dat in het bestemmingsplan onder voorwaarden een verdere uitbreiding van de agrarische sector mogelijk zal zijn. De details zijn beschreven in paragraaf 2.5. In een worstcasescenario, alle uitbreidingsmogelijkheden in de melkveehouderij worden benut, zal daarmee de ammoniakemissie toenemen, ondanks de huidige emissiearme systemen.

In het plangebied bestaat de bodem voor het grootste deel uitgronden op de centrale Hondsrug, en veengronden in de beekdalen. In de praktijk is op zandgronden de gemiddelde bemesting de wettelijke bemestingsruimte dicht genaderd. Wanneer wordt aangenomen dat in het plangebied maximaal gebruik wordt gemaakt van de beschikbare mestrechten, zal door de uitbreiding van de veehouderij de bodem meer worden bemest dan nu het geval is. De uitspoeling van nutriënten van de percelen met als functie landbouw zal daardoor toenemen. Omdat het zandgronden betreft, raakt ook het grondwater in enige mate verontreinigd met nutriënten.

De invloed van lokale veehouderijen op de ammoniakdepositie in het gehele plangebied is relatief beperkt. De ammoniakdepositie wordt voornamelijk bepaald door bronnen buiten het plangebied. De invloed van een veehouderij op de ammoniakdepositie in de directe omgeving kan echter wel groot zijn. Maar ook daar is de invloed van een veehouderij, vergeleken met de toegestane stikstofbelasting vanuit dierlijke mest, slechts van beperkte invloed op het stikstofgehalte van de bodem. Dit geldt natuurlijk niet voor de gronden die geen landbouwfunctie hebben, met name de natuurgebieden. Hier heeft de toename van de ammoniakdepositie als gevolg van meer veehouderij, intensief, dan wel melkvee, wel een negatief effect op de bodem. Het effect is beperkt, omdat de uitbreidingsmogelijkheden en het aantal bedrijven relatief gering zijn. Daarom wordt het effect van uitbreiding veehouderij licht negatief beoordeeld op het criterium uitspoeling nutriënten en verontreiniging grondwater. Dit geldt in nog mindere mate voor veen- en kleigronden. De effecten zijn acceptabel.

Tabel 4.2 geeft een overzicht van de effecten.

Het uitbreiden van de stallen leidt door de toename van de ammoniakuitstoot tot een toename van de ammoniakdepositie in de nabije omgeving en daarmee tot een toename van de stikstofbelasting. Daarnaast leidt het toestaan van uitbreidingen van melkveehouderijen tot een verruiming van de gebruiksnormen van stikstof uit dierlijke mest. Dit leidt uiteindelijk tot een toename van de uitspoeling van nutriënten. De effecten van de activiteiten die zijn toegestaan in het bestemmingsplan Buitengebied, vergeleken met de autonome ontwikkelingen, zijn licht negatief wat betreft verontreiniging met nutriënten (stikstof en fosfaat) voor zowel bodem als grondwater. Het effect is acceptabel. Ten aanzien van microverontreinigingen (zware metalen en dergelijke) worden geen effecten verwacht.

Realisatie EHS

In de beekdalen van de Hunze en de Drentsche Aa wordt nieuwe natuur aangelegd. De natuur zal vooral bestaan uit half natuurlijke graslanden en in mindere mate uit struweel en moerasvegetaties. Omdat deze percelen uit het agrarisch gebruik worden onttrokken zal de bemesting sterk afnemen, alsmede het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Tevens hebben gevarieerde natte vege-

taties een zuiverend effect op de bodem. Ten aanzien van uitspoeling nutriënten en verontreiniging grondwater heeft deze ontwikkeling een positief effect. Ook ten aanzien van microverontreinigingen is er een positief effect. De kans op lekkages van bijvoorbeeld olie neemt af, alsmede het gebruik van bestrijdingsmiddelen of andere chemicaliën.

Tabel 4.2. Effectbeoordeling bodem en grondwater

Criterion	Veehouderij voornemen	Realisatie EHS
Risico op bodemverontreiniging (microverontreinigingen)	0	+
Uitspoeling van nutriënten	0/-	+
Verontreiniging grondwater	0/-	+

Betekenis symbolen:

negatief (-), licht negatief (0/-), neutraal (0), positief (+)

4 . 5

Mitigerende maatregelen

Een advies is om bij het verlenen van de omgevingsvergunning voor het bouwen onderzoek uit te voeren naar de mogelijkheden om bodemverontreinigingen, wanneer deze in of in de directe omgeving van het projectgebied aanwezig zijn, te saneren. Hierdoor is er sprake van afname van het aantal bodemverontreinigingen en een toename van de gemiddelde bodemkwaliteit. Mitigerende maatregelen voor uitspoeling nutriënten en verontreiniging grondwater bestaan uit het beperken van mestgift en het beperken van ammoniakuitstoot middels emissiearme stalsystemen. Voor het overige wordt een goede bodemkwaliteit op grond van wet- en regelgeving gewaarborgd.

5.1

Beleid en beoordelingskader

5.1.1

Europees beleid

Europese Kaderrichtlijn Water

De Kaderrichtlijn Water vormt de basis voor de waterstrategie van de Europese Unie. Alle typen en bestemmingen van water vallen onder Europese regelgeving, waardoor het duurzame en het geïntegreerde beheer van de Europese en daarmee ook van de Nederlandse wateren sterk verbetert. De Kaderrichtlijn Water heeft de volgende doelstellingen:

- het beschermen en verbeteren van de kwaliteit van de aquatische ecosystemen;
- het bevorderen van het duurzaam gebruik van water op basis van de bescherming van de beschikbare waterbronnen op lange termijn;
- zorgen dat de gepaste hoeveelheid water beschikbaar is waar en wanneer dit nodig is.

Voor het duurzaam en geïntegreerd gebruik en het beheer van het water zijn in de Kaderrichtlijn Water enkele vertrekpunten vastgesteld. Zo worden alle Europese wateren krachtens de richtlijn beschermd, wordt een resultaatsverplichting opgelegd om de doelstelling 'goede watertoestand' te behalen en moet ter ondersteuning daarvan de wetgeving worden gestroomlijnd. Ten aanzien van beleidsvorming moet de burger nauwer bij het waterbeheer worden betrokken. Het uiteindelijke doel van de Europese Kaderrichtlijn Water is het vergroten van de kwaliteit van waterecosystemen in de lidstaten van de Europese Unie

In Nederland heeft de rijksoverheid de Europese Kaderrichtlijn Water in landelijke beleidsuitgangspunten, kaders en instrumenten vertaald. Belangrijk uitvloeisel is het opstellen van 'stroomgebiedbeheerplannen', waarin staat omschreven op welke wijze de waterkwaliteit in het betreffende stroomgebied kan worden verbeterd. De gemeente Haren is gelegen in het stroomgebied Neder Eems. In 2009 zijn ook de ecologische en chemische doelen en maatregelen om de goede toestand van het oppervlaktewater te bereiken bestuurlijk vastgesteld. De doelen en maatregelen zijn opgenomen in de KRW-factsheets (bijlage 3), die de basis vormen voor de stroomgebiedbeheerplannen. De factsheets vormen de landelijke digitale rapportage en het format sluit aan bij het voorgeschreven model voor rapportage aan de Europese Commissie. Op deze wijze ontstaat een uniforme wijze van rapporteren die de toegankelijk-

heid en de transparantie sterk verhoogt. De factsheets, met alle informatie per waterlichaam, en de stroomgebiedbeheerplannen worden eens per zes jaar herzien. Voor de periode 2016-2021 worden de factsheets en de stroomgebiedbeheerplannen uit 2009 geactualiseerd. De informatie in de factsheets is aangepast aan de huidige situatie en waar nodig zijn de teksten aangepast. Eind 2015 zijn de definitieve KRW-factsheets vastgesteld. Daarbij wordt opgemerkt dat het waterschap de maatregelpakketten vaststelt waarvoor het waterschap verantwoordelijk is. De provincie stelt de doelen en de begrenzing van de waterlichamen vast én de maatregelen waarvoor de provincie trekker is (voor grondwater en indien van toepassing voor oppervlaktewater).

5 . 1 . 2

R i j k s b e l e i d

Nationaal Waterplan

De Vierde Nota Waterhuishouding is op 22 december 2009 vervangen door het Nationaal Waterplan. Dit is de nieuwe planvorm op Rijksniveau op basis van de nieuwe Waterwet. Het Nationaal Waterplan vervangt alle voorgaande Nota's Waterhuishouding, waarbij veel van het ingezette beleid uit deze nota's wordt voortgezet. Het Nationaal Waterplan heeft de status van een structuurvisie voor de ruimtelijke aspecten op basis van de Wet ruimtelijke ordening. Het Nationaal Waterplan beschrijft de hoofdlijnen van het nationale waterbeleid. Er komen nieuwe normen op basis van overstromingskansen die per dijkkringgebied zullen worden vastgesteld.

Waterbeleid 21^e eeuw

Met het Waterbeleid 21e eeuw wordt ingespeeld op toekomstige ontwikkelingen die hogere eisen stellen aan het waterbeheer. Het gaat hierbij om onder andere de klimaatverandering, bodemdaling en zeespiegelrijzing. Het Waterbeleid 21e eeuw heeft twee principes voor duurzaam waterbeheer geïntroduceerd, te weten de tritsen:

- vasthouden, bergen en afvoeren;
- schoonhouden, scheiden en zuiveren.

De trits vasthouden, bergen en afvoeren houdt in dat overtollig water zoveel mogelijk bovenstrooms wordt vastgehouden in de bodem en in het oppervlaktewater. Vervolgens wordt zo nodig het water tijdelijk geborgen in bergingsgebieden en pas als vasthouden en bergen te weinig opleveren, wordt het water afgevoerd. Bij de trits schoonhouden, scheiden en zuiveren gaat het erom dat het water zoveel mogelijk wordt schoongehouden. Vervolgens worden schoon en vuil water zoveel mogelijk gescheiden en als laatste wanneer schoonhouden en scheiden niet mogelijk is, komt het zuiveren van verontreinigd water aan bod.

5.1.3

Provinciaal en regionaal beleid

Provinciaal Omgevingsplan Groningen 2009-2013 (POP)

Het provinciaal beleid op het gebied van water is gericht op het creëren van een duurzaam watersysteem dat efficiënt wordt beheerd. Hierbij dient zoveel mogelijk gebruik te worden gemaakt van natuurlijke processen. In de zandgebieden met karakteristieke beeksystemen, wordt gekozen voor een beleid gericht op het vasthouden, lokaal bergen en infiltreren van water. In het (zee-)klei)gebied wordt plaatselijk ingezet op het herstel van een duurzaam watersysteem.

Op functiekaart 2 van het POP staan de aanwezige wateraspecten in de provincie. In het plangebied zijn de Drentscha Aa en de Hunze aangeduid als karakteristieke waterloop met natuurfunctie. Deze waterlopen verdienen volgens de omgevingsverordening een planologische bescherming vanwege hun landschappelijke, cultuurhistorische en natuurwaarden.

Waterhuishouding 21e eeuw

De provincie heeft samen met de waterschappen en andere relevante partijen een strategische visie opgesteld op de waterhuishouding in de eenentwintigste eeuw. In deze visie zijn effecten van klimaatverandering, zeespiegelstijging en bodemdaling meegenomen en mee gewogen.

Nota Normstellingen Water

Grondwaterpeil

Op grond van de nota Normdoelstellingen Water, stellen waterschappen op gebiedsniveau het gewenste grondwaterregiem vast en realiseren dit vervolgens. Het huidige grondgebruik is daarbij richtinggevend. In de landbouwgebieden zal het grondwaterregiem derhalve op het doel landbouw blijven afgestemd.

Natuurlijke waterbeheer

Duurzaam waterbeheer vraagt een zo natuurlijk mogelijke inrichting van de waterhuishouding, met voldoende ruimte voor water, naast noodzakelijke technische voorzieningen als dijken, gemalen en sluisen. De ruimte wordt gevonden door de vergroting of aanleg van meren en plassen en door herstel van beken, die weer mogen overstromen. Dat komt het landschap ten goede en biedt kansen voor wonen aan het water. Op die manier kan meer schoon water worden vast gehouden. Dit is goed voor bijvoorbeeld landbouw, natuur en recreatie. Toch moet ook water van elders worden aangevoerd om het water op peil te houden en om landbouwgebieden langs de kust met zoet water door te spoelen om verzilting tegen te gaan. Een natuurlijker waterbeheer beperkt de kosten en het energiegebruik van gemalen.

Gebruiksfuncties waterbeheer

In het buitengebied van Haren heeft het waterbeheer hoofdzakelijk de gebruiksfuncties: landbouwgebied met natuurwaarden. Daarnaast komen op iets kleinere schaal de gebruiksfuncties landbouw en natuurgebied voor. In de gebieden waar het agrarisch gebruik richtinggevend is, wordt het waterbeheer gericht op de landbouw en zijn de normdoelstellingen van de functie 'landbouw' van toepassing. In gebieden waar het agrarisch gebruik en de natuur beide richtinggevend zijn, worden de normdoelstellingen van zowel de functie 'landbouw' als 'natuur' toegepast. Dit gebeurt op basis van een belangenafweging door de waterbeheerder. Wijziging van de bestaande waterhuishouding is daar niet toegestaan, tenzij de belangen van zowel landbouw als natuur zich daar niet tegen verzetten. In de gebieden waar natuur richtinggevend is, wordt het waterbeheer afgestemd op het realiseren van de gewenste natuurdoelen en gelden de normdoelstellingen van de functie 'natuur'. Dit is nader uitgewerkt in het Waterbeheerplan van het waterschap. De gemeente Haren maakt deel uit van het beheergebied van het Waterschap Hunze en Aa's. Het Paterswoldsemeer maakt deel uit van het beheergebied van het Waterschap Noorderzijlvest. Het meer en de oevers vallen echter ruimschoots buiten het plangebied.

Beheerprogramma Hunze en Aa's 2016-2021

De waterschappen zijn belast met de zorg voor de waterkering en de zorg voor de waterhuishoudkundige systemen en de zuivering van afvalwater. In de waterbeheerplannen staat beschreven op welke wijze de waterschappen hun zorgtaken in de planperiode gaat behartigen.

Het waterschap beschermt het gebied tegen overstromingen vanuit de boezem door een combinatie van vasthouden in de haarvaten, berging in de boezem en afvoeren door lozing bij de gemalen langs de Waddenzee.

Door de klimaatverandering zal de zeespiegel naar verwachting stijgen. Zonder extra maatregelen zal de veiligheid van de zeedijk dus afnemen. In de KNMI-

klimaatscenario's wordt rekening gehouden met een zeespiegelstijging van 35 tot 85 cm in het jaar 2100. Bij een aantal dijkvakken is daarnaast ook sprake van bodemdaling vanwege gaswinning. Deze bodemdaling neemt de komende jaren toe, waardoor de veiligheid van die dijkvakken verder afneemt.

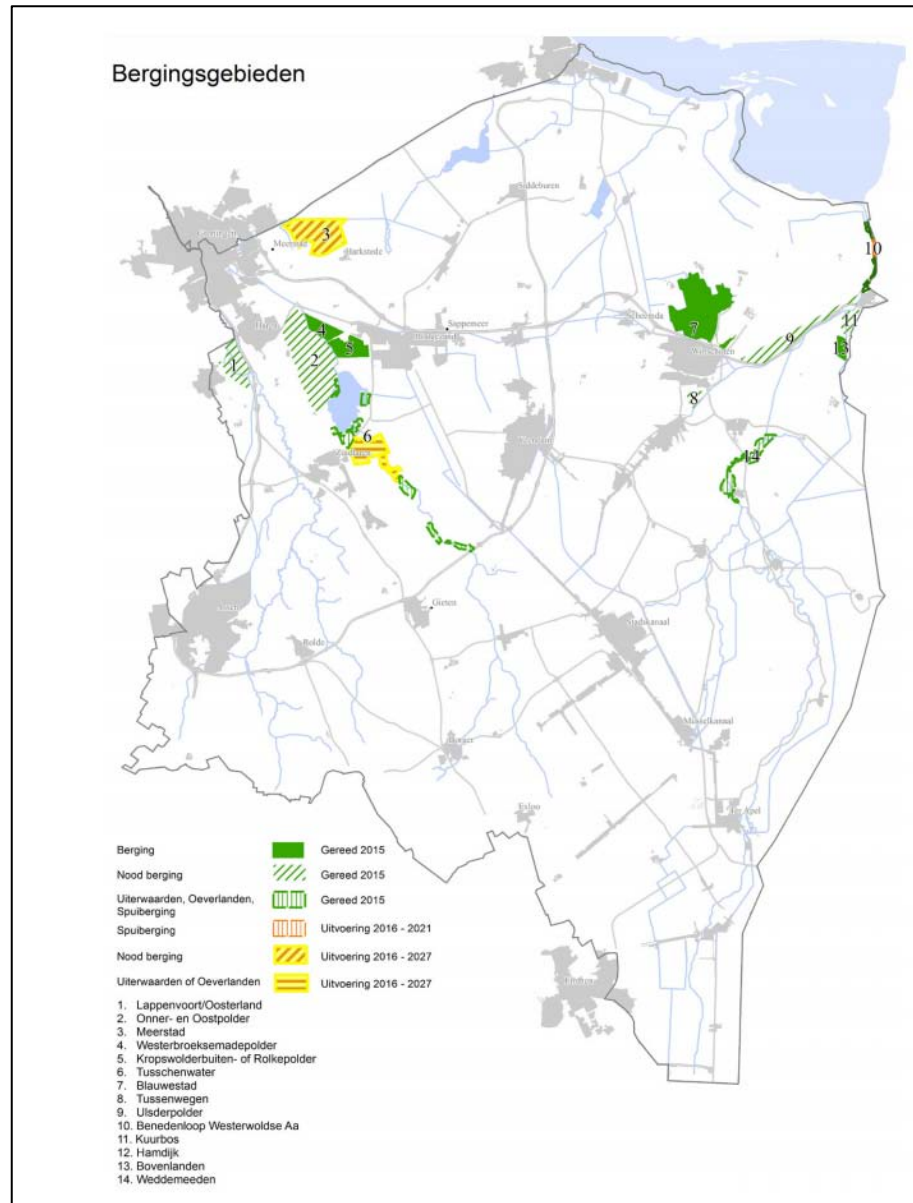
In 2015 is van de afgesproken 55 miljoen m³ berging ruim 50 miljoen m³ gerealiseerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen bergingsgebieden en noodbergingsgebieden. Bergingsgebieden worden vaker dan gemiddeld eens in de 100 jaar ingezet, noodbergingsgebieden gemiddeld eens in de 100 jaar of minder vaak. In de planperiode 2010-2015 zijn de bergingsgebieden Kuurbos, Hamdijk, Benedenloop Westervoldse Aa, Bovenlanden, Van Bonlanden, Zuidoevers, Wolfsbarge 1 en een deel van Meerstad ingericht en operationeel. In de periode 2016-2021 is voorzien in de inrichting van de berging voor de gebieden Tusschenwater 1 (1,5 miljoen) en een deel van Meerstad (1 miljoen). Eind 2021 zal 52,5 miljoen m³ berging ingericht en operationeel zijn. Na 2021 resteert dan nog de berging voor Noordma, Wolfsbarge 2, Tusschenwater 2 (totaal 1,2 miljoen) en circa 0,5 miljoen in Meerstad (afhankelijk van de realisatie van Meerstad).

Naast bodemdaling door gaswinning, wordt ook bodemdaling door veenoxidatie veroorzaakt. Dit is bijvoorbeeld aan de hand in de genoemde noodwaterbergingspolders. Doordat het waterschap het grondwaterpeil in landbouwgebieden vanwege het agrarisch gebruik laag houdt, kan de veengrond onder invloed van zuurstof oxideren en klinkt de bodem steeds verder in. Zolang het grondwaterpeil in deze laag wordt gehouden om de landbouw optimaal te bedienen, moeten dus steeds aanpassingen worden uitgevoerd, waardoor de grond steeds verder inklinkt en inundatieknelpunten blijven ontstaan. Voor een duurzame oplossing in deze gebieden moet een strategie worden opgesteld. Vergeleken met de vorige beheerplanperiode is het probleem van veenoxidatie in de gemeente Haren sterk verminderd. Plaatselijk in de Onnerpolder zijn er nog wel knelpunten.

Waterberging/Natuurontwikkeling polder Lappenvoort/Oosterland

Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer hebben een natuurvisie opgesteld voor de polders Oosterland en Lappenvoort. Deze aan elkaar grenzende polders liggen in het beekdal van de benedenloop van de Drentsche Aa tussen Eelde-Paterswolde en het Noord-Willemskanaal met de A28. De natuurvisie beschrijft het streefbeeld voor de natuur, de gewenste inrichting en het gewenste toekomstige beheer van de polders voor de periode tot ongeveer 2020. Het gebied behoort tot de Ecologische Hoofdstructuur, is onderdeel van de Natte As, maakt deel uit van het Nationaal Landschap Drentsche Aa en is benoemd tot Belvédère-gebied. Een belangrijke nevenfunctie is die van noodwaterberging in tijden van extreme neerslag. Voor deze functie is een facetbestemmingsplan vastgesteld waarmee de functie van noodbergingsgebied aan de vigerende plannen is toegevoegd.

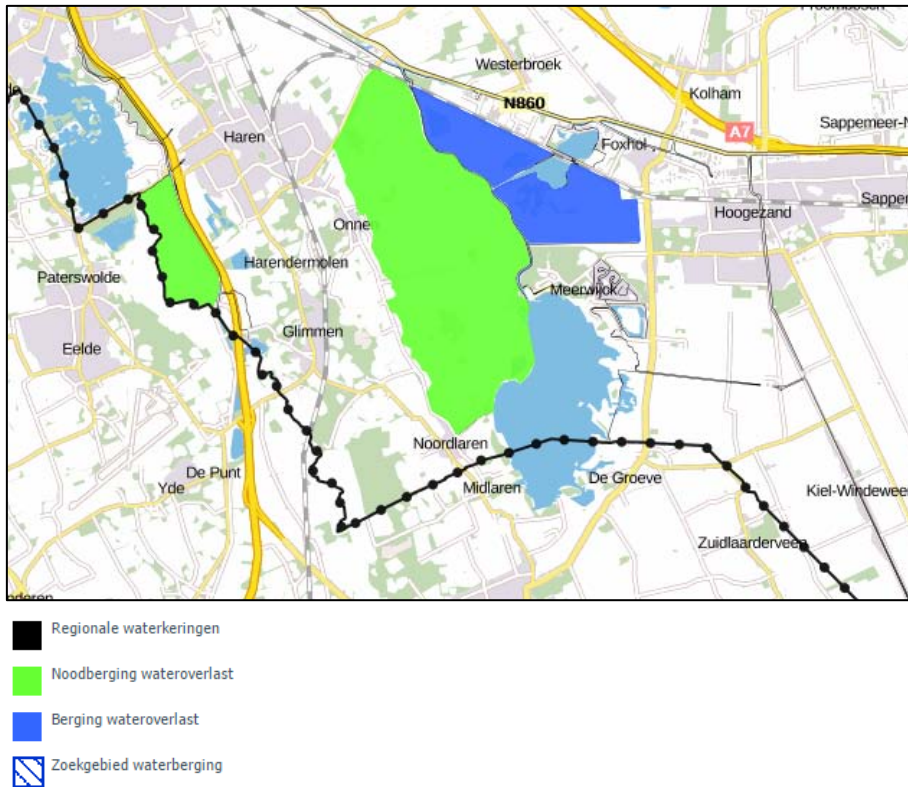
Tevens is een groot noodbergingsgebied gelegen tussen Haren en het Zuidlaardermeer (noodwaterberging De Hunze), zie afbeelding 5.1.

Afbeelding 5.1.A. (nood)waterbergingsgebieden Waterschap Hunze en Aa's (bron: Beheerprogramma Hunze en Aa's 2016-2021)

1: Noodwaterberging Polder Lappenvoort

2: Noodwaterberging Hunze

Abbeelding 5.1.B. (nood)waterbergingsgebieden provincie Groningen (bron: POV 2009-2013)

5.1.4

Gemeentelijk beleid

Waterplan Haren

Met betrekking tot het beleid vormt het Regionaal Bestuursakkoord Water het kader voor de waterkwantiteit. Met betrekking tot waterkwaliteit is dit de Kaderrichtlijn Water. De Gemeentelijke Rioleringsplannen van Haren en Groningen zijn de belangrijkste beleidsdocumenten ten aanzien van de waterketen en het Landschapontwikkelingsplan Haren (LOP) en het Landschapsuitvoeringsplan Haren (LUP) zijn dit ten aanzien van het ruimtelijk beleid.

Knelpunten, kansen en oplossingsrichtingen in het Waterplan Haren zijn beschreven aan de hand van het waterbeleid en de waterstructuur. Met betrekking tot het waterbeleid dient er beleid opgesteld te worden ten aanzien van diffuse verontreiniging. Op dit moment zijn er diverse knelpunten op dit vlak en geconstateerd is dat hiervoor nog onvoldoende beleid is ontwikkeld. Maatregelen in de waterstructuur die kunnen bijdragen om doelen uit het beleid te bereiken, zijn het saneren van overstorten (bijvoorbeeld door hemelwater af te koppelen), het aanleggen van een bodempassage langs wegen, het aanleggen van een verbeterd gescheiden stelsel voor hemelwater afkomstig van wegen en geen uitlopende bouwmaterialen toepassen in de bouw.

Verder speelt de discussie van het doorkoppelen van de Drentsche Aa. Voor de doorkoppeling zijn verschillende mogelijkheden. In het kader van de waterplan wordt hierin geen keuze gemaakt. Wel wordt geconstateerd dat de benutting van het Drentsche Aa-water voor Groningen-Zuid het meest relevant is om knelpunten binnen het plangebied op te lossen.

Betreffende de waterstructuur worden diverse knelpunten ten aanzien van wateroverlast beschreven. Verspreid in het stedelijk gebied van Haren en Groningen-Zuid treedt op enkele plaatsen wateroverlast op. Deze overlastsituaties moeten met maatwerk worden opgelost.

Soms dient de afvoersituatie te worden verbeterd, bijvoorbeeld in de vorm van 'Harense Rellen'. In andere gevallen kan diepte-infiltratie een oplossing bieden voor de problemen. Als gevolg van de toegenomen verharding op de Hondsrug is de kwelstroom richting de beekdalen in de loop der jaren afgenomen. Het deel van de Drentsche Aa ten westen van het Noord-Willemskanaal krijgt helemaal geen kwel meer vanaf de Hondsrug. Wellicht dat hier ten oosten van de A28 kwelafhankelijke natuur teruggebracht kan worden.

De gemeente Haren krijgt in relatie tot de Kaderrichtlijn Water in ieder geval te maken met de volgende onderwerpen:

- vermindering debiet en vermindering vuiluitworp van overstorten;
- reductie piekafvoer regenwater en vergroten voeding grondwater (bijvoorbeeld door afkoppelen);
- lekkage van riolering in gebieden met relatief diepe grondwaterstanden tegengaan;
- reductie van het gebruik van bestrijdingsmiddelen;
- aanpassen van de gladheidsbestrijding;
- beperken diffuse lozingen door duurzaam bouwen en brongerichte aanpak verontreinigende stoffen;
- opnemen van gewijzigde eisen bij verlenen milieuvergunningen;
- handhaven nieuwe voorschriften.

5 . 1 . 5

B e o o r d e l i n g s k a d e r

De effecten van het bestemmingsplan Buitengebied zullen worden beoordeeld ten aanzien van waterberging en afvoer, inrichting watersysteem en verontreiniging oppervlaktewater.

Waterberging en afvoer

De waterberging en de afvoercapaciteit van een watersysteem bepalen mede de kans op inundatie vanuit het oppervlaktewater. In het beleid wordt ernaar gestreefd om de veiligheid van het watersysteem te verbeteren. Het watersysteem wordt veilig geacht als de kans op inundatie lager is dan de gestelde inundatienorm. Wanneer de hoeveelheid waterberging of de afvoercapaciteit verandert, verandert de kans op inundatie en daarmee de veiligheid van het watersysteem.

Inrichting watersysteem

In het beleid wordt gestreefd naar een verbetering van de waterkwaliteit en naar grotere veiligheid van het watersysteem. Beide worden beïnvloed door de inrichting van het watersysteem. Bij een verandering in de inrichting van het watersysteem dient er rekening mee te worden gehouden welk effect dat heeft op de waterkwaliteit en op de veiligheid van het watersysteem.

Verontreiniging oppervlaktewater

Het beleid is erop gericht de kwaliteit van het oppervlaktewater te verbeteren. Deze kwaliteit wordt beïnvloed door de mate van verontreiniging. Om de oppervlaktewaterkwaliteit niet te laten verslechteren, dient verontreiniging te worden voorkomen. Activiteiten in de landbouw zijn een grote bron van oppervlaktewaterverontreiniging. Het uitgangspunt is dat in 2015 de Waterlichamen voldoen aan een goede chemische toestand en een goed ecologisch potentieel (GEP).

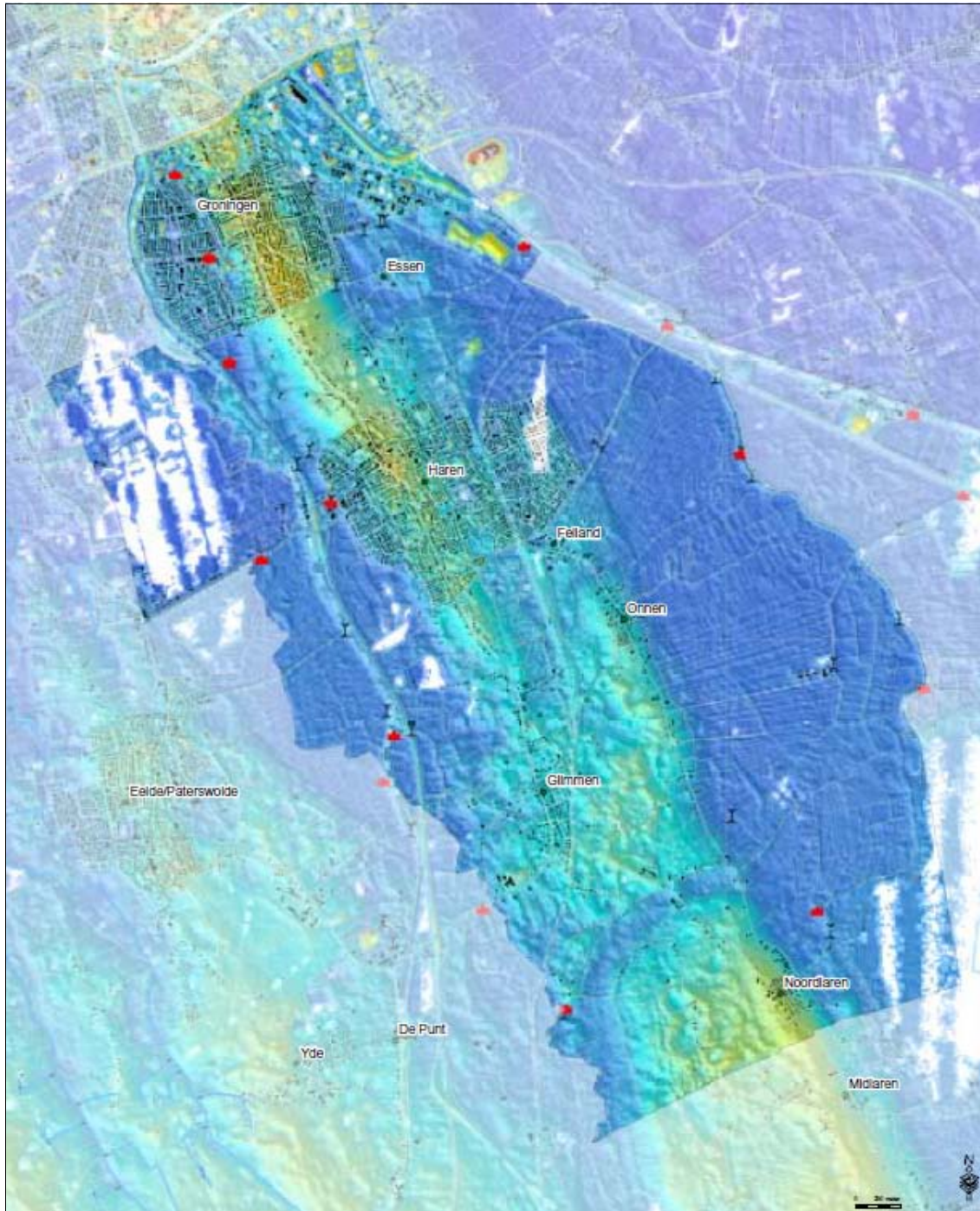
Tabel 5.1. Beoordelingskader water

criterium	Methode
Waterberging en afvoer	kwalitatief
Inrichting watersysteem	kwalitatief
Verontreiniging oppervlaktewater	kwalitatief

5.2

Huidige situatie

De waterhuishouding in een gebied wordt sterk bepaald door de hoogteligging, de bodem en het reliëf. De hoogtekaart geeft aan dat er binnen de gemeente aanzienlijke hoogteverschillen zijn: -0.5 langs het Paterswoldse meer en +6.5 m N.A.P. ten noorden van Haren. Het gebied gaat van ter weerszijden van de noord-zuid lopende hoog gelegen Hondsrug aan beide zijden over naar de lager gelegen beekdalen. In de laagtes rond de beken treedt kwelwater naar boven.

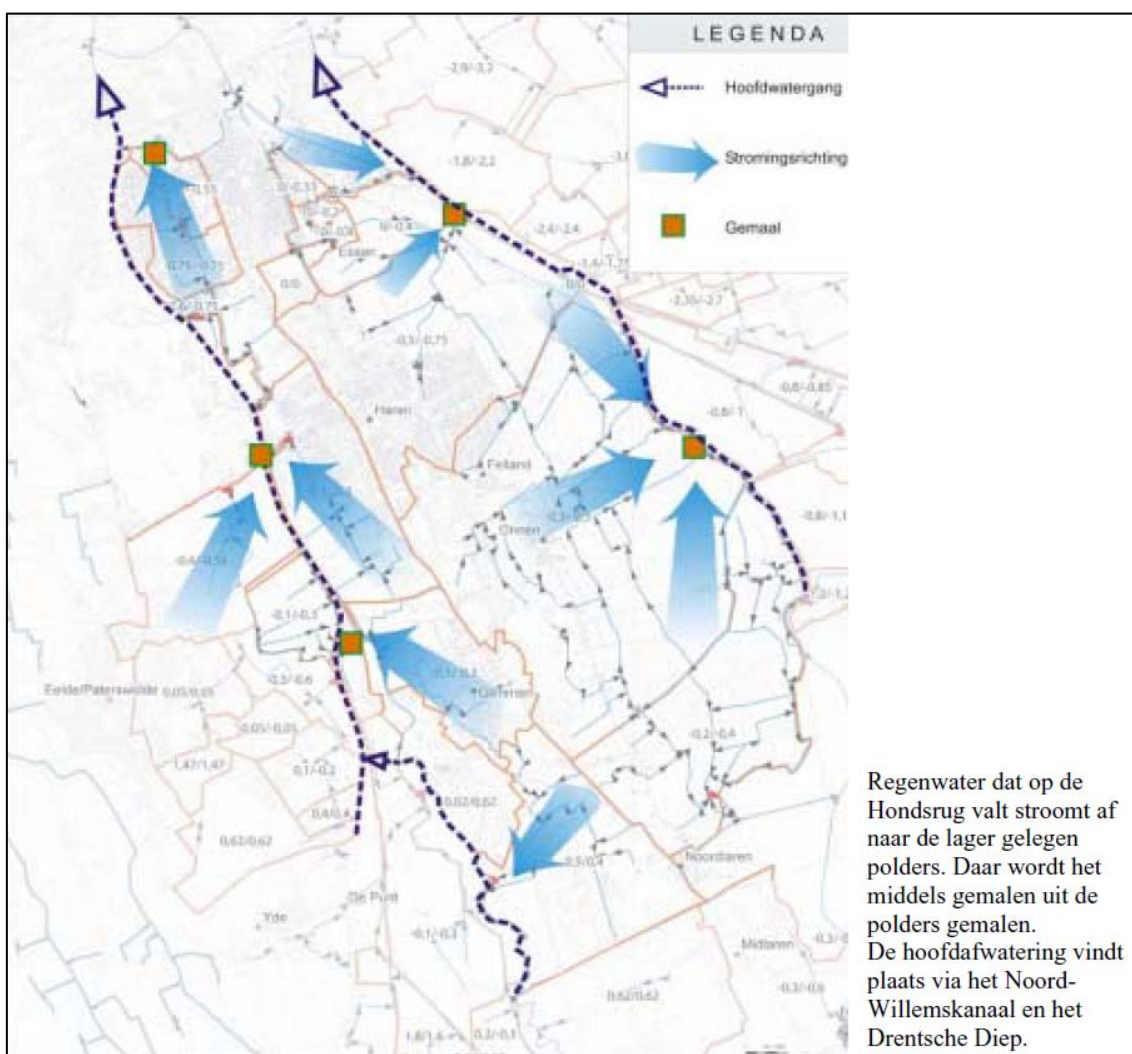
Legenda
c.m. to.v. NAP

-392 - -350	51 - 100	501 - 550	951 - 1,000	1,401 - 1,450
-349 - -300	101 - 150	551 - 600	1,001 - 1,050	1,451 - 1,500
-299 - -250	151 - 200	601 - 650	1,051 - 1,100	1,501 - 1,550
-249 - -200	201 - 250	651 - 700	1,101 - 1,150	1,551 - 1,600
-199 - -150	251 - 300	701 - 750	1,151 - 1,200	1,601 - 1,650
-149 - -100	301 - 350	751 - 800	1,201 - 1,250	1,651 - 1,700
-99 - -50	351 - 400	801 - 850	1,251 - 1,300	1,701 - 1,750
-49 - 0	401 - 450	851 - 900	1,301 - 1,350	1,751 - 1,800
1 - 50	451 - 500	901 - 950	1,351 - 1,400	

Afbeelding 5.2. Fysieke ondergrond - hoogte N.A.P.
(bron: Structuurvisie Landschapontwikkelingsplan Haren)

Oppervlaktewater

In droge perioden is er in Haren wateraanvoer vanuit het IJsselmeer. Het water stroomt vanuit het IJsselmeer, via het Prinses Margrietkanaal en het Van Starckenborghkanaal in het Noord-Willemskanaal en het Winschoterdiep. Vanuit deze kanalen wordt op diverse plaatsen water in Haren ingelaten. De hoofdafvoerrichting van het oppervlaktewater is naar het noorden. De zuid-noord georiënteerde hoofdwatgangen zijn de Drentsche Aa, het Noord-Willemskanaal en de Hunze/Drentsche Diep, zie ook onderstaande afbeelding. Naast een afwateringsfunctie hebben het Drentsche Diep en het Noord-Willemskanaal een belangrijke functie voor de (recreatie)scheepvaart. Langs kleinere secundaire watgangen stroomt het oppervlaktewater vanaf de Hondsrug naar weerszijden af. Voor sommige delen dient het water vervolgens opgemalen te worden naar de eerder genoemde hoofdafwatering (in bijlage 2 is een kaart met de huidige waterstructuur opgenomen).

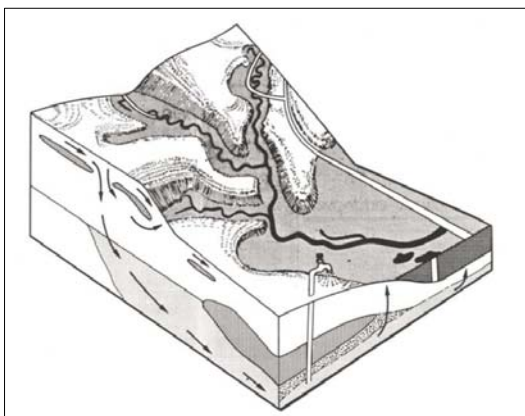

Afbeelding 5.3. Oppervlaktewatersysteem op hoofdlijnen

Het Paterswoldsemeer en het Zuidlaardermeer liggen voor een deel binnen de gemeentegrenzen. Beide meren hebben een belangrijke recreatieve functie. Naast deze grote meren zijn er nog kleinere plassen en dobbes op het grondgebied met vaak een eigen waterpeil. Ten westen van de Hondsrug liggen bijvoorbeeld een tweetal viswaterplassen van de hengelsportvereniging Sassenhein, de Noordplas en de Zuidplas.

Grondwater

De grondwaterstromingen lopen overwegend in noordelijke richting. Het functioneren van het grondwatersysteem wordt in sterke mate bepaald door de aanwezigheid van slecht doorlatende lagen en schijngrondwaterspiegels. Daar waar er gaten in de ondiepe ondoorlatende bodemlagen zoals keileempakketten liggen, zakt het naar het diepe grondwater weg. Op andere plaatsen volgt het ondiepe grondwater de keilemlagen, buigt vaak zijwaarts af richting beekdal en komt als kwel weer aan de oppervlakte (zie ook hoofdstuk bodemen grondwater). Het grondwater wordt gevoed door inzijging van regenwater op de hogere ruggen. De kwel is vaak van goede kwaliteit en levert hoge natuurwaarden op.

De kwel richting de Hunzelaagte is de afgelopen decennia afgenomen. Hierdoor is de kwelafhankelijke natuur, die van nature in een beekdal voorkomt, (groten)deels verdwenen. De afname van de kwelstroom richting de Hunzelaagte wordt veroorzaakt door de stedelijke uitbreiding van Haren. Hierdoor neemt het verhard oppervlak op de Hondsrug steeds verder toe, waardoor minder regenwater in de bodem infiltreert. Daarnaast wordt door het Waterbedrijf Groningen grondwater onttrokken, waardoor de grondwaterstand daalt.

5 . 2 . 1

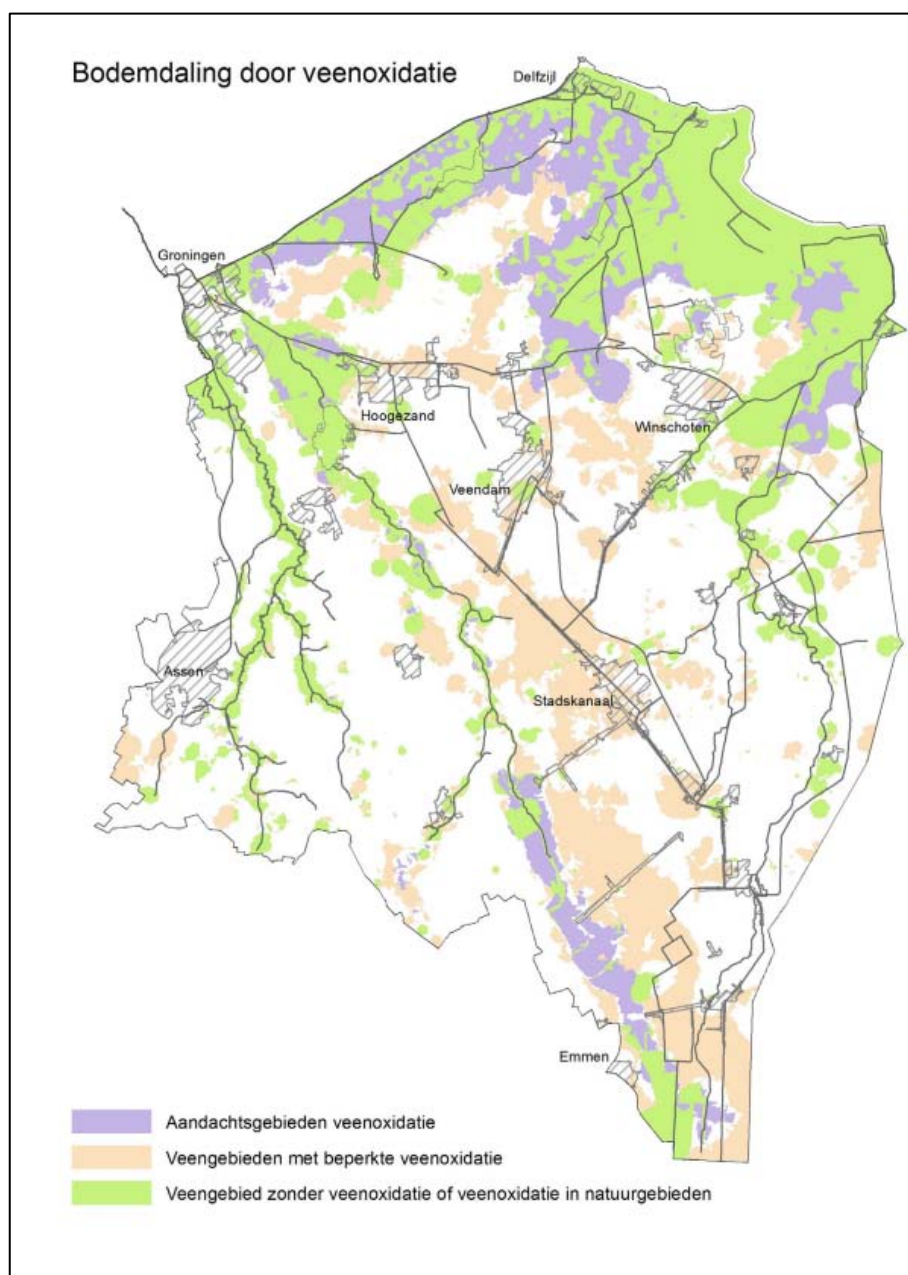
Waterkwaliteit

In deze paragraaf worden de chemische aspecten besproken die een belasting vormen voor het watermilieu in het waterlichaam.

- Overstorten: In het gebied bevinden zich een groot aantal riooloverstorten. Dit betekent een belasting van het water met nutriënten, zware metalen en bestrijdingsmiddelen. Voor het overgrote deel van het ge-

bied zijn deze belastingen, lokaal en tijdelijk van aard en hebben ze een zeer beperkte (indirecte) invloed.

- Wateraanvoer: In het zomerhalfjaar wordt water aangevoerd om de waterpeilen te kunnen handhaven. Het aangevoerde water is gebiedsvreemd.
- Diffuse bronnen: Het water in de beken wordt belast door uit- en afspoeling vanuit de landbouw met stoffen (onder andere stikstof en fosfaat).
- Veenoxidatie: Door ontwatering oxideert de veenbodem. Hierbij komen voedingsstoffen vrij die afspoelen naar de beken.

Afbeelding 5.4. Gebieden met bodemdaling door veenoxidatie (bron: Beheerprogramma Hunze en Aa's 2016-2021)

De ecologische en chemische toestand van het watersysteem wordt voor het oppervlaktewater in hoofdzaak weergegeven aan de hand van biologische en chemische kwaliteitselementen volgens de Kaderrichtlijn Water. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de KRW waterlichamen (grotere wateren) en de niet-waterlichamen (kleinere wateren). Er is bij de toestand beschrijving gebruikgemaakt van meetnetgegevens van het waterschap van de afgelopen jaren. De (chemische) toestand van het grondwater valt onder de verantwoordelijkheid van de provincie. Voor de ecologische beoordeling van elk watertype, beek, bron, ven, sloot et cetera, zijn op het type toegesneden KRW maatlatten toegepast. Er zijn in Nederland KRW-maatlatten ontwikkeld voor de biologische kwaliteitselementen: vissen, algen, macrofauna (kleine waterdieren) en waterplanten. De maatlatten voldoen nog niet in alle gevallen. Daarom moet ook gebruik worden gemaakt van expert judgement. De KRW-factsheets zijn weergegeven in bijlage 3.

Ecologisch-chemische toestand

De chemische waterkwaliteit en de hydromorfologie bepalen samen voor een groot gedeelte de ecologische toestand van het water. Daarom worden eerst de chemische waterkwaliteit en de morfologie beschreven. Vervolgens wordt de ecologische waterkwaliteit beschreven. In onderstaande paragrafen wordt getoetst op de voorlopige KRW-normen en vigerende MTR-normen.

De waterkwaliteit van de waterlichamen is een resultante van alle wateren die op dit waterlichaam afwateren. De toestand van de waterlichamen zegt dus iets over de toestand van het gehele oppervlaktewatersysteem. De chemie, zoals opgenomen in de KRW, wordt in drie groepen beschreven:

- prioritaire stoffen
- overige verontreinigende stoffen
- ecologie-ondersteunende stoffen

Prioritaire stoffen zijn chemische stoffen die een aanzienlijk risico veroorzaken voor de levensgemeenschap in het oppervlaktewater. De ecologie-ondersteunende stoffen, zijn stoffen (bijvoorbeeld stikstof en fosfaat) die beperkend kunnen werken voor het bereiken van het ecologische doel.

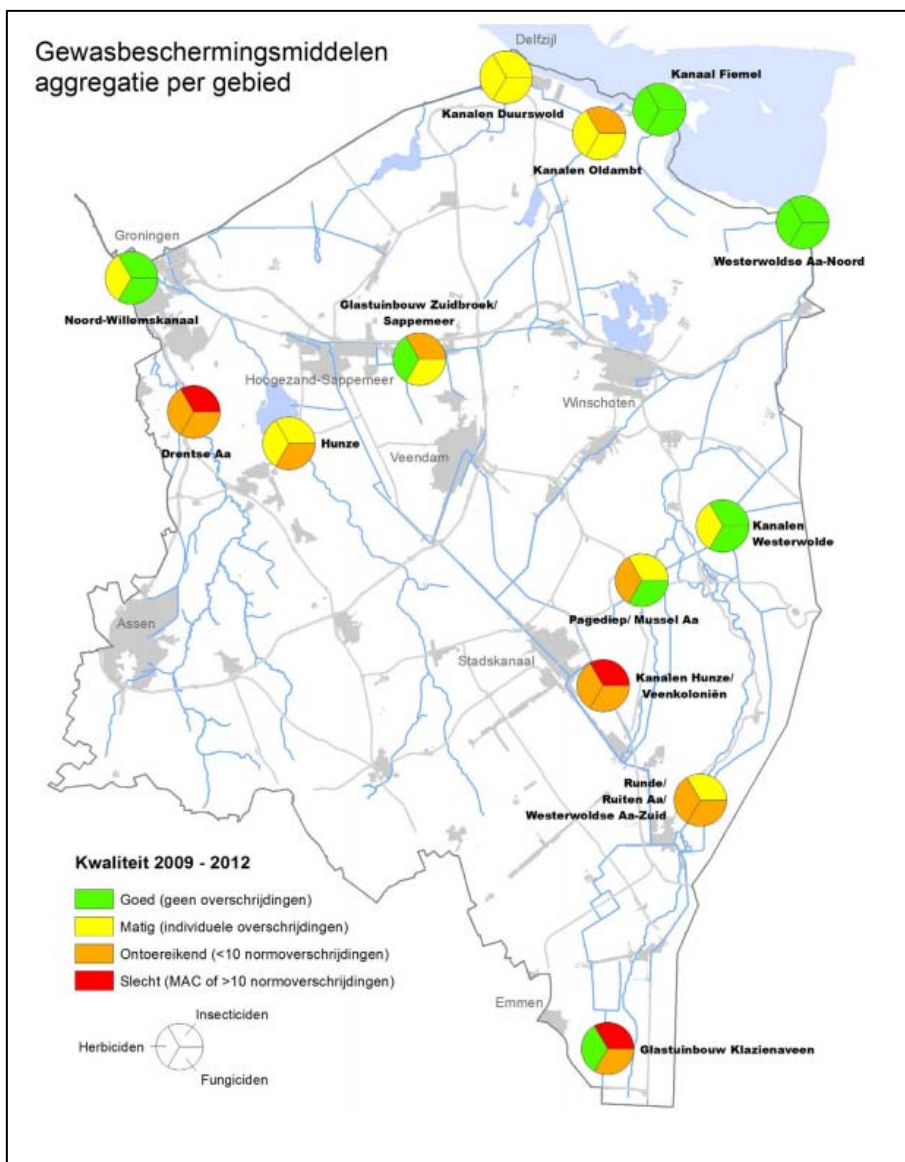
Chemie

De huidige chemische toestand kan als volgt worden omschreven:

- Prioritaire stoffen (voor zover geanalyseerd): Van de zware metalen voldoen nikkel, kwik, cadmium en lood aan de KRW-norm. PAK's vormen in principe geen probleem, deze worden meestal niet in detecteerbare concentraties aangetroffen. De gewasbeschermingsmiddelen vormen voor de Hunze en in hoge mate voor de Drentsche Aa een groot probleem (zie figuur 5.5).
- Overige verontreinigende stoffen: Zink wordt de laatste jaren niet structureel boven de MTR-norm aangetroffen. Voor koper ligt de zaak duidelijk anders, regelmatig worden in alle waterlichamen waarden boven de MTR aangetroffen.
- Ecologie-ondersteunende stoffen: De totaal-fosfaatgehalten zijn voor de meeste waterlichamen redelijk op orde. Alleen voor het Zuidlaardermeer is nog een duidelijke overschrijding van de norm, evenals voor stikstof. Voor het Zuidlaardermeer worden inrichtingsmaatregelen genomen om het systeem robuuster te maken. Analyse van het bodemeetnet van de provincie Drenthe laat zien dat het fosfaat in de bodem en het grondwater rondom de Hunze en de Drentsche Aa weer iets toeneemt. Dit komt door de aanwezigheid van fosfaatverzadigde gronden. Deze verzadigde gronden kunnen in de toekomst fosfaat gaan afgeven.

Het chloridegehalte, temperatuur, doorzicht, zuurgraad en zuurstof voldoen over het algemeen in de alle waterlichamen aan de MTR-norm.

Op basis van een beoordeling op macrofauna, dit is een Europese erkende maatlat voor stromende wateren ten aanzien van de ecologische kwaliteit, scoren alle KRW-waterlichamen in de gemeente (Drentsche Aa, het Zuidlaardermeer, de Hunze en het Noord-Willemskanaal) momenteel matig tot ontoereikend (zie bijlage 3).

Figuur 5.5. Gewasbeschermingsmiddelen (bron: Beheerprogramma Hunze en Aa's, 2016-2021)

5.2.2

Waterkwantiteit

Met waterkwantiteit gaat het met name om het vasthouden van water, bergen, afvoeren, het regelen van de oppervlakte- en grondwaterpeilen en het bieden van bescherming tegen overstromingen. In het verleden zijn tal van ingrepen uitgevoerd om de waterkwantiteit te beïnvloeden. Met ingrepen worden alle handelingen bedoeld die zijn uitgevoerd in het afwaterend gebied of in de waterloop zelf. Deze ingrepen zijn en worden gedaan om de functies in het gebied zoveel mogelijk te dienen:

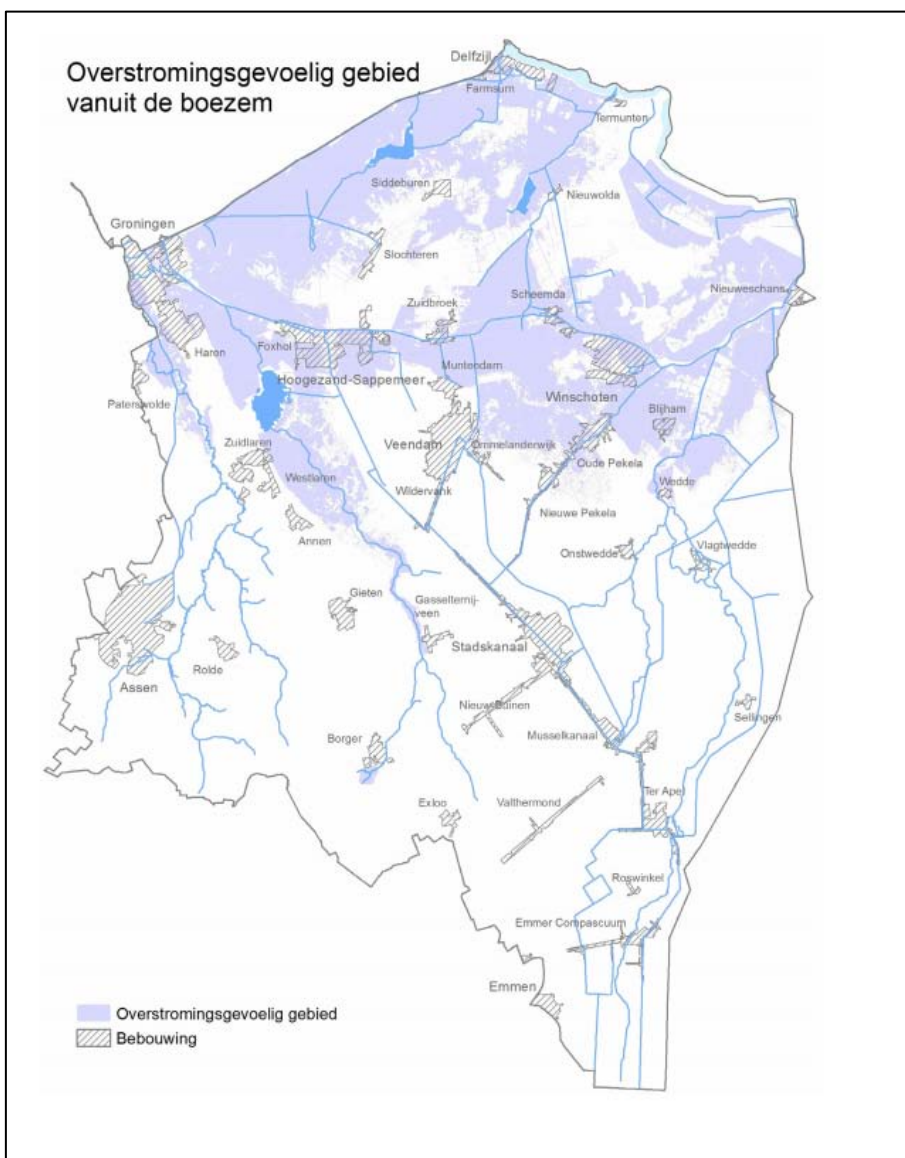
- Waterinname door landbouw: Een deel van het water wordt gebruikt door de landbouw en komt daarmee niet ten goede aan het waterpeil in de beken.

- Stuwen, sluizen en andere barrières: Door de normalisatie van de beken in de jaren vijftig en zestig zijn veel stuwen aangebracht in de bovenlopen. Deze vormen een obstakel voor vismigratie.
- Kanalisatie en normalisatie: In het verleden zijn in de ruilverkavelingen de beken grotendeels rechtgetrokken en verlegd. Daarbij is ook het profiel aangepast. Het oorspronkelijke beekprofiel is veranderd in een 'rechte bak'. De verandering is met name gedaan om voor de landbouw een goede ontwatering en afwatering te garanderen.
- Aantasting natuurlijke inundatiezones: Met het rechte trekken van de beken in combinatie met het peilbeheer zijn ook de mogelijkheden om te inunderen verdwenen.
- Aan- en afkoppelen stroomgebieden: Oorspronkelijk werden de bovenlopen gevoed door venen. In de huidige situatie zijn de venen afgegraven of is de koppeling tussen veen- en bovenloop verdwenen.
- Peilbeheer: Het peilbeheer in dit gebied wordt geregeld middels een groot aantal stuwen. Middels het stelsel van stuwen kan het waterpeil in grote mate worden gecontroleerd en worden aangepast naar de behoefte van het gebied. Vaak wordt een peilbeheer gehanteerd ten gunste van de landbouw (laag in de winter, hoog in de zomer). Dit vormt een aanzienlijke belasting aangezien in een natuurlijke situatie het peil in de winter hoger zou zijn dan in de zomer en schommelingen op natuurlijke wijze zouden verlopen.
- Wateraanvoer: Ten behoeve van de landbouw en het op peil houden van de waterstand van de beken wordt water aangevoerd van buiten het gebied. Er wordt bijvoorbeeld water aangevoerd vanuit het Noord-Willemskanaal.

Veiligheid

Uit afbeelding 5.6. blijkt dat ook delen van de gemeente Haren als overstromingsgevoelig kunnen worden beschouwd. Na de wateroverlast van 1998 is bij toetsing van de boezemkaden geconstateerd dat de boezem op meerdere plaatsen niet voldeed. Daarop hebben Provinciale Staten in 2005 de veiligheidsnorm van 1:100 vastgesteld. Om de veiligheid van de boezem te verhogen, is besloten tot aanpassing van de kaden (Masterplan Kaden) en de inrichting van vijftien waterbergingsgebieden, zodat de boezem voldoet aan de veiligheidsnorm. De waterbergingsgebieden zijn grotendeels gerealiseerd. Door de klimaatverandering neemt de veiligheid van de boezem in de toekomst zonder extra maatregelen ieder jaar af. De neerslaghoeveelheid van piekbuien zal toenemen, waardoor de afvoer naar de boezem toeneemt. Daarnaast zal door de zeespiegelstijging in combinatie met de bodemdaling de lozingscapaciteit van de boezem op de Eems/Dollard verminderen. Dit betreft in eerste instantie vooral de boezemsystemen die vrij lozen, maar in de loop van de tijd zullen ook de bemalen boezemsystemen hun water steeds moeilijker kwijt kunnen. Om de boezem in de toekomst op orde te houden, onderzoekt het waterschap onder meer de mogelijkheid om het water bovenstrooms vast te houden. Dit biedt op de lange termijn waarschijnlijk echter onvoldoende ga-

rantie dat de boezem veilig blijft. Naast het verder ophogen van kaden en dijken onderzoekt het waterschap aanvullende strategieën.

Afbeelding 5.6. Overstromingsgevoeligheid (bron: Beheerprogramma Hunze en Aa's, 2016-2021)

5.3

Autonome ontwikkeling

5.3.1

Waterkwantiteit

De komende decennia zal naar verwachting de verandering van het klimaat doorzetten. Ook nu al is duidelijk te zien dat de temperatuur langzaam stijgt en dat omvang en aard van extreme weersituaties toenemen. Zoals in paragraaf 5.1 reeds beschreven, wordt door het KNMI verwacht dat de temperatuur

toeneemt, dat het vaker zal regenen en dat de buien heviger zullen zijn. In de toekomst zal er dus meer water moeten worden geborgen. De klimaatverandering, met in het winterhalfjaar meer neerslag en 's zomers meer kortdurende hevige neerslaggebeurtenissen en langdurig droge perioden, zal de goede toestand ten aanzien van hoogwaterbescherming onder druk zetten en de toestand ten aanzien van verdroging verder doen verslechteren, temeer daar de kans bestaat dat er in de toekomst mogelijk minder of zelfs in het geheel geen water meer zal kunnen worden ingelaten.

5 . 3 . 2

W a t e r k w a l i t e i t

Ten aanzien van de actuele situatie kan worden gesteld dat de GCT (goede chemische toestand) voor de beide meren nog niet wordt gehaald in Haren. Met name de fosfaat- en de stikstofgehalten voldoen nog niet overal aan de norm. Voor kanalen en beken scoren deze parameters al beduidend beter. Deels is de vervuiling een gevolg van diffuse bronnen waar het waterschap weinig invloed op heeft. Op dat gebied is een aanpak van het rijk nodig. Ook historische bronnen spelen een rol; allang verboden en zeer moeilijk afbreekbare stoffen komen nog in het water voor. In het beleid wordt er naar gestreefd om de kwaliteit van het aquatisch milieu te verbeteren. Hiertoe dienen de stikstof- en fosfaatgehalten in het water beperkt te zijn. Een grote bron van stikstof en fosfaat in het water is het uitspoelen van nutriënten van landbouwpercelen naar het oppervlaktewater. Om het aquatisch milieu te beschermen, dient de uitspoeling van nutriënten zoveel mogelijk te worden beperkt. De uitspoeling van nutriënten wordt veroorzaakt door de bemesting van landbouwpercelen. Het beperken van bemesting van percelen leidt uiteindelijk tot een verminderde uitspoeling van nutriënten. De landelijke mestaanpak zal op termijn een verdere verbetering van de nutriëntengehalten laten zien. De trend over de afgelopen decennia voor fosfaat en stikstof in de gemeente is over het algemeen gunstig. Als gevolg van het generiek beleid mag worden verwacht dat de kwaliteit van het oppervlaktewater de komende jaren verder verbetert. Dat geldt ook voor het grondwater, hoewel verontreinigingen daar nog langer merkbaar zullen zijn.

5 . 4

E f f e c t b e o o r d e l i n g

5 . 4 . 1

V e e h o u d e r i j

Het voornemen

In het voornemen wordt ervan uitgegaan dat in het bestemmingsplan onder voorwaarden een verdere uitbreiding van de agrarische sector mogelijk zal zijn in de melkveesector. De details zijn beschreven in paragraaf 2.5. In een worst-casescenario, alle uitbreidingsmogelijkheden worden benut, zal daarmee de

ammoniakemissie toenemen, ondanks de huidige emissiearme systemen. De uitbreiding heeft gevolgen voor zowel de waterberging als de waterkwaliteit.

Door het uitbreiden van het staloppervlak wordt het percentage verhard oppervlak in het plangebied verhoogd. Een vergroting van het verhard oppervlak leidt tot een versnelde afstroom van de neerslag naar het oppervlaktewater en daarmee tot een toename van de piekafvoer. Een hogere piekafvoer resulteert in een snellere stijging van de waterstand tijdens neerslagsituaties. Dit verhoogt de kans op inundatie. Het effect is beperkt omdat de uitbreidingsmogelijkheden en het aantal bedrijven relatief gering zijn. Daarom wordt het effect van uitbreiding veehouderij licht negatief beoordeeld op het criterium waterberging en afvoer. Als door deze verhoging plaatselijk de inundatienormen niet meer worden gehaald, dan kunnen aanvullende maatregelen worden genomen, zoals het vergroten van de bergingscapaciteit. Het effect is acceptabel.

WATERBERGING

De toename van de ammoniakdepositie in de directe omgeving van een veehouderij, die wordt uitgebreid, leidt tot een toename van het stikstofgehalte van de bodem in de directe omgeving van deze veehouderij en tot een toename van de uitspoeling van nutriënten vanuit de bodem naar het oppervlaktewater. Deze toename is slechts beperkt doordat de jaarlijkse gemiddelde ammoniakdepositie in Haren veel lager is dan de maximaal toegestane jaarlijkse stikstofbelasting vanuit dierlijke mest van 170 kg/ha. Een toename van de ammoniakdepositie leidt eveneens tot verontreiniging van het oppervlaktewater.

NUTRIËNTEN

De toename van de uitspoeling van nutriënten in de directe omgeving van uitbreidende veehouderijen, resulteert daarmee in een verhoging van het stikstofgehalte van het oppervlaktewater in het gehele plangebied. Deze verhoging leidt tot een verlaging van de kwaliteit van het oppervlaktewater. Door de verhoging van het stikstofgehalte kunnen de normen, zoals de MTR-norm en de gebiedsgerichte normen vanuit de Kaderrichtlijn Water, tijdelijk worden overschreden. Het effect is beperkt omdat de uitbreidingsmogelijkheden en het aantal bedrijven relatief gering zijn. Daarom wordt het effect van uitbreiding veehouderij licht negatief beoordeeld op het criterium waterkwaliteit. De effecten treden verspreid over de hele gemeente op. Het effect is acceptabel. De KRW-doelen kunnen op termijn worden gehaald. Hooguit treedt door het effect enige vertraging op.

Op de inrichting van het watersysteem en de afvalwateraansluiting op riolering en zuivering hebben de activiteiten die zijn toegestaan in het bestemmingsplan Buitengebied nagenoeg geen effect. Het effect op dit criterium wordt daarom als neutraal beoordeeld.

5 . 4 . 2

R e a l i s a t i e E H S

Specifiek voor Haren zijn er maatregelen in uitvoer en voorbereiding gericht op het inrichten van nieuwe natuurgebieden zoals in de Polder het Oosterland, Polder Glimmen, de Westerlanden, de Oostpolder en de Onnerpolder. Hiermee worden percelen uit het agrarisch gebruik onttrokken. De beheerambities in de Onnerpolder en de Oostpolder (Zuidlaardermeergebied) bestaan vooral uit vochtig weidevogelgrasland en zilt- en overstromingsgrasland. In het noorden van de Onnerpolder is een gebiedje aangewezen als kruiden- en faunarijk grasland, met aangrenzend rond de Harener Wildernis, veenmosrietland en hoog- en laagveenbos. In het Drentsche Aa-gebied (Westerlanden, polder Oosterland en polder Glimmen) gaat het vooral om kruiden- en faunarijk grasland en vochtig hooiland.

Voor zover nog niet gerealiseerd, worden de komende jaren nog enige percelen uit het agrarisch gebruik onttrokken. Hierdoor zal de bemesting met kunstmest afnemen, alsmede het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Tevens hebben gevarieerde natte vegetaties een zuiverend effect op de bodem en oppervlaktewater. Ten aanzien van waterkwaliteit heeft deze ontwikkeling een positief effect.

Omdat de natuurontwikkeling wordt gekoppeld aan waterhuishoudkundige maatregelen, zoals het verhogen van het grondwaterpeil, ontstaat naast ruimte voor een gevarieerde flora en fauna, ruimte voor meer waterberging en geleidelijkere afvoeren. Piekbelastingen kunnen beter worden opgevangen. Omdat deze maatregelen op verschillende plaatsen worden uitgevoerd, wordt het watersysteem als geheel robuuster. Zowel qua inrichting watersysteem als qua waterberging en -afvoer heeft de realisatie van de EHS een positief effect.

5 . 4 . 3

B e o o r d e l i n g v a n d e e f f e c t e n

Tabel 5.2 geeft de beoordeling van de effecten.

Tabel 5.2. Effectbeoordeling water

Criterion	Veehouderij Voornemen	Realisatie EHS
Waterberging en afvoer	0/-	+
Inrichting watersysteem	0	+
Verontreiniging oppervlaktewater	0/-	+

Betekenis symbolen:

negatief (-), licht negatief (0/-), neutraal (0), positief (+)

5 . 5

Mitigerende maatregelen

Bij uitbreiding van veehouderijen kan de voorwaarde worden gesteld dat overtollige bebouwing wordt gesloopt en verharding wordt geminimaliseerd. Dit heeft een positief effect op de hoeveelheid oppervlakte- en grondwater.

Het gebruik van bepaalde stalsystemen kan bijdrage aan de verlaging van de uitstoot van ammoniak en nutriënten (luchtwassers en dergelijke). Wanneer de toepassing hiervan verplicht wordt, heeft dit een positieve invloed op de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater.

Landschap en cultuurhistorie

6.1

Beleid en beoordelingskader

6.1.1

Rijksbeleid

Provincies en gemeenten zijn in belangrijke mate verantwoordelijk voor de vormgeving en realisering van het ruimtelijk beleid in het buitengebied. Het Rijk heeft speciale aandacht voor nationale landschappen, de Werelderfgoedgebieden en de Greenports. Binnen het plangebied ligt een deel van het nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa.

Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa

Het beek- en esdorpenlandschap van de Drentsche Aa is het meest waardevolle laaglandbeekstelsel van Nederland, doordat grote delen van de beken nog vrij meandert in het landschap. In het arcadische gebied zijn alle landschapselementen die zo kenmerkend zijn voor het esdorpenlandschap nog in onderlinge samenhang aanwezig. De Drentsche Aa meandert nog vrij door beekdalen met weilanden en hooilanden, die vaak door wallen en singels zijn omzoomd. Op de hogere gronden liggen de brinkdorpen met de aangrenzende escomplexen en velden. Bovendien zijn er ongeveer 3550 archeologische monumenten te vinden, zoals grafheuvels, hunebedden, prehistorische karrensporen en celtic fields. Deze monumenten illustreren de lange bewoningsgeschiedenis van het gebied, al vanaf de late steentijd.

De dragende historische landschapselementen in het beek- en esdorpenlandschap zijn de es, het naastgelegen dorp met de brink, een vrij meanderende beek, de hooilanden en weilanden in het beekdal en de omringende heidegronden, die in een later stadium vaak zijn bebost of ontgonnen.

De aanwezigheid van de vele kleine landschapselementen als houtwallen, bosjes en esrandbeplantingen maakt dat het gebied een grote mate van kleinschaligheid kent.

Het nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa kent een eigen overlegorgaan, dat tevens functioneert als gebiedscommissie. Voor het nationaal landschap zijn verschillende visies en beheer-, inrichting- en ontwikkelingsplannen opgesteld. Uitgangspunt in alle planvorming is 'behoud door ontwikkeling': rekening houdend met de kernkwaliteiten van het landschap nieuwe

ontwikkelingen inpassen en omgekeerd met nieuwe ontwikkelingen een bijdrage leveren aan de kernkwaliteiten van het gebied.

Nota Belvédère

In 1999 is de Nota Belvédère verschenen om de cultuurhistorische kenmerken en kwaliteiten van ons land een grotere rol te laten spelen in de ruimtelijke planvorming. Hoewel het programma Belvédère inmiddels is beëindigd, staan de cultuurhistorische waarden en ambities nog overeind. In het plangebied komt een deel van het Belvédèregebied Eelde-Paterswolde voor. Het landschap binnen dit Belvédèregebied wordt gekenmerkt door het beekdal van de Drentsche Aa, dat aan weerszijden wordt begrensd door landgoederen. Binnen de gemeente Haren is dat de besloten landgoederenzone tussen Harenermolen en Glimmen en de daarachter liggende historische verbindingsweg richting Groningen. Langs deze weg bevinden zich veel riante villa's en landhuizen die een beeld geven van een jongere vorm van buiten wonen.

Monumentenwet en Verdrag van Malta

De Monumentenwet is opgesteld door het Rijk en heeft als doel het bieden van bescherming aan karakteristieke gebouwde monumenten, archeologische monumenten en stads- en dorpsgezichten. De uitgangspunten van het Verdrag van Malta zijn opgenomen in de Monumentenwet. Een van de belangrijkste uitgangspunten van het Verdrag van Malta is dat er bij het opstellen en uitvoeren van ruimtelijke plannen rekening dient te worden gehouden met zowel de bekende als de te verwachten archeologische waarden. Voor de bekende waarden kan de Archeologische Monumentenkaart (AMK) worden geraadpleegd. Binnen de gemeente liggen meerdere AMK-terreinen.

Door het verkrijgen van de beschermde status is het niet mogelijk zonder vergunning van burgemeester en wethouders aanpassingen aan beschermde gebouwen, terreinen c.q. stads- en dorpsgezichten te verrichten. Op deze manier wordt aantasting van de karakteristieke en historische waarden tegengegaan. Binnen het plangebied liggen meerdere rijksmonumenten. De Rijksstraatweg is een beschermd dorpsgezicht.

Beschermd dorpsgezicht Rijksstraatweg

De Rijksstraatweg van Groningen, via Haren naar Glimmen is grotendeels een beschermd gezicht. De variatie aan landgoederen, villa's, landhuizen en middenklasse woningen toont de ontwikkelingsgeschiedenis van deze eeuwenoude weg, die al in de prehistorie werd gebruikt. Het beschermd dorpsgezicht Rijksstraatweg kan worden ingedeeld in drie deelgebieden: het noordelijke gebied (1), het zuidelijke gebied (2) en het middengebied (3). Zowel het noordelijke als het zuidelijke gebied liggen (gedeeltelijk) in het plangebied. Het midden-deel valt binnen de bebouwde kom van Haren en wordt hier buiten beschouwing gelaten.

1. Rijksstraatweg-Noord

Kenmerkend voor dit deel van het beschermd dorpsgezicht is de ruime en groene opzet en de doorzichten aan weerszijden van het bebouwingslint. De Rijksstraatweg heeft in dit deelgebied een tamelijk breed groen profiel.

In het noordelijk deel is de afhelling van de Hondsrug naar het open beekdal van de Drentsche Aa nog goed zichtbaar. Het systeem van rug en beekdal is hier in een oogopslag herkenbaar, wat dit deel bijzondere waarde geeft. Opvallend is dat van de doorkijken naar het landschap aan de westzijde van de weg een aantal gekoppeld is aan dan wel gelegen is tegenover een landhuis of villa aan de oostzijde. Hierdoor winnen deze doorzichten naar het westen nog meer aan betekenis.

2. Rijksstraatweg-Zuid

Het zuidelijke deel van het beschermd dorpsgezicht, vanaf de kruising van de Rijksstraatweg met de Doctor E.H. Ebelsweg richting het zuiden, maakt eveneens onderdeel uit van het plangebied.

Dit gebied heeft eveneens een landelijk en groen karakter. De bebouwing aan weerszijden van de Rijksstraatweg is minder dicht dan in het gebied ten noorden ervan. Het achterliggende landschap is ook hier regelmatig zichtbaar. In tegenstelling tot het noordelijke deelgebied betreft het nu een landschap met een meer gesloten karakter door de volop aanwezige houtwallen. Het groene karakter van dit deelgebied wordt versterkt door de aan de westzijde gelegen oude buitenplaatsen als 'Voorveld' en 'Huis te Glimmen' en villa's met fraai aangelegde tuinen. Daarnaast heeft de Rijksstraatweg zelf in dit gedeelte een tamelijk groen profiel.

In het deelgebied Rijksstraatweg-Zuid heeft het bebouwingsbeeld na 1940 geen ingrijpende wijzigingen ondergaan en heeft er slechts op enkele locaties nieuwbouw plaatsgevonden, te weten op de hoek met de Boerlaan en nabij de splitsing met de Hoge Hereweg. Hoewel met name de meer kleinschalige bebouwing hier en daar is vernieuwd, is het historische bebouwingsbeeld in dit gedeelte van het beschermd dorpsgezicht nog behoorlijk gaaf.

In het bestemmingsplan is het beschermd dorpsgezicht als zodanig bestemd. Dit betekent dat hiervoor andere (striktere) regels gelden dan voor de overige gebieden die niet onder het beschermd dorpsgezicht vallen. Uitbreiding, sloop, herbouw et cetera, zijn expliciet geregeld of uitgesloten. De ontwikkelingen van de bestaande functies kunnen en mogen geen invloed hebben op het beschermd dorpsgezicht.

Nationaal Snelwegpanorama A28

In Nederland zijn negen Nationale snelwegpanorama's geselecteerd. Nationale Snelwegpanorama's zijn specifieke open gebieden langs snelwegen binnen Nationale landschappen met als kwaliteit de zichtbaarheid, herkenbaarheid en beleving van bijzondere landschappelijke en cultuurhistorische waarden. De A28 door het Nationaal Landschap de Drentsche Aa behoort tot de Nationale snelwegpanorama's. In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte is overigens

geen beleid meer opgenomen ten behoeve van snelwegpanorama's, in het provinciaal omgevingsplan en in de provinciale verordening is het panorama wel opgenomen.

6 . 1 . 2

Provinciaal en regionaal beleid

Provinciaal Omgevingsplan 2009-2013 en Omgevingsverordening

Op 17 juni 2009 hebben de Provinciale Staten het nieuwe Provinciale Omgevingsplan 2009-2013 (POP) en de bijbehorende Omgevingsverordening vastgesteld. In de jaren na 2009 heeft een aantal malen een partiële herziening plaatsgevonden. De belangrijkste doelstellingen uit dit POP zijn:

- het creëren van een duurzame leefomgeving;
- het eigen karakter handhaven en versterken;
- het creëren van sterke steden en een vitaal platteland.

Ten aanzien van het eerste uitgangspunt wordt gestreefd naar het bijdragen aan een duurzame ontwikkeling waarbij wordt ingezet op een goede balans tussen leefbaarheid, milieu en economie.

Het tweede uitgangspunt heeft betrekking op het beschermen, versterken en benutten van de verschillen in karakteristieken die de gebieden in Groningen hebben. Dit vormt het vertrekpunt bij alle ingrepen en ontwikkelingen in de ruimtelijke structuur.

Ten aanzien van het derde uitgangspunt is hierop het credo 'vitaal platteland' van toepassing. Het beleid van de provincie Groningen in deze is gericht op het behoud en waar mogelijk versterking van de leefbaarheid.

In het algemeen geldt ten slotte dat bij ruimtelijke ontwikkelingen naar zuinig ruimtegebruik dient te worden gestreefd. Alleen als die mogelijkheden er niet zijn, is uitbreiding van het ruimtegebruik aan de orde. Dit is de methodiek van de SER-ladder, een benaderingswijze die op landelijk niveau wordt toegepast.

Landschap en cultuurhistorie

Groningers hechten aan hun landschap en de provincie Groningen doet dat ook. Daarom is het versterken van het eigen karakter een belangrijk uitgangspunt in het provinciaal omgevingsbeleid. Op basis van de aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische kernkarakteristieken is de provincie in 11 deelgebieden verdeeld. De gemeente Haren is in het POP ingedeeld in het gebied Gorecht. Binnen dit gebied komen twee landschapstypen voor; het parkachtig esdorpenlandschap en het wegdorpenlandschap.

Het parkachtig esdorpenlandschap, heeft als kernkarakteristieken:

- Reliëf (glaciale ruggen en essen)
- Beslotenheid (houtsingels en -wallen en meidoornhagen)
- (On)verharde wegen met zware wegbeplanting
- Duisternis en stilte

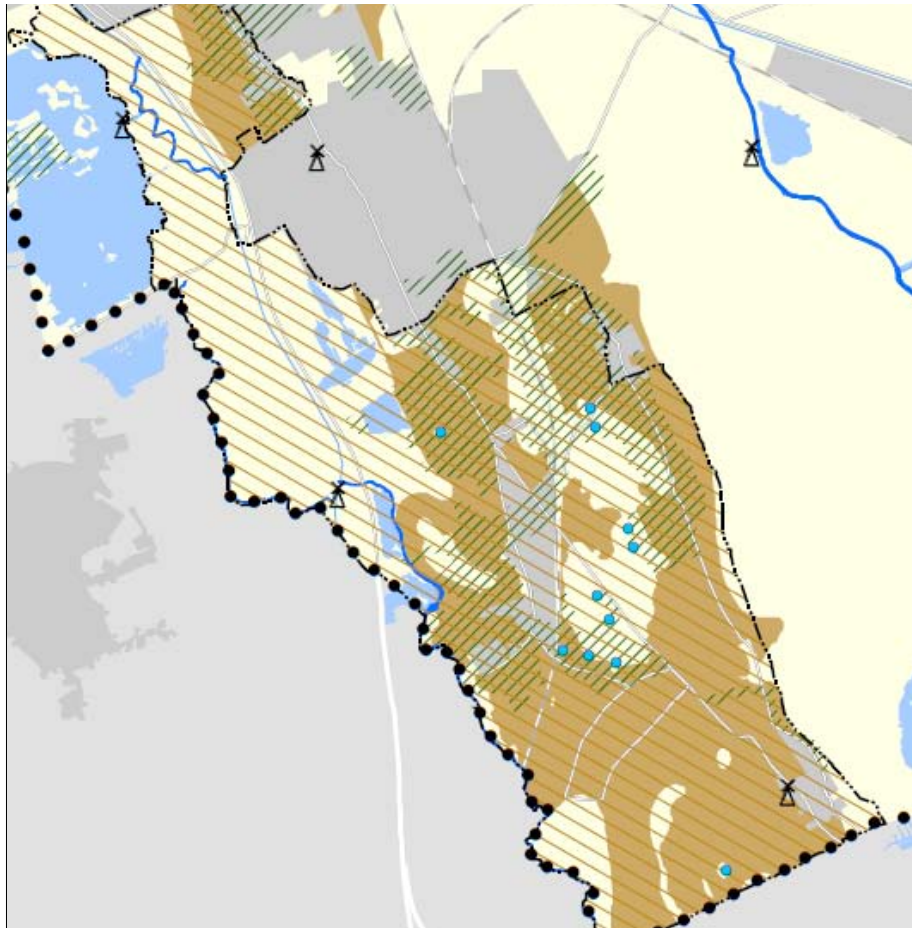
Het wegdorpenlandschap op laagveen kent als karakteristieken:

- Karakteristieke waterlopen
- Duisternis en stilte

Aardkundige waarden

De provincie Groningen vindt het van belang om aardkundige waarden zichtbaar en beleefbaar te houden in het landschap. Deze waarden zijn belangrijke onderdelen van het landschap en vertellen iets over de ontstaanswijze ervan. Ze dragen bij aan de ruimtelijke kwaliteit van de provincie. Via de omgevingsverordening worden enkele specifieke aardkundige waarden beschermd. Binnen de gemeente Haren zijn dat:

- pingoruïnes
- de glaciale rug: Hondsrug

Afbeelding 6.1. Overzicht landschapswaarden Provinciaal Omgevingsplan

Archeologie

De provincie Groningen geeft aan dat de archeologische waarden van de Groningse terreinen op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) op hun plaats bewaard moeten blijven. Volgens het PlanMER behorende bij het POP, kunnen

veel ontwikkelingen die voortvloeien uit het POP, zoals woningbouw, aanleg van infrastructuur en maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren, wezenlijke effecten op de archeologische terreinen hebben. Bij projecten die fysiek ingrijpen in behoudenswaardig archeologisch terrein, streeft de provincie Groningen naar het intact laten van de archeologische waarden. Als het niet mogelijk is om deze waarden volledig te beschermen, dan zorgt de provincie Groningen voor onderzoek en documentatie van de waarden volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie. De provincie Groningen verwacht dat andere overheden op dezelfde wijze met het bodemarchief omgaan en dat de AMK-terreinen integraal worden overgenomen in hun planvorming.

Regiovisie Groningen - Assen 2030

Op 1 oktober 2003 is de beleidstekst 'Regiovisie Groningen - Assen 2030' vastgesteld. De regiovisie biedt een gemeenschappelijk kader voor de regio Groningen-Assen. Het is een toekomstvisie in hoofdlijnen met een globaal programma en een groot aantal opgaven die moeten worden uitgewerkt en gerealiseerd, onder andere op het gebied van economie, wonen en verkeer. Het uitgangspunt van de regiovisie is dat de steden niet zonder de omliggende regio kunnen, en andersom.

De regiovisie is geen ruimtelijk plan in de zin van de Wet ruimtelijke ordening, maar een samenwerkingsprogramma van de regionale overheden om te komen tot regionale ontwikkeling met behoud van de aanwezige kwaliteiten. De samenwerkingspartners geven hun visie op de ontwikkeling van de regio die zijn neerslag krijgt in plannen van provincies, gemeenten en waterschappen. In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte heeft de regiovisie weliswaar geen status meer, op een lager schaalniveau blijft vooralsnog sprake van een belangrijk ruimtelijk beleids- en ontwikkelingskader.

De Regiovisie Groningen-Assen 2030 beoogt een voldoende en gevarieerd aanbod woningen en woonomgevingen voor elk huishouden in de regio te creëren. Een dergelijk gevarieerd aanbod bestaat bijvoorbeeld uit kleine en grote woningen, woningen voor hoge en lage inkomens, woningen dichtbij voorzieningen in de stad en in het groene buitengebied. Aan de randen van het stedelijk gebied wordt in het landelijk gebied ingezet op het realiseren van meer groenstedelijke woonmilieus met een eigen identiteit in samenhang met landschaps- en natuurontwikkelingen ten zuiden, oosten en westen van het stedelijk gebied.

Vanwege de malaise op de woningmarkt zijn recentelijk de woningbouwambities in aantallen sterk naar beneden bijgesteld. Het beeld van de verschillende woonmilieus staat nog wel overeind.

Daarnaast gaat de regiovisie ook in op het landelijk gebied. Het landelijk gebied is voor een groot deel aangegeven als een ecologisch en cultuurhistorisch waardevol landschap. Vanwege de landschappelijke kwaliteiten en de diversiteit aan landschappen heeft het landelijk gebied een belangrijke recreatieve functie voor onder meer de stedelijke bevolking van de regio.

Landschap

In 2003 heeft de gemeenteraad van Haren het landschapontwikkelingsplan (LOP) vastgesteld. Met deze instemming heeft de raad aangegeven het LOP als richtinggevend beleidskader te beschouwen voor een nadere uitwerking van het ruimtelijk beleid op de korte en middellange termijn (25 jaar).

De eerste aanleiding voor het opstellen van het LOP vormt de woningbouwopgave voor Haren voortvloeiend uit de taakstelling vanuit de regiovisie Groningen - Assen. Vanwege de omvang van de woningbouwtaakstelling en de vele landschappelijke kwaliteiten binnen de gemeente wil de gemeente met het LOP een visie bieden op de ontwikkeling van het Harense landschap in zijn totaliteit en op de inpassing van de woningbouw in het bijzonder. Het uitgangspunt van de gemeente is daarbij het streven naar een gezond en veelzijdig landschap, dat economisch, ecologisch en esthetisch duurzaam kan functioneren.

In het LOP wordt op basis van een analyse van de abiotische, biotische en antropogene laag de ontwikkelingsgeschiedenis van het landschap geduid. Naar aanleiding van deze analyse wordt het landschap uiteengelegd in een hoofdindeling in drieën: het stroomdal van de Drentsche Aa, de Hondsrug en de Hunzelaagte. Deze driedeling gaat gepaard met een duidelijk verschil in reliëf en bodemgesteldheid. De overgangen van de Hondsrug naar de beekdalen aan weerszijden kunnen daarom als twee aanvullende gebieden worden gezien.

De verschillende gebieden kennen elk hun eigen kwaliteiten en knelpunten. De Drentsche Aa is bijzonder vanwege het kleinschalige beekdal in het zuiden van de gemeente en de fraaie openheid naar het noorden toe. De doorsnijding van het gebied met infrastructuur (A28) en de versnippering en kanalisatie van de beekloop maken de Aa echter weinig herkenbaar en zichtbaar in het landschap.

De Hondsrug met haar 14 km aan zandpaden, de beslotenheid, essen en de doorzichten op de Drentsche Aa en de Hunzelaagte geeft een heel ander beeld. In het landschapontwikkelingsplan (LOP) is beschreven dat deze kwaliteiten door de vele ontwikkelingen op de rug onder druk lijken te staan. Het spoor enerzijds en de snelweg aan de andere zijde van de rug vormen fysieke barrières die de rug afscheiden van haar omgeving.

De Hunzelaagte heeft de leegte als kwaliteit. Samen met de rust, de natte omstandigheden en het veenpakket biedt dit gebied bijzondere natuurwaarden. Het contrast met de Hondsrug is groot.

Vanuit deze analyse van knelpunten en kwaliteiten en met de opgaven voor het landelijk gebied in het achterhoofd (naast woningbouw onder andere aanpassingen in de waterhuishouding en ontwikkelingen in de landbouwsector) is

een toekomstvisie geschetst op het landschap van Haren. Het belangrijkste uitgangspunt van de visie is het versterken van de parallelle noord-zuidstructuren en het onderscheid tussen de drie deelgebieden. Daarnaast richt de visie, verwoordt in het LOP, zich op het creëren van recreatieve en ecologische dwarsverbanden: een droge verbinding direct ten zuiden van Groningen, een kleinschalige, besloten verbinding ten zuiden van Haren via het Scharlakenbos en een natte verbinding ten zuiden van Glimmen via het beekdal van de Besloten Venen.

Daarnaast geeft de visie aan dat, wil het buitengebied van Haren ook een agrarisch voorkomen houden, verbreding van de landbouw essentieel is. Voor verdieping en schaalvergroting ziet de visie onvoldoende mogelijkheden. De visie geeft aan dat gezocht moet worden naar een accentverschuiving van de productie van gewassen naar het leveren van diensten op het vlak van natuur- en landschapsbeheer.

In het LOP worden per deelgebied uitgangspunten genoemd. Voor de Drentsche Aa gaat het daarbij om:

- De 'kop moet er op'; het Harense deel van de Drentsche Aa hoort onlosmakelijk bij het totale beekdalstelsel van de Aa.
- Herstel relatie stroomdalen - Hondsrug; tussen de Hondsrug (inzijgingsgebied) en het dal van de Drentsche Aa (kwelgebied) bestaat een belangrijke hydrologische relatie en een van oudsher functionele relatie die nu door de ligging van de A28 en het Noord-Willemskanaal onvoldoende tot uiting komt.
- Koppeling vernatting aan cultuurgebonden natuurwaarden; door delen van het beekdal her in te richten kunnen natuurwaarden worden ontwikkeld die verbonden zijn aan een bepaald gebruik van het cultuurland, zoals schraallanden, blauwgraslanden en hooilanden.
- De Besloten Venen kunnen weer een onderdeel worden van het beekdal door dit dwarsdal tussen de beide stroomdalen als onderdeel van het beekdalsysteem te herontwikkelen met het opzetten van het waterpeil en het hergraven van de beekloop, zodat een meer natuurlijk systeem ontstaat.
- Creëren van een verbinding tussen het water van de Drentsche Aa via de Wolddelen en Helpermaar naar de stadswateren van Groningen; zo kan het schone water van de Aa de kwaliteit en daarmee ecologische potenties van de wateren in de stad vergroten.

Voor de Hondsrug zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- Versterken van de laanstructuur; een aantal lanen op de Hondsrug zijn continue lijnen in ruimte en tijd die beeldbepalend zijn voor het karakter van de Hondsrug.
- Versterken houtwallen, singels en bossen; veel van deze beplantingen zijn in de loop van de eeuwen ofwel verdwenen ofwel veranderd. Het landschap is daarmee meer transparant geworden. In het LOP wordt een

voorzet gedaan voor de herplant van deze beplantingen, vooral op de flanken naar de Hunzelaagte en langs de Besloten Venen en langs de randen van de essen.

- Het open houden en open maken van de essen draagt bij aan de herkenbaarheid van deze complexen in het landschap.
- Ontwikkelen van een 'glas-in-lood'-mozaïek tussen Haren en Groningen, waarbij het lood, bestaande uit historische en nieuwe groenstructuren, wordt ontwikkeld tot krachtige voegen waarbinnen functiedifferentiatie mogelijk is.
- Zoeken naar mogelijkheden voor stadslandbouw; onderzoeken van de mogelijkheden van de nabijheid van de stad voor de agrarische sector.

Tot slot zijn in het LOP ook voor de Hunzelaagte uitgangspunten benoemd:

- Hunzelaagte deel uit laten maken van het grotere beekdalsysteem van de Hunze.
- Duurzame ontwikkeling van de traditionele landbouw op de overgangen naar de Hondsrug.
- Sterke vernatting van de Hunzelaagte; de hoogtegradiënten en daarmee samenhangende bodemsoorten bieden een uniek abiotisch milieu waar de ontwikkeling van natuurwaarden samen kan gaan met waterberging en een goede grondwaterkwaliteit. Door het waterpeil te verhogen ontwikkelt zich een divers natuurlijk systeem met bijbehorend milieu (broekbos, moeras) en kan bovendien op termijn worden omgeschakeld van grondwater- naar oppervlaktewaterwinning.
- Vergroten toegankelijkheid: laarzenpaden en knuppelpaden ontwikkelen als aanvulling op de zandpaden van de Hondsrug.
- Wegnemen van de spoorboog tussen de spoorlijnen naar Zwolle en Winschoten zodat de Hunzelaagte zich als een geheel tot aan de stad Groningen kan voortzetten.

Na deze visie en actiepunten gaat het LOP verder in op het uitwerken van modellen voor de inpassing van woningbouw in en rond Haren als een van de aanleidingen voor het opstellen van het LOP. Er is gekozen specifiek voor Haren - Noord gekozen als het gaat om uitbreiding. Verder wordt ingezet op inbreiding en wordt niet voorzien van woningbouw in het buitengebied.

Het LOP is onder meer nader geconcretiseerd in een Landschapuitvoeringsplan (LUP). Het LUP:

- benoemt de verschillende landschapsprojecten en definieert het projectresultaat;
- geeft aan welke actoren bij het project betrokken zijn, wie de uitvoering van het project gaat trekken en wie het vervolgens gaat beheren c.q. onderhouden;
- duidt een fasering aan;

- brengt waar mogelijk de externe plankosten en de uitvoeringskosten globaal in beeld;
- duidt mogelijkheden tot financiering aan.

De beschreven waarden in het LOP zijn onder andere voor landschap het uitgangspunt geweest voor de wijze van bestemmen. De landschappelijke waarden zijn op eigenwijze vertaald in het bestemmingsplan. In kwetsbare gebieden zijn bijvoorbeeld minder mogelijkheden voor ontwikkelingen (op basis van de bestaande situatie), dan in minder kwetsbare gebieden. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat er geen uitbreidingsmogelijkheden zijn van bouwvlakken van agrarische bedrijven op de essen. Eveneens zijn hoogopgaande beplanting en kwekerijen op de essen en in de beekdalen uitgesloten. Tevens zijn de genoemde zandwegen in het bestemmingsplan bestemd en daarmee beschermd. Middels een dubbelbestemming gericht op de natuurlijke, landschappelijke, cultuurhistorische, archeologische waarden en waardevolle gebieden zijn deze waarden vastgelegd en beschermd, zie ook bijlage 9.

Cultuurhistorie

Door wijziging van artikel 3.1.6, tweede lid, onderdeel a, van het Besluit ruimtelijke ordening per 1 januari 2012, moeten cultuurhistorische waarden uitdrukkelijk worden meegewogen bij het vaststellen van ruimtelijke plannen. Deze wijziging komt voort uit de herziening van de Monumentenwet. De gemeente Haren heeft geen afzonderlijk cultuurhistorisch beleid. Cultuurhistorische waarden krijgen aandacht binnen het LOP en het archeologiebeleid.

De gemeente beschikt daarnaast over een Nota zandwegen. In deze, al in 1989 opgestelde, nota worden zowel de betekenis van de zandwegen, als de voorkomende zandwegen in de gemeente beschreven. De zandwegen hebben net als andere wegen in het algemeen een verkeersfunctie. Maar juist de zandwegen hebben daarnaast ook een functie op het landschappelijke, ecologische, recreatieve en cultuur-historische vlak.

Archeologie

Met het Verdrag van Malta, de Monumentenwet en de wet op de archeologische monumentenzorg is vastgelegd dat in ruimtelijke planprocedures rekening gehouden moet worden met archeologie. Daarbij gaat het niet alleen om bekende archeologische waarden, maar ook om te verwachten waarden.

De gemeente heeft daarvoor een archeologische beleidskaart laten ontwikkelen. Uitgangspunt is het behouden van waardevolle archeologische, cultuurhistorische en cultuurlandschappelijke relictten.

De Beleidskaart Archeologie geeft een vlakdekkend overzicht van bekende en te verwachten archeologische waarden. Deze waarden zijn gekoppeld aan bestemmingsplanregels, waarbij onderscheid wordt gemaakt in:

- Waarde-Archeologie 1 (WR-A 1): wettelijk beschermde archeologische monumenten.
- Waarde-Archeologie 2 (WR-A 2): gebieden van archeologische en cultuurhistorische waarde (AMK-terreinen, uitbreidingen AMK-terreinen,

historische boerderijplaatsen, steenhuizen, borgen, buitenplaatsen en versterkingen, en essen).

- Waarde-Archeologie 3 (WR-A 3): gebieden van archeologisch belang (historische kernen en bebouwing, cultuurhistorisch waardevolle lijnelementen, cultuurlandschappelijk waardevolle waterlopen en cultuurlandschappelijk waardevolle elementen).
- Waarde-Archeologie 4 (WR-A 4): archeologische onderzoeksgebieden (gebieden met een hoge verwachtingswaarde);
- Waarde-Archeologie 5 (WR-A 5): archeologische attentiegebieden (rivier- en beekdalen). Indien archeologisch veldonderzoek aan de orde is, zal de gemeente Haren de inhoudelijke en procedurele eisen ten aanzien van dit onderzoek middels een Programma van Eisen aan initiatiefnemers opleggen.

De Nota Archeologiebeleid en de Beleidskaart Archeologie zijn bepalend voor de archeologische monumentenzorg en de cultuurhistorische waarden binnen de gemeente Haren. De gemeentelijke beleidsuitgangspunten (voor zover relevant voor het MER) laten zich als volgt samenvatten.

1. De gemeente Haren zet in op het behoud van waardevolle archeologische, cultuurhistorische en cultuurlandschappelijke relicten.
2. De op de Beleidskaart Archeologie aangegeven archeologische, cultuurhistorische en cultuurlandschappelijke (verwachtings)waarden krijgen een planologische bescherming in ruimtelijke plannen.
3. In bestemmingsplannen worden deze waarden en verwachtingen gekoppeld aan concrete bestemmingen
4. Ten aanzien van archeologische vindplaatsen en cultuurhistorische waardevolle terreinen in het buitengebied wordt behoud beoogd. Het behoudstreven betekent dat wijzigingen aan het maaiveld, anders dan het regulier gebruik, niet zullen worden toegestaan, tenzij de beoogde ingrepen liggen in gebieden die zijn vrijgesteld van onderzoeksplicht (zie de Beleidskaart Archeologie) of indien een omgevingsvergunning wordt verleend.

6 . 1 . 4

Beoordelingskader

Het bestemmingsplan vormt het kader voor verschillende ontwikkelingen. Voor landschap en cultuurhistorie zijn vooral de gevolgen van de realisatie van de ecologische hoofdstructuur en de effecten van schaalvergroting, toename en omvorming van de agrarische sector, kassen en houtteelt van belang. Daarnaast is de groei van de recreatiesector relevant. Deze effecten worden afgezet ten opzichte van de autonome ontwikkeling.

Om de effecten van de scenario's op landschap en cultuurhistorie te kunnen beoordelen is onderstaand beoordelingskader opgesteld. Voor landschap is gekeken naar de volgende aspecten:

- Effect op landschappelijke structuren; de landschappelijke structuren zijn de hoofdlijnen die elk landschapstype kenmerken. Bij de effectbe-

paling wordt beoordeeld in hoeverre de herkenbaarheid van deze landschappelijke structuurlijnen wordt beïnvloed.

- Effect op ruimtelijk-visuele kenmerken; dit zijn de elementen die het beeld van een landschap bepalen, zoals houtwallen, maar ook begrippen als openheid of kleinschaligheid. De zichtbaarheid van deze landschappelijke kenmerken staat centraal bij de effectbepaling.
- Effect op aardkundige waarden; aardkundige waarden zijn elementen in het landschap die door natuurlijke processen zijn ontstaan en daarmee een deel van de landschappelijke karakteristiek bepalen. Bij de effectbepaling wordt beoordeeld in hoeverre de gaafheid van deze aardkundige waarden wordt beïnvloed door de scenario's.

Cultuurhistorie is nauw verwant met de landschappelijke karakteristiek. Immers, het huidige landschap is het resultaat van alle menselijke ingrepen en sporen die in vele (voorgaande) eeuwen zijn gedaan en nagelaten. Voor cultuurhistorie zijn de volgende aspecten in het beoordelingskader opgenomen:

- Effect op historisch-geografische patronen; deze patronen geven het beeld van de ontwikkelingsgeschiedenis van een landschap. Bij de effectbepaling wordt gekeken naar de herkenbaarheid en gaafheid van deze patronen.
- Effect op historisch bouwkundige elementen; hierbij gaat het om gebouwd erfgoed in de breedste zin, variërend van brug tot boerderij en van monument tot karakteristiek pand (zonder beschermde status). Bij het bepalen van de effecten wordt gekeken of de alternatieven invloed hebben op de instandhouding van deze bouwkundige elementen.
- Effect op archeologische waarden; archeologische waarden zijn alle sporen van bewoningsgeschiedenis die ondergronds kunnen worden aangetroffen. Bij de effectbepaling wordt beoordeeld in hoeverre de archeologische waarden worden behouden.

In navolgende tabel is het beoordelingskader samengevat:

Aspect	Criterium	Methode	Toetsing/ norm
Landschap	Landschapsstructuren	kwalitatief	Herkenbaarheid structuurlijnen
	Ruimtelijk-visuele kenmerken	kwalitatief	Zichtbaarheid landschappelijke kenmerken
	Aardkundige waarden	kwalitatief	Gaafheid aardkundige waarden
Cultuurhistorie	Historische geografische patronen	kwalitatief	Herkenbaarheid en gaafheid patronen
	Historische bouwkundige elementen	kwalitatief	Instandhouding bouwkundige elementen
	Archeologische waarden	kwalitatief	Behoud archeologische waarden

6.2

Huidige situatie en ontstaansgeschiedenis

De gemeente Haren wordt geroemd om haar landschappelijke kwaliteiten en rijkdom aan cultuurhistorische elementen. Binnen de gemeente liggen de Hondsrug met haar bossen, pingoruïnes, essen en de monumentale Rijksweg en de beekdalen van de Drentsche Aa en het Drentsche diep (Hunzelaagte), met hun weilanden, moerassen en dijken.

Zowel door de gemeente als door de provincie zijn de waarden van de verschillende landschapstypen benoemd en beschreven. De gemeente heeft dat gedaan in haar LOP, de provincie heeft in haar Omgevingsvisie deze waarden vastgelegd. Alle documenten zijn als basis gebruikt om de verschillende kenmerken van de landschappen expliciet te maken en op waarde te schatten.

6.2.1

Landschapstypen en waardebeoordeling

Op grond van de ontwikkelingsgeschiedenis, de geomorfologie en huidige kenmerken zijn in de gemeente Haren drie landschapstypen te onderscheiden:

1. Drentsche Aa
2. Hondsrug
3. Hunzelaagte

Deze drie landschapstypen zijn direct het gevolg van de natuurlijke ondergrond en de wijze waarop de mens de gebieden daarop in cultuur heeft gebracht. De waardebeoordeling van het landschap en de cultuurhistorie vindt aan de hand van deze landschapstypen plaats. Omdat het plangebied het buitengebied van de gemeente Haren betreft, zullen de meer (binnen)stedelijke waarden relatief weinig voorkomen in de beschrijving van de deelgebieden.

De natuurlijke ondergrond heeft een zeer belangrijke rol gespeeld in de landschappelijke en cultuurhistorische ontwikkeling van Haren. De geomorfologie vormt dan ook het startpunt, voordat op de verschillende landschapstypen wordt ingezoomd.

Geomorfologie

De verschijningsvorm van het buitengebied van Haren wordt voor een groot deel bepaald door de verschillen in de ondergrond, zoals de bodemsamenstelling, het watersysteem en de hoogteligging. Deze verschillen hangen samen met de veranderingen in de bodem die vooral in de voorlaatste ijstijd, het Saalien, hebben plaatsgevonden.

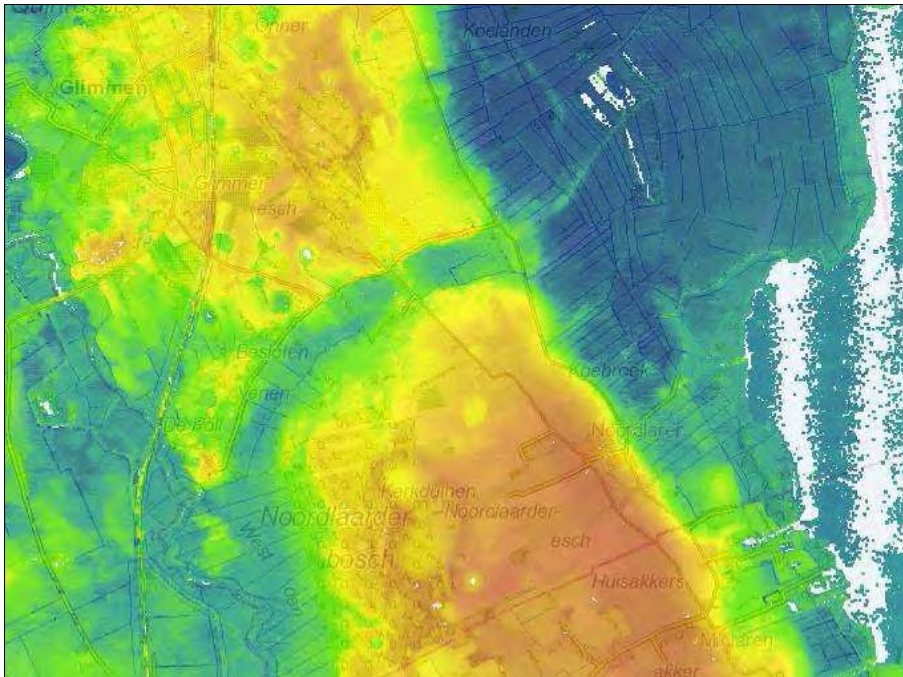
In deze ijstijd bedekt een dikke ijskap het noorden van Nederland. Het landijs voert vanuit Scandinavië grote hoeveelheden zwerfstenen mee en veel fijner materiaal, de grondmorene. Het ijs drukt zand, grind en stenen samen tot een keileempakket, maar stuwt ook de gronden op, wat resulteert in verschillende keileemruggen, zoals de Hondsrug.

Als aan het eind van het Saalien de temperaturen stijgen en het ijs smelt, ontstaan diepe smeltwaterdalen, waaronder het geulensysteem van de Drentsche Aa.

Ook de Hunzelaagte wordt vaak gezien als een dergelijk oerstroombetal dat is ontstaan met het smelten van het landijs in de voorlaatste ijstijd. Studies wijzen er nu op dat de vorming van het dal door een ijslob waarschijnlijker is. Wel heeft de Hunzelaagte desondanks als erosiedal dienst gedaan bij de afvoer van het smeltwater. De hoogteverschillen tussen rug en smeltwaterdal zijn aanvankelijk veel groter dan ze nu zijn, maar door dichtslibbing van de Hunzelaagte is het verschil nu beperkt tot zo'n 4 m in de zone ten noorden van Noordlaren.

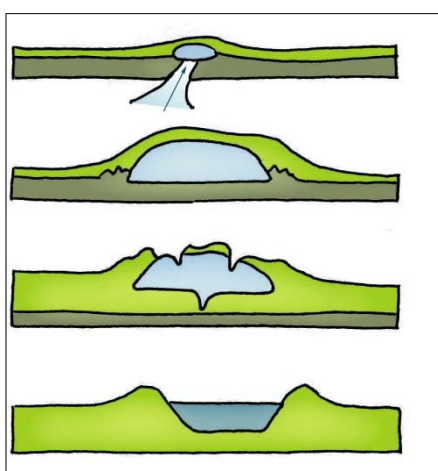
In de laatste ijstijd heerst er in Nederland een toendraklimaat. De wind heeft vrij spel. Oudere afzettingen van klei en zand eroderen door vorst, dooi en smeltwaterstromen. Daarnaast wordt door de wind op de Hondsrug een dikke laag dekzand afgezet. Appelbergen zijn een goed voorbeeld van een bosgebied met dekzandgronden.

Omdat een dichte vegetatie ontbreekt en vanwege het droge, koude klimaat, kan de wind gemakkelijk grip krijgen op het zand. Het proces van erosie van de ondergrond en hernieuwde afzettingen met zand zorgen voor een vervlaking van het landschap: dalen raken opgevuld en hoge koppen worden afgevlakt door winderosie. In deze zelfde periode breekt de Drentsche Aa door de Hondsrug. Hierdoor ontstaat een dwarsdal, de Besloten Venen.

Afbeelding 6.2. Hoogtekaart met dwarsdal van de Besloten Venen die de Hondsrug doorsnijdt (bron: Nota Archeologiebeleid gemeente Haren)

In deze laatste ijstijd ontstaan ook pingo's, bevroren ondergrondse waterlenzen. Grote hoeveelheden water bevriezen in de ondergrond (permafrost). Het water zet door bevriezing uit, vormt een ijslens en drukt de bovenliggende grond omhoog. Als het klimaat nadien warmer wordt, smelt de ijslens en glijdt de opgedrukte grond naar de zijkanten. De grond vormt een wal rond het nu ontstane meer. Deze opvallend ronde vennen, de zogenaamde pingoruïnes, komen veel voor in het buitengebied van Haren.

1. Opstromend grondwater befrist nabij de oppervlakte.
2. Hierdoor vormt zich een ijslens die steeds verder groeit en de bovenliggende grond omhoog drukt.
3. Bij stijgen van de temperatuur smelt de ijslens.
4. Wat resteert is vrij rond meer met een lage omwalling.

Afbeelding 6.3. Ontstaan pingoruïnes

Pingorune nabij Appelbergen

In het laatste en huidige tijdvak, het Holoceen, neemt de temperatuur langzaam toe. Het warmer en vochtiger wordende klimaat zorgt voor een toename van de neerslag. Hierdoor komt veel boomgroei op gang. De Drentsche Aa en de Hunze ontwikkelen zich als meanderende beeklopen om de neerslag af te kunnen voeren. De Hunze, in het plangebied het Drentsche Diep genoemd, moet periodiek meer water afvoeren door de toenemende neerslag en een stijging van het grondwaterniveau. Hierdoor snijdt de rivier zich in de oude gronden van de Hunzelaagte.

De zee staat via het Reitdiepdal in open verbinding met de beekdalen. Bij hoge waterstanden dringt de zee diep in de beekdalen door, tot aan het Hemrik en het Zuidlaardermeer. Hierbij wordt periodiek zeeklei afgezet. Dit heeft tot in de 19^e eeuw geduurd.

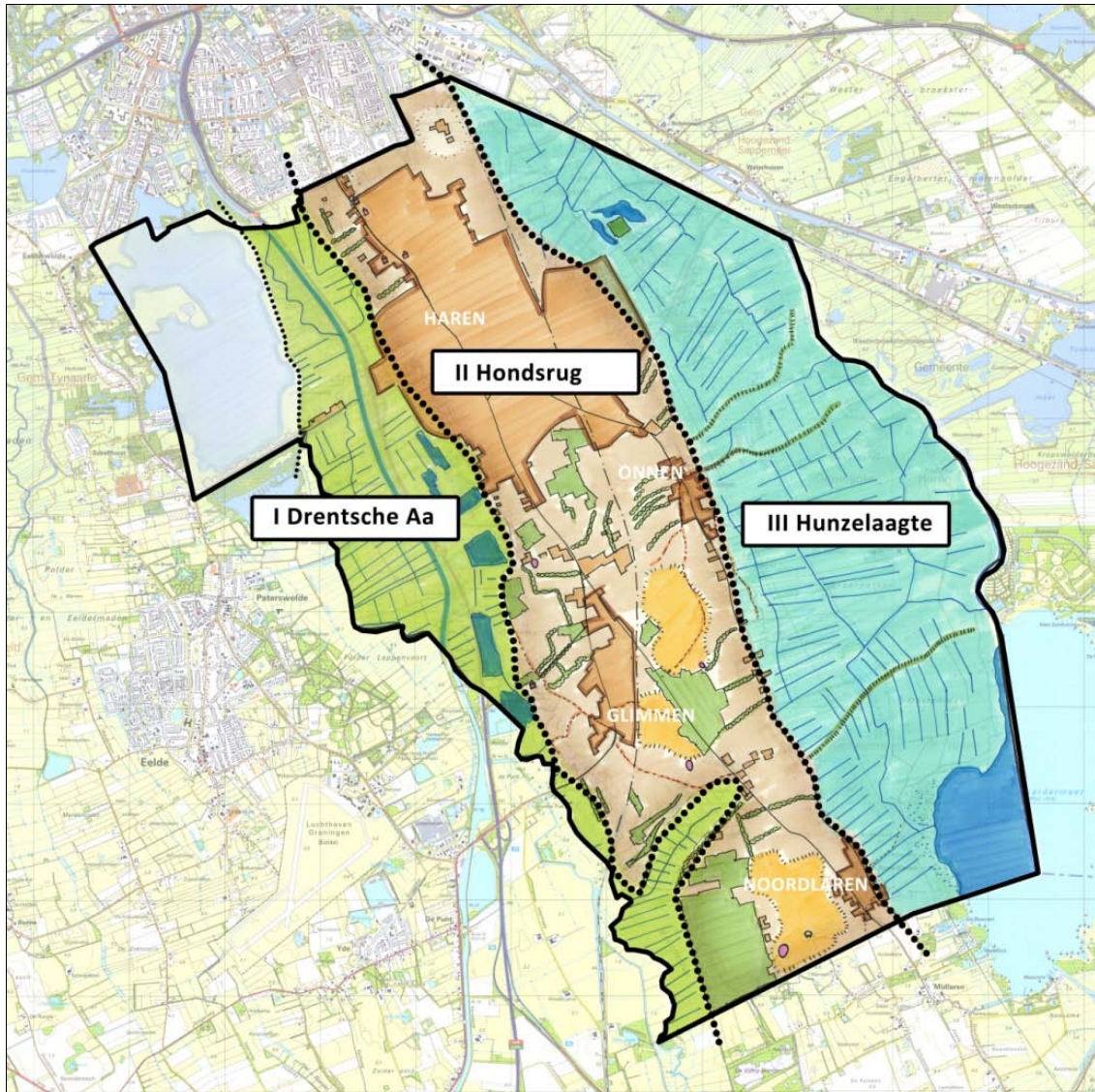
De toenemende vernatting werkt veengroei in de hand. Veenvorming vindt het eerst plaats in rivier- en beekdalen en in depressies. Door het steeds verder stijgende grondwater kan het veen zich ook ontwikkelen op de hogere flanken langs het beekdal. Beide beekdalen raken uiteindelijk met veen bedekt.

6 . 3

Deelgebieden

De geomorfologische ontwikkeling is dus sterk bepalend geweest voor de hedendaagse verschijningsvorm van het Harense landschap. Niet voor niets is de Hondsrug een sterk bewoond gebied en zijn de beekdalen van de Hunze en de Drentsche Aa juist leeg en open. De huidige landschappelijke opbouw valt van west naar oost dan ook uiteen in drie delen (overeenkomstig het landschap-ontwikkelingsplan):

- het gebied van de Drentsche Aa
- de Hondsrug
- de Hunzelaagte

Afbeelding 6.4. Drie landschappelijke deelgebieden gemeente Haren

Vanwege de hoogteverschillen zijn de overgangen tussen de drie gebieden bijzonder. Deze overgangen die op de flanken van de Hondsrug liggen, worden ook tot dat gebied gerekend en krijgen daar extra aandacht. In het navolgende wordt per deelgebied ingegaan op de ontwikkelingsgeschiedenis en bijbehorende landschappelijke en cultuurhistorische kenmerken en karakteristieken.

6.3.1

Drentsche Aa

Bewoningsgeschiedenis

Lange tijd is het beekdal van de Drentsche Aa door de natte omstandigheden een onaantrekkelijk gebied. Het gebied is dan ook lange tijd onbewoond geweest. De Drentsche Aa heeft wel altijd een rol gespeeld in de bewoningsgeschiedenis van Haren. De aanwezigheid van het water, in combinatie met de drogere gronden van de Hondsrug, maakte de flanken van het gebied, op de

overgang van laag naar hoog, eeuwen geleden al een aantrekkelijke vestigingsplaats.

De oudste vondsten van bewoning dateren uit de tijd van de rendierjagers. Een volk dat een zwervend bestaan leidt op de Hondsrug en zich levend houdt met de jacht. Een kampement van deze rendierjagers is gevonden ten oosten van Paviljoen Sassenhein, langs het dal van de Drentsche Aa. Bij de opgravingen zijn ongeveer 3500 vuurstenen verzameld, waarvan ongeveer 290 vuurstenen werktuigen. In het midden van de vindplaats zijn platte zandstenen aangetroffen die brandsporen vertonen: de resten van een haardplaats.

Pas op het moment dat de mensen zich permanent gaan vestigen in de vroege Middeleeuwen en het min of meer rondtrekkende bestaan achter zich laten, krijgt ook het gebied van de Drentsche Aa meer betekenis voor de bewoners. Het beekdal neemt namelijk een belangrijke rol in in het zelfvoorzienende landbouwsysteem van die tijd. Dorp en omgeving worden op dit systeem ingericht: de hoger gelegen delen vormen het bouwland (de essen), het lager gelegen beekdal fungeert als hooiland en weiland voor het vee.

Op een aantal plaatsen is het beekdal doorwaadbaar. Op deze plekken zijn vaak voordes gevonden. Het zijn bovendien strategische plekken in de Middeleeuwen, een periode waar nog regelmatig om de macht in de noordelijke provincies wordt gestreden.

Zo heeft eeuwenlang een voorde gelegen op de plek waar de weg van Glimmen naar Yde de Drentsche Aa kruist. Deze kruising van land- en vaarroute is strategisch van groot belang in de strijd tussen de landsheren en de Stad Groningen. In 1456 wordt door de bouw van de Punterbrug het reizen een stuk gemakkelijker gemaakt. Daarop wordt in 1505 werd bij deze locatie de versterking Weerdenbras aangelegd door Edzard van Oost-Friesland om land- en waterroute te kunnen beheersen. Van deze versterking is nu niets meer te zien.

In het verlengde van de oude Aa-weg heeft in de middeleeuwen een "peerdenvoorde" in de Drentsche Aa gelegen. Verondersteld wordt dat Frederik van Blankenheim hier rond 1400 de versterking Blankenvoorde heeft laten bouwen. Deze versterking heeft zeer strategisch op de kruising van de doorgaande landroute en de vaarroute naar de stad Groningen gelegen.

Lange tijd wordt het beekdal van de Drentsche Aa als hooi- en weiland benut. In de latere Middeleeuwen wordt in het veengebied Neerwolde (ter plaatse van het huidige Paterswoldsemeer) gewoond op veenterpen. Hoewel de precieze rol van de veenterpen nog onduidelijk is, bestaat het vermoeden dat het huisplaatsen zijn geweest, waarop een boerderij heeft gestaan van waaruit het vee wordt geweid.

Op een eilandje in het Paterswoldsemeer is nog een veenterp aangetroffen.

Veel veenterpen zijn verloren gegaan als in de 18^e eeuw het Paterswoldsemeer wordt uitgegraven ten behoeve van de turfwinning. Daarvoor wordt ook Drentsche Aa rechtgetrokken. Dat deel kennen we nu als het Hoornse Diep. Het

gebied wordt vanaf de Hoornsedijk ontgonnen. Friese verveners worden ingezet bij het afgraven van het laagveen. Vanaf 1740 woont een aantal Friese gezinnen in 'hutten' aan de Hoornse dijk. Er worden wijken aangelegd om de turf af te kunnen voeren via het

Hoornse Diep naar de stad Groningen. Ook op andere plaatsen, zoals bij Sasenheim en Wolddeelen vinden veenbaggerijen plaats.

In de loop van de 19^e eeuw wordt het gebied steeds belangrijker als een uitstekende plek om te recreëren voor de hogere klassen uit de stad. Het eerste, nog altijd bestaande uitspanningsoord is het chique Familiehôtel uit 1888. Een meer populaire attractie vormt later De Twee Provinciën. Na de Tweede Wereldoorlog neemt Meerschop Paterswolde het initiatief om de dagrecreatie rond het Paterswoldsemeer te stimuleren. Daardoor ontstaan onder andere een jachthaven en wordt het meer uitgebreid met de Hoornse Plas en het Hoornsemeer. Het Paterswoldsemeer wordt een trekpleister voor de waterrecreatie, waarbij de Meerweg een belangrijke verbindingslijn vormt met diverse horecavoorzieningen.

Het gebied van het Paterswoldsemeer valt buiten het plangebied van het bestemmingsplan buitengebied. Maar vanwege de duidelijke relatie met het beekdal van de Drentsche Aa en de impact op de verschijningsvorm van het beekdal is de geschiedenis hier toch beschreven.

Met de aanleg van het Noord-Willemskanaal en de autosnelweg A28 is het beekdal van de Drentsche Aa doorsneden geraakt. Het noordelijk deel heeft zich als open, weids polderlandschap verder ontwikkeld. In het zuidelijke deel is de meanderende beekloop nog intact. De houtwallen haaks op de beekloop geven dit deel een ander karakter. Hier staat de natuurontwikkeling tegenwoordig voorop.

Landschappelijke structuur

Het beekdal van de Drentsche Aa vormt de landschappelijke drager van dit deelgebied. Binnen de gemeente Haren is alleen de benedenloop aanwezig van het hele beekdalstelsel van de Drentsche Aa.

Onderdeel van het beekdalsysteem is het dwarsdal van de Besloten Venen. Dit dwarsdal snijdt in de Hondsrug ten zuiden van Glimmen.

Het deelgebied van de Drentsche Aa is van oudsher een onbebouwd gebied. Het gebied kent een relatieve openheid, die vooral te ervaren is in het noordelijke deel, globaal tussen Glimmen en Eelde. Door de scherp beplante randen, zoals de landgoederengordel bij Eelde en de flank van de Hondsrug bij Glimmen, wordt deze openheid extra benadrukt. Ter hoogte van Noordlaren is het beekdal smaller en meer besloten door de aanwezige houtwallen en boomopslag.

De Drentsche Aa zelf heeft een meanderend verloop met een haaks daarop staand slotenpatroon die de opstreckende verkaveling markeert. In het beekdal liggen meerdere meren en plassen als restanten van de vervening.

Kenmerken deelgebied Drentsche Aa	
Landschap	
Landschapsstructuren	<ul style="list-style-type: none"> - Meanderende beekloop - Slotenpatroon haaks op de beek
Ruimtelijk-visuele kenmerken	<ul style="list-style-type: none"> - Kleinschalig en besloten door houtwallen op de beekloop in het zuidelijk deel - Open en weids in het noordelijk deel - Vrijwel geen bebouwing
Aardkundige waarden	<ul style="list-style-type: none"> - Smeltwaterdal Besloten Venen
Cultuurhistorie	
Historisch geografische patronen	<ul style="list-style-type: none"> - Noord-Willemskanaal - Hoornsedijk - Meerweg - Restanten van veenbaggerijen: Woldeelen en Sassenhein
Historisch bouwkundige elementen	<ul style="list-style-type: none"> - Witte Molen - Paviljoen Sassenhein
Archeologische waarden	<ul style="list-style-type: none"> - Enkele AMK-terreinen, waaronder kampement rendierjagers - Voorden - Merendeels lage verwachting

6 . 3 . 2

H o n d s r u g

Bewoningsgeschiedenis

De Hondsrug is van oudsher de belangrijkste woonplek in de gemeente Haren. Deze hoge en droge rug is al in de prehistorie de vestigingsplek voor de eerste boeren, nadat jagers er eeuwenlang hebben rondgezworven. De vele archeologische sporen en relictten wijzen erop dat de rug al ver voor de jaartelling met regelmaat is bewoond. Rond pingoruïnes op de Glimmer Esch en bij het Noordlaarderbos zijn archeologische vondsten gedaan uit de midden-steentijd (van 8800 - 4900 v.Chr). Deze vondsten bestaan uit verschillende werktuigen, waaronder bijlen.

Neolithicum

Uit het neolithicum (tussen 4900 en 1900 v.Chr) stammen de hunebedden van de 'trechterbekercultuur'. Deze hunebedbouwers hebben de door het landijs achter gelaten zwerfkeien gebruikt om hun grafmonumenten te bouwen. De hunebedden worden net als hun nederzettingen aangelegd op de droge dekzandgronden, maar wel in de nabijheid van beken en vennen.

Hunebedden zijn van grote zwerfkeien gebouwde grafkamers, van oudsher afgedekt door grond. Veel hunebedden zijn verdwenen. Zo hebben twee hunebedden op de Glimmer Esch bestaan en één op de Onner Esch. In de gemeente Haren is nog één hunebed aanwezig, het hunebed bij Noordlaren. Uit archeologisch onderzoek is gebleken dat het hunebed meer dan twee keer zo groot is geweest.

Bronstijd

In de daaropvolgende bronstijd wordt het gewoon de doden te begraven in grafheuvels. Binnen de gemeente ligt bij Harendermolen een grafheuvel. De boeren in die tijd wonen naast of te midden van hun akkertjes. Deze akkers worden door lage aarden walletjes, vermoedelijk van plantafval, van elkaar gescheiden. Deze zogenaamde raatakkers of celtic fields zijn zeer kenmerkend voor de late bronstijd. In tegenstelling tot veel Drentse gemeenten zijn in de gemeente Haren nog geen restanten van deze celtic fields aangetroffen. De kans is echter aanwezig dat de celtic fields zijn 'overbouwd' door de escomplexen die in de middeleeuwen zijn aangelegd en dus nog in de ondergrond aanwezig zijn.

Middeleeuwen

De basis voor het hedendaagse landschap op de Hondsrug wordt gelegd in de Middeleeuwen, als de bevolking groeit en zich esdorpen ontwikkelen op de Hondsrug. Deze esdorpen komen voort uit het dan gebruikelijke landbouwsysteem, het potstalsysteem, waar drie elementen een centrale plek innemen: de essen, de beekdalen en de heidevelden. De essen liggen op de hogere gronden en vormen de bouwlanden. Om deze zandgronden ook voor langere tijd vruchtbaar te houden, wordt de mest van het eigen vee gebruikt. Deze mest wordt, vermengd met heideplaggen, op de essen gebracht, waardoor ze hun karakteristieke lichte bolling krijgen. De oorspronkelijke verkaveling op essen bestond uit smalle, strookvormige percelen die elk in gebruik waren bij een andere eigenaar.

De flanken van de beekdalen, op de overgangen van de Hondsrug, zijn de weilanden voor het vee. De natte lager gelegen gronden dienen als hooilanden. De heidevelden, die te schraal waren om te bewerken, worden beweid met schapen en de bovengrond wordt afgeplagd voor de vermenging met de mest. Eeuwenlang blijft dit landbouwsysteem in zwang.

De dorpen liggen op de flanken van de Hondsrug: Essen, Felland, Onnen, Glimmen en Noordlaren op de oostelijke flank en Haren, Harendermolen en Glimmen op de westelijke flank. De percelen met de naam Olde hof die voorkomen in Haren, Onnen en Noordlaren, zijn waarschijnlijk de oudste kernen in deze dorpen geweest. De 'Olde hoven' waren de oudste boerderijplaatsen/hofsteden.

Een bijzondere plek in de ontwikkelingsgeschiedenis van de Hondsrug vormt het vrouwenklooster Yesse (Essen), gesticht door het klooster van Aduard. Het klooster heeft door de inbreng van goederen en landerijen een grootgrondpositie in de gemeente. De kloosterlingen voorzien op verschillende manieren in hun onderhoud: via kloosterboerderijen, ontginningen van onbegaanbare gronden, het winnen van turf en het verzorgen van onderwijs.

In de middeleeuwen zijn macht en godsdienst sterk met elkaar verweven. Het Gorecht, waartoe de gemeente Haren behoort, is dan ook regelmatig van eigenaar verwisseld, vooral tussen de kerk van Utrecht met de bisschop als hoogste in rang en de stad Groningen met zijn adellijke stadsbestuur.

De kerk heeft verschillende bezittingen in het noorden, ook binnen de Harenses gemeentegrenzen. Deze 'tafelgoederen' zijn een belangrijke inkomstenbron voor de bisschop van Utrecht. Een tafelgoed bestaat uit een hoeve met landerijen, waarvan de opbrengsten ten goede komt aan de bisschoppelijke hofhouding. In de gemeente Haren hebben de volgende 'tafelgoederen' gelegen, waarvan nu niets meer terug te zien is in het veld:

- een 'heerenhoeve' met bijbehorende landerijen ten zuidoosten van Noordlaren, het latere Meerlust;
- het Lippinge goed te Noordlaren (genoemd in 1383), mogelijk in de omgeving kruising Meentweg/A-weg;
- het Reyner Sijwerdinge-erve te Noordlaren (genoemd in 1439);
- het Wijmeringe-goed te Glimmen (onder het kerspel Noordlaren);
- de Hof van Hemmen; een versterkt huis, strategisch gelegen tussen Hondsrug en Drentsche Aa.

Mede om deze bezittingen te beschermen tegen vijandige invallen, hebben de bisschoppen van Utrecht in eerste instantie in de 12^e en 13^e eeuw versterkingen opgericht langs de belangrijkste noord-zuidroutes. Bij Noordlaren is de ringwalburcht Nutspete/Mitspete (ook wel Bolwerk) aangelegd. In de 14^e eeuw wordt in de nabijheid van deze burcht een vierkante versterking met de naam Blankeweer (ook wel Blankeborg) bouwen. Daarnaast wordt op zijn instigatie de stenen dwangburcht Blankenvoorde opgericht bij een voorde in de Drentsche Aa om ook de weg over water te kunnen beheersen.

Moderne tijd

Met de industrialisatie en de ontwikkeling van nieuwe technieken verandert veel in de gemeente. De uitvinding van de kunstmest en het prikkeldraad hebben landschappelijk grote gevolgen. De kunstmest maakt het mogelijk om de eerst onbewerkbare heidegronden in cultuur te brengen en om te vormen tot landbouwgrond. In de tussentijd zijn al veel heidegronden beplant om het stuiven van het zand tegen te gaan. Appelbergen is een voorbeeld van een op stuifzand aangelegd bos.

Het prikkeldraad maakt de houtwallen overbodig als scheiding tussen percelen. Veel houtwallen op de flanken van de Hondsrug verdwijnen daardoor.

De ontwikkelingen volgen elkaar in rap tempo op. De spoorlijn tussen Groningen en Assen vormt een nieuwe noord-zuidverbinding over de Hondsrug, later gevolgd door een emplacement met werkstraat bij Onnen. De oude zandwegen worden klinkerwegen, waaronder de huidige Rijksstraatweg die als belangrijke verbindingroute als een van de eerste wegen wordt 'opgewaarderd'.

Mede door deze verbeterde infrastructuur kunnen welgestelden uit de destijds bedompte stad het zich veroorloven om een nieuwe woning 'buiten' te realiseren. Langs de Rijksstraatweg groeit zo vanaf de 19^e eeuw een uitgebreid lint van voorname herenhuizen met riante tuinen. De eerste landgoederen, zoals 'Dilgt' en 'Hemmen en Warmolts' stammen zelfs al uit de 18^e eeuw. Het huis Glimmen maakt ook onderdeel uit van deze reeks. Het huis zelf is echter al

veel ouder, de oudste delen stammen uit de 16^e eeuw. Het huis, een borg, is mogelijk gebouwd op oude kasteelfundamenten.

De grootste uitbreiding langs de Rijksstraatweg vindt in de periode 1900-1940 plaats. Niet alleen worden er villa's gebouwd, maar ook kleinere woningen voor de gegoede middenstand. In het gedeelte tussen Helpman en Haren en Haren en Glimmen verrijzen voornamelijk villa's; dichterbij de kom van Haren verschijnen meer middenstandswoningen. De nieuwe behuizingen worden in uiteenlopende bouwstijlen opgetrokken van Art Nouveau tot Delftse School. De tuinen worden in bijpassende landschapsstijl vormgegeven. Het landgoed 't Huis de Wolf wordt in 1917 door het Rijk aangekocht voor de aanleg van een botanische tuin, die later wordt uitgebreid met de Hortus Botanicus van de Rijksuniversiteit Groningen. Kenmerkend voor de Rijksstraatweg is de duidelijke verbondenheid tussen ruimtelijke structuur, bebouwing en landschap.

Nieuwe tijd

In de 20^e eeuw nemen de verschillende ontwikkelingen hand over hand toe, waarbij de grootste veranderingen na de Tweede Wereldoorlog plaatsvinden. Haren groeit als streekern met bijbehorende voorzieningen en woonuitbreidingen, waarvan sommige bijzondere woonkwaliteiten hebben. Ook de dorpskernen van Onnen, Glimmen en Noordlaren nemen in omvang toe. De dorpen zijn, door hun ligging nabij Groningen en de landschappelijke kwaliteiten, geliefde woonbestemmingen.

Door de vele transformaties na de Tweede Wereldoorlog zijn veel historische structuren verdwenen, maar langzamerhand verandert ook het denken in de richting van een herwaardering van de karakteristieken van het eigen en kenmerkende landschap. Mede hierdoor vestigen zich opvallend veel verschillende zorginstellingen (vaak gelieerd aan de rijksuniversiteit) zich rond Haren, zoals het Beatrixoord.

Landschappelijke structuur

De Hondsrug vormt het centrale, hoger gelegen deel van de gemeente. Op de Hondsrug komt vooral de noord-zuidgerichtheid naar voren. De hoofdstructuur van de Hondsrug wordt bepaald in de Middeleeuwen, als een keten van esdorpen en essen over de rug ontstaat. Door boomteelt op deze essen, vooral bij Glimmen, zijn deze complexen echter niet overal nog even herkenbaar.

Van de esdorpen is Haren als grote kern binnen de gemeente sterk doorgroeid. De oorspronkelijke kenmerken van het esdorp zijn daar dan ook nog weinig zichtbaar. Glimmen, Onnen en Noordlaren hebben daarentegen nog wel een kenmerkende organische structuur met wegen die zich vanuit het hart van het dorp vertakken naar het buitengebied. Veel van deze wegen zijn nu nog als zandpaden terug te vinden op de Hondsrug. Het gebied kent een grote mate van historie die nog steeds goed afleesbaar is in het buitengebied. Het hunebed en grafheuvel uit de prehistorie, een middeleeuwse borg (Huis te Glimmen) en villa's uit de 19^e eeuw laten de ontwikkelingsgeschiedenis van het gebied zien.

De vele beplantingen in de vorm van bossen en bosjes, lanen, beplantingen langs perceelsranden en op erven geven de Hondsrug een belangrijke mate van beslotenheid die representatief is voor het gebied. Waardevol zijn oude es-randbeplantingen en de beplantingen die samen hangen met de aanwezige landgoederen, zoals de lanen en het Quintusbos bij het Huis te Glimmen.

Kenmerken deelgebied Hondsrug	
Landschap	
Landschapsstructuren	<ul style="list-style-type: none"> - Noord-zuidgerichtheid - Kleinschalige, onregelmatige verkaveling
Ruimtelijk-visuele kenmerken	<ul style="list-style-type: none"> - Kleinschalig en besloten door grote hoeveelheid en diversiteit aan beplantingen - Microreliëf essen - Waardevolle open ruimten met doorzichten vanaf de rug naar omgeving - Informele dorpsopzet van Noordlaren, Glimmen en Onnen met grasbermen, beplante overhoeken en vertakt wegenstelsel als verankering in landschap - Silhouet van afwisselend bebouwing en beplanting op erven
Aardkundige waarden	<ul style="list-style-type: none"> - Dekzandrug - Pingoruïnes - Stuifzandcomplex Appelbergen
Cultuurhistorie	
Historisch geografische patronen	<ul style="list-style-type: none"> - Oude boerderijlinten rondom essen - Rijksstraatweg als dragende structuur - Spoorlijn Assen - Groningen - Zandwegen - Diep uitgesneden holle wegen in Appelbergen
Historisch bouwkundige elementen	<ul style="list-style-type: none"> - Vele rijk gedecoreerde villa's, landhuizen en middenstandswoningen aan Rijksstraatweg, deels met passende tuin- en parkaanleg - Instituten - Hortus Botanicus - Huis te Glimmen - Begraafplaats Esserveld
Archeologische waarden	<ul style="list-style-type: none"> - Enkele AMK-terreinen, waaronder oude locaties van burchten en versterkingen - Hunebed bij Noordlaren - Grafheuvel bij Harendermolen - Merendeels hoge verwachting

6 . 3 . 3

Hunzelaagte

Bewoningsgeschiedenis

Net als het beekdal van de Drentsche Aa is ook de Hunzelaagte door de lage ligging lange tijd een nat en vrijwel onbegaanbaar gebied. Toch is de rivier de Hunze, zo blijkt uit archeologisch onderzoek, al in de Romeinse tijd een druk bevaren handelsroute is. Op de bodem van het huidige Zuidlaardermeer zijn, naast de loop van de oude Hunze, ook sporen gevonden van een voorde, nabij de huidige Plankensloot.

Vanaf de 12^e eeuw wordt de ontginning van het veen in de Hunzelaagte ter hand genomen. De veenbodem is een belangrijke leverancier van de brandstof turf. In de Hunzelaagte zijn nog verschillende petgaten aanwezig als restanten van de turfwinning, zoals de Harener Wildernis, ten zuiden van de Biks en de petgaten aan weerszijden van de Osdijk in de Oostpolder.

Vanaf de dorpen op de oostflank van de Hondsrug (Essen, Onnen en Noordlaren) wordt de Hunzelaagte stap voor stap ontgonnen vanaf kleine dijkjes die vanaf de rug de Hunzelaagte in lopen. Deze binnendijkjes, de zogenoemde hoofdijken, scheiden de territoria van de dorpen, zoals de Noorderhoofdijk en Osdijk ten noorden en zuiden van Onnen en de Noorderzanddijk tussen Essen en Haren.

In de middeleeuwen hebben vooral de kloosters de hand in het afgraven van turf in de veengebieden langs de Hunze, evenals het vervoer er van richting de stad Groningen. Het afgraven van het veen en het manipuleren van de waterstanden voor een goede afvoer van de turf, staan haaks op de belangen van de boeren, die voor hun bedrijfsvoering gebaat zijn bij een lagere waterstand en goede waterafvoer.

Daarom worden er zijlvesten opgericht om de waterhuishouding beter te regelen. De samenwerking tussen de stad Groningen, het klooster Essen en de kerspelen in het Gorecht heeft uiteindelijk geleid tot een verbeterde waterhuishouding in het gebied. Toch duurt het nog enkele eeuwen voordat de waterhuishouding echt op orde is. Tot in de 19^e eeuw kan de zee met regelmaat nog ver het binnenland indringen, tot aan het Zuidlaardermeer. Mariene afzettingen in de bodem getuigen daar nog van.

De strijd tegen het water is van alle tijden. Recentelijk is in de polders van de Hunzelaagte een noodwaterbergingsgebied aangelegd.

Het Zuidlaardermeer zelf is ontstaan doordat de rivier de Hunze met regelmaat buiten haar oevers treedt. Een combinatie van de stuwende werking van de zee het binnenland in en veenaftgravingen zorgen dat de Hunze met regelmaat buiten de oevers treedt. Ter plaatse van het Zuidlaardermeer is een laagte ontstaan na inklinking en afgraving van het veen, waardoor het opgestuwde water juist daar blijft staan. Het gebied transformeert zo, mede door erosie, tot het Zuidlaardermeer.

Landschappelijke structuur

De Hunzelaagte vormt het oostelijke deel van de gemeente. Het gebied loopt vanaf de flank van de Hondsrug tot aan de gemeentegrens (maar feitelijk nog verder richting het oosten) en vormt een vrijwel continu open en weids beekdal vanaf het Zuidlaardermeer tot aan de stad Groningen.

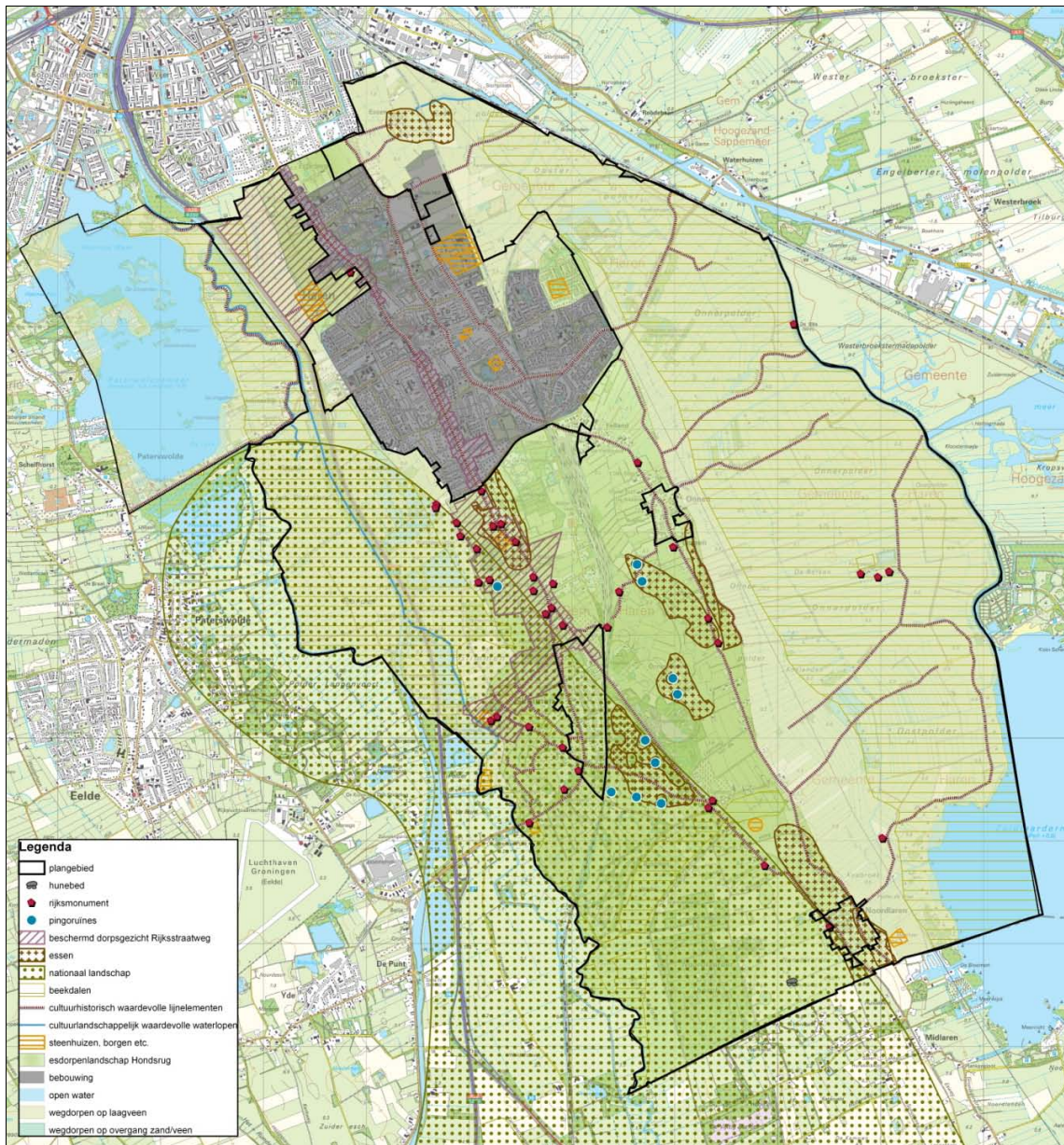
De Hunzelaagte is van oudsher een relatief nat en ontoegankelijk gebied. Vanwege de bodemgesteldheid komt in het gebied dan ook vrijwel geen bebouwing voor. Het is een zeer weids en open gebied met sloten en weilanden. De

strookvormige verkaveling staat vooral langs de rand van het gebied haaks op de richting van de Hondsrug.

Het zuidelijke deel van het gebied wordt gevormd door het Zuidlaardermeer. De Onner- en Oostpolder bestaan uit veenweides met moerasbosjes en zogenaamde 'petgaten' op de overgang naar de Hondsrug. Deze petgaten herinneren aan de vroegere veenaafgravingen. Doordat er allerlei beplanting is opgeschoten rond de petgaten, zijn ze een fraaie afwisseling in het overwegend weidse, lege landschap.

Wegen liggen op lage dijken in het gebied, maar eindigen bij het Drentsche Diep, de oude rivier de Hunze. Een opvallend element in de Onnerpolder is 'De Biks', de molen aan het eind van de Noorderhoofdijk.

Kenmerken deelgebied Hunzelaagte	
Landschap	
Landschapsstructuren	<ul style="list-style-type: none"> - Strookvormige verkaveling, haaks op de Hondsrug - Hunze/Drentsche Diep als dragende waterloop - Petgaten als restanten veenontginning
Ruimtelijk-visuele kenmerken	<ul style="list-style-type: none"> - Uitgestrekt, weids en open veenontginningslandschap, met hoger liggende en beplante -Hondsrug als markante grens - Vrijwel geen bebouwing
Aardkundige waarden	-
Cultuurhistorie	
Historisch geografische patronen	<ul style="list-style-type: none"> - Dubbel ontginningslint op flank van de Hondsrug naar de Hunzelaagte - Hoofdijken
Historisch bouwkundige elementen	<ul style="list-style-type: none"> - Molen De Biks - Monumentaal waterpompstation (deels Rijksmonument)
Archeologische waarden	- Merendeels lage verwachting

Afbeelding 6.5. Overzicht landschappelijke en cultuurhistorische waarden

6.4

Autonome ontwikkeling

6.4.1

Verwachte ontwikkelingsrichting

De kenmerkende structuren van het landschap zijn in de afgelopen decennia onder invloed van onder andere schaalvergroting vervaagd. Het landschap dreigt daarmee haar identiteit en samenhang te verliezen, doordat kenmerkende landschappelijke elementen verdwijnen en nieuwe gebiedsvreemde elementen worden toegevoegd. De vanuit de landbouw gewenste verbetering van de verkaveling kan leiden tot het verdwijnen van de kleinschalige percele-

ring op de Hondsrug, vooral op de flanken naar de Hunzelaagte, en verschillen in gebruikersintensiteit. Aan de andere kant is op de Hondsrug een trend zichtbaar van een toenemend aantal "hobbyboeren". Deze kleine agrariërs passen gezien hun omvang goed in het gebied en houden daarmee de kleinschaligheid in stand. Bosjes, houtwallen en lanen komen daardoor niet onder druk te staan.

Bovendien is de Hondsrug een belangrijk visitekaartje van de gemeente Haren. Het belang van het gebied voor de recreatie van de inwoners, ook van de stad Groningen, is groot. Hierdoor zullen (indirect) de kwaliteiten van de Hondsrug niet ter discussie staan bij nieuwe ontwikkelingen.

De Drentsche Aa en de Hunzelaagte zijn grotendeels natuurgebied. De belangen van de natuur staan hier voorop. Nieuwe ontwikkelingen zullen hier op inspelen en het karakter van de beekdalen als lage, natte gebieden benadrukken. Bovendien maakt de Drentsche Aa, net als een deel van de Hondsrug, deel uit van het Nationaal beek- en esdorpenlandschap, waardoor ontwikkelingen zeer zorgvuldig en met respect voor de omgeving moeten worden ingepast.

Omdat de Hunzelaagte tot slot ook een functie heeft als (nood)waterbergingsgebied ligt niet in de verwachting dat er binnen het gebied gebouwde ontwikkelingen zullen zijn die ten koste gaan van de openheid van het gebied.

In de afgelopen jaren is bij de verschillende overheden daarnaast een steeds sterkere bewustwording van de waarde van het landschap en het cultuurhistorisch erfgoed (in brede zin) ontstaan. Het aanwijzen van Nationale landschappen en bijvoorbeeld het vastleggen van het archeologiebelang in het Verdrag van Malta geven deze ontwikkeling aan. Met de introductie van de Wet ruimtelijke ordening in 2008 en de recent toegevoegde onderzoeksverplichting op het vlak van cultuurhistorie heeft het Rijk ook wettelijk het afwegen van de belangen van landschap en cultuurhistorie vastgelegd.

De provincie Groningen heeft in haar provinciaal omgevingsplan het landschap en bijbehorende kernkarakteristieken vastgelegd. De provinciale verordening stuurt ook sterk op het behouden en ontwikkelen van de landschappelijke kwaliteiten.

De gemeente Haren heeft in haar eigen landschapontwikkelingsplan en gemeentelijke archeologische beleidskaart de landschappelijke, cultuurhistorische en archeologische waarden vastgelegd.

De verwachting is dat met de huidige beleidlijnen voor de komende jaren landschap en cultuurhistorie consistent worden meegewogen bij alle ontwikkelingen in het landelijk gebied. Afhankelijk van de gewaardeerde kwaliteiten en de mate van sturing, zowel door de provincie als de gemeente, zal het belang van landschap, cultuurhistorie en archeologie meer of minder zwaar worden meegenomen in de afweging.

Het landschap zal zich de komende jaren verder ontwikkelen door nieuwe initiatieven in het buitengebied. Het landschap zal daarmee anders worden en anders zijn dan nu. Dat is een ontwikkeling van alle tijden: elke periode voegt zijn eigen kenmerken toe en maakt het landschap tot wat het nu is. Maar door

de duidelijke beleidskaders mag er vanuit worden gegaan dat desondanks de essentiële kenmerken van elk landschapstype, die de ontwikkeling door de eeuwen heen laten zien, overeind blijven.

6 . 4 . 2

W a a r d e b e p a l i n g r e f e r e n t i e s i t u a t i e

De huidige situatie vormt samen met de autonome ontwikkeling de referentiesituatie. In onderstaande tabel is daarom voor de verschillende deelgebieden aangegeven op welke wijze de aanwezige landschappelijke en cultuurhistorische kenmerken worden gewaardeerd.

Voor de landschapsstructuren en historisch-geografische patronen is daarbij vooral gekeken naar de herkenbaarheid en kwaliteit van structuren. Bij de ruimtelijk-visuele aspecten is met name gelet op de zichtbaarheid en beleefbaarheid van deze kenmerken.

Aardkundige waarden zijn vooral gewaardeerd op afleesbaarheid in het landschap en de samenhang van deze waarden met elkaar en met de hedendaagse inrichting en het gebruik van het landschap. Bij historisch-bouwkundige elementen spelen aspecten als zeldzaamheid, representativiteit en gaafheid een rol. Ook de mate van aanwezigheid van elementen is mee gewogen.

De waardebeoordeling van archeologische waarden hangt samen met de archeologische verwachtingswaarde van gebieden en de aanwezigheid, kwaliteit en uniciteit van archeologische monumenten.

Het landschap van Haren is waardevol. Niet voor niets is het gebied gedeeltelijk aangewezen als Nationaal Landschap. De landschappelijke verschillen zijn goed zichtbaar. De ontwikkelingsgeschiedenis (en dus de cultuurhistorie), waarin de beekdalen en de Hondsrug een duidelijke samenhang vertonen, is nog goed te zien. De historie van het landschap is door de aanwezigheid van de molens, landgoederen, villa's, kleine boerenerven en een veelheid en diversiteit aan beplantingen nog af te lezen.

Waardebeoordeling			
	Drentsche Aa	Hondsrug	Hunzelaagte
Landschap			
Landschapsstructuren	+	+	+
Ruimtelijk-visuele kenmerken	+	++	+
Aardkundige waarden	0	+	0
Cultuurhistorie			
Historisch geografische patronen	+	++	0
Historisch bouwkundige elementen	0	++	0
Archeologische waarden	0/+	+	0

6.5

Effectbeoordeling

6.5.1

Uitbreiding agrarische sector

Uitbreiding van de agrarische sector is van alle jaren. Het bestemmingsplan bouwt daar op voort en biedt de agrarische sector de mogelijkheid om te kunnen groeien. De uitbreiding van de agrarische sector is vooral van invloed op de landschapsstructuren en de ruimtelijk-visuele kenmerken en vanuit de cultuurhistorie op historisch-geografische patronen en historisch bouwkundige elementen.

Binnen de bouwvlakken liggen geen aardkundige waarden. Bovendien zijn bij een vergroting van het bouwvlak deze waarden beschermd. Datzelfde geldt voor archeologische waarden. Daar waar de waarden hoog zijn is een dubbelbestemming archeologie opgenomen die zich richt op het beschermen en veilig stellen van archeologische waarden. De effecten van het vergroten van de agrarische bebouwing op deze twee onderdelen worden daarom in beide gevallen als neutraal (o) beschouwd.

Het voornemen: benutting alle agrarische mogelijkheden

Het bestemmingsplan biedt mogelijkheden voor de ontwikkeling van het agrarisch bedrijf. In het bestemmingsplan is daarvoor een bouwvlak opgenomen van 1 ha, dan wel de bestaande grootte indien groter, dat bij recht mag worden bebouwd. Via een wijzigingsbevoegdheid kan het bouwvlak worden vergroot tot 1,5 ha. Binnen het bouwvlak moeten alle gebouwen en bouwwerken worden gebouwd, in tegenstelling tot het oude (nu nog vigerende) bestemmingsplan dat die mogelijkheid wel biedt.

De maat en schaal van de te realiseren agrarische bebouwing is fors: een goot- en bouwhoogte van respectievelijk 4,5 m en 12 m. Daarbij moet worden gezegd dat deze maten in de huidige agrarische sector wel meer en meer gewoon worden. Middels diverse wijzigings- en afwijkingbevoegdheden kunnen de mogelijkheden voor uitbreiding van de agrarische sector worden vergroot.

Op dit moment is de agrarische sector al in beweging. Verbreding en vergroting zijn daarbij aan de 'orde van de dag'. Het bestemmingsplan faciliteert deze ontwikkelingen door de gegeven ontwikkelingsruimte.

De effecten van het voornemen worden per landschapstype uitgelicht.

Drentsche Aa

Een groot deel van het Drentsche Aa-gebied is beschermd als Natura 2000-gebied, waardoor vergroting van agrarische erven in het beekdal is uitgesloten. Ook nieuwvestiging is niet mogelijk.

In dit deelgebied ligt een agrarisch bedrijf in het zijdal van de Besloten Venen. Een opschaling van dit erf, zal de bebouwing verder in het beekdal brengen, wat landschappelijk en historisch gezien ongewenst is.

Er liggen daarnaast enkele bedrijven op de flanken van de Hondsrug, die vanuit de Drentsche Aa zichtbaar zijn. Een opschaling van deze agrarische erven zal zorgen voor een ander silhouet van het erf, gezien vanuit het Drentsche Aa-gebied. Rekening houdend met de mogelijke maatvoering van nieuwe agrarische bebouwing zal de verwantschap met de vorm en het silhouet van het oude agrarische erf minder worden.

Alles overwegende zijn de effecten van de groei van de agrarische sector in het Drentse Aa-gebied beperkt. De effecten kunnen dan ook als neutraal (o) worden gezien, met uitzondering van de effecten op de visueel-ruimtelijke kenmerken. Die worden als licht negatief (o/-) beschouwd.

Hondsrug

De Hondsrug is relatief kleinschalig. Dat blijkt uit onder andere uit de verkaveling, de maatvoering van de oorspronkelijke bebouwing en opzet van de agrarische erven. Uitbreiding van agrarische erven betekent ook een opschaling van deze erven. De kleine schaal komt daarmee onder druk, evenals karakteristieke doorzichten: op de rug en vanaf de rug naar de beekdalen aan weerszijden. De houtsingelstructuren, die voor een belangrijk deel drager zijn van de kleinschaligheid op de rug, worden echter in het bestemmingsplan beschermd. In het bestemmingsplan is een regeling opgenomen die het kappen en rooien van deze houtsingels verbiedt, tenzij er sprake is van een onderliggend goedgekeurd erfinrichtingsplan.

Bovendien is het aantal agrariërs dat daadwerkelijk bij recht kan uitbreiden beperkt. De maat van 1 ha is daarin sturend. Veel agrariërs komen al in de buurt van deze grootte van het erf. Het bestemmingsplan biedt daarom mogelijkheden voor een nog verdergaande groei van de erven middels een wijzigingsbevoegdheid en onder voorwaarden, waaronder een erfinrichtingsplan. Dit plan biedt de mogelijkheid om erven op een landschappelijk en cultuurhistorisch verantwoorde wijze in te passen in de omgeving. Hiermee kan een belangrijke kwaliteitswinst worden geboekt.

Dit afwegende wordt het effect op de landschapsstructuren en ruimtelijk-visuele kenmerken als licht negatief (o/-) beoordeeld.

Belangrijke historisch geografische elementen zijn de essen met omliggende boerenerven. De essen zijn van een aanduiding op de plankaart voorzien. Deze dubbelbestemming zorgt ervoor dat binnen deze gronden geen gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde, mogen worden gebouwd. Uitbreiding van erven op deze van oudsher onbebouwde gronden is daarmee niet mogelijk. Het effect wordt dan ook als neutraal (o) beoordeeld.

Op de Hondsrug zijn diverse historische boerenerven. Veel van deze erven zijn als karakteristiek op de bestemmingsplankaart aangeduid. Op deze erven is uitbreiding van agrarische bebouwing mogelijk onder de voorwaarde dat de

landschappelijke, cultuurhistorische en situatieve waarde zoveel mogelijk in stand wordt gehouden. Daarmee wordt wel de plaatsing van de bebouwing gestuurd, maar de maatvoering van nieuwe bouwwerken is niet aan extra eisen verbonden. Gezien de toegestane maatvoering van nieuwe bebouwing, de waarde van de karakteristieke erven en de hoeveelheid karakteristieke erven, worden de effecten op historisch bouwkundige elementen als zeer negatief (--) beschouwd.

Hunzelaagte

De Hunzelaagte kent twee gezichten. Voor een groot deel is het een weids en open landschap. Op de flanken met de Hondsrug heeft de Hunzelaagte een kleinschaliger karakter door de bebouwing en houtsingels, haaks het dak in. Binnen het weidse landschap komen nagenoeg geen agrarische erven voor. Bijna alle bedrijven liggen op de flank. Uitbreiding van erven kan de kleinschalige opzet van het bebouwingslint onder druk zetten. Vooral de relatie tussen de erven, de opstreckende percelering en de houtsingels kan daarmee vervaagen. Maar ook in dit landschap geldt dat voor veel erven de uitbreidingsmogelijkheden bij recht beperkt zijn. Voor een verdergaande groei van het erf zal dan ook een wijzigingsbevoegdheid nodig zijn. Hieraan is de verplichting van een erfinrichtingsplan gekoppeld, dat het mogelijk maakt om waardevolle landschappelijke structuren zoals de houtsingels te behouden of te herstellen. Daarmee kan dit gebied aan landschappelijke kwaliteit winnen. Het effect op de landschapsstructuren en ruimtelijk-visuele kenmerken wordt dan ook als licht negatief (o/-) beoordeeld.

De smalle houtsingels vormen samen met het dubbele ontginningslint waardevolle historisch geografische patronen. Hoewel er nadere eisen kunnen worden gesteld aan de plaatsing van nieuwe bebouwing en geen onevenredige afbreuk mag worden gedaan aan cultuurhistorische waarden, bestaat de mogelijkheid dat de vergroting van agrarische erven ten koste gaat van deze waardevolle patronen. Het effect wordt als negatief (-) gezien.

De karakteristieke erven zijn als zodanig op de bestemmingsplankaart aangeduid. Op deze erven is uitbreiding van agrarische bebouwing mogelijk onder de voorwaarde dat de landschappelijke, cultuurhistorische en situatieve waarde zoveel mogelijk in stand wordt gehouden. Maar gezien de toegestane maatvoering van nieuwe bebouwing, kunnen stallen en schuren de maatvoering van het kleinschaliger hoofdgebouw overvleugelen. De effecten op historisch bouwkundige elementen zijn dan ook negatief (-).

Samenvattende tabel

Effectbeoordeling agrarische sector			
	Drentsche Aa	Hondsrug	Hunzelaagte
Landschap			
Landschapsstructuren	0	o/-	o/-
Ruimtelijk-visuele kenmerken	o/-	o/-	o/-
Aardkundige waarden	0	0	0
Cultuurhistorie			
Historisch geografische patronen	0	-	-
Historisch bouwkundige elementen	0	--	-
Archeologische waarden	0	0	0

6 . 5 . 2

Paardenhouderijen

Paardenhouderijen komen in verschillende vormen voor in het landelijk gebied van Haren. Daarbij kunnen productiegerichte paardenfokkerijen worden onderscheiden, met een sterke bedrijfsmatige inslag, maar ook hobbymatige paardenhouderijen gericht op stalling en recreatieve activiteiten.

Paardenhouderijen maken over het algemeen deel uit van de agrarische sector. Binnen de gemeente Haren wordt de bedrijfsmatige paardenhouderij dan ook onder de grondgebonden agrarische bedrijvigheid geschaard.

Maar omdat het houden van paarden vooral een ander landschappelijk beeld oplevert, worden de effecten van de paardenhouderij op de ruimtelijk-visuele kenmerken apart uitgelicht.

Het voornemen

In het bestemmingsplan worden zoals gezegd de bedrijfsmatige paardenhouderijen, zoals paardenfokkerijen, geschaard onder de agrarische bedrijven. Voor deze vorm van paardenhouderij gelden dus de ontwikkelingsmogelijkheden zoals die in de voorgaande paragraaf zijn geschetst.

Voor de bestaande gebruiksgerichte paardenhouderijen (met bestemming paardenhouderij) zoekt de gemeente een balans tussen de economische ontwikkelingsmogelijkheden en de inpassing in het landschap (de ruimtelijke kwaliteit). In de ontwikkelingsmogelijkheden in het bestemmingsplan komt deze balans terug door voorwaardelijke bepalingen op te nemen ten aanzien van de inpassingskwaliteit in de omgeving. Nieuwe gebruiksgerichte paardenhouderijen (geen maneges) kunnen in vrijkomende agrarische bebouwing een plek vinden, andere mogelijkheden van nieuwvestiging zijn uitgesloten.

Maneges vormen een bijzondere categorie binnen de paardenhouderijen door hun afwijkende verschijningsvorm, verkeersaantrekkende werking en recreatieve functie. De bestaande maneges vallen ook onder de agrarische bedrijven, maar hebben slechts 20% uitbreidingsruimte. Nieuwvestiging wordt uitgesloten. Tot slot bevinden zich in de gemeente diverse hobbyboeren, vaak met een of enkele paarden. Het hobbymatig houden van (eigen) paarden wordt bij recht onder de woonbestemming toegestaan, mits de paardenhobby binnen de bestaande bebouwing kan worden uitgeoefend.

Drentsche Aa en Hunzelaagte

Binnen deze deelgebieden komen paardenhouderijen niet voor. Er liggen wel enkele agrarische bedrijven die de mogelijkheid hebben om een paardenhouderij te starten als nevenfunctie. Ook als de agrarische gebouwen vrijkomen, kan daarin een gebruiksgericte paardenhouderij worden opgericht. Binnen of aangrenzend aan deze deelgebieden liggen bovendien enkele woningen, waarbij de mogelijkheid bestaat om hobbymatig enkele paarden te houden.

Als gezegd gaat het hebben van paarden vaak gepaard met de bouw van allerhande aanverwante voorzieningen als stapmolens en paardenbakken, inclusief bijbehorende lichtmasten. Zeker in de weidse landschappen van de Drentsche Aa en de Hunzelaagte vallen deze voorzieningen op. Ook andersoortige afrasteringen zullen het landschappelijk beeld doen veranderen. Ondanks dat de gemeente terughoudend is met het toekennen van mogelijkheden voor de paardenhouderij en aan de inpassing er van voorwaarden verbindt, zullen de gevolgen voor het weidse, open landschappelijk beeld negatief zijn.

De ruimtelijk visuele effecten van de paardenhouderij op deze twee deelgebieden wordt dan ook als negatief (-) gezien.

Hondsrug

De 'verpaarding' van het landschap ziet de gemeente zich vooral op de Hondsrug voltrekken. Hoewel de paardenhouderij zich vaak goed voegt in de kleinschaligheid van het landschap, zijn het de bijbehorende faciliteiten die de aanblik van het landelijk gebied veranderen, bijvoorbeeld door de andere afrasteringen variërend van linten tot grote hekwerken.

Het houden van paarden gaat vaak gepaard met de aanleg van allerhande voorzieningen zoals stapmolens en paardenbakken. Vooral de paardenbakken die zijn voorzien van lampen, zorgen in de avonduren voor (ongewenste) lichtuitstraling. Deze voorzieningen zijn bij recht toegestaan bij de bedrijfsmatige paardenhouderijen. Dat kan als negatief worden beschouwd.

De gemeente is in haar bestemmingsplan daarentegen terughoudend met het bieden van ruimte aan de paardensector. Voor de aanleg van bijbehorende faciliteiten als paardenbakken en langeercirkels of extra opstallen, stelt de gemeente bovendien kwaliteitseisen. Hierdoor heeft de gemeente de mogelijkheid om de tot nog toe wat ongeleide ontwikkelingen te sturen en bovendien aan kwaliteitsverbetering te kunnen werken. Ten opzichte van de verwachte autonome ontwikkeling is dat een pre.

De ruimtelijk-visuele effecten van de paardenhouderij worden dan ook, alles afwegende als licht negatief beschouwd (o/-), vooral vanwege de mogelijke extra lichtuitstraling in de avonduren.

Samenvattende tabel

Effectbeoordeling paardenhouderij			
	Drentsche Aa	Hondsrug	Hunzelaagte
Landschap			
Landschapsstructuren	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Ruimtelijk-visuele kenmerken	-	o/-	-
Aardkundige waarden	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Cultuurhistorie			
Historisch geografische patronen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Historisch bouwkundige elementen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Archeologische waarden	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

6.5.3

Houtteelt, boomteelt en fruitteelt

Het bestemmingsplan buitengebied sluit hoogopgaande teelten uit. Voor de bestaande kwekerijen wordt een passende regeling opgenomen, waarbij hun bestaande areaal wordt bevroren. In deze milieueffectrapportage wordt dan ook geen aandacht besteed aan de effecten van houtteelt, boomteelt en fruitteelt op landschap en cultuurhistorie.

6.5.4

Kassen

Ook kassen en andere vormen van glastuinbouw worden in het bestemmingsplan niet mogelijk gemaakt. Daarom wordt daaraan geen nadere aandacht besteed in deze effectbeoordeling.

6.5.5

Recreatie

Het landelijk gebied speelt een belangrijke rol als recreatief uitloopgebied van de stad Groningen en de dorpen op de Hondsrug. Het landschap en de natuur spelen daarin een belangrijke rol. In het buitengebied van Haren is het toeristisch-recreatief aanbod vooral gericht op dagrecreatie en in beperkte mate op verblijfsrecreatie en kleinschalige verblijfsrecreatie. De grootschalige verblijfsrecreatiegebieden bevinden zich vooral buiten het plangebied aan het Paterswoldsemeer.

Recreatieve terreinen kunnen een impact hebben op de landschappelijke en historische structuren en patronen en de ruimtelijk-visuele kenmerken van het landschap. Met name de mogelijkheden voor bed-and-breakfast in bestaande panden kunnen gevolgen hebben voor de historisch bouwkundige elementen.

Aardkundige en archeologische waarden zijn beschermd. Bovendien ligt het niet voor de hand dat deze waarden door recreatieve ontwikkelingen worden aangetast. De effecten van de recreatie op deze twee aspecten worden daarom neutraal (o) beschouwd.

Voornemen

De twee bestaande kleinschalige kampeerterreinen en het iets grotere kampeerterrein De Onnenstaete bij Onnen worden voorzien van een passende bestemming. Voor nieuwe vormen van kleinschalig kamperen kiest de gemeente voor een 'ja, mits-principe', waarbij het kamperen niet bij recht mogelijk wordt gemaakt, maar via een afwijking om zo een goede afweging te kunnen maken ten aanzien van natuur, landschap en milieu. Grootschalige vormen van dag- en verblijfsrecreatie worden in het bestemmingsplan niet toegestaan. Bed and breakfastmogelijkheden worden wel bij recht mogelijk gemaakt, mits het binnen het bestaande hoofdgebouw wordt gefaciliteerd.

Drentsche Aa en Hunzelaagte

Binnen deze deelgebieden liggen geen bestaande kampeerterreinen. Gezien hun functie als natuur- en waterbergingsgebied ligt het niet voor de hand dat nieuwvestiging van verblijfsrecreatieve accommodaties in deze gebieden zal plaatsvinden. Bovendien zijn de gebieden die tot Natura 2000 of tot de Ecologische Hoofdstructuur behoren, uitgezonderd als vestigingslocatie.

Via een afwijking van het bestemmingsplan is het wel mogelijk om kleinschalige kampeerterreinen te realiseren bij bestaande agrarische erven en vrijkomende of vrijgekomen bedrijfsbebouwing. Aan de afwijking zijn voorwaarden gekoppeld, waaronder een goede inpassing van de kampeerterreinen op het erf middels een erfinrichtingsplan. Hierdoor zal het karakter van het landschap en de verkavelingsstructuur voor een belangrijk deel gehandhaafd blijven. Gezien de geringe kansen voor kleinschalige verblijfsrecreatie en de beperkte impact op het landschap en de cultuurhistorie zijn de effecten op de landschappelijke en historische structuren en patronen en de ruimtelijk-visuele kenmerken van het landschap dan ook neutraal (o).

Omdat bed and breakfastmogelijkheden alleen binnen de bestaande bebouwing zijn toegestaan en er voorwaarden zijn gesteld aan het parkeren en de uitstraling van het hoofdgebouw, kunnen de effecten van de bed-and-breakfast op de historisch bouwkundige elementen als neutraal (o) worden gezien.

Hondsrug

De Hondsrug is de plek waar de mensen zich eeuwen geleden al hebben gevestigd. Nieuwe kleinschalige vormen van recreatie passen dan ook op de Hondsrug. De gemeente heeft de van oudsher onbebouwde essen uitgesloten voor nieuwvestiging. Bovendien is aan de vestiging de voorwaarde van een erfinrichtingsplan gekoppeld, waardoor de waardevolle landschappelijke en historische structuren behouden zullen blijven en mogelijk zelfs kunnen worden versterkt. De effecten hierop worden als neutraal (o) beschouwd.

Het ligt in de lijn der verwachting dat juist op de Hondsrug nieuwe kleinschalige verblijfsrecreatieve terreinen zullen worden gerealiseerd, bijvoorbeeld als nevenfunctie voor de agrariërs. Kampeerterreinen hebben een andere uitstraling, waardoor het silhouet van de bestaande erven kan veranderen. De effecten op de ruimtelijk-visuele kenmerken worden als licht negatief (o/-) gezien.

Op de Hondsrug staan veel monumentale villa's en historische erven die zich lenen voor een bed-and-breakfastaccommodatie. Omdat veel van de villa's een (rijks)monument zijn en in het bestemmingsplan is vastgelegd dat de uitstraling van de gebouwen in tact moet blijven zijn de effecten op de historisch bouwkundige elementen neutraal (o).

Samenvattende tabel

Effectbeoordeling recreatie			
	Drentsche Aa	Hondsrug	Hunzelaagte
Landschap			
Landschapsstructuren	o	o	o
Ruimtelijk-visuele kenmerken	o	o/-	o
Aardkundige waarden	o	o	o
Cultuurhistorie			
Historisch geografische patronen	o	o	o
Historisch bouwkundige elementen	o	o	o
Archeologische waarden	o	o	o

6 . 5 . 6

Realisatie nieuwe natuur

Natuur en landschap zijn belangrijke kwaliteiten van het buitengebied van Haren. De gemeente Haren kent veel natuurgebieden, variërend van beekdalen tot bosgebieden. Het omvormen van cultuurgrond naar natuur geeft gebieden een andere verschijningsvorm. Zeker waar sprake is van nieuwe moerasachtige vegetaties waar eerst (gemaaid) grasland aanwezig is.

Voornemen

Gebieden met de hoofdfunctie natuur wil de gemeente ook bestemmen als natuur. Ontwikkelingen binnen deze gebieden worden niet toegestaan, tenzij deze ontwikkelingen zijn bedoeld om een bijdrage te leveren aan het behoud, dan wel verhogen van de natuurlijke waarden.

In een deel van de gronden in het buitengebied is sprake van beheers- en reservaatgebieden. Deze beheergebieden zijn onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur, maar worden agrarisch beheerd met respect voor natuurlijke waarden. In deze beheergebieden kiest de gemeente voor een bestemming waar zowel landbouw als natuur een plek krijgen. Ontwikkelingsmogelijkheden zijn binnen deze bestemming ook ruimer opgesteld.

Drentsche Aa en Hunzelaagte

Deze deelgebieden bestaan al grotendeels uit natuur of uit agrarisch beheergebied. Het bestemmingsplan sluit op deze functies aan. Veranderingen worden niet voorzien. Daarom worden geen effecten verwacht op landschap of cultuurhistorie (neutraal (o)).

Hondsrug

Ook op de Hondsrug zijn een aantal natuurgebieden of beheergebieden. Deze gebieden zijn van een passende bestemming voorzien. Voor die delen van de Ecologische Hoofdstructuur die nog niet zijn gerealiseerd, maar wel begrensd, is een wijzigingsbevoegdheid in het bestemmingsplan buitengebied opgenomen. Alvorens toepassing te geven aan deze wijzigingsbevoegdheid, dient de concrete realisatie vast te staan en dienen de betreffende gronden op basis van vrijwilligheid in eigendom zijn verworven door een natuur beherende instantie. Voor de gedachte robuuste verbindingzones is geen realisatiemogelijkheid opgenomen in de regels van het bestemmingsplan.

Het is echter nog onduidelijk op welke wijze de provinciale EHS gerealiseerd zal worden en in hoeverre de huidige landschappelijke en cultuurhistorische waarden daarin sturend zullen zijn. Maar omdat de gemeentelijke en provinciale ambities ook het behoud en herstel van landschappelijke en natuurlijke waarden uitdragen, is de verwachting dat bestaande structuren en patronen gehandhaafd blijven. Wel zal de verschijningsvorm van tot dan toe meestal agrarisch beheerde gebieden veranderen. Maar omdat de verwachting bestaat dat de afwisseling van open en besloten plekken in stand zal blijven, worden deze effecten op de ruimtelijk-visuele kenmerken toch als neutraal (o) beschouwd.

Binnen de als EHS aangewezen gebieden komt geen bebouwing voor. Effecten op historisch bouwkundige elementen kunnen dan ook worden uitgesloten.

De omvorming van cultuurgrond naar natuurgrond heeft geen directe impact op aanwezige aardkundige waarden. De pingoruïnes hebben zelfs al een natuurbestemming. Het effect kan dan ook als neutraal (o) worden beschouwd.

Het ontwikkelen van natuur op de Hondsrug zal waarschijnlijk gepaard gaan met de realisatie van grasachtige vegetaties en mogelijk wat opslag van bomen en struiken. Dat kan gevolgen hebben voor archeologische waarden ter plekke. Echter, daar waar de archeologische waarden hoog zijn is een dubbelbestemming archeologie opgenomen die zich richt op het beschermen en veilig stellen van deze waarden. De effecten ten aanzien van de ontwikkeling van de EHS worden als neutraal (o) gezien.

Samenvattende tabel

Effectbeoordeling natuur			
	Drentsche Aa	Hondsrug	Hunzelaagte
Landschap			
Landschapsstructuren	o	o	o
Ruimtelijk-visuele kenmerken	o	o	o
Aardkundige waarden	o	o	o
Cultuurhistorie			
Historisch geografische patronen	o	o	o
Historisch bouwkundige elementen	o	o	o
Archeologische waarden	o	o	o

6.6

Mitigerende maatregelen en aanbevelingen

De negatieve effecten ten aanzien van landschap en cultuurhistorie worden over het algemeen acceptabel geacht. Aanvullende maatregelen ten aanzien van de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan worden daarom niet noodzakelijk gevonden. Wel kunnen enkele aanbevelingen worden gedaan die een betere borging van landschappelijke en cultuurhistorische waarden mogelijk maken.

Daarbij kan worden gedacht aan:

- het beperken van de bouw- en goothoogte voor nieuwe agrarische bebouwing bij als 'karakteristiek' aangeduide erven;
- het verplicht stellen van een erfinrichtingsplan bij afwijkingen van de bouwregels om zo ook een kwaliteitswinst voor het landschap te behalen.

7 . 1

B e l e i d e n b e o o r d e l i n g s k a d e r

7 . 1 . 1

I n t e r n a t i o n a a l e n n a t i o n a a l b e l e i d

Natuurbeschermingswet 1998

Vanuit Europa zijn de Vogel- en de Habitatrichtlijn van belang. De gebiedsbescherming uit de Vogel- en Habitatrichtlijn is per oktober 2005 geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998. De Natuurbeschermingswet 1998 bundelt de gebiedsbescherming van nationaal begrensde natuurgebieden. In de Natuurbeschermingswet zijn ook de bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn verwerkt. Onder de Natuurbeschermingswet worden drie typen gebieden aangewezen en beschermd: Natura 2000-gebieden, Natuurmonumenten en Wetlands. Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. De activiteiten of projecten dienen hiertoe te worden getoetst aan de instandhoudingsdoelstellingen van de beschermde gebieden. In het (concept) aanwijzingsbesluit van een Natura 2000-gebied staat vanwege welke soorten en habitattypen en om welke reden het gebied is aangewezen.

In het plangebied liggen twee Natura 2000-gebieden. Het Zuidlaardermeergebied is in december 2010 definitief aangewezen als Vogelrichtlijngebied. Voor het Natura 2000-gebied Drentsche Aa is nog een ontwerpbesluit van toepassing. Dit laatste gebied is aangewezen als Vogelrichtlijngebied en Habitatrichtlijngebied. Er dient voor deze gebieden rekening te worden gehouden met de externe werking die van dit gebied uitgaat. Ruimtelijke ontwikkelingen buiten de Natura 2000-gebieden kunnen namelijk significant negatieve effecten hebben op de aangewezen natuurwaarden in de gebieden.

Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

De Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) bevat de uitgangspunten voor de ruimtelijke ontwikkeling van Nederland op rijksniveau. Het rijk heeft het nationale natuurnetwerk weliswaar opgenomen in de Nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur, maar geeft daarbij aan dat de Ecologische Hoofdstructuur zal worden herijkt. De Provinciale Ecologische Hoofdstructuur is overigens uitgewerkt in het Provinciaal Omgevingsplan Groningen en de Omgevingsverordening Groningen 2009-2013.

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en

dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. De EHS kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur. Het sectorale natuurbeleid maakt een integraal onderdeel uit van het Structuurschema Groene Ruimte.

Flora- en faunawet

Op 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. In deze wet is onder meer het soortenbeleid uit de Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992) van de Europese Unie verwerkt.

Achter de Flora- en faunawet staat het idee van de zorgplicht voor in het wild levende beschermde dieren en planten en hun leefomgeving. Beschermde soorten worden opgesomd in de 'lijsten beschermde inheemse planten- en diersoorten'. De Algemene Maatregel van Bestuur ex artikel 75 van de Flora- en faunawet van 23 februari 2005, kent een driedeling voor het beschermingsniveau van planten- en diersoorten (licht beschermd, middelzwaar beschermd en streng beschermd).

Volgens de Flora- en faunawet is het verboden om beschermde planten te verwijderen of te beschadigen (artikel 8), beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen (artikel 9) of opzettelijk te verontrusten (artikel 10) en voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen te beschadigen (artikel 11). Ook het rapen of beschadigen van eieren van beschermde dieren is verboden (artikel 12). Tevens moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat enkele van deze verboden indirect worden overtreden door aantasting van bijvoorbeeld het foerageergebied en migratieroutes.

7 . 1 . 2

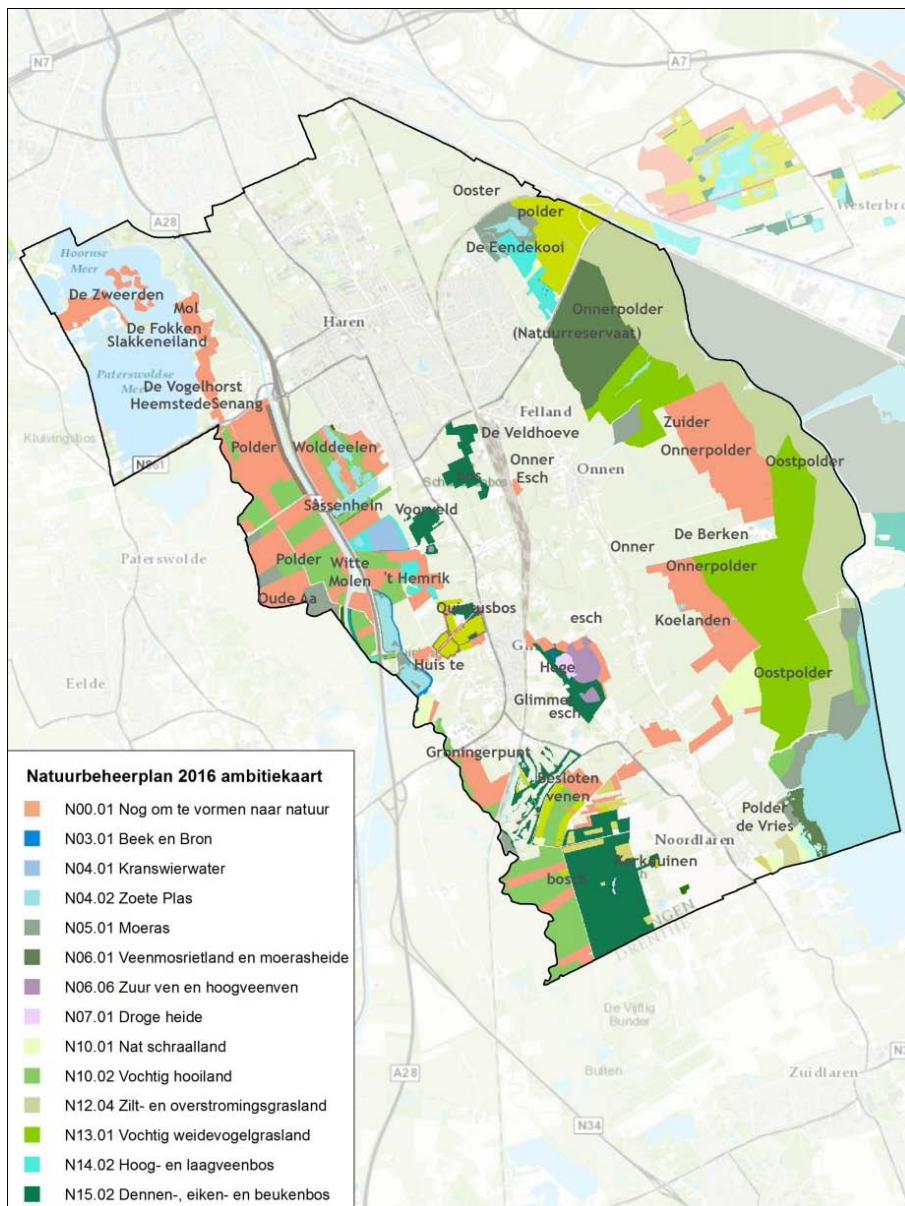
Provinciaal beleid

De essentie van het provinciale natuur- en landschapsbeleid is beschreven en vastgelegd in het Provinciale Omgevingsplan (POP) en de daarbij behorende Provinciale Omgevingsverordening (provincie Groningen 2009-2013), de Nota Uitwerking Ecologische Hoofdstructuur (provincie Groningen 1993), de nota 'Meer Gruin in Grunn' (provincie Groningen 2004), de nota 'Meer doen in minder gebieden' (provincie Groningen 2008) en het Natuurbeheerplan Groningen 2016 (provincie Groningen, 2016). Het POP en het Natuurbeheerplan 2016 zijn het meest relevant

Provinciaal Omgevingsplan 2009-2013 en Omgevingsverordening

Het provinciale beleid op het gebied van natuur en ecologie is gericht op de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur. In het plangebied zijn de belangrijkste natuurgebieden aangemerkt als Ecologische Hoofdstructuur (hier vallen de Natura 2000-gebieden onder, maar ook Appelbergen, Noordlaarderbos, Polder Oosterland, Besloten Venen, de overige delen van de Onner- en Oostpolder, polder Lappenvoort en Polder Glimmen). Reservaats- en beheersgebieden vormen tevens onderdeel van de EHS. Deze gebieden blijven in hoofdzaak in agrarisch beheer. Eigenaren kunnen hier echter op vrijwillige basis beheer-

pakketten afsluiten (gebruik maken van subsidieregelingen) voor een meer op natuur gericht beheer zoals weidevogelgebied of botanisch waardevol grasland. In Haren betreft dit onder meer een deel van de Ooster- en Onnerpolder.

Afbeelding 7.1. Ecologische Hoofdstructuur Groningen, Beheerdoeltypen, Natuurbeheerplan 2016

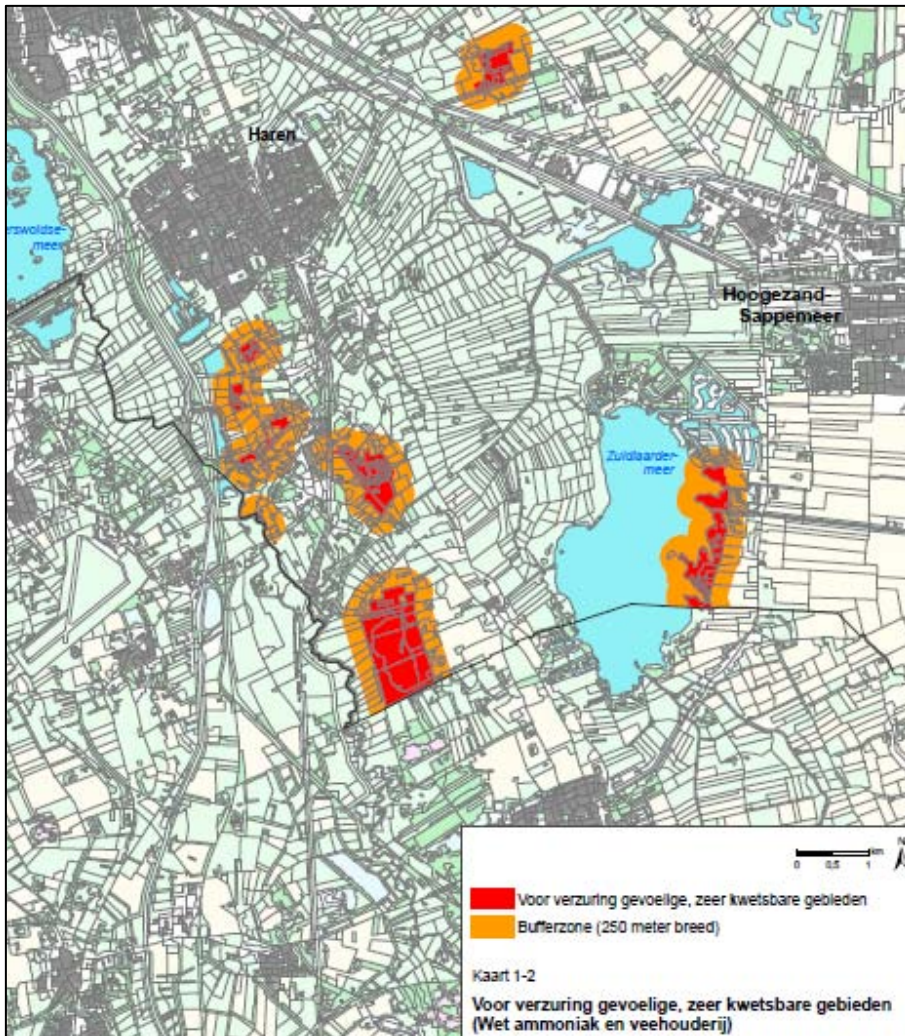
In de EHS-gebieden geldt een beschermingsregime om aanwezige natuurlijke waarden te waarborgen. In het geval van een ruimtelijke procedure worden ingrepen die effect hebben op EHS-gebieden door het bevoegd gezag, het college van Gedeputeerde Staten van de provincie, getoetst. Wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS mogen niet worden aangetast. Aantasting wordt alleen verdedigbaar geacht als aantoonbaar is dat het project van groot openbaar belang is en er geen redelijk alternatief bestaat. Hier geldt het zogenaamde 'nee, tenzij'-principe. Bij eventuele aantasting dient volledige

compensatie plaats te vinden. De Provincie Groningen heeft niet exact gedefinieerd wat zij onder de wezenlijke kenmerken en waarden verstaat. In algemene zin kan hieronder in ieder geval de huidige landschappelijke kenmerken en abiotiek, alsmede de hierin voorkomende flora en fauna begrepen worden, maar ook aspecten als duisternis en stilte. Deze waarden en kenmerken zijn zeer gebieds-specifiek en daarom moeilijk in algemene termen te vatten. Op afbeelding 7.1. worden de natuurdoelen van de EHS in beeld gebracht. In paragraaf 7.2.1 wordt verder uitgebreid op de kenmerken en waarden van de EHS ingegaan.

Naast de EHS wordt vanuit het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid ook ingezet op de bescherming van bos- en natuurgebieden buiten de EHS en weidevogel- en ganzengebieden buiten de EHS.

Wet ammoniak en veehouderijgebieden

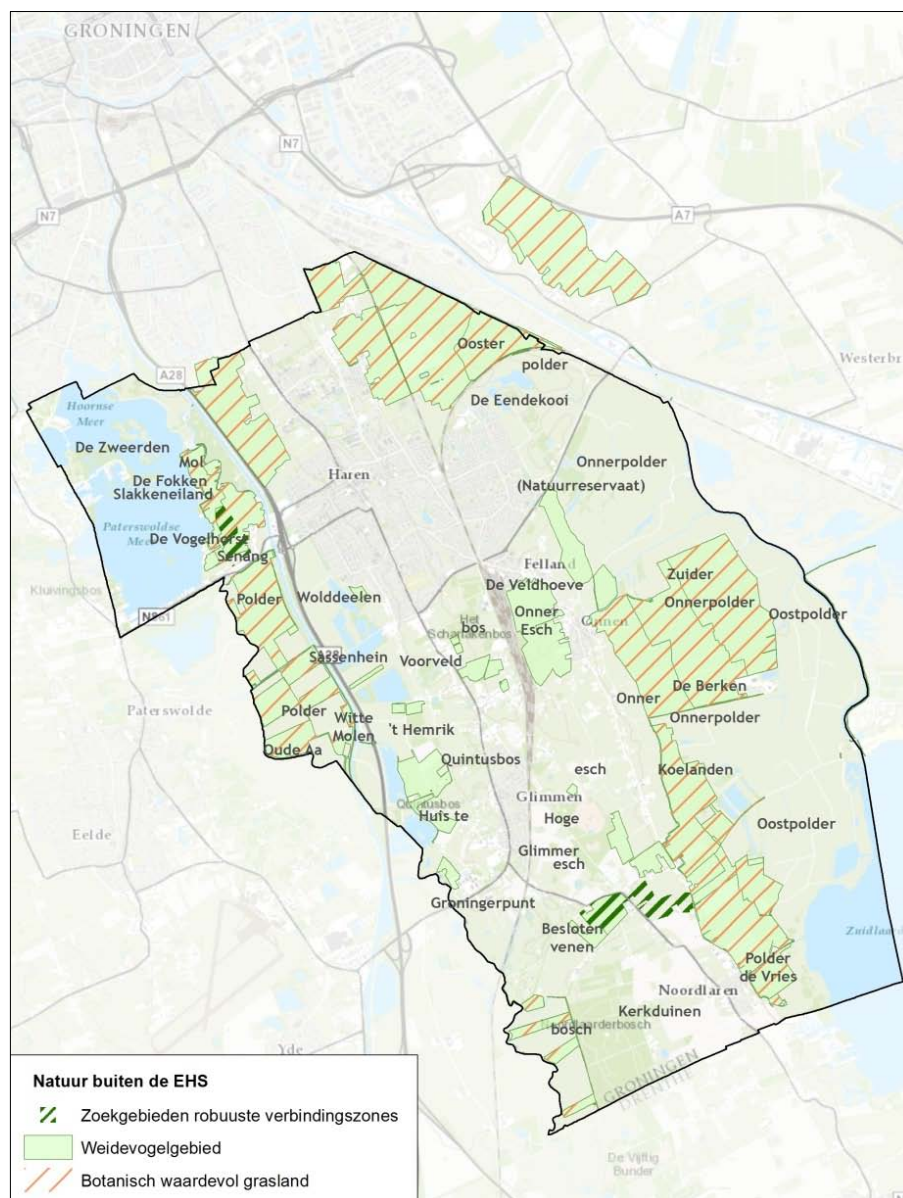
Sommige delen van de EHS zijn in het kader van de Wet ammoniak en veehouderij aangemerkt als een 'voor verzuringsgevoelig gebied' (wav-gebied), waarvoor binnen een zone van 250 m rondom beperkingen zijn opgelegd aan ontwikkelingen. In deze zone geldt onder meer een verbod op uitbreiding van intensieve veehouderij. In de gemeente Haren betreft het: Noordlaarderbos, Appelbergen en enkele bosjes ten westen van Glimmen.

Afbeelding 7.2. Ligging Wav gebieden in Haren (bron: provincie Groningen, 2016)

Natuur buiten de EHS

Vanuit het Provinciaal Omgevingsplan 2009-2013 en de Omgevingsverordening 2009 wordt verder ook ingezet op de bescherming van kenmerkende en belangrijke natuurwaarden buiten de EHS, zoals bossen en landbouwgronden (botanisch waardevol grasland en weidevogels). In deze gebieden wordt minimaal gestreefd naar een basiskwaliteit van natuur en landschap. De agrarische sector kan een belangrijke bijdrage leveren aan het realiseren en handhaven van de basiskwaliteit. De provincie stimuleert natuur op landbouwgronden via subsidies voor agrarisch natuurbeheer.

Figuur 7.3 Natuur buiten de EHS (bron: Natuurbeheerplan 2016)

De provincie vindt het van belang dat deze natuurwaarden voldoende worden beschermd tegen ruimtelijke ingrepen. Bij ingrepen in deze gebieden geldt dat rekening wordt gehouden met de aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie. Behoud en herstel van deze waarden worden zodanig ingepast in de hoofdfunctie dat geen belangrijke beperkingen ontstaan voor die hoofdfunctie.

Stilte en Duisternis

De provincie Groningen beschouwt duisternis en stilte als belangrijke kernkarakteristieken van de provincie. Lichtuitstoot en lawaai verstoren het dag-nachtritme, de oriëntatie en de rust van dieren en tasten de belevingswaarde van duisternis en stilte voor de mens aan. Bij nieuwe plannen en vergunningsverlening moet aandacht worden besteed aan lichthinder. Dat geldt vooral

voor de lichtuitstoot van agrarische bedrijven met ligboxenstallen. Het plangebied en de omgeving zijn niet aangewezen als aandachtsgebieden voor stilte en duisternis.

7.1.3

Beoordelingskader

Bij de effectbeoordeling wordt met name gekeken welke gevolgen het voorname op de natuur heeft ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Daarbij worden de effecten op de EHS, ecologische verbindingzones, overige natuurgebieden en natuurwaarden in het agrarisch gebied bepaald. Tenslotte worden de effecten op Flora- en faunawetsoorten in beeld worden gebracht.

Tabel 7.1 Beoordelingskader natuur

criterium	Methode
Effecten op natuurgebieden (Natura2000 en EHS-gebieden, EVZ's, overige natuurgebieden en natuurwaarden in agrarisch gebied)	Kwalitatief
Effecten op Flora en Fauna, met name gericht op beschermde soorten	Kwalitatief

7.2

Huidige situatie

Algemeen beeld van de natuur

Hoewel een groot deel van de gemeente Haren bestaat uit bebouwd gebied en gebied in agrarisch beheer, herbergt het plangebied een grote hoeveelheid aan ecologisch waardevolle gebieden. Met name de Natura 2000-gebieden zijn van groot ecologisch belang. Binnen de EHS wordt onderscheid gemaakt in bestaande natuur, water, nieuwe natuur gerealiseerd, nieuwe natuur nog te realiseren en beheersgebied. Daarnaast liggen er enkele natuurgebieden buiten de EHS. Hierna volgt een omschrijving van de relevante natuurgebieden die (deels) binnen het plangebied liggen.

7.2.1

Natura 2000-gebieden

In het plangebied liggen twee Natura 2000-gebieden, te weten:

- Zuidlaardermeergebied (groot deel binnen de gemeente)
- Drentsche Aa-gebied (klein deel binnen de gemeente)

Aan de Natura 2000 gebieden zijn instandhoudingsdoelstellingen toegekend: voor deze gebieden specifieke plantengemeenschappen en diersoorten. De effecten op de instandhoudingsdoelstellingen worden uitgebreid in beeld gebracht in hoofdstuk 12 Passende Beoordeling. De Natura 2000-gebieden vormen tevens onderdeel van de Ecologische hoofdstructuur. Hieronder volgt een beknopte omschrijving van beide gebieden. In hoofdstuk 12 worden deze gebieden nader omschreven.

Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied

Het noordoostelijke deel van het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied ligt binnen het plangebied. Het Zuidlaardermeergebied is aangewezen als Vogelrichtlijngebied en bestaat uit het ondiepe Zuidlaardermeer en een aangrenzend veenweidegebied dat aansluit op de Hondsrug. Het meer is omgeven door moerasgebieden die broedgelegenheid bieden aan verscheidene moerasvogels, zoals roerdomp, porseleinhoen en rietzanger.

De deels binnen het plangebied gelegen Onner- en Oostpolder zijn erg waardevol als broedgebied voor weidevogels en als rust- en foerageergebied voor watervogels en steltlopers. Op delen waar kwel optreedt wordt hier tevens ingezet op behoud en ontwikkeling van botanische waarden. De polders zijn gedeeltelijk ingericht als zomerpolder, waartoe aan de westkant van het Zuidlaardermeer de kade plaatselijk teruggelegd is om paaiplaatsen en een brede oeverzone te creëren.

Onnerpolder

Sinds maatregelen zijn getroffen ter vernatting van de polders aan de oostkant van het Drentsche Diep, zijn deze tevens interessant geworden voor watervogels. De hier foeragerende zwanen, ganzen en smienten slapen gedeeltelijk op het Zuidlaardermeer, waarschijnlijk samen met vogels uit de omliggende gebieden. In 2008 zijn in het gebied twee paartjes bevers uitgezet. De petgaten in de Oostpolder en de rietlanden aan de westzijde van het meer worden gevoed door regenwater en kwel vanuit de Hondsrug. De petgaten zijn voedselarm en zuur, en het water heeft een zwarte kleur door de venige ondergrond. In de rietlanden groeien plaatselijk veel veenmossen, waarmee deze gebieden plaatselijk Veenmosrietland vormen.

Harener Wildernis

In de Onnerpolder ligt de Harener Wildernis. Dit gebied bestaat uit moerasbos en graslanden. In het moerasbos groeien veenmossoorten en soorten als wilde kamperfoelie en oever- en draadzegge. Op enkele plaatsen staat wilde gagel. Recentelijk is in de Harener Wildernis ook krabbenscheer herontdekt, wat mogelijkheden biedt voor zeldzame libellensoorten als groene glazenmaker. De bodem van de Harener Wildernis is erg moerassig en verraderlijk. Daarom - en omdat het gebied zo kwetsbaar is - is het afgesloten voor publiek. In de Harener Wildernis broeden onder meer havik, buizerd, boomklever, blauwborst en kleine bonte specht. Het gebied vormt een ideaal rustgebied voor reeën, vossen en andere dieren.

Zuidlaardermeer

Natura 2000-gebied Drentsche Aa-gebied

Alleen het noordelijk deel van dit natuurgebied grenst aan de gemeente en ligt er voor een heel klein deel binnen. Het gebied is aangewezen voor een groot aantal vegetatietypen als diersoorten.

Moerasvogels als blauwborst, rietzanger en af en toe de bruine kiekendief zijn vooraansnog niet erg talrijk, maar komen wel op verschillende plekken voor. Broedvogels van kruidenrijke graslanden als kwartel, kwartelkoning en paapje vertonen wisselende aantallen. Naast waardevolle vochtige en drogere schraalgraslanden en veenvormende begroeiingen komen enkele dotterbloemhoilanden van de associatie *Ranunculo-Senecionetum aquatici* en grote zeggenmoerassen (verbond *Caricion gracilis*) voor. De graslanden van de Drentsche Aa vormen één van de weinige Nederlandse gebieden waar de watersnip het relatief goed doet. Omdat het in het land zo slecht gaat met deze soort, is behoud van de populatie op het huidige hoge niveau (ten minste honderd paren) gewenst. De meanderende benedenloop van de Drentsche Aa behoort tot de rijkste beken van Nederland als het gaat om visfauna. De Drentsche Aa is bijvoorbeeld een van de weinige beken in ons land waarvan een paaipopulatie van de rivierprik bekend is. Ook komen bittervoorn, grote en kleine modderkruiper en rivierdonderpad voor in het gebied.

De Drentsche Aa (Glimmen)

Overige EHS-gebieden

Noordlaarderbos

Het Noordlaarderbos is rond 1880 aangeplant als productiebos, maar door gericht beheer betreft het inmiddels een gevarieerd en soortenrijk gemengd bos met een rijke vogel- en zoogdierenpopulatie. Tot de broedvogelbevolking horen roofvogels als sperwer, havik en ransuil en spechten als kleine bonte, grote

bonte en zwarte specht. Naast verschillende soorten vleermuizen komen beschermde zoogdieren als das en steenmarter voor.

Appèlbergen

Appèlbergen vormt een natuurgebied ten oosten van Glimmen. Appèlbergen ligt op de Hondsrug en is ongeveer 40 hectare groot. Het bestaat uit dicht en open bos, vliegdennen, heide, stuifzanden en moerassen. Er komen verschillende bijzondere planten voor, zoals klokjesgentiaan, wolverlei, en gevlekte orchis. Het gebied was vroeger rijk aan reptielen, waaronder adder en levendbarende hagedis. Ook konijnen, egels en reeën kunnen gezien worden. Doordat de woeste gronden van Appèlbergen nooit zijn ontgonnen, komen er veel stuifzandheuvels voor met een karakteristieke aan stuifzanden verbonden flora en fauna, waaronder graafwespen en -bijen.

Appèlbergen

Polder het Oosterland en Polder Glimmen

In deze vochtige, van oudsher, beekdaloeverlanden, bevinden zich waardevolle graslanden met associaties van onder meer dotterbloemverbond. Met name langs de slootoevers bevinden zich soortenrijk vegetaties. Het gebied is tevens van waarde als foerageergebied voor ganzen, eenden en zwanen en als broedgebied voor weidevogels.

Diverse kleine bosjes, graslanden en houtsingels

Het Quintusbos heeft de allure van een oud landgoedbos met statige beukenlanen. Het is een oud loofbos met plaatselijk waardevolle ondergroei en rijke zoogdieren- en vogelpopulatie. Ook de rest van de EHS ten westen van Glimmen is voor zowel flora en fauna waardevol. Door de afwisseling van singels, bosjes en graslanden is de soortenrijkdom van planten en dieren hoog. Door de hoge recreatiedruk en betrekkelijk geringe oppervlakte van het gebied ontbreken echter verstoringsgevoelige en zeldzame diersoorten.

Quintusbos

Scharlakenbos

Dit fraaie bos in Haren is een voortzetting van de bossen van Appèlbergen en het Noordlaarderbos. Het is een afwisselend bos van loof- en naaldbomen. Het gebied is gevarieerd en niet geheel gesloten. Het bos wordt hier en daar doorkruist met slootjes met poelslakken en een rijke waterplantenvegetatie. De ondergroei van het bos bevat veel varens, zoals mannetjesvaren, wijfjesvaren, brede stekelvaren, eikvaren, dubbelloof en de zeldzame koningsvaren. De inhammen van het bos betreffen weilanden welke worden omringd door houtwallen. Er zijn veel vogels waar te nemen, waaronder niet alledaagse vogelsoorten als gekraagde roodstaart, appelvink en diverse soorten spechten. Ook het bomensortiment is gevarieerd met onder andere lijsterbes, berk en zomereik, beuk en witte acacia.

Robuuste verbindingzones

In de oorspronkelijke plannen voor de Ecologische Hoofdstructuur was een deel van de EHS bestemd voor brede verbindingen tussen natuurgebieden, de zogenaamde robuuste ecologische verbindingen. Daarvoor zijn afspraken vastgelegd in de bestuursovereenkomst voor het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). Binnen het plangebied ligt een tracé van de Natte As, een Robuuste verbindingzone die moerasgebieden van Friesland en Groningen en Duitsland met elkaar verbindt. Deze zogenaamde 'Natte As-Noord' loopt van het Hunzedal via het Zuidlaardermeer naar de Drentsche Aa, het Paterswoldse meer en verder via de Eelder- en Peizermeden naar het Leekstermeer. Het Programma Landelijk Gebied stimuleert de realisering van deze robuuste verbindingzone in combinatie met de ontwikkeling van recreatie, het behoud van landschap en cultuurhistorie en ruimte voor waterberging.

Natuur buiten de EHS

Landgoederenzone

De landgoederenzone tussen Glimmen en Haren wordt gekenmerkt door een kleinschalig afwisselend landschap met veel struweel, gazons, heggen, singels bosjes weelderige tuinen. Ook hier zijn veel natuurwaarden te vinden in de vorm van onder meer een rijke vogelpopulatie, (onder andere boomklever, appelvink, diverse spechtensoorten, ransuil, sperwer) en zoogdieren, zoals eekhoorn, egel, wezel, hermelijn, en diverse vleermuissoorten.

Ganzen- weidevogelgebied

Het ganzenfoeragegebied uit het Provinciaal Omgevingsplan omvat hoofdzakelijk de polders behorende tot het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeer. Echter ook buiten dit Natura 2000-gebied, oostelijk van de weg tussen Onnen en Noordlaren (Zuidveld) is een brede zone aangeduid als ganzenfoeragegebied. Hier foerageren 's winters soms grote aantallen kolganzen en grauwe ganzen.

Paterswoldsemeer

De oeverlanden van het Paterswoldse meer, de polders ten oosten van de A28, tussen Groningen en Haren en de Esser polder zijn in het provinciaal beleid aangeduid als weidevogelkerngebied. Hier komen in redelijke aantallen nog scholekster en Kievit tot broeden en plaatselijk ook kritische soorten als grutto en tureluur.

Paterswoldse meer en Hoornsche Dijk

Langs de Hoornsche dijk loopt het meanderende Hoornsche diep. Het water is bijzonder visrijk. In het aangrenzende wilgenvloedbos komen vrij zeldzame broedvogels voor als baardman, ijsvogel en blauwborst. Daarnaast komen relatief hoge dichtheden algemenere soorten zangvogels voor als zwartkop, kleine karekiet, fitis en tjiftjaf. Vermeldenswaard is dat het gebied in 2010 enige tijd

is bezocht door een bever. De oevers van het Hoornsche Diep en Paterswoldse meer (buiten plangebied) zijn rijk aan water en moerasvogels, zoals rietzanger, kleine karekiet, fuut en meerkoet. In herfst en voorjaar wordt het meer incidenteel bezocht door roofvogels als visarend en bruine kiekendief.

Wilgenvloedbos langs de Hoornsche dijk

7.2.2

Flora- en faunawetsoorten

Voor het buitengebied van de gemeente Haren is een bureau-inventarisatie uitgevoerd in de vorm van een quickscan van de voorkomende of te verwachten beschermde soorten. Deze inventarisatie sluit aan op de informatie die nodig is voor de onderbouwing van onderhavig plan en vormt daarmee geen uitputtende veldinventarisatie.

De meeste beschermde dieren en planten komen hoofdzakelijk voor in de natuurgebieden (met name Natura 2000-gebieden en EHS) binnen het plangebied, waarmee zij over het algemeen reeds voldoende worden beschermd. Deze paragraaf richt zich dan ook voornamelijk op welke van de beschermde soorten buiten de natuurgebieden kunnen worden verwacht.

Bronnen

Voor de inventarisatie van de Flora- en faunawetsoorten is onder meer gebruikgemaakt van provinciale atlasgegevens, Ravon, databanken, verspreidingsatlassen, waarnemingsoverzichten, rapporten en websites. Tevens is gebruikgemaakt van een recente opgave van de Quickscanhulp.nl (30 maart 2016). Hiermee wordt een volledige opgave verkregen van alle voorkomende tabel 2- en 3-soorten in de gehele gemeente. Deze opgave is opgenomen in bijlage 4 van dit planMER. De belangrijkste soorten en hun voorkomen worden hieronder besproken.

7.3

Flora

Voor de meeste beschermde plantensoorten geldt dat deze voorkomen in de natuurgebieden binnen de gemeentegrenzen, namelijk de Natura 2000-gebieden, de EHS-gebieden en 'bos- en natuurgebieden' (buiten de EHS). Hieronder vallen de middelzwaar beschermde gele helmblom, gevlekte orchis, kleine zonnedauw, klokjesgentiaan, steenanjer, lange ereprijs en wilde gagel. In het plangebied komt ook buiten de beschermde gebieden een aantal bijzondere en beschermde soorten voor. De licht beschermde gewone dotterbloem en zwanenbloem komen verspreid voor in en langs de sloten en natte terreindelen in het buitengebied. De middelzwaar beschermde rietorchis kan op enkele plaatsen langs wegbermen, zoals de Oosterweg in Haren, worden aangetroffen evenals het licht beschermde grasklokje. De middelzwaar beschermde tongvaren kan groeien op vochtige muren. Enkele soorten, waaronder de middelzwaar beschermde maretak, bevinden zich in de Hortus Haren en zijn daar naar alle waarschijnlijkheid geïntroduceerd.

7.4

Fauna

7.4.1

Vleermuizen

Vleermuizen (allen streng beschermd) komen in het hele plangebied voor. In het buitengebied vastgestelde soorten zijn: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, tweekleurige vleermuis, gewone grootoorvleermuis, watervleermuis en meervleermuis. De laatste soort is bij het Paterswoldse meer en het Zuidlaardermeer aangetroffen. Watervleermuis is onder meer op het Hoornsche Diep en de beken te vinden. Voor alle soorten vleermuizen geldt dat ze een netwerk van verblijfplaatsen hebben, waarin ook kraamkolonies, baltsplaatsen en winterslaapplaatsen zijn opgenomen. De meeste vleermuizen veranderen regelmatig van dagrustplaats. Afhankelijk van de soort kunnen dit gebouwen of holten in bomen zijn. Verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen onder meer worden aangetroffen in woningen en agrarische bebouwingen. Met name oude dikke bomen met holten kunnen grote kolonies watervleermuis of rosse vleermuis bevatten en zijn daarmee zeer waardevol voor de lokale populatie. Agrarische erven, grote tuinen, bosjes en houtsingelgebieden vormen daarnaast waardevol foerageergebied.

Rosse vleermuis en tweekleurige vleermuis vliegen deels op grote hoogten en gebruiken grootschalige open gebieden, zoals de meren. De meeste soorten gebruiken lijnvormige landschapselementen om zich te oriënteren bij het vliegen van slaapplek naar jachtgebied en weer terug. Dit kunnen bijvoorbeeld bredere watergangen zijn, bosranden of opgaande lijnvormige beplantingen als

heggen en singels. De watergangen en beplanting worden ook gebruikt om te foerageren. Een groot deel van het buitengebied van Haren is daarmee van belang voor vleermuizen.

7.4.2

Overige zoogdieren

In het buitengebied komen veel kleine licht beschermde zoogdieren voor zoals egel, mol en verschillende woelmuizen, spitsmuizen en ware muizen. Uit het buitengebied van Haren zijn waarnemingen bekend van de streng beschermde waterspitsmuis (Oostpolder) en middelzwaar beschermde steenmarter (Noordlaarderbos en Haren). Verder is de eekhoorn (middelzwaar beschermd) wijd verbreid in het Hondsruggebied en Haren. Tot slot komt ook de das (streng beschermd) voor in het Noordlaarderbos en Appèlbergen (waarneming Leemweg). Aangenomen mag worden dat ook het omliggende agrarische gebied deel uitmaakt van het foerageergebied van de das. In het Zuidlaardermeer, Hoornsche Diep en Paterswoldse Meer zijn waarnemingen bekend van de zwaar beschermde bever. Sinds eind 2011 wordt regelmatig een otter waargenomen in het Zuidlaardermeer.

Eekhoorn

7.4.3

Vogels

Het buitengebied van Haren vormt geschikt leefgebied van een groot aantal vogelsoorten. Aangezien alle inheemse vogelsoorten beschermd zijn, worden deze hier niet allemaal besproken. Ook de weidevogelgebieden en ganzenfoerageergebieden zijn reeds besproken. Deze gebieden bevinden zich vooral in de polders rond het Zuidlaardermeer. De openheid en vochtige omstandigheden maken deze gebieden aantrekkelijk voor weidevogels en ganzen. Het buitengebied biedt nestgelegenheid aan een aantal soorten waarvan de

nestplaatsen alsmede de foerageergebieden jaarrond zijn beschermd. Dit betreft de rond bebouwing voorkomende huismus en kerkuil, en in het overige gebied ooievaar, roek, havik, buizerd, sperwer en ransuil.

7.4.4

A m f i b i e ë n

In het gehele buitengebied kunnen licht beschermde amfibieënsoorten zoals bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander en meerkikker worden verwacht. Het buitengebied vormt daarnaast leefgebied voor de streng beschermde heikikker. Deze soort is naar verwachting echter beperkt tot de natuurgebieden, in het bijzonder Appèlbergen en de Onnerpolder. In de Oosterpolder (oostelijk van Haren) zijn waarnemingen gedaan van de streng beschermde poelkikker.

7.4.5

R e p t i e l e n

In de gemeente Haren komt levendbarende hagedis voor. Het voorkomen is vooral beperkt tot het natuurgebied Appèlbergen. Ook de adder kwam tot voor kort in Appelbergen voor. Door het abrupt verhogen van de waterstand enige jaren geleden, gecombineerd met een te hoge recreatiedruk op de droge delen, is de soort in de gemeente Haren waarschijnlijk recentelijk uitgestorven.

7.4.6

V i s s e n

In het buitengebied komen enkele beschermde vissoorten voor. In de Drentsche Aa komen de middelzwaar beschermde rivierdonderpad en de streng beschermde bittervoorn voor. Daarnaast komt bittervoorn waarschijnlijk verspreid in het plangebied voor in heldere sloten met zwanenmossel. De eveneens streng beschermde grote modderkruiper komt voor in de Drentsche Aa en het Zuidlaardermeer, maar mogelijk ook daarbuiten. Tenslotte kan de middelzwaar beschermde kleine modderkruiper in een groot deel van de watergangen in het buitengebied worden aangetroffen.

7.4.7

L i b e l l e n e n v l i n d e r s

In de Oosterpolder zijn waarnemingen bekend van de streng beschermde groene glazenmaker. Door de aanwezigheid van krabbenscheer vormt dit een voortplantingslocatie van de soort. Nabij Sassenhein is tevens de streng beschermde gevlekte witsnuitlibel waargenomen. Er zijn geen waarneming van andere wettelijk beschermde ongewervelde dieren bekend binnen plangebied.

7.5

Autonome ontwikkeling

NATUURGEBIEDEN	In de bestaande natuurgebieden wordt een beleid gevoerd om de bestaande waarden te behouden en waar mogelijk te versterken. Maatregelen bestaan onder andere uit de verhoging van de grondwaterstanden, het waar mogelijk herstellen van kwelstromen, het open houden van het terrein ten behoeve van grazende vogels, de ontwikkeling van (riet)moerasgebied en plaatselijk een verschrallingsbeheer. Deze maatregelen leiden tot een verhoging van de natuurkwaliteit en behoud en herstel van een kwetsbare en streekeigen flora en fauna.
WATERKWALITEIT	Ten gevolge van regulier beleid op nationaal niveau, zal de waterkwaliteit naar verwachting langzaam verbeteren. Ook door de verscherpte mestwetgeving zullen de nutriënten in het oppervlaktewater naar verwachting afnemen. In welke mate is moeilijk te voorspellen. Deze ontwikkelingen zullen in nog onbekende mate positieve gevolgen hebben voor de natuurwaarden. Anderzijds is momenteel nog steeds een landelijk proces gaande van een netto afname van een aantal soorten planten en dieren onder meer ten gevolge van recente ontwikkelingen met betrekking tot verstedelijking, intensivering en schaalvergroting van de landbouw. Deze processen spelen met name buiten de Natura 2000-gebieden en EHS. In de gemeente Haren is schaalvergroting amper van betekenis.
LANDBOUW	In het landelijk gebied wijzigt het gebruik van gebouwen en gronden, mede als gevolg van veranderingen in de landbouw. Het aantal agrarische bedrijven neemt al jaren af. Deels komt dat doordat het steeds lastiger is voldoende inkomsten uit de agrarische activiteiten te halen en er steeds strengere eisen worden gesteld aan agrarische bedrijven. Aan de ander kant groeien de zittende agrarische bedrijven of ontplooiën de bedrijven nevenactiviteiten. Door deze ontwikkelingen is het mogelijk meer ruimte te creëren voor natuurlijk beheer van gronden en het omvormen van agrarische naar natuurfuncties.

7.6

Effecten

7.6.1

Het voornemen

Door nieuwe ontwikkelingen kunnen belangrijke natuurwaarden worden verstoord of zelfs verloren gaan. Daarnaast is het mogelijk dat door nieuwe ontwikkelingen de bestaande waarden worden versterkt. Belangrijk hierbij is vooral wat de mogelijke consequenties zijn voor de belangrijke natuurgebieden en de beschermde soorten. De effecten van het voornemen zijn vergeleken met de autonome ontwikkelingen.

In het voornemen wordt ervan uitgegaan dat in het bestemmingsplan onder voorwaarden een verdere uitbreiding van de agrarische sector mogelijk zal zijn, met name in de melkveehouderij. In een worst-case scenario –alle uitbreidingsmogelijkheden worden benut– zal daarmee de ammoniakemissie toenemen, ondanks de huidige emissiearme systemen.

Verzuring en vermesting

Verzuring ontstaat als gevolg van verontreiniging van de lucht met de stoffen zwaveldioxide, ammoniak en stikstofoxiden. Deze gassen reageren met elkaar en worden omgezet in onder andere salpeterzuur en zwavelzuur. Deze stoffen kunnen leiden tot verzuring van bodem en water en kunnen planten en materialen aantasten. Landbouw, verkeer en de industrie zijn de belangrijkste bronnen van verzurende stoffen. De groei en intensivering van de landbouwsector heeft geleid tot overmatige toevoer van stikstof en fosfaat (vermesting). Hierdoor verslechterde de kwaliteit van het ondiepe grondwater en het oppervlaktewater. Vermesting speelt niet alleen via uit- en afspoeling, maar ook via depositie van ammoniak werkt de overbesteding in de landbouw door naar het milieu in de vorm van vermesting en verzuring van natuur. De ecologische effecten van vermesting door stikstof zijn echter belangrijker geworden dan de verzurende effecten van zwavel en stikstof. De effecten ten gevolge van de landbouw, met name intensieve veehouderij zijn derhalve het grootst. Ook de uitbreidingen in de melkveehouderij kunnen een bijdrage leveren aan de ammoniakdepositie.

Effecten op de EHS

De effecten ten gevolge van ammoniak op Natura 2000-gebieden binnen en in de omgeving van het plangebied zijn beschreven in hoofdstuk 12 Passende Beoordeling. Ook de overige natuurgebieden en natuurwaarden zowel binnen als buiten de EHS ondervinden schade van vermesting en verzuring afkomstig uit de landbouw, zij het in iets mindere mate dan de schrale en kwetsbare vegetaties in de Natura 2000-gebieden. De bossen, poelen en beekdalgraslanden binnen de EHS hebben wel wat te lijden van stikstofdepositie. Ook hier leidt dit tot een armere flora en daarmee indirect tot een armere fauna. In bijlage 8 zijn Aeries-berekeningen opgenomen waarin de stikstofdepositie op verzuringsgevoelige Natura 2000-gebieden is weergegeven. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen de huidige situatie en het voornemen.

De uitgangspunten voor deze berekeningen zijn beschreven in hoofdstuk 2.5. en uitgebreider in bijlagen 6 en 7. Op het Drentsche Aa-gebied kan de depositie toenemen met circa 25 mol/ha/jaar. Gezien de zeer kwetsbare habitattypen die hier aanwezig zijn, kan dit een negatief effect genereren (-). Effecten zijn ook te verwachten op natuurgebieden die op de Hondsrug zijn gelegen. Hier liggen relatief veel bedrijven. Naar schatting vindt hier in het worstcase-scenario (maximale opvulling ten gevolge van het voornemen) een toename plaats van 20-50 mol N/ha/jaar. Met name veentjes, schraalland en heide zijn gevoelig voor depositie van stikstof. Het natuurgebied Appèlbergen ondervindt hier dan ook mogelijk negatieve effecten van. Een toename van 50 mol kan

licht negatieve effecten veroorzaken op deze natuurgebieden. Over het algemeen zijn de bosgebieden zoals Quintusbos en Noordlaarderbos iets minder gevoelig, maar ook hier zijn de effecten licht negatief (0/-). Het Zuidlaardermeergebied is minder gevoelig voor stikstof en dat geldt ook voor dat deel van het Drentscha Aa-gebied voor zover dit binnen de gemeentegrenzen is gelegen. De buiten de gemeente gelegen veentjes en heide zijn echter wel zeer gevoelig (zie Passende beoordeling, hoofdstuk 12). Hoewel de provincie Groningen de wezenlijke kenmerken en waarden niet exact heeft gedefinieerd, kan in elk geval de aan de EHS gekoppelde biodiversiteit als wezenlijke waarde worden aangemerkt (zie Provinciale Verordening). Zoals hiervoor uiteengezet is, kan ten gevolge van een stikstofdepositietoename de biodiversiteit iets afnemen. Daarmee kan worden geconcludeerd dat ten gevolge van het voornemen het effect op de EHS negatief kan zijn (-).

Het Scharlakenbos, de Landgoederenzone en de gebieden langs de Hoornsche Dijk zijn over het algemeen licht gevoelig voor ammoniakdepositie. Het effect op deze natuurgebieden is licht negatief. Het ganzenfoerageergebied is niet gevoelig voor stikstof.

Effecten op Flora- en faunawetsoorten

Watergebonden soorten

Een toename van stikstof heeft indirect negatieve effecten op de waterkwaliteit. Hierdoor neemt de kwaliteit van het leefgebied af voor een aantal wettelijk beschermde amfibieën, libellen, vissen, planten en waterspitsmuis. In de meeste wateren betreft het licht beschermde amfibieënsoorten als bruine kikker, kleine watersalamander en gewone pad. Middelzwaar beschermde soorten die binnen het plangebied kunnen worden benadeeld zijn waterdrieblad, wilde gagel, kleine modderkruiper en rivierdonderpad. Ten aanzien van streng beschermde soorten betreft het met name de kwetsbare libellensoorten gevlekte witsnuitlibel en groene glazenmaker en mogelijk heikikker en poelkikker. Ook waterspitsmuis die deels afhankelijk is van een goede waterkwaliteit kan effecten ondervinden van een toename van de stikstofdepositie. Op voornoemde watergebonden beschermde dier- en plantensoorten heeft de ammoniakdepositie van het voornemen (worstcasescenario) een licht negatief effect (0/-).

Overige flora

De in het gebied aanwezige schrale heide en graslandvegetaties met onder meer klokjesgentiaan, ronde zonnedauw, lange ereprijs en orchideeënsoorten hebben zwaar te lijden onder vermessing. Genoemde soorten betreffen allemaal middelzwaar beschermde soorten. Onder invloed van schaalvergroting en de bijkomende toename van stikstofdepositie kunnen negatieve effecten ontstaan op deze soorten. Op de overige plantensoorten heeft een toename van stikstofdepositie geen tot hooguit een licht negatief effect.

Overige fauna

In Appèlbergen komt de middelzwaar beschermde levendbarende hagedis voor. Het biotoop van deze soort is gevoelig voor stikstofdepositie. Een beperkte toename van stikstofdepositie kan hiermee een licht negatief effect hebben op deze soorten. Op beschermde vogels en overige zoogdieren heeft een toename van stikstofdepositie naar verwachting een indirect effect in de zin dat het van invloed kan zijn op het voedselaanbod.

Optische verstoring

Kleinschalig kamperen

Onder voorwaarden is in het buitengebied van Haren kleinschalig kamperen mogelijk. Gezien de nadere randvoorwaarden gaat het om een beperkt aantal locaties (circa 20) die kunnen worden gerealiseerd. Het maximaal aantal plaatsen voor een minicamping is 15. De locaties voor kleinschalig kamperen liggen echter niet in Natura 2000-gebieden, EHS en op essen. Indien deze locaties dicht tegen waardevolle natuurgebieden aan zijn gelegen, kunnen ze in beperkte mate negatieve effecten veroorzaken op verstoringsgevoelige fauna. Doordat het in natuurgebieden drukker wordt, kan dit negatieve gevolgen hebben voor sommige soorten broedvogels (met name grondbroeders) en zoogdieren (ree en das). Dit doet zich vooral voor als de toegankelijkheid van natuurgebieden groot is en de dichtheid aan paden, vergeleken met de schaal van het gebied, hoog is. Door de kleinschaligheid van de minicampings en het uitsluiten van gevoelige gebieden, zijn de effecten echter gering (0/-). De Drentsche Aa en het Zuidlaardermeergebied hebben qua recreatieve ontsluiting een beperkte toegankelijkheid. Verstoringgevoelige fauna wordt hier minder snel negatief beïnvloed. Daar komt bij dat de relatieve toename van het aantal recreanten ten gevolge van de maximale mogelijkheden voor het kleinschalig kamperen in de natuurgebieden heel gering is. In de overige natuurgebieden is nu al sprake van een behoorlijke recreatiedruk, met name op zon- en feestdagen. Een toename ten gevolge van meer mogelijkheden voor het kleinschalig kamperen heeft ook hier weinig effect (0/-). Van belang is dat er in elk geval geen nieuwe recreatieve infrastructuur bijkomt. De effecten op Natura 2000-gebieden worden beschreven in hoofdstuk 12.

Fysieke aantasting

Uitbreiding agrarische bouwpercelen

Een zeer klein aantal (3) agrarische bedrijven is gelegen in de EHS. Indien deze bouwpercelen worden uitgebreid, is er sprake van een fysieke aantasting van EHS-gebied. Doorgaans zijn de natuurwaarden en ook de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS in de directe omgeving van agrarische bedrijven vrij laag. Er is al sprake van een verstoringszone ten aanzien van de fauna en ten aanzien van de flora is er meestal sprake van vrij intensief beheer. Er blijft echter sprake van een beperkte aantasting van de oppervlakte. Het effect wordt ingeschat als gering negatief. Omdat uitbreiding van het bouwperceel in

deze gevallen altijd afgestemd zal moeten worden met de provincie, is een negatief effect altijd te mitigeren, dan wel te compenseren.

Flora- en faunawetsoorten en fysieke aantasting

Voor de ontwikkeling van een agrarisch bedrijf waarbij het agrarisch vlak wordt vergroot tot 1,5 ha is de herinrichting van het bouwvlak soms nodig. De werkzaamheden die hierbij een milieueffect op Flora- en faunawetsoorten hebben, zijn:

- De sloop van bestaande stalgebouwen. De sloop van de bestaande stalgebouwen is nodig om ruimte te maken voor het bedrijf, goede inrichting van het bouwperceel en de bouw van nieuwe stalgebouwen.
- Het verwijderen van bestaande bomen en struiken. Bij de herinrichting van het bouwperceel staan de bestaande bomen en struiken die gebruikt werden voor de landschappelijke inpassing vaak niet op de juiste plaats. Voor de goede inrichting van het vlak is dan ook het verwijderen van de bestaande bomen en struiken nodig. Om de goede landschappelijke inpassing van het bedrijf te waarborgen, is ook het aanbrengen van nieuwe bomen en struiken nodig.
- Het dempen van bestaande watergangen. Ook de bestaande watergangen om een agrarisch bedrijf liggen bij de herinrichting van het bouwperceel vaak niet op de juiste plaats. Het dempen van deze watergangen is dan ook nodig voor de goede inrichting van het vlak. Om een goede waterhuishoudkundige situatie te waarborgen, is ook de aanleg van nieuwe watergangen om het vergrootte bouwvlak nodig.
- Ten gevolge van het vergroten van het bouwvlak neemt de verstoringszone om het bedrijf toe.

Sloop van gebouwen

Milieueffecten op beschermde planten worden niet verwacht. Plaatselijk zou tongvaren op oude muren van agrarische gebouwen kunnen voorkomen. De kans dat bij sloop van agrarische gebouwen tongvaren verloren gaat, is echter klein. Wel is bij de sloop het vernietigen van verblijfplaatsen van vleermuizen en vogels (huismus en kerkuil) mogelijk. Alvorens tot sloop over te gaan, is daarom vooraf aanvullend Flora- en faunawetonderzoek nodig.

Verwijderen van bomen en struiken

Behalve enkele soorten broedvogels worden zwaar beschermde soorten in de bomen en struiken niet of nauwelijks verwacht. Wanneer het verwijderen van bomen en struiken buiten het broedseizoen plaatsvindt, worden ten hoogste effecten op de licht beschermde soorten verwacht. Deze effecten betreffen dan het vernietigen van verblijfplaatsen en het mogelijk doden van enkele licht beschermde amfibieën en muizen. Over het algemeen bieden de agrarische erven geen optimaal biotoop voor zwaarder beschermde soorten als poolkikker en heikikker.

Door het verwijderen van bomen en struiken bij een agrarisch bedrijf kunnen vliegroutes en foerageergebied van vleermuizen worden verstoord. Het vergro-

ten van de bouwkaavel tot maximaal 1,5 ha kan alleen plaatsvinden onder de voorwaarde dat: "er sprake is van een goede landschappelijke inpassing". Dit betekent vaak dat het aanbrengen van nieuwe bomen en struiken nodig is. Hierdoor is er ten hoogste sprake van een tijdelijk en gering verstorend effect (0).

Dempen van watergangen

In de watergangen om de agrarische bedrijven kunnen licht beschermde amfibieën voorkomen. Plaatselijk kunnen in iets grotere watergangen bittervoorn en kleine modderkruiper voorkomen. Omdat in de praktijk slechts kleine slootjes en hooguit delen hiervan zullen worden gedempt en geen grotere watergangen, zijn er geen wezenlijke effecten op deze strenger beschermde dieren te verwachten. Het leefgebied van andere strenger beschermde soorten als gevlekte witsnuitlibel en groene glazenmaker ligt verder meer in de afzonderlijke (moerasachtige) oppervlaktewateren, in bijvoorbeeld heideterreinen. Er kunnen wel negatieve effecten optreden op licht beschermde soorten als bruine kikker en groene kikker. De in verhouding, beperkte grootte van de te dempen watergangen in overweging nemende, alsmede de kans dat streng beschermde soorten rondom het erf voorkomen klein is, is de verwachting dat het effect gering is (0/-).

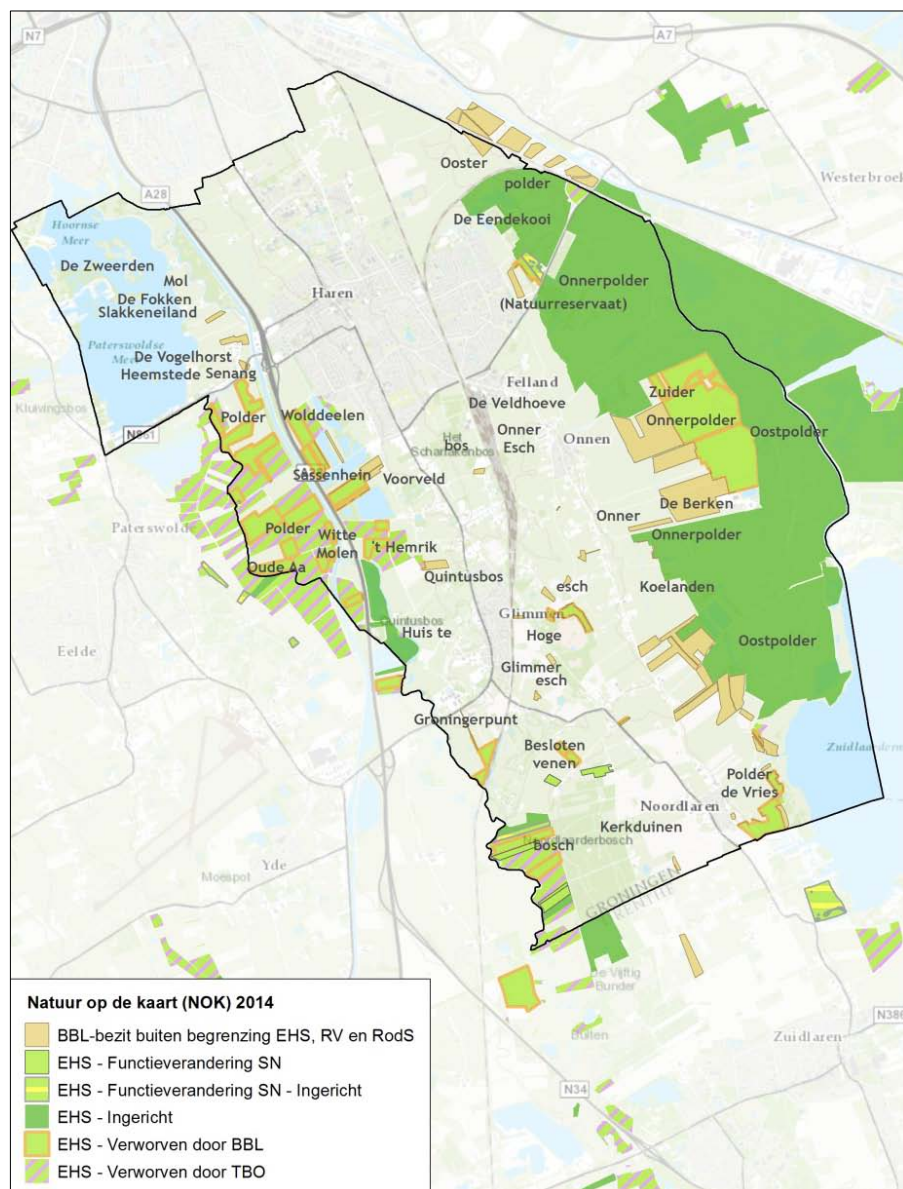
Toename van de verstoringszone

In de bos- en natuurgebieden direct gelegen rondom agrarische bedrijven kunnen verblijfplaatsen van das en nesten van jaarrond beschermde vogels voorkomen. Dit speelt vooral op de Hondsrug. De bosgebieden zelf worden bij het vergroten van de agrarische bouwvlakken niet aangetast, maar bij het vergroten van een vlak kan wel de verstoringszone worden verplaatst waardoor de mogelijke verblijfplaatsen binnen de verstoringszone komen te liggen. Dit is ook van toepassing op nestplaatsen van roofvogels. Omdat er om de bestaande agrarische bedrijven al een verstoringszone aanwezig is en de verblijfplaatsen in besloten kleine bosjes voorkomen, is de verstoring echter erg klein. Daarbij moet er, zoals hiervoor is opgemerkt, bij het vergroten van het agrarisch vlak sprake zijn van een goede landschappelijke inpassing. Door deze maatregelen wordt het toch al geringe effect nog verder verkleind. Met andere woorden, de kans dat het verschuiven van de verstoringszone net het verschil uitmaakt ten aanzien van het wel of niet functioneren van een dassenburcht of roofvogel-nest is klein. Het effect wordt dan ook als gering negatief ingeschat. De afname van foerageergebied voor das en vleermuizen vanwege van het vergroten van de agrarische bouwvlakken wordt als te verwaarlozen geacht. De milieueffecten van het vergroten van het bouwvlak tot maximaal 1,5 ha zijn over het algemeen klein (0/-).

Verdroging

Tot slot kan diepe grondbewerking ten behoeve van de landbouw, zoals diep ploegen, het wijzigen van het greppel- en slotenpatroon en het aanleggen van diepe drainage een verdrogend effect hebben op nabijgelegen natuurgebieden. Afhankelijk van de situatie ter plaatse, bodemopbouw en dergelijke, kunnen

effecten optreden over een afstand van 1.000 m. Vochtige heide, vennen en beekdalgraslanden zijn met name gevoelig voor verdroging. Verdroging van natuurgebieden kan rechtstreeks leiden tot het verdwijnen van beschermde aan natte omstandigheden gebonden plantensoorten of dieren en leiden tot verruiging van gebieden waardoor indirect beschermde soorten worden bedreigd. In de gemeente Haren wordt dit effect ingeschat als licht negatief; er zijn relatief weinig bedrijven, dit zijn hoofdzakelijk melkveehouderijen. Bovendien is de waterhuishouding in en rond de grotere natuurgebieden over het algemeen goed geregeld.

Afbeelding 7.4. Verwerving inrichting EHS, 2014
(bron: Natuurmeting op de kaart, DLG, 2015)

Specifiek voor Haren zijn er maatregelen in uitvoer en voorbereiding gericht op het inrichten van nieuwe natuurgebieden zoals in de Polder het Oosterland, Polder Glimmen, de Westerlanden, de Oostpolder en de Onnerpolder. Hiermee worden percelen uit het agrarisch gebruik onttrokken. De beheerambities in de Onnerpolder en de Oostpolder (Zuidlaardermeergebied) bestaan vooral uit vochtig weidevogelgrasland en zilt- en overstromingsgrasland. In het noorden van de Onnerpolder is een gebiedje aangewezen als kruiden- en faunarijk grasland, met aangrenzend rond de Harener Wildernis, veenmosrietland en hoog- en laagveenbos. In het Drentsche Aa gebied (Westerlanden, Polder Oosterland en Polder Glimmen) gaat het vooral om kruiden- en faunarijk grasland en vochtig hooiland. Op vorenstaande afbeelding 7.4 is de stand van zaken (2014) met betrekking tot verwerving en inrichting van de nieuwe natuur weergegeven. De inrichting en verwerving vormen onderdeel van het plan 'Herinrichting Haren'. Eind 2012 zijn de gronden (in totaal 3.814 ha) voor dit project toegedeeld. Hierdoor kwam grond vrij voor natuurontwikkeling: 1.071 ha verworven en ingericht of nog in te richten als EHS. In het bestemmingsplan zullen de gronden die reeds verworven zijn en onderdeel uitmaken van de EHS worden bestemd als Natuur. De gronden die wel begrensd zijn als EHS (exclusief beheersgebied) maar nog niet verworven zijn voor natuurontwikkeling worden bestemd als agrarisch. In het bestemmingsplan is voor deze gronden een wijzigingsbevoegdheid van toepassing om de gronden later een natuurbestemming te kunnen geven. Beheersgebieden houden een agrarische bestemming. Alles bij elkaar betekent dit een bestemmingswijziging en/of toekomstige wijziging in het nieuwe bestemmingsplan. Deze functiewijziging overschrijdt de m.e.r.-drempel (125 ha) ruimschoots. Omdat de ontwikkeling van natuur mogelijk wordt gemaakt in het bestemmingsplan, wordt deze niet als autonome ontwikkeling beschouwd maar als effecten van het bestemmingsplan.

Voor de natuurontwikkeling in de Oost- en Onnerpolder gelden beheerambities die zijn gericht op met name 'Zilt en overstromingsgrasland' en 'Vochtig weidevogelgrasland' en plaatselijk 'Veenmosrietland en moerasheide'. Het beheer zal vooral bestaan uit verschralen (maaien en afvoeren) en het scheppen van de juiste abiotische randvoorwaarden voor weidevogels zoals de verhoging van het grondwaterpeil.

Deze ontwikkelingen hebben ten aanzien van andere soortgroepen een positief effect op de natuurwaarden. Dit komt, doordat de actuele natuurwaarden van de graslanden die nog niet zijn ingericht als natuur relatief laag zijn. De voorheen agrarisch beheerde percelen worden minder bemest, minder gedraineerd en er worden minder bestrijdingsmiddelen toegepast. De resulterende nattere vegetaties hebben een zuiverend effect op de bodem. Natuurontwikkeling zal na enige of meerdere jaren voor deze percelen leiden tot gevarieerde soortenrijke vegetaties die tevens van groot belang zijn voor de fauna. De waarde van het geheel is daarbij groter dan de som der delen. Veel diersoorten hebben een groot, bij voorkeur recreatieluw, leefgebied nodig. Grotere aaneengeslo-

ten natuurgebieden herbergen daarom een hogere biodiversiteit dan eenzelfde oppervlakte versnipperde leefgebieden. Voor de EHS zelf en beschermde flora en fauna zijn de effecten van de realisatie van de EHS zeer positief (++). Ook voor natuur buiten de EHS is het effect positief, omdat diersoorten buiten de EHS kunnen profiteren van een versterking van de EHS, bijvoorbeeld door het ontstaan van een ruimer voedselaanbod.

Ten aanzien van de voor het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied aangewezen natuurwaarden kolgans, toendrarietgans, kleine zwaan en smient kunnen de effecten van de realisatie van de EHS minder gunstig zijn. Dit heeft te maken met een verlaging van de waarde als foerageergebied. Dit wordt in hoofdstuk 11 verder besproken.

7.6.3

Beoordeling van de milieueffecten

Samenvattend kan worden gesteld dat door een toename van de stikstofdepositie op natuurgebieden van de EHS, als gevolg van de uitbreiding van de veestapel, een licht negatief effect (0/-) op de natuurwaarden kan optreden. Op het Drentsche Aa-gebied (zowel Natura 2000 als EHS-gebied) kan het effect negatief zijn (-). De effecten van diepe grondbewerking zijn verwaarloosbaar tot hooguit licht negatief (0/-). Mogelijkheden voor kleinschalig kamperen zijn hooguit licht negatief (0/-). Bij het vergroten van het agrarisch bouwperceel kunnen gebouwen worden gesloopt, watergangen worden gedempt en beplanting worden verwijderd. In de meeste gevallen bevinden zich in de directe nabijheid van agrarische bedrijven slechts licht beschermde soorten waardoor negatieve effecten slechts gering zijn (0/-). Streng beschermde soorten als vleermuizen en huismus kunnen echter verblijfplaatsen hebben in agrarische bebouwing. Realisatie van de EHS heeft een sterk positief effect.

Tabel 7.2 geeft de beoordeling van de effecten.

Tabel 7.2. Effectbeoordeling natuur

criterium	Verzuring en vermesting	Optische verstoring	Fysieke aantasting	Verdroging	Realisatie EHS
EHS	-	0/-	0/-	0/-	++
Natuur buiten de EHS	0/-	0/-	0	0	+
Flora- en fauna-wetsoorten	0/-	0	0/-	0	++

Betekenis symbolen: zeer negatief (--), negatief (-), neutraal (0), positief (+),

7.7

Mitigerende en compenserende maatregelen

Schadelijk effecten ontstaan met name door ruimtebeslag, verzuring, vermesting en verdroging. Ruimtebeslag is te compenseren door gebieden aan te kopen, dan wel te vrijwaren van bebouwing en opgaande begroeiing en als natuurgebied in te richten en adequaat te beheren. Verzuring is tegen te gaan door bekalken of het toelaten van carbonaatrijke kwel en in open water door doorstroming toe te laten mits dit verenigbaar is met de natuurdoelen. De eerste vrij technische oplossing is meestal niet zonder bijkomende schade toe te passen in natuurgebieden. Kwel moet beschikbaar zijn en de vernatting aanvaardbaar om in sommige gevallen een oplossing te kunnen bieden. In het algemeen kan vernatting het probleem verzachten, maar dan moet wel water van een hoge kwaliteit beschikbaar zijn.

Eutrofiëring kan worden bestreden met verschrallend beheer, dat kan bestaan uit maaien en afvoeren, plaggen of begrazen in een dag-nachtregiem (opstallen). Dit zijn bij uitstek mitigerende maatregelen. Vernatten heeft een verdunnend effect en wanneer voldoende waterverloop beschikbaar is, kan doorstroming ook voor het afvoeren van mineralen zorgen. Hiermee kan een toename in de stikstofdepositie enigszins worden gecompenseerd. Een sterke mitigerende werking gaat uit van maatregelen die elders worden getroffen om de stikstofuitstoot terug te dringen. Tenslotte is maar een klein deel van de berekende depositie daadwerkelijk uit het plangebied afkomstig. Het PAS-beleid zet zwaar in op een autonome afname en lokale maatregelen. Lokaal kunnen de best beschikbare technieken worden toegepast om stikstofmissie te beperken. Daarbij gaat het niet alleen om de wettelijk verplichte mogelijkheden maar ook om luchtwassers en aanverwante methoden. Met de best beschikbare technieken kan de stikstofemissie aan de bron, enigszins worden beteugeld.

Verdroging kan logischerwijs worden voorkomen door hemelwater vast te houden, water van elders in te laten of gebiedseigen en kwelwater vast te houden. Dan moet de waterkwaliteit wel van voldoende kwaliteit zijn om niet in effecten als verzuring en vermesting terecht te komen.

Het waterbeleid van het Rijk, de provincie en het Waterschap Hunze en Aa's ondersteunt de maatregelen vernatten en tegengaan van verdroging. De waterbergingsgebieden Onnerpolder en Oostpolder dragen hier in positieve zin aan bij. Voor zover verdroging een gevolg is van de vergroting van de agrarische bebouwingsvlakken is daar, door het schoonhouden van hemelwater en dat lokaal laten infiltreren in plaats van afvoeren, veel van de schade te voorkomen.

Fysieke aantasting

Sloop van gebouwen

Bij de sloop van gebouwen moet op grond van de Flora- en faunawet voor de sloop onderzoek worden uitgevoerd naar verblijfplaatsen van vleermuizen en nestplaatsen van vogels in het te slopen gebouw. Wanneer deze verblijf- en nestplaatsen aanwezig zijn, moet een zogenoemd mitigatieplan worden opgesteld op basis waarvan de Dienst Regelingen (van het Ministerie van Economische Zaken) een ontheffing van de Flora- en faunawet kan verlenen. Op basis hiervan wordt het opnemen van aanvullende maatregelen in het bestemmingsplan niet nodig geacht.

Verwijderen van bomen en struiken

Bij het vergroten van de flexibel in te zetten bouwvlakken moet sprake zijn van een goede landschappelijke inpassing. Behalve in die gebieden waar een open beeld wenselijk is, betekent dit dat hier vervangende bomen en struiken worden aangelegd. Daarbij zijn de milieueffecten als nihil tot licht negatief beoordeeld. Het is dan ook niet nodig aanvullende maatregelen in het bestemmingsplan op te nemen.

Dempen van watergangen

Bij het dempen van watergangen kan worden gewerkt met een gedragscode voor amfibieën en vissen. Voor verschillende zwaar beschermde soorten zijn soortenstandaarden opgesteld die bij de werkzaamheden kunnen worden overwogen. Hiermee kunnen negatieve effecten worden beperkt of voorkomen. Het is dan ook niet nodig aanvullende maatregelen in het bestemmingsplan op te nemen.

Toename van de verstoringszone

Wanneer de bouwvlakken in het besloten gebied in de directe omgeving van kleine bossen liggen, kunnen negatieve effecten op verblijfplaatsen van dassen of nestplaatsen van roofvogels worden beperkt, door de uitbreiding in een andere richting te laten plaatsvinden. Ook kunnen de effecten worden beperkt of worden voorkomen door een brede afschermdende zone met bomen en struiken tussen het vlak en de verblijfplaats aan te brengen.

De milieueffecten vanwege de toename van de verstoringszone zijn als nihil tot licht negatief beoordeeld. Op basis daarvan wordt het opnemen van aanvullende maatregelen in het bestemmingsplan niet nodig geacht.

8 . 1

B e o o r d e l i n g s k a d e r

Indien sprake is van geluidhinder ten gevolge van verkeer van en naar een inrichting, is de Wet milieubeheer van belang. Het gaat dan om zogenaamde indirecte hinder. Als er sprake is van een fysieke aanpassing van een weg, dan is de Wet geluidhinder van belang.

8 . 1 . 1

B e l e i d s k a d e r

Onder indirecte hinder wordt verstaan de nadelige gevolgen voor het milieu veroorzaakt door activiteiten die, hoewel plaatsvindend buiten het terrein van de inrichting, aan de inrichting zijn toe te rekenen (artikel 1.1, lid 2 van de Wet milieubeheer). Gezien vanuit het perspectief van geluidhinder, zijn verkeersbewegingen van en naar inrichtingen een belangrijke vorm van indirecte hinder.

INDIRECTE HINDER

Voor indirecte hinder ten gevolge van mobiele geluidsbronnen geldt een beperking van de reikwijdte van de milieuvergunning. Die reikwijdte is op verschillende manieren vast te stellen.

1. De afstand waarbinnen sprake is van indirecte door een bedrijf veroorzaakte hinder blijft beperkt tot die afstand waarbinnen de herkomst van de veroorzakende geluidsbronnen in redelijkheid kan worden teruggevoerd op de aanwezigheid van het bedrijf in kwestie. Toepassing van dit criterium houdt voor verkeer van en naar inrichtingen in dat de reikwijdte van de milieuvergunning beperkt blijft tot die afstand, waarbinnen voertuigen (met inachtneming van de maximumsnelheid) de ter plaatse optredende snelheid hebben bereikt.
2. De reikwijdte blijft beperkt tot het gebied waarbinnen de voertuigen van en naar de inrichting voor het gehoor nog herkenbaar zijn ten opzichte van andere voertuigen op de openbare transportroutes.
3. De reikwijdte blijft beperkt tot dat gebied waarbinnen de voertuigen van en naar de inrichting nog niet zijn opgenomen in het heersend verkeersbeeld, bijvoorbeeld tot de eerste kruising; de reikwijdte blijft beperkt tot de akoestische herkenbaarheid (2 dB-criterium, zoals ook bij de reconstructies in het kader van de Wet geluidhinder wordt toegepast).
4. De reikwijdte blijft beperkt tot dat gebied waarbinnen de voertuigen van en naar de inrichting nog niet op een voor meerdere bedrijven functionerende ontsluitingsroute rijden. Is dat wel het geval, dan zou de a

weging ter zake van de geluidsbelasting niet op het microniveau van de individuele vergunninghouder moeten worden gemaakt, maar op macro-niveau in een structuurvisie of bestemmingsplan.

Van belang voor de onderhavige situatie is vaststellingsmethode 2: de reikwijdte blijft beperkt tot dat gebied waarbinnen de voertuigen van en naar de inrichting voor het gehoor nog herkenbaar zijn ten opzichte van andere voertuigen op de openbare transportroutes.

Indirecte hinder zou kunnen ontstaan als gevolg van de transportbewegingen van de auto's (inclusief vrachtverkeer) van en naar de inrichting. De Circulaire indirecte hinder van 29 februari 1996 geeft richtlijnen omtrent de wijze van beoordelen van dergelijke, indirect aan de inrichting gebonden geluidsbronnen.

In de circulaire wordt geadviseerd de transportbewegingen als separate geluidsbron, los van de inrichting en los van het overige wegverkeer te beoordelen. Daarbij gelden in principe soortgelijke grenswaarden als voor andere geluidsbronnen, namelijk een voorkeursgrenswaarde van 50 dB(A) en een maximaal toelaatbare waarde van 65 dB(A), een en ander ter beoordeling van het bevoegd gezag. De vaststelling van de geluidsbelasting vindt in principe plaats overeenkomstig het Reken- en meetvoorschrift verkeerslawaai op grond van artikel 110d van de Wet geluidhinder. Daarbij wordt géén rekening gehouden met een aftrek op het rekenresultaat op grond van artikel 110g van de Wet geluidhinder.

RECONSTRUCTIE	Indien een weg fysiek wordt aangepast ten behoeve van de komst van activiteiten, dient te worden onderzocht in hoeverre sprake is van reconstructie in de zin van de Wet geluidhinder. Daarvan is sprake als de geluidsbelasting tien jaar na het gereedkomen van de aanpassing met 2 dB of meer is toegenomen ten opzichte van de geluidsbelasting in het jaar vóór de aanpassing.
BEDRIJVGHEID	Naast geluidsbelasting door wegverkeer kan geluidhinder ontstaan door bedrijvigheid. De geluidsbelasting van de agrarische bedrijven (vooral ventilatoren, laden en lossen) wordt gereguleerd met de Wmvergunning. Hierdoor wordt voorkomen dat op gevoelige objecten en terreinen geluidhinder boven de gestelde (voorkeurs-) grenswaarde komt.

8.2

Huidige situatie en autonome ontwikkeling wegverkeer

Op grond van de autonome ontwikkelingen wordt verwacht dat het aantal agrarische bedrijven ongeveer gelijk zal blijven of verder af zal nemen. De verwachting is dat in de toekomst een aantal van deze agrarische percelen zal

worden benut voor andere soorten, veelal agrarisch aanverwante, bedrijfsfuncties.

Daarnaast is er een trend gaande waarbij er steeds meer recreatieve (neven) activiteiten in het buitengebied ontstaan. Ook worden er steeds meer activiteiten ondernomen om buitengebieden toegankelijk te maken voor recreatief medegebruik bijvoorbeeld door de aanleg van fiets- en wandelpaden. Daar staat tegenover dat de melkquota zijn opgeheven. Per saldo is de verwachting dat de geluidhinder ten gevolge van de autonome ontwikkelingen niet zal toenemen.

8 . 3

Effectbeoordeling

Het voornemen

In dit alternatief sprake van een uitbreiding van de melkveehouderij. Uitgaande van 27 agrarische bedrijven in het buitengebied van Haren mag worden uitgegaan van een toename van ongeveer 270 ritten per etmaal (gemiddelde toename van tien ritten per etmaal per bedrijf³). Uitgaande van een gelijkmatige verdeling van de bedrijven over het plangebied is de toename van het verkeer per wegvak zeer beperkt. Het effect ten aanzien van geluid wordt ingeschat als licht negatief (0/-). Het effect is acceptabel.

Realisatie EHS

Slechts in de aanlegfase waarbij grondwerkzaamheden worden verricht kan in geringe mate enige hinder ten gevolge van graafwerkzaamheden en grondtransport ontstaan. Deze effecten treden zeer lokaal op en zijn van tijdelijke aard. Het effect wordt als licht negatief ingeschat (0/-). Het effect is acceptabel.

Tabel 8.1. geeft de beoordeling van de effecten.

Tabel 8.1. Effectenbeoordeling geluid

criterium	Veehouderij Voornemen	Realisatie EHS
Geluidhinder	0/-	0/- (aanlegfase)

Betekenis symbolen:

zeer negatief (--), negatief (-), neutraal (0), positief (+), zeer positief (++)

³ Hierbij is uitgegaan van CROW publicatie 256, bedrijven niet zijnde kantoren. Waarbij er vervolgens van uitgegaan is dat een uitbreiding van het bedrijf tot maximaal 2 ha een mogelijke uitbreiding van personeel met zich meebrengt. En dat er tevens sprake is van een uitbreiding van het aantal ritten als gevolg van toename van agrarische activiteiten waaronder het aan- en afvoeren van producten, mest en van derden afkomstige co-substraat ten behoeve van co-vergisting.

Milieugebruiksruimte

Ten aanzien van geluid worden in de alternatieven geen wettelijke normen overschreden. Er is voldoende gebruiksruimte aanwezig.

8 . 4

Mitigerende maatregelen

Volgens het VNG-handboek Bedrijven en Milieuzonering (2009) bedraagt voor het thema geluid de aan te houden afstand minimaal 50 meter tussen een inrichting en een gevoelige functie (wonen). Er kan geconcludeerd worden dat er ten aanzien van de bestaande veehouderijen ook na uitvoering van het Alternatief bij recht of het worstcase-alternatief intensivering en schaalvergroting gelet op de locaties waar uitbreiding is toegestaan, voldoende afstand blijft tussen de emissiebronnen van geluid en de gevoelige functies binnen de bebouwde kom. Wat betreft het wegverkeer wordt geconstateerd dat in beide alternatieven sprake is van toename van het aantal verkeersbewegingen maar dat deze zodanig gering is dat geen maatregelen behoeven te worden getroffen.

9.1

Beleid

Geurnormen

De Wet geurhinder en veehouderij is sinds 1 januari 2007 van kracht en vormt het toetsingskader voor geur vanwege dierenverblijven. Er wordt gerekend met 'odour units' (ou) en geurgevoelige objecten, zoals huizen, krijgen een norm toegewezen voor de geurbelasting die de veehouderij mag veroorzaken.

De hoogte van de norm is afhankelijk van de locatie. In Nederland wordt onderscheid gemaakt tussen concentratiegebieden (I en II) en de rest van Nederland. In concentratiegebieden zijn de normen wat betreft geur minder streng dan in de gebieden buiten de concentratiegebieden.

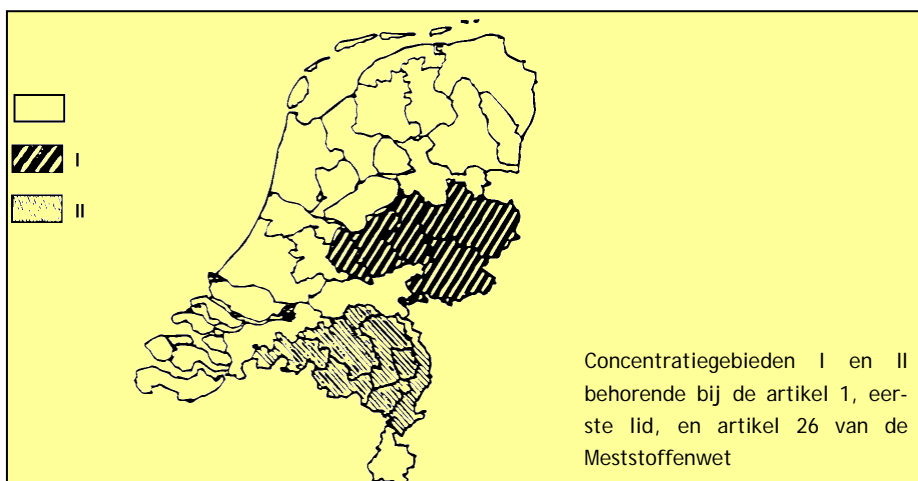
Daarnaast wordt onderscheid gemaakt tussen situaties binnen en buiten de bebouwde kom.

In onderstaande tabel zijn de normen voor de concentratiegebieden en de gebieden daarbuiten, alsmede die voor de situatie binnen en buiten de bebouwde kom weergegeven.

Tabel 9.1. Normen geur

Locatie	binnen bebouwde kom	buiten bebouwde kom
Buiten concentratiegebied	2 ou _E /m ³	8 ou _E /m ³
Concentratiegebied	3 ou _E /m ³	14 ou _E /m ³

Het buitengebied van gemeente Haren ligt buiten de zogenaamde concentratiegebieden (zie afbeelding 9.1.).

Afbeelding 9.1. Concentratiegebieden I en II

Indien de gemeente een actief beleid voert ten aanzien van de geurproblematiek, kan van deze normen afgeweken worden. Binnen de bebouwde kom bedraagt de bandbreedte 0,1 - 14,0 ou_E/m³. Buiten de bebouwde kom bedraagt de bandbreedte 3,0 - 35,0 ou_E/m³.

De gemeente Haren heeft een eigen geurbeleid vastgesteld (verordening inclusief achtergronddocument; 25 mei 2009). Dit houdt in dat binnen en buiten de bebouwde kom respectievelijk de normen 2 en 8 ou_E/m³ van kracht zijn.

Voor veehouderijen zonder geuremissiefactor en welke vallen onder de werking van het besluit Landbouw milieubeheer wordt een minimale afstand van respectievelijk 50 en 25 m gehanteerd ten opzichte van een geurgevoelig object binnen en buiten de bebouwde kom.

De gemeente Haren kent geen agrarische bedrijven welke vallen onder de Wet geurhinder en veehouderij. Dit betekent dat de Wet geurhinder en veehouderij niet van toepassing is en dat alleen de vaste afstanden voor de veehouderijen zonder geuremissiefactor van belang zijn.

Geurgevoelige objecten

Toetsing van de Wet geurhinder vindt plaats bij geurgevoelige objecten. Geurgevoelige objecten zijn gebouwen, bestemd voor en blijkens aard, indeling en inrichting geschikt om te worden gebruikt voor menselijk wonen of menselijk verblijf en die daarvoor permanent of een daarmee vergelijkbare wijze van gebruik, worden gebruikt.

Hierbij dient te worden vermeld dat voormalige agrarische bedrijfsgebouwen waarin nu wordt gewoond in de volgende gevallen geen geurgevoelig objecten zijn:

- als de milieuvergunning niet is ingetrokken;
- als de milieuvergunning van een voormalig agrarisch bedrijf pas op of na 19 maart 2000 is ingetrokken;
- als het een woning betreft die gebouwd is op basis van functieveranderingsbeleid voor voormalig agrarische bedrijven met een milieuvergunning.

Milieukwaliteitseisen voor geurhinder

Voor de agrarische bedrijven die niet tot de intensieve veehouderij behoren (bijvoorbeeld melkrundveehouderij) geldt een afstandsnorm tot gevoelige objecten. Bij deze veehouderijen blijft de beoordeling van het leefklimaat in de onderscheiden varianten gelijk.

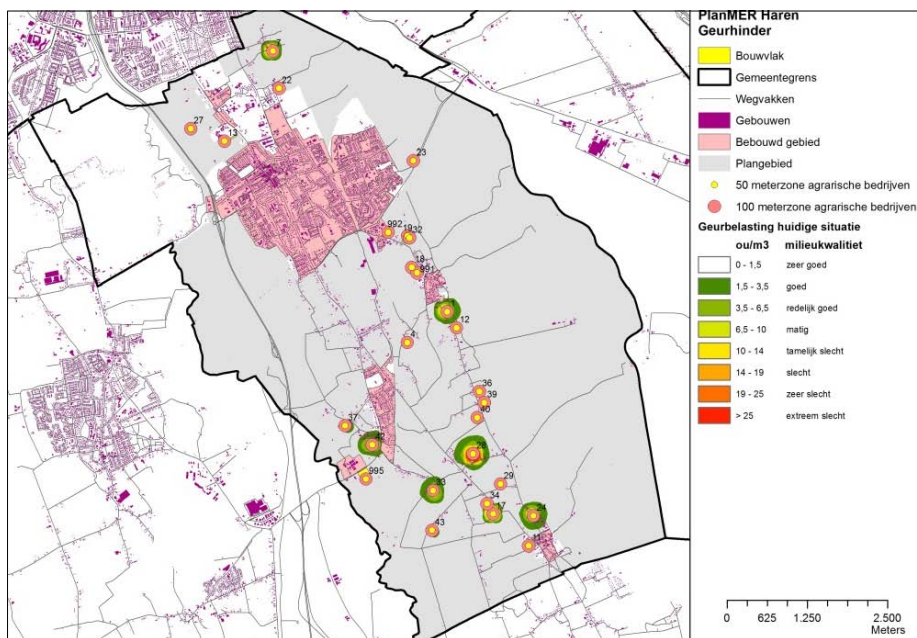
9.2

V a r i a n t e n

Op navolgende kaart zijn de agrarische bedrijven opgenomen met daarop de globale contour van 100 respectievelijk 50 m. Volledigheidshalve is van het plangebied de milieukwaliteit berekend van die bedrijven die dieren met

emissiefactoren houden met behulp van het verspreidingsmodel V-Stacks-gebied, versie 2010. De resultaten van deze berekening zijn eveneens opgenomen in de navolgende afbeelding.

Ten slotte is op deze afbeelding de bebouwing in de gemeente weergegeven. Dit geeft een goed beeld van het aantal geurghinderden.

Afbeelding 9.2. Geurcontouren huidige situatie

Uit de afbeelding blijkt dat er niet of nauwelijks sprake is van geurghinderden. Bij uitbreiding op grond van het voornemen of het reëel alternatief is de toename van de hoeveelheid vee niet van belang, omdat het vee betreft dat onder het Besluit landbouw milieubeheer valt, gekoppeld is aan vaste afstanden. Bij uitbreiding zal per individueel bedrijf dus uitsluitend aan het afstandscriterium dienen te worden getoetst.

9.3

Beoordeling van de milieueffecten

In de hiernavolgende tabel is de beoordeling vanuit de verschillende alternatieven weergegeven.

Tabel 9.2. Effectbeoordeling geurhinder

	Voornemen
Toe- en afname aantal geurghinderden en geuremissie	0

Betekenis symbolen:

zeer negatief (--), negatief (-), neutraal (0), positief (+), zeer positief (++)

9 . 4

Maatregelen

Specifieke maatregelen zijn op grond van de mogelijkheden in de onderscheiden varianten niet aan de orde.

9 . 5

Leemten in kennis

Er is geen sprake van een leemte in kennis die de besluitvorming kan beïnvloeden.

10

L u c h t k w a l i t e i t , g e z o n d h e i d e n k l i m a a t

10.1

L u c h t k w a l i t e i t

Huidige situatie

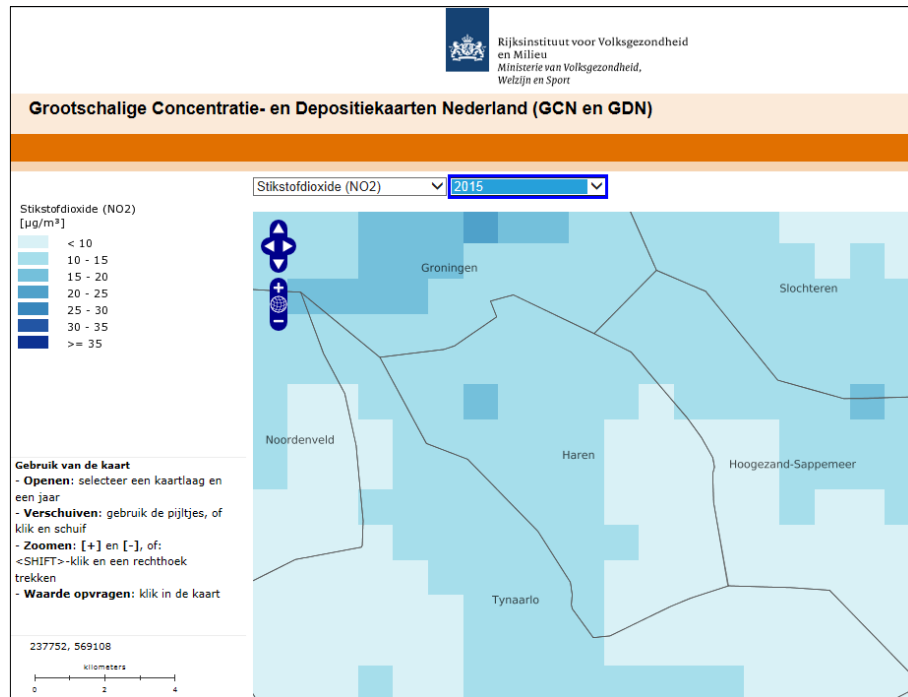
De gevolgen van luchtverontreiniging zijn bijvoorbeeld schade aan de gezondheid van mensen en dieren en schade aan planten en gebouwen. Stikstofdioxide (NO₂) en fijn stof (PM₁₀) veroorzaken gezondheidsklachten en versterken hoikoorts, allergische en astmatische problemen.

De voornaamste bronnen van luchtverontreiniging zijn wegverkeer, industriële bedrijven en de landbouw.

Stikstofdioxide

Veruit de belangrijkste bron van stikstofdioxide in de buitenlucht is het gemotoriseerd verkeer. Momenteel worden in Nederland de normen voor stikstofdioxide in stedelijke gebieden en nabij drukke verkeerswegen regelmatig overschreden. Daarbuiten liggen de concentraties ver onder de Europese grenswaarden.

Voor de gemeente Haren ligt het jaargemiddelde tussen de 9 en 15 µg/m³, waarbij de hoogste concentraties langs de A28 en in Haren worden geregistreerd. Dit is gelegen onder de wettelijke norm van het jaargemiddelde van 40 µg/m³.

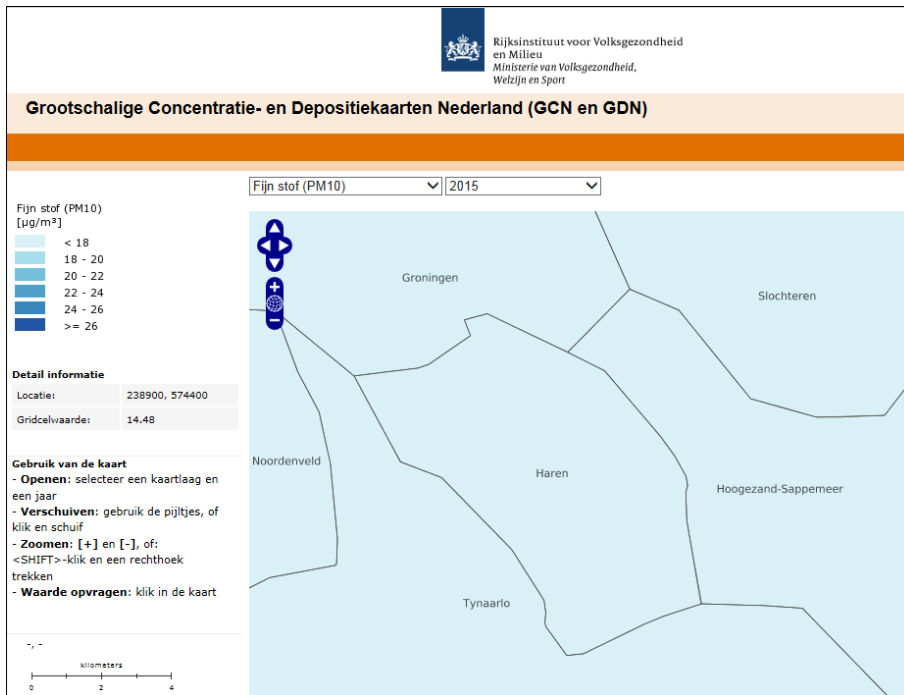
Situatie stikstofdióxide (bron: <http://geodata.rivm.nl/gcn/>)

Fijn stof

De huidige concentraties fijn stof worden voor een belangrijk deel veroorzaakt door de al aanwezige achtergrondconcentraties. In landelijke gebieden met een agrarisch karakter wordt een belangrijk deel van het fijn stof in de lucht veroorzaakt door de veehouderijen en het wegverkeer.

Op basis van onderzoek van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu blijkt dat de concentratie in het plangebied in de huidige situatie niet hoger ligt dan 15 µg/m³. Daarmee blijven de concentraties ruim binnen de grenswaarden. In ieder geval zijn er in en rondom het plangebied geen knelpunten ten aanzien van fijn stof.

Per saldo is de verwachting dat de hoeveelheid ten gevolge van de autonome ontwikkelingen niet zal toenemen.

Situatie fijn stof, bron <http://geodata.rivm.nl/gcn/>

Conclusie milieugebruiksruimte

Op basis van het vorenstaande kan worden geconcludeerd dat de milieugebruiksruimte vanuit het aspect luchtkwaliteit groot is. De huidige concentraties fijn stof liggen onder de wettelijke grenswaarden. Op dit aspect zijn geen knelpunten te verwachten. Hierom is dit aspect in het MER voornamelijk kwalitatief beoordeeld.

1 0 . 1 . 1

Omschrijving van de milieueffecten

Beoordelingskader

Hierbij wordt zowel gekeken naar fijn stof op basis van wegverkeer als gevolg van de bedrijfsvoering van een intensieve veehouderij.

Tabel 10.1 : Beoordelingskader luchtkwaliteit

criterium	Methode
Toe-/afname knelpunten fijn stof t.g.v. wegverkeer	Kwalitatief
Toe-/afname knelpunten fijn stof bedrijfsvoering	Kwalitatief/kwantitatief

Fijn stof ten gevolge van wegverkeer

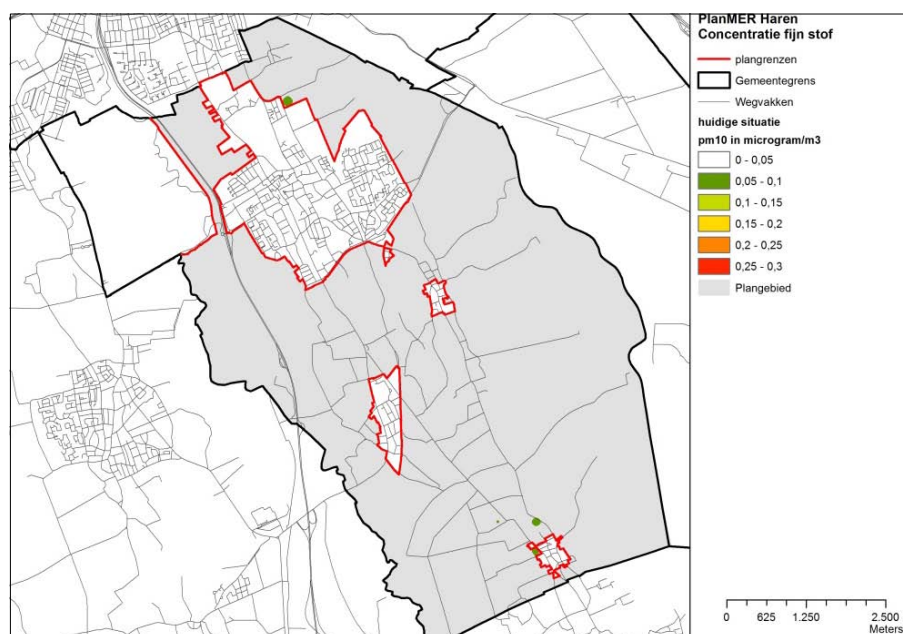
In het worstcase-alternatief nemen de verkeersintensiteiten naar verwachting licht toe. Uitgaande van ongeveer 27 agrarische bedrijven in het plangebied, mag worden uitgegaan van een toename van ongeveer 270 ritten per etmaal. Uitgaande van een gelijkmatige verdeling van de bedrijven over het plangebied is de toename van het verkeer per wegvak zeer beperkt.

Er is daarmee sprake van een nibm-situatie (niet in betekenende mate). Op het onderdeel fijn stof ten gevolge van het wegverkeer zal zeker geen sprake zijn van knelpuntsituaties.

Effectbeoordeling fijn stof bedrijfsvoering

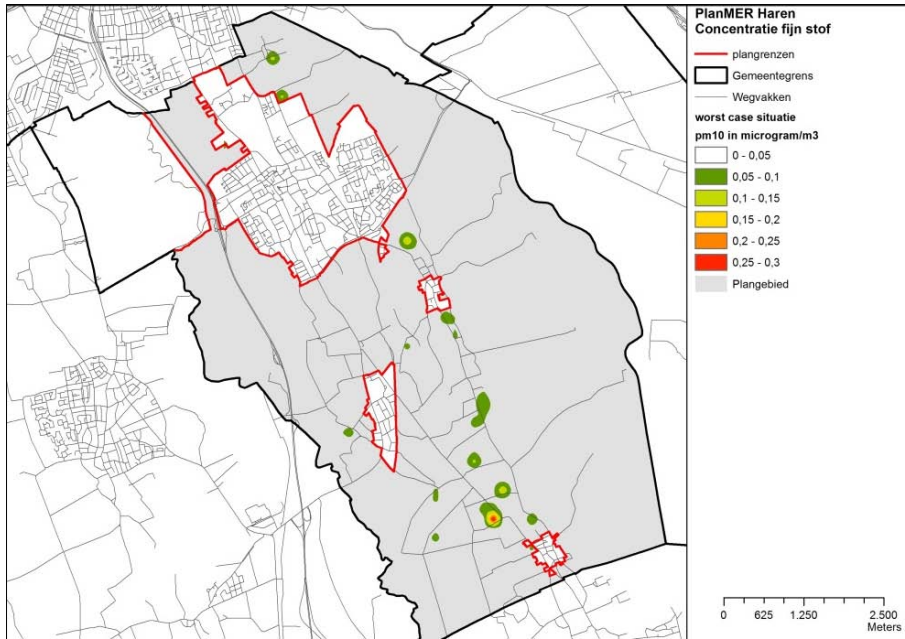
Fijn stof ten gevolge van de bedrijfsvoering is voor het overgrote deel afkomstig van pluimvee en varkens. In het algemeen kan worden gesteld dat fijn stofproblemen altijd dichtbij de bron voorkomen, hooguit een paar honderd meter. De effecten van een uitbreiding van een agrarisch bedrijf zijn echter lokaal en vergunbaar, zolang wordt gekozen voor de juiste staluitvoering en parameters van het emissiepunt.

Onderstaand zijn de bijdragen van de agrarische bedrijven in de huidige situatie aan de achtergrondsituatie weergegeven.

Situatie fijn stof, voornemen

In de worstcasesituatie kunnen veehouderijen uitbreiden. Door de vergroting zou er lokaal sprake kunnen zijn van een mogelijke overschrijding van de normen. Daartoe is voor de gemeente een berekening gedaan naar de effecten van het worstcase-alternatief. Uit de berekening blijkt dat in de onmiddellijke nabijheid van het bedrijf de hoeveelheid fijn stof kan toenemen met maximaal 0,3 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Uitgaande van het achtergrondniveau van ongeveer 15 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ waarmee ruim onder de wettelijke norm wordt gebleven.

Situatie fijn stof, voornemen

Vanwege de zeer beperkte toename van emissie in de worstcasesituatie in relatie tot het achtergrondniveau is dit alternatief als neutraal ten opzichte van de huidige situatie beoordeeld.

1 0 . 1 . 2

Beoordeling van de milieueffecten

In de hiernavolgende tabel is de beoordeling vanuit de verschillende alternatieven weergegeven.

Tabel 10.2: Overzicht beoordeling effecten fijn stof

	worstcase BBT
Toe-/afname knelpunten fijn stof t.g.v. wegverkeer	0
Toe-/afname knelpunten fijn stof bedrijfsvoering	0

Betekenis symbolen: zeer negatief (--), negatief (-), neutraal (0), positief (+), zeer positief (++)

1 0 . 2

Overige gezondheidsaspecten

Gezondheid in relatie tot intensieve veehouderijen is een onderwerp dat momenteel erg in de belangstelling staat. Over dit onderwerp is nog relatief weinig bekend en bestaan nog veel onzekerheden.

In juni 2011 is een studie gepubliceerd van IRAS, NIVEL en RIVM⁴, waarin is ingegaan op de mogelijke relatie tussen de nabijheid van intensieve veehouderijbedrijven en de gezondheid van omwonenden. Hierbij zijn metingen uitgevoerd rond intensieve veehouderijen en zijn gegevens van huisartsen betrokken.

De resultaten van dit en andere onderzoeken zijn verwerkt in een update van het 'Informatieblad Intensieve veehouderijen en gezondheid, september 2011' van de GGD. Alle huidig bekende wetenschappelijke informatie met betrekking tot dit onderwerp is hierin verwerkt. Dit Informatieblad gebruiken de GGD'en in Nederland bij het adviseren van gemeenten over intensieve veehouderij en gezondheid. Hieronder is voor een aantal aspecten de informatie met betrekking tot intensieve veehouderij en gezondheid samengevat:

Zoönosen

Zoönosen zijn infectieziekten die van dieren op mensen kunnen overgaan. Per diersoort kunnen verschillende ziekten voorkomen die via de lucht verspreiden naar mensen, via direct contact tussen dier en mens of via voedsel. Voor omwonenden zijn vooral de via de lucht overdraagbare aandoeningen van belang. Er is een lange lijst van zoönosen bekend. De bekendste in relatie tot de veehouderij zijn momenteel Q-koorts en Influenza (vogel- en varkensgriep). Daarnaast is er het risico van antibioticaresistente bacteriën (MRSA en ESBL). Voor een uitgebreide beschrijving hiervan wordt verwezen naar het genoemde informatieblad. Een goed beoordelingskader voor het inschatten van risico's van zoönosen is nog niet beschikbaar. De Gezondheidsraad is wel gevraagd hierover een advies op te stellen, mede op basis van het hierboven genoemde IRAS rapport. Er zijn geen blootstellingsnormen voor omwonenden. Het vergroten van de afstand tot de bron is een goede methode om de blootstelling te verlagen.

MRSA

Staphylococcus aureus is een veel voorkomende bacterie. Meticilline-resistente Staphylococcus aureus (MRSA) is een bacterie die niet gevoelig is voor veel gebruikelijke antibiotica. Het blijkt dat vooral direct contact met de dieren tot dragerschap kan leiden. Bij ondernemers in de veehouderij en bij medewerkers van slachterijen komt vee gerelateerde MRSA dragerschap voor. De concentratie van sporen in de lucht van MRSA neemt snel af met de afstand, maar blijven aantoonbaar in de buitenlucht tot circa 1.000 m rondom veehouderijbedrijven (IRAS rapport). Deze sporen lijken geen verhoging te geven van besmettingen bij omwonenden rond veehouderijen.

Q-koorts

Risico's op blootstelling aan Q-koortsbacteriën komt met name voor bij schapen en geiten en in mindere mate bij koeien. Onder varkens komt Q-koorts niet voor. Varkensbedrijven spelen geen rol bij risico's van Q-koortsbacteriën.

⁴ Heederik, D.J.J.; IJzermans, C.J. Mogelijke effecten van intensieve veehouderij op de gezondheid van omwonenden. IRAS Universiteit Utrecht, NIVEL, RIVM. Juni 2011.

ESBL

ESBL staat voor extended spectrum betalactamase producerende bacterie (ESBL). Het gaat om bacteriën (bijvoorbeeld typen E. coli of Salmonella) die een enzym produceren dat bepaalde antibiotica kan afbreken. ESBL komt de laatste jaren steeds meer voor in Nederland en in het buitenland en wordt vooral aangetroffen bij vleeskuikens. De laatste jaren neemt het aantal patiënten met infecties veroorzaakt door ESBL-producerende bacteriën als veroorzaker van infecties toe. Voor mensen met een verminderde weerstand kan de ESBL nadelige gevolgen hebben voor de genezing.

ESBL-producerende bacteriën zijn ook aangetroffen in winkels bij rauw vlees zoals kip, kalkoen, varkensvlees en kalfsvlees. Er is nog onvoldoende bekend in welke hoeveelheden deze bacteriën aanwezig zijn en of dat voldoende is om iemand te besmetten door het eten van het vlees. Als men de hygiëneregels rondom voedselbereiding opvolgt kunnen vlees en eieren veilig gegeten worden. Door goede verhitting gaan alle bacteriën dood en dus ook de ESBL-producerende bacteriën.

De ESBL-producerende bacteriën van dieren verschillen (nog) van die bij mensen. ESBL-producerende bacteriën komen ook voor bij gezelschapsdieren. Maar de meeste patiënten met een ESBL-producerende bacterie in Nederland hebben helemaal geen relatie met dieren(houderij). In Nederland komt ESBL vooral voor in ziekenhuizen en verpleeghuizen. De overdracht van patiënt naar patiënt gaat via direct contact met bijvoorbeeld de urine van een besmet persoon of indirect via de handen van de medewerkers. De verspreiding van de ESBL via de voedselketen en door direct contact met dieren, is nog maar zelden aangetoond. Er is, vooralsnog, geen sprake van risico voor omwonenden.

Endotoxinen

Endotoxinen zijn bestanddelen van de celwand van bacteriën. Als bestanddeel van organische stofdeeltjes (als onderdeel van fijn stof) komen ze voor in de buitenlucht en in woningen. Hoge concentratie endotoxinen bevinden zich in de stallen zelf, bij veevoerproductie en in de nabijheid van veehouderijbedrijven. Na inademing kunnen direct verschijnselen zoals droge hoest, kortademigheid met verminderde longfunctie en koorts optreden. Langdurige blootstelling aan endotoxinen kan leiden tot chronische bronchitis en vermindering van de longfunctie. Uit het IRAS onderzoek blijkt dat in de nabije omgeving (tot circa 250 m) van veehouderijbedrijven hogere concentraties endotoxinen zijn gemeten. Er is een duidelijke samenhang tussen het aantal bedrijven en dieraantallen in de directe nabijheid van meetlocaties en de gemeten concentraties endotoxinen. Utrijden van mest kan endotoxineconcentratie mee verhogen (afhankelijk van de afstand). Hoe hoog de concentraties in de buurt van de woningen in het plangebied exact zijn is niet aan te geven. Uit het IRAS onderzoek is af te leiden dat de concentraties in ieder

geval verhoogd zullen zijn ten opzichte van de achtergrondconcentratie. De afstand van 250 m uit het informatieblad, tussen bedrijf en woning is uit voorzorg gegeven. Het is een advies gebaseerd op onderzoek waarin effecten op gezondheid en blootstellingsgegevens zijn geëvalueerd. De GGD wil voorkomen dat er nieuwe overbelaste situaties kunnen ontstaan.

1 0 . 2 . 1

E f f e c t b e o o r d e l i n g o v e r i g e g e z o n d h e i d s a s - p e c t e n

Omdat in het buitengebied van de gemeente Haren geen geitenhouderijen en intensieve veehouderijen verspreid aanwezig zijn, komen slechts spaarzaam intensief gehouden dieren voor, is de huidige situatie met betrekking tot dierziektes gunstig. Uitbreiding van intensieve takken wordt in de gemeente Haren niet verwacht en op grond van het bestemmingsplan niet toegestaan.

Wel biedt het voornemen ruimte voor schapen- en geitenhouderij. Het risico op Q-koorts neemt daarmee in geringe mate toe. Het effect van het voornemen op gezondheid beoordeeld als een licht negatief effect (0/-).

1 0 . 3

K l i m a a t e n e n e r g i e

Juist op het moment dat er uitbreiding plaatsvindt van veehouderijen en daarmee investeringen worden gedaan, kunnen duurzame energietechnieken ingepast worden. Bij uitbreiding kan er bijvoorbeeld voor worden gekozen photo-voltaïsche zonnecellen toe te passen of om een mestvergister te plaatsen. Kortom: er zijn mogelijkheden tot het toepassen van duurzame energie. Tegenover deze mogelijkheden staat dat een uitbreiding van veehouderijen gepaard gaat met een toename van het aantal dieren en daarmee een toename van de methaanemissie. Uitgedrukt in CO₂-equivalenten heeft methaan een grotere impact (21 keer) op het klimaat dan CO₂ zelf. Daarnaast zal meer energie gebruikt worden voor transport en voor stalsystemen. Bij elkaar is de inschatting dat de uitbreiding van veehouderijen weinig tot niets bijdraagt op het gebied van energie. Dit effect wordt beoordeeld als neutraal (0).

Als gevolg van een mogelijke kleine toename van broeikasgassen als methaan, is het effect op het klimaat licht negatief (voornemen).

1 0 . 4

R e a l i s a t i e E H S

De realisatie van de EHS heeft geen effecten op concentraties dieren in de veehouderijen. Daarmee heeft dit aspect geen effect op fijn stof, ziektes en energie. Door dat in de EHS CO₂ wordt vastgelegd en O₂ wordt geëmitteerd heeft de EHS een positief effect op het klimaat. In algemene zin heeft de aan-

leg van groen en natuur in de woonomgeving van mensen, gecombineerd met meer rust en stilte, een positief effect op de gezondheid van mensen.

Tabel 10.3. Overzicht effectbeoordeling

criterium	Veehouderij Voornemen	Realisatie EHS
Fijn stof	0	0
(Dier)ziektes	0/-	0
Energie	0	0
Klimaat	0/-	+

Betekenis symbolen:

zeer negatief (--), negatief (-), neutraal (0), positief (+), zeer positief (++)

1 0 . 5

Mitigerende maatregelen

Afstand tussen bedrijven

Bij het uitbreken van dierziekten op een van de veehouderijen, bestaat de kans op besmetting van andere veehouderijen. Voldoende afstand tussen bedrijven kan helpen om verspreiding van dierziekten en zoönosen te voorkomen. Een zone van drie kilometer wordt gehanteerd bij de bestrijding van de uitbraken van besmettelijke (aangifteplichtige) dierziekten (beschermingsgebied).

1 en 2 km worden in de literatuur genoemd als afstanden waarbinnen het risico op influenzavirusoverdracht tussen bedrijven duidelijk verhoogd is.

Bedrijfsvoering en huisvesting

Voor de bedrijfsvoering zijn er verschillende aspecten die de kans op de verspreiding van zoönosen kunnen verkleinen. Dit kan door geen varken en pluimvee op één bedrijfslocatie te huisvesten. Daarnaast kan huisvesting en bedrijfsvoering gericht worden op beheersing en minimalisatie van introductie en verspreiding van micro-organismen. Voorbeelden hiervan zijn binnenhuisvesting van dieren (geen vrije uitloop), het hanteren van een gesloten bedrijfsvoering (scheiden van verschillende leeftijdsgroepen van dieren), extra hygiëne maatregelen, gebruik van best beschikbare technieken (zoals luchtwassers) en minimaal gebruik van antibiotica.

Alternatieven

11.1

Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de volgende inhoudelijke eisen aan het MER op grond van artikel 7.7, lid 1 van de Wet milieubeheer uiteengezet:

- d. “een beschrijving (...) van de alternatieven (voor de voorgenomen activiteit), die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven”.

Zoals eerder is opgemerkt, is het alternatief op basis van het inzicht in de milieueffecten van het voornemen bepaald. In tabel 11.1 is een overzicht van de beoordeling van de milieueffecten van het voornemen opgenomen. Hierbij kan nog worden opgemerkt dat in de tabel voor verschillende milieueffecten de beoordeling 0/- is opgenomen. Deze beoordeling is van toepassing op effecten die niet perse negatief zijn, maar waarbij de situatie na een ontwikkeling anders is dan voor de ontwikkeling (dit zit ook in het begrip opgesloten) waardoor een gering negatief effect niet is uit te sluiten. Een beoordeling 0/- geeft aan dat er een kans is op een gering negatief effect dat te allen tijde acceptabel is en niet strijdig is met de natuur- en milieuwetgeving.

Uit tabel 7.2 en tabel 11.1 blijkt dat er in het voornemen vooral milieueffecten op de natuur worden verwacht. De effecten op (een deel van) de natuur zijn als negatief beoordeeld (-). Uit de beoordeling blijkt dat de effecten op de natuur als negatief zijn beoordeeld door de toename van de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. Vooral dit effect is een probleem voor het vaststellen van het bestemmingsplan. Zoals uit de Passende Beoordeling (zie hoofdstuk 12) blijkt, zijn zogenoemde ‘significant negatieve effecten’ op Natura 2000-gebieden door een toename van de stikstofdepositie in het voornemen niet op voorhand uit te sluiten.

Dit betekent dat de eerste uitwerking van het bestemmingsplan (op basis waarvan het voornemen is uitgewerkt) in strijd is met de Nbw 1998 en dan ook niet zo kan worden vastgesteld⁵. De beoordeling van de milieueffecten van het voornemen in overweging nemende, is in het voorliggende planMER het hierna uiteengezette alternatief uitgewerkt.

In het alternatief zijn maatregelen opgenomen om een 'negatief effect' op Natura 2000-gebieden te voorkomen. De vraag is of de verschillende maatregelen ook voldoende zijn om een 'negatief effect' te voorkomen. Om inzicht te krijgen in het antwoord op deze vraag, moeten de milieueffecten van het alternatief worden bepaald. Uit de beoordeling van deze milieueffecten moet dan blijken of de betreffende maatregel uitvoerbaar is voor de Nbw 1998. De omschrijving en beoordeling van de milieueffecten van het alternatief is in dit hoofdstuk opgenomen.

Omschrijving alternatief

Om het bestemmingsplan Buitengebied Haren te kunnen vaststellen, moeten de (ontwerp)bestemmingsplannen ten minste zo worden aangepast dat de milieueffecten op de natuur worden beperkt. Hierbij moeten de effecten op de natuur zo worden beperkt dat 'negatieve effecten' op Natura 2000-gebieden zijn uit te sluiten. Hiervoor is het alternatief uitgewerkt.

Uitwerking

Het alternatief is op basis van de volgende uitgangspunt uitgewerkt:

Toename van ammoniakemissie vanuit het bedrijf is alleen mogelijk indien de depositie die gepaard gaat met deze toename onder de grenswaarde, zoals opgenomen in het Besluit grenswaarden programmatische aanpak stikstof, blijft. Er wordt hierbij verwezen naar de onderbouwing behorende bij de PAS, aangezien in de PAS voor de ontwikkelingen die het plan mogelijk maakt ruimte is gereserveerd. In de passende beoordeling behorende bij de PAS is aangetoond dat deze eventuele stikstofdepositie niet leidt tot een aantasting van de instandhoudingsdoelstellingen van de betreffende Natura 2000-gebieden.

⁵ Op grond van artikel 19d, lid 1 van de Natuurbeschermingswet 1998 is het verboden zonder vergunning (...) projecten of andere handelingen te realiseren onderscheidenlijk te verrichten die gelet op de instandhoudingsdoelstelling (...) de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen". Op grond van artikel 19j, lid 1 van de Nbw houdt een bestuursorgaan bij het nemen van een besluit van een plan (...) rekening:

- met de gevolgen die het plan kan hebben voor het (Natura 2000-)gebied;
- met het (...) voor dat gebied vastgestelde beheerplan (...).

Op grond van artikel 3.1, lid 1 van de Wet ruimtelijke ordening "stelt de gemeenteraad een bestemmingsplan vast, waarbij ten behoeve van een goede ruimtelijke ordening de bestemming van de in het plan begrepen gronden wordt aangewezen en met het oog op die bestemming regels worden gegeven". Samengevat betekent dit dat een bestemmingsplan geen 'significant verstorend effect' mag hebben op Natura 2000-gebieden.

Vertaling bestemmingsplan

In de bestemming Agrarisch met waarden (waarbinnen de agrarische bedrijven zijn opgenomen) is in de gebruiksregels bepaald dat onder strijdig gebruik met deze bestemming wordt begrepen:

“het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijving, waaronder in elk geval wordt begrepen het gebruik van gronden en bouwwerken ten behoeve van het houden van vee indien dit leidt tot een toename van de van de ammoniakemissie van het bedrijf ten opzichte van de bestaande situatie, anders dan een toename van de ammoniakemissie wanneer het project of handeling waar de aanvraag om omgevingsvergunning op ziet, een stikstofdepositie veroorzaakt op voor stikstof gevoelige habitats in het Natura 2000-gebied die afzonderlijk en, ingeval het project of de handeling betrekking heeft op een inrichting als bedoeld in artikel 1.1, derde lid van de Wet milieubeheer, in cumulatie met andere projecten of handelingen met betrekking tot dezelfde inrichting in de periode waarvoor het programma als bedoeld in artikel 19kg, eerste lid Natuurbeschermingswet 1998 geldt, niet een waarde die is vastgesteld bij de Algemene Maatregel van Bestuur als bedoeld in artikel 19kh, zevende lid, onder a onder 1 van de Natuurbeschermingswet 1998 overschrijdt.”

Programmatische aanpak stikstof

Deze regeling is opgenomen naar aanleiding van de inwerkingtreding van de Programmatische Aanpak Stikstof (hierna: PAS). Deze planregeling maakt toename van de ammoniakemissie vanuit een agrarisch bedrijf mogelijk indien de depositie die gepaard gaat met deze toename onder de grenswaarde, zoals is opgenomen in het Besluit grenswaarden programmatische aanpak stikstof (hierna: BgPAS), blijft. Op dit moment geldt voor waarden onder de 1 mol/ha/jaar een uitzondering op de vergunningplicht als bedoeld in artikel 19d, eerste lid van de Natuurbeschermingswet 1998 (hierna Nbw). Deze activiteiten zijn wel meldingsplichtig. Voor activiteiten onder de 0,05 mol/ha/jaar geldt een algehele vrijstelling. In het kader van de PAS is een prognose gemaakt van de ontwikkeling van de stikstofdepositie in de periode van zes jaar waarvoor het programma wordt vastgesteld. Na deze zes jaar kunnen de waarden worden herzien. Indien binnen deze zes jaar de depositieruimte in een bepaald gebied voor 95% benut is, wordt de grenswaarde van 1 mol/ha/jaar voor dat gebied teruggebracht naar 0,05 mol/ha/jaar.

Door een toename van de stikstofdepositie te beperken, kan een '(significant) negatief effect' door stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden ten gevolge van het bestemmingsplan worden voorkomen.

Op 1 juli 2015 is het Programma Aanpak Stikstof 2015-2021 (PAS) in werking getreden. Het programma is verwerkt in de Nbw 1998, het Bgpas en de Regeling programmatische aanpak stikstof (Rpas).

Het PAS is gericht op het in verschillende programmaperioden - op schaal van Nederland versterken van de voor stikstofgevoelige delen van de Natura 2000-gebieden en het daarbij mogelijk maken van ontwikkelingen met een stikstofemissie. Op grond van het PAS is het gebruik van de gronden en bouwwerken ook mogelijk waarbij er toch sprake is van een toename van de stikstofdepositie als daarbij geen sprake is van een overschrijding van de in het Bgpas opgenomen grenswaarde.

Deze grenswaarde volgt uit artikel 19kh, lid 7, onderdeel a, onder 1. Hierin is bepaald dat "het verbod (zoals bedoeld in artikel 19d, lid 1 van de Nbw 1998) met betrekking tot een Natura 2000-gebied niet van toepassing is op een project of andere handeling dat voldoet aan elk van de volgende voorwaarden:

- a. het project of de handeling:
 1. veroorzaakt een stikstofdepositie op voor stikstof gevoelige habitats in het Natura 2000-gebied die afzonderlijk en, ingeval het project of de handeling betrekking heeft op een inrichting [zoals bedoeld in artikel 1.1, lid 3 Wm] in cumulatie met andere projecten of handelingen met betrekking tot dezelfde inrichting in de periode waarvoor het programma geldt, niet een waarde die is vastgesteld [in artikel 2, lid 1. of lid 3 Bgpas] (...)
- b. het project of de handeling kan voor het desbetreffende Natura 2000-gebied geen andere gevolgen veroorzaken dan stikstofdepositie die, getit op de instandhoudingsdoelstellingen, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een significant versturend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen."

Bestaande situatie

De bestaande situatie is overeenkomstig artikel 5, lid 5 van de Rpas gedefinieerd in het bestemmingsplan:

- a. de activiteit die is toegestaan op grond van een vergunning als bedoeld in artikel 19d van de Natuurbeschermingswet 1998, een omgevingsvergunning waarbij de toestemming op grond van artikel 19d van de wet is aangehaakt, of een melding op grond van artikel 8 van de Regeling programmatische aanpak stikstof; of,
- b. indien een vergunning of melding als bedoeld onder a. ontbreekt: de bestaande activiteit en de daarbij behorende stikstofemissie die ten hoogste feitelijk door die bestaande activiteit werd veroorzaakt voor 1 januari 2015; of,
- c. ingeval de stikstofemissie die de activiteiten in de periode voor 1 januari 2015 veroorzaakte hoger was dan de ammoniakemissie waarvoor eerder toestemming was verleend als bedoeld in sub a: de feitelijk veroorzaakte stikstofemissie als bedoeld in sub b.

Stikstofdepositie bij alternatief

De toename van stikstofdepositie wordt met dit alternatief beperkt. Hierdoor treden geen negatieve effecten meer op. Er blijven hooguit nog enkele licht

negatieve effecten over op andere aspecten dan Natura 2000. Opgemerkt moet worden dat er in praktische zin niet eens zo heel veel verschil zit tussen het voornemen en het alternatief. In de praktijk mag volgens de PAS een bedrijf uitbreiden tot 1 mol depositietoename op een Natura 2000-gebied. In het voornemen (worstcase) was sprake van een toename van circa 25 mol N/ha/jaar op het Natura 2000-gebied Drentsche Aa. Omdat er sprake is van 22 bedrijven die tot 1,5 ha kunnen uitbreiden (de overige bedrijven mogen veel minder uitbreiden), zou je kunnen stellen dat in het voornemen elk van de 22 bedrijven ruim 1 mol depositietoename kan veroorzaken. Het daadwerkelijke verschil tussen het voornemen en het alternatief zit hem vooral in de extra borging via de PAS-regeling. De 1 mol toename moet worden gemeld bij de provincie. De provincie voert een check uit of de ruimte nog aanwezig is. Ook tijdens de looptijd van het PAS (6 jaar) kan de depositieruimte per Natura 2000-gebied uitgeput raken, waardoor de drempelwaarde van 1 mol kan worden verlaagd tot 0,05 mol. In dat geval is verdere uitbreidingsruimte minimaal. Verwacht wordt dat ten aanzien van de 1 mol de uitbreidingsruimte blijft bestaan. Omdat uit de berekening van het voornemen is gebleken dat het alternatief qua maximale stikstofdepositietoename maar weinig afwijkt van het voornemen, kan worden gesteld dat een maximale uitbreidingsruimte van het bouwvlak tot 1,5 ha een realistische maatvoering is ten aanzien van het alternatief. Behoudens de stikstofregeling is op alle andere punten het alternatief overeenkomstig het voornemen. In hoofdstuk 12 wordt teruggekomen op de toetsing van dit alternatief aan de Nb-wet.

1 1 . 2

E f f e c t b e o o r d e l i n g

Kort gezegd, betekent dat het alternatief wel de bouw van nieuwe stallen en andere agrarische gebouwen toelaat, maar dat de stikstofdepositie op de daarvoor gevoelige habitats in de Natura 2000-gebieden slechts in beperkte mate toeneemt. Zoals in hoofdstuk 4 werd toegelicht, worden negatieve effecten in de bodem ten gevolge van het voornemen, uitsluitend veroorzaakt door een toename van de depositie van stikstof. De toename die mogelijk wordt gemaakt in het alternatief is eveneens gering. Het effect is daarmee hetzelfde. Hetzelfde kan worden gezegd voor de waterkwaliteit (hoofdstuk 5). Ook hier veroorzaakt het alternatief hooguit geringe negatieve effecten. Omdat uitbreiden van bebouwing mogelijk blijft, is ook het effect op waterkwantiteit hetzelfde als in het voornemen. Ten aanzien van landschap is er geen verschil tussen de effecten van het voornemen en het alternatief: bebouwing, anders dan stallen voor vee, blijft immers mogelijk. Omdat de depositie van stikstof in zeer beperkte mate toeneemt en moet passen binnen de kaders van het PAS, treden er geen negatieve effecten op Natura 2000-gebieden op. Op natuurgebieden die dichterbij zijn gelegen, is de depositie iets hoger. Daardoor kan een licht negatief effect aan de orde blijven op delen van de EHS en andere natuurgebieden.

Ook de flora en fauna lijden in het alternatief weinig schade ten gevolge van extra depositie. De effecten op flora en fauna en de EHS ten gevolge van fysieke aantasting, indien de bouwpercelen worden uitgebreid, zijn ook hetzelfde als in het voornemen. Deze zijn echter met mitigerende maatregelen te ondervangen. Van belang is het volgen van door het Rijk goedgekeurde gedragscodes en het doen van aanvullend Flora- en faunawetonderzoek. Dit onderzoek kan aantonen dat er op de te onderzoeken locatie niets aan de hand is, dan wel aangeven welke maatregelen moeten worden genomen om verbodsovertredingen ten aanzien van de Flora- en faunawet te voorkomen. Ook ten aanzien van de Flora- en faunawet is het alternatief uitvoerbaar. Ten aanzien van geur en gezondheid zijn de effecten ook niet anders ten opzichte van het voornemen.

In onderstaande tabel zijn de effecten van het voornemen en het alternatief samengevat.

Tabel 11.1 Effectbepaling thema's

Thema	Criterium	Veehouderij Voornemen	Veehouderij Alternatief	Kleinschalig kamperen	Realisatie EHS
Bodem en grondwater	Risico op bodemverontreiniging (microverontreinigingen)	0	0	0	+
	Uitspoeling van nutriënten	0/-	0/-	0	+
	Verontreiniging grondwater	0/-	0/-	0	+
Water	Waterberging en afvoer	0/-	0/-	0	+
	Inrichting watersysteem	0	0	0	+
	Verontreiniging oppervlaktewater	0/-	0/-	0	+

Thema	Criterium	Veehouderij voornemen		Veehouderij Alternatief		Kleinschalig kamperen	Realisatie EHS
Landschap, cultuurhistorie en archeologie	Landschapsstructuren	0/-		0/-		0	0
	Ruimtelijk visuele kenmerken	0/-	- (paardenhouderij)	0/-	- (paardenhouderij)	0/-	0
	Aardkundige waarden	0		0		0	0
	Historisch geografische waarden	0/-		0/-		0	0
	Historisch bouwkundige elementen	-		-		0	0
	Archeologische waarden	0		0		0	0
Natuur	Natuurgebieden en EHS	- (N)	0/- (F)	0/- (N)	0/- (F)	0	++
	Flora- en Faunawetsoorten	0/- (N)	0/- (F)	0/- (N)	0/- (F)	0/-	++
Geluid	Geluidhinder	0/-		0/-		0	0/- (aanlegfase)
Geur	Geurhinder	0		0		0	0
Luchtkwaliteit, gezondheid en klimaat	Fijn stof	0		0		0	0
	(Dier)ziektes	0/-		0/-		0	0/+
	Energie	0		0		0	0
	Klimaat	0/-		0/-		0	+
Passende Beoordeling	Natura 2000 gebieden	-		0		0	++

Betekenis symbolen:

zeer negatief (--), negatief (-), neutraal (0), positief (+), zeer positief (++)
N: effect ten gevolge van stikstof; F: effect ten gevolge van fysieke aantasting vergroting
bouwpercelen

Passende beoordeling

12.1

Inleiding

12.1.1

Wettelijke regeling

Een passende beoordeling is aan de orde indien één of meerdere activiteiten die in een plan worden voorzien, significante gevolgen kunnen hebben op een Natura 2000-gebied. In de gemeente Haren liggen twee gebieden die beschermd zijn in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Het betreffen de volgende beschermde gebieden:

- Zuidlaardermeergebied (Vogelrichtlijngebied)
- Drentsche Aa-gebied (Habitatrichtlijngebied)

Gezien de reikwijdte van mogelijke effecten door stikstofdepositie, wordt tevens naar de invloed van de plannen gekeken op Natura 2000-gebieden in de omgeving tot een afstand van 30 km van de plangrens. Hierbij is een selectie gemaakt van gebieden die én stikstofgevoelig zijn én het meest dichtbij in een bepaalde windrichting liggen. Dit betreft de volgende Natura 2000-gebieden:

- Leekstermeer (Vogelrichtlijngebied)
- Norgerholt (Habitatrichtlijngebied)
- Witterveld (Habitatrichtlijngebied en beschermd Natuurmonument)?
- Fochteloërveen (Habitatrichtlijn- en Vogelrichtlijngebied)
- Bakkeveense Duinen (Habitatrichtlijngebied)
- Drouwenerzand (Habitatrichtlijngebied)
- Waddenzee (Habitatrichtlijn- en Vogelrichtlijngebied en beschermd Natuurmonument)
- Lauwersmeer (Vogelrichtlijngebied).

12.1.2

Natuurbeschermingswet 1998, artikel 19j

Ten aanzien van de Passende Beoordeling is de volgende tekst uit de Natuurbeschermingswet 1998 relevant:

1. Een bestuursorgaan houdt bij het nemen van een besluit tot het vaststellen van een plan dat, gelet op de instandhoudingsdoelstelling voor een Natura 2000-gebied, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor het gebied is aan-

gewezen, ongeacht de beperkingen die terzake in het wettelijk voorschrift waarop het berust, zijn gesteld, rekening:

- a. met de gevolgen die het plan kan hebben voor het gebied, en
 - b. met het op grond van artikel 19a of artikel 19b voor dat gebied vastgestelde beheerplan.
2. Voor plannen als bedoeld in het eerste lid, die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied maar die afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, maakt het bestuursorgaan alvorens het plan vast te stellen een passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling van dat gebied (artikel 19f).
 3. In de gevallen, bedoeld in het tweede lid, wordt het besluit, bedoeld in het eerste lid, alleen genomen indien is voldaan aan de voorwaarden, genoemd in de artikelen 19g en 19h.
 4. De passende beoordeling van deze plannen maakt deel uit van de terzake van die plannen voorgeschreven milieueffectrapportage.
 5. De verplichting tot het maken van een passende beoordeling bij de voorbereiding van een plan als bedoeld in het tweede lid geldt niet in gevallen waarin het plan een herhaling of voortzetting is van een plan of project ten aanzien waarvan reeds eerder een passende beoordeling is gemaakt, voor zover de passende beoordeling redelijkerwijs geen nieuwe gegevens en inzichten kan opleveren omtrent de significante gevolgen van dat plan.
 6. Het eerste tot en met derde lid en het vijfde lid zijn van overeenkomstige toepassing op een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 1.1, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.

In de passende beoordeling wordt de volgende vragen beantwoord:

1. Kunnen de ontwikkelingen die het voorgenomen bestemmingsplan mogelijk maakt, gelet op de instandhoudingsdoelstelling voor de Natura 2000-gebieden in het plangebied en de directe omgeving, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in die gebieden verslechteren of een significant verstrend effect hebben op de soorten waarvoor de gebieden zijn aangewezen?
2. Indien dergelijke effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten: Is het mogelijk is de invulling van het bestemmingsplan zodanig te kiezen dat significant negatieve gevolgen kunnen worden voorkomen?

De voorliggende passende beoordeling is mede gebaseerd op de beschikbare informatie over de Natura 2000-gebieden.

1 2 . 2

Natura 2000-gebieden

1 2 . 2 . 1

Gebiedsbeschrijvingen

De volgende gebiedsbeschrijvingen zijn gemaakt aan de hand van de aanwijzingsbesluiten en omvatten waar van toepassing een overzicht van de aangegeven soorten en habitattypen, de geohydrologie van het gebied met eventuele herstelmaatregelen, de ecohydrologie met knelpunten en oplossingen. De Natura 2000-gebieden die buiten het plangebied liggen, zijn beknopt omschreven.

Hierbij gelden de volgende aantekeningen:

- Het maakt voor de wet niet uit of een gebied definitief is aangewezen of dat het besluit een ontwerp betreft. Alle gebieden die zich kwalificeren zijn volledig beschermd. Wel kunnen bij de definitieve aanwijzing de begrenzing of de instandhoudingsdoelen nog wijzigen. Tevens kunnen al vastgestelde aanwijzingsbesluiten worden herzien om bijvoorbeeld complementaire doelen te schrappen (kamerbrief november 2011).
- Prioritaire habitattypen zijn met een sterretje (*) aangeduid. Dit zijn volgens artikel 1 van de Habitatrichtlijn soorten van communautair belang die voorkomen in de typen natuurlijke habitats en habitats op het grondgebied van de lidstaat en bedreigd zijn. Het geldt ook voor soorten waarvoor de Europese Gemeenschap bijzondere verantwoordelijkheid draagt voor hun instandhouding omdat een belangrijk deel van het natuurlijke verspreidingsgebied daarvan op het grondgebied van de lidstaat ligt. De soorten worden genoemd in bijlage II van de habitatrichtlijn.
- De cijfers betreffen bruto-oppervlakten omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, maar tekstueel uitgesloten delen zoals tuinen en erven (exclavering).
- De bescherming van natuurmonumenten die liggen binnen een Natura 2000-gebied vervalt met het wijzigingsvoorstel Natuurbeschermingswet 1998, dat in het najaar van 2011 aan de Tweede Kamer is voorgelegd. De natuurmonumenten worden daarmee onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur en beleidsmatig en planologisch beschermd. Naar verwachting wordt de Natuurbeschermingswet 1998 in of na 2013 vervangen door de Wet natuur.
- De effectenindicator geeft informatie over de gevoeligheid van soorten en habitattypen voor de meest voorkomende storende factoren, gebaseerd op absolute getallen voor biotische randvoorwaarden en kennis van ruimtelijke randvoorwaarden. Zie bijlage 5 voor een overzicht van de storingsfactoren.

Tabel 12.1. Natura 2000-gebieden, afstand tot het plangebied en meest kritische habitatype. Het begrip KDW-waarde wordt bij de effectbeoordeling uitgelegd (paragraaf 11.3).

Natura 2000-gebied	Afstand tot plangebied (km)	Naam habitatype	KDW molN/ha/jr	Status aanwijzings-procedure
Drentsche Aa gebied	0	Zure vennen en Heischrale graslanden	714	Definitief aangewezen
Zuidlaardermeergebied	0	–	–	Definitief aangewezen
Leekstermeergebied	3,3	–	–	Definitief aangewezen
Norgerholt	13,2	Beuken-eikenbossen met hulst	1429	Definitief aangewezen
Witterveld	18,9	Actieve en herstellende hoogvenen	500	Definitief aangewezen
Fochteloërveen	14,7	Actieve en herstellende hoogvenen	500	Definitief aangewezen
Bakkeveense Duinen	21,8	Zandverstuivingen en Zure vennen	714	Definitief aangewezen
Drouwenezand	16,2	Zandverstuivingen	714	Definitief aangewezen
Lauwersmeer	24,1	–	–	Definitief aangewezen
Waddenzee (deel Dollard)	24,8	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	2.500	Definitief aangewezen

1 2 . 2 . 2

Het Zuidlaardermeergebied

Het Zuidlaardermeergebied is als Vogelrichtlijngebied aangewezen voor onderstaande instandhoudingsdoelen.

Tabel 12.2. Instandhoudingsdoelen Zuidlaardermeergebied

Soort	Landelijke staat van instandhouding	Doelstelling omvang leefgebied	Doelstelling kwaliteit leefgebied	Omvang populatie (draagkracht)
Broedvogels				
Roerdomp	--	=	=	5 broedparen
Porseleinhoen	--	>	>	15 broedparen
Rietzanger	-	=	=	200 broedparen
Niet-broedvogels				
Kleine zwaan	-	=	=	4
Toendrarietgans				210
Kolgans	+	=	=	630 foer./10100slaap
Smient	+	=	=	2700
Slobeend				120

staat van instandhouding: -- zeer slecht; - slecht; + goed

relatieve bijdrage Zuidlaardermeer aan landelijke doelen: - gering; + groot

doelstelling leefgebied/populatie: = behoud; > streven naar toename

(bron: synbiosis)

Het Natura 2000-gebied bestaat uit het Zuidlaardermeer met omliggende oe-verlanden en een deel van de polders ten noorden en noordwesten van het meer, waarin ook een deel van het Foxholstermeer en het Drentse Diep zijn gelegen. Het Zuidlaardermeer betreft een natuurlijk ontstaan meer. Het werd

oorspronkelijk gevoed met grondwater van het Drents plateau. Het open landschap rond het Zuidlaardermeer wordt bepaald door de Hondsrug in het westen en de rand van de Veenkoloniën in het oosten. In de richting van de flank van de Hondsrug verdicht het landschap zich enigszins door de moerasbosontwikkeling op de verlande petgaten en de houtwallen in de nabijheid van boerderijen. Ten zuidoosten van Noordlaren zijn de oeverlanden van het meer grotendeels bebost geraakt met elzen.

Moerasbroedvogels

De aangewezen moerasbroedvogels roerdomp en rietzanger hebben voldoende areaal overjarig riet nodig om te kunnen broeden. Voor roerdomp geldt dat het areaal geschikt broedbiotoop langs de westelijke oever van het Zuidlaardermeer te gering is. Rietzanger broedt hier wel. Porseleinhoen heeft een voorkeur voor dynamische milieus en broedt boven of nabij ondiepe wateren in dichte vegetatie. Dergelijke situaties zijn langs de westelijke oever van het Zuidlaardermeer niet in voldoende mate aanwezig, waardoor de soort hier niet broedt.

Ganzen, zwanen en slobbeend

Vooraf in de Onner- en Oosterpolder foerageren vanouds in de winter groepen kleine zwanen en vele duizenden kolganzen, rietganzen en smienten. Slobbeenden foerageren met name in de ondiepe delen in het noorden van het gebied. Het aantal kleine zwanen neemt sinds 1999/2000 af. De instandhoudingsdoelen ten behoeve van smient, kolgans en toendrarietgans worden gehaald, indien voldoende foerageergebied buiten de Natura 2000-begrenzing aanwezig blijft.

Voor een uitgebreide beschrijving van de overige flora en fauna wordt verwezen naar paragraaf 7.2.1.

Kansen en maatregelen

De instandhoudingsdoelen voor foerageergebied van kolgans, smient, toendra-rietgans en kleine zwaan en die voor de draagkracht voor broedbiotoop van roerdomp en porseleinhoen zijn in het Zuidlaardermeergebied in zekere mate met elkaar in conflict. De roerdomp en porseleinhoen hebben onvoldoende areaal rietland voorhanden langs het Zuidlaardermeer om de instandhoudingsdoelen te halen. Een groot deel van de rietoevers is namelijk te smal en te veel verstoord.

De op gang gebrachte moerasontwikkeling in de Westerbroekstermadepolder en Kropswolderbuitenpolder (buiten het plangebied) biedt nieuw broedgebied voor porseleinhoen en op termijn ook roerdomp. Ook wordt hier slobbeend veelvuldig aangetroffen. Daarnaast is in het concept beheerplan de westelijke oever van het Zuidlaardermeer aangemerkt als potentieel broedgebied van deze soorten, waarbij het areaal overjarig riet dient te worden uitgebreid. Een areaalvergroting van geschikt broedgebied van porseleinhoen en roerdomp is nodig voor het behalen van de instandhoudingsdoelen voor deze soorten. Om

deze reden is het niet opportuun om in deze gebieden het landbouwkundig gebruik te intensiveren ten behoeve van de ganzen, kleine zwaan en smient.

Omdat binnen de Natura 2000-begrenzing de instandhoudingsdoelen ten aanzien van foerageergebied van de aangewezen ganzen, kleine zwaan en smient niet kunnen worden behaald, dient voldoende foerageergebied in de omgeving te worden gewaarborgd. In het kader van het beheerplan Natura 2000 Zuidlaardermeergebied zullen hierover afspraken worden gemaakt.

1 2 . 2 . 3

D r e n t s c h e A a - g e b i e d

Het Drentsche Aa-gebied ligt grotendeels in Drenthe en slechts voor een heel klein deel in de gemeente Haren (zuidwesten). Het betreft een van de laatste authentieke stroomdalen van ons land. Het bestaat uit oud Drents cultuurlandschap met madelanden (graslanden), bosjes, houtwallen, essen (akkers), heide, jeneverbesstruwelen, esdorpen, hunebedden en landgoederen. Cultuurhistorisch is de combinatie van beek- en esdorpenlandschap kenmerkend en behoorlijk gaaf. Het merendeel van het gebied ligt buiten het plangebied, maar deels tegen de begrenzing aan. Het gebied binnen het plangebied betreft de Westerlanden, dat ligt ingeklemd tussen de Drentsche Aa en het Noordlaarderbos.

Door het Drentsche Aa-gebied loopt een groot aantal beken en beekjes, waaronder de Drentsche Aa, Schipborgsche Diep, Zeegser loopje, Anloër diepje, Gasterensche Diep. De zuidelijk van plangebied gelegen Vijftig Bunder betreft een heidegebied op de overgang van de Hondsrug naar het stroomdal van de Drentsche Aa. Het behoort tot de hogere zandgronden en de beekdalen en is één van de weinige gebieden in ons land waar deze landschappen aaneengesloten voorkomen met (redelijk) goed ontwikkelde gradiënten. Voorts omvat het gebied een redelijk compleet laaglandbekensysteem met veel meanderende beken; slechts een deel van de beken is gekanaliseerd.

Zandverstuivingen, stuifzandheiden, kraaiheibegroeiingen en jeneverbesstruwelen behoren samen met oude eikenbossen tot de belangrijke habitattypen in de droge delen van het Drentsche Aa-gebied. Van de zandverstuivingen resteren nog slechts kleine oppervlakten in bijvoorbeeld de Zeegserduinen. Hier en in enkele andere terreinen zijn kleine oppervlakten droge heide met struikhei (*Calluna vulgaris*), Buntgras (*Corynophorus canescens*) en diverse soorten korstmossen aanwezig, op enkele plekken samen met begroeiingen met kraaihei (*Empetrum nigrum*) en jeneverbes (*Juniperus communis*). Ondanks de geringe omvang van de droge heiden zijn nachtzwaluw en boomleeuwerik jaarlijks broedvogel en zijn er in de wintermaanden diverse klapeksters te vinden.

Overgangs- en trilvenen en beekbegeleidende bossen worden voornamelijk gevoed door basen en ijzerrijk, middeldiep tot diep grondwater, ten dele ook door freatisch grondwater. Trilvenen (veenvormende moerassen van kleine zeggen, andere schijngrassen en slaapmossen in zeer natte en zeer basenrijke

kwelmilieus) kwamen vroeger waarschijnlijk algemeen voor in de middenloop. De Drentsche Aa is het enige Nederlandse beekdal waar nu herstel optreedt van dit bedreigde habitattypen. Bovendien komt het hier over een relatief grote oppervlakte voor. Door het nemen van antiverdrogingmaatregelen is nabij Oudemolen een dergelijk veen ontstaan met zeer veel holpijp (*Equisetum fluviatile*) en snavelzegge (*Carex rostrata*). In de nabijheid bevinden zich groeiplaatsen van Ronde zegge (*Carex diandra*), waterdrieblad, paardenhaarzegge (*Carex appropinquata*) en draadzegge (*Carex lasiocarpa*). Fraaie trilvenen komen ook voor in het Wilde Veen bij Zuidlaren.

Elzenzegge-Elzenbroek komt als kleine bosjes in mozaïek met hooilanden in het gehele beekdal voor. In de midden- en bovenlopen komen soortenrijke elzenbroeken voor die onder invloed staan van sterke kwel van (matig) baserijk grondwater. Deze bronbossen zijn gekenmerkt door bittere veldkers (*Cardamine amara*), verspreidbladig goudveil (*Chrysplenium alternifolium*), moerasstrepzaad en gewone dotterbloem (*Caltha palustris* subsp. *palustris*). Een groot complex van kwelgevoede elzenbroeken ligt in de middenloop langs het Oudemolensche Diep. Ten slotte heeft ook de meanderende benedenloop (vanaf Zuidlaren) van de Drentsche Aa hoge natuurwaarden. Op het gebied van vis, macrofauna en beekbegroeiingen behoort ze tot de rijkste beken van Nederland. De Drentsche Aa is bijvoorbeeld een van de weinige beken in ons land waarvan een paai populatie van de rivierprik bekend is. Van de Natura 2000-soorten zijn verder bittervoorn, grote en kleine modderkruiper en rivierdonderpad uit het gebied bekend.

Kansen voor herstel

In het gebied zijn zeer hoge potenties aanwezig voor uitbreiding en verbetering van de kwaliteit van de habitattypen H4010A vochtige heiden (hogere zandgronden), H6230 heischrale graslanden, H6410 blauwgraslanden, H7140 overgangs- en trilvenen), H9160A eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden), H91D0 hoogveenbossen en H91E0C vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen). Ook de kwaliteit van de aanwezige habitattypen H3160 zure vennen en H7110B actieve hoogvenen (heideveentjes). Het gebied kan daarmee een zeer belangrijke bijdrage leveren aan landelijke instandhoudingsdoelen voor deze habitattypen in beekdalen. Naast veel interne maatregelen binnen het Natura 2000-gebied zijn daarvoor zeer grote inspanningen in de waterhuishouding rond het Natura 2000-gebied, bufferzones tegen vermessing en aanpassing van grondwaterwinningen noodzakelijk. Deze herstelmaatregelen hebben echter een hoog natuurrendement. In het kader van het Beheerplan Natura 2000 Drentsche Aa-gebied zullen hierover afspraken worden gemaakt.

Tabel 12.3. Instandhoudingsdoelen Drentsche Aa-gebied

Natura 2000-waarde	Landelijke staat van instandhouding	Oppervlakte/omvang	Kwaliteit	Populatie
Habitattypen				
Stuifzandheiden met struikhei	--	+	+	
Binnenlandse kraaiheidebegroeiingen	-	=	+	
Zandverstuivingen	-	=	+	
Zure vennen	-	=	+	
Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels)	-	+	+	
Vochtige heiden (hogere zandgronden)	--	+	+	
Droge heiden	-	=	=	
Jeneverbesstruwelen	--	=	+	
Heischrale graslanden	--	+	+	
Blauwgraslanden	--	+	+	
Actieve hoogvenen (heideveentjes)	--	=	+	
Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	--	+	+	
Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	-	+	+	
Pioniervegetaties met snavelbiezen	-	=	=	
Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	--	+	+	
Oude eikenbossen	-	=	=	
Ruigten en zomen	-	=	=	
Hoogveenbossen	-	+	+	
Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	-	+	+	
Habitatrichtlijnsoorten				
Rivierprik	-	=	=	>
Grote modderkruiper	-	=	=	=
Kleine modderkruiper	+	=	=	=
Rivierdonderpad	-	=	=	=
Kamsalamander		>	>	>

staat van instandhouding: -- zeer slecht; - slecht; + goed

relatieve bijdrage Drentsche Aa-gebied aan landelijke doelen: - gering; + groot

doelstelling leefgebied/populatie: = behoud; > streven naar toename

(bron: Synbiosis Alterra)

Natura 2000-gebieden buiten het plangebied

In navolgende paragrafen worden kort de Natura 2000-gebieden besproken die buiten en op enige afstand van het plangebied liggen. Omdat ze op enige afstand zijn gelegen, treden ten gevolge van het bestemmingsplan Buitengebied Haren geen effecten op anders dan stikstofdepositie. Om die reden worden ze slechts kort behandeld.

1 2 . 2 . 4

N o r g e r h o l t

Het Norgerholt betreft een 26 ha groot gebied in een esdorpenlandschap. Het is een eeuwenoud Markebos van hulst en zomereik, dat werd gebruikt voor de houtvoorziening. Hulst werd in het verleden gebruikt voor het vegen van

schoorstenen, eik voor de bouw. In de huidige situatie zijn grote hulstbomen en zomereiken aspectbepalend.

Instandhoudingsdoel

In het aanwijzingsbesluit van het Natura 2000-gebied Norgerholt zijn voor de volgende habitattypen instandhoudingsdoelen geformuleerd:

Habitatrichtlijn habitattypen: beuken-eikenbossen met hulst

Effectenbepaling Norgerholt

Het habitattypen is in geringe mate gevoelig voor verzuring en vermesting.

1 2 . 2 . 5

W i t t e r v e l d

Het Witterveld is een heide- en hoogveengebied ten zuidwesten van Assen. Het gebied maakte in het verleden onderdeel uit van de uitgestrekte Smildervenen die ooit grote delen van Noordwest Drenthe en het aangrenzend Fryslân bedekten. Vrijwel het gehele oorspronkelijke hoogveengebied is afgegraven. Dit terrein is echter door een samenloop van omstandigheden gespaard gebleven van ernstige ontwatering en afgraving. In het gebied worden vochtige en droge heidevegetaties, rustend hoogveen en levende hoogveenvegetaties en plaatselijk opgaand bos, enkele schraalgraslanden en open water aangetroffen. Er is een goed ontwikkelde gradiënt van hoogveen naar droge heide op zandgrond aanwezig, waarin alle bijbehorende habitattypen goed ontwikkeld voorkomen. In de heide liggen enkele pingoruïnes.

Habitatrichtlijn habitattypen: Vochtige heiden (hogere zandgronden), Droge heiden, *Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap en heideveentjes), Herstelende hoogvenen en *Hoogveenbossen.

Effectenbepaling Witterveld

Alle aangewezen habitattypen zijn zeer gevoelig voor vermesting, maar niet voor verzuring.

1 2 . 2 . 6

F o c h t e l o ë r v e e n

Het Fochteloërveen maakte in het verleden onderdeel uit van de uitgestrekte Smildervenen die ooit grote delen van noordwest-Drenthe en aangrenzend Fryslân bedekten. Vrijwel het gehele oorspronkelijke hoogveengebied is afgegraven. Het Fochteloërveen lag aan de rand van dit grote veen en bestaat uit een naar verhouding jong en ondiep (tot 2 meter) veenpakket. Er zijn maatregelen genomen om de groei van het hoogveen te stimuleren, zoals het plaatsen van damwanden en het aanbrengen van stuwen. Na een stilstandfase in de veengroei bevat het Fochteloërveen nu een relatief grote kern met actief hoogveen. Het gebied wordt verder gekenmerkt door zijn uitgestrektheid en boomloosheid (buiten de boswachterij aan de noordkant). Het gebied bestaat,

naast het levende hoogveen in het centrale deel, uit droge en vochtige heide en vennen, enige graslanden en in het noorden enkele naaldbossen. Ondiep, maar open water is te vinden in de Vloeiweiden, Zuidwestplassen en de pingoruïne Esmeer.

Instandhoudingsdoelen

In het aanwijzingsbesluit van het Natura 2000-gebied Fochteloërveen zijn voor de volgende habitattypen en diersoorten instandhoudingsdoelen geformuleerd.

Habitatrichtlijn habitattypen: Zure vennen, Vochtige heiden (hogere zandgronden), Droge heiden, Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap) en Herstelende hoogvenen.

Vogelrichtlijn broedvogels: geoorde fuut, porseleinhoen, paapje en roodborsttapuit.

Vogelrichtlijn niet-broedvogels: kleine zwaan, wilde zwaan, toendrarietgans, kolgans, wintertaling en slobbeend.

Effectenbepaling Fochteloërveen

Vrijwel alle vogelsoorten onder de aanwijzingsdoelen zijn gevoelig voor verzuuring en voor het beïnvloeden van de populatiedynamiek. Porseleinhoen, paapje en roodborsttapuit zijn gevoelig voor vermesting. Alle habitattypen, met uitzondering van zure vennen, zijn zeer gevoelig voor vermesting.

1 2 . 2 . 7

Bakkeveense Duinen

Het Natura 2000-gebied Bakkeveense Duinen betreft een gevarieerd gebied met een aantal bos- en heideterreinen, graslanden en enkele landgoederen in het dal van de Boorne en diverse bebossingen in het afgegraven veengebied rondom Ureterp. In dit plaatselijk sterk geaccidenteerd stuifzandterrein liggen uitgestrekte kraaiheidebegroeiingen als een deken over de duinen en zure vennen. Plaatselijk zijn ook struikheidebegroeiingen aanwezig. Open zand en pioniergraslanden van stuifzand nemen een ondergeschikte plaats in. De bossen op het terrein bestaan vooral uit aangeplante en spontaan opgeslagen grove dennenbegroeiingen.

Instandhoudingsdoelen

In het aanwijzingsbesluit van het Natura 2000-gebied Bakkeveense Duinen zijn voor de volgende habitattypen instandhoudingsdoelen geformuleerd.

Habitatrichtlijn habitattypen: Stuifzandheiden met struikheide, Binnenlandse kraaiheidebegroeiingen, Zure vennen en Vochtige heide.

Effectenbepaling Bakkeveense Duinen

Alle habitattypen zijn gevoelig tot zeer gevoelig voor vermesting.

1 2 . 2 . 8

D r o u w e n e r z a n d

Het Drouwenerzand is een actief stuifzandgebied op de flank van de Hondsrug, waarin centraal een actieve stuifzandkern voorkomt. Het Drouwenerzand is ontstaan door overmatige begrazing van schapen en plaggenwinning in de 18e en 19e eeuw. Daarna is een uitgestrekte begroeiing ontstaan met jeneverbesstruwelen die nog steeds aanwezig is in het noordelijke en oostelijke gedeelte. Het stuifzand is in het begin van de 20ste eeuw gedeeltelijk beteugeld door bebossingen met grove den. De begroeiing van het heuvelachtige terrein bestaat in het oostelijke deel naast jeneverbes uit struikheide en grote oppervlakten kraaiheide, vochtige heide en oude eikenbossen. Het Drouwenerzand verschilt van andere Drentse stuifzandterreinen omdat het zand mineralenrijk is.

Instandhoudingsdoelen

In het aanwijzingsbesluit van het Natura 2000-gebied Drouwenerzand zijn voor de volgende habitattypen instandhoudingsdoelen geformuleerd.

Habitatrichtlijn habitattypen: Stuifzandheiden met struikheide, Binnenlandse kraaiheidebegroeiingen, Zandverstuivingen, Vochtige heiden (hogere zandgronden), Jeneverbestruwelen, Oude eikenbossen en Heischrale graslanden.

Effectenbepaling Drouwenerzand

Alle habitattypen zijn zeer gevoelig voor vermessing (met uitzondering van de voor vermessing gevoelige Jeneverbesstruwelen), maar niet gevoelig voor verzuring (met uitzondering van Jeneverbesstruwelen, niet gevoelig).

1 2 . 3

E f f e c t b e o o r d e l i n g

Ten aanzien van de te onderzoeken effecten is het van belang, welke effecten ten gevolge van het bestemmingsplan op de Natura 2000-gebieden binnen en in de omgeving van het plangebied op kunnen treden. In bijlage 5 is aangegeven welke storingsfactoren ten aanzien van de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden daarvoor in aanmerking komen. In deze paragraaf wordt gemotiveerd welke effecten in het kader van het bestemmingsplan op kunnen treden en welke niet.

1 2 . 3 . 1

S t o r i n g s f a c t o r e n

In hoofdstuk 2 van de PlanMER bestemmingsplan Buitengebied Haren is het voornemen uitvoerig beschreven. Het voornemen biedt ontwikkelingsmogelijkheden voor de landbouw met mogelijk negatieve effecten op de Natura 2000-gebieden. De meeste Natura 2000-gebieden zijn in meer of mindere mate gevoelig voor verzuring, vermessing en verdroging (storingsfactoren 3,4 en 8, zie

bijlage 5). Aan zure en vermestende depositie (hoofdzakelijk ammoniak) wordt in deze passende beoordeling ruim aandacht gegeven. Ook verdrogingseffecten (8) kunnen optreden door bijvoorbeeld het wijzigen van het slotenpatroon en/of het aanbrengen van drainage. Tot slot kan optische verstoring een rol spelen bij recreatie. De overige storingsfactoren zijn in de gemeente Haren in het kader van het voornemen en alternatief niet aan de orde.

1 2 . 3 . 2

R e c r e a t i e (o p t i s c h e v e r s t o r i n g)

Het bestemmingsplan laat in beperkte mate kleinschalig kamperen toe (kamperen bij de boer). Deze ontwikkeling kan plaatsvinden bij agrarische bedrijven en voormalige agrarische bedrijven in het buitengebied. Een toename van de dagrecreatie in Natura 2000-gebieden kan daarvan het gevolg zijn. Van de Natura 2000-gebieden in Haren is het Zuidlaardermeergebied aangewezen voor verschillende soorten vogels. Zowel broedvogels als wintergasten kunnen in meer of mindere mate gevoelig zijn voor verstoring. In de natuurgebieden wordt de recreatie geleid via paden, waardoor de betredingsdruk op kwetsbare habitattypen niet zal toenemen. Verder wordt er geen recreatieve infrastructuur aangelegd, en zullen in fysieke zin de Natura 2000-gebieden onaangetast blijven. Voor het Zuidlaardermeergebied is een concept beheerplan opgesteld. Het bestemmingsplan maakt geen recreatieve ontwikkelingen mogelijk rond het Zuidlaardermeer en in het Natura 2000 Zuidlaardermeergebied. Negatieve effecten zijn derhalve niet te verwachten. Buiten het Natura 2000-gebied zijn nieuwe mogelijkheden voor het kamperen bij de boer. Gezien de aard en de schaal van deze verblijfsrecreatie en het feit dat er relatief weinig recreatieve routes zijn door de oeverlanden van het Zuidlaardermeer zal de toename van de dagrecreatie in dit gebied ten gevolge van deze ontwikkeling niet meetbaar zijn. Omdat deze kampeermogelijkheden niet aan het water zijn gelegen, zal het ook nauwelijks iets toevoegen aan het aantal vaarbewegingen op het Zuidlaardermeer. In het kader van het Natura 2000 beheerplan Zuidlaardermeergebied zullen bovendien kwetsbare oeverzones gevrijwaard worden van vaarrecreatie.

1 2 . 3 . 3

P r o b l e m a t i e k a m m o n i a k

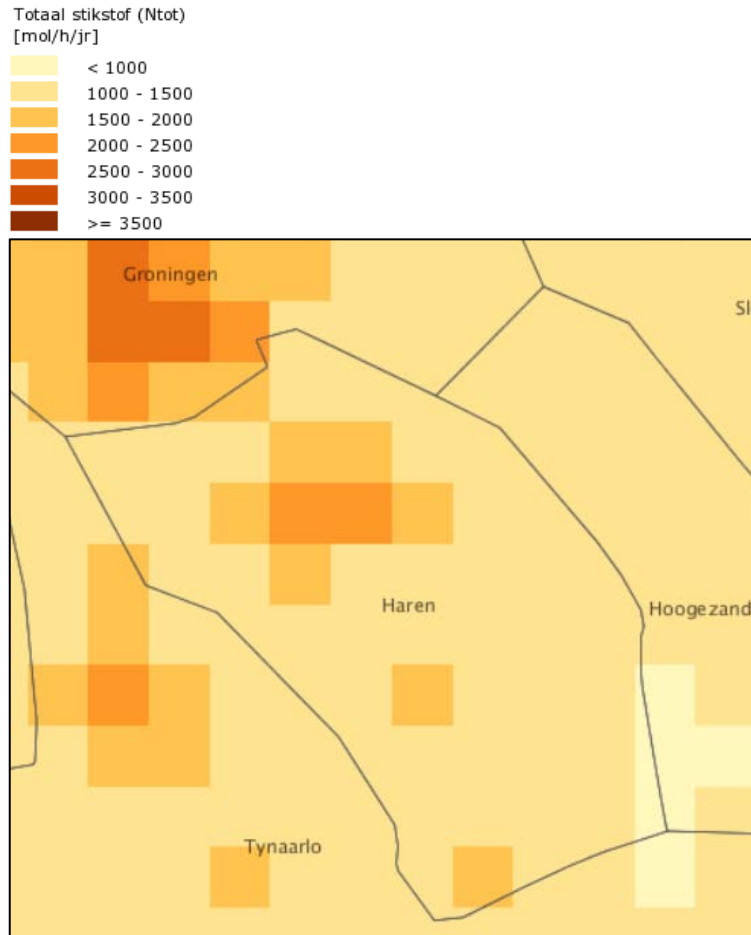
De hoeveelheid depositie die een ecosysteem nog kan verdragen zonder schade te ondervinden, wordt de kritische depositiewaarde of kritische belasting genoemd. Bij alle in beschouwing genomen Natura 2000-gebieden overschrijdt de huidige belasting met ammoniak in ruime mate de kritische depositiewaarde, zowel voor het habitatype dat het gevoeligst is voor de invloed van ammoniak, als voor diverse (iets) minder gevoelige habitattypen. De te hoge stikstofdepositie, ook wel vermestende depositie genoemd, kan leiden tot verslechtering van de biodiversiteit van deze ecosystemen. Overmatige depositie van stikstof leidt tot verstoring van de voedingstoffenbalans in de bodem en verontreiniging van het grond- en oppervlaktewater, wat kan leiden tot de

achteruitgang of zelfs het verdwijnen van karakteristieke soorten in bossen en natuurterreinen. Voor de Natura 2000-gebieden in en nabij Haren hebben Van Dobben en Hinsberg (2012) de kritische depositiewaarden (KDW) opgesteld, die zijn vermeld in tabel 12.4.

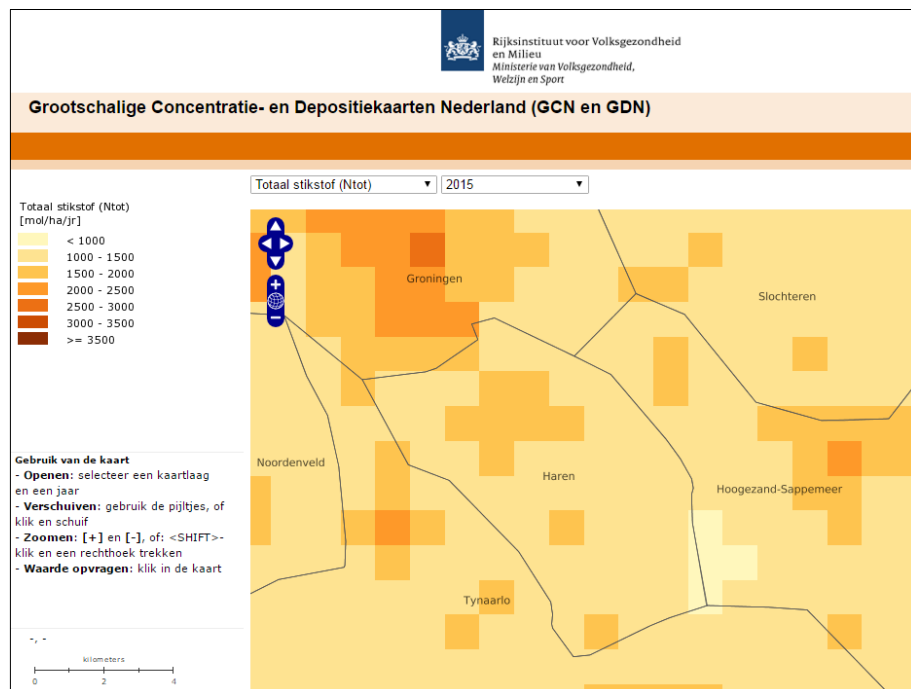
Tabel 12.4. Kritische Depositie Waarden (KDW) in mol N/ha/jaar van de meest gevoelige habitattypen in de meest relevante Natura 2000-gebieden. Tevens is in de tabel weergegeven de huidige achtergronddepositiewaarde (2013) (bron: RIVM, 2014)

Natura 2000-gebied	Afstand tot plangebied (km)	Naam habitatype	KDW	gemiddelde achtergrondwaarde
Drentsche Aa-gebied	0	Zure vennen	714	1200
Zuidlaardermeergebied	0	–	–	1500
Norgerholt	13,2	Beuken-eikenbossen met hulst	1429	1500
Witterveld	18,9	*Actieve en herstellende hoogvenen	500	1700
Fochteloërveen	14,7	Actieve en herstellende hoogvenen	500	1300
Bakkeveense Duinen	21,8	Zandverstuivingen en Zure vennen	714	1500

De huidige stikstofdepositie op de natuurgebieden in en om Haren ligt momenteel nog steeds aanzienlijk boven de kritische depositiewaarden van de meest gevoelige habitattypen in de betreffende natuurgebieden (Natura 2000). Het grootste deel hiervan is overigens afkomstig uit emissie vanuit andere gemeenten. De huidige achtergronddepositie in Haren bedraagt ligt voor het grootste gedeelte van het gemeentelijk oppervlak wel onder de 1500 mol stikstof/ha/jaar (RIVM, 2016), zie afbeelding 12.2. Ten opzichte van 2011, toen de gemiddelde achtergrondwaarde nog op circa 1.750 mol stikstof/ha/jaar lag, is dit een aanzienlijke daling. Ten opzichte van 2013 is er een lichte daling (zie figuren 12.1 en 12.2).

Afbeelding 12.1. Stikstofdepositie (achtergrondwaarde) 2013 (bron: RIVM 2014)

Afbeelding 12.2. Stikstofdepositie (achtergrondwaarde) 2015 (bron: RIVM 2016)

1 2 . 3 . 4

Autonome ontwikkeling ammoniakdepositie

Op basis van de berekeningen van het RIVM naar de ammoniakemissie en -depositie in Nederland kan worden geconcludeerd dat als gevolg van de autonome ontwikkeling de emissie verder zal dalen. In deze autonome ontwikkeling is aangenomen dat een deel van de bedrijven stopt, en een deel van de bedrijven groeit. Tevens zullen de regels met betrekking tot de AMvB Huisvesting en IPPC volledig zijn geïmplementeerd. De stallen in de gemeente zullen dus voldoen aan emissiearme eisen. Voor Haren geldt dat dit nu al het geval is (CBS, 2012). Dat de stalsystemen aan wettelijke normen voldoen, betekent overigens niet dat ze aan de best beschikbare technieken voldoen.

In de toekomst moeten alle bedrijven ook buiten de gemeente gaan voldoen aan het eind 2005 vastgestelde Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij (kortweg 'AMvB huisvesting'). Het besluit stelt veehouderijen verplicht om emissiearme stallen te bouwen en bevat zogeheten maximale emissiewaarden. De verwachting is dat als gevolg van verscherpte wetgeving de ammoniakemissie gaat dalen, waardoor ook de belasting op natuurterreinen afneemt.

1 1 . 3 . 5

Het voornemen in relatie tot ammoniak

In het voornemen wordt ervan uitgegaan dat in het bestemmingsplan onder voorwaarden een verdere uitbreiding van de agrarische sector mogelijk zal zijn. Het voornemen en de uitgangspunten zijn uitgebreid beschreven in paragraaf 2.5. Voor de volledigheid wordt hier een en ander nog eens samengevat.

Het gaat om de effecten op het milieu als de mogelijkheden in het nieuwe bestemmingsplan maximaal worden benut. Dit betekent dus ook de uitbreidingsmogelijkheden die worden gegeven middels afwijkings- of wijzigingsmogelijkheden van het bestemmingsplan.

Voor de aanwezige agrarische bedrijven in het plangebied wordt uitgegaan van een uitbreidingsmogelijkheid van het bouwblok tot 1,5 ha (onder voorwaarden) met uitzondering van de bouwpercelen op de essen. Hier wordt een maximale oppervlakte van 1 ha gehanteerd bij recht zonder uitbreidingsmogelijkheden. Het voornemen biedt de agrarische bedrijven de mogelijkheid het bouwperceel uit te breiden. Deze oppervlakte-uitbreiding is voor de berekeningen ingevuld met melkrundvee, zoals in paragraaf 2.5 is uitgelegd. Voor de huidige situatie en het voornemen is de bestaande veestapel, inclusief intensief gehouden dieren meegenomen (zie ook bijlage 6 en 7). Ten aanzien van melkvee wordt rekening gehouden voor noodzakelijke logistiek zowel binnen als buiten de gebouwen en de overige bebouwing binnen het bouwvlak. Daarbij is ervan uitgegaan dat een volwassen melkkoel en 0,7 stuks jongvee gezamenlijk een bruto oppervlak van 70 m² nodig hebben. Dit houdt in dat op 1 ha ongeveer 143 melkkoeien en 100 stuks jongvee kunnen worden gehouden. Op 1,5 ha bouw-

perceel kunnen respectievelijk 214 melkkoeien en 150 stuks jongvee worden gehouden (zie ook IGO 2011). Bij uitbreiding wordt volledig overgeschakeld op de best beschikbare technieken.

Die bedrijven die in die gebieden liggen die op de verbeelding een gebiedsaanduiding 'essen' kennen, mogen uitbreiden tot 1 ha. Dit betreffen twee bedrijven. Een aantal bedrijven liggen deels op de es. Uitbreiding kan dan buiten de es plaatsvinden. De beide maneges mogen beperkt uitbreiden (20%). De overige 22 bedrijven krijgen de mogelijkheid uit te breiden tot 1,5 ha bouwperceel. Dit betreffen allemaal grondgebonden bedrijven.

Ammoniak

Omdat uitbreiding in de intensieve veehouderij niet is toegestaan, wordt in de berekening uitgegaan van de daarna meest vervuilende diersoort namelijk koeien. In een worstcasescenario, alle uitbreidingsmogelijkheden worden benut, zal daarmee de ammoniakemissie fors toenemen, ondanks emissiearme technieken. In bijlagen 6, 7 en 8 zijn de uitgangspunten en de Aerius-berekeningen opgenomen.

Conclusie ammoniakdepositie

Zoals uit de Aerius-berekening blijkt (bijlage 6), kan de toename van ammoniakdepositie op Natura 2000-gebieden hoog zijn. Voor Haren gaat het vooral om het Drentsche Aa-gebied, omdat het Zuidlaardermeergebied alleen voor vogels is aangewezen. Omdat de gemiddelde achtergrondwaarde voor het Drentsche Aa-gebied 1.200 molN/ha/jaar (RIVM, 2016) bedraagt en de kritische depositiewaarde 714 mol N/ha/jaar, is er tevens sprake van een overbelaste situatie in de huidige toestand. Dat betekent dat elke toename van depositie op dit Natura 2000-gebied een significant negatief effect kan hebben. De depositietoename ten gevolge van het voornemen bedraagt circa 25 mol N/ha/jaar.

De depositietoename is van dien aard dat ook op de verder weg gelegen Natura 2000-gebieden een lichte toename plaatsvindt. Dit betreft het Norgerholt (toename 1,6 mol N/ha/jaar), Fochteloërveen (toename 1,2) en onder meer het Witterveld, Drouwenezand, Bakkeveense duinen en Lieftingsbroek. Op deze laatste gebieden bedraagt de toename tussen de 0,2 en de 1 mol N/ha/jaar. Met deze toenames van de depositie kunnen significant negatieve effecten niet op voorhand worden uitgesloten.

1 2 . 3 . 5

R e a l i s a t i e E H S

In principe heeft het omvormen van agrarische gronden naar natuur een sterk positief effect op de Natura 2000-instandhoudingsdoelen. Het is echter mogelijk dat dit beheer negatieve effecten heeft op enkele instandhoudingsdoelen van het Zuidlaardermeergebied. Voor dit Natura 2000-gebied is voor de soorten kolgans, toendrarietgans, smient en kleine zwaan een foerageer- en rustdoelstelling opgenomen voor een bepaald aantal exemplaren dat 's winters in het

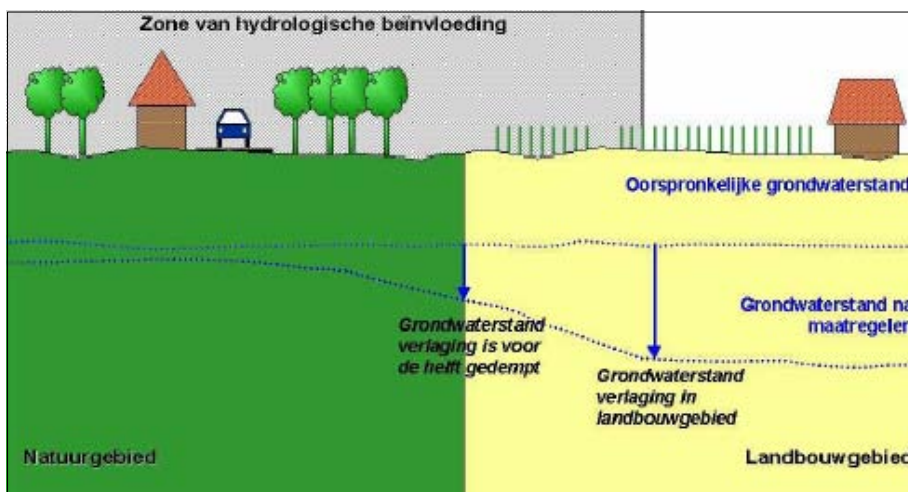
gebied verblijft. Dit betekent, dat er voldoende draagkracht moet zijn om de gestelde instandhoudingsdoelen mogelijk te maken. Uit het concept-beheerplan blijkt dat deze doelen niet worden behaald binnen de Natura 2000-begrenzing. Om deze reden dient voldoende foerageergebied voor deze soorten aanwezig te zijn binnen een straal van 5 km rond de begrenzing. De draagkracht van dit gebied is afhankelijk van de waarde die het heeft als foerageergebied. Naast de invloed van verstoring vanuit bijvoorbeeld wegen, draagt ook de voedingswaarde van het terrein bij aan de waarde die het heeft als foerageergebied. Een verschaald terrein is daarmee van mindere kwaliteit (berekend in kolgansdagen) dan een intensief beheerd grasland. Uiteindelijk bepaalt het beheer van het gebied de effecten op Natura 2000. Het bevoegd gezag (de provincie Groningen) en de terreinbeheerders zullen op dit punt tot overeenstemming moeten komen. De bestemmingswijziging op zich, leidt niet tot negatieve effecten.

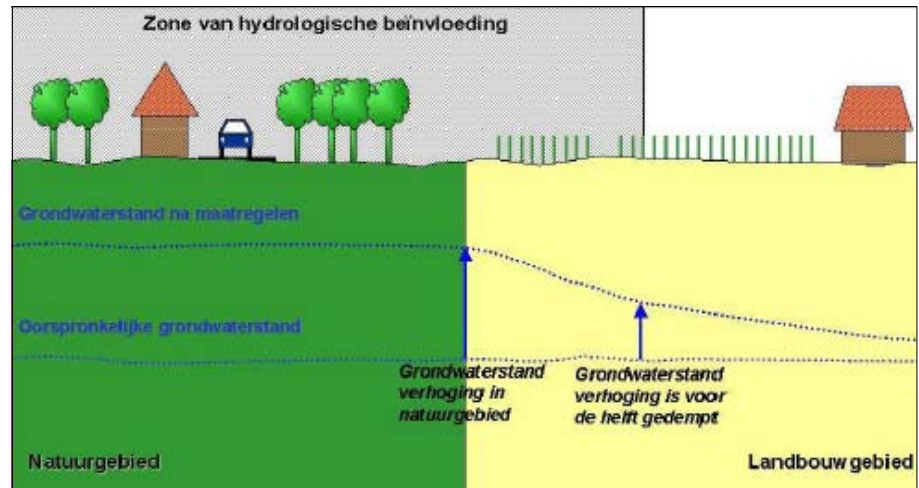
1 1 . 3 . 7

Hydrologie in relatie tot bodemingrepen

Achtergronden

Veelal hebben waterschappen en of provincies zones van hydrologische beïnvloeding opgenomen rond EHS en Natura 2000-gebieden. Maatregelen in een bepaald gebied kunnen invloed hebben op het naastliggende gebied. Als tegenstrijdige belangen naast elkaar voorkomen, kan de invloed ongewenst zijn. Zo kan door vernattingsmaatregelen in het natuurgebied vernattings schade ontstaan in het naastgelegen landbouwgebied of kunnen wegen of woningen in het natuurgebied grondwateroverlast krijgen. Ook kan de aanleg van drainage in een landbouwperceel leiden tot ongewenste verlaging van de grondwaterstand in het naastgelegen natuurgebied. Dit wordt hydrologische beïnvloeding genoemd.

De breedte van de hydrologische beïnvloedingszone kan variëren en is afhankelijk van bodemopbouw en oppervlaktewaterstructuur. Over het algemeen bepaalt het waterschap de breedte van de hydrologische beïnvloedingszones. Voor wat betreft het aanbrengen van drainage, het wijzigen van greppelsystemen of andere diepe grondwerkzaamheden kan er sprake zijn van significant negatieve effecten kunnen optreden in de binnen het plangebieden gelegen Natura 2000-gebieden.

Voor het Zuidlaardermeergebied geldt, dat aanpassing van de grondwaterstand nabij het Zuidlaardermeer van invloed kan zijn op het broedgebied van de aangewezen roerdomp, porseleinhoen en rietzanger. Het gebied rond het (potentiële) broedgebied van de aangewezen soorten is echter niet in agrarisch gebruik. Ten aanzien van het Zuidlaardermeergebied liggen negatieve effecten onder invloed van drainage, wijzigen van greppelsystemen of andere diepe grondwerkzaamheden daarom niet voor de hand.

De hoogveenontwikkeling in het Drentsche Aa-gebied is ten aanzien van wijziging in de grondwaterstanden zeer kwetsbaar. In iets mindere mate geldt dit ook voor bijvoorbeeld heischraal grasland en vochtige heide. Ruimtelijk gezien, wordt het Natura 2000-gebied deels afgeschermd van het agrarische beheerd land dat binnen het plangebied ligt, middels het golfterrein en een aantal EHS-gebieden (Noordlaarderbos en de gebieden langs het Drentsche Diep en Paterswoldse Meer). De hierboven genoemde voor ontwatering zeer kwetsbare vegetaties komen in en grenzend aan de gemeente niet voor. Diepere agrarische grondwerkzaamheden waarvoor het bestemmingsplan mogelijkheden biedt, zullen derhalve geen (significant) negatieve gevolgen hebben voor het Drentsche Aa-gebied.

1 2 . 4

Beoordeling van de milieueffecten

Tabel 12.2 geeft de beoordeling van de effecten.

Tabel 12.2. Effectbeoordeling Natura 2000

Criterion	Verzuring en vermisting voornemen	Verdroging	Realsiatie EHS	Optische verstoring (kleinschalig kamperen)
Natura 2000 Instandhoudingsdoelen Voornemen	-	0	+	0
Natura 2000 Instandhoudingsdoelen Alternatief	0	0	+	0

Betekenis symbolen:

zeer negatief (--), negatief (-), neutraal (0), positief (+), zeer positief (++)

Verzuring en vermisting

Door een toename van de ammoniakemissie van de veehouderijbedrijven in het voornemen is er een toename van de stikstofdepositie in verschillende Natura 2000-gebieden. De depositie op Natura 2000-gebieden, met name de Drentsche Aa, overschrijdt tevens de KDW-waarde. Hierdoor is er sprake van verzuring en vermisting in de gebieden. Op basis hiervan zijn de milieueffecten van het voornemen op de Natura 2000-gebieden wat betreft verzuring en vermisting als negatief beoordeeld. Significant negatieve effecten zijn niet op voorhand uit te sluiten.

1 2 . 5

Maatregelen en alternatief

In het voornemen is sprake van een toename van verzuring en vermisting in Natura 2000-gebieden door een toename van de ammoniakemissie en depositie van de veehouderijbedrijven. Omdat significant negatieve effecten niet op voorhand zijn uit te sluiten, is het bestemmingsplan in deze vorm niet uitvoerbaar. Door de ammoniakemissie van de bedrijven te beperken, kan de verzuring en vermisting worden voorkomen. Hiervoor kan in overweging worden genomen om in het bestemmingsplan regels op te nemen op grond waarvan de ammoniakemissie van de bedrijven kan worden beperkt.

Genoemde maatregelen hebben geleid tot een alternatief (zie hoofdstuk 11). In dit alternatief is slechts een beperkte toename van stikstof mogelijk. De toenames moeten aansluiten op de PAS ontwikkelingsruimte die door de provincie wordt geboden. In een overkoepelende landelijke Passende Beoordeling in het kader van het PAS is onderzocht dat deze uitbreidingen kunnen plaatsvinden zonder dat er significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden

optreden. Dit alternatief is daarmee een uitvoerbaar alternatief. Zoals in hoofdstuk 11 reeds is opgemerkt, is het feitelijke verschil in maximale stikstofdepositie tussen het alternatief en het voornemen niet erg groot. Het alternatief is echter gekoppeld aan de regeling in het PAS, waardoor met dit alternatief met zekerheid kan worden gesteld dat er geen significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden zullen optreden. Omdat er qua depositie weinig verschil is tussen het alternatief en het voornemen, kan worden gesteld dat een maximale uitbreidingsruimte van het bouwvlak tot 1,5 ha (dit is de maat die in het voornemen is onderzocht) ook realistisch is. Het bestemmingsplan is met dit alternatief uitvoerbaar.

1 2 . 6

Leemten in de kennis

Vanwege de aard van een bestemmingsplan, op grond waarvan in het algemeen ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk worden gemaakt (of juist niet mogelijk worden gemaakt), is een beoordeling van de milieueffecten alleen op hoofdlijnen mogelijk. Dit in overweging nemende zijn voor het beoordelen van de milieueffecten op de natuur geen leemten in de kennis vastgesteld. Voor een beoordeling op hoofdlijnen is in beginsel voldoende informatie beschikbaar.

Hierbij kan nog worden opgemerkt dat uit de omschrijving van de milieueffecten van het voornemen wat betreft de verzuring en vermesting blijkt dat effecten (van een toename) van de ammoniakemissie over grote afstand nog zijn waar te nemen. Dit betekent dat deze effecten door activiteiten op grond van andere plannen en projecten buiten het bestemmingsplangebied, zoals bestemmingsplannen voor het landelijk gebied van andere gemeenten in de omgeving, kunnen worden versterkt of verzwakt. Vaak zullen dergelijke bestemmingsplannen overeenkomstige ontwikkelingsmogelijkheden voor de agrarische bedrijfstak bieden als de bestemmingsplannen in de gemeente Haren. Hierdoor is er in beginsel in de bestemmingsplannen van andere gemeenten waarschijnlijk ook een sterke toename van de ammoniakemissie mogelijk. De effecten van het voornemen wat betreft verzuring en vermesting zullen door de activiteiten op grond van de bestemmingsplannen van andere gemeenten waarschijnlijk dan ook eerder worden versterkt, dan verzwakt.

In het voornemen is echter al sprake van een 'significant negatief effect' op Natura 2000-gebieden door de toename van de ammoniakemissie in het bestemmingsplangebied, op basis waarvan het milieueffect van het voornemen wat betreft verzuring en vermesting als negatief is beoordeeld. Nu wordt dit effect door de ammoniakemissie van andere activiteiten op grond van de bestemmingsplannen voor het landelijk gebied van andere gemeenten mogelijk versterkt, maar voor de beoordeling van het effect maakt dit geen verschil: er blijft sprake van een mogelijk 'significant negatief effect' dat als negatief wordt beoordeeld.

L i t e r a t u u r 13

- Bosch en Slabbers. Landschapsontwikkelingsplan Haren, Keuning Instituut, 2003
- BugelHajema Adviseurs. Notitie Reikwijdte en detailniveau Planmer bestemmingsplan Buitengebied gemeente Haren, 2012.
- BugelHajema Adviseurs. Ontwerpbestemmingsplan Buitengebied Haren, 2016.
- BugelHajema Adviseurs/Tauw. Concept Natura 2000 Beheerplan Fochteloërveen, provincie Drenthe, 2009.
- Dobben Van, H. en Van Hinsberg, A. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden, 2012.
- Alterra-rapport 1654, Alterra, Wageningen.
- Gies, T.J.A. en Bleeker, A. Onderzoek naar de ammoniakdepositie op 5 habitatgebieden ten behoeve van het interim toetsingskader Natura 2000 en Ammoniak, Alterra-rapport 1491, Wageningen, 2007.
- Grontmij/gemeente Haren, Waterplan Haren, 2007.
- IGO, adviescommissie Landbouw en Milieu. Handreiking Verordening Ruimte, grondgebonden melkrundveehouderij, 2011.
- Infomil, Handreiking bij Wet geurhinder en veehouderij, 2007.
- Iwaco, Actief bodembeheer in de provincie Groningen, 2001.
- Kornalijnslijper, J.E., J.C. Rahamat-Langendoen en Y.T.H.P. van Duynhoven, Volksgezondheidsaspecten van veehouderij-megabedrijven in Nederland, Zoönosen en antibioticumresistentie, RIVM Bilthoven, 2008.
- Ministerie van VROM, Handreiking milieueffectrapportage van planen (planMER), april 2006.
- Ministerie van EL&I. Aanwijzingsbesluiten Natura 2000 gebieden Drentsche Aa-gebied, Zuidlaardermeergebied, Norgerholt, Fochteloërveen, Drouwenezand, Bakkeveense duinen, 2016.
- Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), Den Haag/Bilthoven, 2016.
- Provincie Groningen, Provinciaal Omgevingsplan Groningen 2009-2013, 2010.
- Provincie Groningen, Ontwerp Natuurbeheerplan Groningen, 2016.
- RIVM, Concentratiekaarten voor grootschalige luchtverontreiniging in Nederland, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, www.rivm.nl/nl/themasites/gcn, 2016.
- Waterschap Hunze en Aa's, Waterbeheerplan 2016-2021.

B i j l a g e n

Bijlage 1. Trendanalyse agrarische sector gemeente Haren

1.1 Inleiding

In verband met de Mer is het noodzakelijk om een indruk te krijgen van de ontwikkeling van de agrarische sector in de gemeente Haren. In dit document wordt een beeld geschetst van deze ontwikkeling. Hierbij wordt ingegaan op de landbouwbedrijven, de veestapel en de intensieve veehouderij.

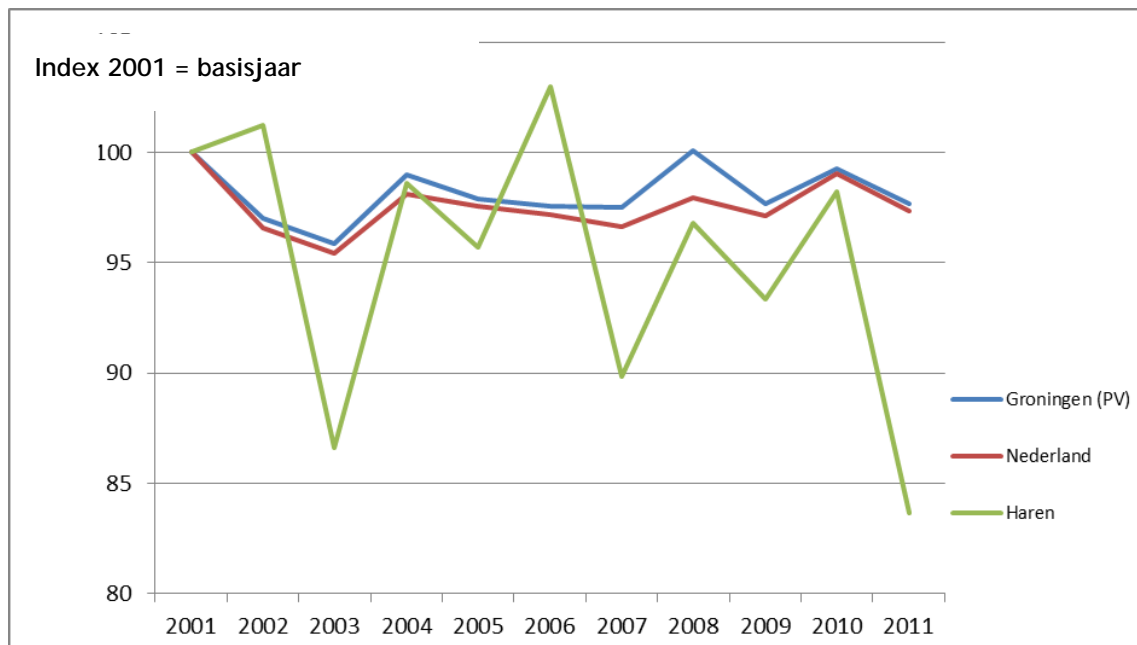
Om de ontwikkeling in deze gemeente in perspectief te plaatsen, wordt bij een aantal onderdelen eveneens de ontwikkeling in Nederland als geheel meegenomen. Bij het opstellen van dit document is gebruikgemaakt van gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS, 2012). Deze CBS-gegevens zijn niet geactualiseerd in 2016, omdat het in deze trendanalyse gaat om de langlopende ontwikkelingen in het verleden. De situatie in 2016 is uitvoerig beschreven in hoofdstuk 2.

1.2 Landbouwbedrijven

In de onderstaande grafiek is de geïndexeerde ontwikkeling van het aantal landbouwbedrijven in Nederland, de provincie Groningen en de gemeente Haren opgenomen. Voor al deze gebieden geldt dat het aantal bedrijven in 2011 lager is dan in 2001.

De afname van het aantal bedrijven in Haren verloopt sneller dan de afname in Nederland en de provincie Groningen als geheel. Na een stijging in 2003, is er na 2005 weer een daling zichtbaar. Met name na 2010 neemt het aantal bedrijven fors af.

Grafiek 1. De geïndexeerde ontwikkeling van het aantal landbouwbedrijven in Nederland, de provincie Groningen en de gemeente Haren

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek (2012)

Landbouwbedrijven in Haren

Tabel 1 geeft een overzicht van de ontwikkeling van het aantal landbouwbedrijven in de gemeente Haren tussen 2001 en 2011 weer. In 2011 waren er nog 46 landbouwbedrijven in deze gemeente.

Van deze 46 landbouwbedrijven waren er 2 (4%) die hokdieren hielden. Hokdieren zijn varkens, diverse soorten pluimvee, konijnen en edelpelsdieren. Van de 46 bedrijven waren er 42 (91%) die graasdieren hielden. Graasdieren zijn paarden en pony's, rundvee, schapen en geiten.

Tabel 1. Het aantal landbouwbedrijven, akkerbouwbedrijven en bedrijven met hokdieren in de gemeente Haren

jaar	aantal landbouw- bedrijven	aantal akkerbouw- bedrijven	aantal bedrijven met graasdieren	aantal bedrijven met hokdieren
2001	81	13	63	1
2002	82	9	63	1
2003	71	9	59	2
2004	70	9	57	2
2005	67	6	54	-
2006	69	8	55	2
2007	62	7	52	1
2008	60	10	51	1
2009	56	8	50	1
2010	55	8	50	1
2011	46	8	42	2

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek (2012)

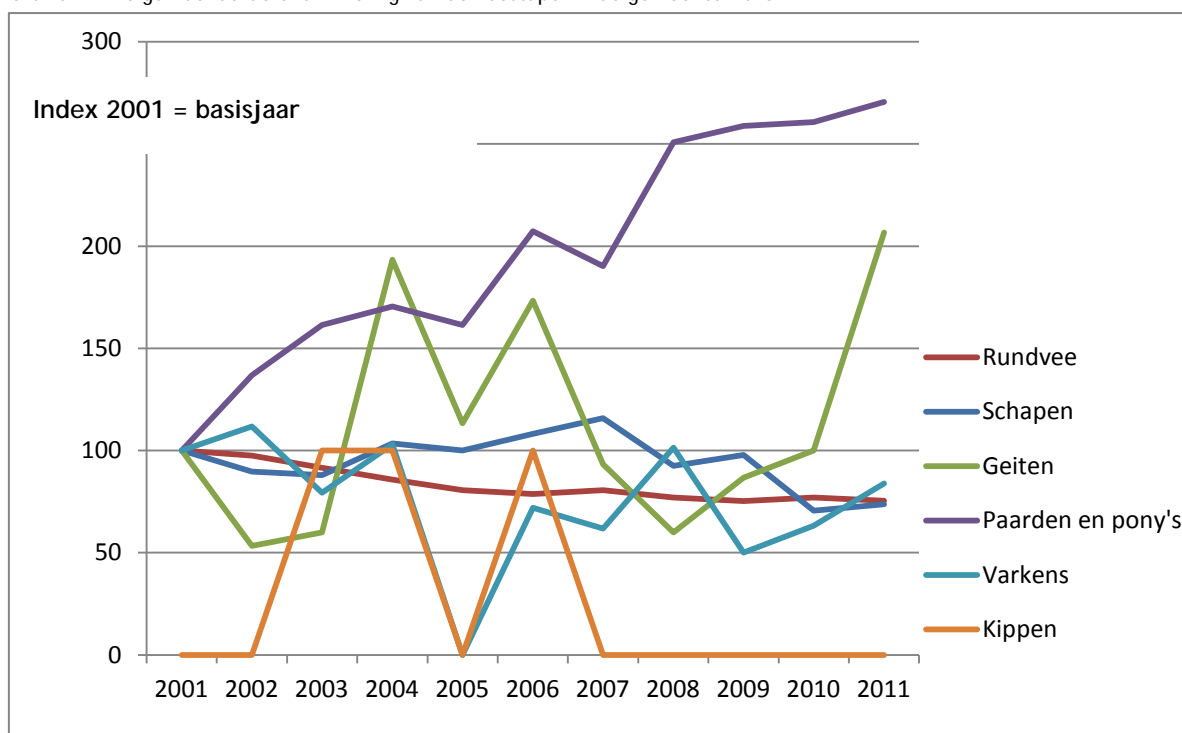
Voor alle soorten bedrijven geldt dat het aantal bedrijven in 2011 kleiner is dan het aantal bedrijven in 2001. De afname van het aantal bedrijven verloopt gestaag.

1.3 Veestapel⁶

Om een beeld te schetsen van de ontwikkeling van de veestapel in de gemeente Haren is grafiek 2 opgenomen. Om een vergelijking te kunnen maken tussen de verschillende diersoorten zijn de absolute aantallen geïndexeerd, waarbij de aantallen uit 2001 als basis zijn gebruikt.

⁶ Bij het opstellen van deze paragraaf is gebruikgemaakt van gegevens uit de landbouw telling van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Grafiek 2. De geïndexeerde ontwikkeling van de veestapel in de gemeente Haren

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek (2012)

Uit grafiek 2 komt naar voren dat er sprake is van een grillig verloop vanaf 2001. Opvallend is de grote daling en stijging van het aantal geiten. Met name de stijging van het aantal paarden en pony's is opvallend. Het aantal aan rundvee lijkt in afgelopen jaren een lichte daling zien.

In tabel 3 zijn de absolute aantallen dieren in de jaren 2001, 2006 en 2011 opgenomen, om een beeld te schetsen van het aantal dieren dat in de gemeente aanwezig is. Als de aantallen worden vergeleken met de ontwikkeling uit grafiek 2, dan komt naar voren dat paarden en pony's de meest stijgende trend vertoont met een stijgingspercentage van 270% in aantal dieren. De stijging van het aantal geiten is ook fors (207%).

Het aantal kippen is fors lager dan de andere categorieën.

Tabel 3. Het aantal dieren in de gemeente Haren in 2001, 2006 en 2011

diersoort / jaar	2001	2006	2011
rundvee	3.615	2.845	2.725
schapen	2019	2184	1487
paarden en pony's	163	338	441
varkens	68	49	57
kippen	0	30	0
geiten	15	26	31

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek (2012)

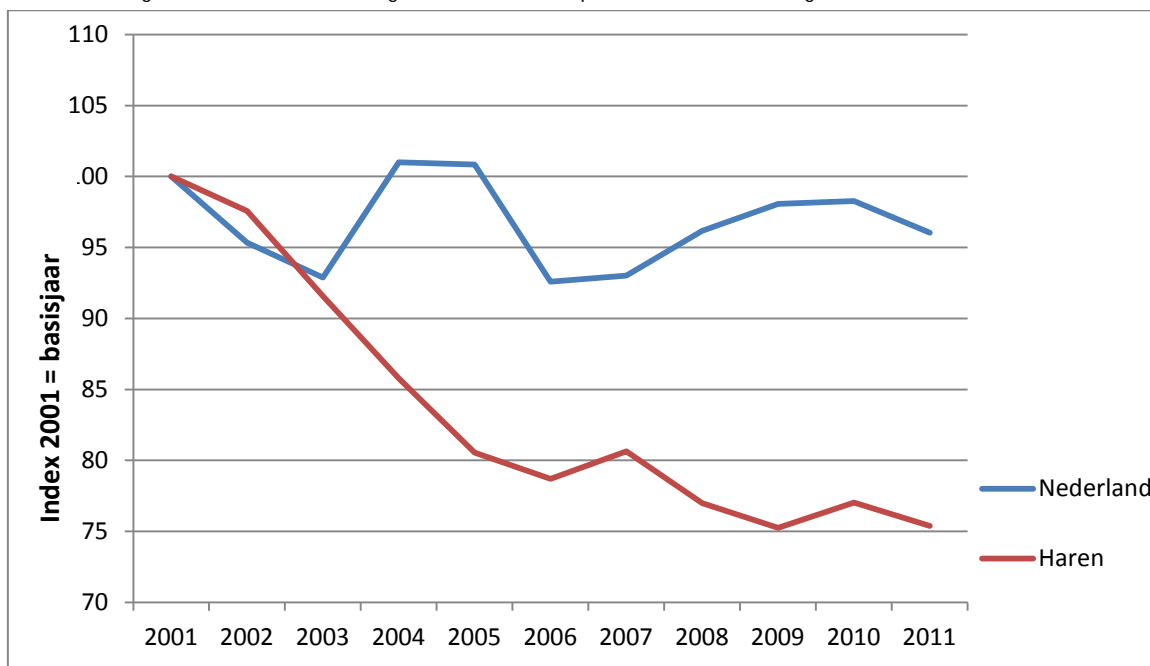
Om de ontwikkeling van de veestapel in de gemeente Haren in perspectief te kunnen plaatsen wordt de ontwikkeling van drie, rundvee, varkens en paarden en pony's, van de in grafiek 2 opgenomen categorieën in relatie gebracht met de ontwikkeling in Nederland. Om de verschillende

gebieden met elkaar te kunnen vergelijken zijn de aantallen dieren geïndexeerd, waarbij als basisjaar het jaar 2001 is gebruikt.

Rundvee

Allereerst wordt ingegaan op de ontwikkeling van de rundveestapel, deze is opgenomen in grafiek 3. Wat opvalt, is dat de ontwikkeling van de rundveestapel in de gemeente Haren over alle jaren een sterke daling laat zien. In Nederland als geheel is ook sprake van een afname, maar deze verloopt gestaagd.

Grafiek 3. De geïndexeerde ontwikkeling van de rundveestapel in Nederland en de gemeente Haren

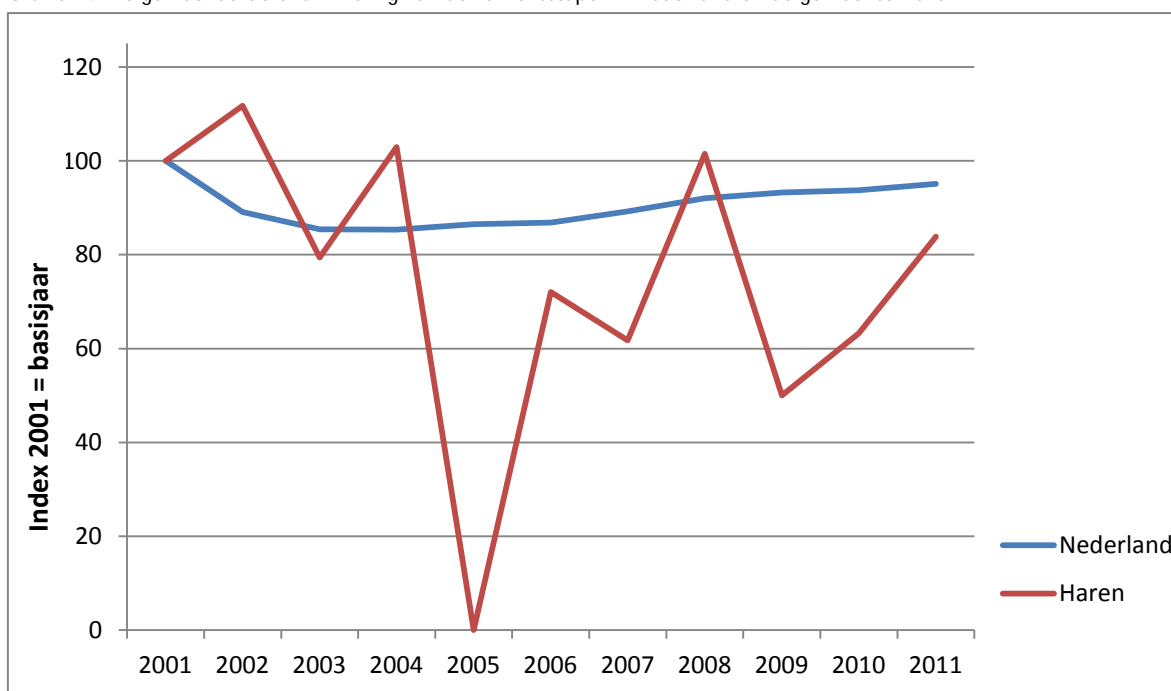

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek (2012)

Varkens

Grafiek 4 toont de ontwikkeling van de varkensstapel. Waar het aantal varkens in Nederland een redelijk gelijkmatige ontwikkeling kennen, laat de ontwikkeling van het aantal varkens in de gemeente Haren enorme schommelingen zien. Met name de enorme daling van het aantal varkens in 2005 valt op, hierna neemt het aantal weer toe.

Grafiek 4. De geïndexeerde ontwikkeling van de varkensstapel in Nederland en de gemeente Haren

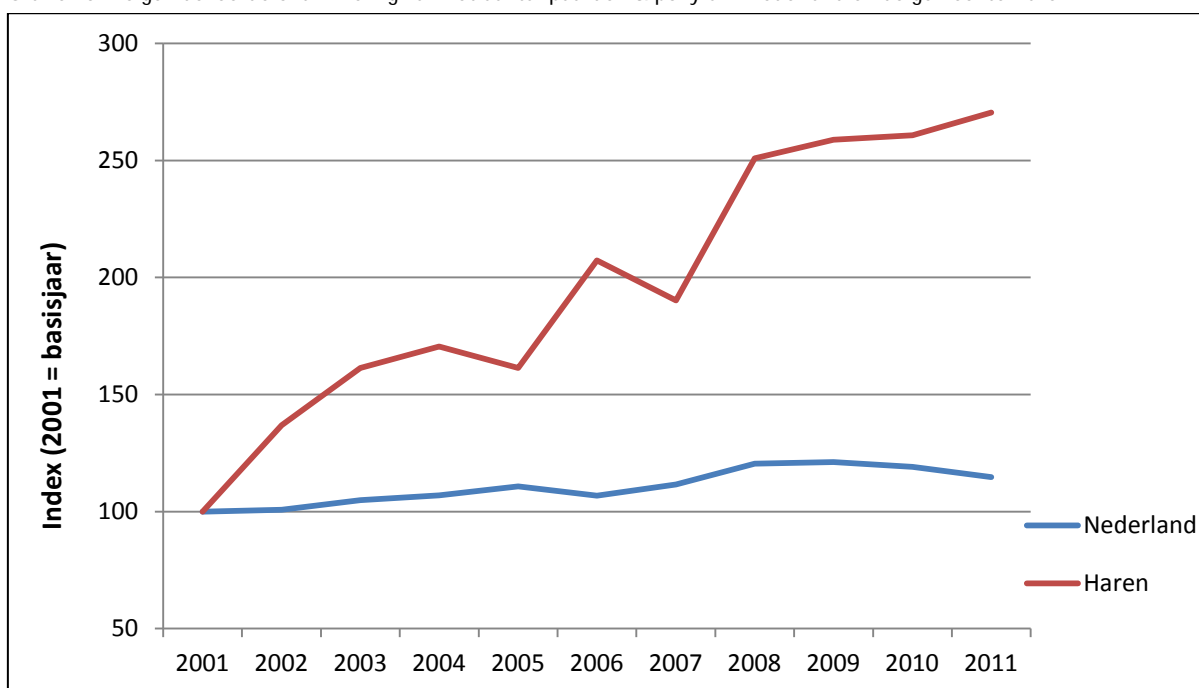

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek (2012)

Paarden & pony's

Grafiek 5 geeft de geïndexeerde ontwikkeling van het aantal paarden en pony's weer. De ontwikkeling van het aantal paarden en pony's in Nederland als geheel laat een zeer geringe toename zien, terwijl het aantal paarden en pony's in de gemeente Haren fors toeneemt. In beide gebieden is sprake van een toename tussen 2001 en 2011.

Grafiek 5. De geïndexeerde ontwikkeling van het aantal paarden & pony's in Nederland en de gemeente Haren

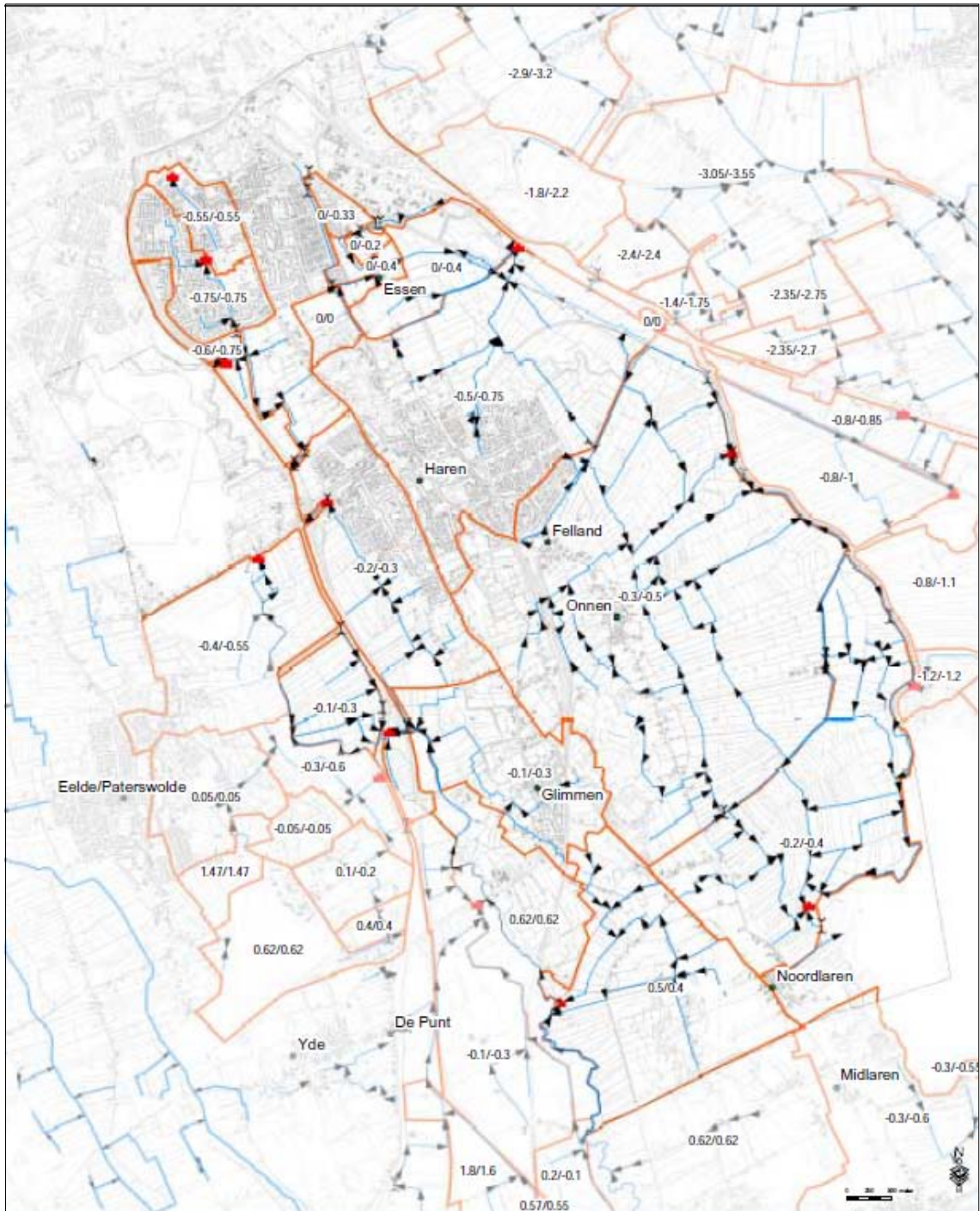

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek (2012)

Ten behoeve van het Mer is de ontwikkeling van de agrarische sector in de gemeente Haren beschreven. Hierbij wordt ingegaan op de landbouwbedrijven, de veestapel en de intensieve veehouderij.

Om de ontwikkeling in deze gemeente in perspectief te plaatsen, wordt bij een aantal onderdelen eveneens de ontwikkeling in Nederland als geheel en de provincie Drenthe meegenomen. Bij het opstellen van dit document is gebruikgemaakt van gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Bijlage 2

Legenda

	sluizen
	inlaten
	gemalen
	Peilgebieden
0,5/0,4 Winter/zomerpeil t.o.v. NAP	

Bijlage II: Huidige waterstructuur

Waterplan Haren

Bron: Waterschap Hunze en Aa's

Opdrachtgever: gemeente Haren

Datum: [22.12.2006]

Get: [JdeB] - Ge: [RZ]

Status: **DEFINITIEF**

Grontmij Nederland bv
 Postbus 91 5006 AN Dordrecht
 T +31 512 23 52 20
 F +31 512 23 02 00
 www.grontmij.com

* Auteur: en databankbron: Topografische Dienst Kadaster, 2004

A3F

Bijlage 3. Kenmerken Waterlichamen(Factsheets 2015)

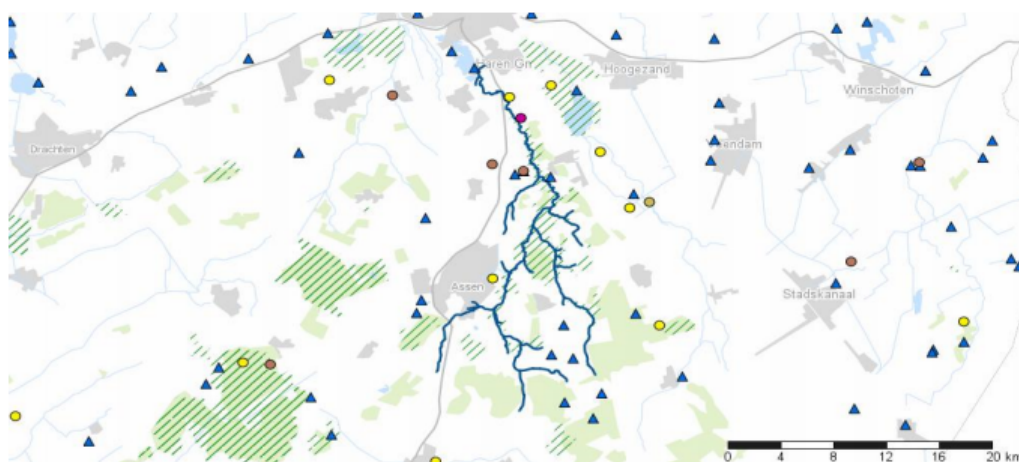
Factsheet: NL33DA Drentse Aa

Deze factsheet bevat relevante informatie over het waterlichaam met uitzondering van landelijke maatregelen. Iedere overheid is verantwoordelijk voor het deel van de inhoud, dat conform de omschrijving in het Waterbesluit en in het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water tot haar bevoegdheden behoort.

1. Basisgegevens

Dit onderdeel beschrijft de kenmerken en de status van het waterlichaam en geeft informatie over de beschermde gebieden, die een relatie met het waterlichaam hebben.

Naam:	Drentse Aa	Code:	NL33DA
Deelstroomgebied:	Eems	Type:	R5
Waterbeheerder:	Waterschap Hunze en Aa's	Status:	Sterk Veranderd
		Wateronttrekking t.b.v. menselijke consumptie:	Ja
Provincies:	Provincie Groningen, Provincie Drenthe		
Gemeenten:	Aa en Hunze, Assen, Haren, Midden-Drenthe, Tynaarlo		

	KRW Oppervlaktewaterlichaam		Woningen voor menselijke consumptie:
	Natura2000 gebied		Publieke grondwaterwinning
	Schelpdierwater		Industriële grondwaterwinning
	Zwemwaterlocatie		Overige grondwaterwinning
			Inname oppervlaktewater

Ecologische toestand

Biologie	GEP	Toestand 2009	Toestand 2015	Prognose 2021	Prognose 2027
Macrofauna (EKR)	≥ 0,60	*			
Overige waterflora (EKR)	≥ 0,53	*			
Vis (EKR)	≥ 0,35	*			
Fytoplankton (EKR)	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT

Algemeen fysische chemie

Fosfor totaal (zomergemiddelde) (mg P/l)	≤ 0,10	*			
Stikstof totaal (zomergemiddelde) (mg N/l)	≤ 2,20	*			
DIN (winterperiode) (mg N/l)	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT
Zoutgehalte (zomergemiddelde) (mg Cl/l)	≤ 30	*			
Temperatuur (max. waarde) (gr.C)	≤ 25,0	*			
Zuurgraad (zomergemiddelde) (-)	5,5 - 8,5	*			
Zuurstofverzadiging(sgraad)(zomergemiddelde) (%)	70 - 120	*			
Doorzicht (zomergemiddelde) (m)	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT

Specifieke verontreinigende stoffen (normoverschrijding)	Toestand 2009	Toestand 2015	Prognose 2021	Prognose 2027
carbendazim				
esfenvaleraat				
terbutylazine				

Legenda: blauw = zeer goed / voldoet groen = goed geel = matig oranje = ontoereikend
 rood = slecht / voldoet niet leeg = geen gegevens

*: deze toestandsbeoordeling betreft een expertoordeel.

Afhankelijk van het type KRW-waterlichaam dat gebruikt is voor de toestandsbeoordeling (het doeltype, hier R5) zijn bepaalde maatlatten niet van toepassing. Deze maatlatten zijn met NVT in de toestandkolommen gemarkeerd.

A: Er is sprake van achteruitgang van de toestand ten opzichte van 2009

Motivering ecologische toestand:

Eindoordeel		Toestand 2009	Toestand 2015	Prognose 2021	Prognose 2027
Chemie	Chemie totaal	 *			
	Ubiquitaire stoffen				
	Niet-Ubiquitaire stoffen				
Ecologie	Ecologie totaal	 *	 *		
	Biologie totaal	 *			
	Fysische chemie	 *			
	Specifieke verontreinigende stoffen	 *	 *		

Legenda:

- Chemie: blauw = goed / voldoet rood = niet goed / voldoet niet
- Ecologie: blauw = zeer goed / voldoet groen = goed geel = matig
- oranje = ontoereikend rood = slecht / voldoet niet

*: deze toestandsbeoordeling betreft een expertoordeel.

Onder ubiquitaire stoffen wordt verstaan: stoffen waarvan de productie of het gebruik al is verboden, maar die vanwege persistentie nog lang in het milieu zullen voorkomen.

Toelichting:

Het ministerie I&M heeft de waterbeheerders verzocht ook een prognose voor 2027 in te vullen. De KRW schrijft voor dat alle doelen uiterlijk in 2027 worden gehaald. Daarom is de prognose voor 2027 geheel groen (ecologie) en blauw (chemie) gekleurd. Bij de voorbereiding van de derde KRW planperiode zal onderzocht worden of en hoe de doelen in 2027 worden gehaald.

Wateronttrekking ten behoeve van menselijke consumptie (beoordeling 2015)

Normoverschrijding toestandsbepaling 2015	Ja
Toename zuiveringsinspanning	Ja

Factsheet: NL33HU

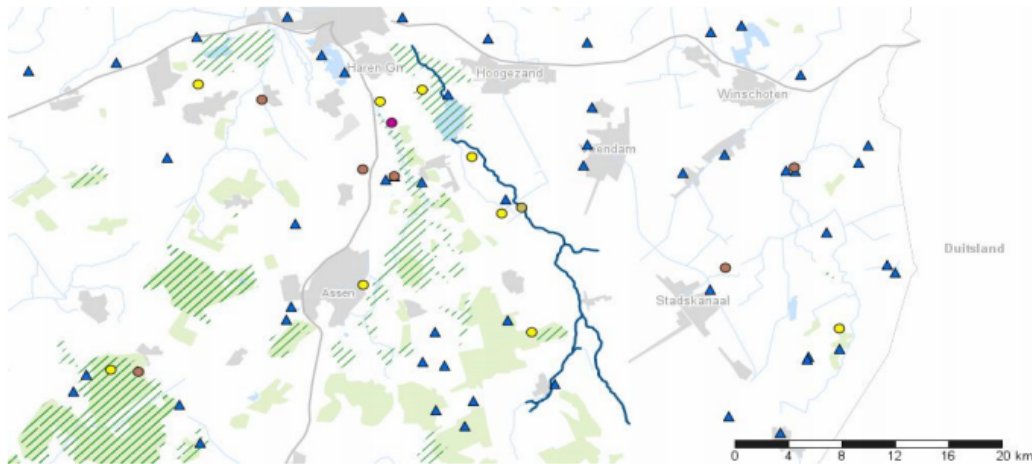
Hunze

Deze factsheet bevat relevante informatie over het waterlichaam met uitzondering van landelijke maatregelen. Iedere overheid is verantwoordelijk voor het deel van de inhoud, dat conform de omschrijving in het Waterbesluit en in het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water tot haar bevoegdheden behoort.

1. Basisgegevens

Dit onderdeel beschrijft de kenmerken en de status van het waterlichaam en geeft informatie over de beschermde gebieden, die een relatie met het waterlichaam hebben.

Naam:	Hunze	Code:	NL33HU
Deelstroomgebied:	Eems	Type:	R5
Waterbeheerder:	Waterschap Hunze en Aa's	Status:	Sterk Veranderd
		Wateronttrekking t.b.v. menselijke consumptie:	Nee
Provincies:	Provincie Groningen, Provincie Drenthe		
Gemeenten:	Aa en Hunze, Borger-Odoorn, Haren, Hoogezand-Sappemeer, Tynaarlo		

 KRW Oppervlaktewaterlichaam	 Winningen voor menselijke consumptie: Publieke grondwaterwinning
 Natura2000 gebied	 Industriële grondwaterwinning
 Scheldpolderwater	 Overige grondwaterwinning
 Zwemwaterlocatie	 Inname oppervlaktewater

Biologie	GEP	Toestand 2009	Toestand 2015	Prognose 2021	Prognose 2027
Macrofauna (EKR)	≥ 0,60	 *			
Overige waterflora (EKR)	≥ 0,59	 *			
Vis (EKR)	≥ 0,25	 *			
Fytoplankton (EKR)	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT

Algemeen fysische chemie

Fosfor totaal (zomergemiddelde) (mg P/l)	≤ 0,10	 *			
Stikstof totaal (zomergemiddelde) (mg N/l)	≤ 3,50	 *			
DIN (winterperiode) (mg N/l)	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT
Zoutgehalte (zomergemiddelde) (mg Cl/l)	≤ 30	 *			
Temperatuur (max. waarde) (gr.C)	≤ 25,0	 *			
Zuurgraad (zomergemiddelde) (-)	5,5 - 8,5	 *			
Zuurstofverzadiging(sgraad)(zomergemiddelde) (%)	70 - 120	 *			
Doorzicht (zomergemiddelde) (m)	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT

Specifieke verontreinigende stoffen (normoverschrijding)	Toestand 2009	Toestand 2015	Prognose 2021	Prognose 2027
esfenvaleraat				
zink				

Eindoordeel		Toestand 2009	Toestand 2015	Prognose 2021	Prognose 2027
Chemie	Chemie totaal	 *			
	Ubiquitaire stoffen				
	Niet-Ubiquitaire stoffen				
Ecologie	Ecologie totaal	 *			
	Biologie totaal	 *			
	Fysische chemie	 *			
	Specifieke verontreinigende stoffen	 *			

Legenda:

- Chemie: blauw = goed / voldoet rood = niet goed / voldoet niet
- Ecologie: blauw = zeer goed / voldoet groen = goed geel = matig
- oranje = ontoereikend rood = slecht / voldoet niet

*: deze toestandsbeoordeling betreft een expertoordeel.

Onder ubiquitaire stoffen wordt verstaan: stoffen waarvan de productie of het gebruik al is verboden, maar die vanwege persistentie nog lang in het milieu zullen voorkomen.

Factsheet: NL33ZM

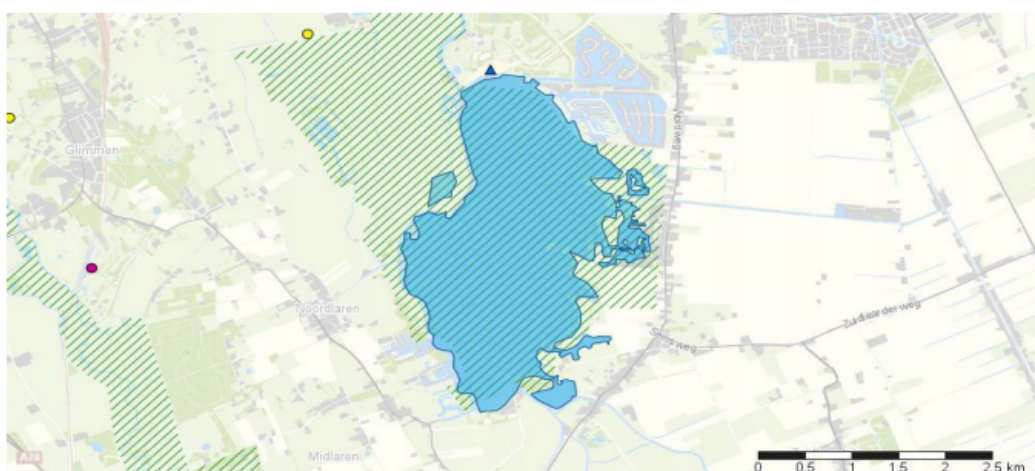
Zuidlaardermeer

Deze factsheet bevat relevante informatie over het waterlichaam met uitzondering van landelijke maatregelen. Iedere overheid is verantwoordelijk voor het deel van de inhoud, dat conform de omschrijving in het Waterbesluit en in het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water tot haar bevoegdheden behoort.

1. Basisgegevens

Dit onderdeel beschrijft de kenmerken en de status van het waterlichaam en geeft informatie over de beschermde gebieden, die een relatie met het waterlichaam hebben.

Naam:	Zuidlaardermeer	Code:	NL33ZM
Deelstroomgebied:	Eems	Type:	M14
Waterbeheerder:	Waterschap Hunze en Aa's	Status:	Sterk Veranderd
		Wateronttrekking t.b.v. menselijke consumptie:	Nee
Provincies:	Provincie Groningen, Provincie Drenthe		
Gemeenten:	Haren, Hoogezand-Sappemeer, Tynaarlo		

 KRW Oppervlaktewaterlichaam	Winsten voor menselijke consumptie:
 Natura2000 gebied	 Publieke grondwaterwinning
 Schelpdierwater	 Industriële grondwaterwinning
 Zwemwaterlocatie	 Overige grondwaterwinning
	 Inname oppervlaktewater

Biologie	GEP	Toestand 2009	Toestand 2015	Prognose 2021	Prognose 2027
Macrofauna (EKR)	≥ 0,60	 *			
Overige waterflora (EKR)	≥ 0,50	 *			
Vis (EKR)	≥ 0,40	 *			
Fytoplankton (EKR)	≥ 0,60	 *			

Algemeen fysische chemie

Fosfor totaal (zomergemiddelde) (mg P/l)	≤ 0,10	 *			
Stikstof totaal (zomergemiddelde) (mg N/l)	≤ 2,20	 *			
DIN (winterperiode) (mg N/l)	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT
Zoutgehalte (zomergemiddelde) (mg Cl/l)	≤ 40	 *			
Temperatuur (max. waarde) (gr.C)	≤ 25,0	 *			
Zuurgraad (zomergemiddelde) (-)	5,5 - 8,5	 *			
Zuurstofverzadiging(sgraad)(zomergemiddelde) (%)	60 - 120	 *			
Doorzicht (zomergemiddelde) (m)	≥ 0,60	 *			

Specifieke verontreinigende stoffen (normoverschrijding)

- Geen Specifieke verontreinigende stoffen (normoverschrijding)

Legenda: blauw = zeer goed / voldoet groen = goed geel = matig oranje = ontoereikend
 rood = slecht / voldoet niet leeg = geen gegevens

*: deze toestandsbeoordeling betreft een expertoordeel.

Afhankelijk van het type KRW-waterlichaam dat gebruikt is voor de toestandsbeoordeling (het doeltyp, hier M14) zijn bepaalde maatlaten niet van toepassing. Deze maatlaten zijn met NVT in de toestandskolommen gemarkeerd.

A: Er is sprake van achteruitgang van de toestand ten opzichte van 2009

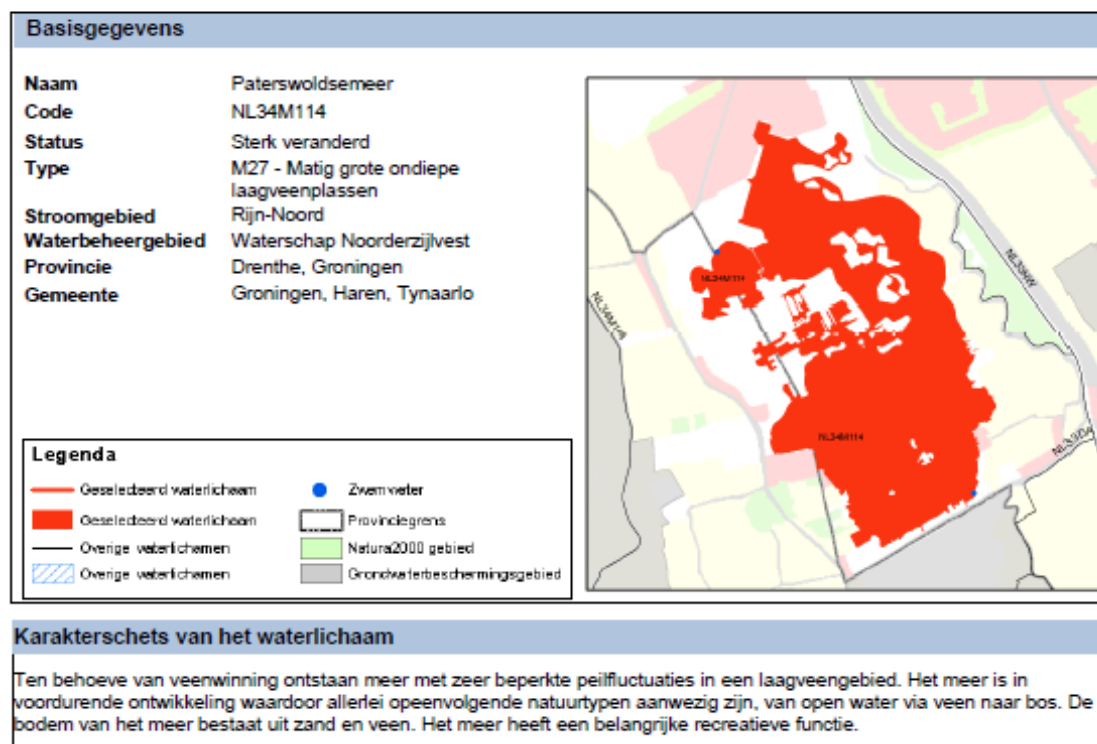
Eindoordeel		Toestand 2009	Toestand 2015	Prognose 2021	Prognose 2027
Chemie	Chemie totaal	■ *	■	■	■
	Ubiquitaire stoffen		■	■	■
	Niet-Ubiquitaire stoffen		■	■	■
Ecologie	Ecologie totaal	■ *	■	■	■
	Biologie totaal	■ *	■	■	■
	Fysische chemie	■ *	■	■	■
	Specifieke verontreinigende stoffen	■ *	■	■	■

Legenda:

- Chemie: ■ blauw = goed / voldoet ■ rood = niet goed / voldoet niet
- Ecologie: ■ blauw = zeer goed / voldoet ■ groen = goed ■ geel = matig
- oranje = ontoereikend ■ rood = slecht / voldoet niet

*: deze toestandsbeoordeling betreft een expertoordeel.

Onder ubiquitaire stoffen wordt verstaan: stoffen waarvan de productie of het gebruik al is verboden, maar die vanwege persistentie nog lang in het milieu zullen voorkomen.

Karakterschets van het waterlichaam

Ten behoeve van veenwinning ontstaan meer met zeer beperkte peilfluctuaties in een laagveengebied. Het meer is in voortdurende ontwikkeling waardoor allerlei opeenvolgende natuurtypen aanwezig zijn, van open water via veen naar bos. De bodem van het meer bestaat uit zand en veen. Het meer heeft een belangrijke recreatieve functie.

Biologische en algemeen fysisch chemische toestand

De maatlaten zijn gebaseerd op doeltype M27 (Matig grote ondiepe laagveenplassen)

Maatlat	Huidige situatie	Verwachting 2015	GEP	Toelichting
Macrofauna (EKR)			0,45	G3
Overige waterflora (EKR)			0,48	G3
Fytoplankton (EKR)			0,8	G1
Vis (EKR)			0,58	G3
Totaal fosfaat (zomergemiddelde) (mg P/l)			0,09	G1
Totaal stikstof (zomergemiddelde) (mg N/l)			1,3	G1
Chloride (zomergemiddelde) (mg Cl/l)			200	G1
Temperatuur (maximum waarde) (°C)			25	G1
Doorzicht (zomergemiddelde) (Meter)			0,9	G1
Zuurgraad (zomergemiddelde) (-)			5,5-7,5	G1
Zuurstofverzadiging (zomergemiddelde) (%)			80-120	G1

Legenda: slecht ontoereikend matig goed zeer goed

In de kolom toelichting zijn codes opgenomen voor de hanteerde methodiek. Voor de betekenis van deze codes wordt verwezen naar de toelichting op de factsheets.

Maatregelenoverzicht 2010-2015

De volgende maatregelen zijn voorzien in het waterlichaam in de periode 2010-2015:

Omschrijving	Initiatiefnemer
overige inrichtingsmaatregelen	Gemeente
uitvoeren actief visstands- of schelpdierstandsbeheer	Waterschap
vispasseerbaar maken kunstwerk	Waterschap

Factsheet: NL33NW_2

Noord-Willemskanaal

Deze factsheet bevat relevante informatie over het waterlichaam met uitzondering van landelijke maatregelen. Iedere overheid is verantwoordelijk voor het deel van de inhoud, dat conform de omschrijving in het Waterbesluit en in het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water tot haar bevoegdheden behoort.

1. Basisgegevens

Dit onderdeel beschrijft de kenmerken en de status van het waterlichaam en geeft informatie over de beschermde gebieden, die een relatie met het waterlichaam hebben.

Naam:	Noord-Willemskanaal	Code:	NL33NW_2
Deelstroomgebied:	Eems	Type:	M7b
Waterbeheerder:	Waterschap Hunze en Aa's	Status:	Kunstmatig
		Wateronttrekking t.b.v. menselijke consumptie:	Nee
Provincies:	Provincie Groningen, Provincie Drenthe		
Gemeenten:	Assen, Groningen (Gr), Haren, Tynaarlo		

	KRW Oppervlaktewaterlichaam	Winsten voor menselijke consumptie:	
	Natura2000 gebied		Publieke grondwaterwinning
	Schelpdierwater		Industriële grondwaterwinning
	Zwemwaterlocatie		Overige grondwaterwinning
			Inname oppervlaktewater

Ecologische toestand

Biologie	GEP	Toestand 2009	Toestand 2015	Prognose 2021	Prognose 2027
Macrofauna (EKR)	≥ 0,41	 *	 *		
Overige waterflora (EKR)	≥ 0,40	 *			
Vis (EKR)	≥ 0,60	 *			
Fytoplankton (EKR)	≥ 0,60	 *	 *		

Algemeen fysische chemie

Fosfor totaal (zomergemiddelde) (mg P/l)	≤ 0,20	 *			
Stikstof totaal (zomergemiddelde) (mg N/l)	≤ 4,00	 *			
DIN (winterperiode) (mg N/l)	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT
Zoutgehalte (zomergemiddelde) (mg Cl/l)	≤ 100	 *			
Temperatuur (max. waarde) (gr.C)	≤ 25,0	 *			
Zuurgraad (zomergemiddelde) (-)	5,5 - 8,5	 *			
Zuurstofverzadiging(sgraad)(zomergemiddelde) (%)	60 - 120	 *			
Doorzicht (zomergemiddelde) (m)	≥ 0,40	 *			

Specifieke verontreinigende stoffen (normoverschrijding)

- Geen Specifieke verontreinigende stoffen (normoverschrijding)

Legenda: blauw = zeer goed / voldoet groen = goed geel = matig oranje = ontoereikend
 rood = slecht / voldoet niet leeg = geen gegevens

*: deze toestandbeoordeling betreft een expertoordeel.

Afhankelijk van het type KRW-waterlichaam dat gebruikt is voor de toestandbeoordeling (het doeltype, hier M7b) zijn bepaalde maatlaten niet van toepassing. Deze maatlaten zijn met NVT in de toestandskolommen gemarkeerd.

A: Er is sprake van achteruitgang van de toestand ten opzichte van 2009

Chemische toestand

Ubiquitaire stoffen (normoverschrijding)	Toestand 2009	Toestand 2015	Prognose 2021	Prognose 2027
benzo(ghi)peryleen				

Niet-ubiquitaire stoffen

- Geen Niet-ubiquitaire stoffen (normoverschrijding)

Motivering chemische toestand:

Benzo(ghi)peryleen is ubiquitair. Dit betekent dat de maatregelen om de emissies van deze stof te reduceren al zijn genomen. De stof is echter alomtegenwoordig, het duurt een tijd voordat de stof uit het water is verdwenen.

Eindoordeel		Toestand 2009	Toestand 2015	Prognose 2021	Prognose 2027
Chemie	Chemie totaal	 *			
	Ubiquitaire stoffen				
	Niet-Ubiquitaire stoffen				
Ecologie	Ecologie totaal	 *	 *		
	Biologie totaal	 *	 *		
	Fysische chemie	 *			
	Specifieke verontreinigende stoffen	 *			

Legenda:

- Chemie: blauw = goed / voldoet rood = niet goed / voldoet niet
- Ecologie: blauw = zeer goed / voldoet groen = goed geel = matig
- oranje = ontoereikend rood = slecht / voldoet niet

*: deze toestandsbeoordeling betreft een expertoordeel.

Onder ubiquitaire stoffen wordt verstaan: stoffen waarvan de productie of het gebruik al is verboden, maar die vanwege persistentie nog lang in het milieu zullen voorkomen.

Bijlage 4. Middelzwaar en streng beschermde soorten binnen de gemeente Haren

© NDFF - quickscanhulp.nl 30 maart 2016, 10:52:26

Soort	Soortgroep	Bescherming	Afstand
Levendbarende hagedis	Reptielen	tabel II	0 - 1 km
Brede orchis	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Daslook	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Gele helmbloem	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Gevlekte orchis	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Jeneverbes	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Kleine zonedauw	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Klokjesgentiaan	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Rietorchis	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Ruig klokje	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Valkruid	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Waterdrieblad	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Wilde gagel	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Wilde kievitsbloem	Vaatplanten	tabel II	0 - 1 km
Kleine modderkruiper	Vissen	tabel II	0 - 1 km
Eekhoorn	Zoogdieren	tabel II	0 - 1 km
Steenmarter	Zoogdieren	tabel II	0 - 1 km
Heikikker	Amfibieën	tabel III	0 - 1 km
Poelkikker	Amfibieën	tabel III	0 - 1 km
heideblauwtje	Insecten-Dagvlinders	tabel III	0 - 1 km
rouwmantel	Insecten-Dagvlinders	tabel III	0 - 1 km
Gevlekte witsnuitlibel	Insecten-Libellen	tabel III	0 - 1 km
Grote modderkruiper	Vissen	tabel III	0 - 1 km
Boomvalk	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Buizerd	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Gierzwaluw	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Grote Gele Kwikstaart	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Havik	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Huismus	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Kerkuil	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Ooievaar	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Ransuil	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Roek	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Slechtvalk	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Sperwer	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Steenuil	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Wespendief	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Zwarte Wouw	Vogels	tabel III	0 - 1 km
Baardvleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Bever	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Das	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Gewone dwergvleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Gewone grootoorvleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km

Laatvlieger	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Meervleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Rosse vleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Ruige dwergvleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Tweekleurige vleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Waterspitsmuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km
Watervleermuis	Zoogdieren	tabel III	0 - 1 km

Bijlage 5. Storingsfactoren Natura 2000 gebieden

Drentsche Aa-gebied

Storingsfactor	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Stuifzandheiden met struikhei	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊗	⊗	⊗	⊗	■	■	■	■
Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊗	⊗	⊗	⊗	■	■	■	■
Zure vennen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊗	⊗	⊗	⊗	■	■	■	■
Beken en rivieren met waterplanten	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊗	⊗	⊗	⊗	■	■	■	■
Vochtige heiden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	...	⊗	⊗	⊗	⊗	■	■	■	■
Droge heiden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	■	■	■	■
Jeneverbesstruwelen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	■	■	■	■
*Heischrale graslanden	■	■	...	■	■	■	■	■	■	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	■	■	■	■
Blauwgraslanden	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊗	■	⊗	⊗	⊗	⊗	■	■	■	■
*Actieve hoogvenen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	■	■	■	■
Overgangs- en trilvenen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊗	■	⊗	⊗	⊗	⊗	■	■	■	■
Pioniervegetaties met snavelbiezen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊗	■	⊗	⊗	⊗	⊗	■	■	■	■
Eiken-haagbeukenbossen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	■	■	■	■
Oude eikenbossen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	■	■	■	■
*Hoogveenbossen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊗	⊗	⊗	⊗	■	■	■	■
*Vochtige alluviale bossen	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊗	⊗	⊗	⊗	■	■	■	■
Bittervoorn	■	■	■	■	...	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Grote modderkruiper	■	■	...	■	...	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kamsalamander	■	■	■	■	...	■	■	■	■	...	■	■	■	■	■
Kleine modderkruiper	■	■	■	■	...	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Rivierprik	■	■	■	■	...	■	■	■	■	■	⊗	■	■	...	■	...	■	■	■
Grauwe Klauwier (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊗	■	...	■	■	■	■	■	■	■
Paapje (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	■	⊗	■	...	■	■	■	■	...	■	■

Zuidlaardermeegebied

Storingsfactor	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
Grote modderkruiper	■	■	...	■	...	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Kleine Zwaan (niet-broedvogel)	■	⊗	■	■	■	■	■	■	■	⊗	■	...	■	■	...	■	■	■	...	
Kolgans (niet-broedvogel)	■	⊗	■	■	■	■	■	■	■	⊗	■	...	■	■	■	■	...	■	■	
Porseleinhoen (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	⊗	■	...	■	■	■	■	■	■	■	■	
Rietzanger (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	⊗	■	...	■	■	■	■	...	■	■	■	
Roerdomp (broedvogel)	■	■	■	■	■	■	■	■	⊗	■	...	■	■	...	■	■	■	■	...	
Slobeend (niet-broedvogel)	■	⊗	■	■	■	■	■	■	⊗	■	...	■	■	■	■	...	■	■	■	
Smient (niet-broedvogel)	■	⊗	■	■	■	■	■	■	⊗	■	...	■	■	■	■	■	■	■	■	
Toendrarietgans (niet-broedvogel)	■	⊗	■	■	■	■	■	■	⊗	■	...	■	■	■	■	...	■	■	■	

■ zeer gevoelig
 ■ gevoelig
 ■ niet gevoelig
 ⊗ n.v.t.
 ... onbekend

1. Oppervlakteverlies

2. Verzuring

3. Vermesting

4. Verzoeting

5. Verzilting

6. Verontreiniging

7. Verdroging

8. Vernatting

9. Verandering stroomsnelheid

10. Verandering overstromingsfrequentie

11. Verandering dynamiek substraat

12. Geluid

13. Licht

14. Trilling

15. Verstoring door mensen

16. Mechanische effecten

17. Barrièrewerking

18. Versnippering

Toelichting op de storingsfactoren

1. Oppervlakteverlies

Verlies aan leefgebied is evident van invloed op planten- en diersoorten. Door afname van het beschikbare oppervlak neemt ook het aantal individuen van een soort af. Om duurzaam te kunnen voortbestaan moet elke soort uit een minimum aantal individuen bestaan; bij diersoorten wordt meestal van een minimum aantal paartjes (reproductieve eenheden) gesproken. Wanneer een populatie te klein wordt neemt de kans op uitsterven toe, zeker als deze populatie geen onderdeel uitmaakt van een samenhangend netwerk van leefgebieden. Bij een populatie die uit te weinig individuen bestaat, neemt ook de kans op inteelt toe en dus de genetische variatie af. Hierdoor wordt een populatie kwetsbaar voor veranderingen ten gevolge van bijvoorbeeld predatie, extreme seizoensinvloeden of ziekten. Ook is bij kleine leefgebieden de grens met het omringende landschap relatief langer. Hierdoor neemt de invloed van de directe omgeving op de abiotische gesteldheid van het leefgebied toe. De kwaliteit van het leefgebied kan daardoor worden aangetast.

2. Verzuring

Als er stoffen in het milieu terecht komen die leiden tot het zuurder worden van de lucht, neerslag, bodem, oppervlaktewater of grondwater spreken we van verzuring. Dit leidt tot een directe of indirecte afname van de buffercapaciteit (het neutralisatievermogen) van bodem of water. Op termijn resulteert dit proces in een daling van de zuurgraad. Hierdoor zullen voor verzuring gevoelige soorten verdwijnen, wat kan resulteren in een verandering van het habitatype en daarmee mogelijk het verdwijnen van typische (dier)soorten.

3. Vermesting

Vermesting betreft elke extra aanvoer van voedingsstoffen, met name stikstof en fosfaat. Het kan gaan om aanvoer door de lucht (droge en natte neerslag van ammoniak en stikstofoxiden) of nitraat- en fosfaataanvoer door het oppervlaktewater. Ook verhoogde mineralisatie, dat wil zeggen de omzetting van plantenresten en humus tot voedingsstoffen en CO₂, leidt tot vermisting.

4. Verzoeting

Verzoeting treedt op als het chloridegehalte in het water afneemt, en niet meer geschikt is voor de beoogde zoute of brakke natuurtypen.

5. Verzilting

Verzilting treedt op als het water te zout/chloriderijk is voor een optimaal grondgebruik of voor zoete natuurtypen. Verzilting komt voor over het gehele spectrum tussen zoet (<200 mg Cl/l) en zeer zout (> 30.000 mg Cl/l) en is niet beperkt tot zout en brak water.

6. Verontreiniging

Er is sprake van verontreiniging wanneer stoffen, die onder natuurlijke omstandigheden niet of in zeer lage concentraties voorkomen, door menselijke activiteiten in een gebied terechtkomen. Het gaat om een zeer brede groep van ecosysteem/gebiedsvreemde stoffen: organische verbindingen, zware metalen, schadelijke stoffen die ontstaan door verbranding of productieprocessen, straling (radioactief en niet radioactief), geneesmiddelen, endocrien werkende stoffen etc. Het gaat in het kader van de matrix te ver om alle mogelijke gebiedsvreemde stoffen apart te behandelen. Wel kan je in algemene zin vaststellen dat aquatische habitatypes en soorten gevoeliger zijn dan terrestrische systemen. Ook geldt dat soorten in de top van de voedselpiramide, als gevolg van accumulatie, van verontreinigingen gevoeliger zijn. Echter, afhankelijk van de concentratie en duur van de verontreiniging zijn alle habitatypes en soorten gevoelig.

7. Verdroging

Er is sprake van verdroging als door menselijk ingrijpen de actuele grondwaterstand lager is dan de gewenste grondwaterstand (weersomstandigheden, bijvoorbeeld de effecten van een droge zomer, tellen niet mee). Als gevolg hiervan ontstaat een vochttekort bij planten die juist van grondwater afhankelijk zijn. Daarnaast treden er veranderingen op doordat de aard en de beschikbaarheid van voedingsstoffen veranderen. Hoe droger het gebied, des te hoger de mate van doorluchting van de bodem. Bacteriën zijn daardoor beter in staat organisch materiaal af te breken. Hierdoor komt onder meer stikstof in nitraatvorm als voedingsstof vrij. Verdroging leidt daardoor in sommige gebieden (bijvoorbeeld op veengronden) tot vermisting en tot een niet-omkeerbare verandering in de bodem: bodemdaling. Er zijn ook gebieden waar verdroging kan optreden zonder dat de grondwaterstand in de ondiepe bodem daalt. Het gaat daarbij om gebieden waar van oudsher grondwa-

ter omhoogkomt. Dit water heet kwelwater. Kwelwater is water dat elders in de bodem is geïnfilteerd en dat naar het laagste punt in het landschap stroomt. Kwelwater heeft dikwijls een bijzondere samenstelling: het is rijk aan ijzer en calcium, arm aan voedingsstoffen en niet zuur, maar gebufferd. Schade aan de natuur die veroorzaakt wordt door een afname of het verdwijnen van kwelwater, noemen we ook verdroging.

8. Vernatting

Vernatting is het permanent verhogen van het grondwaterpeil door menselijk handelen. Vernatting is een storende factor voor vegetatietypen en soorten die van nature onder drogere omstandigheden voorkomen. Bij verdergaande vernatting kan een gebied ongeschikt worden voor planten en dieren.

9. Verandering stroomsnelheid

Verschillen in stroomsnelheid (langzaam of snel) en dimensies (van bovenloop tot riviertje) leiden tot duidelijke verschillen in levensgemeenschappen en kenmerkende soorten hiervan. Door verandering in stroomsnelheid verdwijnen kenmerkende soorten en levensgemeenschappen. Dit treedt bijvoorbeeld op bij kanalisatie van beken.

10. Verandering overstromingsfrequentie

Overstromingen zijn van invloed op de vochttoestand, de zuurgraad, de voedselrijkdom en het zoutgehalte van een gebied. Een verandering in overstromingsfrequentie heeft dus invloed op de genoemde factoren. Voor een voedselarme vegetatie bijvoorbeeld leidt een toenemende overstroming met voedselrijk water tot vermessing: verrijking van de bodem en daardoor verruiging van de vegetatie. Bij boezemlanden die regelmatig worden overstroomd leidt een afname van de overstromingsfrequentie tot verzuring van de bodem, waardoor basenminnende plantensoorten kunnen verdwijnen. Langdurige overstroming kan leiden tot zuurstofgebrek in de wortels van planten waardoor planten kunnen afsterven.

11. Verandering dynamiek substraat

Verandering van dynamiek van het substraat kan leiden tot verandering van de abiotische randvoorwaarden waardoor vegetatiegemeenschappen kunnen veranderen. Dynamiek van het substraat is bijvoorbeeld van belang voor droge pioniervegetaties in de duinen en stuifzanden, die dankzij voortdurende overstuiving lange tijd kunnen blijven voortbestaan.

12. Geluid

Voor sommige soortgroepen zijn nadelige effecten van geluidsbelasting bekend. Van broedvogels is bijvoorbeeld bekend dat gebieden met een te hoge geluidsbelasting vermeden worden en dat het reproductiesucces in deze gebieden lager is dan in ongestoorde gebieden (Reijnen & Foppen 1994, 1995). Deze dosis-effect relatie is goed gekwantificeerd en vertaald in normen voor de praktijk (Reijnen et al 1995).

13. Licht

Kunstmatige verlichting van de nachtelijke omgeving kan tot verstoring van het normale gedrag van soorten leiden (De Molenaar 2003). Naar mogelijke effecten is nog vrij weinig onderzoek gedaan. Veel kennis gaat daarom nog niet verder dan het kwalitatief signaleren van risico's. Uit onderzoek aan de grutto blijkt dat verlichte terreindelen vermeden worden, waardoor de draagkracht van gebieden achteruit gaat (De Molenaar et al 2000). Onderzoek naar het ruimtelijk

gedrag van enkele zoogdieren toont aan dat sommige soorten door verlichting worden aangetrokken terwijl andere soorten geen reactie lijken te vertonen (De Molenaar et al 2003).

14. Trilling

Over het effect van trillingen is nog zeer weinig bekend. Algemeen wordt het wel als een verstoring factor aangemerkt. Naar het effect op zeezoogdieren is onderzoek verricht.

15. Verstoring door mensen

De aanwezigheid van mensen (eventueel in gezelschap van honden of andere huisdieren) kan tot verstoring van het normale gedrag van soorten leiden. Een bekend voorbeeld waarbij de aanwezigheid van mensen tot verstoring kan leiden is (water)recreatie (Henkens 1995, 1999). Maar ook de aanwezigheid van bebouwing (bijvoorbeeld een bedrijventerrein) kan tot verstoring van soorten door mensen leiden. Soort(groepen) verschillen in hun gevoeligheid voor recreatie. Ook hier geldt dat de kennis over effecten vaak nog is beperkt tot het kwalitatief signaleren van risico's. Relatief goed onderzocht zijn de effecten van recreatie op broedvogels. Van broedvogels is bekend dat afhankelijk van de recreatiedruk gebieden langs druk bezochte paden lagere dichtheden en een verminderd reproductiesucces hebben. Ook zijn negatieve effecten bekend van (water)recreatie op het foerageren van vogels en zoogdieren (Pouwels & Vos 2001; Joslin et al 1999).

16. Mechanische effecten

Door mechanische activiteiten kunnen negatieve effecten op soorten en habitats optreden. Ook hier geldt dat de kennis over effecten vaak nog is beperkt tot het kwalitatief signaleren van risico's. Bodemverdichting als gevolg van betreding kan bijvoorbeeld leiden tot een verandering van de soortensamenstelling van een habitattype. Sterke golfslag in water kan tot beschadiging van oevervegetatie leiden. Luchtwervelingen van bijvoorbeeld windmolens hebben vogelsterfte tot gevolg (Winkelman 1992 a-d). De sterfte kan, afhankelijk van de omvang, een negatief effect op de populatieomvang tot gevolg hebben.

17. Barrièrewerking

Infrastructuur zoals wegen, spoorwegen, kanalen (met steile wanden), stuwen en sluizen kunnen voor soorten een barrière vormen. Ook bebouwing op een locatie die een belangrijke schakel vormt tussen twee gebieden kan een barrière zijn voor de uitwisseling van soorten. Infrastructuur kan voor soorten een barrière vormen, doordat dieren een weg niet kunnen oversteken (absolute barrière). Daarnaast kan infrastructuur een gedeeltelijke barrière vormen doordat oversteken tot sterfte leidt, bijvoorbeeld verkeersslachtoffers bij het oversteken van verkeerswegen. Beide effecten hebben een verminderde ruimtelijke samenhang van een netwerk tot gevolg. Bij een absolute barrière wordt een netwerk in tweeën gesplitst. De extra sterfte als gevolg van verkeersslachtoffers kan negatief zijn voor de overlevingskans van een populatie grenzend aan een weg.

18. Versnippering

Versnippering betreft het uiteenvallen van het leefgebied van een soort in meerdere kleinere, ruimtelijk gescheiden leefgebieden. Door versnippering zijn veel oorspronkelijke populaties uiteengevallen in een netwerkpopulatie. Bij voortgaande versnippering kan zo'n netwerkpopulatie verder uiteenvallen in een reeks kleinere populaties die geen onderling contact meer hebben. Soorten zijn in verschillende mate gevoelig voor versnippering van leefgebieden. Het meest gevoelig zijn: * Soorten met een gering verspreidingsvermogen. Voor deze soorten zijn de afstanden tussen natuurgebieden al snel niet meer overbrugbaar, waardoor de ruimtelijke samenhang van

het populatienetwerk verloren gaat. * Soorten die zich over de grond bewegen. Deze soorten zijn bij de uitwisseling tussen leefgebieden gevoelig voor barrières, zoals wegen, spoorwegen, stedelijke bebouwing en intensieve agrarische gebieden. * Soorten met een grote oppervlakte behoefte. Voor deze soorten is de draagkracht van de natuurgebieden gering, waardoor ze slechts kleine populaties kunnen herbergen.

Bijlage 6. Uitgangspunten ammoniakberekeningen, geur en fijn stof

Ammoniak uitgangspunten

1 Huidige situatie

In het plangebied bevinden zich 27 agrarische bedrijven:

- 24 bedrijven met de bestemming Agrarisch met bouwvlak;
- 2 bedrijven met de bestemming Sport-manege;
- 1 bedrijf met de bestemming Agrarisch aanverwant.

Emissie per bedrijf zoals aangegeven in twee na laatste kolom van de tabel in de bijlage. De totale emissie bedraagt 15.113 kg ammoniak per jaar.

2 Worst case (zonder BBT) Deze situatie is in de Planmer niet verder beoordeeld

In het plangebied bevinden zich 27 agrarische bedrijven:

- 24 bedrijven met de bestemming Agrarisch met bouwvlak;
- 2 bedrijven met de bestemming Sport-manege;
- 1 bedrijf met de bestemming Agrarisch aanverwant;

Emissie per bedrijf zoals aangegeven in een na laatste kolom van de tabel in de bijlage. De totale emissie bedraagt 81.226 kg ammoniak per jaar.

type bedrijf	uitbreiding tot	dieren	emissie kg/jr ¹⁾
Agrarisch met bouwvlak	1,5 ha ²⁾	melkvee	3.446
Sport-Manege	max. 20% uitbreiding	paarden	200
Agrarisch aanverwant	max. 20% uitbreiding	divers	116

¹⁾ zie berekening

²⁾ Waterhuizerweg 80a heeft geen uitbreidingsmogelijkheden. Gieselgeer 4 en Zuidlaarderweg 73 liggen op de gebiedsaanduiding "Essen" en kennen geen uitbreidingsmogelijkheden voor het bouwvlak. Bij de berekeningen worstcase en worst case BBT is daarom rekening gehouden met de bestaande bouwvlakken van respectievelijk ongeveer 9.600 m² en 13.700 m².

Berekening uitgangspunten ammoniak

GGB	uitgangspunten		worst case		
bouwvlak in m ²	70	m ²	1 melkkoe	A1.100	13.0 kg/jr
			0.7 stuks jongvee	A3.100	4.4 kg/jr
15.000	214	stuks	melkkoeien	2.786	kg
	150	stuks	jongvee	660	kg
				3.446	kg

3 Worst case op basis van Best beschikbare technieken

In het plangebied bevinden zich 27 agrarische bedrijven:

- 24 bedrijven met de bestemming Agrarisch met bouwvlak;
- 2 bedrijven met de bestemming Sport-manege;
- 1 bedrijf met de bestemming Agrarisch aanverwant;

Emissie per bedrijf zoals aangegeven in de laatste kolom van de tabel in de bijlage. De totale emissie bedraagt 42.287 kg ammoniak per jaar.

type bedrijf	uitbreiding tot	dieren	emissie kg/jr ¹⁾
Agrarisch met bouwvlak	1,5 ha ²⁾	melkvee	1.753
Sport-Manege	max. 20% uitbreiding	paarden	200
Agrarisch aanverwant	max. 20% uitbreiding	divers	116

¹⁾ zie berekening

²⁾ Waterhuizerweg 80a heeft geen uitbreidingsmogelijkheden. Gieselgeer 4 en Zuidlaarderweg 73 liggen op de gebiedsaanduiding "Essen" en kennen geen uitbreidingsmogelijkheden voor het bouwvlak. Bij de berekeningen worstcase en worst case BBT is daarom rekening gehouden met de bestaande bouwvlakken van respectievelijk ongeveer 9.600 m² en 13.700 m².

Berekening uitgangspunten ammoniak op basis van BBT

GGB	uitgangspunten			worst case		
bouwvlak in m ²	70	m ²	1 melkkoe	A1.17	5.1	kg/jr
			0.7 stuks jongvee	A3.100	4.4	kg/jr
15.000	214	stuks	melkkoeien	1.093	kg	
			jongvee	660	kg	
				1.753	kg	

Geur uitgangspunten

1 Huidige situatie

In het plangebied bevinden zich 27 agrarische bedrijven:

- 24 bedrijven met de bestemming Agrarisch met bouwvlak;
- 2 bedrijven met de bestemming Sport-manege;
- 1 bedrijf met de bestemming Agrarisch aanverwant.

Van de 24 bedrijven met de bestemming Agrarische met bouwvlak zijn er 11 die ook dieren houden met een geuremissiefactor. Emissie per bedrijf zoals aangegeven in de laatste kolom van de tabel in de bijlage. De totale emissie bedraagt 35.715 ou/seconde.

2 Worst case (met BBT)

Uitbreiding vindt plaats op basis van dieren met een vaste afstand.

Fijn stof uitgangspunten

1 Huidige situatie

In het plangebied bevinden zich 27 agrarische bedrijven:

- 24 bedrijven met de bestemming Agrarisch met bouwvlak;
- 2 bedrijven met de bestemming Sport-manege;
- 1 bedrijf met de bestemming Agrarisch aanverwant.

Emissie per bedrijf zoals aangegeven in een na laatste kolom van de tabel in de bijlage. De totale emissie bedraagt 191.6 kg/jr.

2 Worst case

In het plangebied bevinden zich 27 agrarische bedrijven:

- 24 bedrijven met de bestemming Agrarisch met bouwvlak;
- 2 bedrijven met de bestemming Sport-manege;
- 1 bedrijf met de bestemming Agrarisch aanverwant.

Emissie per bedrijf zoals aangegeven in de laatste kolom van de tabel in de bijlage. De totale emissie bedraagt 705.1 kg/jr.

Berekening uitgangspunten fijn stof worst case situatie

GGB	uitgangspunten			worst case		
bouwvlak in m ²	70	m ²	1 melkkoe	A1.100	118	gr/jr
			0.7 stuks jongvee	A3.100	38	gr/jr
15.000	214	stuks	melkkoeien	25.286	gr/jr	
			jongvee	5.700	gr/jr	
				30.986	gr/jr	

Bijlage 7. Depositie NH₃ per bedrijf (huid. sit., worstcase sit. worstcase sit. met BBT), emissies geur en fijn stof

Depositie NH3 per bedrijf (huid. sit., worstcase sit. en worstcase sit. met BBT)

Agrarische bedrijven buitengebied

Emissie obv RAV

FID	adres	hsnr	opp. in m2	X coördinaat	Y coördinaat	Bestemming	Diersoort 1.0			Diersoort 2			Diersoort 3			Diersoort 4			Diersoort 5			emissie in kg/jr/bedrijf huidige situatie	emissie in kg/jr/bedrijf worst case 1.5 ha	emissie in kg/jr/bedrijf worst case 1.5 ha bbt
							Aantal dieren	stalbeschrijving (RAV-code)	emissie stalsysteem emissie/diercategorie	Aantal dieren	stalbeschrijving (RAV-code)	emissie stalsysteem emissie/diercategorie	Aantal dieren	stalbeschrijving (RAV-code)	emissie stalsysteem emissie/diercategorie	Aantal dieren	stalbeschrijving (RAV-code)	emissie stalsysteem emissie/diercategorie	Aantal dieren	stalbeschrijving (RAV-code)	emissie stalsysteem emissie/diercategorie			
1	Koelandsdrift	27	3550	239144	574787	Agr. met bouwvlak	650 B1	0.7	455.0												455.0	3446.0	1753.0	
4	Gieselgeer	4	9600	238520	574308	Agr. met bouwvlak	59 A1.100.1	9.5	560.5	24 A3	3.9	93.6									654.1	3446.0	1753.0	
7	Essen	13	9250	236429	578844	Agr. met bouwvlak	60 A6	7.2	432.0	120 B1	0.7	84.0									516.0	3446.0	1753.0	
11	Zuidlaarderweg	73	13300	240411	571144	Agr. met bouwvlak	150 A1.14.1	6.8	1020.0	100 A1.100.1	9.5	950.0	140 A3	3.9	546.0						2516.0	3446.0	1753.0	
12	Dorpsweg	62	7450	239288	574537	Agr. met bouwvlak	137 A3	3.9	534.3												534.3	3446.0	1753.0	
13	Rijksstraatweg	73	9350	235676	577441	Agr. met bouwvlak	47 A1.100.1	9.5	446.5	43 A3	3.9	167.7	1 A7	9.5	9.5						623.7	3446.0	1753.0	
17	Zuidlaarderweg	61	9600	239857	571641	Agr. met bouwvlak	1 A4.100	2.5	2.5	65 B1	0.7	45.5	35 D3.100	2.5	87.5						135.5	3446.0	1753.0	
18	Dorpsweg	3	9900	238590	575477	Agr. met bouwvlak	77 A1.100.1	9.5	731.5	72 A3	3.9	280.8	2 A7	9.5	19.0						1031.3	3446.0	1753.0	
19	Felland	44	9850	238523	575966	Agr. met bouwvlak			0.0			0.0			0.0					0.0	3446.0	1753.0		
22	Oosterweg	125	8350	236520	578262	Agr. met bouwvlak	159 A1.6.1	9.5	1510.5	65 A3	3.9	253.5	70 B1	0.7	49.0	2 K3	3.1	6.2			1819.2	3446.0	1753.0	
23	Waterhuizerweg	80a	310	238615	577136	Agr. met bouwvlak									0.0					0.0	0.0	71.0	71.0	
24	Lageweg	25	5300	240487	571612	Agr. met bouwvlak	160 A6	7.2	1152.0	60 A3	3.9	234.0									1386.0	3446.0	1753.0	
27	Rijksstraatweg	37	4950	235150	577635	Agr. met bouwvlak	40 A3	3.9	156.0			0.0			0.0						156.0	3446.0	1753.0	
28	Vogelzangsteeg	15a	9800	239546	572576	Agr. met bouwvlak	235 A4.100	2.5	587.5			0.0			0.0						587.5	3446.0	1753.0	
29	Kampsteeg	1	9660	239975	572106	Agr. met bouwvlak	20 K1	5.0	100.0			0.0			0.0						100.0	3446.0	1753.0	
32	Felland	46	9650	238556	575934	Agr. met bouwvlak			0.0			0.0			0.0						0.0	3446.0	1753.0	
33	Polseleen	2	8140	238923	572005	Agr. met bouwvlak	120 A4.100	2.5	300.0	18 A3	3.9	70.2	1 A7	9.5	9.5						379.7	3446.0	1753.0	
34	Zuidlaarderweg	55	1600	239761	571803	Agr. met bouwvlak	3 A4.100	2.5	7.5	1 A3	3.9	3.9	1 A7	9.5	9.5	6 K1	5.0	30.0	3 k2	2.1	6.3	57.2	3446.0	1753.0
36	Zuidveld	14	9900	239642	573545	Agr. met bouwvlak	87 A1.100.1	9.5	826.5	51 A3	3.9	198.9			0.0						1025.4	3446.0	1753.0	
37	Meentweg	22	9750	237549	573014	Agr. met bouwvlak	175 B1	0.7	122.5	20 K1	5.0	100.0			0.0						222.5	3446.0	1753.0	
39	Zuidveld	16	9800	239717	573373	Agr. met bouwvlak	78 A1.100.1	9.5	741.0	46 A3	3.9	179.4			0.0						920.4	3446.0	1753.0	
40	Zuidveld	35	3300	239610	573140	Agr. met bouwvlak			0.0			0.0			0.0						0.0	3446.0	1753.0	
42	Meentweg	2	9550	237976	572717	Agr. met bouwvlak	130 A4.100	2.5	325.0			0.0			0.0						325.0	3446.0	1753.0	
43	Beslotenveensewegl4(a)	5650	238906	571384	Agr. met bouwvlak	35 A4.100	2.5	87.5			0.0				0.0						87.5	3446.0	1753.0	
991	Dorpsweg	5	8500	238672	575391	Sport-Manege	75 K1	5.0	375						0.0						375.0	450.0	450.0	
992	Felland	20	8000	238223	576022	Agr. aanverwant	48 A1.100.1	9.5	456	25 K1	5	125			0.0						581.0	697.2	697.2	
995	Rijksstraatweg	134	20000	237875	572183	Sport-Manege	125 K1	5.0	625						0.0						625.0	750.0	750.0	
																					15113.3	81226.2	42287.2	

Emissie fijn stof per bedrijf huidige en worst case situatie

Agrarische bedrijven buitengebied

Emissie fijn stof

FID	adres	hsnr	opp. in m2	X coördinaat	Y coördinaat	Bestemming	Diersoort 1				Diersoort 2				Diersoort 3				Diersoort 4				Diersoort 5				Emissie in gr/jaar	Worst case Emissie in gr/jaar
							Aantal dieren	stalbeschrijving	emissie stalsysteem	Emissie in gr/dier/jaar	Aantal dieren	stalbeschrijving	emissie stalsysteem	Emissie in gr/dier/jaar	Aantal dieren	stalbeschrijving	emissie stalsysteem	Emissie in gr/dier/jaar	Aantal dieren	stalbeschrijving	emissie stalsysteem	Emissie in gr/dier/jaar	Aantal dieren	stalbeschrijving	emissie stalsysteem	Emissie in gr/dier/jaar		
1	Koelandsdrift	27	3550	239144	574787	Agr. met bouwvlak	650	B1	0	0															0	30986		
4	Gieselgeer	4	9600	238520	574308	Agr. met bouwvlak	59	A1.100.1	118	6962	24	A3	38	912											7874	19831		
7	Essen	13	9250	236429	578844	Agr. met bouwvlak	60	A6	170	10200	120	B1	0												10200	30986		
11	Zuidlaarderweg	73	13700	240411	571144	Agr. met bouwvlak	150	A1.14.1	148	22200	100	A1.100.1	118	11800	140	A3	38	5320							39320	28300		
12	Dorpsweg	62	7450	239288	574537	Agr. met bouwvlak	137	A3	38	5206															5206	30986		
13	Rijksstraatweg	73	9350	235676	577441	Agr. met bouwvlak	47	A1.100.1	118	5546	43	A3	38	1634	1	A7	170	170							7350	30986		
17	Zuidlaarderweg	61	9600	239857	571641	Agr. met bouwvlak	1	A4.100	33	33	65	B1	0	0	35	D3.100	153	5355							5388	30986		
18	Dorpsweg	3	9900	238590	575477	Agr. met bouwvlak	77	A1.100.1	118	9086	72	A3	38	2736	2	A7	170	340							12162	30986		
19	Felland	44	9850	238523	575966	Agr. met bouwvlak																			0	30986		
22	Oosterweg	125	8350	236520	578262	Agr. met bouwvlak	159	A1.6.1	148	23532	65	A3	38	2470	70	B1	0	0	2	K3	0	0			26002	30986		
23	Waterhuizerweg	80a	310	238615	577136	Agr. met bouwvlak																			0	640		
24	Lageweg	25	5300	240487	571612	Agr. met bouwvlak	160	A6	170	27200	60	A3	38	2280											29480	30986		
27	Rijksstraatweg	37	4950	235150	577635	Agr. met bouwvlak	40	A3	38	1520															1520	30986		
28	Vogelzangsteeg	15a	9800	239546	572576	Agr. met bouwvlak	235	A4.100	33	7755															7755	30986		
29	Kampsteeg	1	9660	239975	572106	Agr. met bouwvlak	20	K1	0	0															0	30986		
32	Felland	46	9650	238556	575934	Agr. met bouwvlak																			0	30986		
33	Pollseleen	2	8140	238923	572005	Agr. met bouwvlak	120	A4.100	33	3960	18	A3	38	684	1	A7	170	170							4814	30986		
34	Zuidlaarderweg	55	1600	239761	571803	Agr. met bouwvlak	3	A4.100	33	99	1	A3	38	38	1	A7	170	170	6	K1	0	0	3	k2	0	307	30986	
36	Zuidveld	14	9900	239642	573545	Agr. met bouwvlak	87	A1.100.1	118	10266	51	A3	38	1938											12204	30986		
37	Meentweg	22	9750	237549	573014	Agr. met bouwvlak	175	B1	0	0	20	K1	0	0											0	30986		
39	Zuidveld	16	9800	239717	573373	Agr. met bouwvlak	78	A1.100.1	118	9204	46	A3	38	1748											10952	30986		
40	Zuidveld	35	3300	239610	573140	Agr. met bouwvlak																			0	30986		
42	Meentweg	2	9550	237976	572717	Agr. met bouwvlak	130	A4.100	33	4290															4290	30986		
43	Beslotenveenseweg	14(a)	5650	238906	571384	Agr. met bouwvlak	35	A4.100	33	1155															1155	30986		
991	Dorpsweg	5	8500	238672	575391	Sport-Manege	75	K1	0	0															0	0		
992	Felland	20	8000	238223	576022	Agr. aanverwant	48	A1.100.1	118	5664	25	K1	0	0											5664	5664		
995	Rijksstraatweg	134	20000	237875	572183	Sport-Manege	125	K1	0	0															0	0		
																							191643	705141				

Bijlage emissie geur per bedrijf huidige situatie

Agrarische bedrijven buitengebied

Emissie geur obv RGV						Diersoort 1			Diersoort 2			Diersoort 3			Diersoort 4			Diersoort 5			emissie OU/sec/bedrijf	
FID	adres	hsnr	opp. in m2	X coördinaat	Y coördinaat	Aantal dieren	stalbeschrijving (RGV-code)	emissie stalsysteem	emissie/diercategorie	Aantal dieren	stalbeschrijving (RGV-code)	emissie stalsysteem	emissie/diercategorie	Aantal dieren	stalbeschrijving (RGV-code)	emissie stalsysteem	emissie/diercategorie	Aantal dieren	stalbeschrijving (RGV-code)	emissie stalsysteem		emissie/diercategorie
1	Koelandsdrift	27	3550	239144	574787	Agr. met bouwvlak	650 B1	7.8	5070													5070
4	Gieselgeer	4	9600	238520	574308	Agr. met bouwvlak	59 A1.100.1	0	0	24 A3	0	0										0
7	Essen	13	9250	236429	578844	Agr. met bouwvlak	60 A6	35.6	2136	120 B1	7.8	936										3072
11	Zuidlaarderweg	73	13700	240411	571144	Agr. met bouwvlak	150 A1.14.1	0	0	100 A1.100.1	0	0	140 A3	0	0							0
12	Dorpsweg	62	7450	239288	574537	Agr. met bouwvlak	137 A3	0	0													0
13	Rijksstraatweg	73	9350	235676	577441	Agr. met bouwvlak	47 A1.100.1	0	0	43 A3	0	0	1 A7	0	0							0
17	Zuidlaarderweg	61	9600	239857	571641	Agr. met bouwvlak	1 A4.100	35.6	35.6	65 B1	7.8	507	35 D3.100	23	805							1348
18	Dorpsweg	3	9900	238590	575477	Agr. met bouwvlak	77 A1.100.1	0	0	72 A3	0	0	2 A7	0	0							0
19	Felland	44	9850	238523	575966	Agr. met bouwvlak																0
22	Oosterweg	125	8350	236520	578262	Agr. met bouwvlak	159 A1.6.1	0	0	65 A3	0	0	70 B1	7.8	546	2 K3	0	0				546
23	Waterhuizerweg	80a	310	238615	577136	Agr. met bouwvlak																0
24	Lageweg	25	5300	240487	571612	Agr. met bouwvlak	160 A6	35.6	5696	60 A3	0	0										5696
27	Rijksstraatweg	37	4950	235150	577635	Agr. met bouwvlak	40 A3	0	0													0
28	Vogelzangsteeg	15a	9800	239546	572576	Agr. met bouwvlak	235 A4.100	35.6	8366													8366
29	Kampsteeg	1	9660	239975	572106	Agr. met bouwvlak	20 K1	0	0													0
32	Felland	46	9650	238556	575934	Agr. met bouwvlak																0
33	Polseleen	2	8140	238923	572005	Agr. met bouwvlak	120 A4.100	35.6	4272	18 A3	0	0	1 A7	0	0							4272
34	Zuidlaarderweg	55	1600	239761	571803	Agr. met bouwvlak	3 A4.100	35.6	107	1 A3	0	0	1 A7	0	0	6 K1	0	0	6 K1	0	0	106.8
36	Zuidveld	14	9900	239642	573545	Agr. met bouwvlak	87 A1.100.1	0	0	51 A3	0	0										0
37	Meentweg	22	9750	237549	573014	Agr. met bouwvlak	175 B1	7.8	1365	20 K1	0	0										1365
39	Zuidveld	16	9800	239717	573373	Agr. met bouwvlak	78 A1.100.1	0	0	46 A3	0	0										0
40	Zuidveld	35	3300	239610	573140	Agr. met bouwvlak																0
42	Meentweg	2	9550	237976	572717	Agr. met bouwvlak	130 A4.100	35.6	4628													4628
43	Beslotenveenseweg	14(a)	5650	238906	571384	Agr. met bouwvlak	35 A4.100	35.6	1246													1246
991	Dorpsweg	5	8500	238672	575391	Sport-Manege	75 K1	0	0													0
992	Felland	20	8000	238223	576022	Agr. aanverwant	48 A1.100.1	0	0	25 K1	0	0										0
995	Rijksstraatweg	134	20000	237875	572183	Sport-Manege	125 K1	0	0													0
																						35715

Bijlage 8. Aerius-berekening

AERIUS CALCULATOR

Dit document bevat resultaten van een stikstofdepositieberekening met AERIUS Calculator. U dient dit document te gebruiken ter onderbouwing van een vergunningaanvraag in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.

De resultaten geven de stikstofeffecten van deze activiteit weer voor haar omgeving. Tot de omgeving behoren zowel Natura 2000-gebieden als beschermde natuurmonumenten. Calculator maakt enkel voor de PAS-gebieden inzichtelijk welke stikstofgevoelige habitattypen er voor komen en op welke hiervan een effect is. Op basis hiervan is aangegeven voor hoeveel hectares ontwikkelingsruimte benodigd is.

De berekening op basis van stikstofemissies gaat uit van de componenten ammoniak (NH_3) en stikstofoxide (NO_x), of één van beide. Hiermee is de depositie van de activiteit berekend en uitgewerkt.

Wilt u verder rekenen of gegevens wijzigen? Importeer de pdf dan in de Calculator.

Berekening Situatie 1

- ▶ Kenmerken
- ▶ Emissie
- ▶ Depositie natuurgebieden
- ▶ Depositie habitattypen

Verdere toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via: www.aerius.nl.

AERIUS CALCULATOR

Contact

Rechtspersoon	Inrichtingslocatie
Gemeente Haren	nvt, -- --

Activiteit

Omschrijving	AERIUS kenmerk
PlanMER Haren buitengebied	RrSVmJzFgBTL
Datum berekening	Rekenjaar
15 maart 2016, 14:54	2016

Totale emissie

Situatie 1	
NOx	-
NH ₃	15.857,94 kg/j

Depositie

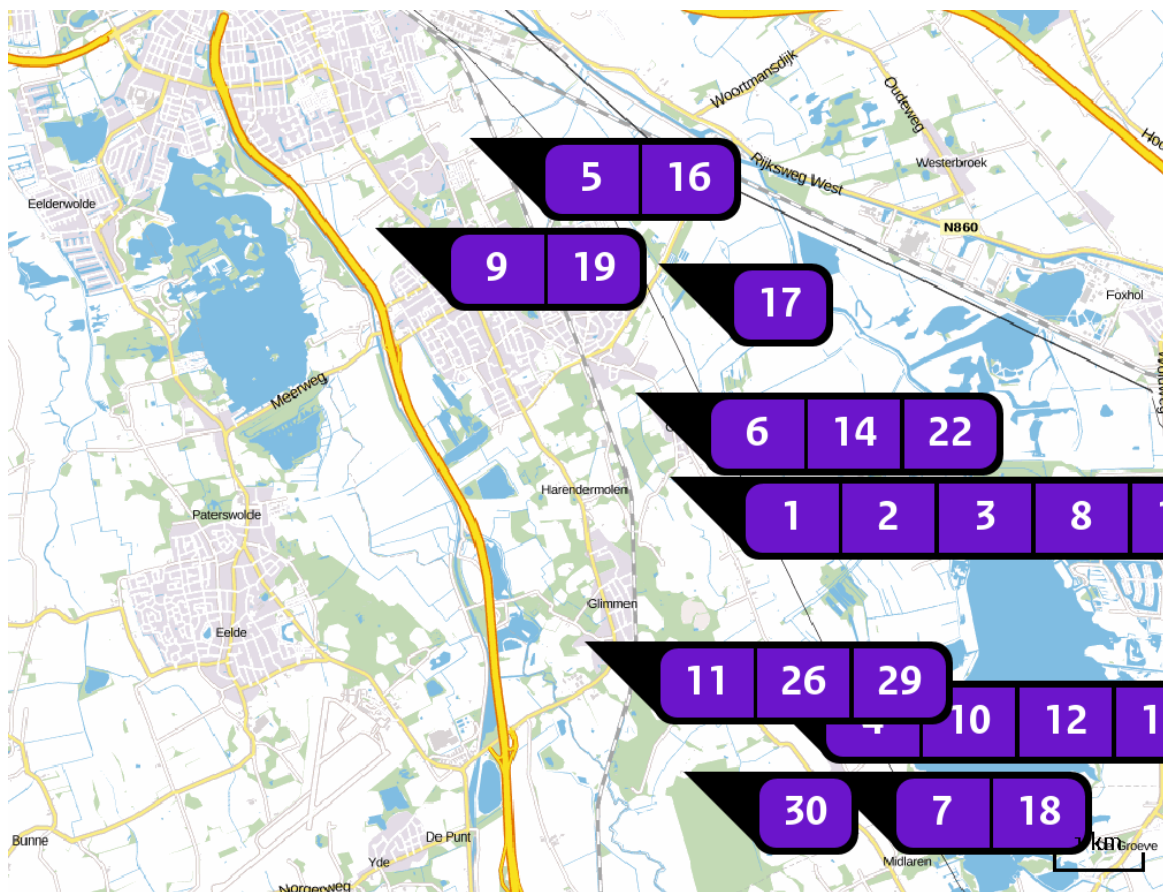
Hectare met
hoogste project-
bijdrage (mol/ha/j)

Natuurgebied	Provincie
Drentsche Aa-gebied	Drenthe
Situatie 1	
14,60	

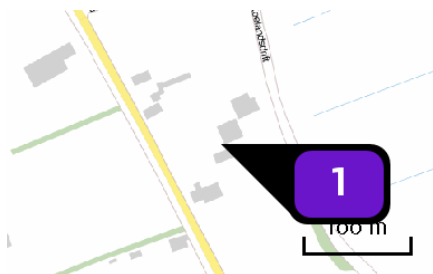
Toelichting

Depositie NOx op basis van CBS-gegevens verdeeld over de agrarische percelen in het buitengebied op basis van de grootte van het bouwblok.

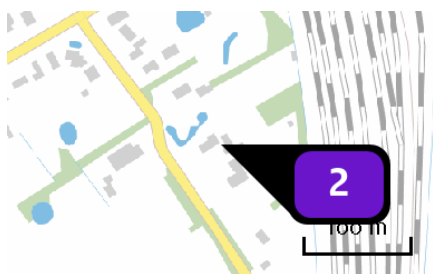
Locatie
Situatie 1

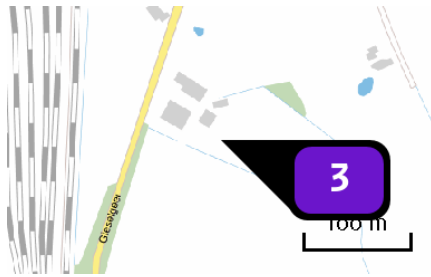
Emissie
(per bron)
Situatie 1

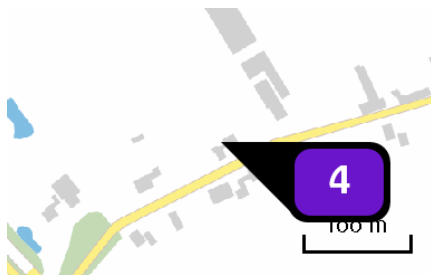
Naam NH₃ (ammoniu (1))
 Locatie (X,Y) 239144, 574787
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 264,59 kg/j

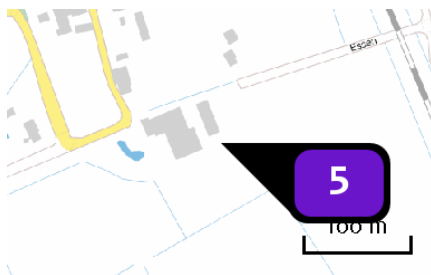
Naam NH₃ (ammoniu (2))
 Locatie (X,Y) 238201, 574463
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 52,03 kg/j

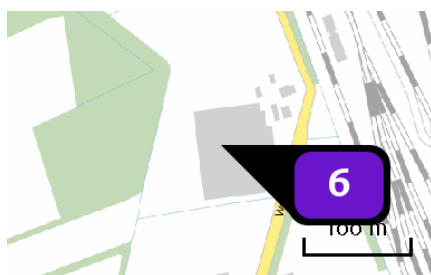
Naam NH₃ (ammoniu (4))
 Locatie (X,Y) 238520, 574308
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 715,87 kg/j

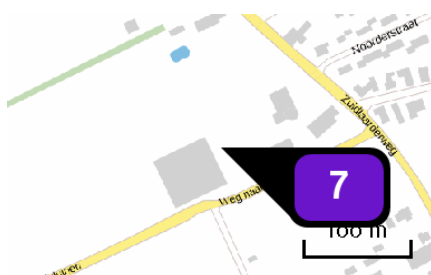
Naam NH₃ (ammoniu (5))
 Locatie (X,Y) 239527, 572460
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 59,60 kg/j

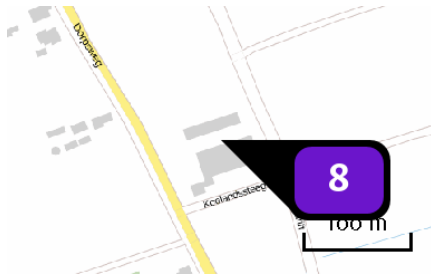
Naam NH₃ (ammoniu (7))
 Locatie (X,Y) 236429, 578844
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 687,48 kg/j

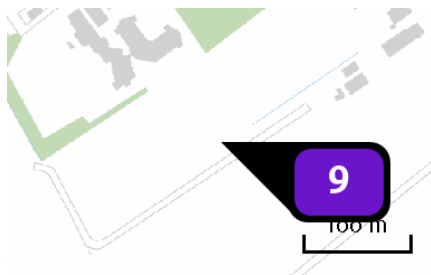
Naam NH₃ (ammoniu (8))
 Locatie (X,Y) 237982, 575098
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 1.009,15 kg/j

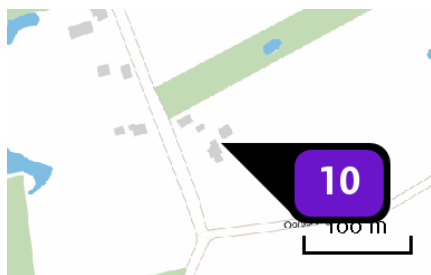
Naam NH₃ (ammoniu (11))
 Locatie (X,Y) 240411, 571144
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 990,23 kg/j

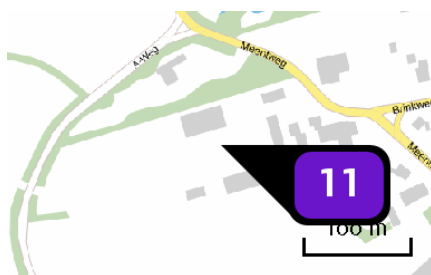
Naam **NH₃ (ammoniu (12))**
 Locatie (X,Y) **239288, 574537**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **555,03 kg/j**

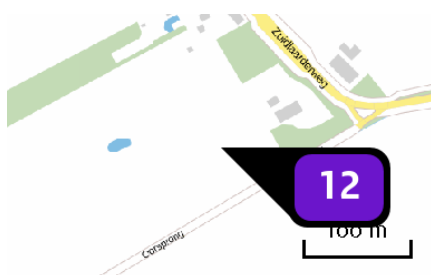
Naam **NH₃ (ammoniu (13))**
 Locatie (X,Y) **235676, 577441**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **696,95 kg/j**

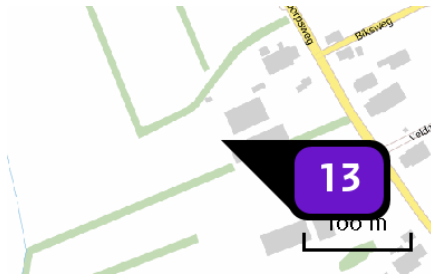
Naam **NH₃ (ammoniu (14))**
 Locatie (X,Y) **239559, 571558**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **63,39 kg/j**

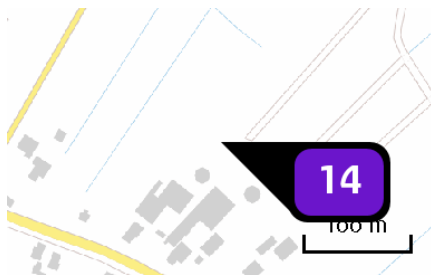
Naam **NH₃ (ammoniu (16))**
 Locatie (X,Y) **237804, 572841**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **539,27 kg/j**

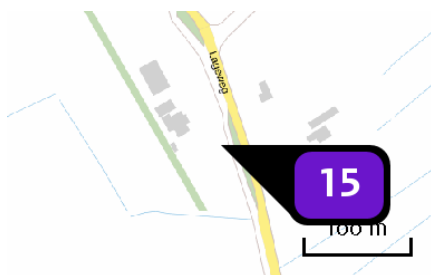
Naam **NH₃ (ammoniu (17))**
 Locatie (X,Y) **239857, 571641**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **715,87 kg/j**

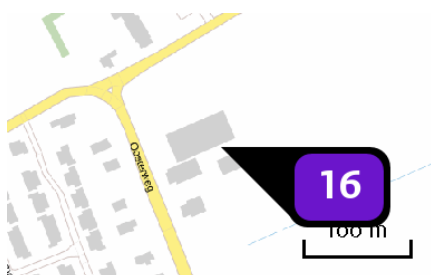
Naam **NH₃ (ammoniu (18))**
 Locatie (X,Y) **238590, 575477**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **737,94 kg/j**

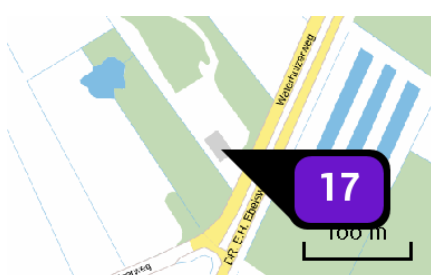
Naam **NH₃ (ammoniu (19))**
 Locatie (X,Y) **238523, 575966**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **734,79 kg/j**

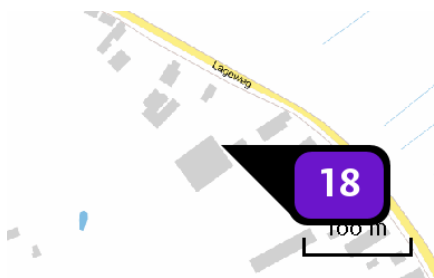
Naam **NH₃ (ammoniu (20))**
 Locatie (X,Y) **240130, 572362**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **167,46 kg/j**

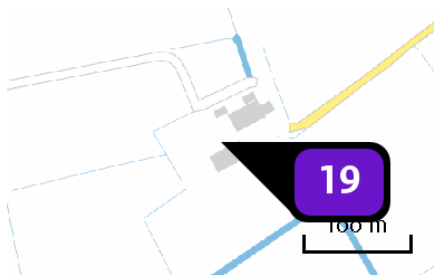
Naam **NH₃ (ammoniu (22))**
 Locatie (X,Y) **236520, 578262**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **621,26 kg/j**

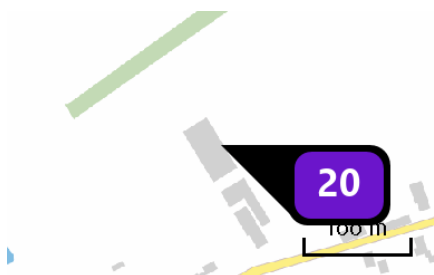
Naam **NH₃ (ammoniu (23))**
 Locatie (X,Y) **238615, 577136**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **23,08 kg/j**

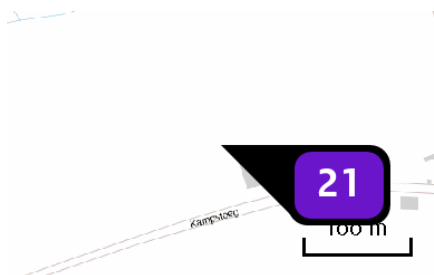
Naam **NH₃ (ammoniu (24))**
 Locatie (X,Y) **240487, 571612**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mW**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **394,20 kg/j**

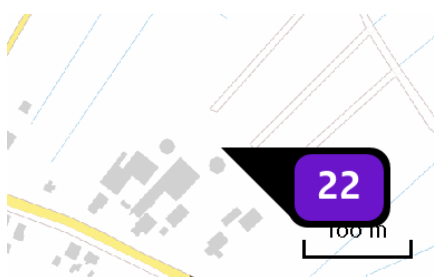
Naam **NH₃ (ammoniu (27))**
 Locatie (X,Y) **235150, 577635**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mW**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **368,97 kg/j**

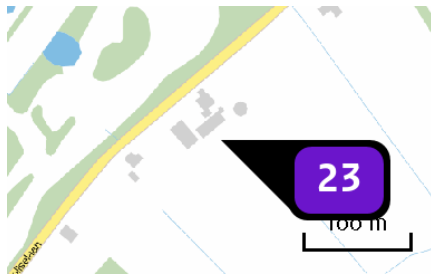
Naam **NH₃ (ammoniu (28))**
 Locatie (X,Y) **239546, 572576**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mW**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **728,48 kg/j**

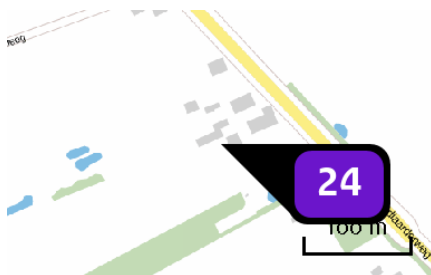
Naam **NH₃ (ammoniu (29))**
 Locatie (X,Y) **239975, 572106**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mW**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **719,02 kg/j**

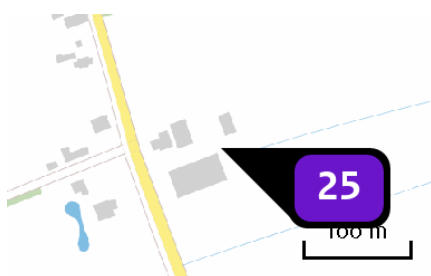
Naam **NH₃ (ammoniu (32))**
 Locatie (X,Y) **238556, 575934**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mW**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **719,02 kg/j**

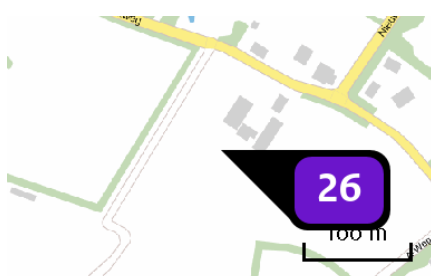
Naam NH₃ (ammoniu (33))
 Locatie (X,Y) 238923, 572005
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mW
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 605,49 kg/j

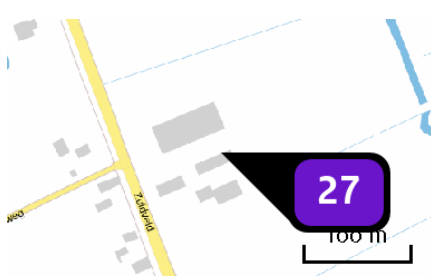
Naam NH₃ (ammoniu (34))
 Locatie (X,Y) 239761, 571803
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mW
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 119,21 kg/j

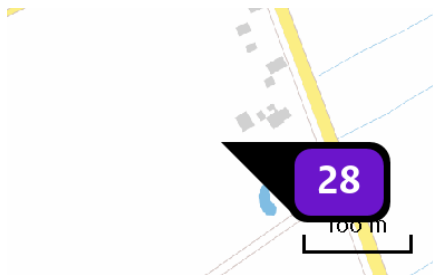
Naam NH₃ (ammoniu (36))
 Locatie (X,Y) 239642, 573545
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mW
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 737,94 kg/j

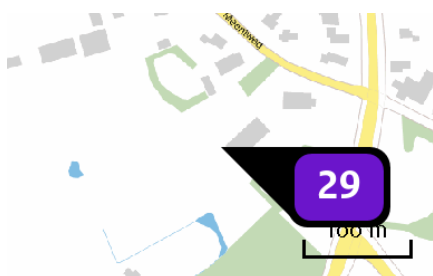
Naam NH₃ (ammoniu (37))
 Locatie (X,Y) 237549, 573014
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mW
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 725,33 kg/j

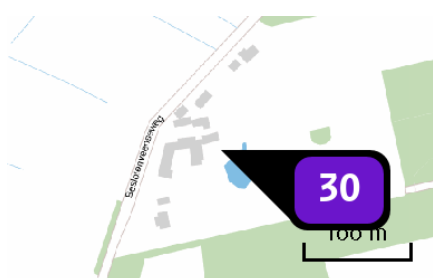
Naam NH₃ (ammoniu (39))
 Locatie (X,Y) 239717, 573373
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mW
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 728,48 kg/j

Naam **NH₃ (ammoniu (40))**
 Locatie (X,Y) **239610, 573140**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **245,67 kg/j**

Naam **NH₃ (ammoniu (42))**
 Locatie (X,Y) **237976, 572717**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **712,71 kg/j**

Naam **NH₃ (ammoniu (43))**
 Locatie (X,Y) **238906, 571384**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **419,43 kg/j**

Deposities
natuur-
gebieden

Hoogste projectbijdrage (Drentsche Aa-gebied)

Hoogste projectbijdrage per natuurgebied

- Habitatrictlijn
- Vogelrichtlijn
- Beschermd natuurgebied
- Habitatrictlijn, Vogelrichtlijn
- Habitatrictlijn, Beschermd natuurgebied
- Vogelrichtlijn, Beschermd natuurgebied
- Habitatrictlijn, Vogelrichtlijn, Beschermd natuurgebied

Depositie PAS-
gebieden

Natuurgebied	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrij- ding KDW	Ontwikkelings- ruimte beschikbaar
Drentsche Aa-gebied	14,60	●	✓
Norgerholt	0,95	●	✓
Fochteloërveen	0,70	●	✓
Drouwenezand	0,47	●	✓
Witterveld	0,43	●	✓
Bakkeveense Duinen	0,42	●	✓
Drents-Friese Wold & Leggelderveld	0,31	●	✓
Waddenzee	0,28	●	✓
Wijnjeterper Schar	0,26	●	✓
Elperstroomgebied	0,24	●	✓
Lieftingsbroek	0,22	●	✓
Duinen Schiermonnikoog	0,20	●	✓
Dwingelderveld	0,20	●	✓
Alde Feanen	0,18	●	✓
Mantingerbos	0,17	●	✓
Mantingerzand	0,15	●	✓
Holtingerveld	0,14	●	✓
Van Oordt's Mersken	0,13	●	✓
Duinen Ameland	0,11	●	✓

Natuurgebied	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrij- ding KDW	Ontwikkelings- ruimte beschikbaar
Weerribben	0,09	●	✓
Rottige Meenthe & Brandemeer	0,08	●	✓
Duinen Terschelling	0,07	●	✓
De Wieden	0,07	●	✓
Bargerveen	0,07	●	✓
Vecht- en Beneden-Reggegebied	>0,05	●	✓

- Geen overschrijding
- Wel overschrijding*
- Ontwikkelingsruimte beschikbaar**
- Geen ontwikkelingsruimte beschikbaar

* Deze uitkomst wordt niet meegenomen in de toetsing aan de Nb-wet. Bij de toetsing aan de NB-wet gaat het om de relevante hexagonen waarvoor ontwikkelingsruimte is gereserveerd.

** Bij beoordeling van een vergunningaanvraag in het kader van de Nb-wet wordt vastgesteld of er voldoende ontwikkelingsruimte beschikbaar is en of dat significante verslechtering uitgesloten kan worden.

Depositie per
habitatype Drentsche Aa-gebied

Habitatype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrij- ding KDW	Ontwikkelings- ruimte beschikbaar
H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	14,60	●	✓
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	7,35	●	✓
H4030 Droge heiden	6,08	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	6,08	●	✓
H9190 Oude eikenbossen	5,81	●	✓
H91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	3,72	●	✓
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	2,81	●	✓
H91Do Hoogveenbossen	2,81	●	✓
ZGH4030 Droge heiden	2,00	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	1,78	●	✓
H7110B Actieve hoogvenen (heideveentjes)	1,65	●	✓
ZGH2310 Stuifzandheiden met struikhei	1,61	●	✓
ZGH3160 Zure vennen	0,89	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,79	●	✓
H9160A Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	0,63	●	✓
H3160 Zure vennen	0,47	●	✓
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,46	●	✓
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,44	●	✓

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H2330 Zandverstuivingen	0,43		
ZGH4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,43		
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,40		
ZGH2330 Zandverstuivingen	0,37		

Norgerholt

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
Hg120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,95		

Fochteloërveen

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
ZGH7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,70		
H7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,68		
H4030 Droge heiden	0,59		
H9999:23 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H7110A, H7120)	0,50		
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,20		
H7110A Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	0,17		

Drouwenerzand

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,47	●	✓
H2330 Zandverstuivingen	0,43	●	✓
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,40	●	✓
ZGH2330 Zandverstuivingen	0,31	●	✓
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,23	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,21	●	✓

Witterveld

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,43	●	✓
H4030 Droge heiden	0,23	●	✓
H91Do Hoogveenbossen	0,21	○	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,20	●	✓
H7110A Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	0,19	●	✓

Bakkeveense Duinen

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrij- ding KDW	Ontwikkelings- ruimte beschikbaar
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,42	●	✓
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,37	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,36	●	✓
H2330 Zandverstuivingen	0,32	●	✓
H3160 Zure vennen	0,32	●	✓
ZGH2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,24	●	✓

Drents-Friese Wold & Leggelderveld

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrij- ding KDW	Ontwikkelings- ruimte beschikbaar
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,31	●	✓
H2330 Zandverstuivingen	0,29	●	✓
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,29	●	✓
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,29	●	✓
H4030 Droge heiden	0,29	●	✓
H3130 Zwakgebufferde vennen	0,29	●	✓
H3160 Zure vennen	0,28	●	✓
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,26	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,26	●	✓
H7110B Actieve hoogvenen (heideveentjes)	0,26	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,24	●	✓
H9190 Oude eikenbossen	0,22	●	✓
H3110 Zeer zwakgebufferde vennen	0,12	●	✓

Waddenzee

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H1330B Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	0,28	☐	-
H1310A Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	0,25	☐	
H1330A Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	0,24	☒	
H1320 Slijkgrasvelden	0,22	☐	
H2110 Embryonale duinen	0,18	☐	
H2160 Duindoornstruwelen	0,12	☐	
H2120 Witte duinen	0,12	☒	
H1310B Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	0,12	☐	
H2130A Grijs duinen (kalkrijk)	0,12	☒	
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,12	☒	

Wijnjeterper Schar

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H4030 Droge heiden	0,26	☒	
H6410 Blauwgraslanden	0,22	☒	
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,22	☒	
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,22	☒	
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,16	☒	

Elperstroomgebied

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,24	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,09	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,09	●	✓
H7230 Kalkmoerassen	0,08	●	✓

Lieftingsbroek

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H9160A Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	0,22	●	✓
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,22	●	✓
H91Do Hoogveenbossen	0,22	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,22	●	✓

Duinen Schiermonnikoog

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
ZGH2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,20	●	✓
H2180B Duinbossen (vochtig)	0,20	●	✓
ZGH2160 Duindoornstruwelen	0,20	●	✓
H2170 Kruipwilgstruwelen	0,20	○	✓
ZGH2130B Griuze duinen (kalkarm)	0,19	●	✓
H9999:6 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H2130B, H2130C)	0,19	●	✓
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,19	●	✓
ZGH2180B Duinbossen (vochtig)	0,18	○	✓
H2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,18	●	✓
ZGH2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,16	●	✓
H2130C Griuze duinen (heischraal)	0,16	●	✓
H2190Aom Vochtige duinvalleien (open water), oligo- tot mesotrofe vormen	0,15	●	✓
ZGH2120 Witte duinen	0,15	●	✓
ZGH2170 Kruipwilgstruwelen	0,15	○	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,15	●	✓
ZGH2180C Duinbossen (binnenduinrand)	0,13	○	✓
H1330A Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	0,12	●	✓

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrij- ding KDW	Ontwikkelings- ruimte beschikbaar
ZGH2130A Grijze duinen (kalkrijk)	0,09	●	✓
ZGH2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,08	●	✓
H1310B Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	0,08	○	✓

Dwingelderveld

Habitatype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,20	●	✓
H7110B Actieve hoogvenen (heideveentjes)	0,19	●	✓
H9999:30 Habitatype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H7120)	0,19	●	✓
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,19	●	✓
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,19	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,19	●	✓
H4030 Droge heiden	0,18	●	✓
H3160 Zure vennen	0,18	●	✓
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,18	●	✓
H2330 Zandverstuivingen	0,17	●	✓
H9190 Oude eikenbossen	0,17	●	✓
ZGH2330 Zandverstuivingen	0,16	●	✓
ZGH6230dka Heischrale graslanden, droog kalkarm	0,15	●	✓
ZGH6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,15	●	✓
H7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,15	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,14	●	✓
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,11	●	✓
H3130 Zwakgebufferde vennen	0,09	●	✓

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
ZGH316o Zure vennen	0,06	●	✓

Alde Feanen

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,18	○	✓
H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	0,16	●	✓
H91Do Hoogveenbossen	0,16	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,16	●	✓
H7210 Galigaanmoerassen	0,09	○	✓
H4010B Vochtige heiden (laagveengebied)	0,07	●	✓

Mantingerbos

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,17	●	✓

Mantingerzand

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrij- ding KDW	Ontwikkelings- ruimte beschikbaar
H4030 Droge heiden	0,15	●	✓
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,14	●	✓
H2330 Zandverstuivingen	0,14	●	✓
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,14	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,13	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,13	●	✓
H9190 Oude eikenbossen	0,12	●	✓
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,09	●	✓
H3160 Zure vennen	0,09	●	✓
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,06	●	✓

Holtingerveld

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H9190 Oude eikenbossen	0,14	●	✓
H4030 Droge heiden	0,14	●	✓
H2330 Zandverstuivingen	0,14	●	✓
H91Do Hoogveenbossen	0,13	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,13	●	✓
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,13	●	✓
H3160 Zure vennen	0,12	●	✓
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,12	●	✓
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,11	●	✓
H7110B Actieve hoogvenen (heideveentjes)	0,11	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,10	●	✓

Van Oordt's Mersken

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H6410 Blauwgraslanden	0,13	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,13	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,13	●	✓

Duinen Ameland

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,11	●	✓
ZGH2180B Duinbossen (vochtig)	0,11	○	✓
H2180B Duinbossen (vochtig)	0,10	○	✓
H2130B Grijs duinen (kalkarm)	0,10	●	✓
ZGH2130B Grijs duinen (kalkarm)	0,09	●	✓
H2130A Grijs duinen (kalkrijk)	0,09	●	✓
H9999:5 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H2130B, H2130C, H6230)	0,08	●	✓
ZGH2160 Duindoornstruwelen	0,08	○	✓
ZGH2120 Witte duinen	0,08	●	✓
H2170 Kruiwilgstruwelen	0,07	○	✓
H2120 Witte duinen	0,07	○	✓
H2160 Duindoornstruwelen	0,07	○	✓
ZGH2170 Kruiwilgstruwelen	0,07	○	✓
H2150 Duinheiden met struikhei	0,07	●	✓
H2180C Duinbossen (binnenduinrand)	0,06	○	✓
H2190Aom Vochtige duinvalleien (open water), oligo- tot mesotrofe vormen	0,06	●	✓
H2140A Duinheiden met kraaihei (vochtig)	0,06	●	✓

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	>0,05	☐	☒
H2130C Grijs duinen (heischraal)	>0,05	☒	☒

Weerrribben

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H91Do Hoogveenbossen	0,09	☒	☒
H7210 Galigaanmoerassen	0,09	☒	☒
H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	0,09	☒	☒
H4010B Vochtige heiden (laagveengebied)	0,09	☒	☒
ZGH7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	0,08	☒	☒
ZGH3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,08	☐	☒
ZGH91Do Hoogveenbossen	0,08	☒	☒
H6410 Blauwgraslanden	0,08	☒	☒
H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	0,08	☒	☒
H3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,08	☐	☒
H9999:34 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H3140)	0,07	☒	☒
ZGH3140lv Kranswierwateren, in laagveengebieden	0,07	☐	-
H3140lv Kranswierwateren, in laagveengebieden	0,07	☐	-

Rottige Meenthe & Brandemeer

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrij- ding KDW	Ontwikkelings- ruimte beschikbaar
Hg1Do Hoogveenbossen	0,08	☐	
H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	0,07	☒	
ZGH3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	>0,05	☐	-

Duinen Terschelling

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H2140B Duinheiden met kraaihei (droog)	0,07	●	✓
H2170 Kruiwilgstruwelen	0,07	○	✓
H2180B Duinbossen (vochtig)	0,07	○	✓
H2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,07	●	✓
H2130B Grijze duinen (kalkarm)	0,07	●	✓
ZGH2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,07	●	✓
ZGH2180B Duinbossen (vochtig)	0,07	○	✓
H2140A Duinheiden met kraaihei (vochtig)	0,06	●	✓
H2150 Duinheiden met struikhei	0,06	●	✓
H2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,06	●	✓
H2130A Grijze duinen (kalkrijk)	>0,05	●	✓
H1310B Zilte pionierbegroeiingen (zevetmuur)	>0,05	●	✓
H1310A Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	>0,05	○	✓
H6410 Blauwgraslanden	>0,05	●	✓

De Wieden

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,07	●	✓
Hg1Do Hoogveenbossen	0,07	●	✓
ZGH3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,06	○	✓
H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	0,06	●	✓
H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	0,06	●	✓
H9999:35 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H3140)	>0,05	●	✓
H3140lv Kranswierwateren, in laagveengebieden	>0,05	○	✓
ZGH7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	>0,05	●	✓

Bargerveen

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
ZGH7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,07	●	✓
H7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,07	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	>0,05	●	✓

Vecht- en Beneden-Reggegebied

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H2330 Zandverstuivingen	>0,05	●	✓
H9190 Oude eikenbossen	>0,05	●	✓
H91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,05	●	✓

- Geen overschrijding
- Wel overschrijding*
- Ontwikkelingsruimte beschikbaar**
- Geen ontwikkelingsruimte beschikbaar

* Deze uitkomst wordt niet meegenomen in de toetsing aan de Nb-wet. Bij de toetsing aan de NB-wet gaat het om de relevante hexagonen waarvoor ontwikkelingsruimte is gereserveerd.

** Bij beoordeling van een vergunningaanvraag in het kader van de Nb-wet wordt vastgesteld of er voldoende ontwikkelingsruimte beschikbaar is en of dat significante verslechtering uitgesloten kan worden.

Depositie
resterende
gebieden

Natuurgebied	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrij- ding KDW	Ontwikkelings- ruimte beschikbaar
Krummhörn	0,62	☐	-
Unterems und Außenems	0,41	☐	-
Niedersächsisches Wattenmeer und angrenzendes Küstenmeer	0,40	☐	-
Nationalpark Niedersächsisches Wattenmeer	0,40	☐	-
Rheiderland	0,34	☐	-
Ostfriesische Meere	0,34	☐	-
Großes Meer, Loppersumer Meer	0,30	☐	-
Emstal von Lathen bis Papenburg	0,28	☐	-
Emsmarsch von Leer bis Emden	0,26	☐	-
Teichfledermaus-Gewässer im Raum Aurich	0,24	☐	-
Ems	0,22	☐	-
Fehntjer Tief und Umgebung	0,20	☐	-
Westermarsch	0,20	☐	-
Stillgewässer bei Kluse	0,11	☐	-
Tinner Dose, Sprakeler Heide	0,08	☐	-
Noordzeekustzone	0,08	☒	
Untere Haseniederung	0,08	☐	-
Esterfelder Moor bei Meppen	0,08	☐	-
Itterbecker Heide	0,06	☐	-
Lauwersmeer	0,06	☐	-

Natuurgebied	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrij- ding KDW	Ontwikkelings- ruimte beschikbaar
Dalum-Wietmarscher Moor und Georgsdorfer Moor	>0,05	☐	-

Geen overschrijding

Wel overschrijding*

* Deze uitkomst wordt niet meegenomen in de toetsing aan de Nb-wet. Bij de toetsing aan de NB-wet gaat het om de relevante hexagonen waarvoor ontwikkelingsruimte is gereserveerd.

Depositie per
habitatype

Krummhörn

Habitatype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrij- ding KDW	Ontwikkelings- ruimte beschikbaar
H9999:1108c Habitatype onbekend/onzeker (buitenland)	0,62	○	-

Unterems und Außenems

Habitatype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrij- ding KDW	Ontwikkelings- ruimte beschikbaar
H9999:1107c Habitatype onbekend/onzeker (buitenland)	0,41	○	-

Niedersächsisches Wattenmeer und angrenzendes Küstenmeer

Habitatype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrij- ding KDW	Ontwikkelings- ruimte beschikbaar
H9999:1100c Habitatype onbekend/onzeker (buitenland)	0,40	○	-

Nationalpark Niedersächsisches Wattenmeer

Habitatype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrij- ding KDW	Ontwikkelings- ruimte beschikbaar
H9999:1101c Habitatype onbekend/onzeker (buitenland)	0,40	○	-

Rheiderland

Habitatype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrij- ding KDW	Ontwikkelings- ruimte beschikbaar
H9999:1115c Habitatype onbekend/onzeker (buitenland)	0,34	○	-

Ostfriesische Meere

Habitatype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrij- ding KDW	Ontwikkelings- ruimte beschikbaar
H9999:1110c Habitatype onbekend/onzeker (buitenland)	0,34	○	-

Großes Meer, Loppersumer Meer

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
Hg999:1109c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,30	○	-

Emstal von Lathen bis Papenburg

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
Hg999:1118c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,28	○	-

Emsmarsch von Leer bis Emden

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
Hg999:1113c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,26	○	-

Teichfledermaus-Gewässer im Raum Aurich

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
Hg999:1102c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,24	○	-

Ems

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
Hg999:1117c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,22	○	-

Fehntjer Tief und Umgebung

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
Hg999:1112c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,20	○	-

Westermarsch

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H9999:1103c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,20	☐	-

Stilgewässer bei Kluse

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H9999:1122c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,11	☐	-

Tinner Dose, Sprakeler Heide

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H9999:1124c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,08	☐	-

Noordzeekustzone

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H1310A Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	0,08	☐	☒
H2110 Embryonale duinen	0,08	☐	☒
H1310B Zilte pionierbegroeiingen (zevetmuur)	0,08	☐	☒
H1330A Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	0,08	☐	☒
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	>0,05	☐	-

Untere Haseniederung

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H9999:1126c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,08	☐	-

Esterfelder Moor bei Meppen

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H9999:1127c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,08	☐	-

Itterbecker Heide

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H9999:1128c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,06	☐	-

Lauwersmeer

Dalum-Wietmarscher Moor und Georgsdorfer Moor

Habitattype	Hoogste depositie (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
H9999:1129c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	>0,05	☐	-

 Geen overschrijding Wel overschrijding*

* Deze uitkomst wordt niet meegenomen in de toetsing aan de Nb-wet. Bij de toetsing aan de NB-wet gaat het om de relevante hexagonalen waarvoor ontwikkelingsruimte is gereserveerd.

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden verleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in de Benelux. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van:

AERIUS versie 2015_20160125_31bd639486

Database versie 2015_20151211_3dec74e7e2

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:

<https://www.aerius.nl/nl/factsheets/release/aerius-calculator-2015-handboek-o>

Dit document bevat resultaten van een stikstofdepositieberekening met AERIUS Calculator. U dient dit document te gebruiken ter onderbouwing van een vergunningaanvraag in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.

De resultaten geven de stikstofeffecten van deze activiteit weer voor haar omgeving. Tot de omgeving behoren zowel Natura 2000-gebieden als beschermde natuurmonumenten. Calculator maakt enkel voor de PAS-gebieden inzichtelijk welke stikstofgevoelige habitattypen er voor komen en op welke hiervan een effect is. Op basis hiervan is aangegeven voor hoeveel hectares ontwikkelingsruimte benodigd is.

De berekening op basis van stikstofemissies gaat uit van de componenten ammoniak (NH_3) en stikstofdioxide (NO_x), of één van beide. Hiermee is de depositie van de activiteit berekend en uitgewerkt.

Wilt u verder rekenen of gegevens wijzigen? Importeer de pdf dan in de Calculator.

Berekening Situatie 1

- ▶ Kenmerken
- ▶ Emissie
- ▶ Depositie natuurgebieden
- ▶ Depositie habitattypen

Verdere toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via: www.aerius.nl.

AERIUS CALCULATOR

Contact

Rechtspersoon	Inrichtingslocatie
Gemeente Haren	nvt , nvt nvt

Activiteit

Omschrijving	AERIUS kenmerk
PlanMER Haren	RSUG2NBLogXm
Datum berekening	Rekenjaar
30 maart 2016, 13:14	2016

Totale emissie

	Situatie 1	Situatie 2	Vershil
NOx	-	-	-
NH ₃	15.107,64 kg/j	79,51 ton/j	64,40 ton/j

Depositie

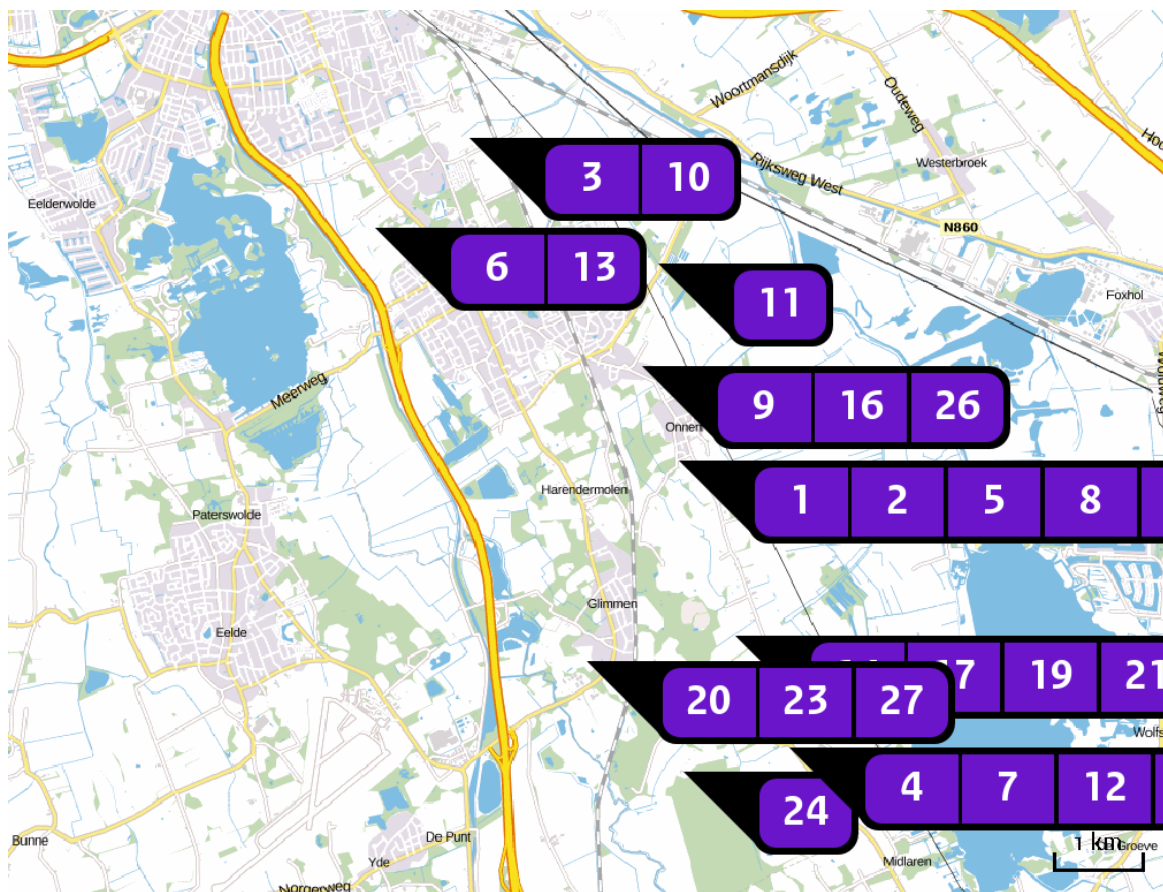
Hectare met
hoogste project-
verschil (mol/ha/j)

Natuurgebied	Provincie	
Drentsche Aa-gebied	Drenthe	
Situatie 1	Situatie 2	Vershil
12,30	66,50	+ 54,20

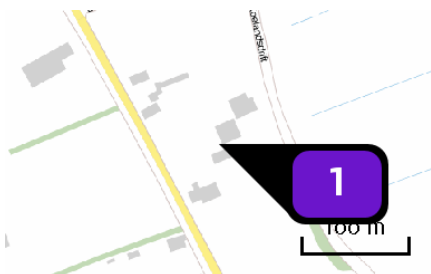
Toelichting

Vergelijking depositie stikstof huidige situatie en situatie obv een bouwvlak van 1,5 ha

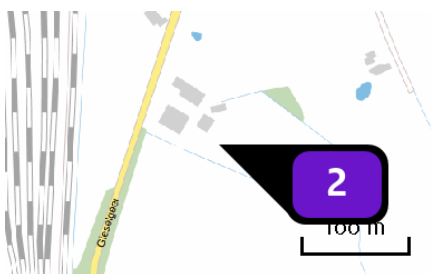
Locatie
Situatie 1

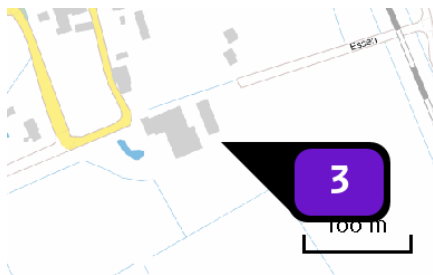
Emissie
(per bron)
Situatie 1

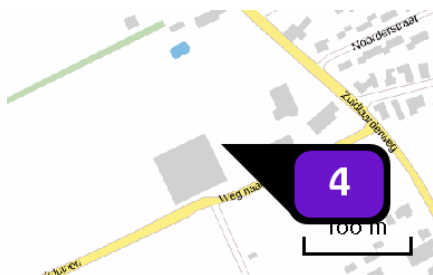
Naam NH₃ (ammoniu (1))
 Locatie (X,Y) 239144, 574787
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 454,12 kg/j

Naam NH₃ (ammoniu (4))
 Locatie (X,Y) 238520, 574308
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 652,80 kg/j

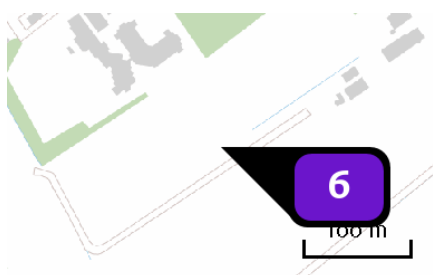
Naam **NH₃ (ammoniu (7))**
 Locatie (X,Y) **236429, 578844**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **517,19 kg/j**

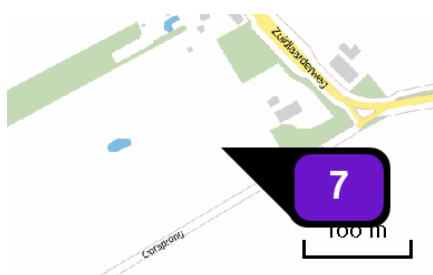
Naam **NH₃ (ammoniu (11))**
 Locatie (X,Y) **240411, 571144**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **2.516,57 kg/j**

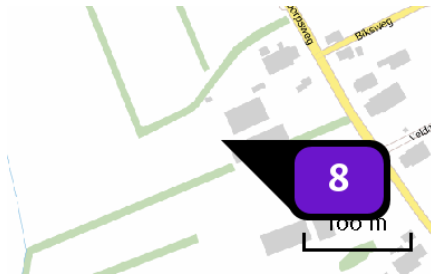
Naam **NH₃ (ammoniu (12))**
 Locatie (X,Y) **239288, 574537**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **532,96 kg/j**

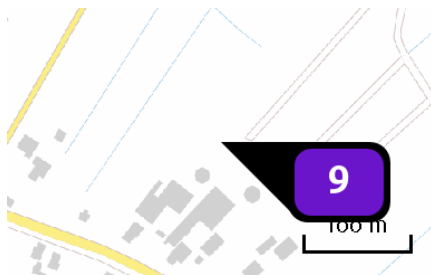
Naam **NH₃ (ammoniu (13))**
 Locatie (X,Y) **235676, 577441**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **624,41 kg/j**

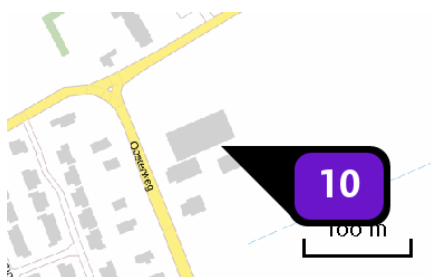
Naam **NH₃ (ammoniu (17))**
 Locatie (X,Y) **239857, 571641**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **135,60 kg/j**

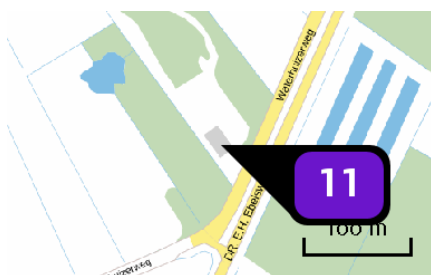
Naam **NH₃ (ammoniu (18))**
 Locatie (X,Y) **238590, 575477**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mW**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.031,23 kg/j**

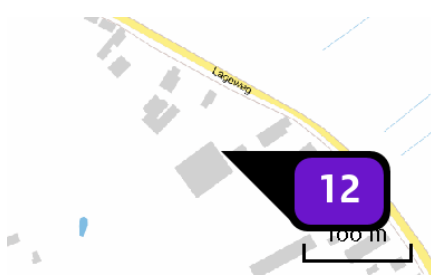
Naam **NH₃ (ammoniu (19))**
 Locatie (X,Y) **238523, 575966**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mW**
 Temporele variatie **Continue emissie**

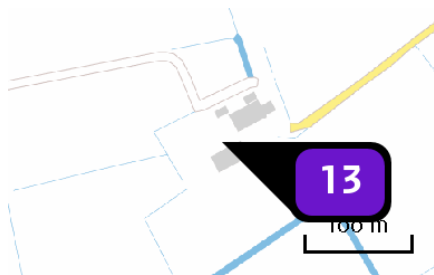
Naam **NH₃ (ammoniu (22))**
 Locatie (X,Y) **236520, 578262**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mW**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.819,63 kg/j**

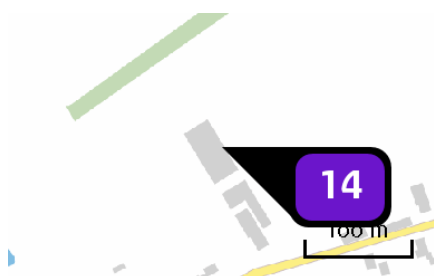
Naam **NH₃ (ammoniu (23))**
 Locatie (X,Y) **238615, 577136**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mW**
 Temporele variatie **Continue emissie**

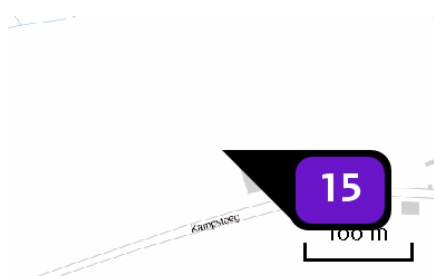
Naam **NH₃ (ammoniu (24))**
 Locatie (X,Y) **240487, 571612**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mW**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.384,43 kg/j**

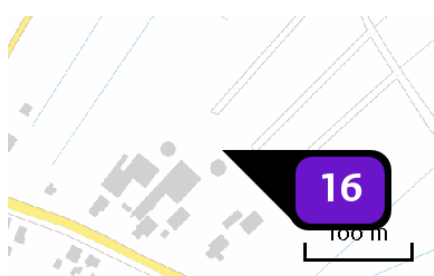
Naam **NH₃ (ammoniu (27))**
 Locatie (X,Y) **235150, 577635**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mW**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **156,10 kg/j**

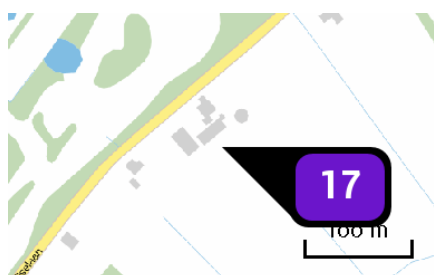
Naam **NH₃ (ammoniu (28))**
 Locatie (X,Y) **239546, 572576**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mW**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **586,57 kg/j**

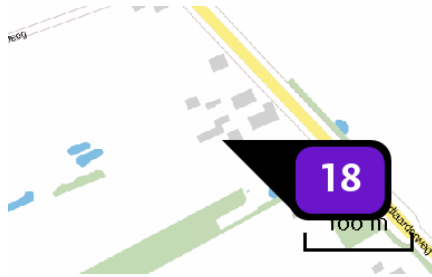
Naam **NH₃ (ammoniu (29))**
 Locatie (X,Y) **239975, 572106**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mW**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **99,97 kg/j**

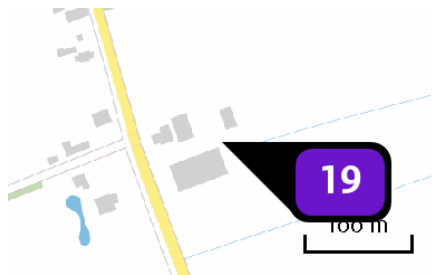
Naam **NH₃ (ammoniu (32))**
 Locatie (X,Y) **238556, 575934**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mW**
 Temporele variatie **Continue emissie**

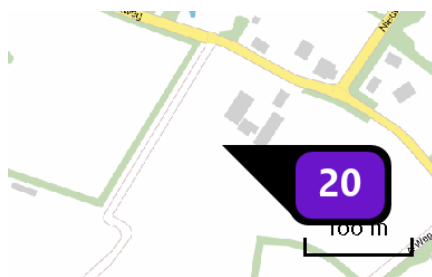
Naam **NH₃ (ammoniu (33))**
 Locatie (X,Y) **238923, 572005**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mW**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **378,43 kg/j**

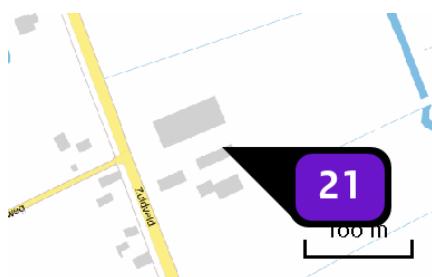
Naam **NH₃ (ammoniu (34))**
 Locatie (X,Y) **239761, 571803**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **57,08 kg/j**

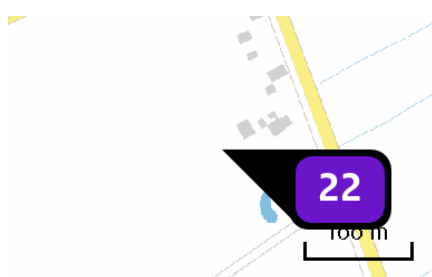
Naam **NH₃ (ammoniu (36))**
 Locatie (X,Y) **239642, 573545**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.024,92 kg/j**

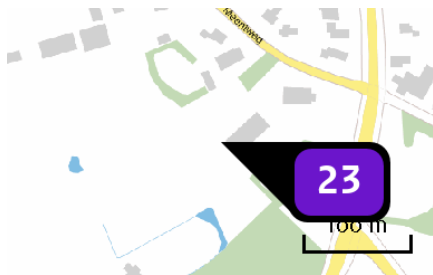
Naam **NH₃ (ammoniu (37))**
 Locatie (X,Y) **237549, 573014**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **222,64 kg/j**

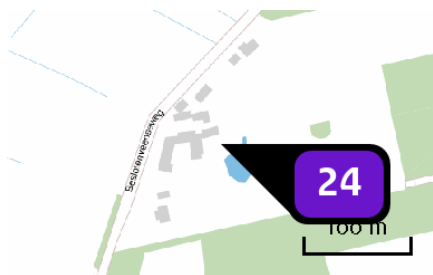
Naam **NH₃ (ammoniu (39))**
 Locatie (X,Y) **239717, 573373**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **920,85 kg/j**

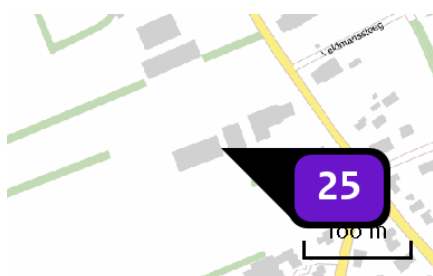
Naam **NH₃ (ammoniu (40))**
 Locatie (X,Y) **239610, 573140**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**

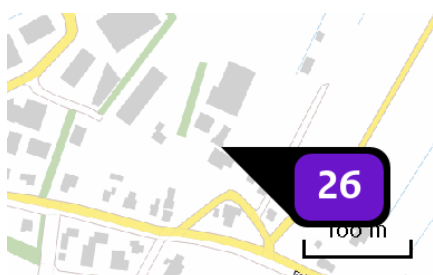
Naam NH₃ (ammoniu (42))
 Locatie (X,Y) 237976, 572717
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 324,82 kg/j

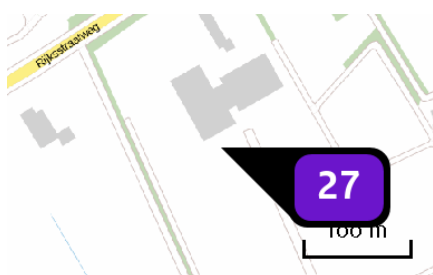
Naam NH₃ (ammoniu (43))
 Locatie (X,Y) 238906, 571384
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 87,35 kg/j

Naam NH₃ (ammoniu (991))
 Locatie (X,Y) 238672, 575391
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 375,28 kg/j

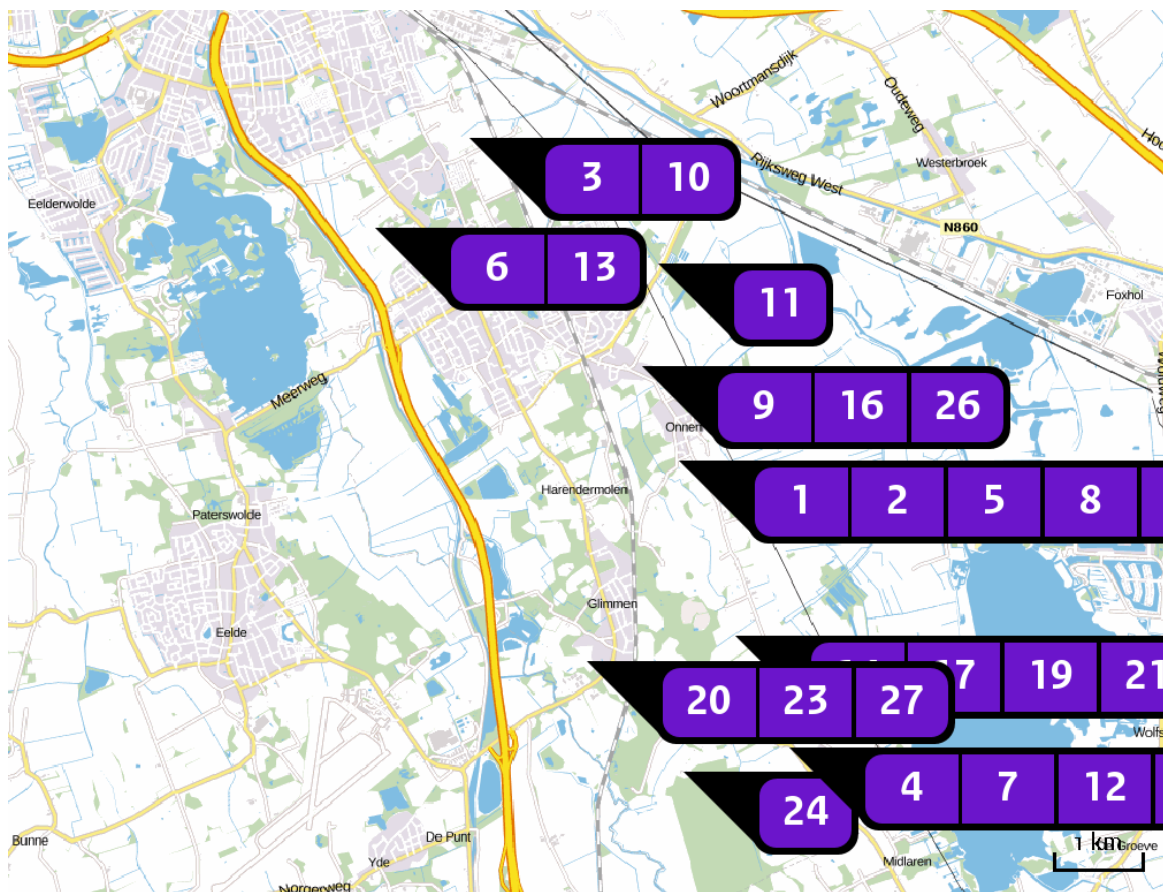

Naam NH₃ (ammoniu (992))
 Locatie (X,Y) 238223, 576022
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 580,26 kg/j

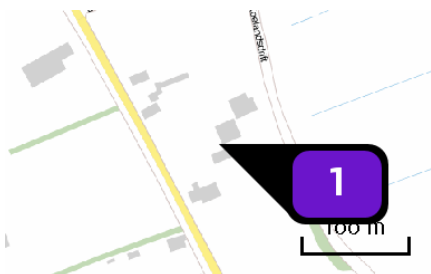

Naam NH₃ (ammoniu (995))
 Locatie (X,Y) 237875, 572183
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 624,41 kg/j

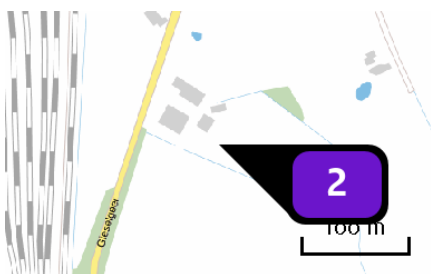
Locatie
Situatie 2

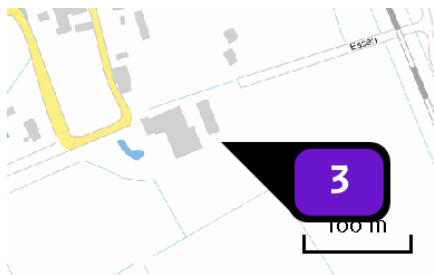
Emissie
(per bron)
Situatie 2

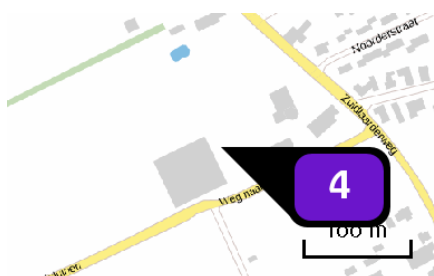
Naam NH₃ (ammoniu (1))
 Locatie (X,Y) 239144, 574787
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 3.437,42 kg/j

Naam NH₃ (ammoniu (4))
 Locatie (X,Y) 238520, 574308
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 2.205,00 kg/j

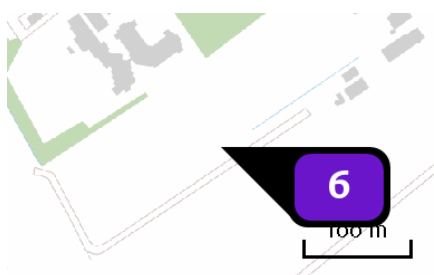
Naam **NH₃ (ammoniu (7))**
 Locatie (X,Y) **236429, 578844**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **3.437,42 kg/j**

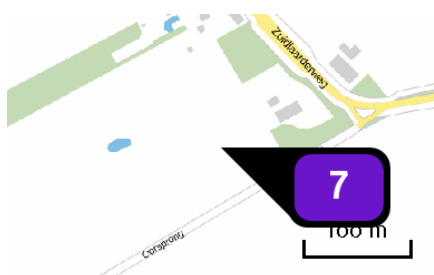
Naam **NH₃ (ammoniu (11))**
 Locatie (X,Y) **240411, 571144**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **3.147,00 kg/j**

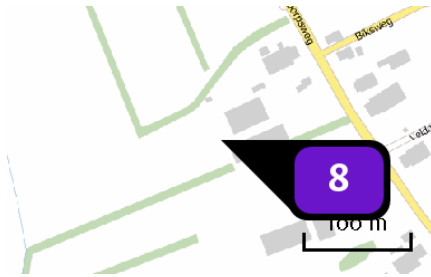
Naam **NH₃ (ammoniu (12))**
 Locatie (X,Y) **239288, 574537**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **3.437,42 kg/j**

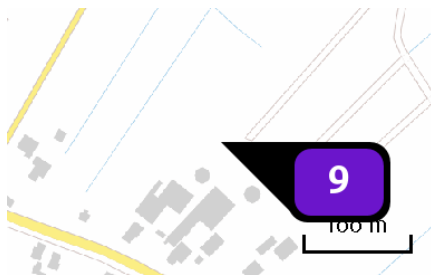
Naam **NH₃ (ammoniu (13))**
 Locatie (X,Y) **235676, 577441**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **3.437,42 kg/j**

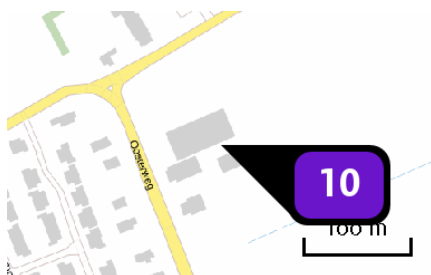
Naam **NH₃ (ammoniu (17))**
 Locatie (X,Y) **239857, 571641**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **3.437,42 kg/j**

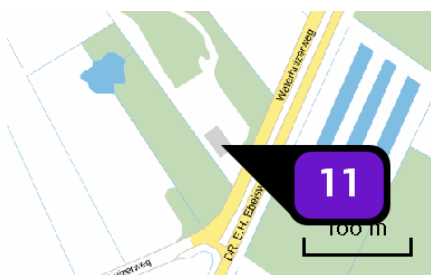
Naam **NH₃ (ammoniu (18))**
 Locatie (X,Y) **238590, 575477**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **3.437,42 kg/j**

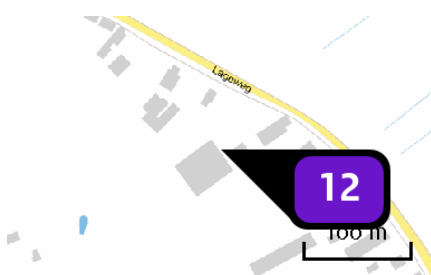
Naam **NH₃ (ammoniu (19))**
 Locatie (X,Y) **238523, 575966**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **3.437,42 kg/j**

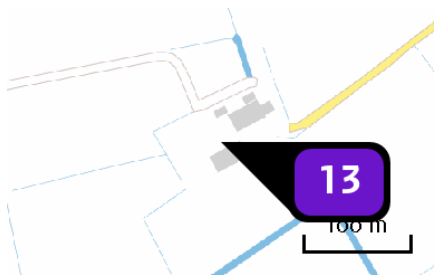
Naam **NH₃ (ammoniu (22))**
 Locatie (X,Y) **236520, 578262**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **3.437,42 kg/j**

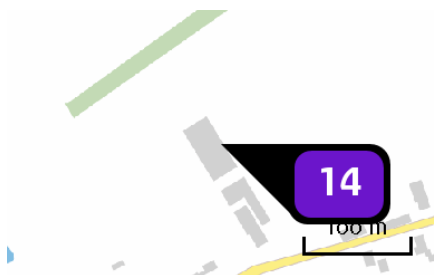
Naam **NH₃ (ammoniu (23))**
 Locatie (X,Y) **238615, 577136**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **70,96 kg/j**

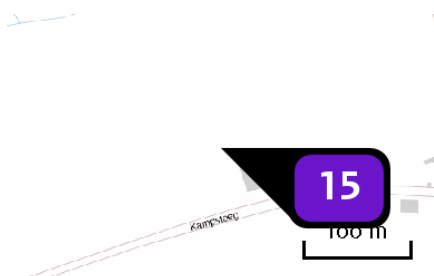
Naam **NH₃ (ammoniu (24))**
 Locatie (X,Y) **240487, 571612**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **3.437,42 kg/j**

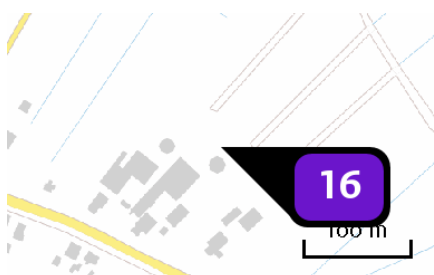
Naam **NH₃ (ammoniu (27))**
 Locatie (X,Y) **235150, 577635**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mW**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **3.437,42 kg/j**

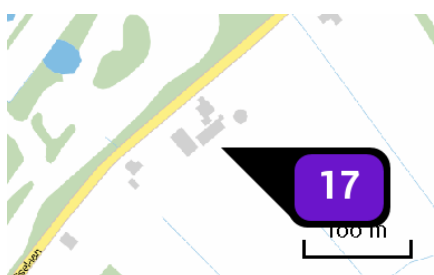
Naam **NH₃ (ammoniu (28))**
 Locatie (X,Y) **239546, 572576**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mW**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **3.437,42 kg/j**

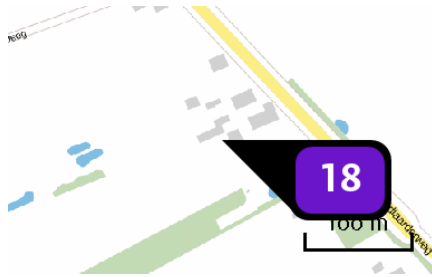
Naam **NH₃ (ammoniu (29))**
 Locatie (X,Y) **239975, 572106**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mW**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **3.437,42 kg/j**

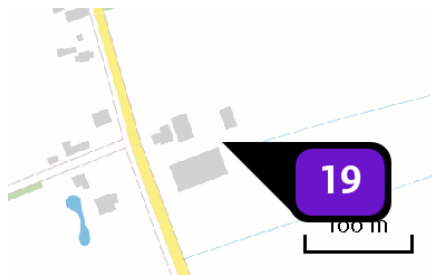
Naam **NH₃ (ammoniu (32))**
 Locatie (X,Y) **238556, 575934**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mW**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **3.437,42 kg/j**

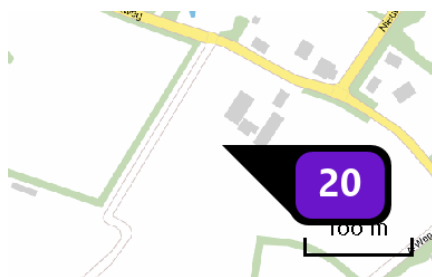
Naam **NH₃ (ammoniu (33))**
 Locatie (X,Y) **238923, 572005**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mW**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **3.437,42 kg/j**

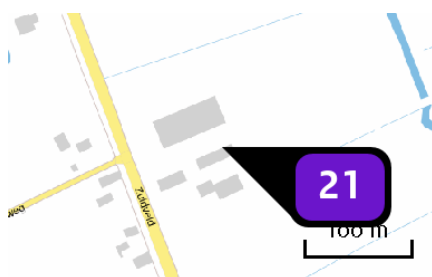
Naam **NH₃ (ammoniu (34))**
 Locatie (X,Y) **239761, 571803**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **3.437,42 kg/j**

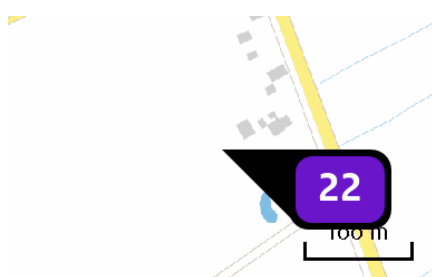
Naam **NH₃ (ammoniu (36))**
 Locatie (X,Y) **239642, 573545**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **3.437,42 kg/j**

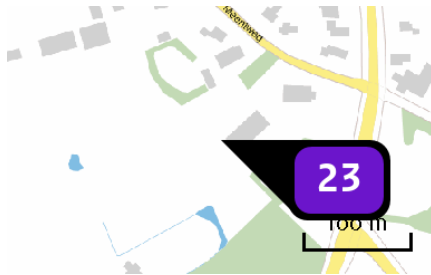
Naam **NH₃ (ammoniu (37))**
 Locatie (X,Y) **237549, 573014**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **3.437,42 kg/j**

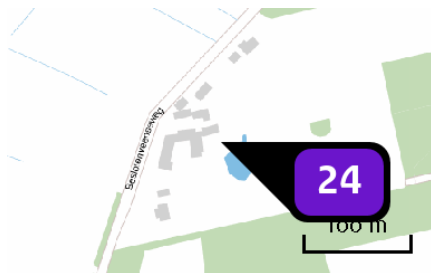
Naam **NH₃ (ammoniu (39))**
 Locatie (X,Y) **239717, 573373**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **3.437,42 kg/j**

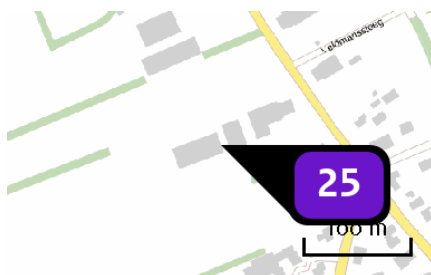
Naam **NH₃ (ammoniu (40))**
 Locatie (X,Y) **239610, 573140**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **3.437,42 kg/j**

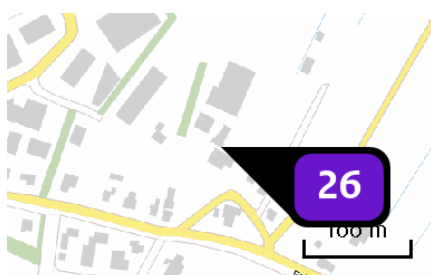
Naam **NH₃ (ammoniu (42))**
 Locatie (X,Y) **237976, 572717**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **3.437,42 kg/j**

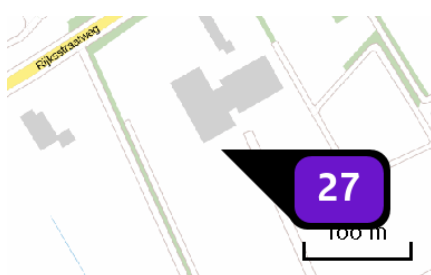
Naam **NH₃ (ammoniu (43))**
 Locatie (X,Y) **238906, 571384**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **3.437,42 kg/j**

Naam **NH₃ (ammoniu (991))**
 Locatie (X,Y) **238672, 575391**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **450,96 kg/j**

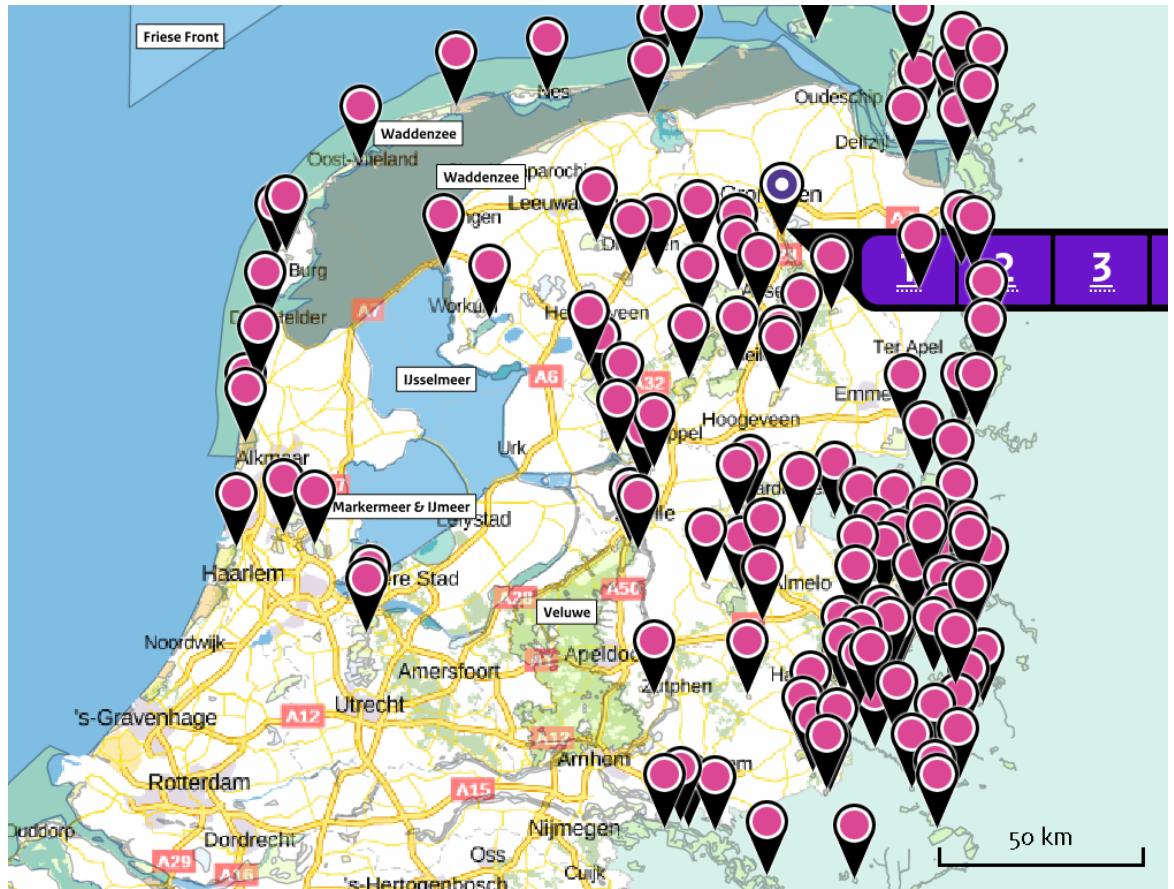

Naam **NH₃ (ammoniu (992))**
 Locatie (X,Y) **238223, 576022**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **696,95 kg/j**

Naam **NH₃ (ammoniu (995))**
 Locatie (X,Y) **237875, 572183**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **750,56 kg/j**

Deposities natuurgebieden

 Hoogste projectverschil (Drentsche Aa-gebied)

 Hoogste projectverschil per natuurgebied

- Habitatrichtlijn
- Vogelrichtlijn
- Beschermde natuurgebied
- Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn
- Habitatrichtlijn, Beschermde natuurgebied
- Vogelrichtlijn, Beschermde natuurgebied
- Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn, Beschermde natuurgebied

Depositie PAS-
gebieden

Natuurgebied	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Hoogste depositie Situatie 2 (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil			
Drentsche Aa-gebied	12,30	66,50	+ 54,20	66,50	●	✗
Norgerholt	0,89	4,78	+ 3,89	4,78	●	✓
Fochteloërveen	0,66	3,53	+ 2,87	3,53	●	✓
Drouwenerzand	0,46	2,40	+ 1,94	2,40	●	✓
Witterveld	0,41	2,15	+ 1,74	2,15	●	✓
Bakkeveense Duinen	0,39	2,09	+ 1,70	2,09	●	✓
Drents-Friese Wold & Leggelderveld	0,28	1,54	+ 1,26	1,54	●	✓
Waddenzee	0,28	1,38	+ 1,10	1,38	●	✓
Wijnjeterper Schar	0,25	1,30	+ 1,05	1,30	●	✓
Elperstroomgebied	0,23	1,21	+ 0,98	1,21	●	✓
Lieftingsbroek	0,22	1,13	+ 0,91	1,13	●	✗
Duinen Schiermonnikoog	0,19	1,02	+ 0,83	1,02	●	✓
Dwingelderveld	0,18	0,98	+ 0,80	0,98	●	✓
Alde Feanen	0,16	0,88	+ 0,71	0,88	●	✓
Mantingerbos	0,16	0,86	+ 0,70	0,86	●	✓
Mantingerzand	0,15	0,77	+ 0,63	0,77	●	✓
Holtingerveld	0,13	0,70	+ 0,57	0,70	●	✓
Van Oordt's Mersken	0,12	0,65	+ 0,53	0,65	●	✓

Natuurgebied	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Hoogste depositie Situatie 2 (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Vershil			
Duinen Ameland	0,10	0,54	+ 0,43	0,54	●	✓
Weerribben	0,08	0,45	+ 0,36	0,45	●	✓
Rottige Meenthe & Brandemeer	0,07	0,38	+ 0,31	0,38	●	✓
Duinen Terschelling	0,07	0,37	+ 0,30	0,37	●	✓
Bargerveen	0,06	0,34	+ 0,28	0,34	●	✓
De Wieden	0,06	0,34	+ 0,27	0,34	●	✓
Vecht- en Beneden-Reggegebied	0,05	0,25	+ 0,20	0,25	●	✓
Engbertsdijkvenen	0,04	0,22	+ 0,18	0,22	●	✓
Duinen Vlieland	0,04	0,22	+ 0,18	0,22	●	✓
Springendal & Dal van de Mosbeek	0,04	0,20	+ 0,16	0,20	●	✓
Veluwe	0,04	0,19	+ 0,16	0,19	●	✓
Bergvennen & Brecklenkampse Veld	0,03	0,18	+ 0,15	0,18	●	✓
Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	0,03	0,18	+ 0,15	0,18	●	✓
Duinen en Lage Land Texel	0,03	0,17	+ 0,14	0,17	●	✓
Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	0,03	0,17	+ 0,14	0,17	●	✓
Duinen Den Helder-Callantsoog	0,03	0,16	+ 0,13	0,16	●	✓
Dinkelland	0,03	0,16	+ 0,13	0,16	●	✓

Natuurgebied	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Hoogste depositie Situatie 2 (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Vershil			
Olde Maten & Veerslootslanden	0,03	0,16	+ 0,13	0,16	●	✓
Rijntakken	0,03	0,15	+ 0,12	0,15	●	✓
Sallandse Heuvelrug	0,03	0,15	+ 0,12	0,15	●	✓
Landgoederen Oldenzaal	0,03	0,15	+ 0,12	0,15	●	✓
Wierdense Veld	0,03	0,14	+ 0,11	0,14	●	✓
Boetelerveld	0,03	0,14	+ 0,11	0,14	●	✓
Lemselermaten	0,03	0,14	+ 0,11	0,14	●	✓
Lonnekermeer	0,02	0,13	+ 0,10	0,13	●	✓
Borkeld	0,02	0,13	+ 0,10	0,13	●	✓
Schoorlse Duinen	0,02	0,12	+ 0,09	0,12	●	✓
Zwanenwater & Pettemerduinen	0,02	0,12	+ 0,09	0,12	●	✓
Noordhollands Duinreservaat	0,02	0,11	+ 0,09	0,11	●	✓
Aamsveen	0,02	0,09	+ 0,07	0,09	●	✓
Buuserzand & Haaksbergerveen	0,02	0,09	+ 0,07	0,09	●	✓
Witte Veen	0,02	0,09	+ 0,07	0,09	●	✓
Landgoederen Brummen	0,02	0,09	+ 0,07	0,09	●	✓
Kennemerland-Zuid	0,02	0,08	+ 0,07	0,08	●	✓
Stelkampsveld	0,01	0,08	+ 0,06	0,08	●	✓

Natuurgebied	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Hoogste depositie Situatie 2 (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil			
Korenburgerveen	0,01	0,07	+ 0,06	0,07	●	✓
Bekendelle	0,01	0,07	+ 0,06	0,07	●	✓
Polder Westzaan	0,01	0,07	+ >0,05	0,07	●	✓
Willinks Weust	0,01	0,07	+ >0,05	0,07	●	✓
Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	0,01	0,06	+ >0,05	0,06	●	✓
Naardermeer	0,01	0,06	+ 0,05	0,06	●	✓
Wooldse Veen	0,01	0,06	+ 0,04	0,06	●	✓
Oostelijke Vechtplassen	0,01	>0,05	+ 0,04	>0,05	●	✓

- Geen overschrijding
- Wel overschrijding*
- Ontwikkelingsruimte beschikbaar**
- Geen ontwikkelingsruimte beschikbaar

* Deze uitkomst wordt niet meegenomen in de toetsing aan de Nb-wet. Bij de toetsing aan de NB-wet gaat het om de relevante hexagonen waarvoor ontwikkelingsruimte is gereserveerd.

** Bij beoordeling van een vergunningaanvraag in het kader van de Nb-wet wordt vastgesteld of er voldoende ontwikkelingsruimte beschikbaar is en of dat significante verslechtering uitgesloten kan worden.

Depositie per
habitattype **Drentsche Aa-gebied**

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	12,30	66,50	+ 54,20	●	✗
Hg120 Beuken-eikenbossen met hulst	8,23	37,70	+ 29,47	●	✗
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	6,63	31,30	+ 24,67	●	✗
H4030 Droge heiden	6,81	31,20	+ 24,39	●	✗
H9190 Oude eikenbossen	6,73	30,10	+ 23,37	●	✗
Hg1EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	3,86	19,50	+ 15,64	●	✓
H91Do Hoogveenbossen	2,85	14,30	+ 11,45	●	✓
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	2,85	14,30	+ 11,45	●	✓
ZGH4030 Droge heiden	1,92	10,20	+ 8,28	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	1,78	9,14	+ 7,36	●	✓
H7110B Actieve hoogvenen (heideveentjes)	1,67	8,38	+ 6,71	●	✓
ZGH2310 Stuifzandheiden met struikhei	1,61	8,15	+ 6,54	●	✓
ZGH3160 Zure vennen	0,87	4,51	+ 3,64	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,79	4,05	+ 3,26	●	✓
H9160A Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	0,61	3,17	+ 2,56	●	✓
H3160 Zure vennen	0,45	2,38	+ 1,93	●	✓

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,44	2,32	+ 1,88	●	✓
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,43	2,22	+ 1,80	●	✓
H2330 Zandverstuivingen	0,42	2,18	+ 1,76	●	✓
ZGH4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,41	2,17	+ 1,76	●	✓
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,38	2,01	+ 1,63	●	✓
ZGH2330 Zandverstuivingen	0,36	1,87	+ 1,51	●	✓

Norgerholt

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,89	4,78	+ 3,89	●	✓

Fochteloërveen

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
ZGH7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,66	3,53	+ 2,87	●	✓
H7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,65	3,40	+ 2,75	●	✓
H4030 Droge heiden	0,56	2,98	+ 2,43	●	✓
H9999:23 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H7110A, H7120)	0,46	2,48	+ 2,02	●	✓
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,19	1,00	+ 0,81	●	✓
H7110A Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	0,16	0,85	+ 0,69	●	✓

Drouwenerzand

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,46	2,40	+ 1,94	●	✓
H2330 Zandverstuivingen	0,41	2,17	+ 1,76	●	✓
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,38	2,00	+ 1,62	●	✓
ZGH2330 Zandverstuivingen	0,31	1,58	+ 1,27	●	✓
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,23	1,17	+ 0,94	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,20	1,03	+ 0,83	●	✓

Witterveld

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,41	2,15	+ 1,74	●	✓
H4030 Droge heiden	0,21	1,13	+ 0,92	●	✓
H91Do Hoogveenbossen	0,19	1,04	+ 0,85	○	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,19	0,99	+ 0,80	●	✓
H7110A Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	0,18	0,93	+ 0,76	●	✓

Bakkeveense Duinen

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,39	2,09	+ 1,70	●	✓
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,35	1,87	+ 1,52	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,34	1,81	+ 1,47	●	✓
H2330 Zandverstuivingen	0,30	1,62	+ 1,32	●	✓
H3160 Zure vennen	0,30	1,60	+ 1,30	●	✓
ZGH2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,22	1,19	+ 0,97	●	✓

Drents-Friese Wold & Leggelderveld

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Vershil		
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,28	1,54	+ 1,26	●	✓
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,27	1,46	+ 1,19	●	✓
H2330 Zandverstuivingen	0,27	1,46	+ 1,19	●	✓
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,27	1,46	+ 1,19	●	✓
H4030 Droge heiden	0,27	1,46	+ 1,19	●	✓
H3130 Zwakgebufferde vennen	0,27	1,45	+ 1,18	●	✓
H3160 Zure vennen	0,26	1,41	+ 1,15	●	✓
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,25	1,33	+ 1,08	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,24	1,31	+ 1,07	●	✓
H7110B Actieve hoogvenen (heideveentjes)	0,24	1,28	+ 1,04	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,23	1,18	+ 0,95	●	✓
H9190 Oude eikenbossen	0,21	1,12	+ 0,91	●	✓
H3110 Zeer zwakgebufferde vennen	0,11	0,59	+ 0,48	●	✓

Waddenzee

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H1330B Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	0,28	1,38	+ 1,10	○	-
H1310A Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	0,24	1,24	+ 1,01	○	✓
H1330A Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	0,22	1,16	+ 0,94	●	✓
H1320 Slijkgrasvelden	0,20	1,09	+ 0,89	○	✓
H2110 Embryonale duinen	0,17	0,89	+ 0,72	○	✓
H2160 Duindoornstruwelen	0,12	0,62	+ 0,50	○	✓
H2120 Witte duinen	0,12	0,62	+ 0,50	●	✓
H2130A Grijs duinen (kalkrijk)	0,12	0,62	+ 0,50	●	✓
H1310B Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	0,12	0,62	+ 0,50	○	✓
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,12	0,62	+ 0,50	●	✓
H2130B Grijs duinen (kalkarm)	0,02	0,09	+ 0,07	●	✓

Wijneterper Schar

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H4030 Droge heiden	0,25	1,30	+ 1,05		
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,21	1,10	+ 0,89		
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,21	1,10	+ 0,89		
H6410 Blauwgraslanden	0,21	1,10	+ 0,89		
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,15	0,82	+ 0,67		

Elperstroomgebied

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,23	1,21	+ 0,98		
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,09	0,47	+ 0,38		
H6410 Blauwgraslanden	0,09	0,46	+ 0,37		
H7230 Kalkmoerassen	0,08	0,41	+ 0,34		

Lieftingsbroek

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg160A Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	0,22	1,13	+ 0,91		
Hg120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,22	1,13	+ 0,91		
Hg1Do Hoogveenbossen	0,21	1,08	+ 0,88		
H6410 Blauwgraslanden	0,21	1,08	+ 0,88		

Duinen Schiermonnikoog

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
ZGH2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,19	1,02	+ 0,83	●	✓
H2180B Duinbossen (vochtig)	0,19	1,02	+ 0,83	●	✓
ZGH2160 Duindoornstruwelen	0,19	1,00	+ 0,81	●	✓
H2170 Kruiwilgstruwelen	0,19	0,98	+ 0,79	○	✓
ZGH2130B Griuze duinen (kalkarm)	0,18	0,96	+ 0,78	●	✓
H9999:6 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H2130B, H2130C)	0,18	0,94	+ 0,76	●	✓
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,18	0,93	+ 0,76	●	✓
ZGH2180B Duinbossen (vochtig)	0,17	0,90	+ 0,73	○	✓
H2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,17	0,90	+ 0,73	●	✓
ZGH2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,15	0,82	+ 0,66	●	✓
H2130C Griuze duinen (heischraal)	0,15	0,82	+ 0,66	●	✓
H2190Aom Vochtige duinvalleien (open water), oligo- tot mesotrofe vormen	0,15	0,77	+ 0,62	●	✓
ZGH2120 Witte duinen	0,14	0,75	+ 0,61	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,13	0,73	+ 0,59	●	✓
ZGH2170 Kruiwilgstruwelen	0,14	0,73	+ 0,59	○	✓
ZGH2180C Duinbossen (binnenduinrand)	0,13	0,67	+ 0,54	○	✓

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H1330A Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	0,11	0,59	+ 0,48	●	
ZGH2130A Grijszandduinen (kalkrijk)	0,09	0,47	+ 0,38	●	
ZGH2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,07	0,40	+ 0,32	●	
H1310B Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	0,07	0,38	+ 0,31	○	

Dwingelderveld

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,18	0,98	+ 0,80	●	✓
H9999:30 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H7120)	0,18	0,97	+ 0,79	●	✓
H7110B Actieve hoogvenen (heideveentjes)	0,18	0,97	+ 0,79	●	✓
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,18	0,96	+ 0,78	●	✓
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,18	0,94	+ 0,77	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,18	0,95	+ 0,77	●	✓
H4030 Droge heiden	0,17	0,92	+ 0,74	●	✓
H3160 Zure vennen	0,17	0,90	+ 0,73	●	✓
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,17	0,89	+ 0,72	●	✓
H2330 Zandverstuivingen	0,17	0,88	+ 0,71	●	✓
H9190 Oude eikenbossen	0,16	0,86	+ 0,70	●	✓
ZGH2330 Zandverstuivingen	0,15	0,81	+ 0,66	●	✓
ZGH6230dka Heischrale graslanden, droog kalkarm	0,15	0,77	+ 0,63	●	✓
ZGH6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,14	0,76	+ 0,61	●	✓
H7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,14	0,73	+ 0,59	●	✓

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,13	0,69	+ 0,56	●	✓
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,11	0,57	+ 0,46	●	✓
H3130 Zwakgebufferde vennen	0,08	0,44	+ 0,36	●	✓
ZGH3160 Zure vennen	0,06	0,29	+ 0,24	●	✓
ZGH7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,05	0,24	+ 0,20	○	-

Alde Feanen

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,16	0,88	+ 0,71	○	✓
H91Do Hoogveenbossen	0,15	0,81	+ 0,66	●	✓
H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	0,15	0,81	+ 0,66	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,15	0,80	+ 0,65	●	✓
H7210 Galigaanmoerassen	0,09	0,47	+ 0,38	○	✓
H4010B Vochtige heiden (laagveengebied)	0,07	0,37	+ 0,30	●	✓

Mantingerbos

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,16	0,86	+ 0,70	●	✓

Mantingerzand

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H4030 Droge heiden	0,15	0,77	+ 0,63	●	✓
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,13	0,68	+ 0,55	●	✓
H2330 Zandverstuivingen	0,13	0,68	+ 0,55	●	✓
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,13	0,68	+ 0,55	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,13	0,66	+ 0,54	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,12	0,64	+ 0,52	●	✓
H9190 Oude eikenbossen	0,12	0,62	+ 0,50	●	✓
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,09	0,46	+ 0,38	●	✓
H3160 Zure vennen	0,08	0,45	+ 0,36	●	✓
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,06	0,31	+ 0,25	●	✓

Holtingerveld

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9190 Oude eikenbossen	0,13	0,70	+ 0,57		
H4030 Droge heiden	0,13	0,70	+ 0,57		
H2330 Zandverstuivingen	0,13	0,70	+ 0,57		
H91Do Hoogveenbossen	0,12	0,65	+ 0,53		
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,12	0,65	+ 0,53		
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,12	0,64	+ 0,52		
H3160 Zure vennen	0,12	0,62	+ 0,50		
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,11	0,60	+ 0,49		
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,10	0,55	+ 0,45		
H7110B Actieve hoogvenen (heideventjes)	0,10	0,54	+ 0,44		
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,10	0,50	+ 0,40		

Van Oordt's Mersken

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H6410 Blauwgraslanden	0,12	0,65	+ 0,53		
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,12	0,65	+ 0,52		
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,12	0,64	+ 0,52		

Duinen Ameland

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,10	0,54	+ 0,43	●	✓
ZGH2180B Duinbossen (vochtig)	0,10	0,53	+ 0,43	○	✓
H2130B Griuze duinen (kalkarm)	0,10	0,52	+ 0,42	●	✓
H2180B Duinbossen (vochtig)	0,10	0,52	+ 0,42	○	✓
ZGH2130B Griuze duinen (kalkarm)	0,09	0,47	+ 0,38	●	✓
H2130A Griuze duinen (kalkrijk)	0,08	0,44	+ 0,36	●	✓
H9999:5 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H2130B, H2130C, H6230)	0,08	0,40	+ 0,33	●	✓
ZGH2160 Duindoornstruwelen	0,08	0,40	+ 0,32	○	✓
ZGH2120 Witte duinen	0,07	0,38	+ 0,31	●	✓
H2170 Kruiwilgstruwelen	0,07	0,37	+ 0,30	○	✓
H2120 Witte duinen	0,07	0,37	+ 0,30	○	✓
H2160 Duindoornstruwelen	0,07	0,36	+ 0,29	○	✓
ZGH2170 Kruiwilgstruwelen	0,07	0,35	+ 0,28	○	✓
H2150 Duinheiden met struikhei	0,06	0,33	+ 0,27	●	✓
H2180C Duinbossen (binnenduinrand)	0,06	0,32	+ 0,26	○	✓
H2190Aom Vochtige duinvalleien (open water), oligo- tot mesotrofe vormen	0,06	0,32	+ 0,26	●	✓

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H2140A Duinheiden met kraaihei (vochtig)	0,06	0,30	+ 0,24	●	✓
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,05	0,26	+ 0,21	○	✓
H2130C Griuze duinen (heischraal)	0,05	0,25	+ 0,21	●	✓
ZGH2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,04	0,24	+ 0,19	○	✓
ZGH2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,04	0,23	+ 0,19	●	✓
ZGH2130A Griuze duinen (kalkrijk)	0,04	0,23	+ 0,18	●	✓
H2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,04	0,22	+ 0,18	●	✓
H2140B Duinheiden met kraaihei (droog)	0,04	0,22	+ 0,18	●	✓
ZGH6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,04	0,20	+ 0,16	●	✓
ZGH2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,04	0,20	+ 0,16	●	✓

Weerribben

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H91Do Hoogveenbossen	0,08	0,45	+ 0,36	●	✓
H7210 Galigaanmoerassen	0,08	0,45	+ 0,36	●	✓
H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	0,08	0,44	+ 0,35	●	✓
H4010B Vochtige heiden (laagveengebied)	0,08	0,43	+ 0,35	●	✓
ZGH7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	0,08	0,42	+ 0,34	●	✓
ZGH3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,08	0,41	+ 0,33	○	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,08	0,40	+ 0,33	●	✓
ZGH91Do Hoogveenbossen	0,08	0,40	+ 0,33	●	✓
H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	0,07	0,39	+ 0,32	●	✓
H3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,07	0,39	+ 0,31	○	✓
H9999:34 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H3140)	0,07	0,36	+ 0,29	●	✓
H3140lv Kranswierwateren, in laagveengebieden	0,06	0,33	+ 0,26	○	✓
ZGH3140lv Kranswierwateren, in laagveengebieden	0,06	0,33	+ 0,26	○	✓
ZGH7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	0,05	0,24	+ 0,20	●	✓
ZGH4010B Vochtige heiden (laagveengebied)	0,04	0,22	+ 0,18	●	✓

Rottige Meenthe & Brandemeer

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg1Do Hoogveenbossen	0,07	0,38	+ 0,31	○	
H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	0,07	0,35	+ 0,29	●	
ZGH3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	>0,05	0,27	+ 0,22	○	
H7210 Galigaanmoerassen	0,05	0,24	+ 0,19	○	
H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	0,05	0,24	+ 0,19	●	
H3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,04	0,23	+ 0,19	○	
H6410 Blauwgraslanden	0,04	0,22	+ 0,18	●	
H4010B Vochtige heiden (laagveengebied)	0,03	0,18	+ 0,14	●	

Duinen Terschelling

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H2180B Duinbossen (vochtig)	0,07	0,37	+ 0,30	○	✓
H2140B Duinheiden met kraaihei (droog)	0,07	0,37	+ 0,30	●	✓
H2170 Kruiwilgstruwelen	0,07	0,37	+ 0,30	○	✓
H2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,07	0,35	+ 0,28	●	✓
H2130B Griuze duinen (kalkarm)	0,07	0,34	+ 0,28	●	✓
ZGH2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,06	0,34	+ 0,28	●	✓
ZGH2180B Duinbossen (vochtig)	0,06	0,33	+ 0,26	○	✓
H2140A Duinheiden met kraaihei (vochtig)	0,06	0,32	+ 0,26	●	✓
H2150 Duinheiden met struikhei	0,06	0,30	+ 0,24	●	✓
H2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	>0,05	0,28	+ 0,23	●	✓
H2130A Griuze duinen (kalkrijk)	>0,05	0,27	+ 0,22	●	✓
H1310A Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	0,05	0,26	+ 0,21	○	✓
H1310B Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	0,05	0,26	+ 0,21	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,05	0,25	+ 0,21	●	✓
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,05	0,25	+ 0,20	○	✓
H2120 Witte duinen	0,05	0,25	+ 0,20	●	✓

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H1330A Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	0,05	0,24	+ 0,19	☐	
H2160 Duindoornstruwelen	0,04	0,22	+ 0,18	☐	
ZGH2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,04	0,22	+ 0,18	☒	
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,04	0,19	+ 0,16	☒	
H2190Aom Vochtige duinvalleien (open water), oligo- tot mesotrofe vormen	0,03	0,17	+ 0,14	☒	
H2110 Embryonale duinen	0,03	0,17	+ 0,13	☐	
H1320 Slijkgrasvelden	0,03	0,16	+ 0,13	☐	-
ZGH2120 Witte duinen	0,03	0,16	+ 0,13	☐	
ZGH2130C Grijs duinen (heischraal)	0,03	0,14	+ 0,11	☒	
ZGH2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,02	0,12	+ 0,10	☐	
ZGH2160 Duindoornstruwelen	0,02	0,12	+ 0,09	☐	-
ZGH2110 Embryonale duinen	0,02	0,10	+ 0,08	☐	

Bargerveen

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,06	0,34	+ 0,28		
ZGH7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,06	0,34	+ 0,27		
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	>0,05	0,27	+ 0,22		
ZGH6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,05	0,24	+ 0,20		
H7110A Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	0,04	0,22	+ 0,17		

De Wieden

Habitatype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H91Do Hoogveenbossen	0,06	0,34	+ 0,27	●	✓
H3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,06	0,34	+ 0,27	●	✓
ZGH3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,06	0,32	+ 0,26	○	✓
H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	0,06	0,32	+ 0,26	●	✓
H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	>0,05	0,28	+ 0,23	●	✓
H9999:35 Habitatype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H3140)	>0,05	0,27	+ 0,22	●	✓
ZGH7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	0,05	0,26	+ 0,21	●	✓
H3140lv Kranswierwateren, in laagveengebieden	>0,05	0,26	+ 0,21	○	✓
H4010B Vochtige heiden (laagveengebied)	0,05	0,25	+ 0,20	●	✓
ZGH91Do Hoogveenbossen	0,05	0,24	+ 0,19	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,04	0,22	+ 0,18	●	✓
H7210 Galigaanmoerassen	0,04	0,21	+ 0,17	○	✓
ZGH6410 Blauwgraslanden	0,04	0,19	+ 0,15	●	✓
ZGH7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	0,03	0,18	+ 0,14	●	✓
ZGH3140lv Kranswierwateren, in laagveengebieden	0,03	0,17	+ 0,14	○	✓

Vecht- en Beneden-Reggegebied

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H2330 Zandverstuivingen	0,05	0,25	+ 0,20	●	✓
H9190 Oude eikenbossen	0,05	0,25	+ 0,20	●	✓
H91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,05	0,25	+ 0,20	●	✓
H4030 Droge heiden	0,05	0,25	+ 0,20	●	✓
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,05	0,25	+ 0,20	●	✓
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,04	0,24	+ 0,19	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,05	0,24	+ 0,19	●	✓
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,04	0,23	+ 0,19	●	✓
H6120 Stroomdalgraslanden	0,04	0,23	+ 0,19	●	✓
H3160 Zure vennen	0,04	0,23	+ 0,18	●	✓
H7110B Actieve hoogvenen (heideveentjes)	0,04	0,22	+ 0,18	●	✓
ZGH7110B Actieve hoogvenen (heideveentjes)	0,04	0,22	+ 0,18	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,04	0,21	+ 0,17	●	✓
H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	0,04	0,21	+ 0,17	●	✓
H7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,03	0,18	+ 0,15	●	✓
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,03	0,17	+ 0,14	●	✓

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
ZGHg1EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,03	0,17	+ 0,14		

Engbertsdijksvenen

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,04	0,22	+ 0,18		
H4030 Droge heiden	0,03	0,18	+ 0,14		
H7110A Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	0,02	0,13	+ 0,10		

Duinen Vlieland

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,04	0,22	+ 0,18	●	✓
ZGH2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,04	0,22	+ 0,18	●	✓
ZGH2180B Duinbossen (vochtig)	0,04	0,22	+ 0,17	○	✓
H2130B Griuze duinen (kalkarm)	0,04	0,21	+ 0,17	●	✓
H2150 Duinheiden met struikhei	0,04	0,20	+ 0,16	●	✓
H2140B Duinheiden met kraaihei (droog)	0,04	0,19	+ 0,16	●	✓
H2180B Duinbossen (vochtig)	0,04	0,19	+ 0,15	○	✓
H2120 Witte duinen	0,04	0,19	+ 0,15	●	✓
H2140A Duinheiden met kraaihei (vochtig)	0,03	0,18	+ 0,15	●	✓
H2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,03	0,18	+ 0,15	●	✓
H2190Aom Vochtige duinvalleien (open water), oligo- tot mesotrofe vormen	0,03	0,17	+ 0,13	●	✓
H2160 Duindoornstruwelen	0,03	0,15	+ 0,12	○	✓
H2130C Griuze duinen (heischraal)	0,03	0,15	+ 0,12	●	✓
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,03	0,13	+ 0,11	○	✓
H2130A Griuze duinen (kalkrijk)	0,02	0,10	+ 0,08	○	✓
H2170 Kruiwilgstruwelen	0,02	0,09	+ 0,08	○	-

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H1330A Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	0,02	0,09	+ 0,07	☐	
H1310A Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	0,01	0,06	+ 0,05	☐	-

Springendal & Dal van de Mosbeek

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H4030 Droge heiden	0,04	0,20	+ 0,16	●	✓
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,04	0,19	+ 0,15	●	✓
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,04	0,18	+ 0,15	●	✓
H91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,03	0,18	+ 0,15	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,03	0,18	+ 0,14	●	✓
ZGH91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,03	0,18	+ 0,14	●	✓
ZGH6410 Blauwgraslanden	0,03	0,17	+ 0,14	●	✓
H9999:45 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H6230)	0,03	0,17	+ 0,14	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,03	0,17	+ 0,14	●	✓
ZGH4030 Droge heiden	0,03	0,17	+ 0,14	●	✓
ZGH4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,03	0,16	+ 0,13	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,03	0,16	+ 0,13	●	✓
H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	0,03	0,15	+ 0,12	●	✓
ZGH6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,03	0,15	+ 0,12	●	✓
ZGH7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	0,03	0,14	+ 0,12	●	✓

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H7230 Kalkmoerassen	0,03	0,13	+ 0,11		
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,02	0,12	+ 0,10		

Veluwe

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9190 Oude eikenbossen	0,04	0,19	+ 0,16	●	✓
H4030 Droge heiden	0,03	0,18	+ 0,15	●	✓
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,03	0,18	+ 0,15	●	✓
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,03	0,18	+ 0,14	●	✓
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,03	0,16	+ 0,13	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,03	0,15	+ 0,12	●	✓
H3130 Zwakgebufferde vennen	0,03	0,15	+ 0,12	●	✓
H2330 Zandverstuivingen	0,03	0,14	+ 0,12	●	✓
ZGH4030 Droge heiden	0,03	0,14	+ 0,11	●	✓
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,03	0,13	+ 0,11	●	✓
H3160 Zure vennen	0,02	0,12	+ 0,10	●	✓
ZGH9190 Oude eikenbossen	0,02	0,12	+ 0,10	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,02	0,12	+ 0,09	●	✓
ZGH2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,02	0,11	+ 0,09	●	✓
ZGH4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,02	0,11	+ 0,09	●	✓
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,02	0,10	+ 0,08	●	✓

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg1EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,02	0,10	+ 0,08	●	
H711oB Actieve hoogvenen (heideveentjes)	0,02	0,09	+ 0,08	●	
ZGHg12o Beuken-eikenbossen met hulst	0,01	0,08	+ 0,06	●	
H723o Kalkmoerassen	0,01	0,07	+ >0,05	●	
H714oA Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	0,01	0,06	+ >0,05	●	

Bergvennen & Brecklenkampse Veld

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H3130 Zwakgebufferde vennen	0,03	0,18	+ 0,15	●	✓
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,03	0,18	+ 0,14	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,03	0,17	+ 0,14	●	✓
H4030 Droge heiden	0,03	0,17	+ 0,14	●	✓
H3110 Zeer zwakgebufferde vennen	0,03	0,17	+ 0,14	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,03	0,17	+ 0,14	●	✓
H7230 Kalkmoerassen	0,03	0,16	+ 0,13	●	✓
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,03	0,16	+ 0,13	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,03	0,15	+ 0,12	●	✓
H91Do Hoogveenbossen	0,02	0,13	+ 0,11	○	✓
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,02	0,12	+ 0,10	●	✓

Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H6510B Glanshaver- en vossenstaartheoïlanden (grote vossenstaart)	0,03	0,18	+ 0,15	●	✓
H6510A Glanshaver- en vossenstaartheoïlanden (glanshaver)	0,03	0,15	+ 0,12	●	✓
Hg1Fo Droge hardhoutoïbossen	0,03	0,15	+ 0,12	○	✓
H6120 Stroomdalgraslanden	0,02	0,13	+ 0,11	●	✓
H3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,02	0,12	+ 0,10	○	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,02	0,10	+ 0,08	●	✓

Duinen en Lage Land Texel

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,03	0,17	+ 0,14	●	✓
H2180C Duinbossen (binnenduinrand)	0,03	0,17	+ 0,14	○	✓
H2180B Duinbossen (vochtig)	0,03	0,17	+ 0,14	○	✓
H2130B Griuze duinen (kalkarm)	0,03	0,17	+ 0,14	●	✓
H2150 Duinheiden met struikhei	0,03	0,17	+ 0,14	●	✓
H2140B Duinheiden met kraaihei (droog)	0,03	0,16	+ 0,13	●	✓
ZGH2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,03	0,15	+ 0,12	●	✓
ZGH2180B Duinbossen (vochtig)	0,03	0,15	+ 0,12	○	✓
H2130C Griuze duinen (heischraal)	0,03	0,15	+ 0,12	●	✓
ZGH2180C Duinbossen (binnenduinrand)	0,03	0,15	+ 0,12	○	✓
H2160 Duindoornstruwelen	0,03	0,14	+ 0,12	○	✓
H2120 Witte duinen	0,03	0,14	+ 0,11	○	✓
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,03	0,14	+ 0,11	●	✓
H9999:2 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H2130B, H2130C)	0,02	0,13	+ 0,11	●	✓
H2190Aom Vochtige duinvalleien (open water), oligo- tot mesotrofe vormen	0,03	0,13	+ 0,11	●	✓
H2130A Griuze duinen (kalkrijk)	0,02	0,12	+ 0,10	●	✓

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H7210 Galigaanmoerassen	0,02	0,12	+ 0,09	○	✓
H2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,02	0,12	+ 0,09	●	✓
H1330A Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	0,02	0,11	+ 0,09	○	✓
H2140A Duinheiden met kraaihei (vochtig)	0,02	0,11	+ 0,09	●	✓
H1310B Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	0,02	0,10	+ 0,08	○	✓
H2170 Kruiwilgstruwelen	0,02	0,09	+ 0,07	○	✓
H2110 Embryonale duinen	0,02	0,08	+ 0,07	○	✓
H1330B Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	0,01	0,07	+ 0,06	○	✓
H1310A Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	0,01	0,07	+ 0,06	○	✓

Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,03	0,17	+ 0,14	●	✓
H9160A Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	0,03	0,16	+ 0,13	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,03	0,15	+ 0,12	●	✓
H3130 Zwakgebufferde vennen	0,03	0,15	+ 0,12	●	✓

Duinen Den Helder-Callantsoog

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
ZGH2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,03	0,16	+ 0,13	●	✓
H2130B Griuze duinen (kalkarm)	0,03	0,13	+ 0,11	●	✓
H2120 Witte duinen	0,02	0,12	+ 0,09	●	✓
H2140B Duinheiden met kraaihei (droog)	0,02	0,12	+ 0,09	●	✓
ZGH2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,02	0,11	+ 0,09	●	✓
ZGH2170 Kruiwilgstruwelen	0,02	0,11	+ 0,09	○	✓
ZGH2130B Griuze duinen (kalkarm)	0,02	0,11	+ 0,09	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,02	0,11	+ 0,09	●	✓
H2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,02	0,11	+ 0,09	●	✓
H2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,02	0,11	+ 0,09	●	✓
ZGH2190Aom Vochtige duinvalleien (open water), oligo- tot mesotrofe vormen	0,02	0,11	+ 0,09	●	✓
H2180C Duinbossen (binnenduinrand)	0,02	0,11	+ 0,08	○	✓
H2170 Kruiwilgstruwelen	0,02	0,08	+ 0,07	○	✓
H2160 Duindoornstruwelen	0,02	0,08	+ 0,07	○	✓
ZGH2160 Duindoornstruwelen	0,02	0,08	+ 0,06	○	✓
ZGH2120 Witte duinen	0,01	>0,05	+ 0,04	○	✓
H2130C Griuze duinen (heischraal)	0,01	>0,05	+ 0,04	●	✓

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H2190Aom Vochtige duinvaleien (open water), oligo- tot mesotrofe vormen	0,01	>0,05	+ 0,04		

Dinkelland

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
ZGH91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,03	0,16	+ 0,13		
H91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,03	0,14	+ 0,11		
H4030 Droge heiden	0,03	0,14	+ 0,11		
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,03	0,14	+ 0,11		
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,03	0,14	+ 0,11		
H6120 Stroomdalgraslanden	0,02	0,13	+ 0,11		
H6410 Blauwgraslanden	0,02	0,12	+ 0,10		
H3130 Zwakgebufferde vennen	0,02	0,11	+ 0,09		
H9999:49 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H3130)	0,02	0,11	+ 0,09		
ZGH4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,02	0,10	+ 0,08		
ZGH4030 Droge heiden	0,02	0,10	+ 0,08		
ZGH6410 Blauwgraslanden	0,02	0,10	+ 0,08		

Olde Maten & Veerslootslanden

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H6410 Blauwgraslanden	0,03	0,16	+ 0,13	●	✓
H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	0,03	0,15	+ 0,12	●	✓
H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	0,02	0,10	+ 0,08	●	✓

Rijntakken

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H91Fo Droge hardhoutooibossen	0,03	0,15	+ 0,12	●	✓
H6510A Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	0,02	0,12	+ 0,10	●	✓
H6120 Stroomdalgraslanden	0,02	0,12	+ 0,10	●	✓
H91EoB Vochtige alluviale bossen (essen-iepenbossen)	0,02	0,11	+ 0,09	●	✓
H6510B Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart)	0,02	0,09	+ 0,08	●	✓
H3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,02	0,08	+ 0,06	●	-
ZGH91Fo Droge hardhoutooibossen	0,01	0,07	+ >0,05	○	-
ZGH91EoB Vochtige alluviale bossen (essen-iepenbossen)	0,01	>0,05	+ 0,04	○	-

Sallandse Heuvelrug

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H4030 Droge heiden	0,03	0,15	+ 0,12		
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,03	0,15	+ 0,12		
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,03	0,15	+ 0,12		
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,03	0,13	+ 0,11		
H9999:42 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H3160, H6230)	0,02	0,13	+ 0,11		
H3160 Zure vennen	0,02	0,12	+ 0,10		
H7110B Actieve hoogvenen (heideveentjes)	0,02	0,12	+ 0,10		

Landgoederen Oldenzaal

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,03	0,15	+ 0,12		
Hg1EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,03	0,14	+ 0,12		
Hg160A Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	0,03	0,14	+ 0,11		
ZGHg160A Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	0,02	0,13	+ 0,10		
ZGHg120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,02	0,13	+ 0,10		
H9999:50 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (Hg120, Hg160A)	0,02	0,12	+ 0,09		

Wierdense Veld

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,03	0,14	+ 0,11		
H6230 Heischrale graslanden	0,02	0,11	+ 0,09		
H4030 Droge heiden	0,02	0,10	+ 0,08		
H7110A Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	0,02	0,09	+ 0,07		

Boetelerveld

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,03	0,14	+ 0,11		
H3130 Zwakgebufferde vennen	0,03	0,14	+ 0,11		
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,03	0,14	+ 0,11		
ZGH3130 Zwakgebufferde vennen	0,03	0,14	+ 0,11		
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,03	0,13	+ 0,11		
H6410 Blauwgraslanden	0,02	0,11	+ 0,09		
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,02	0,10	+ 0,08		

Lemselermaten

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,03	0,14	+ 0,11		
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,02	0,13	+ 0,10		
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,02	0,13	+ 0,10		
H7230 Kalkmoerassen	0,02	0,12	+ 0,10		
H6410 Blauwgraslanden	0,02	0,12	+ 0,10		
ZGH6410 Blauwgraslanden	0,02	0,12	+ 0,10		
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,02	0,11	+ 0,09		

Lonnekermeer

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,02	0,13	+ 0,10	●	✓
H4030 Droge heiden	0,02	0,13	+ 0,10	●	✓
H3160 Zure vennen	0,02	0,13	+ 0,10	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,02	0,12	+ 0,10	●	✓
H3130 Zwakgebufferde vennen	0,02	0,12	+ 0,09	●	✓
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,02	0,11	+ 0,09	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,02	0,09	+ 0,08	●	✓

Borkeld

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,02	0,13	+ 0,10	●	✓
H4030 Droge heiden	0,02	0,12	+ 0,10	●	✓
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,02	0,12	+ 0,09	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,02	0,10	+ 0,08	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,02	0,08	+ 0,07	●	✓
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,01	0,07	+ 0,06	●	✓
H3160 Zure vennen	0,01	0,07	+ 0,06	●	✓

Schoorlse Duinen

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,02	0,12	+ 0,09	●	✓
H2150 Duinheiden met struikhei	0,02	0,12	+ 0,09	●	✓
H2140B Duinheiden met kraaihei (droog)	0,02	0,11	+ 0,09	●	✓
H2130B Griuze duinen (kalkarm)	0,02	0,11	+ 0,09	●	✓
H2140A Duinheiden met kraaihei (vochtig)	0,02	0,10	+ 0,08	●	✓
H2170 Kruiwilgstruwelen	0,02	0,10	+ 0,08	○	✓
H2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,02	0,10	+ 0,08	●	✓
H2190Aom Vochtige duinvalleien (open water), oligo- tot mesotrofe vormen	0,02	0,10	+ 0,08	●	✓
H2180C Duinbossen (binnenduinrand)	0,02	0,10	+ 0,08	○	✓
H2120 Witte duinen	0,02	0,10	+ 0,08	●	✓
H2130A Griuze duinen (kalkrijk)	0,02	0,09	+ 0,07	●	✓
H2180B Duinbossen (vochtig)	0,02	0,08	+ 0,07	○	✓
ZGH2130B Griuze duinen (kalkarm)	0,02	0,08	+ 0,07	●	✓
H2110 Embryonale duinen	0,01	0,06	+ 0,04	○	✓
H2160 Duindoornstruwelen	0,01	>0,05	+ 0,04	○	✓

Zwanenwater & Pettemerduinen

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H2140B Duinheiden met kraaihei (droog)	0,02	0,12	+ 0,09	●	✓
H2180B Duinbossen (vochtig)	0,02	0,12	+ 0,09	○	✓
H2130B Griuze duinen (kalkarm)	0,02	0,12	+ 0,09	●	✓
H2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,02	0,11	+ 0,09	●	✓
H7210 Galigaanmoerassen	0,02	0,11	+ 0,09	○	✓
H2150 Duinheiden met struikhei	0,02	0,11	+ 0,09	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,02	0,10	+ 0,08	●	✓
H2140A Duinheiden met kraaihei (vochtig)	0,02	0,10	+ 0,08	●	✓
H2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,02	0,10	+ 0,08	●	✓
ZGH2170 Kruiwilgstruwelen	0,02	0,09	+ 0,08	○	✓
H2120 Witte duinen	0,02	0,09	+ 0,08	○	✓
H2190Aom Vochtige duinvalleien (open water), oligo- tot mesotrofe vormen	0,02	0,09	+ 0,07	●	✓
H2170 Kruiwilgstruwelen	0,02	0,09	+ 0,07	○	✓
H2130A Griuze duinen (kalkrijk)	0,02	0,08	+ 0,06	●	✓
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,01	0,07	+ 0,06	○	✓
H9999:85 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H2130B, H6230)	0,01	0,07	+ 0,06	●	✓

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Vershil		
H6410 Blauwgraslanden	0,01	0,07	+ 0,06	●	
ZGH2130B Grijze duinen (kalkarm)	0,01	0,07	+ >0,05	●	
ZGH2120 Witte duinen	0,01	0,06	+ >0,05	○	
H2110 Embryonale duinen	0,01	0,06	+ 0,05	○	
ZGH2130A Grijze duinen (kalkrijk)	0,01	>0,05	+ 0,04	●	

Noordhollands Duinreservaat

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H2140B Duinheiden met kraaihei (droog)	0,02	0,11	+ 0,09	●	✓
H2130B Griuze duinen (kalkarm)	0,02	0,11	+ 0,09	●	✓
H2190Aom Vochtige duinvalleien (open water), oligo- tot mesotrofe vormen	0,02	0,11	+ 0,09	●	✓
H2170 Kruiwilgstruwelen	0,02	0,11	+ 0,09	○	✓
H2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,02	0,11	+ 0,09	●	✓
H2140A Duinheiden met kraaihei (vochtig)	0,02	0,11	+ 0,09	●	✓
H2150 Duinheiden met struikhei	0,02	0,11	+ 0,09	●	✓
H2180C Duinbossen (binnenduinrand)	0,02	0,11	+ 0,09	●	✓
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,02	0,10	+ 0,08	●	✓
H2130A Griuze duinen (kalkrijk)	0,02	0,10	+ 0,08	●	✓
H2160 Duindoornstruwelen	0,02	0,10	+ 0,08	●	✓
H2180B Duinbossen (vochtig)	0,02	0,10	+ 0,08	●	✓
H2120 Witte duinen	0,02	0,09	+ 0,08	●	✓
H2130C Griuze duinen (heischraal)	0,02	0,09	+ 0,08	●	✓
H2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,02	0,08	+ 0,07	●	✓
H9999:87 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H2130B, H2130C)	0,01	0,07	+ 0,06	●	✓

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H7210 Galigaanmoerassen	0,01	0,07	+ 0,06		
H6410 Blauwgraslanden	0,01	0,07	+ >0,05		

Aamsveen

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
ZGH91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,02	0,09	+ 0,07		
H91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,02	0,09	+ 0,07		
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,02	0,09	+ 0,07		
H7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,02	0,09	+ 0,07		
H6410 Blauwgraslanden	0,02	0,08	+ 0,07		
H3130 Zwakgebufferde vennen	0,02	0,08	+ 0,07		
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,02	0,08	+ 0,07		
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,02	0,08	+ 0,06		
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,01	0,08	+ 0,06		
ZGH7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,01	0,08	+ 0,06		
H4030 Droge heiden	0,01	0,08	+ 0,06		
H7110A Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	0,01	0,06	+ >0,05		

Buuserzand & Haaksbergerveen

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H4030 Droge heiden	0,02	0,09	+ 0,07	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,02	0,09	+ 0,07	●	✓
H91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,02	0,09	+ 0,07	●	✓
H7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,02	0,09	+ 0,07	●	✓
H3130 Zwakgebufferde vennen	0,02	0,09	+ 0,07	●	✓
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,02	0,08	+ 0,07	●	✓
H91Do Hoogveenbossen	0,02	0,08	+ 0,07	●	✓
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,02	0,08	+ 0,07	●	✓
ZGH7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,01	0,07	+ >0,05	●	✓
H7110A Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	0,01	0,07	+ >0,05	●	✓
H7230 Kalkmoerassen	0,01	0,06	+ 0,05	●	✓

Witte Veen

Habitatype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,02	0,09	+ 0,07		
H4030 Droge heiden	0,02	0,09	+ 0,07		
H3160 Zure vennen	0,01	0,08	+ 0,06		
H3130 Zwakgebufferde vennen	0,01	0,07	+ 0,06		
H91Do Hoogveenbossen	0,01	0,07	+ 0,06		
H7110B Actieve hoogvenen (heideveentjes)	0,01	0,07	+ 0,06		
ZGH4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,01	0,07	+ >0,05		

Landgoederen Brummen

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,02	0,09	+ 0,07	●	✓
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,02	0,08	+ 0,07	●	✓
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,01	0,08	+ 0,06	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,01	0,07	+ 0,06	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,01	0,07	+ 0,06	●	✓
H3130 Zwakgebufferde vennen	0,01	0,07	+ 0,06	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,01	0,07	+ 0,06	●	✓
ZGH3130 Zwakgebufferde vennen	0,01	>0,05	+ 0,04	●	✓

Kennemerland-Zuid

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H218oAbe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,02	0,08	+ 0,07	●	✓
H216o Duindoornstruwelen	0,02	0,08	+ 0,07	○	✓
H218oC Duinbossen (binnenduinrand)	0,02	0,08	+ 0,07	●	✓
H213oA Griuze duinen (kalkrijk)	0,02	0,08	+ 0,07	●	✓
H218oB Duinbossen (vochtig)	0,02	0,08	+ 0,07	●	✓
H213oB Griuze duinen (kalkarm)	0,02	0,08	+ 0,06	●	✓
H219oB Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,01	0,08	+ 0,06	●	✓
Hg999:88 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H213oB, H213oC)	0,01	0,08	+ 0,06	●	✓
H212o Witte duinen	0,01	0,08	+ 0,06	●	✓
ZGH216o Duindoornstruwelen	0,01	0,07	+ 0,06	○	✓
H217o Kruiwilgstruwelen	0,01	0,07	+ >0,05	○	✓
H219oAom Vochtige duinvalleien (open water), oligo- tot mesotrofe vormen	0,01	0,06	+ >0,05	●	✓
ZGH218oC Duinbossen (binnenduinrand)	0,01	0,06	+ 0,05	○	✓
H219oC Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,01	0,06	+ 0,04	●	✓
ZGH218oAbe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,01	>0,05	+ 0,04	●	✓

Stelkampsveld

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,01	0,08	+ 0,06	●	✓
H91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,01	0,08	+ 0,06	●	✓
H4030 Droge heiden	0,01	0,07	+ 0,06	●	✓
H3130 Zwakgebufferde vennen	0,01	0,07	+ 0,06	●	✓
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,01	0,07	+ 0,06	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,01	0,07	+ 0,06	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,01	0,07	+ 0,06	●	✓
H7230 Kalkmoerassen	0,01	0,07	+ >0,05	●	✓

Korenburgerveen

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,01	0,07	+ 0,06	●	✓
H91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,01	0,07	+ 0,06	●	✓
H7210 Galigaanmoerassen	0,01	0,07	+ 0,06	●	✓
H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	0,01	0,07	+ >0,05	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,01	0,06	+ >0,05	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,01	0,06	+ >0,05	●	✓
H7110A Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	0,01	0,06	+ >0,05	●	✓
H3130 Zwakgebufferde vennen	0,01	0,06	+ 0,05	●	✓
ZGH7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	0,01	0,06	+ 0,05	●	✓
ZGH3130 Zwakgebufferde vennen	0,01	0,06	+ 0,04	●	✓
H91Do Hoogveenbossen	0,01	>0,05	+ 0,04	○	-

Bekendelle

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,01	0,07	+ 0,06	●	✓
Hg1EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,01	0,07	+ 0,06	●	✓
Hg160A Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	0,01	0,07	+ 0,06	●	✓

Polder Westzaan

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	0,01	0,07	+ >0,05	●	✓
Hg1Do Hoogveenbossen	0,01	0,06	+ 0,05	○	-
ZGHg1Do Hoogveenbossen	0,01	>0,05	+ 0,04	○	-

Willinks Weust

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,01	0,07	+ >0,05	●	✓
Hg160A Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	0,01	0,07	+ >0,05	●	✓
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,01	0,06	+ 0,05	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,01	0,06	+ 0,05	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,01	0,06	+ 0,05	●	✓

Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg1Do Hoogveenbossen	0,01	0,06	+ >0,05	○	✓
H4010B Vochtige heiden (laagveengebied)	0,01	0,06	+ 0,05	●	✓
H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	0,01	>0,05	+ 0,04	●	✓

Naardermeer

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H91Do Hoogveenbossen	0,01	0,06	+ 0,05	●	✓
Lg05 Grote-zeggenmoeras	0,01	0,06	+ 0,05	●	✓
H3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,01	0,06	+ 0,05	●	✓
H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	0,01	>0,05	+ 0,04	●	✓
ZGH3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,01	>0,05	+ 0,04	○	✓
H3140lv Kranswierwateren, in laagveengebieden	0,01	>0,05	+ 0,04	○	✓
H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	0,01	>0,05	+ 0,04	●	✓
H9999:94 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H3140)	0,01	>0,05	+ 0,04	●	✓

Wooldse Veen

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,01	0,06	+ 0,04	●	✓
H6230 Heischrale graslanden	0,01	>0,05	+ 0,04	●	✓

Oostelijke Vechtplassen

Habitatype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Lg05 Grote-zeggenmoeras	0,01	>0,05	+ 0,04		
Hg1Do Hoogveenbossen	0,01	>0,05	+ 0,04		
H3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,01	>0,05	+ 0,04		
H3140lv Kranswierwateren, in laagveengebieden	0,01	>0,05	+ 0,04		
H7210 Galigaanmoerassen	0,01	>0,05	+ 0,04		
H9999:95 Habitatype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H3140)	0,01	>0,05	+ 0,04		

- Geen overschrijding
- Wel overschrijding*
- Ontwikkelingsruimte beschikbaar**
- Geen ontwikkelingsruimte beschikbaar

* Deze uitkomst wordt niet meegenomen in de toetsing aan de Nb-wet. Bij de toetsing aan de NB-wet gaat het om de relevante hexagonen waarvoor ontwikkelingsruimte is gereserveerd.

** Bij beoordeling van een vergunningaanvraag in het kader van de Nb-wet wordt vastgesteld of er voldoende ontwikkelingsruimte beschikbaar is en of dat significante verslechtering uitgesloten kan worden.

Depositie
resterende
gebieden

Natuurgebied	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Hoogste depositie Situatie 2 (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil			
Krummhörn	0,59	3,07	+ 2,48	3,07	○	-
Unterems und Außenems	0,39	2,08	+ 1,69	2,08	○	-
Niedersächsisches Wattenmeer und angrenzendes Küstenmeer	0,38	2,02	+ 1,64	2,02	○	-
Nationalpark Niedersächsisches Wattenmeer	0,38	2,02	+ 1,64	2,02	○	-
Ostfriesische Meere	0,33	1,74	+ 1,41	1,74	○	-
Rheiderland	0,33	1,73	+ 1,40	1,73	○	-
Großes Meer, Loppersumer Meer	0,29	1,52	+ 1,23	1,52	○	-
Emstal von Lathen bis Papenburg	0,27	1,41	+ 1,14	1,41	○	-
Emsmarsch von Leer bis Emden	0,25	1,29	+ 1,04	1,29	○	-
Teichfledermaus-Gewässer im Raum Aurich	0,22	1,18	+ 0,96	1,18	○	-
Ems	0,20	1,09	+ 0,89	1,09	○	-
Fehntjer Tief und Umgebung	0,18	0,98	+ 0,80	0,98	○	-
Westermarsch	0,19	0,98	+ 0,79	0,98	○	-
Stillgewässer bei Kluse	0,10	0,54	+ 0,44	0,54	○	-
Noordzeekustzone	0,08	0,42	+ 0,34	0,42	●	✔
Tinner Dose, Sprakeler Heide	0,08	0,42	+ 0,34	0,42	○	-
Esterfelder Moor bei Meppen	0,08	0,41	+ 0,33	0,41	○	-
Untere Haseniederung	0,08	0,41	+ 0,33	0,41	○	-

Natuurgebied	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Hoogste depositie Situatie 2 (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil			
Itterbecker Heide	0,06	0,32	+ 0,26	0,32	☐	-
Lauwersmeer	0,06	0,30	+ 0,25	0,30	☐	-
Dalum-Wietmarscher Moor und Georgsdorfer Moor	0,05	0,26	+ 0,21	0,26	☐	-
Moorschlatts und Heiden in Wachendorf	0,04	0,23	+ 0,19	0,23	☐	-
Hügelgräberheide Halle-Hesingen	0,04	0,21	+ 0,17	0,21	☒	
STEKKENKAMP	0,03	0,18	+ 0,15	0,18	☒	
Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	0,03	0,18	+ 0,14	0,18	☐	-
Engdener Wüste	0,03	0,18	+ 0,14	0,18	☐	-
Hesepër Moor, Engdener Wüste	0,03	0,17	+ 0,14	0,17	☐	-
Tillenberge	0,03	0,17	+ 0,14	0,17	☐	-
Bentheimer Wald	0,03	0,15	+ 0,12	0,15	☐	-
Gildehauser Venn	0,02	0,12	+ 0,10	0,12	☐	-
Samerrott	0,02	0,12	+ 0,10	0,12	☐	-
Ijsselmeer	0,02	0,12	+ 0,10	0,12	☐	-
Rüenberger Venn	0,02	0,11	+ 0,09	0,11	☐	-
Zwarte Meer	0,02	0,11	+ 0,09	0,11	☐	-
Gutswald Stovern	0,02	0,11	+ 0,09	0,11	☐	-
Berger Keienvenn	0,02	0,10	+ 0,08	0,10	☐	-

Natuurgebied	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Hoogste depositie Situatie 2 (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil			
Harskamp	0,02	0,10	+ 0,08	0,10	☐	-
Weiher am Syenvenn	0,02	0,10	+ 0,08	0,10	☐	-
Ahlder Pool	0,02	0,10	+ 0,08	0,10	☐	-
Kleingewässer Achterberg	0,02	0,10	+ 0,08	0,10	☐	-
Herrenholz und Schöppinger Berg	0,02	0,09	+ 0,08	0,09	☐	-
Vogelschutzgebiet 'Moore und Heiden des westlichen Münsterlandes	0,02	0,09	+ 0,08	0,09	☒	
Graeser Venn - Gut Moorhof	0,02	0,09	+ 0,08	0,09	☐	-
Berkel	0,02	0,09	+ 0,08	0,09	☐	-
Eper-Graeser Venn/ Lasterfeld	0,02	0,09	+ 0,07	0,09	☐	-
Syen-Venn	0,02	0,09	+ 0,07	0,09	☐	-
Amtsvenn u. Hündfelder Moor	0,02	0,09	+ 0,07	0,09	☒	
Witte Venn, Krosewicker Grenzwald	0,02	0,09	+ 0,07	0,09	☐	-
Lüntener Fischteich u. Ammeloer Venn	0,02	0,09	+ 0,07	0,09	☒	
Stollen im Rothenberg bei Wettringen	0,02	0,08	+ 0,07	0,08	☐	-
Schwattet Gatt	0,02	0,08	+ 0,07	0,08	☐	-
Feuchtwiese Ochtrup	0,02	0,08	+ 0,06	0,08	☐	-
Wald bei Haus Burlo	0,01	0,08	+ 0,06	0,08	☐	-

Natuurgebied	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Hoogste depositie Situatie 2 (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil			
Zwillbrocker Venn u. Ellewicker Feld	0,01	0,08	+ 0,06	0,08	○	-
Schnippenpohl	0,01	0,08	+ 0,06	0,08	○	-
Wacholderheide Hörsteloe	0,01	0,07	+ 0,06	0,07	○	-
Alter Bierkeller bei Ochtrup	0,01	0,07	+ 0,06	0,07	○	-
Liesner Wald	0,01	0,07	+ 0,06	0,07	○	-
Sundern	0,01	0,07	+ 0,06	0,07	○	-
VSG Feuchtwiesen im nördlichen Münsterland	0,01	0,07	+ 0,06	0,07	○	-
Salzbrunnen am Rothenberg	0,01	0,07	+ 0,06	0,07	○	-
Felsbachaue	0,01	0,07	+ 0,06	0,07	○	-
Vechte	0,01	0,07	+ >0,05	0,07	○	-
Roruper Holz mit Kestenbusch	0,01	0,06	+ >0,05	0,06	○	-
KORVERSKOOI	0,01	0,06	+ >0,05	0,06	●	✔
Burlo-Vardingholter Venn und Entenschlatt	0,01	0,06	+ >0,05	0,06	●	✔
OUDE DIJK VAN WAAL EN BURG	0,01	0,06	+ >0,05	0,06	●	✔
Rhein-Fischschutzzonen zwischen Emmerich und Bad Honnef	0,01	0,06	+ 0,05	0,06	○	-
Dornicksche Ward	0,01	0,06	+ 0,05	0,06	○	-
Vogelschutzgebiet 'Unterer Niederrhein'	0,01	0,06	+ 0,05	0,06	○	-

Natuurgebied	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Hoogste depositie Situatie 2 (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil			
Fürstenkuhle im Weissen Venn	0,01	0,06	+ 0,05	0,06	☐	-
NSG Bienener Altrhein, Millinger u. Hurler Meer u. NSG Empeler M	0,01	0,06	+ 0,05	0,06	☐	-
NSG Emmericher Ward	0,01	0,06	+ 0,05	0,06	☐	-
VSG 'Heubachniederung, Lavesumer Bruch und Borkenberge'	0,01	>0,05	+ 0,04	>0,05	☐	-
NSG Salmorth, nur Teilfläche	0,01	>0,05	+ 0,04	>0,05	☐	-
Lichtenhagen	0,01	>0,05	+ 0,04	>0,05	☐	-
Weißes Venn / Geisheide	0,01	>0,05	+ 0,04	>0,05	☐	-
Diersfordter Wald/ Schnepfenberg	0,01	>0,05	+ 0,04	>0,05	☐	-

Geen overschrijding

Wel overschrijding*

* Deze uitkomst wordt niet meegenomen in de toetsing aan de Nb-wet. Bij de toetsing aan de NB-wet gaat het om de relevante hexagonen waarvoor ontwikkelingsruimte is gereserveerd.

Depositie per
habitattype **Krummhörn**

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1108c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,59	3,07	+ 2,48	○	-

Unterems und Außenems

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1107c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,39	2,08	+ 1,69	○	-

Niedersächsisches Wattenmeer und angrenzendes Küstenmeer

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1100c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,38	2,02	+ 1,64	○	-

Nationalpark Niedersächsisches Wattenmeer

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1101c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,38	2,02	+ 1,64	○	-

Ostfriesische Meere

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1110c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,33	1,74	+ 1,41	○	-

Rheiderland

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1115c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,33	1,73	+ 1,40	○	-

Großes Meer, Loppersumer Meer

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1109c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,29	1,52	+ 1,23	○	-

Emstal von Lathen bis Papenburg

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1118c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,27	1,41	+ 1,14	○	-

Emsmarsch von Leer bis Emden

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1113c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,25	1,29	+ 1,04	○	-

Teichfledermaus-Gewässer im Raum Aurich

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1102c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,22	1,18	+ 0,96	○	-

Ems

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1117c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,20	1,09	+ 0,89	○	-

Fehntjer Tief und Umgebung

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1112c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,18	0,98	+ 0,80	○	-

Westermarsch

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1103c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,19	0,98	+ 0,79	○	-

Stilgewässer bei Kluse

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1122c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,10	0,54	+ 0,44	☐	-

Noordzeekustzone

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H1310A Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	0,08	0,42	+ 0,34	☐	☒
H2110 Embryonale duinen	0,08	0,42	+ 0,34	☐	☒
H1310B Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	0,08	0,42	+ 0,34	☐	☒
H1330A Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	0,08	0,41	+ 0,34	☐	☒
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	>0,05	0,27	+ 0,22	☐	-

Tinner Dose, Sprakeler Heide

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1124c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,08	0,42	+ 0,34	☐	-

Esterfelder Moor bei Meppen

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1127c Habitattype onbekend/onzekeer (buitenland)	0,08	0,41	+ 0,33	○	-

Untere Haseniederung

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1126c Habitattype onbekend/onzekeer (buitenland)	0,08	0,41	+ 0,33	○	-

Itterbecker Heide

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1128c Habitattype onbekend/onzekeer (buitenland)	0,06	0,32	+ 0,26	○	-

Lauwersmeer

Dalum-Wietmarscher Moor und Georgsdorfer Moor

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1129c Habitattype onbekend/onzekeer (buitenland)	0,05	0,26	+ 0,21	○	-

Moorschlatts und Heiden in Wachendorf

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1130c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,04	0,23	+ 0,19	☐	-

Hügelgräberheide Halle-Hesingen

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1132c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,04	0,21	+ 0,17	☐	☒

STEKKENKAMP

Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
ZGH3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,03	0,18	+ 0,14	☐	-
H3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,02	0,10	+ 0,08	☐	-

Engdener Wüste

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1135c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,03	0,18	+ 0,14	☐	-

Hesepër Moor, Engdener Wüste

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1133c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,03	0,17	+ 0,14	○	-

Tillenberge

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1134c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,03	0,17	+ 0,14	○	-

Bentheimer Wald

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1137c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,03	0,15	+ 0,12	○	-

Gildehauser Venn

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1143c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	0,12	+ 0,10	○	-

Samerrott

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1141c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	0,12	+ 0,10	○	-

IJsselmeer

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	0,02	0,12	+ 0,10	○	-

Rüenberg Venn

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1144c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	0,11	+ 0,09	○	-

Zwarte Meer

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H6510B Glanshaver- en vossenstaarthooiden (grote vossenstaart)	0,02	0,11	+ 0,09	○	-

Gutswald Stovern

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1142c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	0,11	+ 0,09	○	-

Berger Keienvenn

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1139c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	0,10	+ 0,08	○	-

Harskamp

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1146c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	0,10	+ 0,08	○	-

Weiher am Syenvenn

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1138c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	0,10	+ 0,08	○	-

Ahlder Pool

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1140c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	0,10	+ 0,08	○	-

Kleingewässer Achterberg

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1145c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	0,10	+ 0,08	○	-

Herrenholz und Schöppinger Berg

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1168c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	0,09	+ 0,08	○	-

Vogelschutzgebiet 'Moore und Heiden des westlichen Münsterlandes

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1157c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	0,09	+ 0,08	○	

Graeser Venn - Gut Moorhof

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1156c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	0,09	+ 0,08	○	-

Berkel

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1172c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	0,09	+ 0,08	○	-

Eper-Graeser Venn/ Lasterfeld

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		

H9999:1158c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	0,09	+ 0,07	☐	-
---	------	------	--------	-----------------------	---

Syen-Venn

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		

H9999:1136c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	0,09	+ 0,07	☐	-
---	------	------	--------	-----------------------	---

Amtsvenn u. Hündfelder Moor

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		

H9999:1154c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	0,09	+ 0,07	☐	☒
---	------	------	--------	-----------------------	-------------------------------------

Witte Venn, Krosewicker Grenzwald

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		

H9999:1155c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	0,09	+ 0,07	☐	-
---	------	------	--------	-----------------------	---

Lüntener Fischeich u. Ammeloer Venn

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		

H9999:1153c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	0,09	+ 0,07	☐	☒
---	------	------	--------	-----------------------	-------------------------------------

Stollen im Rothenberg bei Wettringen

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Vershil		
H9999:1150c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	0,08	+ 0,07	○	-

Schwattet Gatt

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Vershil		
H9999:1165c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	0,08	+ 0,07	○	-

Feuchtwiese Ochtrup

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Vershil		
H9999:1149c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	0,08	+ 0,06	○	-

Wald bei Haus Burlo

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Vershil		
H9999:1169c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,01	0,08	+ 0,06	○	-

Zwillbrocker Venn u. Ellewicker Feld

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1164c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,01	0,08	+ 0,06	○	-

Schnippenpohl

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1148c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,01	0,08	+ 0,06	○	-

Wacholderheide Hörsteloe

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1166c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,01	0,07	+ 0,06	○	-

Alter Bierkeller bei Ochtrup

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1159c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,01	0,07	+ 0,06	○	-

Liesner Wald

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1167c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,01	0,07	+ 0,06	○	-

Sundern

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1176c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,01	0,07	+ 0,06	○	-

VSG Feuchtwiesen im nördlichen Münsterland

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1163c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,01	0,07	+ 0,06	○	-

Salzbrunnen am Rothenberg

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1147c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,01	0,07	+ 0,06	○	-

Felsbachaue

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1174c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,01	0,07	+ 0,06	○	-

Vechte

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1160c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,01	0,07	+ >0,05	☐	-

Roruper Holz mit Kestenbusch

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1175c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,01	0,06	+ >0,05	☐	-

KORVERSKOOI

Burlo-Vardingholter Venn und Entenschlatt

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1171c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,01	0,06	+ >0,05	☐	

OUDE DIJK VAN WAAL EN BURG

Rhein-Fischschutzzonen zwischen Emmerich und Bad Honnef

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1235c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,01	0,06	+ 0,05	☐	-

Dornicksche Ward

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1182c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,01	0,06	+ 0,05	○	-

Vogelschutzgebiet 'Unterer Niederrhein'

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1198c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,01	0,06	+ 0,05	○	-

Fürstenkuhle im Weissen Venn

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1173c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,01	0,06	+ 0,05	○	-

NSG Bienener Altrhein, Millinger u. Hurler Meer u. NSG Empeler M

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1187c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,01	0,06	+ 0,05	○	-

NSG Emmericher Ward

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1183c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,01	0,06	+ 0,05	○	-

VSG 'Heubachniederung, Lavesumer Bruch und Borkenberge'

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1191c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,01	>0,05	+ 0,04	○	-

NSG Salmorth, nur Teilfläche

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1181c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,01	>0,05	+ 0,04	○	-

Lichtenhagen

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1207c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,01	>0,05	+ 0,04	○	-

Weißes Venn / Geisheide

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1190c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,01	>0,05	+ 0,04	○	-

Diersfordter Wald/ Schnepfenberg

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		

H9999:1205c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,01	>0,05	+ 0,04	☐	-
---	------	-------	--------	-----------------------	---

Geen overschrijding

Wel overschrijding*

* Deze uitkomst wordt niet meegenomen in de toetsing aan de Nb-wet. Bij de toetsing aan de NB-wet gaat het om de relevante hexagonen waarvoor ontwikkelingsruimte is gereserveerd.

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden verleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in de Benelux. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van:

AERIUS versie 2015_20160125_31bd639486

Database versie 2015_20151211_3dec74e7e2

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:

<https://www.aerius.nl/nl/factsheets/release/aerius-calculator-2015-handboek-o>

Dit document bevat resultaten van een stikstofdepositieberekening met AERIUS Calculator. U dient dit document te gebruiken ter onderbouwing van een vergunningaanvraag in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.

De resultaten geven de stikstofeffecten van deze activiteit weer voor haar omgeving. Tot de omgeving behoren zowel Natura 2000-gebieden als beschermde natuurmonumenten. Calculator maakt enkel voor de PAS-gebieden inzichtelijk welke stikstofgevoelige habitattypen er voor komen en op welke hiervan een effect is. Op basis hiervan is aangegeven voor hoeveel hectares ontwikkelingsruimte benodigd is.

De berekening op basis van stikstofemissies gaat uit van de componenten ammoniak (NH_3) en stikstofoxide (NO_x), of één van beide. Hiermee is de depositie van de activiteit berekend en uitgewerkt.

Wilt u verder rekenen of gegevens wijzigen? Importeer de pdf dan in de Calculator.

Verdere toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via: www.aerius.nl.

Berekening Situatie 1

- ▶ Kenmerken
- ▶ Emissie
- ▶ Depositie natuurgebieden
- ▶ Depositie habitattypen

AERIUS CALCULATOR

Contact

Rechtspersoon	Inrichtingslocatie
Gemeente Haren	nvt , nvt nvt

Activiteit

Omschrijving	AERIUS kenmerk
PlanMER Haren	S1uvDGSC3Hfc

Datum berekening	Rekenjaar
30 maart 2016, 13:21	2016

Totale emissie

	Situatie 1	Situatie 2	Vershil
NOx	-	-	-
NH ₃	15.107,64 kg/j	41,51 ton/j	26,41 ton/j

Depositie

Hectare met
hoogste project-
verschil (mol/ha/j)

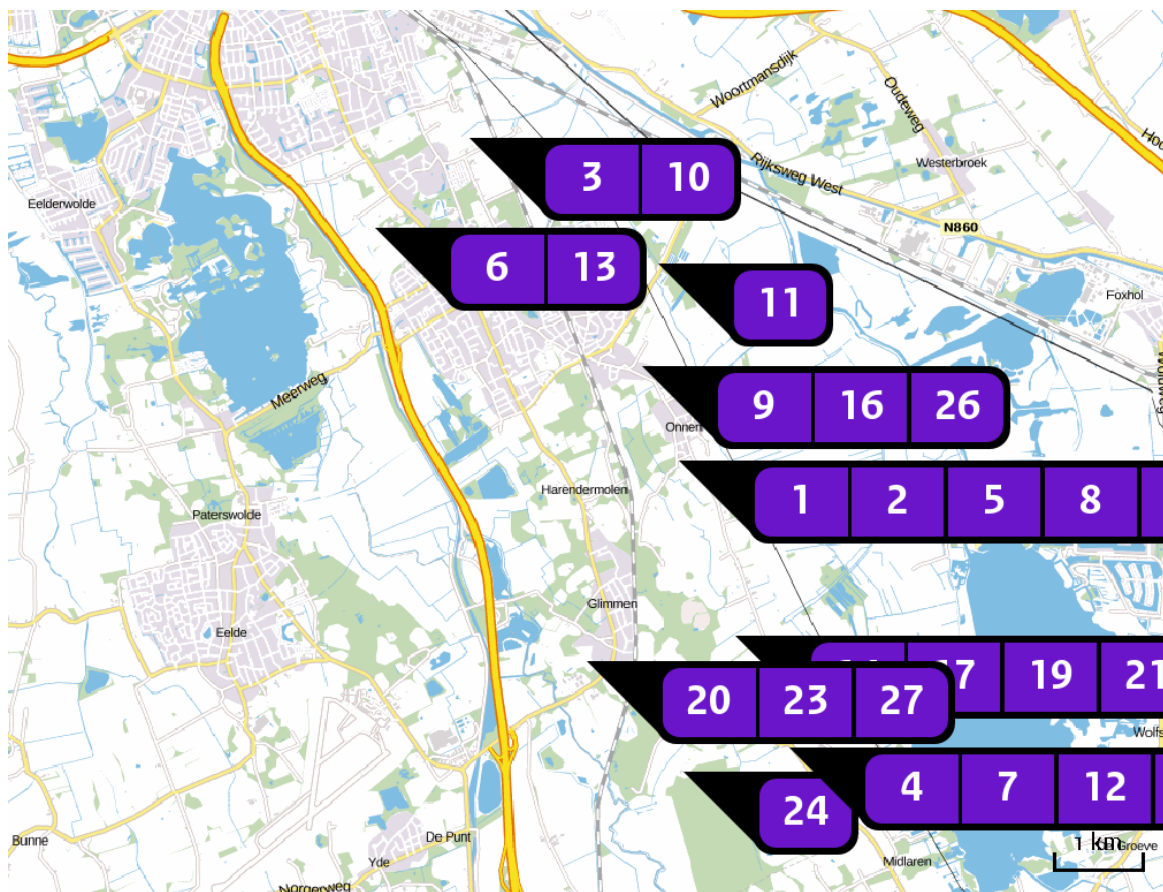
Natuurgebied	Provincie
Drentsche Aa-gebied	Drenthe

Situatie 1	Situatie 2	Vershil
12,30	36,90	+ 24,60

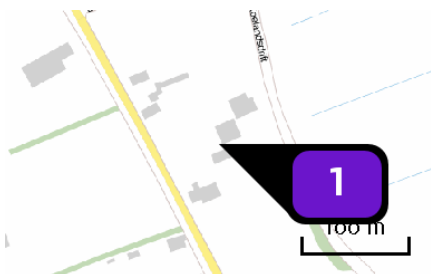
Toelichting

Vergelijking depositie stikstof huidige situatie en situatie obv een bouwvlak van 1,5 ha met de BBT

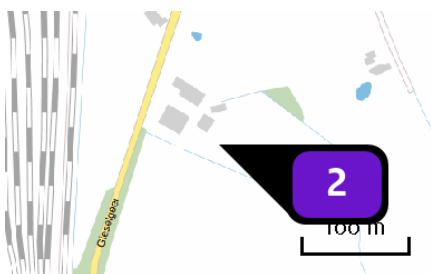
Locatie
Situatie 1

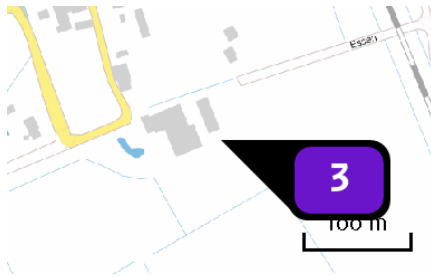
Emissie
(per bron)
Situatie 1

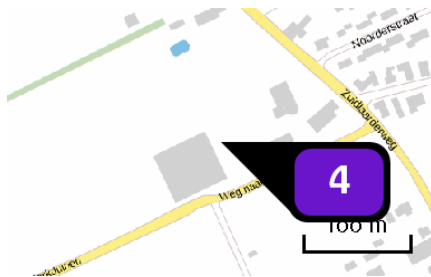
Naam NH₃ (ammoniu (1))
 Locatie (X,Y) 239144, 574787
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 454,12 kg/j

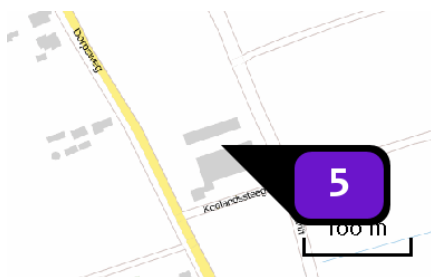
Naam NH₃ (ammoniu (4))
 Locatie (X,Y) 238520, 574308
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 652,80 kg/j

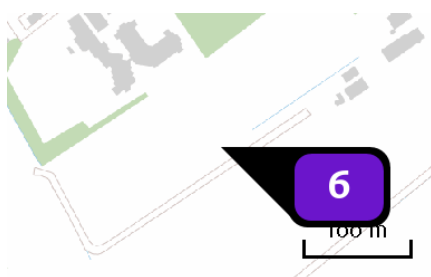
Naam **NH₃ (ammoniu (7))**
 Locatie (X,Y) **236429, 578844**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **517,19 kg/j**

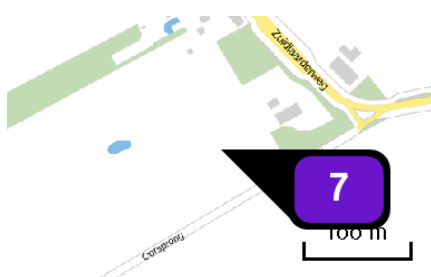
Naam **NH₃ (ammoniu (11))**
 Locatie (X,Y) **240411, 571144**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **2.516,57 kg/j**

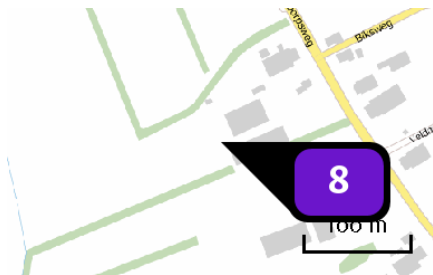
Naam **NH₃ (ammoniu (12))**
 Locatie (X,Y) **239288, 574537**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **532,96 kg/j**

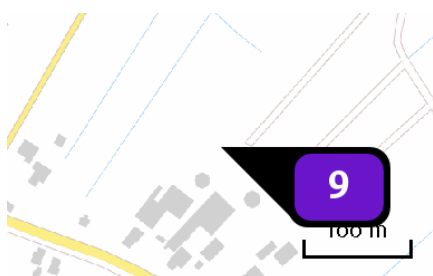
Naam **NH₃ (ammoniu (13))**
 Locatie (X,Y) **235676, 577441**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **624,41 kg/j**

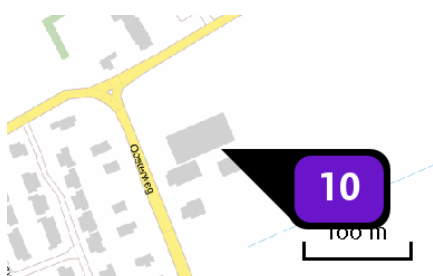
Naam **NH₃ (ammoniu (17))**
 Locatie (X,Y) **239857, 571641**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **135,60 kg/j**

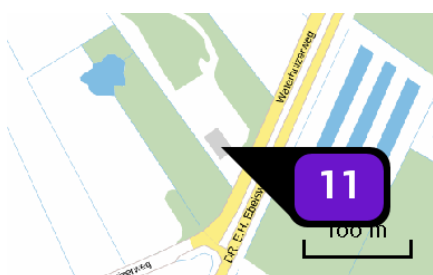
Naam **NH₃ (ammoniu (18))**
 Locatie (X,Y) **238590, 575477**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.031,23 kg/j**

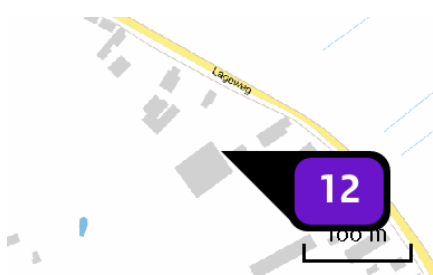
Naam **NH₃ (ammoniu (19))**
 Locatie (X,Y) **238523, 575966**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**

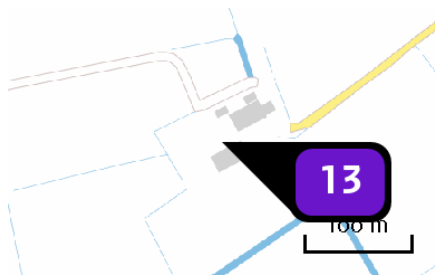
Naam **NH₃ (ammoniu (22))**
 Locatie (X,Y) **236520, 578262**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.819,63 kg/j**

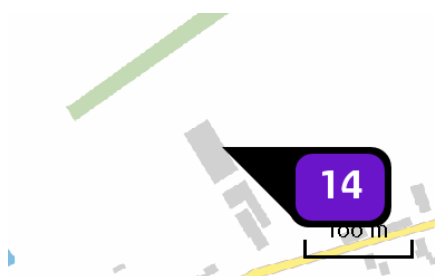
Naam **NH₃ (ammoniu (23))**
 Locatie (X,Y) **238615, 577136**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**

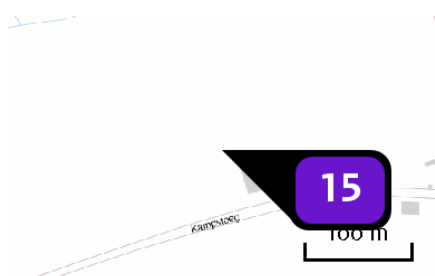
Naam **NH₃ (ammoniu (24))**
 Locatie (X,Y) **240487, 571612**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.384,43 kg/j**

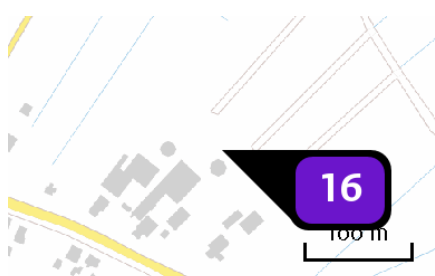
Naam **NH₃ (ammoniu (27))**
 Locatie (X,Y) **235150, 577635**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **156,10 kg/j**

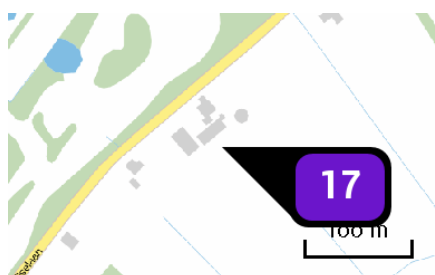
Naam **NH₃ (ammoniu (28))**
 Locatie (X,Y) **239546, 572576**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **586,57 kg/j**

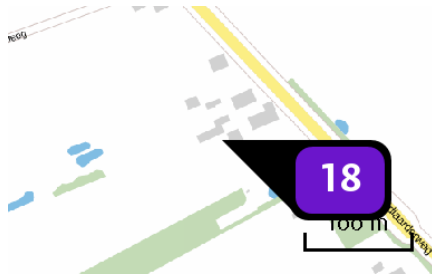
Naam **NH₃ (ammoniu (29))**
 Locatie (X,Y) **239975, 572106**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **99,97 kg/j**

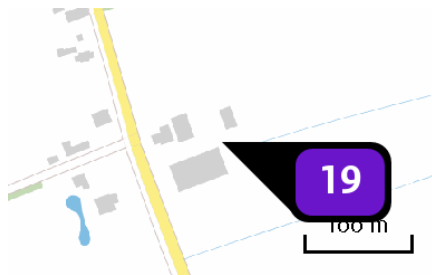
Naam **NH₃ (ammoniu (32))**
 Locatie (X,Y) **238556, 575934**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**

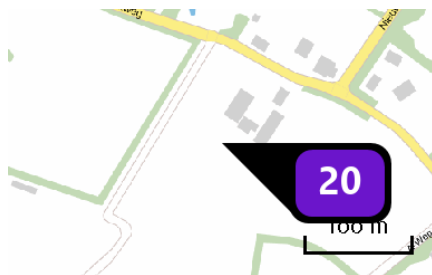
Naam **NH₃ (ammoniu (33))**
 Locatie (X,Y) **238923, 572005**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **378,43 kg/j**

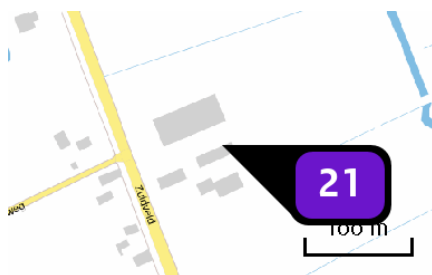
Naam **NH₃ (ammoniu (34))**
 Locatie (X,Y) **239761, 571803**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **57,08 kg/j**

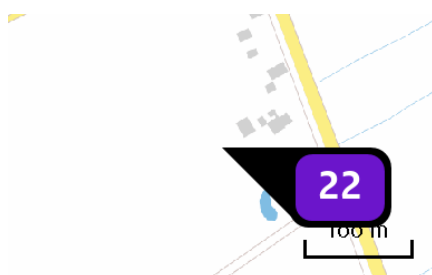
Naam **NH₃ (ammoniu (36))**
 Locatie (X,Y) **239642, 573545**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.024,92 kg/j**

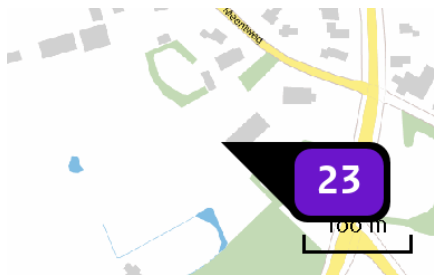
Naam **NH₃ (ammoniu (37))**
 Locatie (X,Y) **237549, 573014**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **222,64 kg/j**

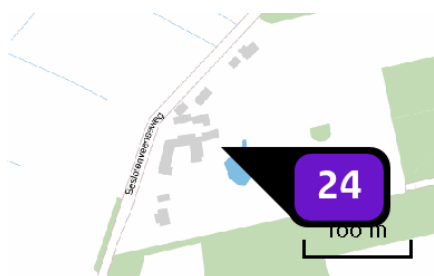
Naam **NH₃ (ammoniu (39))**
 Locatie (X,Y) **239717, 573373**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **920,85 kg/j**

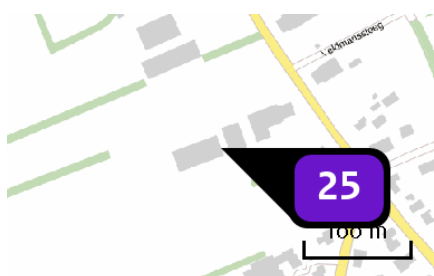
Naam **NH₃ (ammoniu (40))**
 Locatie (X,Y) **239610, 573140**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**

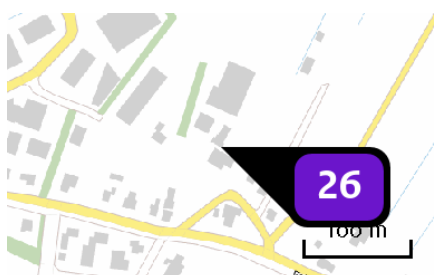
Naam NH₃ (ammoniu (42))
 Locatie (X,Y) 237976, 572717
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 324,82 kg/j

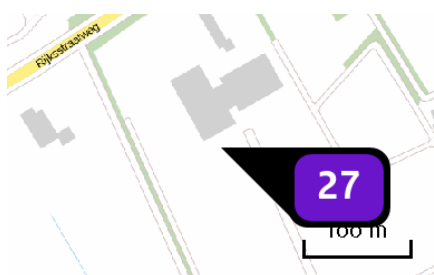
Naam NH₃ (ammoniu (43))
 Locatie (X,Y) 238906, 571384
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 87,35 kg/j

Naam NH₃ (ammoniu (991))
 Locatie (X,Y) 238672, 575391
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 375,28 kg/j

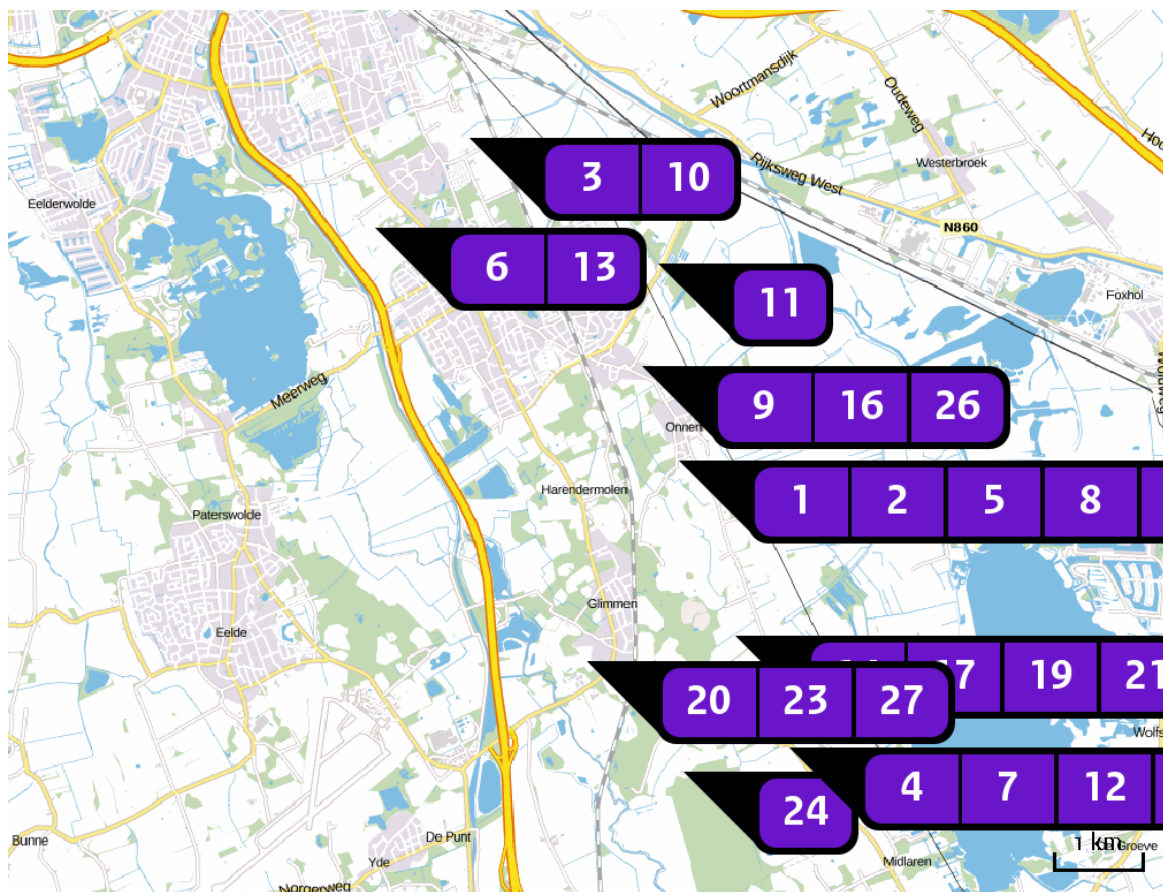

Naam NH₃ (ammoniu (992))
 Locatie (X,Y) 238223, 576022
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 580,26 kg/j

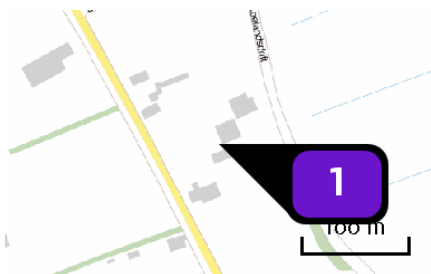

Naam NH₃ (ammoniu (995))
 Locatie (X,Y) 237875, 572183
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 624,41 kg/j

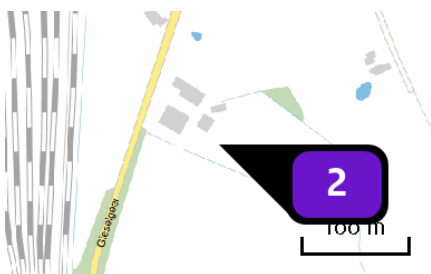
Locatie
Situatie 2

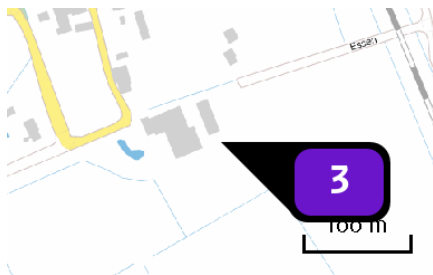
Emissie
(per bron)
Situatie 2

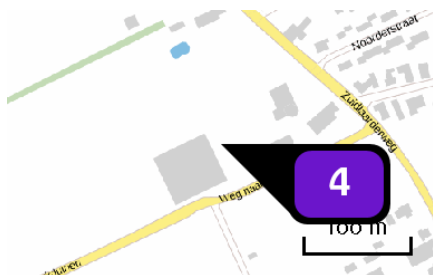
Naam NH₃ (ammoniu (1))
 Locatie (X,Y) 239144, 574787
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 1.753,40 kg/j

Naam NH₃ (ammoniu (4))
 Locatie (X,Y) 238520, 574308
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 1.122,00 kg/j

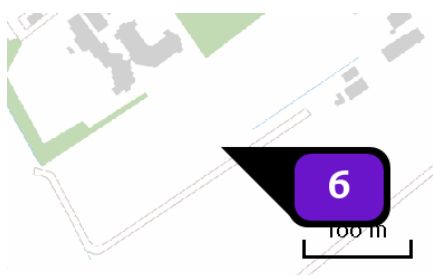
Naam **NH₃ (ammoniu (7))**
 Locatie (X,Y) **236429, 578844**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.753,40 kg/j**

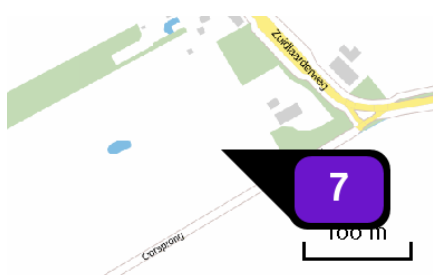
Naam **NH₃ (ammoniu (11))**
 Locatie (X,Y) **240411, 571144**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.601,00 kg/j**

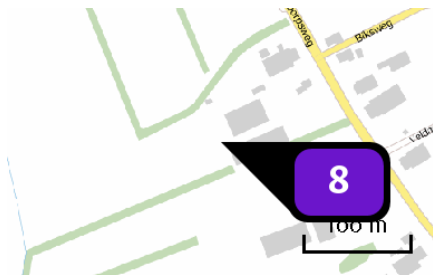
Naam **NH₃ (ammoniu (12))**
 Locatie (X,Y) **239288, 574537**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.753,40 kg/j**

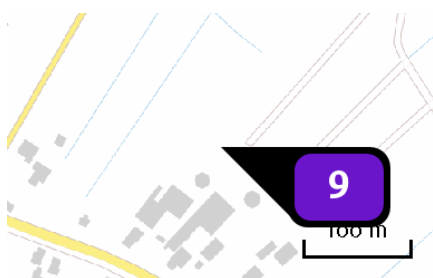
Naam **NH₃ (ammoniu (13))**
 Locatie (X,Y) **235676, 577441**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.753,40 kg/j**

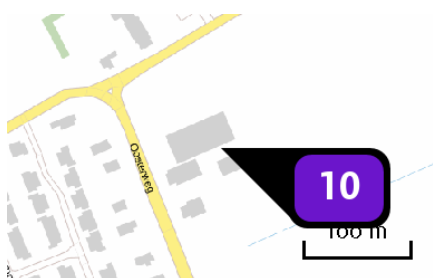
Naam **NH₃ (ammoniu (17))**
 Locatie (X,Y) **239857, 571641**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.753,40 kg/j**

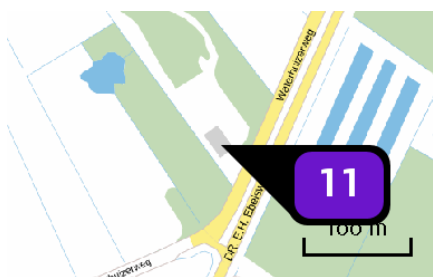
Naam **NH₃ (ammoniu (18))**
 Locatie (X,Y) **238590, 575477**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.753,40 kg/j**

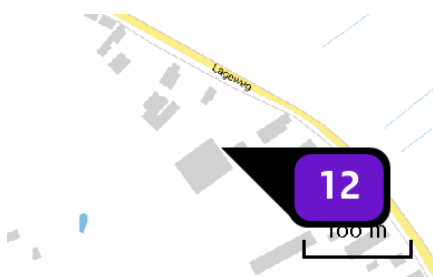
Naam **NH₃ (ammoniu (19))**
 Locatie (X,Y) **238523, 575966**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.753,40 kg/j**

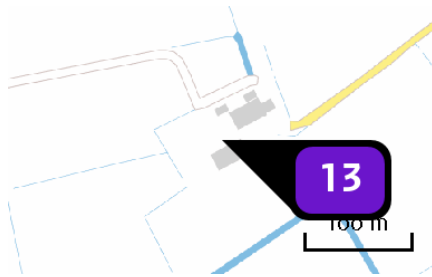
Naam **NH₃ (ammoniu (22))**
 Locatie (X,Y) **236520, 578262**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.753,40 kg/j**

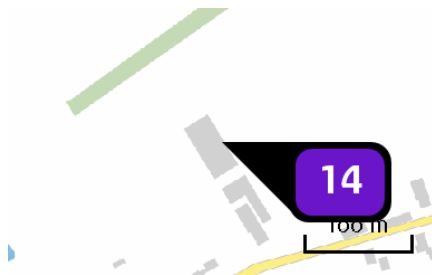
Naam **NH₃ (ammoniu (23))**
 Locatie (X,Y) **238615, 577136**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **70,96 kg/j**

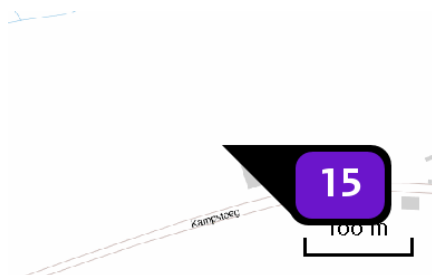
Naam **NH₃ (ammoniu (24))**
 Locatie (X,Y) **240487, 571612**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.753,40 kg/j**

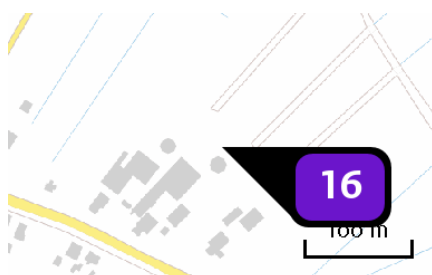
Naam **NH₃ (ammoniu (27))**
 Locatie (X,Y) **235150, 577635**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mW**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.753,40 kg/j**

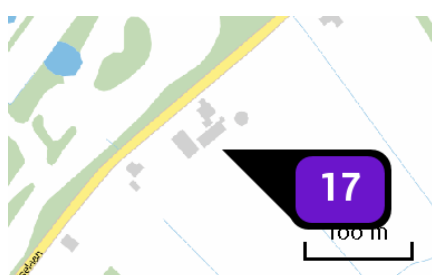
Naam **NH₃ (ammoniu (28))**
 Locatie (X,Y) **239546, 572576**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mW**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.753,40 kg/j**

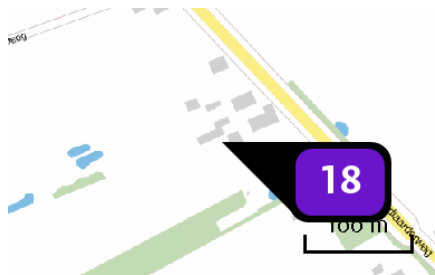
Naam **NH₃ (ammoniu (29))**
 Locatie (X,Y) **239975, 572106**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mW**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.753,40 kg/j**

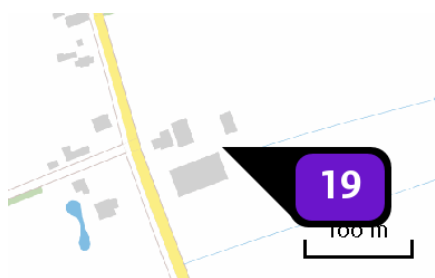
Naam **NH₃ (ammoniu (32))**
 Locatie (X,Y) **238556, 575934**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mW**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.753,40 kg/j**

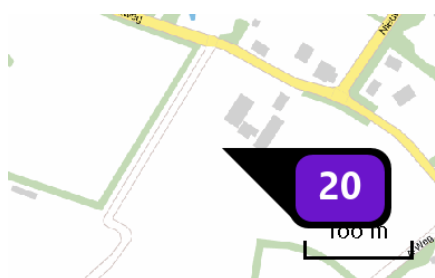
Naam **NH₃ (ammoniu (33))**
 Locatie (X,Y) **238923, 572005**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mW**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.753,40 kg/j**

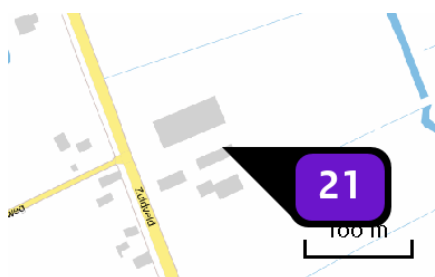
Naam **NH₃ (ammoniu (34))**
 Locatie (X,Y) **239761, 571803**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.753,40 kg/j**

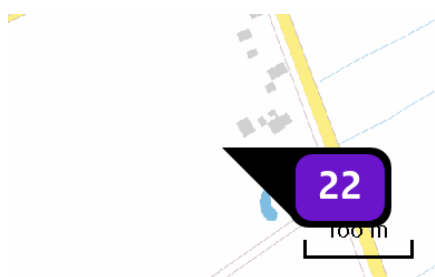
Naam **NH₃ (ammoniu (36))**
 Locatie (X,Y) **239642, 573545**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.753,40 kg/j**

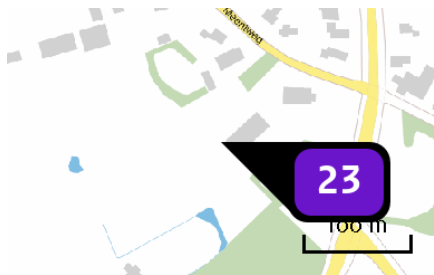
Naam **NH₃ (ammoniu (37))**
 Locatie (X,Y) **237549, 573014**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.753,40 kg/j**

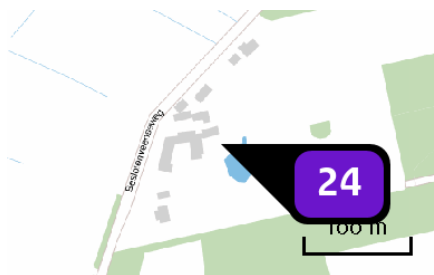
Naam **NH₃ (ammoniu (39))**
 Locatie (X,Y) **239717, 573373**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.753,40 kg/j**

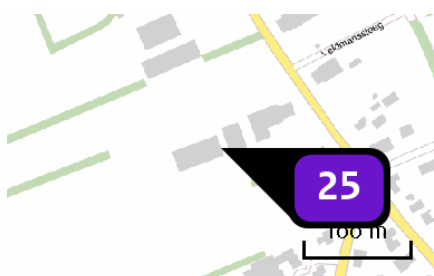
Naam **NH₃ (ammoniu (40))**
 Locatie (X,Y) **239610, 573140**
 Uitstoothoogte **5,0 m**
 Warmteinhoud **0,0 mw**
 Temporele variatie **Continue emissie**
 NH₃ **1.753,40 kg/j**

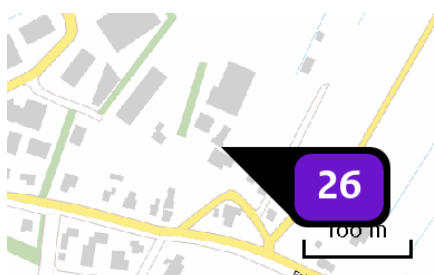
Naam NH₃ (ammoniu (42))
 Locatie (X,Y) 237976, 572717
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 1.753,40 kg/j

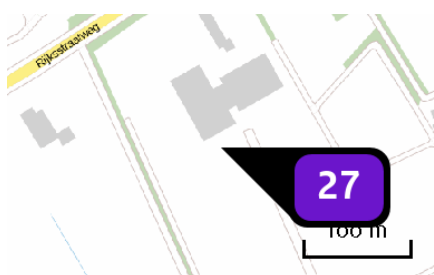
Naam NH₃ (ammoniu (43))
 Locatie (X,Y) 238906, 571384
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 1.753,40 kg/j

Naam NH₃ (ammoniu (991))
 Locatie (X,Y) 238672, 575391
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 450,96 kg/j

Naam NH₃ (ammoniu (992))
 Locatie (X,Y) 238223, 576022
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 696,95 kg/j

Naam NH₃ (ammoniu (995))
 Locatie (X,Y) 237875, 572183
 Uitstoothoogte 5,0 m
 Warmteinhoud 0,0 mw
 Temporele variatie Continue emissie
 NH₃ 750,56 kg/j

Deposities natuurgebieden

Hoogste projectverschil (Drentsche Aa-gebied)

Hoogste projectverschil per natuurgebied

- Habitatrichtlijn
- Vogelrichtlijn
- Beschermd natuurgebied
- Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn
- Habitatrichtlijn, Beschermd natuurgebied
- Vogelrichtlijn, Beschermd natuurgebied
- Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn, Beschermd natuurgebied

Depositie PAS-
gebieden

Natuurgebied	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Hoogste depositie Situatie 2 (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil			
Drentsche Aa-gebied	12,30	36,90	+ 24,60	36,90		
Norgerholt	0,89	2,50	+ 1,61	2,50		
Fochteloërveen	0,66	1,84	+ 1,18	1,84		
Drouwenerzand	0,46	1,25	+ 0,79	1,25		
Witterveld	0,41	1,12	+ 0,71	1,12		
Bakkeveense Duinen	0,39	1,09	+ 0,70	1,09		
Drents-Friese Wold & Leggelderveld	0,28	0,80	+ 0,52	0,80		
Waddenzee	0,25	0,69	+ 0,44	0,72		
Wijnjeterper Schar	0,25	0,68	+ 0,43	0,68		
Elperstroomgebied	0,23	0,63	+ 0,40	0,63		
Lieftingsbroek	0,22	0,59	+ 0,37	0,59		
Duinen Schiermonnikoog	0,19	0,53	+ 0,34	0,53		
Dwingelderveld	0,18	0,51	+ 0,33	0,51		
Alde Feanen	0,16	0,46	+ 0,30	0,46		
Mantingerbos	0,16	0,45	+ 0,29	0,45		
Mantingerzand	0,15	0,40	+ 0,26	0,40		
Holtingerveld	0,13	0,37	+ 0,24	0,37		
Van Oordt's Mersken	0,12	0,34	+ 0,22	0,34		

Natuurgebied	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Hoogste depositie Situatie 2 (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil			
Duinen Ameland	0,10	0,28	+ 0,18	0,28	●	✓
Weerribben	0,08	0,24	+ 0,15	0,24	●	✓
Rottige Meenthe & Brandemeer	0,07	0,20	+ 0,13	0,20	●	✓
Duinen Terschelling	0,07	0,19	+ 0,12	0,19	●	✓
Bargerveen	0,06	0,18	+ 0,11	0,18	●	✓
De Wieden	0,06	0,18	+ 0,11	0,18	●	✓
Vecht- en Beneden-Reggegebied	0,05	0,13	+ 0,08	0,13	●	✓
Engbertsdijkvenen	0,04	0,12	+ 0,07	0,12	●	✓
Duinen Vlieland	0,04	0,12	+ 0,07	0,12	●	✓
Springendal & Dal van de Mosbeek	0,04	0,10	+ 0,07	0,10	●	✓
Veluwe	0,04	0,10	+ 0,06	0,10	●	✓
Bergvennen & Brecklenkampse Veld	0,03	0,10	+ 0,06	0,10	●	✓
Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	0,03	0,09	+ 0,06	0,09	●	✓
Duinen en Lage Land Texel	0,03	0,09	+ 0,06	0,09	●	✓
Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	0,03	0,09	+ 0,06	0,09	●	✓
Duinen Den Helder-Callantsoog	0,03	0,08	+ >0,05	0,08	●	✓
Dinkelland	0,03	0,08	+ >0,05	0,08	●	✓

Natuurgebied	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Hoogste depositie Situatie 2 (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Vershil			
Olde Maten & Veerslootslanden	0,03	0,08	+ >0,05	0,08	●	✓
Rijntakken	0,03	0,08	+ >0,05	0,08	●	✓
Sallandse Heuvelrug	0,03	0,08	+ >0,05	0,08	●	✓
Landgoederen Oldenzaal	0,03	0,08	+ 0,05	0,08	●	✓
Wierdense Veld	0,03	0,07	+ 0,05	0,07	●	✓
Boetelerveld	0,03	0,07	+ 0,05	0,07	●	✓
Lemselermaten	0,03	0,07	+ 0,05	0,07	●	✓
Lonnekermeer	0,02	0,07	+ 0,04	0,07	●	✓
Borkeld	0,02	0,07	+ 0,04	0,07	●	✓
Zwanenwater & Pettemerduinen	0,02	0,06	+ 0,04	0,06	●	✓
Schoorlse Duinen	0,02	0,06	+ 0,04	0,06	●	✓
Noordhollands Duinreservaat	0,02	0,06	+ 0,04	0,06	●	✓

- Geen overschrijding
- Wel overschrijding*
- Ontwikkelingsruimte beschikbaar**
- Geen ontwikkelingsruimte beschikbaar

* Deze uitkomst wordt niet meegenomen in de toetsing aan de Nb-wet. Bij de toetsing aan de NB-wet gaat het om de relevante hexagonen waarvoor ontwikkelingsruimte is gereserveerd.

** Bij beoordeling van een vergunningaanvraag in het kader van de Nb-wet wordt vastgesteld of er voldoende ontwikkelingsruimte beschikbaar is en of dat significante verslechtering uitgesloten kan worden.

Depositie per
habitattype **Drentsche Aa-gebied**

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	12,30	36,90	+ 24,60		
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	8,23	19,60	+ 11,37		
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	6,63	16,20	+ 9,57		
H4030 Droge heiden	6,81	16,20	+ 9,39		
H9190 Oude eikenbossen	6,73	15,60	+ 8,87		
H91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	3,86	10,10	+ 6,24		
H91Do Hoogveenbossen	2,80	7,39	+ 4,59		
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	2,85	7,43	+ 4,58		
ZGH4030 Droge heiden	1,92	5,29	+ 3,37		
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	1,78	4,76	+ 2,98		
H7110B Actieve hoogvenen (heideveentjes)	1,67	4,37	+ 2,70		
ZGH2310 Stuifzandheiden met struikhei	1,61	4,24	+ 2,63		
ZGH3160 Zure vennen	0,87	2,35	+ 1,48		
H6410 Blauwgraslanden	0,79	2,11	+ 1,32		
H9160A Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	0,61	1,66	+ 1,05		
H3160 Zure vennen	0,45	1,24	+ 0,79		

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,44	1,21	+ 0,77		
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,43	1,16	+ 0,74		
H2330 Zandverstuivingen	0,42	1,14	+ 0,72		
ZGH4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,41	1,13	+ 0,72		
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,38	1,05	+ 0,67		
ZGH2330 Zandverstuivingen	0,36	0,98	+ 0,62		

Norgerholt

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,89	2,50	+ 1,61		

Fochteloërveen

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
ZGH7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,66	1,84	+ 1,18	●	✓
H7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,65	1,77	+ 1,12	●	✓
H4030 Droge heiden	0,56	1,56	+ 1,01	●	✓
H9999:23 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H7110A, H7120)	0,46	1,30	+ 0,84	●	✓
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,19	0,52	+ 0,33	●	✓
H7110A Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	0,16	0,45	+ 0,29	●	✓

Drouwenerzand

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,46	1,25	+ 0,79	●	✓
H2330 Zandverstuivingen	0,41	1,13	+ 0,72	●	✓
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,38	1,05	+ 0,67	●	✓
ZGH2330 Zandverstuivingen	0,31	0,82	+ 0,52	●	✓
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,23	0,61	+ 0,39	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,20	0,54	+ 0,34	●	✓

Witterveld

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,41	1,12	+ 0,71	●	✓
H4030 Droge heiden	0,21	0,59	+ 0,38	●	✓
H91Do Hoogveenbossen	0,19	0,54	+ 0,35	○	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,19	0,52	+ 0,33	●	✓
H7110A Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	0,18	0,49	+ 0,31	●	✓

Bakkeveense Duinen

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,39	1,09	+ 0,70	●	✓
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,35	0,98	+ 0,63	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,34	0,95	+ 0,61	●	✓
H2330 Zandverstuivingen	0,30	0,85	+ 0,54	●	✓
H3160 Zure vennen	0,30	0,84	+ 0,54	●	✓
ZGH2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,22	0,62	+ 0,40	●	✓

Drents-Friese Wold & Leggelderveld

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,28	0,80	+ 0,52		
H3130 Zwakgebufferde vennen	0,27	0,76	+ 0,49		
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,27	0,76	+ 0,49		
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,27	0,76	+ 0,49		
H2330 Zandverstuivingen	0,27	0,76	+ 0,49		
H4030 Droge heiden	0,27	0,76	+ 0,49		
H3160 Zure vennen	0,26	0,74	+ 0,47		
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,25	0,69	+ 0,45		
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,24	0,68	+ 0,44		
H7110B Actieve hoogvenen (heideveentjes)	0,24	0,67	+ 0,43		
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,23	0,62	+ 0,39		
H9190 Oude eikenbossen	0,21	0,58	+ 0,38		
H3110 Zeer zwakgebufferde vennen	0,11	0,31	+ 0,20		

Waddenzee

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H1330B Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	0,25	0,69	+ 0,44	○	-
H1310A Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	0,24	0,65	+ 0,42	○	✓
H1330A Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	0,22	0,61	+ 0,38	●	✓
H1320 Slijkgrasvelden	0,20	0,57	+ 0,37	○	✓
H2110 Embryonale duinen	0,17	0,47	+ 0,29	○	✓
H2120 Witte duinen	0,12	0,33	+ 0,21	●	✓
H2160 Duindoornstruwelen	0,12	0,33	+ 0,21	○	✓
H2130A Grijs duinen (kalkrijk)	0,12	0,32	+ 0,21	●	✓
H1310B Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	0,12	0,32	+ 0,21	○	✓
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,12	0,32	+ 0,21	●	✓

Wijneterper Schar

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H4030 Droge heiden	0,25	0,68	+ 0,43		
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,21	0,57	+ 0,37		
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,21	0,57	+ 0,37		
H6410 Blauwgraslanden	0,21	0,57	+ 0,37		
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,15	0,43	+ 0,27		

Elperstroomgebied

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,23	0,63	+ 0,40		
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,09	0,25	+ 0,16		
H6410 Blauwgraslanden	0,09	0,24	+ 0,15		
H7230 Kalkmoerassen	0,08	0,22	+ 0,14		

Lieftingsbroek

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg12o Beuken-eikenbossen met hulst	0,22	0,59	+ 0,37		
Hg16oA Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	0,22	0,59	+ 0,37		
Hg1Do Hoogveenbossen	0,21	0,56	+ 0,36		
H641o Blauwgraslanden	0,21	0,56	+ 0,36		

Duinen Schiermonnikoog

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H2180B Duinbossen (vochtig)	0,19	0,53	+ 0,34	●	✓
ZGH2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,19	0,53	+ 0,34	●	✓
ZGH2160 Duindoornstruwelen	0,19	0,53	+ 0,33	●	✓
H2170 Kruiwilgstruwelen	0,19	0,51	+ 0,32	○	✓
ZGH2130B Griuze duinen (kalkarm)	0,18	0,50	+ 0,32	●	✓
H9999:6 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H2130B, H2130C)	0,18	0,49	+ 0,31	●	✓
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,18	0,49	+ 0,31	●	✓
ZGH2180B Duinbossen (vochtig)	0,17	0,47	+ 0,30	○	✓
H2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,17	0,47	+ 0,30	●	✓
H2130C Griuze duinen (heischraal)	0,15	0,43	+ 0,27	●	✓
ZGH2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,15	0,43	+ 0,27	●	✓
H2190Aom Vochtige duinvalleien (open water), oligo- tot mesotrofe vormen	0,15	0,40	+ 0,26	●	✓
ZGH2120 Witte duinen	0,14	0,39	+ 0,25	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,13	0,38	+ 0,25	●	✓
ZGH2170 Kruiwilgstruwelen	0,14	0,38	+ 0,24	○	✓
ZGH2180C Duinbossen (binnenduinrand)	0,13	0,35	+ 0,22	○	✓

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H1330A Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	0,11	0,31	+ 0,20	●	
ZGH2130A Grijs duinen (kalkrijk)	0,09	0,24	+ 0,16	●	
ZGH2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,07	0,21	+ 0,13	●	
H1310B Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	0,07	0,20	+ 0,13	○	

Dwingelderveld

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,18	0,51	+ 0,33		
H9999:30 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H7120)	0,18	0,51	+ 0,32		
H7110B Actieve hoogvenen (heideveentjes)	0,18	0,51	+ 0,32		
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,18	0,50	+ 0,32		
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,18	0,49	+ 0,32		
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,18	0,49	+ 0,31		
H4030 Droge heiden	0,17	0,48	+ 0,31		
H3160 Zure vennen	0,17	0,47	+ 0,30		
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,17	0,46	+ 0,30		
H2330 Zandverstuivingen	0,17	0,46	+ 0,29		
H9190 Oude eikenbossen	0,16	0,45	+ 0,29		
ZGH2330 Zandverstuivingen	0,15	0,42	+ 0,27		
ZGH6230dka Heischrale graslanden, droog kalkarm	0,15	0,40	+ 0,26		
ZGH6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,14	0,40	+ 0,25		
H7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,14	0,38	+ 0,24		

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,13	0,36	+ 0,23	●	✓
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,11	0,30	+ 0,19	●	✓
H3130 Zwakgebufferde vennen	0,08	0,23	+ 0,15	●	✓
ZGH3160 Zure vennen	0,06	0,15	+ 0,10	●	✓
ZGH7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,05	0,13	+ 0,08	○	-

Alde Feanen

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,16	0,46	+ 0,30	○	✓
H91Do Hoogveenbossen	0,15	0,42	+ 0,27	●	✓
H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	0,15	0,42	+ 0,27	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,15	0,42	+ 0,27	●	✓
H7210 Galigaanmoerassen	0,09	0,24	+ 0,15	○	✓
H4010B Vochtige heiden (laagveengebied)	0,07	0,19	+ 0,12	●	✓

Mantingerbos

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,16	0,45	+ 0,29	●	✓

Mantingerzand

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H4030 Droge heiden	0,15	0,40	+ 0,26	●	✓
H2330 Zandverstuivingen	0,13	0,36	+ 0,23	●	✓
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,13	0,36	+ 0,23	●	✓
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,13	0,36	+ 0,23	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,13	0,34	+ 0,22	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,12	0,33	+ 0,21	●	✓
H9190 Oude eikenbossen	0,12	0,32	+ 0,21	●	✓
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,09	0,24	+ 0,16	●	✓
H3160 Zure vennen	0,08	0,24	+ 0,15	●	✓
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,06	0,16	+ 0,10	●	✓

Holtingerveld

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9190 Oude eikenbossen	0,13	0,37	+ 0,24	●	✓
H4030 Droge heiden	0,13	0,37	+ 0,24	●	✓
H2330 Zandverstuivingen	0,13	0,37	+ 0,23	●	✓
H91Do Hoogveenbossen	0,12	0,34	+ 0,22	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,12	0,34	+ 0,22	●	✓
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,12	0,33	+ 0,21	●	✓
H3160 Zure vennen	0,12	0,33	+ 0,21	●	✓
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,11	0,31	+ 0,20	●	✓
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,10	0,29	+ 0,19	●	✓
H7110B Actieve hoogvenen (heideventjes)	0,10	0,28	+ 0,18	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,09	0,26	+ 0,16	●	✓

Van Oordt's Mersken

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H6410 Blauwgraslanden	0,12	0,34	+ 0,22		
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,12	0,34	+ 0,22		
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,12	0,34	+ 0,21		

Duinen Ameland

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,10	0,28	+ 0,18	●	✓
ZGH2180B Duinbossen (vochtig)	0,10	0,28	+ 0,18	○	✓
H2130B Griuze duinen (kalkarm)	0,10	0,27	+ 0,17	●	✓
H2180B Duinbossen (vochtig)	0,10	0,27	+ 0,17	○	✓
ZGH2130B Griuze duinen (kalkarm)	0,09	0,24	+ 0,15	●	✓
H2130A Griuze duinen (kalkrijk)	0,08	0,23	+ 0,15	●	✓
H9999:5 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H2130B, H2130C, H6230)	0,08	0,21	+ 0,13	●	✓
ZGH2160 Duindoornstruwelen	0,08	0,21	+ 0,13	○	✓
ZGH2120 Witte duinen	0,07	0,20	+ 0,13	●	✓
H2170 Kruiwilgstruwelen	0,07	0,20	+ 0,12	○	✓
H2120 Witte duinen	0,07	0,19	+ 0,12	○	✓
H2160 Duindoornstruwelen	0,07	0,19	+ 0,12	○	✓
ZGH2170 Kruiwilgstruwelen	0,07	0,18	+ 0,12	○	✓
H2150 Duinheiden met struikhei	0,06	0,17	+ 0,11	●	✓
H2180C Duinbossen (binnenduinrand)	0,06	0,17	+ 0,11	○	✓
H2190Aom Vochtige duinvalleien (open water), oligo- tot mesotrofe vormen	0,06	0,16	+ 0,10	●	✓

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H2140A Duinheiden met kraaihei (vochtig)	0,06	0,15	+ 0,10	●	✓
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,05	0,13	+ 0,09	○	✓
H2130C Griuze duinen (heischraal)	0,05	0,13	+ 0,08	●	✓
ZGH2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,04	0,13	+ 0,08	○	✓
ZGH2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,04	0,12	+ 0,08	●	✓
ZGH2130A Griuze duinen (kalkrijk)	0,04	0,12	+ 0,08	●	✓
H2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,04	0,12	+ 0,07	●	✓
H2140B Duinheiden met kraaihei (droog)	0,04	0,11	+ 0,07	●	✓
ZGH2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,04	0,11	+ 0,07	●	✓
ZGH6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,04	0,11	+ 0,07	●	✓

Weerrribben

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg1Do Hoogveenbossen	0,08	0,24	+ 0,15	●	✓
H7210 Galigaanmoerassen	0,08	0,23	+ 0,15	●	✓
H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	0,08	0,23	+ 0,15	●	✓
H4010B Vochtige heiden (laagveengebied)	0,08	0,22	+ 0,14	●	✓
ZGH7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	0,08	0,22	+ 0,14	●	✓
ZGH3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,08	0,21	+ 0,14	○	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,08	0,21	+ 0,13	●	✓
ZGHg1Do Hoogveenbossen	0,08	0,21	+ 0,13	●	✓
H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	0,07	0,20	+ 0,13	●	✓
H3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,07	0,20	+ 0,13	○	✓
H9999:34 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H3140)	0,07	0,19	+ 0,12	●	✓
ZGH3140lv Kranswierwateren, in laagveengebieden	0,06	0,17	+ 0,11	○	✓
H3140lv Kranswierwateren, in laagveengebieden	0,06	0,17	+ 0,11	○	✓
ZGH7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	0,05	0,13	+ 0,08	●	✓
ZGH4010B Vochtige heiden (laagveengebied)	0,04	0,12	+ 0,07	●	✓

Rottige Meenthe & Brandemeer

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg1Do Hoogveenbossen	0,07	0,20	+ 0,13	○	
H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	0,07	0,18	+ 0,12	●	
ZGH3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	>0,05	0,14	+ 0,09	○	
H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	0,05	0,12	+ 0,08	●	
H7210 Galigaanmoerassen	0,05	0,12	+ 0,08	○	
H3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,04	0,12	+ 0,08	○	
H6410 Blauwgraslanden	0,04	0,12	+ 0,07	●	
H4010B Vochtige heiden (laagveengebied)	0,03	0,09	+ 0,06	●	

Duinen Terschelling

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H2180B Duinbossen (vochtig)	0,07	0,19	+ 0,12	○	✓
H2170 Kruiwilgstruwelen	0,07	0,19	+ 0,12	○	✓
H2140B Duinheiden met kraaihei (droog)	0,07	0,19	+ 0,12	●	✓
H2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,07	0,18	+ 0,11	●	✓
H2130B Grijs duinen (kalkarm)	0,07	0,18	+ 0,11	●	✓
ZGH2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,06	0,18	+ 0,11	●	✓
ZGH2180B Duinbossen (vochtig)	0,06	0,17	+ 0,11	○	✓
H2140A Duinheiden met kraaihei (vochtig)	0,06	0,17	+ 0,11	●	✓
H2150 Duinheiden met struikhei	0,06	0,16	+ 0,10	●	✓
H2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	>0,05	0,15	+ 0,09	●	✓
H2130A Grijs duinen (kalkrijk)	>0,05	0,14	+ 0,09	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,05	0,13	+ 0,09	●	✓
H1310A Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	0,05	0,13	+ 0,08	○	✓
H1310B Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	0,05	0,13	+ 0,08	●	✓
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,05	0,13	+ 0,08	○	✓
H2120 Witte duinen	0,05	0,13	+ 0,08	●	✓

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H1330A Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	0,05	0,13	+ 0,08	○	✓
ZGH2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,04	0,12	+ 0,07	●	✓
H2160 Duindoornstruwelen	0,04	0,12	+ 0,07	○	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,04	0,10	+ 0,06	●	✓
H2190Aom Vochtige duinvalleien (open water), oligo- tot mesotrofe vormen	0,03	0,09	+ 0,06	●	✓
H2110 Embryonale duinen	0,03	0,09	+ 0,06	○	✓
H1320 Slijkgrasvelden	0,03	0,09	+ >0,05	○	-
ZGH2120 Witte duinen	0,03	0,08	+ >0,05	○	✓
ZGH2130C Grijs duinen (heischraal)	0,03	0,07	+ 0,05	●	✓
ZGH2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,02	0,06	+ 0,04	○	✓
ZGH2160 Duindoornstruwelen	0,02	0,06	+ 0,04	○	-
ZGH2110 Embryonale duinen	0,02	>0,05	+ 0,03	○	✓

Bargerveen

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,06	0,18	+ 0,11		
ZGH7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,06	0,18	+ 0,11		
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	>0,05	0,14	+ 0,09		
ZGH6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,05	0,13	+ 0,08		
H7110A Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	0,04	0,11	+ 0,07		

De Wieden

Habitatype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H91Do Hoogveenbossen	0,06	0,18	+ 0,11	●	✓
H3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,06	0,18	+ 0,11	●	✓
H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	0,06	0,17	+ 0,11	●	✓
ZGH3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,06	0,17	+ 0,11	○	✓
H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	>0,05	0,15	+ 0,09	●	✓
H9999:35 Habitatype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H3140)	>0,05	0,14	+ 0,09	●	✓
ZGH7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	0,05	0,14	+ 0,09	●	✓
H3140lv Kranswierwateren, in laagveengebieden	>0,05	0,14	+ 0,09	○	✓
H4010B Vochtige heiden (laagveengebied)	0,05	0,13	+ 0,08	●	✓
ZGH91Do Hoogveenbossen	0,05	0,13	+ 0,08	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,04	0,12	+ 0,07	●	✓
H7210 Galigaanmoerassen	0,04	0,11	+ 0,07	○	✓
ZGH6410 Blauwgraslanden	0,04	0,10	+ 0,06	●	✓
ZGH7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	0,03	0,09	+ 0,06	●	✓
ZGH3140lv Kranswierwateren, in laagveengebieden	0,03	0,09	+ 0,06	○	✓

Vecht- en Beneden-Reggegebied

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9190 Oude eikenbossen	0,05	0,13	+ 0,08	●	✓
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,05	0,13	+ 0,08	●	✓
H2330 Zandverstuivingen	0,05	0,13	+ 0,08	●	✓
H91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,05	0,13	+ 0,08	●	✓
H4030 Droge heiden	0,05	0,13	+ 0,08	●	✓
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,04	0,12	+ 0,08	●	✓
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,04	0,12	+ 0,08	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,05	0,12	+ 0,08	●	✓
H6120 Stroomdalgraslanden	0,04	0,12	+ 0,08	●	✓
H3160 Zure vennen	0,04	0,12	+ 0,08	●	✓
H7110B Actieve hoogvenen (heideveentjes)	0,04	0,12	+ 0,07	●	✓
ZGH7110B Actieve hoogvenen (heideveentjes)	0,04	0,11	+ 0,07	●	✓
H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	0,04	0,11	+ 0,07	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,04	0,11	+ 0,07	●	✓
H7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,03	0,10	+ 0,06	●	✓
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,03	0,09	+ 0,06	●	✓

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Vershil		
ZGHg1EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,03	0,09	+ 0,06		

Engbertsdijksvenen

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Vershil		
H7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,04	0,12	+ 0,07		
H4030 Droge heiden	0,03	0,09	+ 0,06		
H7110A Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	0,02	0,07	+ 0,04		

Duinen Vlieland

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,04	0,12	+ 0,07	●	✓
ZGH2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,04	0,12	+ 0,07	●	✓
ZGH2180B Duinbossen (vochtig)	0,04	0,11	+ 0,07	○	✓
H2130B Griuze duinen (kalkarm)	0,04	0,11	+ 0,07	●	✓
H2150 Duinheiden met struikhei	0,04	0,10	+ 0,07	●	✓
H2140B Duinheiden met kraaihei (droog)	0,04	0,10	+ 0,06	●	✓
H2120 Witte duinen	0,04	0,10	+ 0,06	●	✓
H2180B Duinbossen (vochtig)	0,04	0,10	+ 0,06	○	✓
H2140A Duinheiden met kraaihei (vochtig)	0,03	0,09	+ 0,06	●	✓
H2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,03	0,09	+ 0,06	●	✓
H2190Aom Vochtige duinvalleien (open water), oligo- tot mesotrofe vormen	0,03	0,09	+ >0,05	●	✓
H2160 Duindoornstruwelen	0,03	0,08	+ >0,05	○	✓
H2130C Griuze duinen (heischraal)	0,03	0,08	+ >0,05	●	✓
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,03	0,07	+ 0,04	○	✓
H2130A Griuze duinen (kalkrijk)	0,02	>0,05	+ 0,03	○	✓

Springendal & Dal van de Mosbeek

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H4030 Droge heiden	0,04	0,10	+ 0,07	●	✓
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,04	0,10	+ 0,06	●	✓
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,04	0,10	+ 0,06	●	✓
H91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,03	0,10	+ 0,06	●	✓
ZGH91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,03	0,09	+ 0,06	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,03	0,09	+ 0,06	●	✓
H9999:45 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H6230)	0,03	0,09	+ 0,06	●	✓
ZGH6410 Blauwgraslanden	0,03	0,09	+ 0,06	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,03	0,09	+ 0,06	●	✓
ZGH4030 Droge heiden	0,03	0,09	+ 0,06	●	✓
ZGH4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,03	0,08	+ >0,05	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,03	0,08	+ >0,05	●	✓
H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	0,03	0,08	+ >0,05	●	✓
ZGH6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,03	0,08	+ 0,05	●	✓
ZGH7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	0,03	0,08	+ 0,05	●	✓

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H7230 Kalkmoerassen	0,03	0,07	+ 0,04		
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,02	0,06	+ 0,04		

Veluwe

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9190 Oude eikenbossen	0,04	0,10	+ 0,06	●	✓
H4030 Droge heiden	0,03	0,09	+ 0,06	●	✓
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,03	0,09	+ 0,06	●	✓
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,03	0,09	+ 0,06	●	✓
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,03	0,08	+ >0,05	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,03	0,08	+ 0,05	●	✓
H3130 Zwakgebufferde vennen	0,03	0,08	+ 0,05	●	✓
H2330 Zandverstuivingen	0,03	0,07	+ 0,05	●	✓
ZGH4030 Droge heiden	0,03	0,07	+ 0,05	●	✓
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,03	0,07	+ 0,04	●	✓
H3160 Zure vennen	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
ZGH9190 Oude eikenbossen	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
ZGH4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
ZGH2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,02	>0,05	+ 0,03	●	✓

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,02	>0,05	+ 0,03	●	✓

Bergvennen & Brecklenkampse Veld

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H3130 Zwakgebufferde vennen	0,03	0,10	+ 0,06	●	✓
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,03	0,09	+ 0,06	●	✓
H3110 Zeer zwakgebufferde vennen	0,03	0,09	+ 0,06	●	✓
H4030 Droge heiden	0,03	0,09	+ 0,06	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,03	0,09	+ 0,06	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,03	0,09	+ 0,06	●	✓
H7230 Kalkmoerassen	0,03	0,08	+ >0,05	●	✓
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,03	0,09	+ >0,05	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,03	0,08	+ 0,05	●	✓
H91Do Hoogveenbossen	0,02	0,07	+ 0,04	○	✓
H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓

Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H6510B Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart)	0,03	0,09	+ 0,06	●	✓
H6510A Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	0,03	0,08	+ >0,05	●	✓
Hg1Fo Droge hardhoutooibossen	0,03	0,08	+ >0,05	○	✓
H6120 Stroomdalgraslanden	0,02	0,07	+ 0,04	●	✓
H3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,02	0,06	+ 0,04	○	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,02	>0,05	+ 0,03	●	✓

Duinen en Lage Land Texel

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,03	0,09	+ 0,06	●	✓
H2180C Duinbossen (binnenduinrand)	0,03	0,09	+ 0,06	○	✓
H2130B Griuze duinen (kalkarm)	0,03	0,09	+ 0,06	●	✓
H2180B Duinbossen (vochtig)	0,03	0,09	+ 0,06	○	✓
H2150 Duinheiden met struikhei	0,03	0,09	+ 0,06	●	✓
H2140B Duinheiden met kraaihei (droog)	0,03	0,08	+ >0,05	●	✓
ZGH2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,03	0,08	+ >0,05	●	✓
ZGH2180B Duinbossen (vochtig)	0,03	0,08	+ 0,05	○	✓
H2130C Griuze duinen (heischraal)	0,03	0,08	+ 0,05	●	✓
ZGH2180C Duinbossen (binnenduinrand)	0,03	0,08	+ 0,05	○	✓
H2160 Duindoornstruwelen	0,03	0,07	+ 0,05	○	✓
H2120 Witte duinen	0,03	0,07	+ 0,05	○	✓
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,03	0,07	+ 0,05	●	✓
H2190Aom Vochtige duinvalleien (open water), oligo- tot mesotrofe vormen	0,03	0,07	+ 0,04	●	✓
H9999:2 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H2130B, H2130C)	0,02	0,07	+ 0,04	●	✓
H2130A Griuze duinen (kalkrijk)	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,02	0,06	+ 0,04	☐	
H7210 Galigaanmoerassen	0,02	0,06	+ 0,04	☐	
H2140A Duinheiden met kraaihei (vochtig)	0,02	0,06	+ 0,04	☒	
H1330A Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	0,02	0,06	+ 0,04	☐	
H1310B Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	0,02	>0,05	+ 0,03	☐	-

Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,03	0,09	+ 0,06	☒	
H9160A Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	0,03	0,08	+ >0,05	☒	
H6410 Blauwgraslanden	0,03	0,08	+ >0,05	☒	
H3130 Zwakgebufferde vennen	0,03	0,08	+ >0,05	☒	

Duinen Den Helder-Callantsoog

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
ZGH2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,03	0,08	+ >0,05	●	✓
H2130B Grijs duinen (kalkarm)	0,03	0,07	+ 0,04	●	✓
H2120 Witte duinen	0,02	0,06	+ 0,04	○	✓
H2140B Duinheiden met kraaihei (droog)	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
ZGH2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
ZGH2170 Kruiwilgstruwelen	0,02	0,06	+ 0,04	○	✓
ZGH2130B Grijs duinen (kalkarm)	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
H2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
ZGH2190Aom Vochtige duinvalleien (open water), oligo- tot mesotrofe vormen	0,02	>0,05	+ 0,03	●	✓
H2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,02	>0,05	+ 0,03	●	✓
H2180C Duinbossen (binnenduinrand)	0,02	>0,05	+ 0,03	○	✓

Dinkelland

Habitatype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
ZGH91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,03	0,08	+ >0,05	●	✓
H91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,03	0,07	+ 0,05	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,03	0,07	+ 0,04	●	✓
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,03	0,07	+ 0,04	●	✓
H4030 Droge heiden	0,03	0,07	+ 0,04	●	✓
H6120 Stroomdalgraslanden	0,02	0,07	+ 0,04	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
H3130 Zwakgebufferde vennen	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
H9999:49 Habitatype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H3130)	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
ZGH4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,02	>0,05	+ 0,03	●	✓
ZGH4030 Droge heiden	0,02	>0,05	+ 0,03	●	✓

Olde Maten & Veerslootslanden

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H6410 Blauwgraslanden	0,03	0,08	+ >0,05		
H7140B Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	0,03	0,08	+ 0,05		
H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	0,02	>0,05	+ 0,03		

Rijntakken

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H91Fo Droge hardhoutoibossen	0,03	0,08	+ >0,05		
H6510A Glanshaver- en vossenstaartheoïlanden (glanshaver)	0,02	0,06	+ 0,04		
H6120 Stroomdalgraslanden	0,02	0,06	+ 0,04		
H91EoB Vochtige alluviale bossen (essen-iepenbossen)	0,02	0,06	+ 0,04		

Sallandse Heuvelrug

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H4030 Droge heiden	0,03	0,08	+ >0,05	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,03	0,08	+ >0,05	●	✓
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,03	0,08	+ 0,05	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,03	0,07	+ 0,04	●	✓
H9999:42 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (H3160, H6230)	0,02	0,07	+ 0,04	●	✓
H3160 Zure vennen	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
H7110B Actieve hoogvenen (heideveentjes)	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓

Landgoederen Oldenzaal

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,03	0,08	+ 0,05		
Hg1EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,03	0,08	+ 0,05		
Hg160A Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	0,03	0,07	+ 0,05		
ZGHg160A Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	0,02	0,07	+ 0,04		
ZGHg120 Beuken-eikenbossen met hulst	0,02	0,07	+ 0,04		
H9999:50 Habitattype onbekend/onzeker KDW op basis meest kritische aangewezen type (Hg120, Hg160A)	0,02	0,06	+ 0,04		

Wierdense Veld

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H7120ah Herstellende hoogvenen, actief hoogveen	0,03	0,07	+ 0,05		
H6230 Heischrale graslanden	0,02	0,06	+ 0,04		
H4030 Droge heiden	0,02	>0,05	+ 0,03		

Boetelerveld

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,03	0,07	+ 0,05	●	✓
H3130 Zwakgebufferde vennen	0,03	0,07	+ 0,05	●	✓
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,03	0,07	+ 0,04	●	✓
ZGH3130 Zwakgebufferde vennen	0,03	0,07	+ 0,04	●	✓
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,03	0,07	+ 0,04	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,02	>0,05	+ 0,03	●	✓

Lemselermaten

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H91EoC Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	0,03	0,07	+ 0,05	●	✓
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,02	0,07	+ 0,04	●	✓
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,02	0,07	+ 0,04	●	✓
H7230 Kalkmoerassen	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
ZGH6410 Blauwgraslanden	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓

Lonnekermeer

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	0,02	0,07	+ 0,04	●	✓
H4030 Droge heiden	0,02	0,07	+ 0,04	●	✓
H3160 Zure vennen	0,02	0,07	+ 0,04	●	✓
H6410 Blauwgraslanden	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
H3130 Zwakgebufferde vennen	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	0,02	>0,05	+ 0,04	●	✓

Borkeld

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H5130 Jeneverbesstruwelen	0,02	0,07	+ 0,04	●	✓
H4030 Droge heiden	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,02	>0,05	+ 0,03	●	✓

Zwanenwater & Pettemerduinen

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H2180B Duinbossen (vochtig)	0,02	0,06	+ 0,04	○	✓
H2130B Grijs duinen (kalkarm)	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
H2140B Duinheiden met kraaihei (droog)	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
H2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
H7210 Galigaanmoerassen	0,02	0,06	+ 0,04	○	✓
H2150 Duinheiden met struikhei	0,02	>0,05	+ 0,03	●	✓
H6230vka Heischrale graslanden, vochtig kalkarm	0,02	>0,05	+ 0,03	●	✓
H2140A Duinheiden met kraaihei (vochtig)	0,02	>0,05	+ 0,03	●	✓
H2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,02	0,05	+ 0,03	●	✓

Schoorlse Duinen

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
H2150 Duinheiden met struikhei	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
H2140B Duinheiden met kraaihei (droog)	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
H2130B Grijs duinen (kalkarm)	0,02	0,06	+ 0,04	●	✓
H2140A Duinheiden met kraaihei (vochtig)	0,02	>0,05	+ 0,03	●	✓
H2170 Kruiwilgstruwelen	0,02	>0,05	+ 0,03	○	✓
H2190Aom Vochtige duinvalleien (open water), oligo- tot mesotrofe vormen	0,02	>0,05	+ 0,03	●	✓
H2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,02	>0,05	+ 0,03	●	✓
H2180C Duinbossen (binnenduinrand)	0,02	>0,05	+ 0,03	○	✓
H2120 Witte duinen	0,02	>0,05	+ 0,03	●	✓

Noordhollands Duinreservaat

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H2170 Kruiwilgstruwelen	0,02	0,06	+ 0,04	○	
H2190Aom Vochtige duinvalleien (open water), oligo- tot mesotrofe vormen	0,02	0,06	+ 0,04	●	
H2180Abe Duinbossen (droog), berken-eikenbos	0,02	0,06	+ 0,04	●	
H2130B Griuze duinen (kalkarm)	0,02	0,06	+ 0,04	●	
H2140B Duinheiden met kraaihei (droog)	0,02	0,06	+ 0,04	●	
H2140A Duinheiden met kraaihei (vochtig)	0,02	0,06	+ 0,04	●	
H2180C Duinbossen (binnenduinrand)	0,02	0,06	+ 0,04	○	
H2150 Duinheiden met struikhei	0,02	0,06	+ 0,04	●	
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	0,02	>0,05	+ 0,03	●	
H2130A Griuze duinen (kalkrijk)	0,02	>0,05	+ 0,03	●	
H2160 Duindoornstruwelen	0,02	>0,05	+ 0,03	○	
H2180B Duinbossen (vochtig)	0,02	>0,05	+ 0,03	○	

- Geen overschrijding
- Wel overschrijding*
- Ontwikkelingsruimte beschikbaar**
- Geen ontwikkelingsruimte beschikbaar

* Deze uitkomst wordt niet meegenomen in de toetsing aan de Nb-wet. Bij de toetsing aan de NB-wet gaat het om de relevante hexagonen waarvoor ontwikkelingsruimte is gereserveerd.

** Bij beoordeling van een vergunningaanvraag in het kader van de Nb-wet wordt vastgesteld of er voldoende ontwikkelingsruimte beschikbaar is en of dat significante verslechtering uitgesloten kan worden.

Depositie
resterende
gebieden

Natuurgebied	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Hoogste depositie Situatie 2 (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil			
Krummhörn	0,59	1,61	+ 1,02	1,61	○	-
Unterems und Außenems	0,39	1,09	+ 0,70	1,09	○	-
Niedersächsisches Wattenmeer und angrenzendes Küstenmeer	0,38	1,06	+ 0,68	1,06	○	-
Nationalpark Niedersächsisches Wattenmeer	0,38	1,06	+ 0,68	1,06	○	-
Ostfriesische Meere	0,33	0,91	+ 0,58	0,91	○	-
Rheiderland	0,33	0,91	+ 0,58	0,91	○	-
Großes Meer, Loppersumer Meer	0,29	0,79	+ 0,50	0,79	○	-
Emstal von Lathen bis Papenburg	0,27	0,74	+ 0,47	0,74	○	-
Emsmarsch von Leer bis Emden	0,25	0,67	+ 0,42	0,67	○	-
Teichfledermaus-Gewässer im Raum Aurich	0,22	0,62	+ 0,39	0,62	○	-
Ems	0,20	0,57	+ 0,37	0,57	○	-
Fehntjer Tief und Umgebung	0,18	0,51	+ 0,33	0,51	○	-
Westermarsch	0,19	0,51	+ 0,32	0,51	○	-
Stillgewässer bei Kluse	0,10	0,28	+ 0,18	0,28	○	-
Noordzeekustzone	0,08	0,22	+ 0,14	0,22	●	✓
Tinner Dose, Sprakeler Heide	0,08	0,22	+ 0,14	0,22	○	-
Esterfelder Moor bei Meppen	0,08	0,21	+ 0,13	0,21	○	-
Untere Haseniederung	0,08	0,21	+ 0,13	0,21	○	-

Natuurgebied	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Hoogste depositie Situatie 2 (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil			
Itterbecker Heide	0,06	0,17	+ 0,11	0,17	☐	-
Lauwersmeer	0,06	0,16	+ 0,10	0,16	☐	-
Dalum-Wietmarscher Moor und Georgsdorfer Moor	0,05	0,14	+ 0,09	0,14	☐	-
Moorschlatts und Heiden in Wachendorf	0,04	0,12	+ 0,08	0,12	☐	-
Hügelgräberheide Halle-Hesingen	0,04	0,11	+ 0,07	0,11	☒	
STEKKENKAMP	0,03	0,10	+ 0,06	0,10	☒	
Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	0,03	0,09	+ 0,06	0,09	☐	-
Engdener Wüste	0,03	0,09	+ 0,06	0,09	☐	-
Hesepër Moor, Engdener Wüste	0,03	0,09	+ 0,06	0,09	☐	-
Tillenberge	0,03	0,09	+ 0,06	0,09	☐	-
Bentheimer Wald	0,03	0,08	+ >0,05	0,08	☐	-
Gildehauser Venn	0,02	0,06	+ 0,04	0,06	☐	-
Samerrott	0,02	0,06	+ 0,04	0,06	☐	-
Ijsselmeer	0,02	0,06	+ 0,04	0,06	☐	-
Rüenberger Venn	0,02	0,06	+ 0,04	0,06	☐	-
Zwarte Meer	0,02	0,06	+ 0,04	0,06	☐	-
Gutswald Stovern	0,02	0,06	+ 0,04	0,06	☐	-
Harskamp	0,02	>0,05	+ 0,03	>0,05	☐	-

Natuurgebied	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Hoogste depositie Situatie 2 (mol/ha/j)	Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil			
Berger Keienvenn	0,02	>0,05	+ 0,03	>0,05	☐	-
Weiher am Syenvenn	0,02	>0,05	+ 0,03	>0,05	☐	-

Geen overschrijding

Wel overschrijding*

* Deze uitkomst wordt niet meegenomen in de toetsing aan de Nb-wet. Bij de toetsing aan de NB-wet gaat het om de relevante hexagonalen waarvoor ontwikkelingsruimte is gereserveerd.

Depositie per
habitatype **Krummhörn**

Habitatype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1108c Habitatype onbekend/onzeker (buitenland)	0,59	1,61	+ 1,02	○	-

Unterems und Außenems

Habitatype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1107c Habitatype onbekend/onzeker (buitenland)	0,39	1,09	+ 0,70	○	-

Niedersächsisches Wattenmeer und angrenzendes Küstenmeer

Habitatype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1100c Habitatype onbekend/onzeker (buitenland)	0,38	1,06	+ 0,68	○	-

Nationalpark Niedersächsisches Wattenmeer

Habitatype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1101c Habitatype onbekend/onzeker (buitenland)	0,38	1,06	+ 0,68	○	-

Ostfriesische Meere

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1110c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,33	0,91	+ 0,58	○	-

Rheiderland

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1115c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,33	0,91	+ 0,58	○	-

Großes Meer, Loppersumer Meer

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1109c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,29	0,79	+ 0,50	○	-

Emstal von Lathen bis Papenburg

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1118c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,27	0,74	+ 0,47	○	-

Emsmarsch von Leer bis Emden

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1113c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,25	0,67	+ 0,42	○	-

Teichfledermaus-Gewässer im Raum Aurich

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1102c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,22	0,62	+ 0,39	○	-

Ems

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1117c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,20	0,57	+ 0,37	○	-

Fehntjer Tief und Umgebung

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1112c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,18	0,51	+ 0,33	○	-

Westermarsch

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1103c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,19	0,51	+ 0,32	○	-

Stilgewässer bei Kluse

Habitattyp	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1122c Habitattyp onbekend/onzeke (buitenland)	0,10	0,28	+ 0,18	☐	-

Noordzeekustzone

Habitattyp	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H2110 Embryonale duinen	0,08	0,22	+ 0,14	☐	☒
H1310A Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	0,08	0,22	+ 0,14	☐	☒
H1310B Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	0,08	0,22	+ 0,14	☐	☒
H1330A Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	0,08	0,22	+ 0,14	☐	☒
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	>0,05	0,14	+ 0,09	☐	-

Tinner Dose, Sprakeler Heide

Habitattyp	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1124c Habitattyp onbekend/onzeke (buitenland)	0,08	0,22	+ 0,14	☐	-

Esterfelder Moor bei Meppen

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1127c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,08	0,21	+ 0,13	○	-

Untere Haseniederung

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1126c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,08	0,21	+ 0,13	○	-

Itterbecker Heide

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1128c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,06	0,17	+ 0,11	○	-

Lauwersmeer

Dalum-Wietmarscher Moor und Georgsdorfer Moor

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
Hg999:1129c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,05	0,14	+ 0,09	○	-

Moorschlatts und Heiden in Wachendorf

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1130c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,04	0,12	+ 0,08	☐	-

Hügelgräberheide Halle-Hesingen

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1132c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,04	0,11	+ 0,07	☐	☒

STEKKENKAMP

Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
ZGH3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,03	0,09	+ 0,06	☐	-
H3150baz Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen	0,02	>0,05	+ 0,03	☐	-

Engdener Wüste

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1135c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,03	0,09	+ 0,06	☐	-

Hesepër Moor, Engdener Wüste

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		

H9999:1133c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,03	0,09	+ 0,06	○	-
---	------	------	--------	---	---

Tillenberge

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		

H9999:1134c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,03	0,09	+ 0,06	○	-
---	------	------	--------	---	---

Bentheimer Wald

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		

H9999:1137c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,03	0,08	+ >0,05	○	-
---	------	------	---------	---	---

Gildehauser Venn

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		

H9999:1143c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	0,06	+ 0,04	○	-
---	------	------	--------	---	---

Samerrott

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		

H9999:1141c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	0,06	+ 0,04	○	-
---	------	------	--------	---	---

IJsselmeer

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	0,02	0,06	+ 0,04	○	-

Rüenberg Venn

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1144c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	0,06	+ 0,04	○	-

Zwarte Meer

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H6510B Glanshaver- en vossenstaarthooiden (grote vossenstaart)	0,02	0,06	+ 0,04	○	-

Gutswald Stovern

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Verschil		
H9999:1142c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	0,06	+ 0,04	○	-

Harskamp

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Vershil		
H9999:1146c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	>0,05	+ 0,03	☐	-

Berger Keienvenn

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Vershil		
H9999:1139c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	>0,05	+ 0,03	☐	-

Weiher am Syenvenn

Habitattype	Hectare met hoogste projectverschil (mol/ha/j)			Overschrijding KDW	Ontwikkelingsruimte beschikbaar
	Situatie 1	Situatie 2	Vershil		
H9999:1138c Habitattype onbekend/onzeker (buitenland)	0,02	>0,05	+ 0,03	☐	-

Geen overschrijding

Wel overschrijding*

* Deze uitkomst wordt niet meegenomen in de toetsing aan de Nb-wet. Bij de toetsing aan de NB-wet gaat het om de relevante hexagonalen waarvoor ontwikkelingsruimte is gereserveerd.

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden verleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in de Benelux. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van:

AERIUS versie 2015_20160125_31bd639486

Database versie 2015_20151211_3dec74e7e2

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:

<https://www.aerius.nl/nl/factsheets/release/aerius-calculator-2015-handboek-o>

Ammoniak uitgangspunten

1 Huidige situatie

In het plangebied bevinden zich 27 agrarische bedrijven:

- 24 bedrijven met de bestemming Agrarisch met bouwvlak;
- 2 bedrijven met de bestemming Sport-manege;
- 1 bedrijf met de bestemming Agrarisch aanverwant.

Emissie per bedrijf zoals aangegeven in twee na laatste kolom van de tabel in de bijlage. De totale emissie bedraagt 15.113 kg ammoniak per jaar.

2 Worst case

In het plangebied bevinden zich 27 agrarische bedrijven:

- 24 bedrijven met de bestemming Agrarisch met bouwvlak;
- 2 bedrijven met de bestemming Sport-manege;
- 1 bedrijf met de bestemming Agrarisch aanverwant;

Emissie per bedrijf zoals aangegeven in twee na laatste kolom van de tabel in de bijlage. De totale emissie bedraagt 81.226 kg ammoniak per jaar.

type bedrijf	uitbreiding tot	dieren	emissie kg/jr ¹⁾
Agrarisch met bouwvlak	1,5 ha ²⁾	melkvee	3.446
Sport-Manege	max. 20% uitbreiding	paarden	200
Agrarisch aanverwant	max. 20% uitbreiding	divers	116

¹⁾ zie berekening

²⁾ Waterhuizerweg 80a heeft geen uitbreidingsmogelijkheden

Berekening uitgangspunten ammoniak

GGB	uitgangspunten		worst case	
bouwvlak in m2	70 m2	1 melkkoe	A1.100	13.0 kg/jr
		0.7 stuks jongvee	A3.100	4.4 kg/jr
15000	214 stuks	melkkoeien	2786 kg	
	150 stuks	jongvee	660 kg	
			3446 kg	

3 Worst case op basis van Best beschikbare technieken

In het plangebied bevinden zich 27 agrarische bedrijven:

- 24 bedrijven met de bestemming Agrarisch met bouwvlak;
- 2 bedrijven met de bestemming Sport-manege;
- 1 bedrijf met de bestemming Agrarisch aanverwant;

Emissie per bedrijf zoals aangegeven in twee na laatste kolom van de tabel in de bijlage. De totale emissie bedraagt 81.226 kg ammoniak per jaar.

type bedrijf	uitbreiding tot	dieren	emissie kg/jr ¹⁾
Agrarisch met bouwvlak	1,5 ha ²⁾	melkvee	1.753
Sport-Manege	max. 20% uitbreiding	paarden	200
Agrarisch aanverwant	max. 20% uitbreiding	divers	116

¹⁾ zie berekening

²⁾ Waterhuizerweg 80a heeft geen uitbreidingsmogelijkheden

Berekening uitgangspunten ammoniak op basis van BBT

GGB	uitgangspunten		worst case	
bouwvlak in m2	70 m2	1 melkkoe	A1.17	5.1 kg/jr
		0.7 stuks jongvee	A3.100	4.4 kg/jr
15000	214 stuks	melkkoeien	1093 kg	
	150 stuks	jongvee	660 kg	
			1753 kg	

Geur uitgangspunten

1 Huidige situatie

- 21 IV bedrijven in buitengebied
 14 IV bedrijven in kernen vallend binnen het onderzoeksgebied

Emissie per bedrijf zoals opgegeven in kolom AX van het bestand
 "agrarische bedrijven invoer 23-10-2015 obv pas emissiegegevens plus voornemen.xlsx",
 blad emissie geur

2 Worst case

- 21 IV bedrijven in buitengebied
 14 IV bedrijven in kernen vallend binnen het onderzoeksgebied

IV	uitgangspunten			worst case
bouwvlak in m2	effectief %	ruimte vleesvarken m2	1.2 m2	zie berekening
20000	70.00%	14000	11667 varkens	184095 ou/sec

Berekening emissie geur intensieve veehouderij (worst case)

geur	bouwblok		
Grootte bouwblok		20000	m ²
Te benutten bouwblok	70%	14000	m ²
Ruimte per vleesvarken (praktijkwaarde)		1.2	m ²
Maximum aantal vleesvarkens		11667	stuks
geuremissiefactor BBT		23.0	ou/sec
totale geuremissie		268333	ou/sec
aantal varkens BBT		3571	stuks
geuremissie BBT		82143	ou/sec
geuremissiefactor BBT+		17.9	ou/sec
Aantal vleesvarkens BBT+		4545	stuks
geuremissie BBT+		81364	ou/sec
geuremissiefactor BBT++		5.8	ou/sec
resterende vleesvarkens BBT++		3550	stuks
geuremissie BBT++		20589	ou/sec
totale geuremissie		184095	ou/sec

Fijn stof uitgangspunten

Berekening proefboerderij

Berekening aan de hand van de diersoorten gehouden bij berekening van de ammoniakemissie.

Berekening emissie fijn stof intensieve veehouderij (worst case)

geur	bouwblok		
Grootte bouwblok		20000	m ²
Te benutten bouwblok	70%	14000	m ²
Ruimte per vleesvarken (praktijkwaarde)		1.2	m ²
Maximum aantal vleesvarkens		11667	stuks
fijn stof emissiefactor BBT		153.0	gram/dier/jr
totale fijn stofemissie		1785000	ou/sec
aantal varkens BBT		3571	stuks
geuremissie BBT		546429	gram/jr
fijn stof emissiefactor BBT +		153.0	gram/dier/jr
Aantal vleesvarkens BBT+		4545	stuks
geuremissie BBT+		695455	gram/jr
fijn stof emissiefactor BBT ++		31.0	gram/dier/jr
resterende vleesvarkens BBT++		3550	stuks
geuremissie BBT++		110043	gram/jr
totale fijn stofemissie		1351926	gram/jr

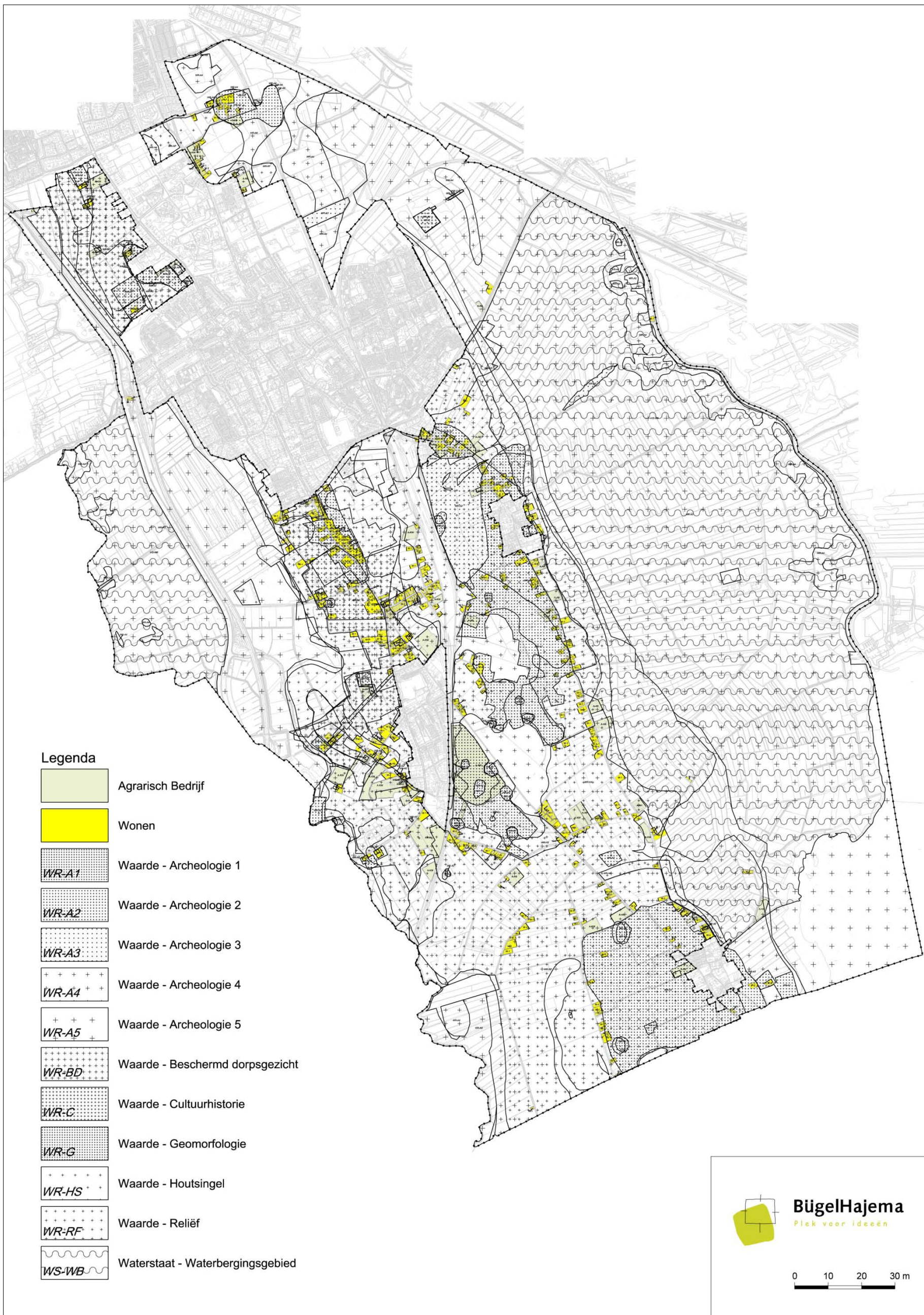
Bijlage depositie NOx per bedrijf (huidige sit., worst case sit. en worst case sit. met BBT)

Agrarische bedrijven buitengebied

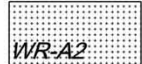

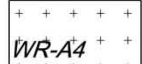

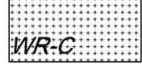

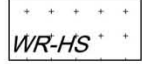

Emissie obv RAV

FD	adres	hnr	opp. in m2	X coördinaat	Y coördinaat	Bestemming	Diersoort 1.0		Diersoort 2		Diersoort 3		Diersoort 4		Diersoort 5		emissie in kg/jr/bedrijf	emissie in kg/jr/bedrijf	emissie in kg/jr/bedrijf	emissie in kg/jr/bedrijf		
							Aantal dieren	stalbeschrijving (RAV-code)	emissie stalsysteem	emissie/diercategorie	Aantal dieren	stalbeschrijving (RAV-code)	emissie stalsysteem	emissie/diercategorie	Aantal dieren	stalbeschrijving (RAV-code)					emissie stalsysteem	emissie/diercategorie
1	Koelandsdrift	27	3500	239144	574787	Agr. met bouwvlak	650 B1	0.7	455.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	455.0	3446.0	1753.0	emissie in kg/jr/bedrijf	worst case 1.5 ha bdt	
4	Giesebeer	4	9600	238520	574308	Agr. met bouwvlak	59 A1.100.1	9.5	560.5	24 A3	3.9	93.6	0.0	0.0	0.0	0.0	654.1	3446.0	1753.0	emissie in kg/jr/bedrijf	worst case 1.5 ha	
7	Essen	13	9250	236429	578844	Agr. met bouwvlak	60 A6	7.2	432.0	120 B1	0.7	84.0	0.0	0.0	0.0	0.0	516.0	3446.0	1753.0	emissie in kg/jr/bedrijf	worst case 1.5 ha	
11	Zuidlaarderweg	73	13300	240411	571144	Agr. met bouwvlak	150 A1.14.1	6.8	1020.0	100 A1.100.1	9.5	950.0	140 A3	3.9	546.0	0.0	2516.0	3446.0	1753.0	emissie in kg/jr/bedrijf	worst case 1.5 ha	
12	Dorpsweg	62	7450	239288	574537	Agr. met bouwvlak	137 A3	3.9	534.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	534.3	3446.0	1753.0	emissie in kg/jr/bedrijf	worst case 1.5 ha	
13	Rijksstraatweg	73	9350	235676	577441	Agr. met bouwvlak	47 A1.100.1	9.5	446.5	43 A3	3.9	167.7	1 A7	9.5	9.5	0.0	623.7	3446.0	1753.0	emissie in kg/jr/bedrijf	worst case 1.5 ha	
17	Zuidlaarderweg	61	9600	239857	571641	Agr. met bouwvlak	1 A4.100	2.5	2.5	65 B1	0.7	45.5	35 D3.100	2.5	87.5	0.0	135.5	3446.0	1753.0	emissie in kg/jr/bedrijf	worst case 1.5 ha	
18	Dorpsweg	3	9900	238590	575477	Agr. met bouwvlak	77 A1.100.1	9.5	731.5	72 A3	3.9	280.8	2 A7	9.5	19.0	0.0	1031.3	3446.0	1753.0	emissie in kg/jr/bedrijf	worst case 1.5 ha	
19	Felland	44	9850	238523	575966	Agr. met bouwvlak	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3446.0	1753.0	emissie in kg/jr/bedrijf	worst case 1.5 ha	
22	Oosterweg	125	8350	236520	578262	Agr. met bouwvlak	159 A1.6.1	9.5	1510.5	65 A3	3.9	253.5	70 B1	0.7	49.0	2 K3	3.1	6.2	3446.0	1753.0	emissie in kg/jr/bedrijf	worst case 1.5 ha
23	Waterhuizerweg	80a	310	238615	577136	Agr. met bouwvlak	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	71.0	1753.0	emissie in kg/jr/bedrijf	worst case 1.5 ha	
24	Lageweg	25	5300	240487	571612	Agr. met bouwvlak	160 A6	7.2	1152.0	60 A3	3.9	234.0	0.0	0.0	0.0	0.0	1386.0	3446.0	1753.0	emissie in kg/jr/bedrijf	worst case 1.5 ha	
27	Rijksstraatweg	37	4950	235150	577635	Agr. met bouwvlak	40 A3	3.9	156.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	156.0	3446.0	1753.0	emissie in kg/jr/bedrijf	worst case 1.5 ha	
28	Vogelzangsteeg	15a	9800	239546	572576	Agr. met bouwvlak	235 A4.100	2.5	587.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	587.5	3446.0	1753.0	emissie in kg/jr/bedrijf	worst case 1.5 ha	
29	Kampsteeg	1	9660	239975	572106	Agr. met bouwvlak	20 K1	5.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	3446.0	1753.0	emissie in kg/jr/bedrijf	worst case 1.5 ha	
32	Felland	46	9650	238556	575934	Agr. met bouwvlak	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3446.0	1753.0	emissie in kg/jr/bedrijf	worst case 1.5 ha	
33	Pollsebaan	2	8140	238923	572005	Agr. met bouwvlak	120 A4.100	2.5	300.0	18 A3	3.9	70.2	1 A7	9.5	9.5	0.0	379.7	3446.0	1753.0	emissie in kg/jr/bedrijf	worst case 1.5 ha	
34	Zuidlaarderweg	55	1600	239761	571803	Agr. met bouwvlak	3 A4.100	2.5	7.5	1 A3	3.9	3.9	1 A7	9.5	9.5	5.0	6 K1	5.0	30.0	3.1	6.2	
36	Zuidveld	14	9900	239642	573545	Agr. met bouwvlak	87 A1.100.1	9.5	826.5	51 A3	3.9	198.9	0.0	0.0	0.0	0.0	1025.4	3446.0	1753.0	emissie in kg/jr/bedrijf	worst case 1.5 ha	
37	Meentweg	22	9750	237549	573014	Agr. met bouwvlak	175 B1	0.7	122.5	20 K1	5.0	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	222.5	3446.0	1753.0	emissie in kg/jr/bedrijf	worst case 1.5 ha	
39	Zuidveld	16	9800	239717	573373	Agr. met bouwvlak	78 A1.100.1	9.5	741.0	46 A3	3.9	179.4	0.0	0.0	0.0	0.0	920.4	3446.0	1753.0	emissie in kg/jr/bedrijf	worst case 1.5 ha	
40	Zuidveld	35	3300	239610	573140	Agr. met bouwvlak	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	3446.0	1753.0	emissie in kg/jr/bedrijf	worst case 1.5 ha	
42	Meentweg	2	9550	237976	572717	Agr. met bouwvlak	130 A4.100	2.5	325.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	325.0	3446.0	1753.0	emissie in kg/jr/bedrijf	worst case 1.5 ha	
43	Beslotenveensewegl 4(a)	5650	238906	571384	Agr. met bouwvlak	35 A4.100	2.5	87.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	87.5	3446.0	1753.0	emissie in kg/jr/bedrijf	worst case 1.5 ha	
991	Dorpsweg	5	8500	238672	575391	Sport-Manege	75 K1	5.0	375	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	375.0	450.0	450.0	emissie in kg/jr/bedrijf	worst case 1.5 ha	
992	Felland	20	8000	238223	576022	Agr. aanverwant	48 A1.100.1	9.5	456	25 K1	5	125	0.0	0.0	0.0	0.0	581.0	697.2	697.2	emissie in kg/jr/bedrijf	worst case 1.5 ha	
995	Rijksstraatweg	134	20000	237875	572183	Sport-Manege	125 K1	5.0	625	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	625.0	750.0	750.0	emissie in kg/jr/bedrijf	worst case 1.5 ha	
																	15113.3	81226.2	42287.2			

Bijlage 9. Landschappelijke en archeologische dubbelbestemmingen

Legenda

- Agrarisch Bedrijf
- Wonen
- Waarde - Archeologie 1
- Waarde - Archeologie 2
- Waarde - Archeologie 3
- Waarde - Archeologie 4
- Waarde - Archeologie 5
- Waarde - Beschermd dorpsgezicht
- Waarde - Cultuurhistorie
- Waarde - Geomorfologie
- Waarde - Houtsingel
- Waarde - Reliëf
- Waterstaat - Waterbergingsgebied

Bijlage 10. Algemene paragraaf mestvergistingsinstallaties

Inleiding

Het bestemmingsplan waarvoor deze planMER is opgesteld, maakt de ontwikkeling van mestvergistingsinstallaties mogelijk. Deze bijlage is opgesteld om inzicht te verschaffen in de milieueffecten van een mestvergister ten opzichte van het houden van dieren. Er is ingegaan op de bij mestvergisting relevante milieuaspecten. Dit zijn: ammoniakemissie, geuremissie, uitstoot van fijnstof en aantasting van landschappelijke kwaliteiten.

Vergisting is een proces waarbij bacteriën onder zuurstofloze omstandigheden organische stof afbreken. Bij mestvergisting wordt biogas gevormd met als hoofdbestanddelen de broeikasgassen methaan (CH₄) en koolstofdioxide (CO₂). Dit is een natuurlijk proces dat zich ook voordoet bij niet vergiste mest tijdens mestopslag en na het uitrijden van de mest op het veld. In een vergistingsinstallatie vindt de omzetting echter onder geconditioneerde omstandigheden plaats, waardoor meer methaan vrijkomt. Het gevormde methaan komt van pas als brandstof voor een warmtekrachtkoppeling (WKK) die elektriciteit en warmte opwekt. Zo voorkomt mestvergisting de emissie van methaan en tegelijkertijd wordt een grote hoeveelheid warmte en elektriciteit geproduceerd die op het eigen bedrijf kan worden gebruikt of als 'groene stroom' kan worden verkocht⁷.

Voorwaarden voor mestvergistingsinstallaties in het bestemmingsplan

In het bestemmingsplan worden mestvergistingsinstallaties mogelijk gemaakt, mits aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- De installatie dient binnen het bouwvlak te worden gerealiseerd.
Deze voorwaarde maakt het mogelijk de milieueffecten van de mestvergistingsinstallatie te vergelijken met andere, bij recht toegestane, activiteiten binnen het bouwvlak met hetzelfde ruimtebeslag als de mestvergistingsinstallatie.
- De mestvergistingsinstallatie wordt gevoed met mest van het eigen bedrijf.
Met deze voorwaarde is uitgesloten dat er sprake kan zijn van milieueffecten die voortkomen uit het aanvoeren van mest van buiten het eigen bedrijf.

Ruimtebeslag mestvergistingsinstallatie

Een mestvergistingsinstallatie bestaat uit een aantal onderdelen. De meeste mestvergistingsinstallaties bestaan in ieder geval uit de volgende onderdelen⁸:

- Vooropslag - Voor de opslag van ruwe mest.
- Opslag co-substraten - Vaste stoffen die met de mest worden vergist, deze worden veelal in sleufsilos opgeslagen.
- Mestvergister en biogasopvang - De vergister is een gasdichte, geïsoleerde, verwarmde en geroerde tank, waarin biogas uit de biomassa wordt gewonnen. Het biogas wordt opgevangen in een gasopslag die zich boven de mestvergister bevindt of in een aparte gasopslag.
- Overdrukbeveiliging - Overdruk kan optreden indien de gasopslag volledig is gevuld en het niet mogelijk is al het biogas te benutten in de gasmotor. Een overdrukventiel met een waterslot of een gelijkwaardige voorziening blaast het biogas af wanneer een bepaalde druk wordt bereikt.

⁷ Wageningen Universiteit & Researchcentrum, praktijkonderzoek plant en omgeving, Digestaat voor u en het milieu het beste resultaat.

⁸ Infomil, Handreiking (co-)vergisting van mest, Ministerie van VROM, Den Haag, 2011.

- Na-opslag - De vergiste mest dient in de meeste gevallen opgeslagen te worden gedurende de periode dat mest niet mag worden uitgereden.
- Warmtekrachtinstallatie - Voor het omzetten van biogas in elektriciteit en warmte wordt een warmtekrachtinstallatie gebruikt, bestaande uit een gasmotor om het biogas te verbranden en een generator voor opwekking van elektriciteit.

In de praktijk blijkt dat een mestvergistingsinstallatie met de hierboven genoemde onderdelen bij een agrarisch bedrijf minimaal 0,5 ha beslaat. In het vervolg van deze bijlage zullen de milieueffecten van een mestvergistingsinstallatie worden vergeleken met de milieueffecten ten gevolge van het gebruik van 0,5 ha voor het houden van melkvee.

Ammoniak

Ammoniak werkt verzurend en eutrofiërend op het milieu en vervluchtigt uit het mengsel van faeces en urine (mest) nadat deze het lichaam van het dier verlaten heeft. Zo'n 90% van de ammoniakemissie in Nederland komt uit de landbouw.⁹

Voor ammoniak geldt wat voor alle gassen in de mestvergistingsinstallatie geldt: Voor een optimale werking (gasproductie) van de installatie zal de vergistingstank altijd gesloten zijn uitgevoerd. Bij een normale bedrijfsvoering zullen dan ook geen emissies naar de lucht op kunnen treden. Bovendien wordt ammoniak in het biogas vrijwel volledig omgezet in stikstofoxiden. Er is van de vergistingsinstallatie zelf dan ook geen NH_3 -emissie te verwachten aangezien het een gesloten, anaeroob en gasdicht proces betreft. Voor over emissies niet voorkomen kunnen worden, zullen die vooral optreden via de overdrukbeveiliging of de fakkelininstallatie¹⁰.

De ammoniakemissie van een mestvergister kan worden vergeleken met de ammoniakemissie van melkvee. Hierbij wordt als uitgangspunt gehanteerd dat voor het houden met melkrundvee een oppervlakte van 70 m² per dier nodig is. Bij deze oppervlakte inbegrepen is de ruimte die (per dier) nodig is voor de opslag van voer, het stallen van werktuigen en dergelijke.

Uitgaande van 70 m² per dier, biedt de 0,5 ha die binnen het bouwvlak kan worden aangewend voor de mestvergistingsinstallatie en toebehoren, ook plaats aan ongeveer 72 melkkoeien ($5.000/70 = 71,4$). De jaarlijkse ammoniakproductie van een melkrundvee bedraagt 9,5 kg NH_3 per dier per jaar. Voor 72 stuks melkrundvee bedraagt de NH_3 -productie daarmee 684 kg/jaar. Gesteld kan worden dat de aanwezigheid van een mestvergistingsinstallatie nooit zal resulteren in de extra NH_3 productie van 684 kg/jaar die wordt geproduceerd door 0,5 ha van het bouwvlak aan te wenden voor het houden van melkvee.

Conclusie

Van de mestvergistingsinstallatie valt geen noemenswaardig emissie van ammoniak te verwachten. Sporadisch kan het voorkomen dat ammoniak vrijkomt doordat door de overdrukbeveiliging biogas wordt afgeblazen. Bovendien valt de vergelijking met de ammoniakemissie van extra melkvee op 0,5 ha van het bouwvlak positief uit voor de mestvergistingsinstallatie.

⁹ Wageningen UR Livestock research, Emissies van broeikasgassen, ammoniak, fijn stof en geur in de mestketen, rapport 248, Lelystad, 2010.

¹⁰ Infomil, Handreiking (co-)vergisting van mest, Ministerie van VROM, Den Haag, 2011.

Geur

Geur kan in de leefomgeving hinder veroorzaken en brengt om die reden fysieke en psychische gezondheidsrisico's met zich mee. Geur wordt veroorzaakt door een scala aan chemische componenten. De belangrijkste die in de veehouderij zijn geïdentificeerd zijn afkomstig uit de mest en zijn vooral sulfiden, vluchtige vetzuren (VVZ), fenolen en indolen. Hierna worden drie oorzaken van eventuele geuremissie ten gevolge van mestvergisting besproken; de mestvergistingsinstallatie zelf, de opslag van co-substraat en de geuremissie van het digestaat.

Mestvergistingsinstallatie

Voor het aspect geur geldt in hoge mate hetzelfde als voor ammoniak. De procesonderdelen waarin biogas aanwezig is, dienen gesloten te zijn uitgevoerd. Dit geldt voor de vooropslag, de vergister, de biogasopslag, de warmtekrachtinstallatie, de na-opslag, de eventuele extra voorzieningen voor mestscheiding of indamping van de mest en de overige onderdelen van het systeem (leidingennetwerk, besturingsinstallatie). Omdat de installatie gesloten is zal er bij een normale bedrijfsvoering verder geen geuremissie plaatsvinden.

Opslag co-substraat

Gedurende de opslag van co-substraat kunnen de organische materialen onder invloed van temperatuur en tijd gaan broeien en fermenteren. Bij de opgeslagen co-substraten kunnen geuremissies ontstaan die tot overlast kunnen leiden.

Factoren die een rol spelen bij het ontstaan van geuremissies bij opslag van co-substraat zijn:

- de aard van de aangevoerde co-substraten;
- de mate van versheid van de aangevoerde co-substraten;
- de omvang van de opslag van het co-substraat;
- de verblijftijd in de opslagplaats;
- de mate van afscherming naar de buitenlucht.

Uit de aanvraag van de vergunning moet blijken welke materialen worden co-vergist en hoe deze stoffen worden toegevoegd aan de te vergisten mest. Dit maakt het mogelijk om bij specifieke stromen nadere eisen te stellen om eventuele geuremissie te voorkomen.

Digestaat

Het digestaat dat na vergisting op het land wordt gebracht tot minder geuremissie leiden dan bij gebruik van conventionele drijfmest, omdat de stank veroorzakende vetzuren in de mest tijdens het vergistingsproces grotendeels zijn afgebroken (WUR). In onderzoek is aangetoond dat vergist mest (digestaat) sterk lagere gehalten aan geurstoffen bevat dan onvergiste mest. De gehalten aan sulfiden (H₂S, CH₃SH) is in vergiste mest 99% lager en het gehalte aan vluchtige vetzuren is in vergiste mest 4 à 5 keer lager dan in onvergiste runder- en varkensmest.

De geuremissie ten gevolge van een mestvergister kan worden vergeleken met de geuremissie ten gevolge van het houden van melkvee op de benodigde oppervlakte van 0,5 ha. Er kan worden uitgegaan dat een koe 26.000 kg mest per jaar produceert (Nederlands gemiddelde voor melk- en kalfkoeien, bron: CBS, 2012), dit is een combinatie van stal- en weideperiode. Dit komt neer op een dagelijkse productie van (26.000/365) 71,2 kg mest per koe. De 72 extra melkkoeien produceren daarmee samen ruim 5.100 kg mest per dag.

Wanneer er geen mestvergistingsinstallatie bij een bedrijf aanwezig is, en de 0,5 ha wordt aangewend voor het huisvesten van bijvoorbeeld 72 stuks melkkoeien is er sprake van:

1. een hogere mestproductie op het bedrijf;
2. mest met een hoger gehalte aan geurstoffen.

Conclusie

Van de mestvergistingsinstallatie als zodanig is geen geuremissie te verwachten. Bij de opslag van co-substraat kan geuremissie ontstaan. Aan de specifieke stromen co-substraat en de opslag daarvan kunnen in de vergunning echter nadere eisen worden gesteld, zodat geuremissie kan worden beperkt. Vergiste mest heeft een lager gehalte aan geurstoffen dan onvergiste mest. Bij een bedrijf met een mestvergistingsinstallatie zal, ten opzichte van een bedrijf dat de 0,5 ha aanwendt voor melkvee, minder mest worden geproduceerd. Bovendien zal de mest na vergisting, wanneer deze op het land wordt gebracht, minder geurstoffen bevatten. Daarmee valt de vergelijking met de geuremissie van extra melkvee op 0,5 ha van het bouwvlak positief uit voor een bedrijf met een mestvergistingsinstallatie.

Fijn stof

Fijn stof is stof dat voor het merendeel bestaat uit deeltjes met een aerodynamische diameter kleiner dan 10 μm . Dit stof wordt aangeduid als PM_{10} . In het algemeen geldt hoe kleiner het stof, hoe schadelijker omdat het dieper in de longen kan doordringen. Daarom wordt behalve PM_{10} ook $\text{PM}_{2,5}$ onderscheiden voor deeltjes met een diameter die kleiner zijn dan 2,5 μm . Dit zijn vooral de deeltjes die ontstaan door condensatie van verbrandingsproducten en door reactie van gasvormige luchtverontreiniging.

Van de stofemissie afkomstig van een landbouwbedrijf komt 95% uit stallen. Mestvergisting vindt plaats in een waterige omgeving. Daarom bevat biogas geen stof (InfoMil, 2012). Van de mestvergistingsinstallatie als zodanig is dan ook geen emissie van fijn stof te verwachten.

In plaats van een mestvergister binnen het bouwvlak kan de benodigde oppervlakte van 0,5 ha ook worden gebruikt voor het houden van dieren. In dat geval zal de staloppervlakte van het bedrijf toenemen. Daarmee wordt de grootste bron van fijn stof binnen het landbouwbedrijf vergroot. Ten opzichte van een bedrijf met een mestvergistingsinstallatie zal er sprake zijn van meer emissie van fijn stof.

Er is wel sprake van een verhoging van de fijn stofemissie ten gevolge een toename van verkeersbewegingen voor de aanvoer van co-substraat. In het vervolg van deze paragraaf is de invloed van de extra verkeersbewegingen op de emissie van fijn stof besproken.

Nibm

Projecten die 'niet in betekende mate' (nibm) van invloed zijn op de luchtkwaliteit hoeven niet meer te worden getoetst aan de grenswaarden voor luchtkwaliteit. De criteria om te kunnen beoordelen of ervoor een project sprake is van nibm, zijn vastgelegd in de AMvB-nibm. In de AMvB-nibm is vastgelegd dat na vaststelling van het NSL of een regionaal programma een grens van 3% verslechtering van de luchtkwaliteit (een toename van maximaal 1,2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ NO_2 of PM_{10}) als 'niet in betekende mate' wordt beschouwd.

Om vast te stellen hoeveel verkeersbewegingen voor de aanvoer van co-substraat zouden leiden tot een verslechtering van de luchtkwaliteit van meer dan 3% is de zogeheten nibm-tool gebruikt. VROM heeft in samenwerking met InfoMil deze tool ontwikkeld voor kleinere ruimtelijke en ver-

keersplannen die effect kunnen hebben op de luchtkwaliteit. Daarmee kan op een eenvoudige en snelle manier worden bepaald of een plan niet in betekenende mate bijdraagt aan luchtverontreiniging. Met behulp van deze rekentool is bepaald wat de maximale toename van verkeersbewegingen kan zijn, binnen de grens van 3% verslechtering van de luchtkwaliteit.

Uit de berekening met de nibm-tool blijkt dat een toename van 90 vrachtverkeersbewegingen nog leidt tot het predicaat 'niet in betekenende mate', bij 91 vrachtverkeersbewegingen is sprake van meer dan 3% verslechtering van de luchtkwaliteit. Hierbij moet worden vermeld dat bij het aantal van 91 vrachtverkeersbewegingen niet het fijnstof (PM₁₀), maar stikstofdioxide (NO₂) de kritische grens van 1,2 µg/m³ bereikt.

In de praktijk zal het aantal verkeersbewegingen voor de aanvoer van co-substraat bij een mestvergistingsinstallatie op bedrijfsniveau, neerkomen op maximaal twee vrachtwagens per dag. Het aantal van twee (vracht)verkeersbewegingen per etmaal brengt een dusdanig kleine verslechtering van de luchtkwaliteit met zich mee dat het kan worden beschouwd als 'niet in betekenende mate' van invloed.

Conclusie

Van de mestvergistingsinstallatie als zodanig is dan ook geen emissie van fijnstof te verwachten. Er is wel sprake van een verhoging van de fijnstofemissie ten gevolge een toename van verkeersbewegingen voor de aanvoer van co-substraat. Wanneer wordt uitgegaan van een normale toevoer van co-substraat voor een vergistingsinstallatie op bedrijfsniveau van 2 vrachtverkeersbewegingen per dag, resulteert dit in een verslechtering van de luchtkwaliteit van een dusdanig geringe omvang dat deze kan worden betiteld als 'niet in betekenende mate'.

Bij een bedrijf met een mestvergistingsinstallatie zal, ten opzichte van een bedrijf dat de 0,5 ha aanwendt voor het houden van dieren, de fijnstofemissie lager zijn aangezien het staloppervlak als grootste bron van fijnstofemissie kleiner is. Daarmee valt de vergelijking met de fijnstofemissie van extra dieren op 0,5 ha van het bouwvlak positief uit voor een bedrijf met een mestvergistingsinstallatie.

Landschap

Ruimtelijke kwaliteit is een breed begrip; wat in kader van ruimtelijke kwaliteit wel of juist niet gewenst is bij het plaatsen van een mestvergistingsinstallatie is in veel gevallen een persoonlijke en context-afhankelijke vraag.

Verschijningsvorm mestvergistingsinstallaties

Mest- en co-vergistingsinstallaties kunnen verschillende vormen aannemen:

- geroerde, continu bedreven tankreactor bestaande uit ronde, betonnen tanks (vergelijkbaar met bestaande mestsilo's);
- geroerde, continu bedreven tankreactor bestaande uit ronde, metalen tanks (vergelijkbaar met bestaande mestsilo's);
- propstroomreactoren; deze zien er uit als een liggende betonnen kubus met een lengte van 20 m en een breedte van 4 à 5 m. Dergelijke tanks zijn onder te brengen in een gebouw of onder het maaiveld.

Karakteristieke afmetingen van tanks zijn voor een mestvergister 6 à 7 m hoog en een diameter van 18-26 m en voor een naopslag een hoogte van 6 m en een diameter van 30-35 m. Daarmee zijn de tanks vergelijkbaar met de mestsilo's die veel bij agrarische bedrijven worden gebruikt. Buiten

de tanks hebben de andere (kleinere) onderdelen van de mestvergistingsinstallatie weinig invloed op het omliggende landschap.

Planologisch gezien moeten mestvergisters, net zoals andere bouwwerken op het agrarisch erf, passen binnen de algemene bouwregels van het bestemmingsplan. De gemeente kan er ook voor kiezen in het bestemmingsplan een aparte regeling te treffen voor mestvergistingsinstallaties en op die manier specifieke eisen stellen aan de ruimtelijke verschijningsvorm van mestvergistingsinstallaties of de landschappelijke inpassing daarvan.

Conclusie

Mestvergistingsinstallaties moeten qua maat en schaal passen binnen de algemene bouwregels van het bestemmingsplan. Op dit punt bestaat er geen verschil tussen bedrijven met of zonder mestvergister op het erf. Eventueel kan een gemeente ervoor kiezen om door middel van een aparte regeling voor mestvergisters, specifieke eisen te stellen aan de ruimtelijke verschijningsvorm en landschappelijke inpassing van mestvergisters.

Bijlage 11. Berekeningen luchtkwaliteit - co-vergisting

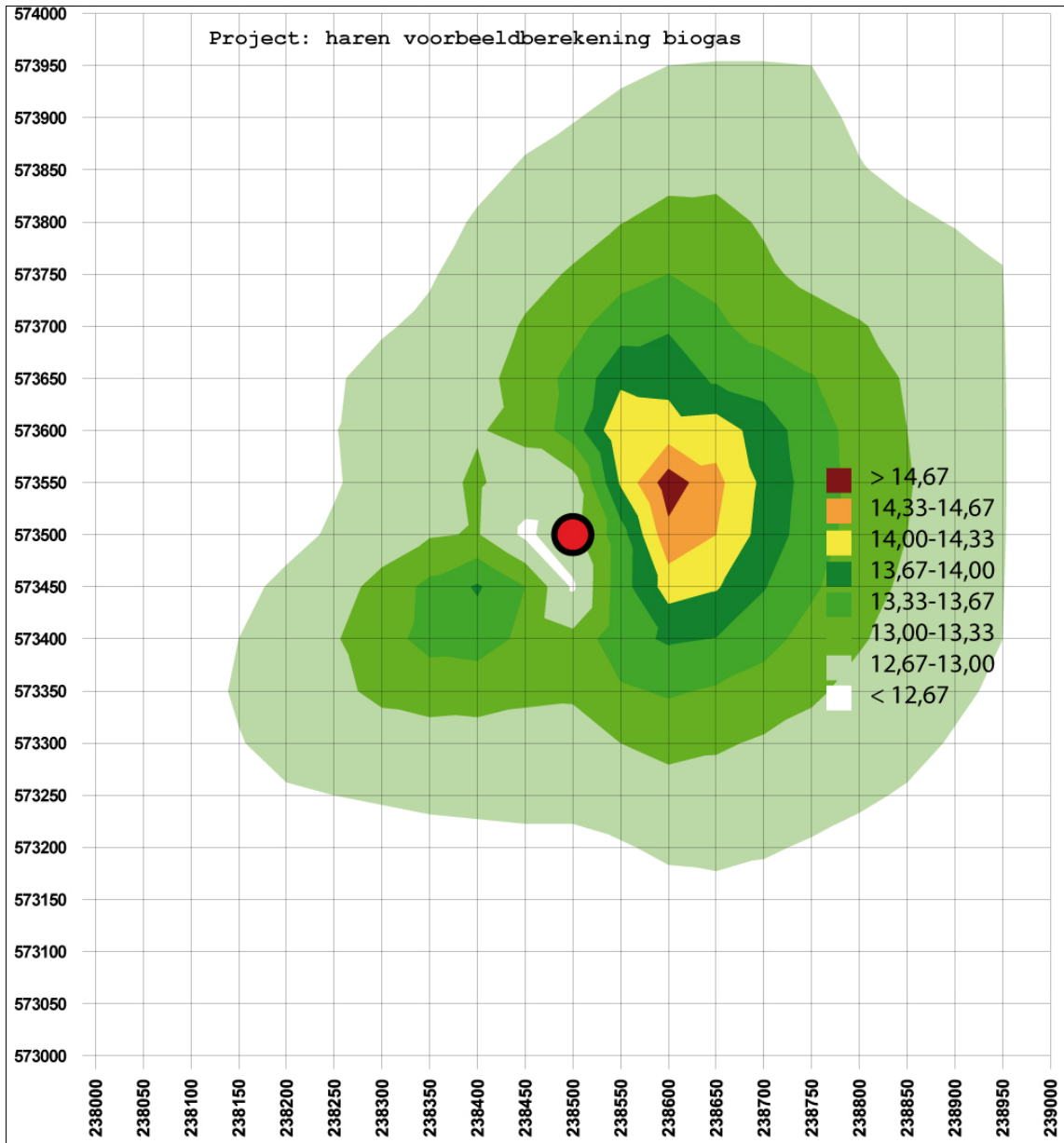
In het plangebied kunnen co-vergistingsinstallaties worden toegelaten. De biogasproductie is onder meer afhankelijk van de soort en hoeveelheid co-vergistingsproducten. Bij goed vergistbare producten en een verhouding mest ten opzichte van co-substraten van circa 1:3, is een biogasproductie van 16.000 m³/dag haalbaar. Dit komt overeen met een elektrisch vermogen van de gasmotoren van circa 1,7 MWe.

Voor de uitstoot van NO_x van een waterkeringsinstallatie worden in het Besluit emissie-eisen stookinstallaties milieubeheer (Bees-B) eisen gesteld. Voor nieuwe motoren geldt een norm van 140 g/GJ, vermenigvuldigd met een dertigste van het motorrendement. Op basis van het genoemde vermogen en een motorrendement van circa 40%, bedraagt de emissie maximaal circa 3 kg NO_x/uur.

Met behulp van het op KEMA-STACKS (NNM) gebaseerde model ISL3a versie 2012 is van de genoemde installatie de maximale immissie in de omgeving berekend. Hierbij is verder uitgegaan van een rookgastemperatuur van 120°C en een emissiehoogte van 6 m. De invoerfiles zijn navolgend weergegeven.

Uit de berekeningen volgt dat de hoogste bijdrage plaatsvindt op coördinaten (238600,573550), oftewel 112 m van het emissiepunt (14,8 µg NO₂/m³). De bijdrage tot het achtergrondniveau bedraagt maximaal 2 µg NO₂/m³ (jaargemiddeld).

Gegenereerd met ISL3a Versie 2012-1 , Rekenhart Release 3 april 2012		(c) N.V. Kema	
Gebiedsgegevens			
Naam van deze berekening: haren biogas		Berekend op: 2013/03/07 12:15:55	
Project: haren voorbeeldberekening biogas			
RD X coördinaat: 238 000	Lengte X: 1000	Aantal Gridpunten X: 21	
RD Y coördinaat: 573 000	Breedte Y: 1000	Aantal Gridpunten Y: 21	
Berekende ruwheid: 0.30	Eigen ruwheid: ☐	Eigen ruwheid: 0.00	
Type Berekening: NO2	Rekenjaar: 2012		
Soort Berekening: Contour	Toets afstand: n.v.t.	Onderlinge afstand: n.v.t.	
Uitvoer directory: U:\haren\planmer			
Brongegevens			
Naam : biogasinstallatie		Type: IB	
RD X Coord.: 238 500	RD Y Coord.: 573 500	Emissie: 0.83333	
hoogte van emissiepunt: 6.00		hoogte van gebouw: 0.0	
verticale uitreesnelheid: 4.00		X-coord. zwaartepunt van gebouw: 238 500	
diameter van emissiepunt: 0.50		Y-coord. zwaartepunt van gebouw: 573 500	
temperatuur van emisstroom: 393.00		lengte van gebouw: 0.00	
		breedte van gebouw: 0.00	
		orientatie van gebouw: 0.00	
Uren: ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☒ 7 ☒ 8 ☒ 9 ☒ 10 ☒ 11 ☒ 12 ☒ 13 ☒ 14 ☒ 15 ☒ 16 ☒ 17 ☒ 18 ☐ 19 ☐ 20 ☐ 21 ☐ 22 ☐ 23 ☐ 24			
Dagen: ☒ Ma ☒ Di ☒ Woe ☒ Do ☒ Vrij ☒ Za ☒ Zo			
Maanden: ☒ Jan ☒ Feb ☒ Mrt ☒ Apr ☒ Mei ☒ Jun ☒ Jul ☒ Aug ☒ Sep ☒ Okt ☒ Nov ☒ Dec	Percentage random: 0		

Bijlage 12. Reactie op Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Van: Wiechertjes A. [<mailto:a.wiechertjes@provinciegroningen.nl>]
Verzonden: dinsdag 5 februari 2013 9:59
Aan: Peter Teerhuis
Onderwerp: Noitie reikwijdte en detailniveau mer bestemmingsplan buitengebied

Peter,

Bovengenoemde notitie is op 17 januari 2013 toegezonden. De inhoud geeft aanleiding om het volgende op te merken.

In hoofdstuk 5 van de notitie wordt ingegaan op de passende beoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet.
Voor zover het gaat om voor verzuring gevoelige habitats, dan is in de provincie Groningen ook het Liefthingbroek van belang.

Bij brief van 3 augustus 2012 heeft de provincie gereageerd op de ontwerp-kadernota voor het bestemmingsplan "Buitengebied Haren".
In dat verband is nagegaan of de in de kadernota opgenomen uitgangspunten in overstemming zijn met de regels in de provinciale omgevingsverordening.
Voor zover in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt ingegaan op deze kadernota, verwijs ik korthedshalve naar de brief van 3 augustus 2012 en de omgevingsverordening.

met vriendelijke groet,

Aad Wiechertjes, afdeling Ruimte en Samenleving van de provincie Groningen

Reactie Waterschap Noorderzijlvest:

Van: Greetje Kampinga-Werkman [<mailto:G.T.Kampinga-Werkman@noorderzijlvest.nl>]
Verzonden: dinsdag 26 februari 2013 16:52
Aan: Gemeente
CC: Advies
Onderwerp: Notitie Reikwijdte en Detailniveau Bestemmingsplan Buitengebied Haren

Geachte meneer Teerhuis,

Met belangstelling hebben wij de notitie reikwijdte en detailniveau BP buitengebied Haren gelezen. Wij zien dat u voornemens bent het onderdeel "Water" mee te nemen in het op te stellen MER. Wij zien dan ook het vervolg tegemoet.

Met vriendelijke groet,

*Greetje Kampinga
beleidsmedewerker
Waterschap Noorderzijlvest*

HAREN	
Code -1.731.212	Nr 9467
- 5 MAART 2013	
BMO	Raad
Ontwikkeling	Dir
Publiekszaken	B
Int. Dienstverl.	W

Gemeente Haren
De heer P.G. Teerhuis
Postbus 21
9750 AA HAREN GN

Aquapark 5, Veendam
Postbus 195
9640 AD Veendam
Tel 0598-693800
Fax 0598-693893
www.hunzeenaas.nl

Uw brief

Ons kenmerk

Onderwerp

IN13-0278/13-0590

Bestemmingsplan - notitie Reikwijdte en
Detailniveau m.e.r. Buitengebied Haren

Datum

Behandeld door

Doorkiesnummer

4 maart 2013

Emiel Galetzka

0598-693248

Geachte heer Teerhuis,

Als reactie op de Startnotitie Reikwijdte en Detailniveau m.e.r. bestemmingsplan Buitengebied Haren, deel ik u mee dat ik geen aanvullende op- of aanmerkingen heb.

Met vriendelijke groet,

namens het dagelijks bestuur,

Jelmer Kooistra

Afdelingshoofd Beleid, Projecten en Geo-informatie

Onderwerp: notitie reikwijdte en detailniveau bestemmingsplan buitengebied.

Aan het college van burgemeester
en wethouders van de gemeente Haren
Raadhuisplein 10
9751 AN Haren

Haren, 28 febr. 2013.

Geacht college,

Bijgaand vindt u een ongevraagd advies over onderhavige notitie. Wij menen dat de notitie op enkele punten verbetering/verduidelijking dan wel nuancering behoeft.

Pag. 10. Hier wordt aangegeven dat er geen plicht is om de Cie-m.e.r. te laten adviseren. Er wordt voor gekozen dit niet dan ook te doen, zonder duidelijke motivatie. Wij vragen ons af of dit een zorgvuldige weg is. Op pag. 9 staat dat de Raad zowel initiatiefnemer als bevoegd gezag is. Dat betekent een lastige 'dubbele pet'. Vanuit dat oogpunt zou te overwogen zijn om de Cie-m.e.r. juist wel te laten adviseren.

Pag. 11. Hier is onder 2.1 nr 2 vermeld dat voor 1 juli een nieuw bestemmingsplan gereed is. Dat lijkt feitelijk onhaalbaar.

Pag. 17. Hier is sprake van een moeilijk betoog over ontwikkelingsruimte en versterking waarbij tegelijk sprake is van een conserverend plan. Er is daarom geen sprake van dat bestaande waarden minimaal gehandhaafd blijven. Je zou moeten spreken van het behoud als uitgangspunt, maar accepteren dat t.b.v. ontwikkelingsmogelijkheden er toch sprake zal zijn van waardevermindering.

Pag. 22. De wijze waarop is aangegeven dat mestvergisting niet is toegestaan op agrarische percelen doet de vraag rijzen of het elders dan wel kan. Wij hebben in ons advies op de kadernota geadviseerd wel ruimte te laten voor mestvergisting, juist uit oogpunt van gunstige milieueffecten. Maar volgens de kadernota kan dit niet en moet de tekst in onderhavige notitie aansluiten op de bedoelingen in de kadernota.

Pag. 23. Waar het hier gaat om de beoordeling van positieve en negatieve effecten is sprake van spanning t.o.v. midden pag. 22. Daar is een aantal positieve effecten aangegeven die op pag. 23 niet in de beoordeling worden meegenomen (bv. bij omzetting agrarisch bedrijf in bedrijf cat. 1 of 2). Er wordt gesteld dat emissies van agrarische bedrijven 'in zekere zin' hoger of vergelijkbaar zijn met die van cat. 1 en 2. Wat betekent 'in zekere zin'. Dat is erg speculatief.

Tabel 4. Wij vragen ons af waarom bij boom-, hout- en fruitteelt zo weinig beoordelingscriteria zijn genoemd. Zaken als beregening, bemesting en gewasbescherming zijn zeker aan de orde.

Fijnstof, waarvan elders is aangegeven dat dit kwantitatief zal worden doorgerekend, ontbreekt zelfs geheel.

Pag. 24. Wij stellen voor om bij toename van stikstofdepositie kwantitatief te werk te gaan. Dan is beter te bepalen wat de effecten zijn.

De vermelding 'de ontwikkeling van natuur zal een positief effect hebben op het klimaat' mag dan veelel juist zijn, maar dat klopt niet per definitie altijd. Het is sterk afhankelijk van de Ausgangssituatie en het soort natuur dat wordt ontwikkeld. Ook voor dergelijke veranderingen moeten de effecten worden beoordeeld.

Pag. 27. Onder d wordt gesproken van 'milieugebruiksruimte'. Dat doet vermoeden dat voor verschillende milieuthema's iets van quota o.i.d. zijn vastgesteld. Een dergelijk kader ontbreekt o.i. (behalve voor stikstofdepositie). Enige verheldering is o.i. noodzakelijk.

Waar het natuur betreft wordt gesproken van 'mitigerende maatregelen' als de milieugebruiksruimte onvoldoende is. Maar omdat op pag. 17 wordt aangegeven dat bestaande waarden van natuur en landschap minimaal gehandhaafd worden zal er sprake moeten zijn van compenserende maatregelen.

Pag. 29. Het uitgangspunt dat de bestaande waarden van natuur en landschap minimaal worden gehandhaafd levert ook spanning op met de vermelding dat significante effecten voor Natura 2000 gebieden niet kunnen worden uitgesloten. Het algemene uitgangspunt leidt ertoe dat dit juist wel moet worden uitgesloten. Uitbreidingen e.d. kan alleen als er geen extra milieubelasting komt.

Hoogachtend,
Namens de Milieuadviesraad

Ir. T.H.J. Sleyfer
Voorzitter

HAREN	
Code -1.731.212	Nr 9390
Wethouders van de gemeente	
25 FEB. 2013	
BMO	Raad
Ontwikkeling	Dir
Publiekszaken	B
Int. Dienstverl.	W

Burgemeester en
Haren
Postbus 21
9750 AA HAREN

N.V. Nederlandse Gasunie
Postbus 19
9700 MA Groningen
Concourslaan 17
T (050) 521 91 11
F (050) 521 19 99
E communicatie@gasunie.nl
Handelsregister Groningen 02029700
www.gasunie.nl

Datum
22 februari 2013

Doorkiesnummer
06 5435 4499

Ons kenmerk
PJO-13-00899

Uw kenmerk

Onderwerp
Reactie Notitie Reikwijdte en Detailniveau, m.e.r.
bestemmingsplan Buitengebied Haren

Geacht College,

Per 18 januari 2013 ligt de Startnotitie Reikwijdte en Detailniveau m.e.r. bestemmingsplan Buitengebied Haren ter inzage. Deze notitie is door ons beoordeeld en geeft ons aanleiding tot het indienen van de volgende opmerkingen.

Aanwezigheid infrastructuur Gasunie

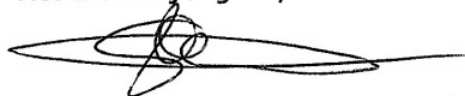
Binnen het gebied van de planMER van het bestemmingsplan Buitengebied Haren heeft Gasunie infrastructuur liggen. Dit betreffen hoge druk aardgastransportleidingen en gasontvangstations (zie bijlage I). Op de infrastructuur is verschillende regelgeving van toepassing zoals het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb) en het Activiteitenbesluit.

Wij verzoeken u bij het opstellen van de planMER (en later het bestemmingsplan Buitengebied Haren) rekening te houden met onze infrastructuur en de regelgeving die op deze infrastructuur van toepassing is. Zoals de veiligheidsafstanden die op gasontvangstations van toepassing zijn en dat binnen deze afstanden geen (nieuwe) kwetsbare objecten zijn toegestaan. Maar ook de bij de hoge druk aardgastransportleidingen behorende belemmeringsstrook die obstakelvrij dient te zijn (zie in dit verband artikel 14 lid 2 sub a Bevb).

Vervolg

Wij vertrouwen erop onze zienswijze voldoende te hebben toegelicht. Mocht u nog een nadere toelichting wensen of vragen hebben, neemt u dan contact met mij op. Hierbij verzoeken wij u om ons van de verdere procedure op de hoogte te houden.

Met vriendelijke groet,

Stefan Dorrestein
Medewerker Juridische Zaken

Bijlage:

- Bijlage I: Overzicht infrastructuur Gasunie binnen plangebied planMER

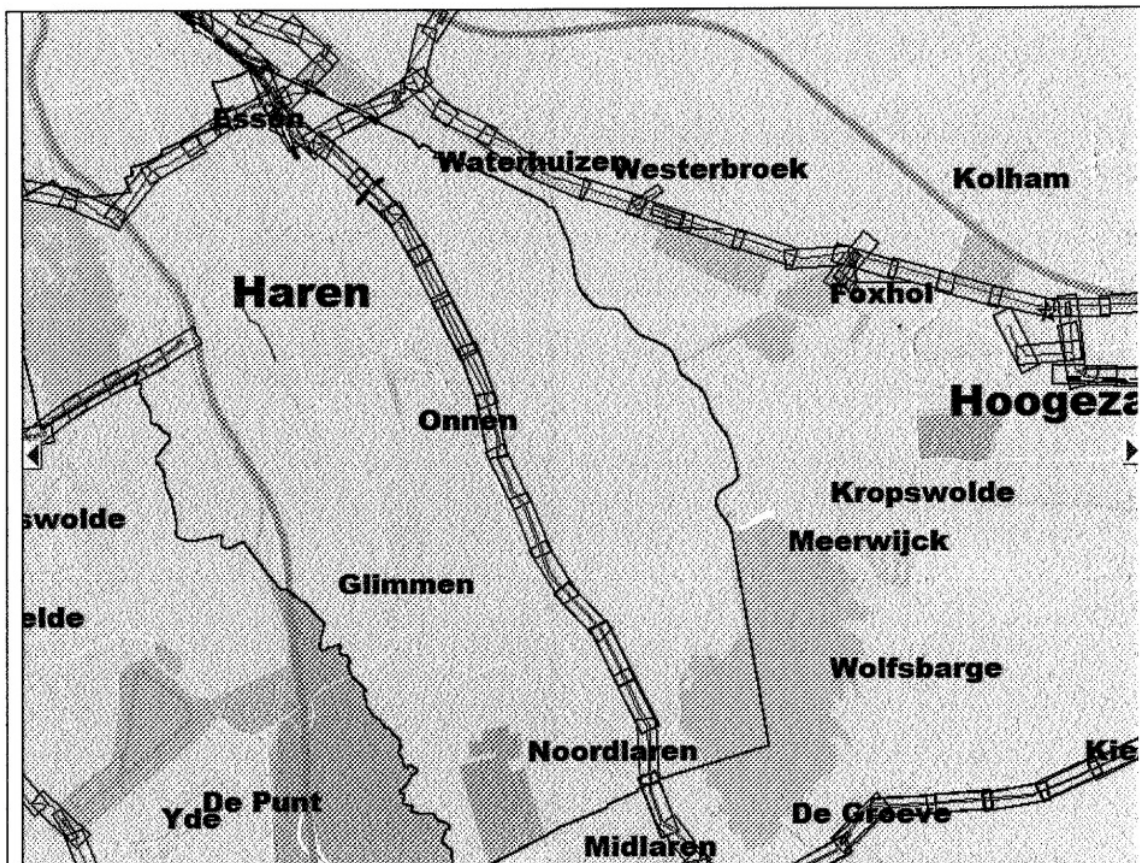
N.V. Nederlandse Gasunie

Datum: 22 februari 2013

Ons kenmerk: PJO-13-00899

Onderwerp: Reactie Notitie Reikwijdte en Detailniveau, m.e.r. bestemmingsplan Buitengebied Haren

Bijlage I: Overzicht infrastructuur Gasunie binnen plangebied planMER

Afbeelding 1. Infrastructuur Gasunie binnen plangebied planMER

Colofon

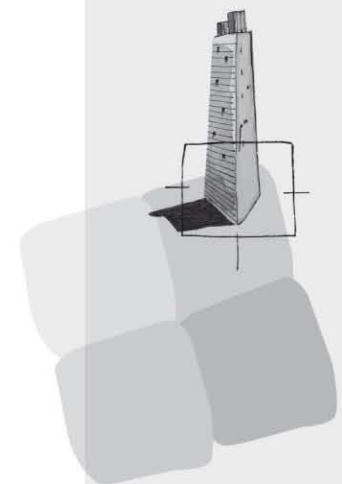
Opdrachtgever
Gemeente Haren

Contactpersoon
De heer P. Teerhuis

Rapport
BügelHajema Adviseurs

Projectleiding
Mevrouw drs. P.E. de Jong
BügelHajema Adviseurs

Projectnummer
103.00.01.20.00

BügelHajema Adviseurs bv
Bureau voor Ruimtelijke
Ordening en Milieu BNSP
Vaart nz 48-50
Postbus 274
9400 AG Assen
T 0592 316 206
F 0592 314 035
E assen@bugelhajema.nl
W www.bugelhajema.nl

Vestigingen te Assen,
Leeuwarden en Amersfoort

2. Advies Externe veiligheid

Notitie externe veiligheid beheersverordening Buitengebied haren

Opdrachtgever: F. Vollebergh, gemeente Haren
Opgesteld door: K.T. Stijkel, 4552
Steunpunt externe veiligheid Groningen
Datum:

Notitie externe veiligheid beheersverordening Buitengebied haren

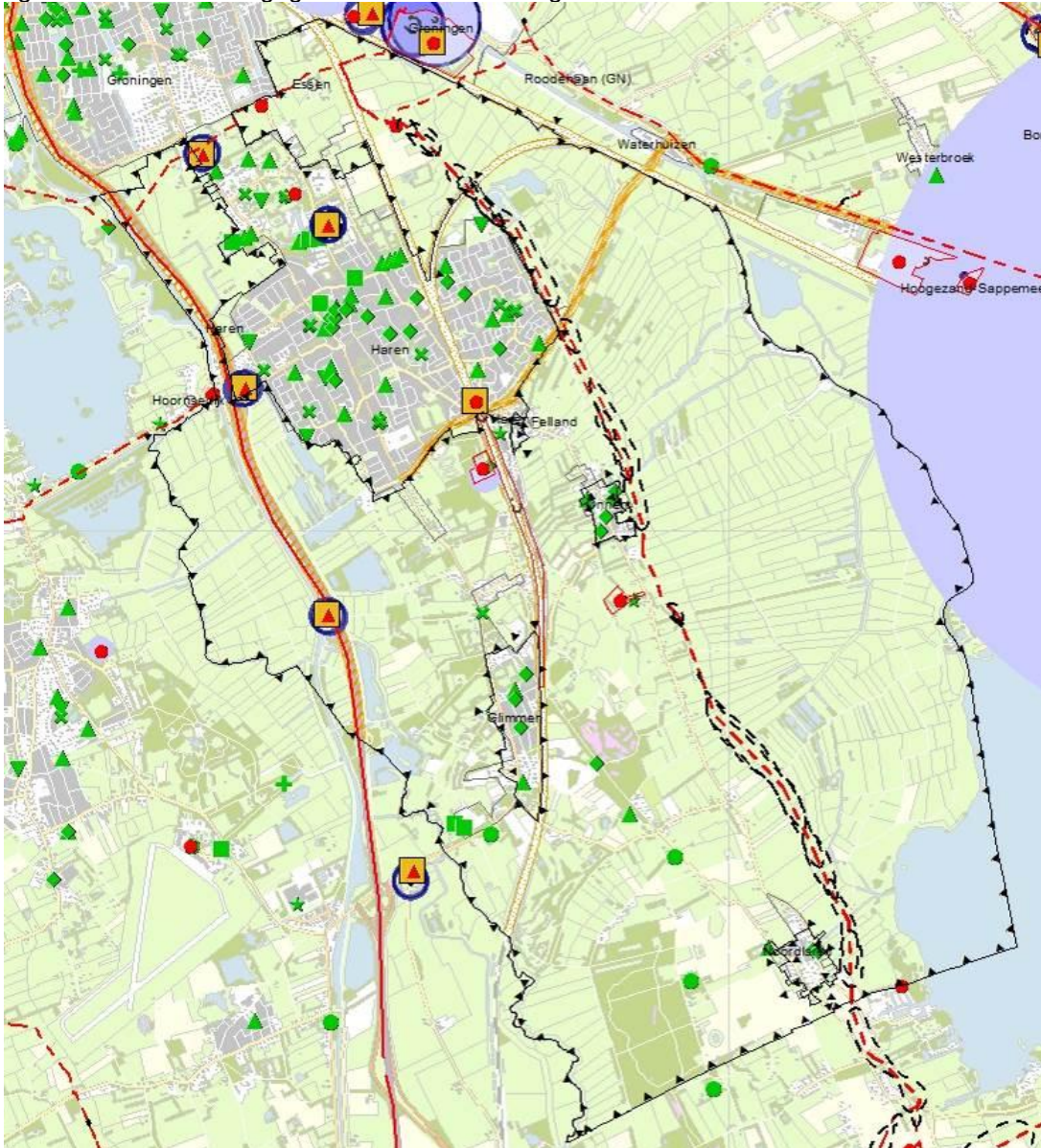
Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Doel	4
1.2	Leeswijzer	5
2	Externe Veiligheid	5
2.1	inleiding.....	5
2.1.1	Plaatsgebonden risico (PR)	5
2.1.2	Groepsrisico (GR)	5
2.1.3	Verantwoordingsplicht	6
2.1.4	Restrisico	7
2.2	Beleidskader Externe Veiligheid.....	7
2.2.1	Wettelijk beleidskader.....	7
2.2.2	Risicobedrijven	7
2.2.3	Vervoer gevaarlijke stoffen	7
2.2.4	Hogedruk aardgas buisleidingen	7
2.2.5	Basisnet voor het vervoer van gevaarlijke stoffen.....	8
3	Ruimtelijke inventarisatie.....	8
3.1	Risicovolle bedrijven.....	8
3.2	Transport van gevaarlijke stoffen over weg, water en spoor.....	8
3.3	Hogedruk aardgas buisleidingen	8
4	Risicoberekeningen.....	9
4.1	Risicovolle inrichtingen	9
4.1.1	LPG tankstation Witte molen	9
4.1.2	ProRail Onnen	9
4.1.3	Koopman Logistics B.V.	10
4.2	Spoor	10
4.2.1	Trajectgegevens spoor	10
4.2.2	Vervoerscijfers	10
4.2.3	Groepsrisico Spoor.....	11
4.3	N860	11
4.3.1	Berekeningsmodel.....	11
4.3.2	Trajectgegevens weg.....	12
4.3.3	Groepsrisico weg	12
4.4	A28	13
4.5	Buisleidingen	14
4.5.1	Uitgangspunten.....	14
4.5.2	Leidinggegevens.....	14
5	Verantwoording groepsrisico.....	16
5.1	Maatgevende Scenario's	16
5.2	Beschouwing externe veiligheidsaspecten.....	16
5.2.1	Omvang groepsrisico.....	16
5.2.2	Maatregelen ter beperking van het groepsrisico	16
5.2.3	Mogelijkheden ruimtelijke ontwikkeling met een lager groepsrisico	17

5.2.4	Mogelijkheden en voorgenomen maatregelen nabije toekomst.....	17
5.3	Bestrijdbaarheid.....	17
5.4	Zelfredzaamheid.....	17
5.4.1	De mogelijkheden van de hulpverlening.....	17
5.4.2	De mogelijkheden van zelfredzaamheid van de bevolking	17
6	Conclusie.....	18

1 Inleiding

De gemeente Haren gaat voor het buitengebied een beheersverordening vaststellen. In onderstaande figuur is een overzicht gegeven van het beheersgebied.

Figuur 1 overzicht gebied

1.1 Doel

Ten behoeve van de beoordeling van het omgevingsaspect Externe Veiligheid (§ 4.7 van de beheersverordening) heeft het Steunpunt Externe Veiligheid Groningen een veiligheidsstudie uitgevoerd. Dit onderzoek bestaat uit de volgende onderdelen:

- inventarisatie van de risicobronnen in en nabij de locatie;
- analyse van de invloed van risicobronnen op de veiligheid;
- toetsing van de veiligheidssituatie aan de geldende veiligheidsnormen;
- uitvoering van een kwantitatieve risicoanalyse;
- beoordeling van de noodzaak voor een verantwoording van het groepsrisico.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de achtergronden van het externe veiligheidsbeleid besproken. Hierin worden onder andere de begrippen plaatsgebonden risico (PR), groepsrisico (GR) en de verantwoordingsplicht toegelicht en het beleidskader besproken. In hoofdstuk 3 worden de voor het bestemmingsplan relevante risicobronnen beschreven. In hoofdstuk 4 worden de uitgangspunten van de risicoberekeningen van de inrichtingen, buisleidingen en het transport van gevaarlijke stoffen over de rijksweg A28 en de provinciale wegen besproken.

De resultaten van de risicoberekeningen en de invulling van de verantwoordingsplicht van het groepsrisico worden in hoofdstuk 4. weergegeven. In hoofdstuk 5 wordt het groepsrisico verantwoord. Hoofdstuk 6 wordt afgesloten met een uiteenzetting van de conclusies.

2 Externe Veiligheid

2.1 Inleiding

Externe veiligheid beschrijft de risico's die ontstaan als gevolg van opslag of handelingen met gevaarlijke stoffen. Dit kan betrekking hebben op inrichtingen (bedrijven) of transportroutes. Op beide categorieën is verschillende wet- en regelgeving van toepassing. Deze wordt verderop toegelicht

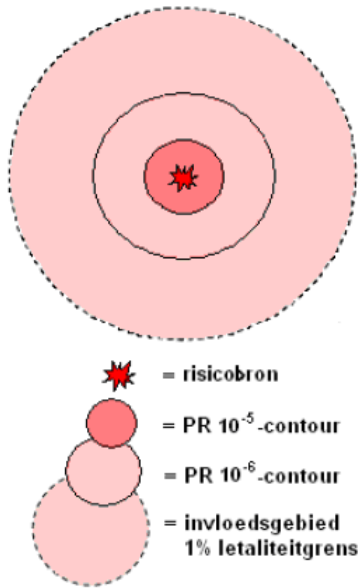
Binnen het beleidskader voor externe veiligheid staan twee kernbegrippen centraal: het plaatsgebonden risico en het groepsrisico. Hoewel beide begrippen onderlinge samenhang vertonen zijn er belangrijke verschillen. Hieronder worden beide begrippen verder uitgewerkt.

2.1.1 Plaatsgebonden risico (PR)

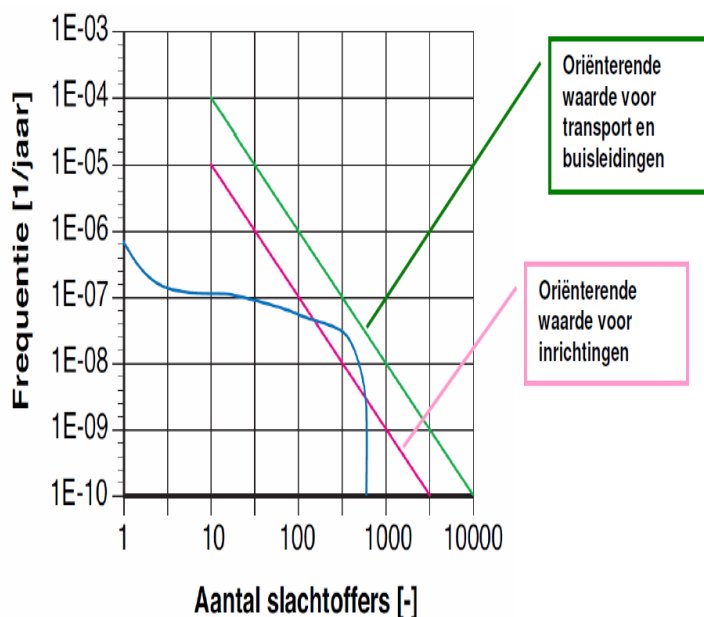
Het plaatsgebonden risico (PR) geeft de kans, op een bepaalde plaats, om te overlijden ten gevolge van een ongeval bij een risicovolle activiteit. De kans heeft betrekking op een fictief persoon die de hele tijd op die plaats aanwezig is. Het PR kan op de kaart van het gebied worden weergegeven met zogeheten risicocontouren: lijnen die punten verbinden met eenzelfde PR. Binnen de 10^{-6} /jaarcontour (welke als wettelijk harde norm fungeert) mogen geen nieuwe kwetsbare objecten geprojecteerd worden. Voor beperkt kwetsbare objecten geldt de 10^{-6} /jaarcontour niet als grenswaarde, maar als een richtwaarde.

2.1.2 Groepsrisico (GR)

Het groepsrisico (GR) is een maat voor de kans dat bij een ongeval een groep slachtoffers valt met een bepaalde omvang. Het GR is daarmee een maat voor de maatschappelijke ontwrichting bij een calamiteit. Het GR wordt bepaald binnen het invloedsgebied van een risicovolle activiteit. Dit invloedsgebied wordt begrensd door de 1%-letaliteitgrens (tenzij anders bepaald): de afstand waarop nog 1% van de blootgestelde mensen in de omgeving komt te overlijden bij een calamiteit met gevaarlijke stoffen. Het GR kan niet 'op de kaart' worden weergegeven, maar wordt weergegeven in een grafiek waar de kans (f) afgezet wordt tegen het aantal slachtoffers (N): de fN-curve.

Figuur 2 Weergave PR contouren voorbeeld fN curve

Figuur 3 Weergave voorbeeld fN curve

2.1.3 Verantwoordingsplicht

In de circulaire Risiconormering vervoer gevaarlijke stoffen is een verplichting tot verantwoording van het groepsrisico opgenomen. Vanuit de 'circulaire' dient aandacht aan de verantwoording gegeven worden wanneer het groepsrisico boven de oriëntatiewaarde ligt of wanneer het groepsrisico (significant) toeneemt.

Bij de verantwoordingsplicht dient het bevoegd gezag op een juiste wijze de toename en ligging van het groepsrisico te onderbouwen en te verantwoorden. Hierbij geeft het bevoegd gezag aan of het groepsrisico in de betreffende situatie aanvaardbaar wordt geacht. De verantwoordingsplicht van het groepsrisico dient naast de rekenkundige hoogte van het groepsrisico, dat berekend wordt door middel van deze kwantitatieve risicoanalyse (QRA), tevens rekening te houden met een aantal

kwalitatieve aspecten zoals mogelijke bronmaatregelen, bestrijdbaarheid en zelfredzaamheid.

Verplichte en onmisbare onderdelen:	
A	Ligging GR t.o.v. oriënterende waarde
B	Toename GR t.o.v. nulsituatie
C	De mogelijkheden van zelfredzaamheid van de bevolking
D	De mogelijkheden van hulpverlening
E	Nut en noodzaak van de ontwikkeling
F	Het tijdsaspect

Figuur 4 Elementen verantwoordingsplicht groepsrisico

De eindafweging (vertaald in een ruimtelijke onderbouwing) kan pas worden gemaakt wanneer ook het advies van de regionale brandweer is ingewonnen.

2.1.4 Restriscio

Ongeacht de inzet van gemeente, ontwikkelaar en hulpverleningsdiensten om de situatie zo veilig mogelijk te maken zal er altijd sprake zijn van een restriscio. Immers, de kans op een ongeval, hoe klein ook, blijft altijd aanwezig. De procedure van verantwoording dient er voor om alle belangen zorgvuldig af te wegen en een goed onderbouwd besluit te nemen. Dit besluit is aan het bevoegd gezag van de gemeente Haren.

2.2 Beleidskader Externe Veiligheid

2.2.1 Wettelijk beleidskader

Om de externe veiligheidsrisico's te beheersen heeft de rijksoverheid een aantal nota's, circulaire en besluiten opgesteld die leidend zijn voor externe veiligheidstaken van de provincie en gemeenten. Het gaat daarbij om wet- en regelgeving waarin risiconormen zijn gesteld voor inrichtingen, transport van gevaarlijke stoffen en buisleidingen. Het rijksbeleid staat niet op zichzelf.

2.2.2 Risicobedrijven

Het Besluit Externe Veiligheid Inrichtingen (Bevi) bevat veiligheidsnormen voor bedrijven die een risico vormen voor personen buiten het bedrijfsterrein. Daarnaast stelt het Besluit Risico's Zware Ongevallen (BRZO-1999) eisen aan de meest risicovolle bedrijven in Nederland. Het BEVI verplicht gemeenten en provincies rekening te houden met de externe veiligheid als ze een milieuvergunning verlenen of een bestemmingsplan maken.

2.2.3 Vervoer gevaarlijke stoffen

Ten aanzien van transportrisico's zijn de Wet vervoer gevaarlijke stoffen, de Nota Risiconormering Vervoer Gevaarlijke Stoffen (RNVGS) en de Circulaire 'Risiconormering Vervoer Gevaarlijke Stoffen' verschenen. De circulaire bevat veiligheidsnormen voor het vervoer en voor ruimtelijke ontwikkelingen in de omgeving van transportroutes. Op korte termijn wordt het Besluit Transportroutes Externe Veiligheid (Btev) vastgesteld. Het Btev is vergelijkbaar met het Bevi en bevat risiconormen voor transportroutes.

2.2.4 Hogedruk aardgas buisleidingen

Op 1 januari 2011 is het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb) en de bijbehorende Regeling externe veiligheid buisleidingen (Revb) in werking getreden.

Voor de uitvoering van het Bevb dient rekening te worden gehouden met de grens- en richtwaarde voor het plaatsgebonden risico en dient het groepsrisico te worden verantwoord. In de regeling is bepaald dat het plaatsgebonden risico en het groepsrisico moeten worden berekend met het

rekenpakket CAROLA. Tevens geldt een belemmeringenstrook van 4 of 5 meter aan weerszijde van de leiding die vrij moet blijven van bebouwing.

2.2.5 Basisnet voor het vervoer van gevaarlijke stoffen

Vervoer van gevaarlijke stoffen vindt sinds jaar en dag plaats via het spoor, over de weg en het water. Knelpunt hierbij is dat er geen plafond bestaat voor de omvang en samenstelling van dit vervoer. Theoretisch kan het vervoer ongelimiteerd toenemen, met dan eveneens ongelimiteerde gevolgen voor de ruimtelijke ordening. De overheid is voornemens een zogeheten Basisnet vast te stellen met routes die worden aangewezen voor het vervoer van gevaarlijke stoffen. Het beleid achter het landelijke Basisnet is dat een plafond vastgesteld wordt voor dit vervoer van gevaarlijke stoffen.

In juni 2010 is het Basisnet Spoor vastgesteld. In het Basisnet Weg wordt voor elk traject een risicoplafond vastgesteld. Het Basisnet is nog niet van kracht. De wegen die onderdeel uitmaken van het Basisnet zijn opgenomen in de Circulaire risiconormering vervoer gevaarlijke stoffen (cRnvgs).

In de circulaire wordt de risicobenadering uitgewerkt voor het vervoer van gevaarlijke stoffen. Het vervoer van gevaarlijke stoffen binnen inrichtingen valt niet binnen het toepassingsbereik. In de Circulaire risiconormering vervoer gevaarlijke stoffen (2004) is het beleid uit de gelijknamige Nota wederom weergegeven, verduidelijkt en op onderdelen aangepast aan het beleid zoals dat in de wettelijke regeling voor inrichtingen is verwoord. Dat beleid wordt in de Circulaire geoperationaliseerd door de introductie van de risicobenadering.

Wel moeten voor bouwplannen binnen 200 meter langs alle Basisnetwegen het groepsrisico verantwoord worden (mits het GR toeneemt en/of boven een bepaalde waarde uitkomt, dit wordt vastgelegd in het Besluit transportroutes externe veiligheid). Het plangebied ligt buiten het invloedsgebied vanaf de Rijksweg en is daarom niet relevant.

3 Ruimtelijke inventarisatie

3.1 Risicovolle bedrijven

Binnen het verordeningengebied bevinden zich het LPG tankstation Shell Station Witte Molen en het rangeerterrein van Pro Rail Onnen. Dit zijn risicovolle inrichtingen die onder het Bevi vallen. In de nabijheid van het verordeningengebied is een risicovolle inrichting aanwezig waarvan het invloedsgebied voor een klein gedeelte over het verordeningengebied valt, dit is Koopman Distributie B.V. in Hoogezand.

3.2 Transport van gevaarlijke stoffen over weg, water en spoor

De externe veiligheidsrisico's van het transport worden bepaald door:

- het type gevaarlijke stof dat getransporteerd wordt, en
- het aantal transporten op jaarbasis onderscheiden naar stoftype.

In het Basisnet Groningen is een zogenaamde 30 meter zone vastgesteld rondom de transportroutes. Dat betekent dat 30 meter ten weerszijden van spoorwegen, rijks- en provinciale wegen, regels gelden voor extra bescherming van minder zelfredzame personen. Het beleid is dat binnen de 30-meter zone geen nieuwe objecten ten behoeve van minder zelfredzame personen worden geprojecteerd. Voorbeelden hiervan zijn basisscholen, kindercentra en zorginstellingen. In het plan wordt hier rekening mee gehouden (geen nieuwe objecten minder zelfredzame personen binnen deze zones). Daarnaast moet voor bouwplannen binnen 200 meter langs alle Basisnetwegen het groepsrisico verantwoord.

Binnen het beheersgebied liggen de spoorlijnen Zwolle - Onnen, Onnen - Groningen en Onnen - Zuidbroek. Daarnaast ligt de A28 en de N860 binnen het beheersgebied. Er dient daarom rekening te worden gehouden met de grens- en richtwaarden voor het plaatsgebonden risico en er moet een groepsrisico verantwoording plaatsvinden.

3.3 Hogedruk aardgas buisleidingen

In het beheersgebied liggen meerdere hogedruk aardgas buisleidingen van de Gasunie. Op grond van het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb) dient rekening te worden gehouden met de

grenswaarde voor het plaatsgebonden risico en het groepsrisico. Voor het plaatsgebonden risico is vastgesteld dat nieuwe kwetsbare objecten binnen de PR niet zijn toegestaan.

Voor de verantwoording van het groepsrisico en de gevolgen voor de rampbestrijding en zelfredzaamheid is het invloedsgebied van de hogedruk aardgasbuisleidingen van belang. De grens van het invloedsgebied komt overeen met de grens waar 1% van de in dat gebied aanwezige mensen overlijdt als gevolg van een ongeval met de buisleiding.

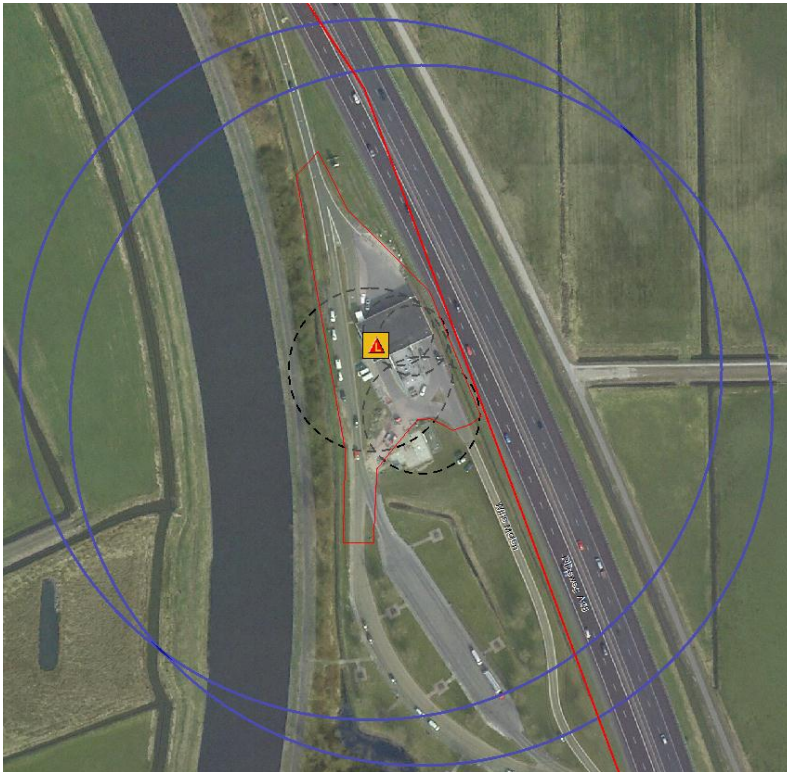
4 Risicoberekeningen

4.1 Risicovolle inrichtingen

Binnen het plangebied liggen twee risicovolle inrichtingen: een lpg tankstations langs de A28 en het rangeerterrein van Prorail Onnen.

4.1.1 LPG tankstation Witte molen

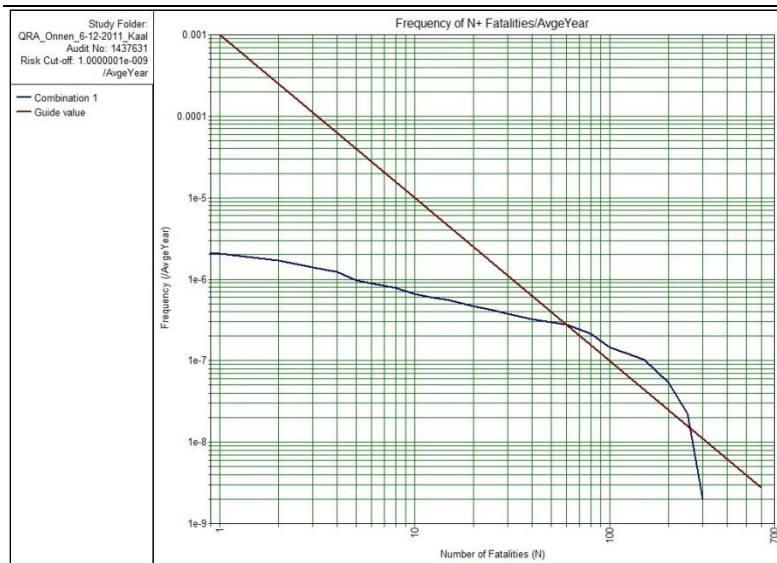
Binnen het invloedsgebied van het LPG tankstation bevinden zich geen kwetsbare of beperkt kwetsbare objecten, zie Figuur 5, de plaatsgebonden risico contouren zijn in het Revi vastgelegd en daarmee is een risico berekening niet nodig. Ook is een groepsrisico verantwoording niet noodzakelijk aangezien er geen objecten binnen het invloedsgebied aanwezig zijn.

Figuur 5 overzicht LPG tankstation Witte molen

4.1.2 ProRail Onnen

Voor deze inrichting is op 7-12-2011 een berekening uitgevoerd met behulp van Safeti-nl. Uit de berekening volgt dat het groepsrisico de oriëntatiewaarde overschrijdt tussen 60 en 250 slachtoffers. De maximale overschrijding bedraagt 2.24 keer de oriëntatiewaarde. De fN- curve is in Figuur 6 fN curve Prorail Onnen weergegeven.

Figuur 6 fN curve Prorail Onnen

De overschrijding van de orientatiewaarde wordt niet veroorzaakt door het aantal personen binnen het verordeninggebied van de Beheersverordening Haren Buitengebied, gezien het feit dat er binnen het invloedsgebied van circa 1200 meter slechts een beperkt aantal objecten bevindt in het beheersgebied. De Viaductweg is een straat die op relatief korte afstand van de inrichting is gelegen. Alle andere objecten in het buiten gebied bevinden zich op grotere afstand.

4.1.3 Koopman Logistics B.V.

Het invloedsgebied van Koopman Logistics BV in Hoogezand ligt voor een heel klein deel over het beheersgebied, binnen dit deel van het gebied bevinden zich geen kwetsbare of beperkt kwetsbare objecten en er hoeft daarom geen groepsrisico verantwoording te worden gemaakt voor deze inrichting.

4.2 Spoor

Het risico van het transport van gevaarlijke stoffen over het spoor Groningen Zwolle is berekend op 16-04-2013 met RBM II versie 2.2.0 Dit programma is ontwikkeld voor evaluatie van de externe veiligheid voor het transport van gevaarlijke stoffen over transportmodaliteiten. Met RBM II kan het plaatsgebonden risico en het groepsrisico berekend worden. Voor de berekening zijn de volgende gegevens relevant:

- De transportintensiteit van gevaarlijke stoffen en de aard van de stoffen.
- De afstand tussen risicobron en kwetsbare objecten.
- Het aantal personen dat langs de route blootgesteld wordt aan de gevolgen van een mogelijk ongeval.

4.2.1 Trajectgegevens spoor

De ligging van het onderzochte traject is zo gedefinieerd dat het verordeninggebied ten westen van het spoor ligt. De onderzochte trajectlengte bestaat uit de lengte van het verordeninggebied, vermeerderd met 500 meter aan weerszijden van het verordeninggebied. Dit resulteert in een onderzochte trajectlengte van ongeveer 2.900 meter.

De uitgangspunten van het spoor zijn de standaard RBMII-uitgangspunten behorend bij een spoorweg waarop de trein met hoge snelheid (>40 km/uur) rijdt, daarnaast is de wisseltoeslag meegenomen. Voor de berekening zijn de meteorologische gegevens van weerstation Eelde gebruikt.

4.2.2 Vervoerscijfers

Voor de risicoberekeningen van het spoor is uitgegaan van de aantallen transporten van gevaarlijke stoffen zoals opgenomen in bijlage 4 van de circulaire risiconormering vervoer gevaarlijke stoffen.

Deze vervoerscijfers komen overeen met de referentiewaarden die zijn opgenomen in het provinciaal Basisnet.

Traject 40070, Haren aansl. – Groningen Oost

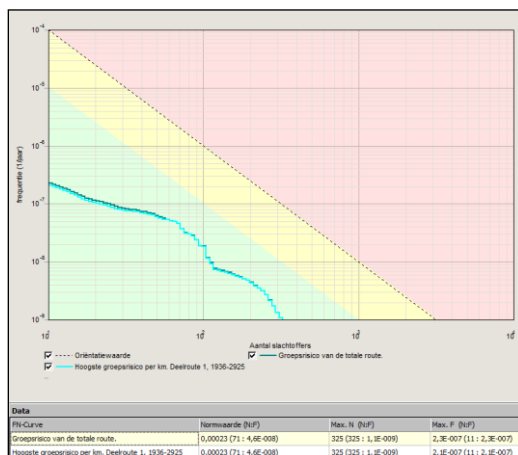
Stofcategorie	Omschrijving	Transportaantallen/jaar
A	Brandbare gassen	350
B2	Giftige gassen	550
C3	Zeer brandbare vloeistoffen	4.000
D3	Giftige vloeistoffen	750
D4	Zeer giftige vloeistoffen	180

Traject 40060, Onnen - Haren aansl

Stofcategorie	Omschrijving	Transportaantallen/jaar
A	Brandbare gassen	1.430
B2	Giftige gassen	910
C3	Zeer brandbare vloeistoffen	5.620
D3	Giftige vloeistoffen	1.110
D4	Zeer giftige vloeistoffen	180

4.2.3 Groepsrisico Spoor

Uit de berekening voor het spoor volgt dat de oriëntatiewaarde niet wordt overschreden. De fN-curve is weergegeven in Figuur 7 fN curve spoor.

Figuur 7 fN curve spoor

Voor het spoor Onnen - Zuidbroek is niet gerekend aangezien er binnen het plangebied geen objecten aanwezig zijn die moeten worden meegenomen voor het berekenen van het groepsrisico.

4.3 N860

In deze paragraaf worden de uitgangspunten en de resultaten betreffende de externe veiligheidsberekening ten gevolge van het vervoer van gevaarlijke stoffen over de N860 weergegeven.

4.3.1 Berekeningsmodel

Het risico van het transport van gevaarlijke stoffen over de N860 is berekend met RBM II versie 2.2. Dit programma is ontwikkeld voor evaluatie van de externe veiligheid voor het transport van gevaarlijke stoffen over transportmodaliteiten. Met RBM II kan het plaatsgebonden risico en het groepsrisico berekend worden. Voor de berekening zijn de volgende gegevens relevant:

- De transportintensiteit van gevaarlijke stoffen en de aard van de stoffen.

- De afstand tussen risicobron en kwetsbare objecten.
- Het aantal personen dat langs de route blootgesteld wordt aan de gevolgen van een mogelijk ongeval.

4.3.2 Trajectgegevens weg

De ligging van het onderzochte traject is zo gedefinieerd dat het plangebied ten zuiden van de weg ligt. De onderzochte trajectlengte bestaat uit de lengte van het plangebied, vermeerderd met 500 meter aan weerszijden van het plangebied. Dit resulteert in een onderzochte trajectlengte van ongeveer 1782 meter.

De uitgangspunten van de weg zijn de standaard RBMII-uitgangspunten behorend bij een weg buiten en binnen de bebouwde kom. In Tabel 1 is een overzicht van alle uitgangspunten opgenomen.

Voor de berekening zijn de meteorologische gegevens van weerstation Eelde gebruikt.

Type wegtraject	Breedte	Frequentie [1/vtg.km]	Verhouding dag/nacht
buiten bebouwde kom	10	3.6×10^{-7}	70%/30% standaard
Binnen bebouwde kom	8	5.9×10^{-7}	70%/30% standaard

Tabel 1 trajectgegevens N860

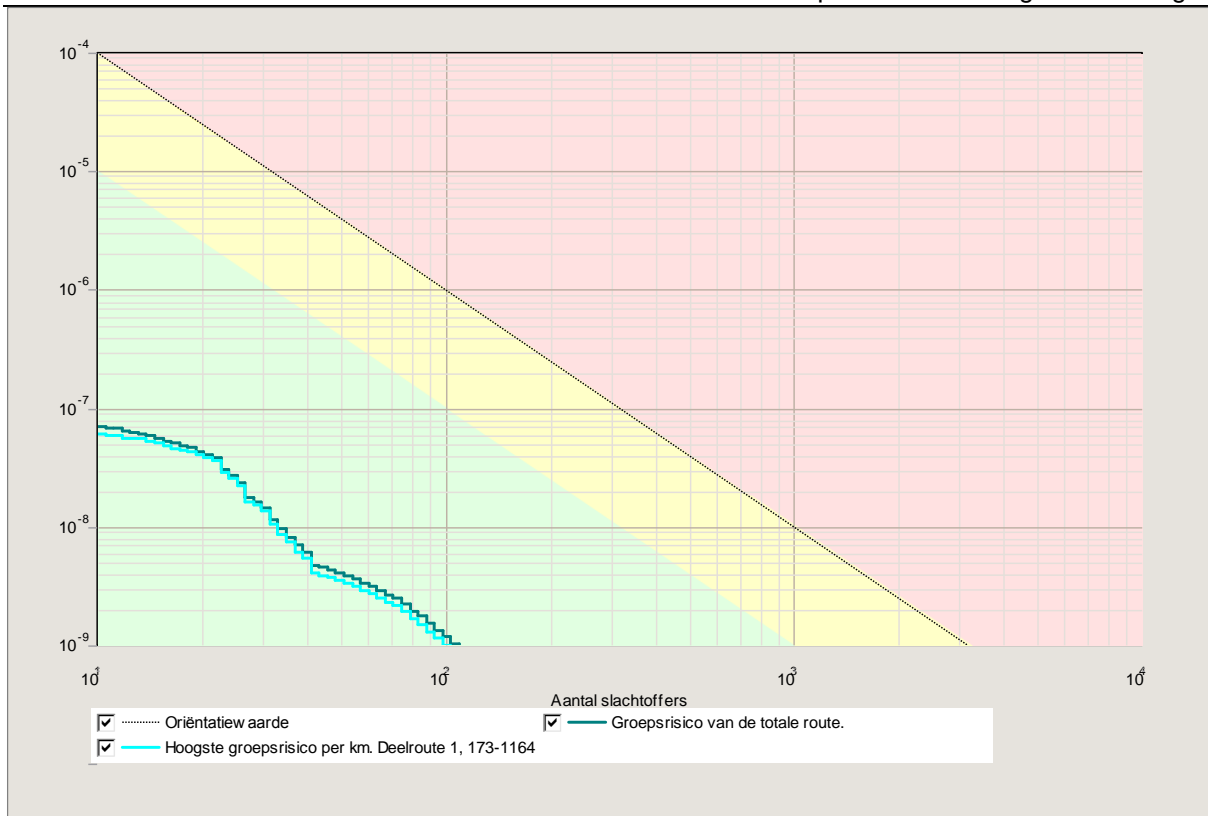
4.3.3 Vervoerscijfers

De vervoerscijfers (referentiewaarden) zijn opgenomen in het provinciaal Basisnet.

Stofcategorie	Omschrijving	Transportaantallen/jaar
LF 1	Brandbare vloeistoffen	1000
LF2	Zeer brandbare vloeistoffen	2000
GF3	Licht ontvlambare stoffen	75

4.3.3 Groepsrisico weg

Uit de berekening voor het spoor volgt dat de oriëntatiewaarde niet wordt overschreden. De fN-curve is weergegeven in Figuur 8 fN curve provinciale weg.

Figuur 8 fN curve provinciale weg

4.4 A28

In deze paragraaf worden de uitgangspunten en de resultaten betreffende de externe veiligheidsberekening ten gevolge van het vervoer van gevaarlijke stoffen over de N860 weergegeven.

4.1.1 Berekeningsmodel

Het risico van het transport van gevaarlijke stoffen over de A28 is berekend met RBM II versie 2.2. Dit programma is ontwikkeld voor evaluatie van de externe veiligheid voor het transport van gevaarlijke stoffen over transportmodaliteiten. Met RBM II kan het plaatsgebonden risico en het groepsrisico berekend worden. Voor de berekening zijn de volgende gegevens relevant:

- De transportintensiteit van gevaarlijke stoffen en de aard van de stoffen.
- De afstand tussen risicobron en kwetsbare objecten.
- Het aantal personen dat langs de route blootgesteld wordt aan de gevolgen van een mogelijk ongeval.
- • De ongevalkans.

4.2.1 Trajectgegevens weg

De uitgangspunten van de weg zijn de standaard RBMII-uitgangspunten behorend bij een weg buiten en binnen de bebouwde kom. In tabel 1 is een overzicht van alle uitgangspunten opgenomen.

- De meteorologische gegevens van weerstation Eelde zijn gebruikt

Tabel 2 Uitgangspunten risicoanalyse

Type wegtraject	Breedte	Frequentie [1/vtg.km]	Verhouding dag/nacht
snelweg	25	8.3×10^{-8}	70%/100% standaard

4.2.2 Vervoerscijfers

De vervoerscijfers (referentiewaarden) zijn opgenomen in het provinciaal Basisnet.

Tabel 3 Vervoerscijfers

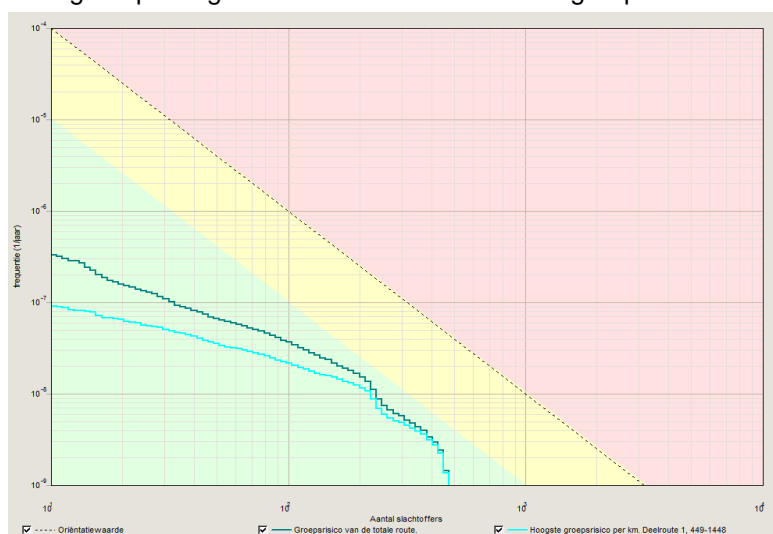
Stofcategorie	Transportaantallen
GF3	1500

4.2.3 Bevolking

De hoogte van het groepsrisico wordt mede bepaald door het aantal potentiële slachtoffers in de omgeving van de risicovolle activiteit. Voor de berekening van het groepsrisico is inzicht nodig in de personendichtheden binnen het invloedsgebied van de maatgevende stof (GF3) ter hoogte van het plangebied. De personendichtheid is te definiëren als het gemiddelde aantal personen, per bestemming, per (plan)locatie. Bij een externe veiligheidsonderzoek dient gerekend te worden met de bestemmingsplancapaciteit. De bevolkingsgegevens zijn ontleend uit het Populatiebestand van de risicokaart en de bevolkingsdichtheid uit de Handreiking verantwoording groepsrisico.

4.2.4 Resultaten

Er is geen plaatsgebondenrisico berekend. Het groepsrisico is in Figuur 9 fN curve A28 weergegeven.

Figuur 9 fN curve A28

4.5 Buisleidingen

4.5.1 Uitgangspunten

De risicoberekeningen zijn uitgevoerd met het rekenprogramma CAROLA versie 1.0.0.51 en parameterbestand 1.2. CAROLA is in opdracht van de Nederlandse overheid ontwikkeld, specifiek ter bepaling van het plaatsgebonden risico en het groepsrisico van ondergrondse hogedruk aardgastransportleidingen.

4.5.2 Leidinggegevens

De relevante leidinggegevens, zoals beschikbaar gesteld door de Gasunie, zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 4 Leiding parameters

Eigenaar	Leidingnaam	Diameter [mm]	Druk [bar]	Datum aanleveren gegevens
N.V. Nederlandse Gasunie	A-540-01	457.00	67.00	30-05-2013
N.V. Nederlandse Gasunie	A-540-02	323.90	66.20	30-05-2013
N.V.	A-540-03	323.90	66.20	30-05-2013

Eigenaar	Leidingnaam	Diameter [mm]	Druk [bar]	Datum aanleveren gegevens
Nederlandse Gasunie				
N.V. Nederlandse Gasunie	N-505-39	323.90	40.00	30-05-2013
N.V. Nederlandse Gasunie	N-505-41	323.90	40.00	30-05-2013
N.V. Nederlandse Gasunie	N-507-36	159.00	40.00	30-05-2013
N.V. Nederlandse Gasunie	N-507-39	114.30	40.00	30-05-2013
N.V. Nederlandse Gasunie	N-508-01	323.90	40.00	30-05-2013

Voor het beheersgebied Noordlaren is een risicoberekening gemaakt daaruit volgt dat er een zeer laag groepsrisico is. Hetzelfde geldt ook voor de berekening voor het beheersgebied Haren Noord. Aangezien er zeer sporadisch een object binnen het invloedsgebied van de leidingen aanwezig is heeft het maken van een berekening geen toegevoegde waarde. Daarom wordt verwezen naar de voornoemde berekeningen.

Wel is door een nieuwe berekening gebleken dat, door het toepassen van strikte begeleiding, de plaatsgebonden risicocontour sterk verkleind is waardoor er geen objecten meer binnen de plaatsgebonden risicocontour aanwezig zijn. In onderstaande tabel is aangegeven voor welke leidingen deze maatregel is toegepast.

Leidingnaam	Mitigerende maatregel	Begin stationing	Eind stationing
A-540-01	strikttere begeleiding van werkzaamheden	1026.030	10281.270
A-540-02	strikttere begeleiding van werkzaamheden	643.850	9800.620
N-508-50	strikttere begeleiding van werkzaamheden	27035.720	27122.400

Een overzicht van de nieuwe plaatsgebonden risicocontouren is weergegeven in Figuur 10 overzicht plaatsgebondenrisicocontouren gasbuisleidingen.

Figuur 10 overzicht plaatsgebondenrisicocontouren gasbuisleidingen

5 Verantwoording groepsrisico

5.1 Maatgevende Scenario's

In het plangebied kunnen de volgende effecten optreden: effecten ten gevolge van een fakkelbrand.

Fakkelbrand scenario: Het gevaar van een plasbrand is dat door warmtestraling onbeschermde personen overlijden dan wel verwond kunnen worden. Het invloedsgebied wordt bepaald door de omvang van de leiding en druk van het aardgas dat door de leiding stroomt. De hogedruk aardgasleiding kent een invloedsgebied (1%-letaliteitgebied) van 80 meter.

5.2 Beschouwing externe veiligheidsaspecten

5.2.1 Omvang groepsrisico

Het groepsrisico van ProRail overschrijdt de oriënterende waarde. Echter de overschrijding is beperkt toewijsbaar aan de objecten die binnen het beheersgebied aanwezig zijn.

Het groepsrisico van alle overige bronnen is zeer laag tot laag.

5.2.2 Maatregelen ter beperking van het groepsrisico

Deze bestaan voor de buisleidingen uit het regulier controle regiem dat de Gasunie op haar leidingnet uitoefent, voor enkele leidingen aangevuld met strikte begeleiding.

Het groepsrisico van de overige bronnen is dermate laag dat aanvullende maatregelen niet zijn te rechtvaardigen.

5.2.3 Mogelijkheden ruimtelijke ontwikkeling met een lager groepsrisico

In deze situatie is dit niet relevant aangezien met de beheersverordening een bestaande situatie wordt vastgelegd en nieuwe ontwikkelingen zijn uitgesloten.

5.2.4 Mogelijkheden en voorgenomen maatregelen nabije toekomst

Er worden geen maatregelen getroffen gezien het feit dat er geen sprake is van een groepsrisico.

5.3 Bestrijdbaarheid

De bestrijdbaarheid dient op twee aspecten te worden beoordeeld:

I. Bestrijden rampscenario

II. Inrichting van het gebied om bestrijding te faciliteren

Voor de bestrijding van een calamiteit is de inrichting van het gebied van belang. Naast het tijdig aanwezig zijn met voldoende materieel is tevens de bereikbaarheid in algemene zin en de specifieke risicolocatie cruciaal.

Bereikbaarheid calamiteit

Uit de beoordeling van de bereikbaarheid blijkt, dat het plangebied een lange opkomsttijd kent voor de hulpverleningsdiensten van circa 12-15 minuten. Het plangebied in het buitengebied is eenzijdig bereikbaar.

Bluswatervoorziening

Primair

Uit de beoordeling van de bluswatervoorziening blijkt, dat in het plangebied over het algemeen voldoende primaire voorzieningen aanwezig zijn.

Secundair

Open water, voor grote hoeveelheden water, blijkt in het plangebied en de omgeving nauwelijks aanwezig te zijn.

Aanrijdtijden en zorgnorm

Voor het bestrijden van grote incidenten is ondersteuning nodig vanuit de regio benodigd. Hiervoor geldt een opkomsttijd van minimaal een half uur.

5.4 Zelfredzaamheid

5.4.1 De mogelijkheden van de hulpverlening

Het plangebied is eenzijdig bereikbaar.

5.4.2 De mogelijkheden van zelfredzaamheid van de bevolking

Inrichting om de zelfredzaamheid te kunnen faciliteren

In het invloedsgebied van het spoor ligt een aantal objecten waarbij sprake is van mogelijk langdurig verblijf van groepen verminderd zelfredzame personen (kleine kinderen, zieken en ouderen)

Mobiliteit personen

Uit de beoordeling van de zelfredzaamheid blijkt dat in het invloedsgebied van de externe veiligheidsbronnen sprake is van langdurig verblijf van groepen verminderd zelfredzame personen. Bij ontruiming is hier mogelijk extra hulpverlening noodzakelijk.

Vluchtwegen

Het plangebied en de directe omgeving daarvan bieden voldoende mogelijkheden om van de risicobron weg te vluchten.

6 Conclusie

Gezien de hoogte van het groepsrisico en de mogelijkheden voor zelfredzaamheid en bestrijdbaarheid vinden wij het risico aanvaardbaar.

3. Herberekening Groepsrisico

Advies externe veiligheid

Extern Advies

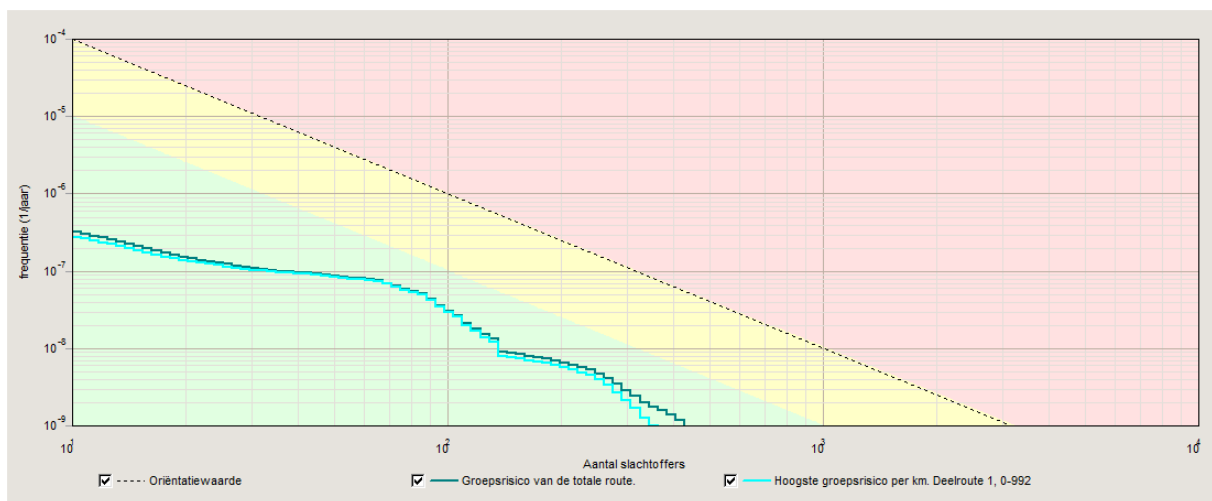
Bevoegd gezag	: gemeente Haren	Datum	: 27-01-2016
Kenmerk VTH/DMS	:	Liza-nummer	:
Aan	: gemeente Haren, P. Teerhuis		
Van	: Kerstin Probst	Collegiale toetser	: --
Onderwerp / Locatie	: herberekening groepsrisico "Bestemmingsplan Buitengebied"		

Inleiding

De gemeente Haren heeft het voor-ontwerp-bestemmingsplan vastgesteld. Door de Veiligheidsregio Groningen is op dit plan een reactie gekomen.

Veiligheidsregio Groningen heeft reeds geadviseerd op de beheersverordening 'Buitengebied - Haren'¹. Het verordeningsgebied komt grotendeels overeen met het plangebied van het voorliggende bestemmingsplan. Daarom is het eerder gegeven advies onverkort ook van kracht op het voorontwerp bestemmingsplan 'Buitengebied - Haren'. Tijdens de beoordeling van het voorliggende plan is wel geconstateerd dat in het plangebied de plangrenzen op een aantal punten zijn gewijzigd en gebieden zijn toegevoegd (zie afbeeldingen hieronder). Beide toegevoegde gebieden zijn gelegen binnen de invloedsgebieden van risicobronnen.

De Omgevingsdienst heeft de eerder uitgevoerde berekeningen nogmaals uitgevoerd waarbij de niet eerder meegenomen plangebieden met de bestemming "sport" zijn toegevoegd. Uit de berekeningen blijkt dat de nieuwe plangrens en bijbehorende gebieden geen invloed hebben op de hoogte van groepsrisico. Het berekende groepsrisico is identiek aan het groepsrisico zoals berekend in de "Beheersverordening".

Figuur 1: berekend groepsrisicocurve EV-onderzoek "Beheersverordening"

Data		
Normwaarde (N:F)	Max. N (N:F)	Max. F (N:F)
0,00039 (88 : 5,1E-008)	427 (427 : 1,2E-009)	3,2E-007 (11 : 3,2E-007)
0,00038 (88 : 4,9E-008)	343 (343 : 1,3E-009)	2,8E-007 (11 : 2,8E-007)

Figuur 2: berekend groepsrisico "oude" plangrens

Data			
FN-Curve	Normwaarde (N:F)	Max. N (N:F)	Max. F (N:F)
Groepsrisico van de totale route.	0,00039 (88 : 5,1E-008)	427 (427 : 1,2E-009)	3,2E-007 (11 : 3,2E-007)
Hoogste groepsrisico per km. Deelroute 1, 0-992	0,00038 (88 : 4,9E-008)	343 (343 : 1,3E-009)	2,8E-007 (11 : 2,8E-007)

Figuur 3: berekend groepsrisico nieuwe plangrens met toegevoegde functie sportterrein

4. Paardenbaknotitie

BELEIDSNOTA PAARDENBAKKEN GEMEENTE HAREN

Beleidsnota paardenbakken gemeente Haren.

1. Inleiding

Activiteiten met paarden en het houden van paarden zijn de laatste jaren in Nederland flink in opmars. Er worden niet alleen bedrijfsmatig vaker paarden gehouden, ook worden er steeds meer “aan huis” paarden gehouden. De ontwikkelingen hebben al enige tijd aandacht bij de landelijke politiek en brancheorganisaties zoals de Koninklijke Hippische Sportfederatie. De sterke groei van paardenactiviteiten is ook in het landelijk gebied van Haren duidelijk zichtbaar geworden. Het gaat met name om pensionstalling en maneges op (voormalige) agrarische percelen en het houden van paarden bij particulieren. Voor het landschap kan het houden van paarden zichtbare gevolgen hebben in zowel positieve als in negatieve zin. Het houden van paarden is een positieve ontwikkeling om het agrarische karakter van de gemeente te behouden. De paardenhouderij kan vaak met eenvoudige middelen bijdragen aan behoud en ontwikkeling van landschappelijke waarden. In het landelijk gebied van Haren gaat het dan bijvoorbeeld om de ruimtelijke indeling van het erf, gerichte toepassing van inheemse beplanting en materiaal en kleurkeuze van bijvoorbeeld omheiningen en opstallen.

Het houden van paarden kan ook negatieve gevolgen hebben voor het landschap. De paardenhouderij maakt (vaak) gebruik van kunstmatige artefacten zoals stapmolens of paardenbakken. Ook is de inrichting en het onderhoud van het terrein onduidelijk omdat er te weinig gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheden van landschappelijke inpassing of streekeigen architectuur. Tot slot zijn er allerlei afgeleide activiteiten die niet in harmonie met het landschap zijn zoals het gebruik van lichtmasten, opslag van materialen, witte linten en omheiningen van gebiedsvreemde materialen. In deze gevallen spreekt men van “verrommeling” of “verpaarding.”

2. Doelstelling/probleemstelling.

Op dit moment beschikt de gemeente Haren niet over beleid om adequaat om te gaan met het fenomeen verpaarding en specifiek de aanleg van paardenbakken. Met deze nota wordt beoogd om de hobbymatige paardenhouderij in goede banen te leiden. Hiermee ontstaat houvast voor de gemeente om schetsplannen/aanvragen te toetsen en duidelijkheid voor de burger die een paardenbak wil realiseren.

Deze nota vormt de basis voor het beleid dat wordt opgenomen in het nieuwe bestemmingsplan voor het buitengebied. De centrale vraag die in deze nota zal worden beantwoord is:

” Wanneer is het realiseren van een paardenbak met de daarbij behorende voorzieningen bij een woning in het buitengebied van de gemeente Haren aanvaardbaar en kan medewerking worden verleend? Eén en ander met het oog op het streven naar een goede ruimtelijke ordening en het voorkomen van ongewenste situaties (overlastsituaties) in de meest ruime zin”.

3. Samenvatting nieuw beleid

Het geformuleerde beleid in deze nota is in deze paragraaf samengevat weergegeven. In de overige paragrafen zal dit beleid nader worden uitgewerkt en toegelicht.

Het beleid gaat uit van het terughoudend omgaan met verzoeken om paardenbakken bij een woning mogelijk te maken (nee, tenzij principe). Er zijn meerdere mogelijke situaties:

1. realisering paardenbak op gronden met de bestemming “Wonen”;
2. realisering paardenbak op aangrenzende gronden met de bestemming “Agrarisch met waarden”;
3. realisering paardenbak op gronden met een bestemming “Agrarisch met waarden” (alleen aansluitend op een agrarisch bouwvlak) of een bestemming “Agrarisch – Agrarisch

dienstverlenend”;

4. realisering paardenbak op gronden met de bestemming “Natuurgebied” of op gronden met een hoge natuurwetenschappelijke of landschappelijke waarde.

Ad 1. Het uitgangspunt van deze nota is dat een hobbymatige paardenbak gerealiseerd dient te worden bij de woning op gronden met de bestemming “Wonen” (Wonen-1 of Wonen-2). Er zal moeten worden voldaan aan de specifieke bouwregels voor de, bij een paardenbak behorende, voorzieningen. Deze bouwregels worden gebaseerd op de van toepassing zijnde toetsingscriteria. Deze criteria zullen worden verwerkt in een binnenplanse afwijkingsbevoegdheid behorende bij de bestemming “Wonen”. Een belangrijk uitgangspunt daarbij is dat er voldoende beschikbare ruimte op het perceel aanwezig is.

Ad 2. Indien realisering van de paardenbak op deze gronden geheel of gedeeltelijk niet mogelijk is, kan worden beoordeeld of het geheel of gedeeltelijk realiseren van een paardenbak op de aangrenzende gronden (direct grenzend aan de gronden met de bestemming “Wonen”) aanvaardbaar is. Indien de paardenbak geheel of gedeeltelijk op de aangrenzende gronden met een andere bestemming is geprojecteerd zal de aanvaardbaarheid via het verlenen van een binnenplanse afwijking worden geregeld. Ook in dit geval zal aan de van toepassing zijnde toetsingscriteria (die als voorwaarden zullen worden opgenomen in het bestemmingsplan) moeten worden voldaan. Een belangrijk uitgangspunt hierbij is dat de waarden van het buitengebied niet onevenredig mogen worden aangetast.

Ad 3. Voor het realiseren van een paardenbak in het kader van de uitoefening van een hobbymatige activiteit bij een agrarisch bedrijf dient de paardenbak binnen de gronden met de bestemmingen “Agrarisch met waarden” of “Agrarisch – Agrarisch dienstverlenend” te worden gerealiseerd. In dit geval zal aan de van toepassing zijnde toetsingscriteria moeten worden voldaan.

Ad 4. Realisering van een paardenbak op gronden met de bestemming “Natuur” of op gronden met een hoge natuurwetenschappelijke of landschappelijke waarde (binnen de bestemming “Agrarisch met waarden”) is uitgesloten.

4. Reikwijdte nota.

Er zijn 2 soorten paardenbakken, nl:

- paardenbakken die onderdeel vormen van het bedrijfsmatig houden van paarden (b.v. een buitenbak bij een manege);
- paardenbakken die geen onderdeel vormen van een bedrijf (hobbymatig gebruik).

Deze nota richt zich niet op de paardenbakken die onderdeel vormen van het bedrijfsmatig houden van paarden (eerste categorie). In paragraaf 5a wordt nader ingegaan op het begrip “*bedrijfsmatig houden van paarden*” teneinde de begrenzing ten opzichte van het hobbymatig houden van paarden duidelijk aan te geven.

Deze nota richt zich met name op de aanvaardbaarheid van paardenbakken bij woningen in het kader van het hobbymatig houden van paarden (tweede categorie). Dit kunnen zowel paardenbakken bij particuliere woningen als bij bedrijfswoningen zijn. Het uitgangspunt in alle gevallen is om een onevenredige aantasting van het aanzien van het buitengebied te voorkomen.

5. Hobbymatig houden van paarden bij agrarische bedrijven.

Het hobbymatig houden van paarden komt niet alleen voor bij particuliere woningen, maar ook bij agrarische bedrijven. Het is mogelijk dat bij een agrarisch bedrijf een paardenbak wordt gerealiseerd ten behoeve van het berijden van enkele paarden (uitoefening van een hobby). Dit betekent dat het houden van enkele paarden en de aanleg van de paardenbak als aparte hobbymatige activiteit wordt aangemerkt, onafhankelijk van de bedrijfsmatige activiteiten in het kader van de (agrarische) bedrijfsvoering.

Voor deze categorie zijn niet alle geformuleerde toetsingscriteria van toepassing. Wel is het ook hier van belang regulerend op te treden gelet op de hiervoor beschreven redenen (ruimtelijke impact, aanzien van het buitengebied, beschermen van het landschap/natuurwaarden etc.). In deze nota wordt gekozen voor het zoveel mogelijk hanteren van één lijn m.b.t. de beoordeling van de aanvaardbaarheid van hobbymatige paardenbakken. In deze categorie wordt daarop de volgende uitzondering gemaakt. Indien er voldoende ruimte is bij een agrarisch bedrijf (op gronden met de bestemming Agrarisch-Agrarisch dienstverlenend en alleen aansluitend op het agrarisch bouwvlak binnen de bestemming Agrarisch met waarden) is het mogelijk de oppervlakte uit te breiden naar 1.250 m² mits aan alle overige criteria wordt voldaan.

a. Wanneer is er sprake van hobbymatig gebruik?

Het hobbymatig houden van paarden vindt veelal plaats bij dienstwoningen behorende bij agrarische- of tuinbouwbedrijven of overige particuliere woningen in het buitengebied. Het hobbymatig houden van paarden kenmerkt zich o.a. door het ontbreken van een winstoogmerk en de beperkte omvang van het aantal paarden welke zijn bedoeld voor het persoonlijk gebruik door de bewoners van het bijbehorende perceel. In algemene zin wordt een bovengrens van 4 paarden aangehouden voor hobbymatig gebruik. Deze grens is bepaald door (de aanscherping van) het Activiteitenbesluit. Deze grens wordt aangegeven door vaste jurisprudentie op basis waarvan het houden van 4 of minder paarden als hobbymatig wordt aangemerkt. Het houden van meer dan 4 paarden betekent zondermeer dat er sprake is van een bedrijfsmatig gebruik in de zin van deze nota. Het aantal dieren is echter niet alleen bepalend waar de grens tussen hobbymatig en bedrijfsmatig gebruik ligt. Ook bij het houden van 4 of minder paarden kan er in sommige gevallen sprake zijn van een bedrijfsmatig gebruik.

Andere aspecten (naast omvang en winstoogmerk) die een rol kunnen spelen bij de beoordeling van de vraag of er sprake is een hobbymatige activiteit zijn:

- commerciële doeleinden (worden er bijv. advertenties geplaatst?);
- gebruik/aanwending van de dieren;
- wordt de mogelijkheid geboden paarden tegen een vergoeding te berijden?;
- is de uitstraling van dien aard dat deze nog te rijmen valt met de woonfunctie van het betrokken perceel?
- een inrichting in de zin van de Wet milieubeheer is zondermeer bedrijfsmatig.

Uit de beantwoording van deze vragen kan worden afgeleid of er daadwerkelijk sprake is van een hobbymatige activiteit. Hieruit vloeit bijvoorbeeld voort dat indien er 4 of minder paarden worden gehouden, maar deze b.v. worden verhuurd aan derden of worden aangeboden via advertenties aan derden om te berijden er sprake is van een bedrijfsmatig gebruik, dat niet is toegestaan. Er is ook sprake van bedrijfsmatig gebruik indien op het perceel zelf enkele paarden, maar elders meer paarden worden gehouden. Er zal altijd moeten worden gekeken naar het totale aantal. In dat geval is er geen sprake meer van een hobbymatig gebruik, maar van een bedrijfsmatig gebruik.

b. Geen bedrijfsmatig/commerciële uitingen.

Er mogen tevens geen bedrijfsmatig/commerciële uitingen zijn. Het verhuren van paarden aan derden, het plaatsen van advertenties in de media voor het werven van klanten die de paarden kunnen berijden, het plaatsen van reclameaanduidingen ter plaatse of elders in de gemeente of het laten berijden van de paarden door anderen dan de bewoners van het pand zelf tegen een (financiële) vergoeding zijn indicaties dat er geen sprake meer is van het hobbymatig houden van paarden, maar van het bedrijfsmatig houden van paarden.

Hieruit vloeit voort dat het bedrijfsmatig houden van paarden en dus ook de aanleg van paardenbakken met de daarbij behorende faciliteiten (b.v. hekwerk, verlichting etc.) buiten de gronden met een daarvoor in het bestemmingsplan opgenomen toegesneden bestemming niet is toegestaan.

6. Definiëring begrippen.

Het begrip paardenbak in deze nota moet worden gelezen als de paardenbak op zich met alle daarbij behorende voorzieningen. De bestemming "Wonen" moet worden gelezen als de bestemming "Wonen-1" en als "Wonen-2". In bijlage I is een overzicht opgenomen van de definities van verschillende begrippen die in deze nota worden gebruikt.

7. Geldende regelgeving/beleid.

a. Bestemmingsplan Buitengebied 1990.

In het bestemmingsplan Buitengebied 1990 was het ruimtelijk beleid voor het Buitengebied opgenomen. De landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarden van het buitengebied zijn in dit plan beschreven. Op basis van het bestemmingsplan "Buitengebied 1990" waren paardenbakken voor hobbymatig gebruik bij recht toegestaan op gronden met de bestemming "woondoeleinden". In deze bestemming was geen aanlegvergunningstelsel opgenomen. De bijbehorende voorzieningen zoals een hekwerk, lantaarnpaal etc. vielen onder het verzamelbegrip bouwwerken, geen gebouwen zijnde. Een hekwerk mag b.v. op basis van de bestemming "woondoeleinden" max. 5 meter hoog zijn.

In het bestemmingsplan "Buitengebied 1990" was dus geen specifieke planologische regeling opgenomen voor het realiseren van paardenbakken in het kader van het hobbymatig gebruik.

Het hobbymatig houden van paarden was in deze situatie bij zowel burger- als bedrijfswoningen mogelijk. Hoewel het binnen de bestemming "wonen" mogelijk is bijbehorende voorzieningen te treffen, ontbreekt hier veelal de ruimte voor. In de praktijk wordt voor de realisatie van een paardenbak daarom vaak uitgeweken naar aangrenzende gronden met een andere bestemming (veelal gronden met een agrarische bestemming).

b. Geldende beheersverordening Buitengebied.

In de huidige beheersverordening voor het buitengebied zijn paardenbakken op gronden bij een woning niet toegestaan (aangemerkt als strijdig gebruik). Deze beheersverordening vormt de overgang tussen het oude beleid (bestemmingsplan Buitengebied 1990) en het nieuwe beleid (nieuwe bestemmingsplan Buitengebied). Er is tot het moment dat er nieuwe beleidskeuzes worden gemaakt gekozen voor een conserverende benadering.

c. Besluit van 14 september 2010.

In het besluit van 14 september 2010 hebben burgemeester en wethouders het volgende standpunt voor de herziening van het bestemmingsplan "Buitengebied 1990" vastgesteld: "woonbestemmingen van percelen mogen in principe niet worden uitgebreid ten koste van andere huidige bestemmingen in het overig buitengebied (met name agrarische- en natuurbestemmingen)".

Dit besluit betekent ook dat niet alleen terughoudend dient te worden omgegaan met verzoeken om een paardenbak te mogen aanleggen buiten het eigen woonperceel (bestemming "wonen"), maar dat deze gronden onderdeel moeten blijven uitmaken van het buitengebied. Dit betekent dat altijd gestreefd zal worden naar een zo groot mogelijke inpassing in het buitengebied (zo weinig mogelijk bebouwing, eisen aan het natuurlijk houden van gronden, indien mogelijk compensatie van het in beslag genomen buitengebied door andere gronden aan de natuur terug te geven).

d. Vergunningsvrij bouwen.

Een paardenbak en eventuele daarbij behorende voorzieningen mogen vergunningsvrij worden opgericht indien wordt voldaan aan het bepaalde in het Besluit omgevingsrecht (Bor). In alle andere gevallen is een omgevingsvergunning vereist.

e. Vergunningplicht

Paardenbakken zijn in de meeste gevallen aan te merken als bouwwerken in de zin van de Woningwet omdat ze van een omheining zijn voorzien. In de Bouwverordening is een bouwwerk gedefinieerd als: "elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, die op de plaats van de bestemming hetzij direct hetzij indirect met de grond verbonden is, hetzij direct of indirect steun vindt op de grond, bedoeld om ter plaatse te functioneren." Dit betekent dat een paardenbak met bijbehorende voorziening(en) zoals een omheining, lichtmast etc. in principe vergunningplichtig is.

e. Milieuwetgeving.

Het houden van paarden kan de volgende milieuaspecten met zich mee brengen: eventuele hinder veroorzaakt door geur, stof, geluid en licht. In het kader van de milieuwetgeving (brochure "Bedrijven en milieuzonering") dient een minimale afstand van 50 meter te worden aangehouden voor geur en 30 meter voor geluid, stof en gevaar. Voor het aspect licht is geen specifieke afstand opgenomen, omdat het mogelijk is via maatregelen of beperkingen de lichthinder naar de omgeving te beperken.

Voorts wordt op basis van de Wet geurhinder en veehouderij voor het houden van dieren een afstand van 50 meter aangehouden. Een paardenbak is weliswaar niet een hoofdverblijf van dieren, maar in de lijn van de jurisprudentie wordt vooralsnog de afstand van 50 meter aangehouden.

Het is echter de verantwoordelijkheid van de gemeente om zelf invulling te geven aan de milieuhygiënische aspecten in het beleid. In deze nota wordt, gelet op het voorkomen van hinder voor omwonenden en de in de jurisprudentie geformuleerde lijn, gekozen voor een minimale afstand van 50 meter tot de woningen van omwonenden.

7. Herziening bestemmingsplan "Buitengebied 1990".

In het kader van de wettelijke verplichting, om alle bestemmingsplannen ouder dan 10 jaar te herzien voor de datum van 1 juli 2013, is de beheersverordening Buitengebied vastgesteld. Daarna zijn de voorbereidende werkzaamheden opgestart voor het opstellen van het nieuwe bestemmingsplan voor het buitengebied van de gemeente Haren.

De eerste aanzet voor het opstellen van het nieuwe bestemmingsplan is het vaststellen van een Kadernota voor het buitengebied van de gemeente Haren. Het doel van de Kadernota is om de uiteindelijke beleidskeuzes in het bestemmingsplan in een breder perspectief te plaatsen vanuit een breed gedragen ontwikkelingsvisie op het buitengebied.

De Kadernota gaat ook in op de "verpaarding" van het buitengebied. Deze nota is in de vergadering van 25 februari 2013 door de gemeenteraad vastgesteld. De gemeenteraad heeft eveneens besloten het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied op te stellen. Deze nota vormt een onderdeel van het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied.

8. Criteria voor het verlenen van medewerking

In aansluiting op de inhoud van de Kadernota zijn in deze nota criteria opgenomen die aangeven wanneer een paardenbak kan worden gerealiseerd c.q. medewerking daaraan kan worden verleend. Hierbij wordt uitgegaan van de aanname, gebaseerd op de Kadernota, dat in het nieuwe bestemmingsplan de regel wordt opgenomen dat paardenbakken en de daarbij behorende faciliteiten binnen de bestemming "woondoeleinden" en in de aangrenzende

“agrarische bestemmingen” via het opnemen van een binnenplanse afwijkingsbevoegdheid mogelijk worden gemaakt.

a. Toetsingscriteria.

De vraag of het realiseren van een paardenbak met aanverwante voorzieningen bij een woning aanvaardbaar is en medewerking kan worden verleend, kan worden beantwoord door deze vraag te toetsen aan de volgende criteria:

Gebiedscriterium:

1. de paardenbak mag niet zijn geprojecteerd op gronden die liggen in of direct grenzen aan het gebied dat is aangewezen als Beschermd dorpsgezicht Rijksstraatweg;

Algemene criteria:

2. de paardenbak moet ten dienste staan van een hobbymatige activiteit;
3. realisering van de paardenbak en/of bijbehorende voorzieningen mag niet tot gevolg hebben dat de landschappelijke en/of natuurwetenschappelijke waarden onevenredig worden aangetast (de aanleg van paardenbakken in het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is hierbij niet toegestaan);
4. indien de situering c.q. omgevingsfactoren dit vereisen mag een paardenbak slechts worden gerealiseerd c.q. kan slechts worden gelegaliseerd nadat een erfinrichtingsplan is ingediend en is goedgekeurd door burgemeester en wethouders;
5. per woning is maximaal één paardenbak toegestaan; de paardenbak dient achter de woning (of dienstwoning) te worden gesitueerd;
6. de oppervlakte van de paardenbak mag niet meer dan 800 m² bedragen; bij een agrarisch bedrijf is een maximale oppervlakte van 1250 m² mogelijk;
7. de oppervlakte van het perceel waarop de woning staat dient minimaal 1600 m² te bedragen (oppervlakte gronden met woonbestemming);
8. de afstand tussen de paardenbak en een bestaande woning van derden (inclusief aan- of uitbouwen) dient minimaal 50 meter te bedragen; de afstand tot een perceel van derden bedraagt minimaal 3 meter;
9. de paardenbak dient te worden aangelegd op gronden met de bestemmingen “Wonen-1”, “Wonen-2”, “Agrarisch met waarden” of “Agrarisch – Agrarisch dienstverlenend” of op gronden direct aangrenzend aan de bestemming “wonen”;

Vormcriteria:

10. de paardenbak moet zijn voorzien van een open omheining met een gedekte bij het landschap passende kleurstelling (donkergroen of bruin) of na goedkeuring door burgemeester en wethouders van een omzooming met streekeigen, bij het landschap passende beplanting;
11. de hoogte van de omheining mag niet meer zijn dan 1.50 meter;
12. bij een paardenbak mogen geen lichtmasten worden opgericht;

b. Algemene toelichting op de toetsingscriteria.

Het komt de duidelijkheid ten goede de voornoemde criteria toe te lichten hoe deze gebruikt moeten worden bij de toetsing van de aanvaardbaarheid van geprojecteerde paardenbakken. Deze criteria zullen in het nieuwe bestemmingsplan worden verwerkt in de regels (binnenplanse afwijkingsbevoegdheid) met betrekking tot de bestemming “wonen” en de agrarische bestemmingen. Op basis van deze criteria zal worden beoordeeld of ontheffing kan worden verleend voor het realiseren van een paardenbak.

c. Specifieke toelichting op elk genoemd toetsingscriterium

In verband met de leesbaarheid van deze nota is in bijlage II een toelichting op elk toetsingscriterium opgenomen.

d. Conclusie.

Medewerking zal dan ook alleen worden verleend indien aan de toetsingscriteria wordt voldaan en één en ander zo sober mogelijk wordt gerealiseerd (zo weinig mogelijk bebouwing, maximale inpassing in het landschap door het stellen van eisen aan situering, kleurstelling, materiaal etc.).

9. Handhaving.

Deze nota beoogt niet alleen te voorzien in een regeling voor de aanleg van paardenbakken voor hobbymatig gebruik, maar ook een basis te bieden voor de handhaving van de illegaal opgerichte paardenbakken.

Uitgangspunt is dat, alvorens kan worden overgegaan tot handhaving van de regels van het bestemmingsplan, moet worden onderzocht of de illegale situatie kan worden gelegaliseerd.

Elke paardenbak (inclusief de daarbij behorende voorzieningen) die zonder de vereiste vergunning is/wordt aangelegd zal worden getoetst aan het nieuwe bestemmingsplan "Buitengebied" en de daarin opgenomen beleidsnota.

Hierbij wordt ook de toetsing aan het overgangsrecht betrokken. Uit deze toetsing vloeit het antwoord voort op de vraag of de paardenbak gelegaliseerd kan worden of dat tot handhaving van de bouwregels moet worden overgegaan.

Inventarisatie

Voor het verkrijgen van inzicht in het aantal bestaande paardenbakken (legale en illegale) is een inventarisatie op basis van de luchtfoto's van het grondgebied van de gemeente Haren gemaakt. Uit deze inventarisatie (zie bijlage 3) komt naar voren dat er ong. 60 paardenbakken in het buitengebied van de gemeente Haren bestaan.

Handhaving

De handhaving van illegale paardenbakken zal op dezelfde wijze geschieden als de handhaving van andere illegale bouwwerken in het buitengebied. Het handhavingsbeleid met betrekking tot illegale bouwwerken in het buitengebied is hierop dan ook van toepassing.

10. Procedurele aspecten

a. Opnemen nota in het nieuwe bestemmingsplan

Op grond van artikel 4.81 van de Algemene wet bestuursrecht heeft de gemeente de bevoegdheid (niet de verplichting) om beleidsregels vast te stellen. Het formuleren van beleidsregels heeft als voordeel dat een grote mate van uniformiteit kan worden bereikt.

In dit geval zijn de regels van het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied aangepast aan de inhoud van de nota. De volledige nota zal als bijlage bij het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied worden gevoegd. In dit geval zal de nota als onderdeel van het nieuwe bestemmingsplan de volledige bestemmingsplanprocedure doorlopen en dus tegelijkertijd met het nieuwe bestemmingsplan in werking treden.

b. Hardheidsclausule.

In buitengewone omstandigheden kan op basis van zwaarwegende belangen/argumenten worden afgeweken van één of meerdere toetsingscriteria. Er vindt dan een afweging van belangen plaats die is voorbehouden aan B&W. Deze besluitvorming dient zorgvuldig, transparant en goed gemotiveerd tot stand te komen, waarbij tevens rekening gehouden dient te worden met de belangen van derden. Er kan alleen worden afgeweken via deze hardheidsclausule, indien er bij partijen (gemeente en aanvrager) consensus bestaat dat er sprake is van een bijzondere situatie (niet vergelijkbaar met andere situaties), waarbij het evident is dat toepassing van de toetsingscriteria leidt tot het onevenredig schaden van de belangen van de aanvrager.

c. Evaluatie werking nota.

Deze nota zal 2 jaar na de inwerkingtreding daarvan worden geëvalueerd. Er kan dan op basis van de uitwerking in de praktijk worden beoordeeld of de nota voldoet aan de gestelde doelstelling en/of de nota aanpassing behoeft.

11. Conclusie

De tendens in de maatschappij, dat er behoefte is aan het houden van paarden bij een woning en aan de daarbij behorende voorzieningen, maakt dat in principe daar waar dat mogelijk en aanvaardbaar is, ruimte moet worden geboden voor het realiseren van paardenbakken en de daarbij behorende bouwwerken. In deze nota wordt aangegeven, in aansluiting op de inhoud van de Kadernota, waar en onder welke voorwaarden het realiseren van een paardenbak aanvaardbaar is. In principe dient, voor zover mogelijk, een paardenbak te worden aangelegd op gronden met de bestemming "woondoeleinden". Slechts indien dit niet mogelijk is, vanwege ruimtegebrek, kan onder voorwaarden het realiseren van een paardenbak op aangrenzende gronden worden toegestaan. Dit is mogelijk indien aan de in deze nota opgenomen toetsingscriteria wordt voldaan.

Bijlage 1 Definiëring begrippen

Voor de toepassing van de “Beleidsnota paardenbakken gemeente Haren” moeten de onderstaande begrippen als volgt worden gelezen:

1. *buitenbak/buitenrijbaan/paardenbak*:

Niet-overdekte piste voorzien van een bewerkte/aangepaste bodem, waar naast training en africhting van het paard eveneens toetsing van prestaties van de combinatie paard en ruiter in diverse disciplines kan plaatsvinden;

2. *bestemmingsplan*: plan in de zin van de Wet ruimtelijke ordening, vervat in plankaart, regels en toelichting;

3. *bouwperceel/bouwwvlak*: een aaneengesloten stuk grond, waarop krachtens het bestemmingsplan een zelfstandige, bij elkaar behorende bebouwing is toegelaten;

4. *bouwen*: het plaatsen, het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen en het vergroten van een bouwwerk;

5. *bouwwerken*: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond;

6. *bebouwing*: één of meer gebouwen en of bouwwerken, geen gebouwen zijnde;

7. *hoogte*: de hoogte gemeten vanaf de gemiddelde hoogte van het omringende maaiveld tot het hoogste punt van een gebouw of bouwwerk, plaatselijke verhogingen niet meegerekend;

8. *hobby*: liefhebberij, niet op bedrijfsmatige basis uitgeoefend;

9. *bedrijfsmatig gebruik*: elk gebruik, anders dan voor hobbymatig gebruik;

10. *lichtmast*: bouwwerk dat dient ter bevestiging van lampen of verlichtingsapparaten;

11. *paardrijactiviteiten*: het houden van paarden en pony's ten behoeve van verhuur en eigen gebruik;

12. *stapmolen/trainingsmolen*: een niet-overdekte ruimte in de vorm van een cirkel, waarin een paard onder begeleiding specifieke training kan worden gegeven;

13. *erfinrichtingsplan*: een plan bestaande uit tekst en beeld waarin de inrichting van het erf vorm wordt gegeven en gemotiveerd is aangegeven op welke wijze in het voornemen rekening is gehouden met de aansluiting op het aangrenzende (buiten)gebied.

In deze nota moet het begrip paardenbak worden gelezen inclusief de daarbij behorende voorzieningen. Onder voorzieningen bij de paardenbak moet worden verstaan:

- omheining/hekwerk;
- (licht)masten;
- langeercirkel;
- paddock;
- stapmolen/trainingsmolen
- overige bij de paardenbak behorende voorzieningen.

Bijlage 2 Toelichting op elk toetsingscriterium.

Ad 1. Aan het realiseren van een paardenbak in of grenzend aan het gebied dat is aangewezen als Beschermd dorpsgezicht Rijksstraatweg zal geen medewerking worden verleend. In het beschermende bestemmingsplan “Beschermd dorpsgezicht Rijksstraatweg” is het volgende opgenomen: *“Het beschermd dorpsgezicht Rijksstraatweg is van nationaal belang vanwege zijn grote architectuurhistorische, cultuurhistorische en historisch-ruimtelijke waarde en zijn redelijk hoge mate van gaafheid en zeldzaamheid. De Rijksstraatweg is een gaaf voorbeeld van een gebied, dat zich met name in de periode 1850 – 1940 heeft ontwikkeld als vestigingsplaats voor welgestelden vanuit de stad Groningen. Dientengevolge heeft het bebouwingsbeeld zich tot een staalkaart van hoogwaardige architectuur uit bovengenoemde periode gevormd. Daarnaast is er sprake van een hechte relatie tussen ruimtelijke structuur, bebouwingsbeeld en omringend landschap. Het bestemmingsplan geeft dan ook aan dat er geen functies mogelijk worden gemaakt die vanuit omgevingsaspecten (o.a. landschap) van invloed kunnen zijn op het omliggende gebied.”*

De doelstelling van de aanwijzing van dit gebied (“Het behouden en versterken van de cultuurhistorische en landschappelijke aspecten van het beschermde dorpsgezicht Rijksstraatweg te Haren”) verdraagt zich niet met de realisering van nieuwe paardenbakken in dit gebied. Voorts zal de verschijningsvorm van het landschap door de ruimte die een paardenbak in beslag neemt kunnen worden aangetast. Uit dit criterium vloeit eveneens voort dat het realiseren van een paardenbak op de aan het Beschermd dorpsgezicht grenzende gronden eveneens niet aanvaardbaar is.

Ad 2. Zoals in de paragraaf “Reikwijdte nota” is aangegeven, is deze nota van toepassing op paardenbakken die in het kader van het hobbymatig houden van paarden worden gerealiseerd. De nota ziet niet op paardenbakken in het kader van het bedrijfsmatig houden van paarden (paardenhouderijen, maneges etc.) omdat in het nieuwe bestemmingsplan “Buitengebied” een toegesneden bestemming is opgenomen. De vraag wanneer er sprake is van het hobbymatig houden van paarden wordt beantwoord in de paragraaf “Wanneer is er sprake van hobbymatig houden van paarden?”.

Ad 3 en 4. Medewerking aan het realiseren van een paardenbak zal alleen kunnen worden verleend indien de paardenbak landschappelijk goed wordt ingepast. Dit betekent dat eisen worden gesteld aan de exacte locatie, de verschijningsvorm van b.v. het hekwerk, de kleurstelling etc. Bij een aanvraag om een paardenbak te mogen realiseren zal het principe “een paardenbak aanleggen is niet mogelijk, tenzij aan de uit deze beleidsnota voortvloeiende voorwaarden wordt voldaan” worden gehanteerd. In gevallen waarin de situering en de omgevingsfactoren (landschappelijke inpassing) daarvoor aanleiding geven zal worden gevraagd om een erfinrichtingsplan in te dienen en te laten goedkeuren door burgemeester en wethouders.

De aanleg op gronden met een andere bestemming dan woondoeleinden is alleen aanvaardbaar indien uit een overgelegd erfinrichtingsplan is gebleken dat de paardenbak niet op gronden met de bestemming “woondoeleinden” kan worden gerealiseerd en dat de paardenbak aan de gestelde voorwaarden in deze nota voldoet. Het kappen van (vergunningplichtige) houtopstanden ten behoeve van de aanleg van een paardenbak is niet aanvaardbaar tenzij door de afdeling Groenbeheer van de gemeente Haren een positief advies is afgegeven. Indien (illegaal) is overgegaan tot het kappen van bomen c.q. het verwijderen van groenopstanden zal dit met het oog op het streven naar behoud van de landschappelijke en natuurlijke waarden niet kunnen worden beloond met het mogen realiseren van de paardenbak. Dit past in het streven naar het herstel van de landschappelijke en natuurlijke waarden.

Op deze wijze kan optimaal worden ingespeeld op de specifieke locatietekenen.

Medewerking aan het realiseren van een paardenbak en de daarbij behorende voorzieningen (zoals hekwerk, lichtmast etc.) buiten de bestemmingen “Wonen-1” en “Wonen-2” zal alleen kunnen worden verleend indien de paardenbak niet op gronden met de bestemming “Wonen-1” of “Wonen-2” kan worden gerealiseerd en de landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarden niet onevenredig worden aangetast. De landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarden zijn beschreven in o.a. de Kadernota Buitengebied Haren en in de toelichting van het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied. Voorts zullen bij de beoordeling van de aanvaardbaarheid van de paardenbak andere documenten worden betrokken waarin het beleid van de gemeente Haren met betrekking tot de inrichting van het landschap is opgenomen zoals het oude bestemmingsplan Buitengebied 1990, het LandschapsOntwikkelingsplan (LOP), Landschapsuitvoeringsplan (LUP) etc. Hieruit vloeit voort dat de aanleg van paardenbakken in het Natuurnetwerk Nederland (NNN) niet mogelijk is op gronden die de bestemming Agrarisch met waarden of Natuur en Natuur-1 hebben.

Een kwaliteit van een hoge orde is de openheid in grote delen van het buitengebied. Daarom is het beleid erop gericht om bebouwing (b.v. hekwerk en een lichtmast) zoveel mogelijk te weren. Het verlenen van medewerking aan bebouwing op deze gronden zal altijd gepaard moeten gaan met een afweging van belangen. De noodzaak van bebouwing zal steeds moeten worden afgewogen tegen de aantasting van de landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarden van het gebied. Uitgangspunt hierbij is het nee, tenzij principe (geen medewerking tenzij door de aanvrager wordt aangetoond dat er geen sprake is van het onevenredig aantasten van de waarden van het landelijk gebied. De onderzoeksplicht teneinde dit aan te tonen berust bij de aanvrager. In het kader van de bescherming van de landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarden van het gebied kunnen door burgemeester en wethouders nadere eisen worden gesteld aan b.v. de situering, de verschijningsvorm, de kleurstelling etc. Dit kan nodig zijn indien het voor de inpassing in het landschap gewenst is een andere situering te kiezen. Voorts kan ook op basis van welstandsoverwegingen nader eisen worden gesteld aan de kleurstelling en de verschijningsvorm.

Ad 5. In het kader van een goede ruimtelijke ordening en het hobbymatig karakter mag per woning maximaal één paardenbak worden gerealiseerd. Deze dient een paardenbak achter de woning te worden gerealiseerd. Concreet betekent dit dat de paardenbak altijd achter de achtergevel van de woning moet worden gerealiseerd. De paardenbak (of een daarbij behorende faciliteit) mag op geen enkel punt de doorgetrokken lijn van de achtergevel van de woning (inclusief aan- of uitbouwen) naar de zijdelingse perceelsgrens overschrijden. Bij hoekpercelen geldt dat een paardenbak alleen achter de naar de weg gekeerde zijden mag worden gerealiseerd.

Dit criterium is opgenomen om het stedenbouwkundig beeld vanaf de weg zoveel mogelijk te beschermen en paardenbakken e.d. zoveel mogelijk buiten het zicht vanaf de weg te houden.

Ad 6. Ter waarborging van het hobbymatig gebruik wordt uitgegaan van een paardenbak met een maximale oppervlakte van 20 bij 40 meter. Ook ter beperking van de ruimtelijke impact ligt het in de rede om de maatvoering van 800 m² (20 bij 40 meter) als objectieve norm te hanteren. Alleen bij agrarische bedrijven (bestemmingen “Agrarisch - Agrarisch dienstverlenend” en “Agrarisch met waarden”) is veelal meer ruimte beschikbaar voor het aanleggen van een paardenbak. In deze gevallen is het dan ook mogelijk de oppervlakte te verruimen tot 1.250m². De oppervlakte van een paardenbak wordt gemeten aan de buitenkant van de omheining.

Ad 7. De oppervlakte van de gronden met de bestemming “wonen” waarop de woning staat, behorende bij de te realiseren paardenbak, dient minimaal 1.600m² te zijn. Indien dat een deel van het kadastrale perceel is geldt voor de berekening alleen het deel met de bestemming “wonen”. Er dient een goede verhouding te bestaan tussen het perceel met daarop de woning en bijgebouwen (gronden met de bestemming “wonen”) en de oppervlakte die is gemoeid met het aanleggen van de paardenbak (max. 800m²). Het totale perceel dient voldoende groot te zijn om (een groot deel van) de paardenbak op gronden met de bestemming “wonen” te kunnen realiseren.

Ad 8. Teneinde derden te beschermen tegen mogelijke hinder (stof, stank etc.), dient de afstand tussen een paardenbak (en de daarbij behorende faciliteiten) en een woning van derden minimaal 50 meter te bedragen. Dit is de kortste afstand tussen enig punt van de woning en de omheining van de paardenbak. Dit criterium voorkomt dat derden onaanvaardbare hinder ondervinden van een paardenbak en de daarbij behorende faciliteiten. De afstand garandeert dat burens geen onevenredige hinder zullen ondervinden van de bouwwerken en het gebruik van de paardenbak. Dit criterium sluit aan bij het gestelde in de paragraaf “Milieuwetgeving”. Voorts dient de afstand tussen een paardenbak en het aangrenzende perceel van derden minimaal 3 meter te bedragen. Deze afstand is opgenomen ter voorkoming van onevenredige hinder c.q. aantasting van gebruiksmogelijkheden van percelen van derden.

Ad 9. Voor zover mogelijk dient de paardenbak te worden gerealiseerd op gronden met de bestemming “Wonen”. In de meeste gevallen zal dit niet mogelijk zijn omdat het woonperceel (de gronden, die zijn bestemd voor “wonen”), daar de ruimte (in letterlijke zin) niet voor biedt. Dit betekent dat dan de vraag aan de orde komt of de paardenbak op de daarachter liggende gronden kan worden gerealiseerd. Dit is alleen aanvaardbaar indien de paardenbak direct aangrenzend aan de gronden met de bestemming “Wonen” wordt aangelegd en voorzover de noodzaak daartoe is aangetoond. Het enkele argument dat de paardenbak niet geheel of gedeeltelijk op gronden met de bestemming “Wonen” kan worden gerealiseerd omdat dan een deel van de tuin verloren gaat zal niet worden aangemerkt als voldoende zwaarwegend om realisering op gronden met een andere bestemming mogelijk te maken.

Het realiseren van een paardenbak op enige afstand van de gronden met de bestemming “wonen” is niet aanvaardbaar omdat dit een onwenselijke extra aantasting van het landschap betekent. Het uitgangspunt is dat indien een paardenbak gerealiseerd moet worden bij een perceel, dit gepaard dient te gaan met een zo gering mogelijk aantasting van het aangrenzende buitengebied. Deze doelstelling kan alleen worden bereikt door de paardenbak direct aansluitend aan gronden met de bestemming “Wonen” te realiseren.

Een uitzondering op dit criterium kan zijn dat in de praktijk een sloot aanwezig is tussen de gronden met de bestemming “Wonen” en de gronden waarop de paardenbak is geprojecteerd. Dit kan ertoe leiden dat de paardenbak niet direct aangrenzend kan worden opgericht, maar dat de sloot ertussen zit. Deze situatie is aanvaardbaar en hoeft op zich geen belemmering te zijn.

Ad 10. De omheining dient te zijn voorzien van een in het landschap passende gedekte kleur. Deze kleurstelling dient donkergroen of bruin te zijn. Hierbij wordt opgemerkt dat het omzoomen van de paardenbak met een streekeigen, bij het landschap passende inheemse beplanting in de plaats van een hekwerk de voorkeur geniet.

Een muur of uitvoering van een deel van de omheining in de vorm van metselwerk is niet aanvaardbaar. De ontheffing zal pas verleend kunnen worden indien het bouwplan (o.a.

hekwerk), na advisering door de welstandscommissie, voldoet aan redelijke eisen van welstand.

Ad 11. Teneinde de ruimtelijke impact niet te groot te laten worden en de landschappelijke (b.v. openheid van het landschap) en natuurlijke waarden van het aangrenzende buitengebied niet teveel aan te tasten, is gekozen voor een maximale hoogte van de omheining ad 1.50 meter.

Ad 12. Lichtmasten (en de daarmee gepaard gaande lichtuitstraling) hebben een grote invloed op de flora en fauna in het buitengebied. Het verlichten van een paardenbak is een vorm van lichtvervuiling. Het tast de belevingswaarde van de duisternis aan. Het tegengaan van lichtvervuiling en het bevorderen van de natuurlijke duisternis is één van de beleiduitgangspunten van de gemeente Haren. Daarnaast is verlichting van een paardenbak geregeld een bron van overlast voor omwonenden in de directe omgeving.

De afweging dat alleen het puur hobbymatig gebruiken van de paardenbak is toegestaan in relatie tot de impact die een lichtmast en de daarmee gepaard gaande lichtuitstraling heeft op de omgeving, leidt tot het standpunt dat lichtmasten noch enige andere vorm van verlichting bij een paardenbak zijn toegestaan.

Bijlage 3 Globale samenvattende weergave van het beleid ten aanzien van het verlenen van medewerking aan hobbymatige paardenbakken en de daarbij behorende voorzieningen bij agrarische bedrijven.

Niet-bedrijfsmatige (hobby-matige) paardenbakken

Bestemmingen:

- Agrarisch met waarden en Agrarisch –Agrarisch dienstverlenend (niet zijnde een paardenhouderij of een manege)

In afwijking van het bestemmingsplan kan medewerking worden verleend voor de aanleg van een paardenbak mits:

- de paardenbak ten dienste staat van een hobbymatige activiteit;
- per woning mag maximaal 1 paardenbak worden opgericht;
- de paardenbak achter de bijbehorende dienstwoning wordt gerealiseerd;
- de paardenbak is gelegen bij een agrarisch bedrijf (gronden met de bestemming Agrarisch-Agrarisch dienstverlenend en alleen aansluitend op het agrarisch bouwvlak binnen de bestemming Agrarisch met waarden);
- de afstand tussen de paardenbak en een perceel van derden minimaal 3 meter bedraagt;
- de afstand tussen de aan te leggen paardenbak en een bestaande woning van derden minimaal 50 meter bedraagt;
- de oppervlakte van een paardenbak niet meer dan 1.250 m² bedraagt, inclusief omheining;
- de paardenbak is voorzien van een open omheining met een gedekte bij het landschap passende kleurstelling (donkergroen of bruin) of na goedkeuring door burgemeester en wethouders van een omzooming met streekeigen, bij het landschap passende beplanting;
- de hoogte van de omheining niet meer bedraagt dan 1.50 meter;
- bij een paardenbak geen lichtmasten worden opgericht;
- de paardenbak landschappelijk goed is ingepast (B en W kunnen nadere eisen stellen aan verschijningsvorm, kleurstelling, situering etc.);
- een erfinrichtingsplan is ingediend en is goedgekeurd door burgemeester en wethouders indien de situering of de omgevingsfactoren hiertoe aanleiding geeft.

Bijlage 4 Samenvattende weergave van het beleid ten aanzien van het verlenen van medewerking aan paardenbakken en de daarbij behorende voorzieningen.

<p>Niet-bedrijfsmatige (hobby-matige) paardenbakken</p>
<p>Bestemmingen in huidige beheersverordening:</p> <ul style="list-style-type: none">- wonen 1 en wonen 2- agrarisch met waarden
<p>In afwijking van het bestemmingsplan kan medewerking worden verleend voor de aanleg van een paardenbak mits:</p> <ul style="list-style-type: none">- de paardenbak niet is geprojecteerd op gronden die zijn gelegen in of grenzend aan het Beschermd dorpsgezicht Rijksstraatweg;- de paardenbak ten dienste staat van een hobbymatige activiteit;- de paardenbak achter de bijbehorende woning wordt gerealiseerd;- een erfinrichtingsplan is ingediend en is goedgekeurd door burgemeester en wethouders, voor zover de situering of de omgevingsfactoren hiertoe aanleiding geeft;- de oppervlakte van het bijbehorende perceel waarop de (recreatie)woning staat minimaal 1600 m² bedraagt;- de afstand tussen de aan te leggen paardenbak en een bestaande woning van derden minimaal 50 meter bedraagt;- de paardenbak wordt aangelegd op of, indien dit niet (volledig) mogelijk is, direct aangrenzend aan gronden met de bestemming “wonen – 1” of “wonen – 2”;- de oppervlakte van een paardenbak niet meer dan 800 m² bedraagt;- de paardenbak is voorzien van een open omheining met een gedekte bij het landschap passende kleurstelling (donkergroen of bruin) of na goedkeuring door burgemeester en wethouders van een omzooming met streekeigen, bij het landschap passende beplanting;- de hoogte van de omheining niet meer bedraagt dan 1.50 meter;- bij een paardenbak geen lichtmasten worden opgericht;- de afstand tot een perceel van derden minimaal 3 meter bedraagt;- per woning maximaal één paardenbak is toegestaan;- de paardenbak landschappelijk goed is ingepast (B en W kunnen nadere eisen stellen aan verschijningsvorm, kleurstelling, situering etc.);- realisering van de paardenbak niet tot gevolg heeft dat de landschappelijke en/of natuurwetenschappelijke waarden onevenredig worden aangetast.

5. Nota inspraak en overleg

**Nota inspraak en overleg -
voorontwerpbestemmingsplan
Buitengebied Haren**

BügelHajema

Plek voor ideeën

**Nota inspraak en overleg -
voorontwerpbestemmingsplan
Buitengebied Haren**

10 mei 2016
Projectnummer 103.00.01.20.00

Ideeën voor een plek

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
	1.1 Procedure	5
	1.2 Algemene beantwoording	5
2	Inspraakreacties	9
3	Overlegreacties	43

Inleiding

1.1

Procedure

Het voorontwerp van het bestemmingsplan Buitengebied Haren heeft vanaf 7 november 2014 gedurende zes weken voor eenieder ter inzage gelegen op het gemeentehuis en via www.ruimtelijkeplannen.nl. Bekendmaking hiervan heeft plaatsgevonden in het Harener Weekblad en op de gemeentelijke website. Tijdens deze termijn kon een ieder schriftelijk of mondeling een inspraakreactie indienen. Op 5 november 2014 is er een kennisgeving van het voorontwerp bestemmingsplan naar de vooroverlegpartners gestuurd, met het verzoek om binnen acht weken een vooroverlegreactie kenbaar te maken.

In hoofdstuk 2 zijn de inspraakreacties samengevat en voorzien van gemeentelijke reacties. In hoofdstuk 3 zijn de overlegreacties van de overleginstanties samengevat en van een gemeentelijke reactie voorzien.

1.2

Algemene beantwoording

Agrarische bouwpercelen

In de Kadernota is als uitgangspunt opgenomen dat agrarische bedrijven een maximaal bebouwingsoppervlak van 1 ha bij recht zal worden toegekend, tenzij in de huidige situatie al een groter oppervlak is bebouwd. Hierbij zal per bedrijf een op maat gesneden bouwvlak worden gehanteerd. Daarnaast zal een wijzigingsbevoegdheid worden opgenomen voor het vergroten van het bouwperceel tot 1,5 ha. Conform de provinciale Omgevingsverordening dient bij het gebruikmaken van deze wijzigingsbevoegdheid de maatwerkmethode te worden doorlopen, waarbij door middel van overleg via keukentafelgesprekken op bedrijfsniveau overeenstemming dient te worden bereikt over omvang, situering en inrichting van het bouwperceel.

In het voorontwerpbestemmingsplan zijn de agrarische bouwvlakken niet ingetekend op de verbeelding, maar is de oppervlakte 'verbaal' aangegeven in de regels. In de regels is gesteld dat agrarische bedrijfsbebouwing uitsluitend mag worden opgericht binnen het bestemmingsvlak (Agrarisch - Bedrijf), binnen een aaneengesloten vierhoek met een oppervlakte van maximaal 1 ha (dan wel de bestaande, vergunde oppervlakte).

Op grond van een wijziging van de Omgevingsverordening van de provincie Groningen dient het bouwperceel echter in de verbeelding van het bestemmingsplan te worden weergegeven middels een bouwvlak.

In het ontwerpbestemmingsplan zijn de bouwvlakken ingetekend in de verbeelding. Daarmee is de bestemming Agrarisch - Bedrijf komen te vervallen, de bouwvlakken zijn ingetekend in de bestemming Agrarisch met waarden.

Ten behoeve van het intekenen van deze bouwvlakken zijn alle bedrijven geïnventariseerd en is een voorstel gedaan aan agrariërs hoe hun bouwvlak op de verbeelding kan worden aangegeven. Bij de inventarisatie en het bepalen van de oppervlakte en de situering van de agrarische bouwvlakken zijn diverse uitgangspunten gehanteerd, zoals de bestaande bebouwing, de bestaande planologische rechten en de ruimtelijke kenmerken, zoals houtwallen, de zijdelings perceelgrenzen en afstanden tot woonbebouwing en infrastructuur. Bij het bepalen van de omvang en situering van de bouwvlakken is getracht zoveel mogelijk tegemoet te komen aan de wens van de agrariër binnen de grenzen van het provinciaal beleid. Het is op grond van het provinciaal beleid niet mogelijk zonder meer bouwvlakken van meer dan 1 ha op te nemen. Daarnaast dient alle agrarische bebouwing binnen het bouwvlak te worden opgericht.

Uit inventarisatie is gebleken dat het gezien ruimtelijke aspecten niet mogelijk is alle bedrijven een bouwvlak van 1 ha te geven. Middels maatwerk is getracht zo dicht mogelijk bij de 1 ha te blijven. Voor de bedrijven die in de bestaande situatie al groter zijn, dan wel al een groter bouwvlak hebben, is aangesloten bij deze bestaande situatie. Deze bouwvlakken zullen in de verbeelding van het bestemmingsplan worden ingetekend.

Natuur

Naast de bestaande natuur in de Natura 2000-gebieden wordt ook de bestaande natuur gelegen binnen het Natuur Netwerk Nederland (NNN) en gronden die zijn gelegen binnen het NNN en in eigendom zijn van een natuurbeherende instantie of van de provincie in het bestemmingsplan bestemd als Natuur - 1. Als de gronden nog niet in eigendom zijn van natuurbeherende instanties en ook niet als natuur zijn ingericht, maar er sprake is van agrarisch gebruik, zijn de gronden bestemd als Agrarisch met waarden. Gebleken is dat de begrenzing van deze bestemming niet helemaal in overeenstemming is met de begrenzing van het NNN. De gronden gelegen binnen het NNN zullen worden gezien en zo nodig zal de natuurbestemming hierop worden aangepast. Er is een algemene wijzigingsbevoegdheid opgenomen om de bestemming van gronden die deel uitmaken van het NNN, dan wel door de provincie zijn aangewezen als zoekgebied robuuste verbindingzone te wijzigen in de bestemming Natuur - 1.

De gronden die geen deel uitmaken van het NNN of de Natura 2000-gebieden hebben uitsluitend een natuurbestemming (Natuur) gekregen indien dit bestaande natuur betreft. Veelal zijn deze gronden in de vigerende beheersverordening reeds bestemd als Natuur.

PAS

Natuurgebieden en natuurwaarden ondervinden schade van vermisting en verzuring afkomstig uit de landbouw. Dit geldt in nog hogere mate voor de Natura 2000-gebieden (tevens NNN) in de gemeente. Op basis van artikel 19j van de Natuurbeschermingswet 1998 (hierna: Nbw) dient de gemeente bij het vaststellen van het bestemmingsplan rekening te houden met de effecten op een Natura 2000-gebied. Mede om die reden is een passende beoordeling uitgevoerd en een planMER opgesteld en is in de regels van het bestemmingsplan aandacht besteed aan de ammoniakemissie.

Op basis van de uitkomsten van de passende beoordeling zijn de effecten als gevolg van de toename van de ammoniakemissie en depositie van de veehouderijbedrijven die door het bestemmingsplan mogelijk zouden kunnen zijn, als negatief beoordeeld.

Op 1 juli 2015 is de programmatische aanpak stikstof (hierna: PAS) in werking getreden. Het programma is vastgesteld voor een duur van zes jaar. In het programma zijn maatregelen opgenomen die enerzijds zorgen voor een daling van de stikstofdepositie (brongerichte maatregelen) en anderzijds bijdragen aan het herstel van de natuurkwaliteit in Natura 2000-gebieden (gebiedsgerichte maatregelen). Hierdoor ontstaat ruimte voor nieuwe economische ontwikkelingen. Deze ruimte wordt 'depositieruimte' genoemd. Een deel van de 'depositieruimte' wordt ter beschikking gesteld voor nieuwe ontwikkelingen. Deze ruimte is de 'ontwikkelingsruimte'. Bij vergunningverlening op grond van artikel 19d, eerste lid Nbw wordt deze 'ontwikkelingsruimte' aan het betrokken project of de andere handeling 'toegedeeld'. Verder geldt voor geringere deposities op grond van het Besluit grenswaarden programmatische aanpak stikstof (hierna: Besluit PAS) een vrijstelling van de vergunningplicht. Voor deze deposities is een deel van de beschikbare depositieruimte gereserveerd (artikel 19kh, zevende lid Nbw).

Door de ammoniakemissie van de bedrijven te beperken, kan de verzuring en vermisting worden voorkomen. In het bestemmingsplan zal een regeling worden opgenomen naar aanleiding van de inwerkingtreding van de PAS. Deze planregeling maakt toename van de ammoniakemissie vanuit een agrarisch bedrijf mogelijk indien de depositie die gepaard gaat met deze toename onder de grenswaarde (zoals is opgenomen in het Besluit grenswaarden programmatische aanpak stikstof) blijft. Door deze regeling zullen er geen significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden optreden. Hiermee wordt het bestemmingsplan uitvoerbaar.

Inspraakreacties

2

Inspraakreacties 1 en 2

a. Systematiek

Samenvatting

De verwijzing naar andere instrumenten en wet- en regelgeving zoals natuurinrichtingsprojecten, kwalitatieve verplichtingen, natuurbeheerpakketten en de Boswet is juist, maar het bestemmingsplan mag deze niet frustreren.

Volgens het inrichtingsplan Besloten Venen en Westerlanden worden percelen beheerd met afgesloten beheerpakketten. Voor een groot deel worden gebieden begraasd met paarden en runderen. Naast de bestemming natuur is er ook sprake van agrarisch medegebruik, o.a. bij het natuurpakket kruiden- en faunairijk grasland. Het verzoek is om beheerpakketten te benoemen in het bestemmingsplan.

De Boswet regelt het kappen van bomen. Het verzoek is het aanvragen van een kapvergunning te laten vervallen om dubbele procedures en wachttijden te voorkomen.

Reactie gemeente

In de bestemming Natuur is het agrarisch medegebruik toegestaan. De beheerpakketten kunnen worden gebruikt binnen de bestemming Natuur.

De Boswet kent uitsluitend een meldings- en herplantingsplicht en beschermt geen individuele bomen. Het bestemmingsplan werkt derhalve aanvullend op de Boswet omdat hiermee landschappelijke, cultuurhistorische en natuurlijke waarden beschermd worden.

b. Landgoederen

Samenvatting

Landgoederen die vallen onder de Natuurschoonwet verdienen een verbijzondering. Landgoederen die onder de Natuurschoonwet vallen kennen een eigen wet- en regelgeving. Voorkomen moet worden dat het bestemmingsplan dit anders uitlegt.

Het voorstel van inspreker is om het landgoed Blanckenborgh na inrichting en kaveltoedeling op perceelsniveau te benoemen.

Reactie gemeente

De Natuurschoonwet is een wet die fiscale voordelen meebrengt voor eigenaars, vruchtgebruikers en erfpachters van landgoederen. Het bestemmingsplan regelt uitsluitend de ruimtelijke aspecten van het landgoed en frustreert op geen enkele wijze de Natuurschoonwet.

c. Definitie 'bos'

Samenvatting

In de begrippen wordt bos omschreven als een vlakvormig element met bosbeplanting van minimaal 1 hectare. Inspreker heeft een bosperceel van ongeveer 0,35 ha. Beoordeling op kadastraal perceelsniveau kan dan problemen geven. Daarnaast wordt voorgesteld om het begrip bos nader te preciseren: recreatief, wandelbos, stiltegebied etc.

Reactie gemeente

Er is een definitie van 'bos' opgenomen omdat de aanleg van bos in de agrarische bestemming niet is toegestaan. Dit levert dus uitsluitend strijdig gebruik op als de omvang van de bosbeplanting groter is dan 1 ha. In de natuurbestemmingen zijn de gronden bestemd voor bos en bebossing, hieronder valt derhalve ook bosbeplanting van minder dan 1 ha. Binnen de Natuurbestemming is recreatief medegebruik toegestaan.

d. EHS

Samenvatting

Per 1 juni 2013 is de Ecologische Hoofdstructuur gewijzigd naar Natuurnetwerk Nederland.

Reactie gemeente

Het bestemmingsplan zal hierop worden aangepast.

e. Besloten Venen/Westerlanden

Samenvatting

Verbeelding 5 wijkt op een aantal plaatsen af van de ambitiekaart natuurbeheerplan van de provincie Groningen 2014 als het gaat om agrarisch en natuur. Voor de Besloten Venen is het perceel P375 reeds omgevormd naar natuur. Ook gedeelten van de huiskavel hebben inmiddels een functie verandering ondergaan. De ingetekende drafbaan op de percelen P368, 369 en 340 en 360 kan vervallen. In de Westerlanden dient perceel P455 gewijzigd te worden van agrarisch naar natuur en voor perceel P452 van natuur naar agrarisch.

Robuuste verbindingzone en Inrichting Besloten Venen en Westerlanden dienen afgestemd te worden met de inrichting en het beheer van de provincie. In verband met het toekomstige beheer van de Besloten Venen en Westerlanden moet de functie van Beslotenveenseweg 14 en 14a worden aangepast.

Binnen deze bestemming zullen publieksfuncties als een ontvangstruimte met horecafaciliteit en detailhandel (verkoop natuurproducten) meegenomen moeten worden. Voor het beheer zal in verband met tijdelijke opslag van natuurproducten een bouwvlak nodig zijn van 1,5 ha.

Reactie gemeente

De bestemmingen van bovengenoemde percelen worden aangepast aan de actuele situatie. De eigenaar dient zelf de kadastrale situatie van de drafbaan te wijzigen bij het Kadaster. De gemeente kan dat niet aanpassen.

In overleg met de provincie zal de juiste begrenzing van de bestemming Natuur worden ingetekend.

Met de actualisatie van het bestemmingsplan wordt beoogd om de huidige situatie vast te leggen en niet om nieuwe mogelijkheden in te passen. Het verzoek voor een groter oppervlak en nieuwe functies wordt niet meegenomen in deze actualisatie. Het verzoek wijkt in zo betekenende mate af van de bestaande situatie, dat medewerking alleen mogelijk is wanneer hier een goede ruimtelijke onderbouwing aan ten grondslag ligt. Om die redenen wordt het door de inspreker voorgestelde verzoek niet overgenomen in het bestemmingsplan.

f. Boom- en fruitteelt

Samenvatting

Boom-en fruitteelt (waaronder hoogstamfruit) wordt door de provincie gestimuleerd en gesubsidieerd. Het bestemmingsplan dient hiervoor mogelijkheden te bieden.

Reactie gemeente

Een belangrijke landschappelijke waarde is de openheid van het gebied. Hiermee wordt met name het ontbreken van obstakels, zoals bebouwing in het gebied, bedoeld. Het handhaven c.q. verbeteren van deze kwaliteit (openheid van dit gebied) vormt een belangrijke beleidsdoelstelling in dit bestemmingsplan. Het betreft hier een voortzetting van het beleid zoals dat in het bestemmingsplan Buitengebied 1990 en in de beheersverordening Buitengebied 2013 is opgenomen. In verband met de bescherming van de openheid van het landschap wordt boom- en fruitteelt niet toegestaan buiten agrarische bouwpercelen.

Het bestemmingsplan wordt aangepast in die zin dat boom- en fruitteelt binnen het bouwvlak wel wordt toegestaan.

g. Duinweg 5

Samenvatting

Voor het perceel Duinweg is in 2007 een schetsplan ingediend waarover welstand een positief advies heeft afgegeven. Het verzoek is om het bestemmingsplan aan te passen om dit initiatief mogelijk te maken. Op de verbeelding is het perceel verkleind, waarbij een deel de bestemming Agrarisch met waarden heeft gekregen. Inspreker kan hier niet mee akkoord gaan en verzoekt om het bestemmingsplan te wijzigen. De noordzijde van het perceel dient bij de woonbestemming te worden gevoegd.

Reactie gemeente

Er is geen aanleiding om de oppervlakte van het perceel te vergroten aan de noordzijde. De agrarische bestemming en de open ruimte tussen Duinweg 5 en Duinweg 3 dient gehandhaafd te blijven uit oogpunt van behoud van landschappelijke waarden. Bij het bestemmen van het perceel is aansluiting gezocht bij de planologische situatie van de Beheersverordening Buitengebied 2013 en daarmee bij het daarvoor geldende Bestemmingsplan Buitengebied 1990.

h. Natuurbegraafplaats

Samenvatting

Inspreker heeft het voornemen om in het perceel P731 een natuurbegraafplaats aan te leggen. Voorkomen moet worden dat er een strijdigheid ontstaat met de Nota Begraven die in het voorjaar van 2015 verschijnt.

Reactie gemeente

Er is sprake van een (kleinschalige) privébegraafplaats. In de Nota Begraven wordt onder voorwaarden in uitzonderlijke gevallen ruimte geboden om een privébegraafplaats mogelijk te maken. Op basis van deze Nota kan een privébegraafplaats worden gerealiseerd. Het bestemmingsplan wordt aangepast in de zin dat op het perceel een kleinschalige begraafplaats wordt toegestaan.

i. Recreatie

Samenvatting

In paragraaf 3.6 onder recreatie wordt Appelbergen wel genoemd maar het Noordlaarderbos, Besloten Venen en Westerlanden niet.

Reactie gemeente

Het bestemmingsplan zal worden aangepast in die zin dat ook de genoemde bossen worden genoemd.

j. Actualiteit bestemmingen

Samenvatting

Bij inspreker bestaat de indruk dat de aangegeven bestemmingen niet geheel overeen komen met de actuele situatie, met name bij natuur- en agrarische bestemmingen. Het verzoek is om een juist beeld te krijgen aan de hand van milieuvergunningen.

Reactie gemeente

In overleg met de provincie zal de begrenzing van de natuurbestemming aangepast worden aan de meest actuele situatie.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	<ul style="list-style-type: none">- In de toelichting zal Ecologische Hoofdstructuur worden gewijzigd in Natuurnetwerk Nederland.- In de toelichting zullen het Noordlaarderbos, De Besloten Venen en de Westerlanden worden genoemd.
Regels	<ul style="list-style-type: none">- Aan het verbod gronden te gebruiken voor boom- en fruitteelt wordt toegevoegd 'buiten het bouwvlak'.- Artikel 17 (bestemming Natuur) wordt aangepast in die zin dat de voor Natuur aangewezen gronden bestemd zijn voor: kleinschalige privébegraafplaats, uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van natuur - kleinschalige privébegraafplaats.'
Verbeelding	<ul style="list-style-type: none">- De bestemmingen Agrarisch met waarden en Natuur worden aangepast aan de meest actuele informatie.- De begraafplaats wordt voorzien van de aanduiding 'specifieke vorm van natuur - kleinschalige begraafplaats'.

Inspraakreactie 3

Samenvatting

Inspreker vraagt aandacht voor de definitie van het begrip paardenbak. Er dient hierbij volgens inspreker onderscheid gemaakt te worden tussen een volledige paardenbak en een stuk bewerkt en aangepaste grond om paarden droog te laten staan en voor het bijvoeren in de winter. Hierbij kan voorkomen worden dat graszoden in natte perioden worden stuk gelopen. Om dit te voorkomen kunnen meerdere ingrepen onder voorwaarden worden gedaan zoals het keren van grond, het aanbrengen van drainage of het aanbrengen van open verharding zoals grastegels. Voorwaarden zijn bijvoorbeeld:

- maximaal hoeveelheid bewerkte/aangepaste grond 150m²;
- aansluitend op een schuilstal;
- direct grenzend aan gronden met de bestemming wonen.

Inspreker heeft de reactie mondeling toegelicht. De schuilstal voorkomt het stuklopen van de bodem en daarmee ook de natuurwaarden van het aangrenzende perceel met een Natura2000-status. Voor de locatie van de schuilstal heeft inspreker een tekening overhandigd.

Reactie gemeente

Een dergelijk stuk grond zoals inspreker bedoeld, is aan te merken als een paddock, een niet-begroeide uitloop aan een paardenstal. Om verrommeling van het landschap te voorkomen is in het bestemmingsplan bepaald dat paardenbakken in beginsel binnen het bouwvlak dan wel bestemmingsvlak dienen te worden gerealiseerd. Slechts onder voorwaarden is dit buiten het bouwvlak dan wel bestemmingsvlak toegestaan. Dit geldt tevens voor paddocks.

Om een schuilstal mogelijk te maken, dient het perceel met de bestemming Wonen enkele meters westwaarts uitgebreid te worden. Dit is vanuit landschappelijk acceptabel omdat het slechts een geringe uitbreiding betreft. De uitbreiding doet zich echter voor in het gebied dat is aangewezen als Natura 2000-gebied. Om te toetsen of deze wijziging ook in dat kader aanvaardbaar is, is advies gevraagd aan de provincie. De provincie stelt in haar advies dat het perceel met de bestemming Wonen op grond van kadastrale lijnen en het bestemmingsplan buiten het Natura 2000-gebied is gelaten. Het aanpassen van de bestemming Wonen met een uitbreiding van enkele meters aan de westzijde, is niet mogelijk. Het gebied is niet voor niets aangewezen en begrensd als Natura 2000-gebied. De realisatie van een schuilstal in het Natura 2000-gebied (op het perceel met de bestemming Agrarisch met waarden) kan nadelige effecten hebben op de aanwezige natuurwaarden. Inspreker dient aan de hand van een voortoets en een passende beoordeling aan te tonen of er significant negatieve effecten te verwachten zijn. Zolang dit niet is aangetoond, is er geen aanleiding om het bestemmingsplan aan te passen. In het voorontwerpplan heeft het perceel per abuis de bestemming Agrarisch met waarden gekregen. De bestemming Natuur is echter herzien en aangezien het perceel binnen het Natura 2000-gebied ligt heeft de bestemming gewijzigd in Natuur.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	Voor de duidelijkheid wordt aan de definitie van paardenbak toegevoegd: 'dan wel een paddock'.
Verbeelding	De bestemmingen Agrarisch met waarden en Natuur worden aangepast aan de meest actuele informatie.

Inspraakreactie 4

Samenvatting

Inspreker verzoekt om de bestemming van het perceel P452 te wijzigen van Natuur naar Agrarisch met waarden conform de bestemming van het bestemmingsplan 1990.

Reactie gemeente

Het perceel is gelegen in het Natura 2000-gebied. Dit gebied is door het rijk aangewezen op grond van Europese richtlijnen. De Natura 2000-gebieden krij-

gen in het bestemmingsplan de bestemming Natuur, ter bescherming van de natuurwaarden. De bestemming van het perceel zal derhalve niet worden gewijzigd.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	x
Verbeelding	x

Inspraakreactie 5

Samenvatting

Inspreker heeft er geen bezwaar tegen dat de bestemming van het perceel Lageweg 29 en 29A wordt gewijzigd naar recreatieve doeleinden, mits dat gebeurt onder dezelfde condities zoals die golden toen de minicamping werd gestart in 2002. Hierbij waren 15 kampeerplaatsen toegestaan. Inspreker verzoekt geen toestemming te geven voor een (toekomstige) uitbreiding van de bestemming t.o.v. bovengenoemde situatie. Inspreker acht deze uitbreiding in strijd met de bestemming. Daarnaast kent het recreatieterrein een smalle toegang van slechts 5 meter ten opzichte van de woning op het perceel Lageweg 27. Volgens inspreker is het kampeerterrein sinds 2012/2013 in oppervlakte en qua aantal kampeerplaatsen verdubbeld. De toegangsweg, receptie, verkoop van fris en ijs en de realisatie van een zogenaamd rustpand direct aansluitend op het perceel Lageweg 27 hebben geleid tot een toenemende verstoring van de privacy van inspreker. Inspreker verzoekt de bestemming in overeenstemming te brengen met hetgeen in 2002 voor de minicamping is vergund.

Reactie gemeente

In het bestemmingsplan Buitengebied 1990 had het perceel Lageweg 29 de bestemming Intensieve veehouderijbedrijven. Het gebruik van de opstallen voor de intensieve veehouderij is daarna beëindigd. Vervolgens is door de eigenaar op 1 oktober 1996 een verzoek ingediend om kampeermiddelen te plaatsen. In het destijds vigerende bestemmingsplan Buitengebied 1990 was een regeling opgenomen voor kamperen bij de boer op grond van de Kampeerwet. Deze wet is opgevolgd door de Wet op de Openluchtrecreatie uit 1994 en kende de gemeente meer vrijheid toe voor het reguleren van kamperen. Op 29 april 1998 hebben B&W besloten om op grond van artikel 8, lid 2 sub a van de Wet op de Openluchtrecreatie onder voorwaarden ontheffing te verlenen voor het houden van een kampeerterrein met een totale oppervlakte van 2.500m². De ontheffing geldt voor maximaal 10 mobiele kampeermiddelen voor de periode 15 maart tot en met 31 oktober van een jaar. Het plaatsen van stacaravans is niet toegestaan. Met het intrekken van de Wet op de Openluchtrecreatie is de kampeervergunning van rechtswege komen te vervallen. Op 26 augustus 2003 heeft de eigenaar een aanvraag ingediend om de

agrarische bestemming te wijzigen naar woondoeleinden. Hierbij is de boerderij gesplitst in twee wooneenheden. Op 19 juli 2004 is een verklaring van Gedeputeerde Staten ontvangen dat zij tegen het wijzigen van de agrarische bestemming naar woondoeleinden geen bezwaar hebben. In de periode daarna is een bed en breakfast gerealiseerd met twee gastenkamers. De B&B is kleinschalig en ondergeschikt aan de woonfunctie en daarmee planologisch aanvaardbaar. De voormalige veeschuur wordt gebruikt als caravanstalling. Dit is toegestaan binnen de huidige en voorgenomen regels. Het aantal kampeerplekken is verruimd naar 15 plekken en dit aantal is conform de huidige normen voor minicampings aanvaardbaar. In de Kadernota Buitengebied is dit aantal van 15 plekken beleidsmatig vastgesteld. Het rustpunt kan worden aangemerkt als een zeer kleinschalige, en niet bedrijfsmatige voorziening waarbij sprake is van recreatief medegebruik en een vrijwillige bijdrage. Het rustpunt heeft voorzieningen voor fietsers en wandelaars zoals een herkenningbord, banken en een picknicktafel. Consumpties zijn niet verplicht en betalingen zijn vrijwillig. Voor het hebben van een rustpunt is geen vergunning noodzakelijk. Op grond van het bovenstaande kan geconcludeerd worden dat de toegekende bestemming Recreatie-Verblijfsrecreatie niet in overeenstemming met het huidige planologisch toegestane gebruik. Uitsluitend de hierboven aangegeven bestaande situatie kan worden voortgezet. Dit betekent dat het bestemmingsplan aangepast dient te worden.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	Definitie 1.60 wordt gewijzigd in Kleinschalig kampeerterrein: verblijfsrecreatieterrein, geheel of gedeeltelijk ingericht en blijkens die inrichting bestemd, om daarop gedurende het kampeerseizoen gelegenheid te geven tot het plaatsen of geplaatst houden van ten hoogste 15 standplaatsen ten behoeve van recreatief dag- en/of nachtverblijf, hieronder niet begrepen stacaravans.
Verbeelding	De bestemming Recreatie-Verblijfsrecreatie van het perceel Lageweg 29 en 29A wordt gewijzigd in de bestemming Wonen - 1 met aanduiding 'specifieke vorm van recreatie - kleinschalig kampeerterrein.'

Inspraakreactie 6

Samenvatting

Insprekers hebben bezwaar tegen het opnemen van de bestemming Recreatieve doeleinden voor de minicamping op het perceel Lageweg 29 te Noordlaren. Deze nieuwe bestemming biedt ruimere mogelijkheden dan de oorspronkelijke vergunde situatie van de minicamping met maximaal 15 seizoensgebonden kampeerplaatsen. Volgens insprekers is de minicamping uitgebreid met een extra veld aan de achterzijde van het perceel waardoor er meer dan 15 kampeerplaatsen worden aangeboden. De nieuwe bestemming stelt geen maximum aan het aantal kampeerplaatsen. Er zijn binnen de bestemming meer vormen

van verblijf mogelijk zoals stacaravans, recreatiewoningen, bijgebouwen etc. Daarnaast is er geen voorwaarde opgenomen voor seizoensgebonden kamperen. De nieuwe bestemming geldt bovendien voor het hele terrein, inclusief de woningen en de voormalige kippenschuur. Het totale oppervlak voor recreatiedoeleinden is inmiddels met 150% toegenomen.

De schuur wordt gebruikt als caravanstalling. Als de schuur en verder ook de woonboerderij en de tuin onderdeel wordt van de recreatiebestemming dan kunnen die ook gebruikt worden voor recreatieve doeleinden. Gelet op de afstand van de schuur tot aan het woonhuis van insprekers (minder dan 30 meter) zou een verruiming van de gebruiksmogelijkheden een bedreiging voor de rust en privacy van insprekers tot gevolg hebben. Inmiddels is een rustpunt in gebruik genomen waar koffie, thee en ijs worden verkocht.

Insprekers dringen er op aan om de huidige status van vergunningen en bestemming te handhaven of anders zodanig te omschrijven dat dit in overeenstemming is met de huidige situatie. Tegen de bestaande vergunde situatie is geen bezwaar.

Reactie gemeente

Verwezen wordt naar de gemeentelijke reactie op inspreker 5.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	x
Verbeelding	x

Inspraakreactie 7

Samenvatting

Inspreker verzoekt de gemeente in verband met zijn persoonlijke leefsituatie een woonbestemming op te nemen tegenover het perceel Vogelzangsteeg 5 te Noordlaren, aan de zuidzijde van de weg. De kinderen van inspreker kunnen dan anticiperen op een mogelijke mantelzorgsituatie indien de omstandigheden dat wenselijk of noodzakelijk zouden maken. Het terrein is landschappelijk afgebakend omdat het ooit de bedoeling was hier een woning te bouwen. Ook heeft het perceel in het verleden diverse niet-agrarische bestemmingen gehad. De woning past in het karakter van de lintbebouwing van de Vogelzangsteeg. In het dorpsomgevingsplan van Noordlaren uit 2005 is af te leiden dat er in 1900 een woning heeft gestaan.

Reactie gemeente

Zoals in de Kadernota is verwoord, zal nieuwvestiging van woningen op nieuwe locaties in het op te stellen bestemmingsplan worden uitgesloten. Slechts in zeer uitzonderlijke gevallen kan een nieuwe woning in het buitengebied wor-

den toegestaan als dat een kwaliteitsimpuls oplevert voor de locatie en de omgeving. Daarbij hecht de gemeente erg aan de van oudsher kenmerkende koppeling tussen woning en landschap. Voorbeelden hiervan zijn de ontwikkeling van nieuwe landgoederen, bijzondere woonmilieus (bijvoorbeeld een buitenplaats), splitsing van voormalige agrarische bebouwing of vervangende nieuwbouw. Hierbij dient wel voldaan te worden aan het provinciaal beleid, dat voorschrijft dat nieuwe woningen uitsluitend kunnen worden toegestaan indien dit past in de regionale woningbouwafspraken. Daarnaast gaat de provincie terughoudend om met woningbouw in het buitengebied.

De situatie aan de Vogelzangsteeg is daarnaast niet van dien aard dat de realisatie van een nieuwe woning aanvaardbaar is. Het bestemmingsplan zal daarom niet worden aangepast.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	x
Verbeelding	x

Inspraakreactie 8 en 9

Samenvatting

Inspreker heeft twee reacties ingediend en heeft deze nader toegelicht op 27 november 2014. Inspreker is eigenaar van een natuurgebied met een recreatiewoning aan de Boerlaan 9 te Haren en verzoekt om de bestemmingen Agrarisch met waarden en Natuur samen te voegen en te wijzigen naar de bestemming Agrarisch met waarden. Inspreker wil hierop twee gebouwen realiseren voor het onderbrengen van ganzen en varkens. De ganzen zijn noodzakelijk voor het bewaken van het terrein en de varkens worden ingezet voor het onderhoud van het bos dat grenst aan de zuidzijde van het perceel. Tot slot geeft inspreker aan dat zij de recreatiewoning wil renoveren. Het bestaande oppervlak van de recreatiewoning (90 m²) blijft daarbij gehandhaafd. In de tweede reactie verzoekt inspreker om een derde gebouw toe te staan voor een imkerij. Het gebouw is noodzakelijk voor het onderbrengen en onderhouden van bijenkasten, het opbergen van gereedschappen en materialen en een honingslinger in een schoon en afgescheiden ruimte in een deel van de bijenstal.

Reactie gemeente

Het perceel Boerlaan 9 wordt gekenmerkt door een vrijwel geheel natuurlijke inrichting met veel opgaand groen en een pingoruïne. De recreatiewoning ligt verscholen in het opgaande groen. Het perceel maakt grotendeels onderdeel uit van de Ecologische Hoofdstructuur/Nationaal Natuurnetwerk. Deze bestemming is er op gericht de wezenlijke kenmerken en waarden van de Ecologische Hoofdstructuur in stand te houden, te herstellen en te ontwikkelen. Een aansluitend perceel met de bestemming Agrarisch met waarden wordt al ge-

ruime tijd niet meer gebruikt wordt voor agrarische doeleinden. Uit gegevens blijkt dat beide percelen sinds 1998 kunnen worden beschouwd als één aangesloten en ruimtelijk samenhangend natuurgebied. Het ligt dan niet voor de hand om de bestemming te wijzigen naar Agrarisch met waarden. Dit kan ertoe leiden dat de landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarden onomkeerbaar worden aangetast. Alle percelen zijn aan te merken als een ruimtelijk samenhangend natuurgebied. Het is daarom gerechtvaardigd om aan alle percelen de bestemming Natuur toe te kennen zodat de voor Natuur aangewezen gronden bestemd zijn voor behoud, herstel en ontwikkeling van landschappelijke en natuurlijke waarden en bos en bebossing. Het gebruik van het perceel voor verblijfsrecreatieve doeleinden is ondergeschikt aan de na te streven natuurdoeleinden van de Ecologische Hoofdstructuur. Dit betekent dat de bestemming Recreatie-Verblijfsrecreatie vervalt en de recreatiewoning wordt voorzien van een aanduiding 'recreatiewoning' binnen de bestemming Natuur. Het hobbymatig houden van (landbouw)-huisdieren past niet bij het verblijfsrecreatieve karakter. Een recreatiewoning is aangemerkt als een verblijf ten behoeve van recreatief gebruik waarbij de gebruikers elders hun hoofdverblijf hebben. Bij recreatiewoningen is de realisatie van bijgebouwen beperkt tot 6m². De gemeente ziet geen aanleiding om het bestemmingsplan op dit punt aan te passen. Voor wat betreft de bestaande oppervlakte van de recreatiewoning kan het volgende worden vermeld. De gemeente onderkent dat de bestaande oppervlakte groter is dan de toegestane oppervlakte. De bouwregel voor de oppervlakte van recreatiewoningen wordt daarom gewijzigd.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	In de bouwregels voor de oppervlakte van recreatiewoningen wordt toegevoegd: dan wel de bestaande oppervlakte indien deze meer bedraagt.
Verbeelding	Het perceel met de bestemming Agrarisch met waarden en het perceel met de bestemming Recreatie-Verblijfsrecreatie wordt gewijzigd in de bestemming Natuur. De recreatiewoning zal worden aangeduid.

Inspraakreactie 10

Samenvatting

Inspreker geeft aan dat het voorontwerp ter plaatse van het perceel Appelbergenweg 4 te Onnen teveel beperkingen bevat omdat het bouwvlak zeer klein is. Eventuele toekomstige initiatieven worden daardoor geblokkeerd.

Reactie gemeente

Er is geen aanleiding om het perceel Appelbergenweg 4 verder te vergroten. Voor de omvang van de woonbestemming zijn het bestemmingsplan Buitenge-

bied 1990 en de beheersverordening Buitengebied het uitgangspunt. De zuidzijde van het perceel is al vergroot ten opzichte van het bestemmingsplan Buitengebied 1990. Aan de oostzijde is de woonbestemming echter ten onrechte verkleind. Om recht te doen aan de feitelijk en vergunde situatie ligt het voor de hand om de woonbestemming hierop aan te passen. Volledigheidshalve wordt nog opgemerkt dat aan de westzijde van het woonperceel een substantieel deel van een perceel met de bestemming Natuur ten onrechte in gebruik is genomen voor woondoeleinden. Dit is in strijd met de bestemming.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	x
Verbeelding	De woonbestemming Appelbergenweg 4 wordt oostwaarts uitgebreid en daarmee in overeenstemming gebracht met de situatie in 1990. De woonbestemming aan de Appelbergenweg 2 wordt oostwaarts verkleind.

Inspraakreactie 12

Samenvatting

De eigenaar van het perceel Zuidlaarderweg 33 te Glimmen heeft bij de inspraakprocedure voor de inventarisatiekaarten voor het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied verzocht om de woonbestemming uit te breiden zodat een atelierruimte binnen de woonbestemming komt te vallen. De gemeente heeft aangegeven dat het atelier in strijd met de bouwvergunning is gerealiseerd en dat het wijzigen van de agrarische naar een woonbestemming met zich meebrengt dat er extra bebouwingsmogelijkheden kunnen ontstaan en dat de gronden gebruikt en ingericht kunnen worden voor woondoeleinden zoals tuin. Volgens inspreker is het atelier niet in afwijking van de bouwvergunning gerealiseerd. Hiervoor verwijst inspreker naar een situering zoals die destijds bij de bouwaanvraag is toegevoegd. Op basis van deze situering constateert inspreker dat het atelier overeenkomstig de bouwvergunning is opgericht.

Verder gaat inspreker in op de beheersverordening zoals die op 24 juni 2013 door de raad is vastgesteld. Hierin wordt in beginsel de planologisch-juridische regeling van het daarvoor vigerende bestemmingsplan opnieuw vastgelegd. Uitgezonderd is het bestaande legale gebruik van sommige percelen omdat dit beter zou passen bij de actualiteit en het gebruik en/of bebouwing op een legale wijze tot stand is gekomen.

De eigenaar is van mening dat voor zijn situatie een uitzondering gemaakt had moeten worden. De (onherroepelijke) bouwvergunning voor het atelier is verleend voor de huidige locatie en heeft formeel rechtskracht. Derhalve is sprake van een legale situatie. Het gebruik en de omliggende gronden zijn sinds lange tijd al in gebruik ten behoeve van het wonen. De agrarische bestemming die aan deze gronden is toegekend doet geen recht aan het jarenlange, feitelijke

en legale gebruik van het woonperceel. De eigenaar is niet voornemens nieuwe bebouwing op te richten op deze gronden. Er is dan ook geen bezwaar als er een regeling wordt opgenomen die het oprichten van nieuwe bijgebouwen en overkappingen uitsluit.

Gelet op het voorgaande verzoekt inspreker het deel van het onderhavige perceel met atelier te bestemmen voor woondoeleinden, aansluitend op de bestemming Wonen-2.

Reactie gemeente

In 1996 is op grond van het toen geldende bestemmingsplan Buitengebied 1990 een bouwvergunning verleend voor een atelier. In de bouwvergunning staat aangegeven dat het atelier gebouwd wordt binnen de bestemming woondoeleinden. Het atelier is echter gerealiseerd op achterliggende perceel dat een agrarische bestemming heeft. De situatietekening was daarbij niet maatgevend maar de feitelijke bestemming. Daarnaast is het achterliggende perceel inmiddels ook gebruik genomen als tuin en zijn er diverse bouwwerken opgericht. Ook dit is in strijd met de agrarische bestemming. De percelen achter de adressen Zuidlaarderweg 33 tot en met 43 hebben overigens allemaal een bestemming Agrarisch met waarden. Deze bestemming is naast de uitoefening van agrarische activiteiten ook op gericht op behoud en bescherming van de landschappelijke waarden. Een wijziging van de agrarische bestemming van het perceel naar een woonbestemming kan niet alleen met zich brengen dat op deze agrarische percelen nog meer gebouwen worden opgericht maar ook dat deze percelen als tuin gebruikt en ingericht gaan worden. Een dergelijke ontwikkeling schept een precedent en strookt niet met het na te streven behoud en bescherming van landschappelijke waarden. Er is daarom geen aanleiding om de bestemming Agrarisch met waarden te wijzigen in een woonbestemming.

Tot slot is geconstateerd dat het pand Zuidlaarderweg 33 al geruime tijd te koop staat en momenteel verhuurd wordt met een leegstandsvergunning. In de verkoopadvertentie is het achterste perceel afgescheiden van het pand Zuidlaarderweg 33. De oppervlakte van het te koop staande perceel Zuidlaarderweg 33 is 400 m² terwijl de gezamenlijke oppervlakte van alle percelen, inclusief het perceel waar het tuinhuis is gesitueerd veel groter is. Een aparte verkoop van het hoofdgebouw en het bijgebouw levert een illegale situatie op. Een situatie waar de gemeente geen medewerking aan kan en wil verlenen.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	x
Verbeelding	x

Inspraakreactie 13

Samenvatting

Insprekers voelen zich gesterkt dat de gemeente in het bestemmingsplan aandacht heeft voor het behoud en bescherming van de verschijningsvorm van het landschap maar hebben een aantal aandachtspunten.

De gemeente heeft in 2012 een klankbordgroep ingesteld met als doel de Natuurvisie Scharlakenhof te herijken. De klankbordgroep heeft hierover geadviseerd en op 17 februari 2014 heeft de gemeenteraad de Natuurvisie Scharlakenhofgebied 2014 vastgesteld. In de Natuurvisie staat vermeld dat de graslanden in het binnengebied van het Scharlakenhofgebied waar mogelijk de bestemming natuur met mogelijkheden tot agrarisch gebruik krijgen. Dit voorstellen is niet vertaald in het voorontwerpbestemmingsplan. Ook in eerdere stukken staat aangegeven dat:

- de natuurvisie leidend is voor het bestemmingsplan Buitengebied
- dat er een wijzigingsbevoegdheid wordt opgenomen om de bestemming te wijzigen naar natuur;
- dat de uitgangspunten van de natuurvisie een plek kunnen krijgen in het nieuwe bestemmingsplan door een reactie in te dienen.

Daarnaast vragen insprekers in het bestemmingsplan de tekst op te nemen dat nieuwbouw is uitgesloten in het binnengebied van het Scharlakenhofgebied.

Voorts vragen insprekers aandacht voor mestinjecties die plaatsvinden op "graslanden - die waar mogelijk de bestemming 'natuur met mogelijkheden tot agrarisch gebruik' - worden gegeven."

Deze mestinjecties zijn strijdig met de vastgestelde natuurdoelstellingen uit Natuurvisie Scharlakenhofgebied 2014. Insprekers vragen de gemeente om contact op te nemen met eigenaren van gronden waar mestinjecties plaatsvinden en hen te wijzen op de natuurdoelstellingen.

Tot slot vragen insprekers aandacht voor de zichtlijnen en openheid ten westen van de Rijksstraatweg. Op één perceel laat een eigenaar zijn perceel braak liggen waardoor boomopslag het zicht belemmert. Insprekers stellen voor een verordening in te stellen om plantenopslag minstens één keer per jaar tot maaihoogte te verlagen.

Reactie gemeente

In de Natuurvisie Scharlakenhofgebied 2013 krijgen de natuur- en landschapswaarden veel aandacht. In de eerste plaats met betrekking tot het Scharlakenbos dat onderdeel is van de Ecologische Hoofd Structuur (EHS) en in de tweede plaats met betrekking tot de omliggende percelen die uit grasland bestaan. In de natuurvisie zijn vragen geformuleerd die leiden tot het maken, het beheren en het beschermen van de natuur- en landschapswaarden.

1. Hoe kunnen in het gebied natuur- en landschapswaarden beschermd worden?
2. Hoe kunnen in het gebied natuur- en landschapswaarden verhoogd worden?
3. Hoe kunnen in het gebied nieuwe natuur- en landschapswaarden ontwikkeld worden?

In de Natuurvisie zijn aanbevelingen gedaan om bovenstaande vragen te effectueren. Eén van de aanbevelingen strekt er toe om de agrarische bestemming van diverse percelen te wijzigen naar een natuurbestemming aangezien er in het gebied geen agrarische bedrijven meer actief zijn. Enkele percelen worden hobbymatig gebruikt of zijn aangekocht met het doel om te verhinderen dat achter het eigen woonperceel gebouwd wordt. Op sommige percelen lopen wel paarden, runderen of schapen. Het is een kwestie van tijd om in het Bestemmingsplan de gronden die bestemming te geven die overeenkomt met het actuele gebruik. Wijziging van de bestemming 'agrarisch met waarden' naar de bestemming 'natuur' lijkt onontkoombaar. Nu al kunnen enkele percelen die natuurbestemming krijgen, zo staat omschreven in de visie.

De gronden met de bestemming agrarisch met waarden kunnen worden gebruikt voor cultuurgrond (agrarische activiteiten) en zijn tevens bestemd voor het in standhouden en verhogen van de natuurwetenschappelijke waarden. De huidige bestemming maakt het agrarisch gebruik van de gronden in combinatie met het behoud, herstel en ontwikkeling van natuurlijke waarden nu al mogelijk.

Het definitief toekennen van een natuurbestemming is mogelijk met een wijzigingsbevoegdheid. Hiermee kunnen de aanbevelingen uit de Natuurvisie geëffectueerd worden. Het is echter aan de perceeleigenaren om de gemeente te verzoeken gebruik te maken van deze wijzigingsbevoegdheid.

Voor wat betreft het uitsluiten van woningen in het Scharlakenhofgebied kan worden vermeld dat de bestemmingen de nieuwbouw van woningen niet toelaat. Dit biedt voldoende waarborgen dat woningen zijn uitgesloten. Ten aanzien van het aangaan van gesprekken met eigenaren om mestinjecties te voorkomen merken wij op dat dit buiten de werkingssfeer van het bestemmingsplan valt. Het opstellen van een verordening om opslag van bomen en planten te voorkomen, valt eveneens buiten de orde van dit bestemmingsplan. Het gebied dat is aangewezen als beschermd dorpsgezicht Rijksstraatweg is het aangewezen kader op grond waarvan mogelijk gehandhaafd kan worden. De gemeente ziet geen aanleiding het bestemmingsplan aan te passen.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	x
Verbeelding	x

Inspraakreactie 13

Samenvatting

Insprekers zijn eigenaar van het perceel Meerweg 130 te Haren. Zij stellen vast dat het bouwvlak ten opzichte van de beheersverordening Buitengebied 2013 en het bestemmingsplan Buitengebied 1990 teruggebracht is van 150 m² naar 120 m². Gevraagd wordt om het oude recht om 150 m² te bouwen intact te laten. Daarnaast willen insprekers de bestemming wonen en werken handhaven. Voorts bepleiten de insprekers om het aantal vierkante meters ten behoeve van de woonfunctie zodanig te vergroten dat een uitbouw haaks op het bestaande pand kan fungeren als geluidsafbakening van het verkeer van de Meerweg en de A28. Wellicht kunnen de ideeën van insprekers een rol vervullen bij het terugbrengen van samenhang in entree van de Meerweg. Insprekers hebben hun plannen tevens toegelicht tijdens één van de inloopavonden voor het voorontwerpbestemmingsplan en verder tijdens een gesprek op het gemeentehuis.

Reactie gemeente

In eerdere fasen bij het opstellen van het bestemmingsplan is de eigenaar er op geattendeerd om een schetsplan in te dienen zodat beoordeeld kan worden of aan een uitbreiding medewerking kan worden verleend, dit is niet gebeurd. Het pand Meerweg 130/130A is verder aangewezen als karakteristiek. De gemeente heeft de karakteristieke panden in de gemeente geïnventariseerd met het doel de cultuurhistorische waarden te beschermen. De ruimtelijk relevante kenmerken van de karakteristieke bebouwing dienen dan ook te behouden blijven. Dit sluit aan bij de voorwaarden die de provincie stelt ter bescherming van de cultuurhistorische waarden in de Provinciale Omgevingsverordening. Hierin staat vermeld dat de ruimtelijk relevante kenmerken van karakteristieke gebouwen moeten worden beschermd en dat deze gebouwen niet zonder omgevingsvergunning mogen worden gesloopt. De bestaande hoofdvorm van karakteristieke gebouwen - die wordt bepaald door de goothoogte, dakhelling, nokhoogte, nokrichting en oppervlakte - moet worden vastgelegd in het bestemmingsplan.

De gemeente ziet geen aanleiding om het perceel te wijzigen naar een bedrijfsmatige bestemming. In het bestemmingsplan Buitengebied 1990 had het perceel Meerweg 130 de bestemming woondoeleinden. Dit bestaande gebruik is in de beheersverordening Buitengebied 2013 overgenomen en sluit daarmee ook aan op het bestemmingsplan dat in het verleden voor het tegenoverliggende bedrijventerrein is vastgesteld. In dit plan staat dat het gebied bij de brug

over het Noord-Willemskanaal een schakel vormt tussen het dorp Haren en het Paterswoldsmeer en daarmee een belangrijke entreefunctie heeft vanaf de A28 in de richting van het recreatiegebied. Met het voorzetten van deze bestemming blijft de woonbestemming en daarmee het ruimtelijke karakter van dit deel van de Meerweg bestaan. Het wijzigen van de bestemming om bedrijfsactiviteiten mogelijk te maken past niet in dit beeld. Bedrijfsmatige functies zijn alleen toegestaan in bestaande bedrijfspanden en op het bedrijvenpark Nesciolaan, aan de oostzijde van de A28. De woonbestemming op Meerweg 130 sluit een bedrijfsmatig gebruik overigens niet uit. 1/3 van het vloeroppervlak van de woning mag worden gebruikt voor aan huis gebonden beroepen en bedrijven.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	x
Verbeelding	x

Inspraakreactie 14

Samenvatting

Inspreker vraagt om een aanpassing van het bestemmingsplan waarbij een specifieke bouwaanduiding “onbebouwd” wordt gewijzigd. De aanduiding onbebouwd is nu gelegen op een gedeelte van het perceel waar een tuinhuis is gesitueerd en waar mogelijke toekomstige uitbreidingen (zoals een zwembad) niet gefrustreerd worden.

Inspreker verzoekt om de aanduiding “onbebouwd” parallel te leggen aan de Nieuwe Kampsteeg.

Reactie gemeente

Het perceel van inspreker is gelegen aan de westzijde van de dorpskom van Glimmen. Na de realisatie van diverse woningen aan de Nieuwe Kampsteeg is sinds medio 1960 een parkachtige buurt ontstaan met meerdere grote villa's en ruime tuinen. De percelen die worden gebruikt als tuin hadden in het bestemmingsplan Buitengebied 1990 de bestemming “Agrarisch gebied met hoge landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarden.” In de Beheersverordening Buitengebied hebben de percelen de bestemming “Agrarisch met waarden” gekregen. Om de tuinen te vrijwaren van ongewenste bebouwing is de aanduiding onbebouwd opgenomen. Deze aanduiding kan worden geschrapt omdat binnen de huidige regelgeving gebouwen en in beperkte mate bouwwerken zijn uitgesloten voor de voorgevelrooilijn. Per saldo neemt het onbebouwde oppervlak niet af en de parkachtige setting blijft voldoende beschermd. Een onevenredig verlies van landschappelijke waarden is niet te verwachten.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	x
Verbeelding	De aanduiding onbebouwd wordt op dit perceel geschrapt.

Inspraakreactie 15

Samenvatting

Inspreker heeft een perceel grasland in het Drentse deel van de polder het Oosterland in de gemeente Tynaarlo. Uit de verbeelding blijkt dat er in de polder veel percelen een verschillende bestemming hebben: Natuur dan wel Agrarisch met waarden. Het wijzigen van de bestemming brengt onnodige complicaties met zich mee voor gronden die aan een agrarisch bedrijf worden verpacht en dat het agrarisch gebruik ondergeschikt wordt aan het gebruik voor natuurfuncties.

Verder stelt inspreker dat in de bestemming Waterstaat - Waterbergingsgebied vermeld staat dat de berging van water en ontwikkeling van natuurwaarden nevensgeschikt zijn aan elkaar en bovengeschikt aan de overige aan het gebied toegekende doeleinden.

Inspreker stelt dat de voor de natuurwaarde lage (grond)waterstand, vernatting en verzuring alsmede inklinking zeer nadelige gevolgen hebben voor het agrarische gebruik. De bodem is nu al voor 80% te nat en hierdoor verzuurt de teeltlaag van de veenbodem, waardoor metalen ionen worden gemobiliseerd en de essentiële sporenelementen in het veevoer worden verstoord.

Inspreker stelt om bovengenoemde redenen en uit oogpunt van het belang voor een goede veeteelt in het Oosterland dat het behoud en ontwikkelen van natuurwaarden ondergeschikt dient te zijn aan de functie agrarisch.

Tot slot stelt inspreker dat er een causaal verband is tussen de vernatting van de polder en de problemen met de veestapel van de pachter. Verwezen wordt naar het recentelijk onderzoek "Evaluatie bodem, water en ruwvoerkwaliteit in de polder Oosterland" uit december 2014 van Nutriënten Management Instituut uit Wageningen. Deze problemen doen zich voor nadat de bodem is vernat. Inspreker stelt dat nader onderzoek noodzakelijk is alvorens de bestemming wordt gewijzigd en vernatting en verzuring plaatsvindt.

Reactie gemeente

De percelen in de polder Oosterland kennen in de gemeente Tynaarlo en de gemeente Haren een mix van agrarische en natuurbestemmingen. Het perceel van inspreker is in het bestemmingsplan Buitengebied Tynaarlo bestemd als Agrarisch - 1. De aangewezen gronden zijn onder andere bestemd voor de uitoefening van grondgebonden agrarische bedrijven en cultuurgrond met daaraan

ondergeschikt het behoud van landschappelijke, cultuurhistorische en natuurlijke waarden alsmede behoud, herstel en ontwikkeling van natuurlijke waarden. Verder geldt de dubbelbestemming “Waarde - Beekdal” op het perceel van inspreker. De gronden zijn mede bestemd voor het behoud van de landschappelijke, natuurlijke en cultuurhistorische waarde van het beekdal. Het gaat hierbij onder meer om het behoud, herstel en ontwikkeling van essentiële ruimtelijke kenmerken als de grote mate van kleinschaligheid en vrij meanderende beken. Tot slot geldt de dubbelbestemming “Waterstaat - waterberging 2.” De aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor de berging van water in overlastsituaties.

De hierboven aangegeven wijze van bestemmen door de gemeente Tynaarlo is vergelijkbaar met en sluit aan op de wijze van bestemmen door de gemeente Haren. In de polder het Oosterland geldt de bestemming “Natuur” en “Agrarisch met waarden,” de dubbelbestemmingen “Waterstaat - Waterbergingsgebied” en “Archeologie 5” en de gebiedsbestemming “Waarde - Beekdal.” Deze bestemmingen hebben dezelfde uitwerking qua mogelijkheden en beperkingen voor wat betreft de bestaande agrarische gebruiksmogelijkheden en de na streven natuurwaarden. Er is daarom geen aanleiding om de regeling van de gemeente Haren aan te laten sluiten op die van de gemeente Tynaarlo.

In paragraaf 1.2 (de algemene beantwoording) onder Natuur is uitgelegd wanneer gronden die zijn gelegen binnen het Natuurnetwerk Nederland een Natuur bestemming hebben gekregen en wanneer deze gronden zijn bestemd als Agrarisch met waarden.

Wat betreft de dubbelbestemming Waterstaat - Waterbergingsgebied zien wij aanleiding om dit artikel aan te passen. Het behoud en ontwikkeling van natuurwaarden is geregeld in de bestemmingen Agrarisch met waarden en Natuur en hoeft daarom niet dubbel geregeld te worden.

Wat betreft het peilregime wordt tot slot opgemerkt dat dit geen relatie heeft met het bestemmingsplan. Alle gronden in het Oosterland in de Provinciale Omgevingsverordening hebben een natuurfunctie (EHS c.q. Natuur Netwerk). De gronden hierbinnen die in bezit zijn van een terreinbeherende instantie of overheid hebben een natuurbestemming (zie ook paragraaf 1.2 onder Natuur). Een klein deel (20%) is nog in agrarisch eigendom en gebruik. Zolang dit het geval is, streeft het waterschap naar een peilregime waarbij agrarisch gebruik goed mogelijk is. Ten overvloede wordt nog opgemerkt dat uit het bodemonderzoek dat heeft plaatsgevonden in het kader van het bestemmingsplan ‘EHS en recreatieterrein zuidoostzijde Paterswoldsemeer’ is gebleken dat in de polder Oosterland slechts (zeer) lichte verhoogde concentraties van een beperkt aantal zware metalen is aangetroffen en dat deze (licht) verhoogde gehalten normaal zijn voor veenhoudende (klei)gronden en dat deze géén onaanvaardbare risico's voor de volksgezondheid, het milieu en/of het ecosysteem vormen.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	Het bestemmingsplan wordt aangepast. De regels van het bestemmingsplan zullen worden aangepast in die zin dat in de bestemmingsomschrijving van de dubbelbestemming Waterstaat - Waterbergingsgebied de uitsluitend de functie 'berging van water in overlastsituaties' zal worden genoemd. De overige functies die op die gronden zijn toegestaan vloeien voort uit de hiervoor genoemde enkelbestemmingen.
Verbeelding	x

Inspraakreactie 16

Samenvatting

Inspreker is eigenaar van enkele percelen in de polder het Oosterland aan weerszijden van en direct grenzend aan de Drentse A. De percelen liggen op het grondgebied van Tynaarlo en Haren. In het bestemmingsplan Buitengebied van Tynaarlo hebben de percelen de bestemming "Agrarisch" en in het voorontwerpbestemmingsplan van Haren de bestemming "Agrarisch met waarden." Inspreker vindt dit verschil in bestemmen onjuist omdat de bestemming "Agrarisch met waarden" meer beperkende voorwaarden gelden dan in de bestemming "Agrarisch." Ook voor zijn pachter brengt dit onnodige en onwenselijke complicaties met zich mee. Inspreker verzoekt de bestemming "Agrarisch met Waarden" te wijzigen in "Agrarisch." De bestemming moet daarbij aansluiten op het vigerende bestemmingsplan Buitengebied van Tynaarlo.

Verder stelt inspreker dat het voornemen om het agrarische gebruik in de polder het Oosterland om te zetten naar een gebruik voor natuur er niet toe mag leiden dat het agrarisch gebruik ondergeschikt wordt aan de bestemming "Natuur." Hiervoor zullen eerst alle gronden verworven moeten worden voordat de natuurdoelstellingen als geheel kunnen worden verwezenlijkt. Tot die tijd dient het doel "behoud en ontwikkeling van natuurwaarden" ondergeschikt te zijn aan de agrarische functie. Een verhoging van het waterpeil heeft tot gevolg dat de teeltlaag van de bodem verzuurt waardoor metalenionen worden gemobiliseerd en de essentiële sporenelementen in het veevoer worden verstoord. Verwezen wordt naar het recentelijk onderzoek "Evaluatie bodem, water en ruwvoerkwaliteit in de polder Oosterland" uit december 2014 van Nutriënten Management Instituut uit Wageningen.

Reactie gemeente

Verwezen wordt naar het antwoord op inspraakreactie 15.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	x
Verbeelding	x

Inspraakreactie 17

a. Afmetingen bouwvlak

Samenvatting

Het huidig bouwvlak van de inspreker is al ruim 1 ha, omdat de kuilplaten en mestopslag ook binnen het bouwvlak gerealiseerd moeten worden. De regeling is een verslechtering ten opzichte van het vigerende bestemmingsplan Buitengebied 1990. Aangezien de grootte van de bedrijven in de afgelopen 10 jaar ongeveer is verdubbeld ziet de inspreker graag dat bouwvlakken van 1,5 ha bij recht mogelijk gemaakt worden, met een afwijkingsbevoegdheid tot 2 ha. Hiervoor zal een bestuursovereenkomst met de provincie moeten worden afgesloten. En andere mogelijkheid zou zijn voer- en mestopslag buiten het bouwvlak toe te staan.

Reactie gemeente

Ten tijde van het opstellen van het bestemmingsplan Dilgt Hemmen en Essen deelgebied 3 zijn er afspraken gemaakt over de uitbreidingsmogelijkheden. Nadien is het provinciaal beleid gewijzigd. Uitbreiding van het agrarisch bouwperceel boven de 1 ha kan uitsluitend worden toegestaan indien hiervoor de maatwerkmethode is doorlopen, waarbij door middel van overleg via keukentafelgesprekken op bedrijfsniveau overeenstemming dient te worden bereikt over omvang, situering en inrichting van het bouwperceel. Bij het intekenen van het bouwvlak is rekening gehouden met het huidige gebruik op het bouwperceel. Aan de voorzijde van het agrarisch bouwperceel zijn de bouw mogelijkheden enigszins beperkt in verband met de afstand tot de nieuwe woningen. Er moet hierbij een afstand van 50 meter worden aangehouden tussen het agrarisch bedrijf en de nieuwe woningen. Er is ook rekening gehouden met de regel dat gebouwen op 5 meter afstand van de zijdelingse perceelsgrens gebouwd mogen worden. Op basis van deze uitgangspunten is het agrarisch bouwvlak ingetekend. Conform de gemaakte afspraken is de woning op het perceel Oosterweg 123 Haren opgenomen in het agrarisch bouwvlak. In het bestemmingsplan is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen voor het vergroten van het bouwperceel tot 1,5 ha. Hierbij geldt als voorwaarde dat de maatwerkmethode wordt doorlopen.

b. Mestbassin

Samenvatting

Het mestbassin achter de spoorlijn is niet bestemd, terwijl de bassin hier al bijna 20 jaar ligt.

Reactie gemeente

De mestbassin zal voorzien worden van een aanduiding. In de regels zal worden toegevoegd dat ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - mestbassin' een mestbassin is toegestaan.

c. Dubbelbestemming Waarde - Reliëf

Samenvatting

De dubbelbestemming Waarde - Reliëf ligt op gronden waar door egalisering of diepploegen het reliëf niet langer aanwezig is. Het is niet terecht dat de gronden van het melkveebedrijf deze aanduiding krijgt terwijl er verderop aan de Oosterweg woningen worden gebouwd waar het reliëf nog aanwezig is.

Reactie gemeente

De dubbelbestemming Waarde - Reliëf betreft de begrenzing van de glaciale ruggen conform de Omgevingsverordening van de provincie Groningen. Op grond van de verordening moet in een bestemmingsplan dat betrekking heeft op deze glaciale ruggen een regeling worden opgenomen ter bescherming van het reliëf en de herkenbaarheid hiervan. Deze regeling moet in ieder geval een verbod op diepploegen, egaliseren en afschuiven van de ruggen betreffen en regels ten aanzien van houtteelt en de aanleg van bos en boomgaarden.

d. Archeologie

Samenvatting

Alle gronden van inspreker zijn vrijwel gedraineerd. Als onder het nieuwe regiem gedraineerd moet worden zal dit leiden tot verdubbeling van de kosten gezien de vergunningplicht die het bestemmingsplan met zich brengt. Daarnaast worden de gronden al 30 jaar op een diepte van 50-60 cm gewoeld. Ook dit zal niet meer mogelijk zijn zonder kosten te maken. Aangezien woelen een normale agrarische activiteit is moet dit te allen tijde mogelijk zijn.

Reactie gemeente

Wat betreft herdraineren en het woelen van gronden binnen gebieden met archeologische verwachtingswaarden wordt verwezen naar de gemeentelijke reactie op de overlegreactie van LTO-Noord.

e. Natuur

Samenvatting

Langs de spoorlijn Groningen-Hoogezand worden een aantal percelen bestemd als natuur. Deze grond is altijd ten dienste van de landbouw geweest en staat in de Omgevingsverordening niet aangemerkt als natuur dan wel EHS. De wens is dat gronden de agrarische bestemming behouden.

Reactie gemeente

De bedoelde gronden zijn in de Omgevingsverordening bestemd als Natuurnetwerk Nederland (beheersgebied), voorheen Ecologische hoofdstructuur. Het gebied is onder andere bedoeld voor weidevogelbeheer. De gronden zijn eigendom van de provincie Groningen. Uit overleg met de provincie is gebleken dat aan de gronden een bestemming Agrarisch met waarden toegekend kan worden.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	In de regels zal worden toegevoegd dat ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - mestbassin' een mestbassin is toegestaan.
Verbeelding	De mestbassin zal voorzien worden van een aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - mestbassin'. De bestemming van enkele percelen ter hoogte van de spoorlijn Groningen Hoogezand wordt gewijzigd van Natuur in de bestemming Agrarisch met waarden

Inspraakreactie 18

a. Agrarisch bouwperceel

Samenvatting zienswijze 1

Het bouwperceel van het agrarische bedrijf ligt aan de zuidzijde op een perceel weiland dat niet in eigendom is van insprekers. Verder ligt er een watertransportleiding en maakt het perceel onderdeel uit van het Beschermd dorpsgezicht Rijkstraatweg Haren. Het ligt niet voor de hand om dit gedeelte te bestemmen als agrarisch bedrijf. Inspreker verzoekt het bestemmingsplan op dit punt aan te passen en het agrarisch bouwvlak te versmallen in noordelijke richting. Gelet op de afstandseis van maximaal 5 meter tot de zijdelings perceelsgrens levert dit een aanzienlijk smal agrarisch bouwvlak op zodat een doelmatige uitbreiding van het agrarische bedrijf lastig wordt. Inspreker accepteert dit niet en zoekt de oplossing in een uitbreiding van het agrarische bouwvlak in westelijke richting. Verwezen wordt naar een kaart waarop met een rood vierkant de gewenste uitbreiding van het bouwvlak staat aangegeven. Verder heeft het huidige bouwvlak een aanduiding reliëf en deels archeologie 2

gekregen. Inspreker verzoekt deze dubbelbestemming te verwijderen in verband met bouwwerkzaamheden in het verleden en ook niet op te nemen voor het gedeelte in het rode vierkant.

Reactie gemeente

In paragraaf 1.2 onder Agrarische bouwvlakken zijn de algemene uitgangspunten ten aanzien van de agrarische bouwvlakken verwoord. Inspreker heeft een voorstel ontvangen voor de situering van het agrarische bouwvlak. Hiermee worden de mogelijkheden voor een uitbreiding ten opzichte van de huidige situatie aanzienlijk verruimd. De dubbelbestemmingen reliëf en archeologie zijn van belang in verband met de instandhouding van de aanwezige landschappelijke en archeologische waarden.

b. Begrenzing dubbelbestemmingen en aanduidingen

Samenvatting

Diverse kavels hebben diverse bestemmingen gekregen zoals reliëf, es, houtsingel en archeologie gekregen. De begrenzingen van deze lijnen lopen dwars door percelen heen en dit is voor een praktische bedrijfsvoering zeer ongewenst. Het verzoek is om deze aanduidingen te verwijderen.

Reactie gemeente

Op grond van de Provinciale Omgevingsverordening zijn een aantal dubbelbestemmingen en aanduidingen in het plan opgenomen. Deze hebben betrekking op specifieke landschappelijke en/of natuurlijke waarden. Het gaat om:

- diepe waterplassen (deze zijn in de bestemming Natuur van een aanduiding voorzien);
- karakteristieke waterlopen (deze waterlopen hebben een aparte bestemming Water - Karakteristieke waterloop gekregen);
- pingoruïnes (deze hebben de dubbelbestemming Waarde - Geomorfologie gekregen);
- glaciale ruggen (deze zijn voorzien van de dubbelbestemming Waarde - Reliëf);
- houtsingels in Gorecht (deze zijn voorzien van de dubbelbestemming Waarde - Houtsingel);
- de essen (deze zijn voorzien van de aanduiding 'overig - es');
- de beekdalen (deze zijn voorzien van de aanduiding 'overig - beekdal').

Voor de begrenzing van deze aanduidingen en dubbelbestemmingen is aangesloten bij de begrenzing uit de Provinciale omgevingsverordening. De aanduidingen en dubbelbestemmingen maken inzichtelijk waar landschappelijke waarden zich in de gemeente manifesteren. Dat dergelijke waarden door percelen heen lopen doet niets af aan de waarde ervan. Er is geen aanleiding om de begrenzing van deze aanduidingen of dubbelbestemmingen aan te passen.

c. Natuur

Samenvatting

Een kavel in het Oosterland met perceelsnummer N267 is deels bestemd voor natuurdoeleinden. De bestemmingen agrarisch en natuur dienen te worden afgestemd op de actuele situatie die is ontstaan als gevolg van toedeling door de landinrichtingscommissie. De grens tussen de agrarische en natuurbestemming dient te worden aangepast conform deze toedeling. Verwezen wordt naar een kaart waarop met een rode lijn de gewenste begrenzing staat aangegeven.

Inspreker wijst er tevens op dat het perceel N351 op de hoek Leeuwenhoeklaan en Lutsborgweg geen natuurbestemming maar een agrarische bestemming zou moeten krijgen.

Reactie gemeente

Het Oosterland kent een mix van natuur en agrarische bestemmingen. De kavel met perceelsnummer N267 heeft de bestemming Agrarisch met waarden. Deze kavel grenst aan de oostzijde aan een kavel die in eigendom is van Staatsbosbeheer. Een gedeelte van deze kavel is in gebruik voor de agrarische bedrijfsvoering van de inspreker. Dit gebruik laat onverlet dat de bestemming Natuur terecht is toegekend. Kavels van Staatsbosbeheer en andere natuurbeherende instanties zijn in het Oosterland bestemd voor de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur en hebben om die reden een bestemming Natuur.

De kavel met perceelsnummer N351 is gelegen in een gebied dat is aangewezen voor de Ecologische Hoofdstructuur. Dit perceel had in het bestemmingplan Buitengebied 1990 en in de beheersverordening Buitengebied 2013 reeds een bestemming Natuur. Er is geen aanleiding om deze bestemming te wijzigen.

d. Waterstaat - Waterbergingsgebied

Samenvatting

Het Oosterland heeft de dubbelbestemming Waterstaat - Waterbergingsgebied. In deze bestemming wordt het agrarisch gebruik nevensgeschikt verklaard aan de bestemming natuur en waterberging. Dit is niet wenselijk omdat er al een scheiding is aangebracht tussen percelen met een agrarische bestemming en natuurbestemming.

Reactie gemeente

De regels van het bestemmingsplan zullen worden aangepast in die zin dat in de bestemmingsomschrijving uitsluitend de functie 'berging van water in overlastsituaties' zal worden genoemd. De overige functies die op de gronden zijn toegestaan, vloeien voort uit de enkelbestemmingen.

e. Begrenzing perceel N742

Samenvatting

De scheiding van de bestemming tussen het gemeentelijk fietspad naast perceel N724 volgt niet de kadastrale grens maar ligt in het perceel zelf. Het verzoek is om dit aan te passen.

Reactie gemeente

Het perceel is gelegen in het bestemmingsplan Haren dorp West. In het bestemmingsplan Haren dorp West heeft het perceel de bestemming groen terwijl het feitelijk voor agrarische doeleinden wordt gebruikt en in eigendom is van inspreker. Deze situatie geeft aanleiding om de bestemming Agrarisch met waarden gelijk te laten lopen met de eigendomssituatie. Het bestemmingsplan zal hierop worden aangepast.

f. Ammoniakemissie

Samenvatting

In artikel 5.2.2.f wordt geen toename van de ammoniakemissie van het betreffende bedrijf bij nieuwbouw toegestaan en ingevolgde de afwijkingsregels in artikel 5.4.2 mogen er bij nieuwbouw geen significante gevolgen zijn voor de instandhoudingsdoelstellingen van Natura-2000 gebieden als gevolg van ammoniakdepositie.

Ammoniakemissie van een bedrijf en ammoniakdepositie in of nabij een Natura-2000 gebied zijn volgens inspreker twee verschillende zaken en horen niet thuis in het bestemmingsplan maar in de omgevingsvergunning. Gelet op de geldingsduur van het bestemmingsplan van 10 jaar houdt dit in dat het bedrijf voor 10 jaar op slot gaat.

Reactie gemeente

In een bestemmingsplan dient de uitvoerbaarheid van de in dit plan opgenomen mogelijkheden te worden aangetoond. Aangezien niet op voorhand valt uit te sluiten dat uitbreiding van agrarische bedrijven geen significant negatieve effecten zal hebben op Natura-2000 gebieden kan het bestemmingsplan niet zonder meer voorzien in deze uitbreidingsmogelijkheden. In het ontwerpbestemmingsplan wordt een regeling opgenomen die is afgestemd op de op 1 juli 2015 inwerking getreden Programmatische Aanpak Stikstof. Voor meer informatie wordt verwezen naar paragraaf 1.2 onder PAS.

g. Aaneengesloten bouwvlak

Samenvatting

Inspreker kan zich niet vinden in het begrip 'aaneengesloten vierhoek' zoals opgenomen in artikel 5.2.4.a van de regels, in verband met de beoogde gedeeltelijke verplaatsing van het bouwvlak.

Reactie gemeente

Op grond van een wijziging in de Provinciale Omgevingsverordening dienen de bouwvlakken te worden weergegeven op de kaart. Voor de wijze waarop de omvang en situering van de bouwvlakken is bepaald wordt verwezen naar paragraaf 1.2 Agrarische bouwvlakken.

h. Afrasteringen en omheiningen

Samenvatting

In paragraaf 5.3. staat dat het college nadere eisen kan stellen ten aanzien van de transparante vormgeving van afrasteringen en omheiningen. Dit grijpt in op de bedrijfsvoering en is ongewenst.

Reactie gemeente

Aangezien de meeste erf- en terreinafscheidingen die het bestemmingsplan mogelijk maakt vergunningsvrij kunnen worden gebouwd, zal het bestemmingsplan worden aangepast en de bevoegdheid om nadere eisen te stellen worden verwijderd.

i. Archeologie

Samenvatting

Inspreker maakt bezwaar tegen punt 6 in de dubbelbestemmingen archeologie: het verlagen van het waterpeil. Onduidelijk is wat hiermee wordt bedoeld; het grondwaterpeil of het slotwaterpeil? Inklinking van grond, bodemdaling en veranderende agrarische gebruiksmogelijkheden vergen periodiek een aanpassing van het peil.

Reactie gemeente

Het betreft hier het grondwaterpeil. Ter bescherming van eventuele archeologische waarden is het van belang dat het grondwaterpeil behouden blijft omdat deze anders zouden kunnen verteren. Indien een permanente verlaging van het waterpeil noodzakelijk is in gebieden met archeologische waarden, dient hiervoor een omgevingsvergunning te worden gevraagd waarbij getoetst kan worden of het verlagen van het peil geen afbreuk zal doen aan archeologische waarden.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	<ul style="list-style-type: none">- De regels van het bestemmingsplan zullen worden aangepast in die zin dat in de bestemmingsomschrijving uitsluitend de functie 'berging van water in overlastsituaties' zal worden genoemd.- De bevoegdheid om nadere eisen te stellen wordt verwijderd uit de regels.
Verbeelding	De bestemmingsplangrens wordt aangepast zodat het betreffende perceel in het bestemmingsplan buitengebied wordt meegenomen. Aan deze gronden wordt de bestemming Agrarisch met waarden toegekend.

Inspraakreactie 19

a. Bodemonderzoek

Samenvatting

Inspreker vraagt om een nader onderzoek en verwijst daarbij naar paragraaf 5.4.6 op pagina 61 van het voorontwerp. Hierin staat aangegeven dat "alvorens een ontwikkeling kan worden gerealiseerd mogelijk vooraf een onderzoek (historisch onderzoek, locatieonderzoek, verkennend onderzoek en eventueel nader onderzoek en saneringsonderzoek) zal plaatsvinden ter plaatse van alle geconstateerde potentiële bodemverontreinigende activiteiten.

Reactie gemeente

De paragraaf waarnaar verwezen wordt, beschrijft in het algemeen wat bekend is over bodemverontreiniging in het bestemmingsplangebied. Afhankelijk van de gewenste ontwikkeling en de informatie die bekend is over de gronden waarop de ontwikkeling plaats zal vinden, kan onderzoek naar bodemverontreiniging noodzakelijk zijn. De gewenste functie, de benodigde werkzaamheden en/of eerder uitgevoerd onderzoek kunnen aanleiding geven om te concluderen dat bodemonderzoek ten behoeve van een specifieke ontwikkeling niet noodzakelijk wordt geacht.

b. Waterstaat - Waterbergingsgebied

Samenvatting

Inspreker wijst op artikel 40 met de dubbelbestemming Waterstaat - Waterbergingsgebied. Hierin staat dat de berging van water en de ontwikkeling van natuurwaarden nevensgeschikt aan elkaar zijn en bovengeschikt aan de overige aan het gebied toegekende doeleinden. De meeste gronden, ook die van de natuurorganisaties en Bureau Beheer Landbouwgronden worden nog steeds gebruikt voor agrarische doeleinden. De polder heeft de dubbelbestemming natuur en agrarisch. Het doel "berging van water en ontwikkeling van natuur-

waarden” dient nevensgeschikt te zijn aan de agrarische functie. De vernatting is niet wenselijk voor agrarische waarden.

Reactie gemeente

De regels van het bestemmingsplan zullen worden aangepast in die zin dat in de bestemmingsomschrijving uitsluitend de functie ‘berging van water in overlastsituaties’ zal worden genoemd. De overige functies die op de gronden zijn toegestaan vloeien voort uit de enkelbestemmingen.

c. Bestemming Natuur

Samenvatting

Inspreker verwijst naar een mail van het waterschap waaruit blijkt dat de landbouwkundige normen in het gedrang komen. De agrarische functie is al min of meer aangepast aan de natuurfunctie terwijl de bestemming nog niet overal is gerealiseerd.

Inspreker maakt bezwaar tegen het feit dat de natuurbestemming die is gegeven aan diverse percelen niet gelijk is aan de kadastrale situatie. De Landinrichtingscommissie heeft gronden met een agrarische bestemming toegekend aan het agrarisch bedrijf van inspreker. De grens tussen de agrarische en natuurlijke waarden dienen overeenkomstig de kadastrale situatie te worden vastgelegd.

Reactie gemeente

In paragraaf 1.2 (de algemene beantwoording) onder Natuur is uitgelegd wanneer gronden die zijn gelegen binnen het Natuurnetwerk Nederland een Natuurbestemming hebben gekregen en wanneer deze gronden zijn bestemd als Agrarisch met waarden.

Alle gronden in het Oosterland hebben in de provinciale omgevingsverordening een natuurfunctie (EHS c.q. Natuur Netwerk). Alle gronden die in bezit zijn van een natuurbeherende instantie of overheid hebben een natuurbestemming. Een klein deel (20%) is nog in agrarisch eigendom en gebruik en als zodanig bestemd. Zowel de agrarische als natuurbestemmingen worden voor zover er omissies zijn in overeenstemming gebracht met het feitelijke gebruik en eigendomssituatie.

d. Bestemming Agrarisch met waarden

Samenvatting

In Haren worden de agrarische percelen bestemd als Agrarisch met waarden terwijl hieraan grenzende percelen in de gemeente Tynaarlo worden bestemd als Agrarisch. Inspreker verzoekt de bestemming af te stemmen op het recentelijk vastgestelde bestemmingsplan buitengebied Tynaarlo.

Reactie gemeente

Wat betreft de regels van het bestemmingsplan Buitengebied van Tynaarlo wordt verwezen naar de beantwoording op inspraakreactie 15.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	De regels van het bestemmingsplan zullen worden aangepast in die zin dat in de bestemmingsomschrijving uitsluitend de functie 'berging van water in overlastsituaties' zal worden genoemd.
Verbeelding	x

Inspraakreactie 20

Samenvatting

Inspreker heeft de wens op de locatie Essen 2 te Essen een woonproject voor jongvolwassenen met een lichamelijke beperking te realiseren. De initiatiefgroep heeft hiervoor een plan uitgewerkt. De locatie Essen 2 is zeer geschikt in verband met de rust en ruimte enerzijds en de nabijheid van voorzieningen in Haren en Groningen anderzijds. Het project is kleinschalig hoewel er enige schaal nodig is om zorg en diensten in te kopen. Er wordt voorsnog uitgegaan van 13 bewoners. In het project is sprake van een combinatie van functies. Naast wonen en verblijf gaat het om de zorgfunctie die 24/7 beschikbaar moet zijn en om kleinschalige functies als sport en recreatie en mogelijk bedrijfsmatige activiteiten. Hiervoor is een maatschappelijke bestemming wenselijk. Het huidige bebouwingsoppervlak dient te worden vergroot. Er dient een bijgebouw gerealiseerd te worden met een bruto oppervlakte dat groter is dan de bestaande boerderij.

Reactie gemeente

Het initiatief is ter toetsing voorgelegd aan de provincie Groningen om duidelijk te krijgen of het past binnen het bepaalde in de Provinciale Omgevingsverordening en dan met name de nieuwbouwruiimte voor woningen. Dit heeft geresulteerd in het bericht dat de provincie van mening is dat er hier sprake is van het toevoegen van zelfstandige woonruimte (er kan zelfstandig in worden gewoond, kleinschalige woonzorgvoorziening waar zelfstandig wonen het doel is). Voor deze vorm van wonen is er geen ontheffing van de Provinciale Omgevingsverordening (artikel 4.7) mogelijk. De initiatiefnemers zijn op de hoogte gebracht van het provinciale standpunt.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	x
Verbeelding	x

Inspraakreactie 21

Samenvatting

De gemeente heeft in 2012 een klankbordgroep ingesteld met als doel de Natuurvisie Scharlakenhof te herijken. De klankbordgroep heeft hierover geadviseerd en op 17 februari 2014 heeft de gemeenteraad de Natuurvisie Scharlakenhofgebied 2014 vastgesteld. In de Natuurvisie staat vermeld om de graslanden in het binnengebied van het Scharlakenhofgebied waar mogelijk de bestemming natuur met mogelijkheden tot agrarisch gebruik te geven. Dit voornemen is niet vertaald in het voorontwerpbestemmingsplan. Ook in eerdere stukken staat aangegeven dat:

- de natuurvisie leidend is aan het bestemmingsplan Buitengebied;
- dat er een wijzigingsbevoegdheid wordt opgenomen om de bestemming te wijzigen naar natuur;
- dat de uitgangspunten van de natuurvisie een plek kunnen krijgen in het nieuwe bestemmingsplan door een reactie in te dienen.

De klankbordgroep stelt in haar reactie dat het Scharlakenhofgebied van grote importantie is voor wat betreft natuur- en landschapswaarden en dient genoemd te worden in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied.

De gemeenteraad heeft de uitzonderlijke waarden van het gebied erkend door de Natuurvisie Scharlakenhof vast te stellen. De Natuurvisie hoort leidend te zijn aan de het nieuwe bestemmingsplan. De voorstellen voor toekomstige wijzigingen van bestemmingen zijn echter niet overgenomen in het voorontwerpbestemmingsplan Buitengebied.

In de Kadernota Buitengebied staat vermeld dat nieuwbouw is uitgesloten in het buitengebied (nee, tenzijbeleid). Alleen onder strenge voorwaarden kan met nieuwbouw een verwaarloosde plek nieuw leven worden ingeblazen. De klankbordgroep is van mening dat het Scharlakenhofgebied geen verwaarloosde plek is en daarom nieuwbouw in zijn geheel uit te sluiten.

Reactie gemeente

Voor de beantwoording wordt verwezen naar de beantwoording van inspraakreactie 12.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	x
Verbeelding	x

Inspraakreactie 22

Samenvatting

Inspreker vraagt de gemeente aan te geven wat de landschappelijke waarden zijn van het perceel Boerlandspad 3. Tijdens de inloopavond is vanuit de gemeente aangegeven dat het hier ging om doorkijken en vergezicht maar dit is moeilijk te zien tenzij de gemeente van mening is dat de doorzicht beperkende beukenhaag daar illegaal staat.

Reactie gemeente

De inspraakreactie heeft betrekking op een perceel met de bestemming Agrarisch met waarden. Het grondstuk sluit aan op het woonperceel van inspreker dat de bestemming Wonen heeft. Het perceel met de bestemming Agrarisch met waarden is niet alleen bestemd voor cultuurgrond maar ook de instandhouding en verhoging van de landschappelijke en natuurlijke waarden van de gronden. In verband met de aanplant van een groene singel en een beukenhaag is het perceel minder zichtbaar geworden. De aanplant van groen en het beperken van het zicht doet echter niets af aan de landschappelijke waarden die de gemeente wil beschermen in het bestemmingsplan. Het perceel maakt onderdeel uit van diverse kalverweiden zoals die zich als open plekken in het dorp Onnen manifesteren. Deze liggen met name in het noordelijk deel. Hier heeft het dorp een meer transparante opbouw, met veel open plekken binnen de dorpskern, behouden. Binnen de kern zijn er wisselende doorzichten 'van lint naar lint', veelal over de nog aanwezige 'kalverweitjes'. Het is van belang dat deze zichtlijnen behouden blijven. Daartoe moeten ook de bijzondere open ruimten binnen het dorp behouden blijven. Deze ruimtelijk waarden zijn zeer bepalend voor de agrarische identiteit van het landschap van dit deel van Onnen. In de opeenvolgende bestemmingsplannen zijn deze waarden daarom vastgelegd door middel van het aangeven van een passende bestemming waarbij ook de landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarden beschermd worden.

Het aanplanten van groen kan geen argument zijn om de landschappelijke waarde van het perceel af te waarden, het gebruik te wijzigen en bouwwerken toe te staan of de bestemming te wijzigen. Een dergelijke ontwikkeling staat haaks op het beleid van de gemeente om de hierboven genoemde landschappelijke waarden te behouden.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	x
Verbeelding	x

Inspraakreactie 23

Samenvatting

Insprekers hebben een projectvoorstel ingediend om een volkstuincomplex te realiseren op een perceel aan de Rijksweg ten zuiden van het dorp Haren. Het perceel heeft een agrarische bestemming. Het complex is bedoeld voor een gezonde vrije tijdsbesteding en is bedoeld om sociale contacten te bevorderen.

Reactie gemeente

Het verzoek is getoetst aan het geldende en voorgenomen planologische kader en er is een afweging van belangen gemaakt. Uit oogpunt van het sociaal maatschappelijk belang en het belang om eigen voedsel te verbouwen is het initiatief beoordeeld als een positieve ontwikkeling. Het initiatief is getoetst aan het geldende en voorgenomen planologisch beleid van respectievelijk de beheersverordening Buitengebied en de Kadernota Buitengebied. Op grond hiervan is geconcludeerd dat het initiatief niet past binnen dit beleid. Het beleid is gericht op het behouden, beschermen en bevorderen van de aanwezige landschappelijke en natuurlijke waarden waaronder openheid. Daarbij geldt nog een extra bescherming: de aanwijzing van het gebied als beschermd dorpsgezicht. De redelijke hoge mate van gaafheid en zeldzaamheid van het beschermd dorpsgezicht dient te worden behouden. Het oprichten van een beheersgebouw op een open gedeelte langs de Rijksweg alsmede het aanleggen van een parkeerplaats is niet wenselijk. Voorts bestaat de kans dat de aanleg zal leiden tot een zekere mate van verrommeling van het landschap. Tot slot zijn in het recente verleden soortgelijke initiatieven in het beschermd dorpsgezicht afgewezen dan wel gehandhaafd.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	x
Verbeelding	x

Inspraakreactie 24

Samenvatting

Inspreker verzoekt de gemeente om het adres Zuidveld 35 weer te voorzien van een agrarische bestemming.

Reactie gemeente

Dit perceel is per abuis voorzien van een woonbestemming. Uit nader onderzoek is gebleken dat zich hier een (kleinschalig) agrarisch bedrijf bevindt. Ter plaatse zal het perceel worden voorzien van een agrarisch bouwblok.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	x
Verbeelding	De bestemming wordt gewijzigd in agrarisch met waarden en het bouwperceel voorzien van een bouwvlak.

Overlegreacties

3

Overlegreactie 1. Provincie Groningen

a. Provinciaal Basisnet

Samenvatting

De provincie verzoekt om in de toelichting het advies van de Veiligheidsregio op te nemen.

Reactie gemeente

Het bestemmingsplan zal op dit punt worden aangepast.

b. Agrarisch bouwperceel

Samenvatting

De Omgevingsverordening provincie Groningen 2009 (hierna: de verordening) bepaalt dat de agrarische bouwpercelen in het buitengebied in een bestemmingsplan op de verbeelding zichtbaar moeten worden gemaakt. In het bestemmingsplan worden de bouwpercelen verbaal geregeld.

Daarnaast wordt de aanleg van voorzieningen voor de opslag van mest en veevoer buiten de agrarische bouwpercelen niet uitgesloten. Dit is in strijd met de verordening.

Verder is het op grond van de verordening alleen toegestaan schuilgelegenheid buiten bouwpercelen te bouwen ten behoeve van het hobbymatig houden van vee. De regels van het bestemmingsplan zijn hiermee in strijd.

De provincie verzoekt het plan op deze punten in overeenstemming te brengen met de verordening.

Reactie gemeente

Het bestemmingsplan zal op deze punten worden aangepast.

c. Niet-agrarisch grondgebruik

Samenvatting

Ingevolge de verordening stelt het bestemmingsplan regels ter bescherming van de ruimtelijk relevante kenmerken van vrijgekomen en vrijkomende bedrijfsbebouwing. In artikel 27.4, sub a onder 4 en artikel 28.4, sub a, onder 4 is een afwijkingsbevoegdheid opgenomen voor het vergroten van bijgebouwen. Vrijgekomen bebouwing is hiervan niet uitgezonderd.

De wijzigingsbevoegdheden in het bestemmingsplan voor het hergebruik van vrijkomende bebouwing zijn in strijd met de verordening aangezien het vergroten van gebouwen, het oprichten van nieuwe gebouwen en het geheel of gedeeltelijk geheel veranderen van gebouwen niet is uitgesloten.

Reactie gemeente

De bevoegdheid om af te wijken strekt niet tot het afwijken van het bepaalde in artikel 27.2.1 sub b jo 28.2.1 sub a. De afwijkingsbevoegdheid is derhalve niet in strijd met de verordening. Er wordt geen reden gezien het bestemmingsplan op dit punt aan te passen.

In de wijzigingsbevoegdheden voor het hergebruik van vrijkomende bebouwing zal de voorwaarde worden opgenomen dat de bestaande maatvoering gehandhaafd dient te blijven.

d. Kleinschalig kamperen

Samenvatting

Ingevolge de verordening kan kleinschalig kamperen uitsluitend worden toegestaan als nevenactiviteit bij een agrarisch bedrijf dan wel bij vrijgekomen en vrijkomende bebouwing. Artikel 44.1 onder j bevat in strijd hiermee een afwijkingsbevoegdheid voor kleinschalig kamperen voor het gehele plangebied.

Reactie gemeente

De regels van het bestemmingsplan zullen worden aangepast. In de afwijkingsbevoegdheid zal als voorwaarde worden opgenomen dat een kleinschalig kampeerterrein uitsluitend kan worden toegestaan bij een agrarisch bedrijf dan wel bij vrijkomende of vrijgekomen bedrijfsbebouwing.

e. Cultureel erfgoed

Samenvatting

Ingevolge de verordening dienen de ruimtelijk relevante kenmerken van karakteristieke panden in het bestemmingsplan beschermd te worden. Onder ruimtelijk relevante kenmerken wordt tevens begrepen de oppervlakte. In de regels van het bestemmingsplan ontbreekt een regel die ziet op het behoud van de oppervlakte van karakteristieke panden.

De voorwaarden waaronder een omgevingsvergunning voor het slopen van een karakteristiek pand kan worden verleend zijn niet in overeenstemming met de voorwaarden uit de verordening.

Reactie gemeente

Het bestemmingsplan zal op deze punten worden aangepast.

f. Ecologische Hoofdstructuur

Samenvatting

Het bestemmingsplan is niet in overeenstemming met de meest recente begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur.

Reactie gemeente

Het bestemmingsplan zal op dit punt worden aangepast.

g. Houtsingels Gorecht

Samenvatting

In de verordening is bepaald dat een bestemmingsplan regels ter bescherming van houtsingels zoals deze door de provincie zijn aangegeven dient te bevatten. De regels zijn niet helemaal in overeenstemming met de regeling uit de verordening.

Reactie gemeente

Het bestemmingsplan zal op dit punt worden aangepast.

h. Reliëf

Samenvatting

In de verordening is bepaald dat een bestemmingsplan dat betrekking heeft op essen voorziet in een regeling ter bescherming van het reliëf dat met deze essen samenhangt. Het bestemmingsplan is niet helemaal in overeenstemming met de verordening op dit punt.

Reactie gemeente

Het bestemmingsplan zal op dit punt worden aangepast.

i. Landschapswaarden

Samenvatting

Op de kaart met landschapswaarden in paragraaf 4.3.2 van de plantoelichting ontbreken de houtsingels.

De met een waterloop samenhangende laagtes zijn niet in de verbeelding opgenomen.

Reactie gemeente

De kaart met landschapswaarden in de toelichting zal worden aangepast. De met een waterloop samenhangende laagte valt binnen de aanduiding 'overige zone - beekdal' op grond waarvan de waarden van deze laagte worden beschermd. De begrenzingen komen niet helemaal overeen aangezien het bestemmingsplan de kadastrale grenzen volgt.

j. Grondwaterbescherming

Samenvatting

In verband met de aanwijzing van een deel van het plangebied als grondwaterbeschermingsgebied is het toekennen van de bestemming Recreatie - Verblijfsrecreatie voor het terrein Onnenstaete en een terrein aan de Lageweg in Noordlaren mogelijk aanleiding voor het treffen van maatregelen om de kwaliteit van het grondwater te beschermen.

Reactie gemeente

De provincie is in december 2014 op de hoogte gesteld dat de bestemming Verblijfsrecreatie voor het terrein Onnenstaete een bestaande planologische situatie betreft. Hiervoor hoefde geen ontheffing van de Provinciale omgevingsverordening te worden aangevraagd. Voor het terrein aan de Lageweg geldt dat de bestemming Agrarisch - Bedrijf met een vergunning voor 15 kampeermiddelen in het voorontwerpbestemmingsplan is gewijzigd naar de bestemming Recreatie - Verblijfsrecreatie. Hiervoor is een ontheffing van de Provinciale omgevingsverordening nodig ondanks het feit dat het aantal kampeermiddelen gelijk blijft. Het betreft een voormalig intensieve veehouderijbedrijf waarvan de activiteiten zijn beëindigd. Om recht te doen aan de feitelijke situatie zal de bestemming Recreatie - Verblijfsrecreatie worden gewijzigd naar Wonen met een kleinschalige camping voor het bestaand aantal van 15 kampeermiddelen. Een ontheffing van de Provinciale omgevingsverordening is niet vereist omdat de bestaande situatie wordt voortgezet. Dit is afgestemd met de provincie.

k. Provinciaal Basisnet Groningen

Verwezen wordt naar de reactie op overlegreactie 6.

Reactie gemeente

Het bestemmingsplan zal op dit punt worden aangepast.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	<ul style="list-style-type: none"> - In de toelichting zal het advies van de Veiligheidsregio opgenomen worden. - De kaart in paragraaf 4.3.2 zal worden aangepast.
Regels	<ul style="list-style-type: none"> - De regels zullen worden afgestemd op de nieuwe systematiek m.b.t. de agrarische bouwpercelen in het buitengebied. - De regels met betrekking tot opslag van mest en schuilstallen buiten het bouwvlak zullen worden afgestemd op de Pov. - In de wijzigingsbevoegdheden voor het hergebruik van vrijkomende bebouwing zal de voorwaarde worden opgenomen dat de bestaande maatvoering gehandhaafd dient te blijven. - In de afwijkingsbevoegdheid voor kleinschalig kamperen zal als voorwaarde worden toegevoegd dat een kleinschalig kampeerterrein uitsluitend kan worden toegestaan bij een agrarisch bedrijf dan wel bij vrijkomende of vrijgekomen bedrijfsbebouwing. - In de regeling ten behoeve van de karakteristieken zal worden toegevoegd dat de oppervlakte gehandhaafd dient te worden. - De regels van het sloopvergunningstelsel zullen in overeenstemming worden gebracht met de verordening. - Het bestemmingsplan zal worden aangepast door aan het verbod in de specifieke gebruiksregels van de dubbelbestemming Waarde - Houtsingel meidoornhagen toe te voegen. - Het bestemmingsplan zal worden aangepast aan de verordening m.b.t. essen. - In de regels zal in de bestemming Wonen - 1 een regeling worden toegevoegd en zal het begrip 'kleinschalig kampeerterrein' worden aangepast.
Verbeelding	<ul style="list-style-type: none"> - Het bestemmingsplan zal worden aangepast in die zin dat in de verbeelding van het bestemmingsplan voor de agrarische bedrijven een bouwvlak van 1 ha zal worden opgenomen. - Het bestemmingsplan zal in overleg met de provincie worden aangepast aan de meest recente begrenzing van de Ecologische hoofdstructuur. - De bestemming Recreatie-Verblijfsrecreatie van het perceel Lageweg 29 en 29A wordt gewijzigd in de bestemming Wonen - 1 met aanduiding 'specifieke vorm van recreatie - kleinschalig kampeerterrein'.

Overlegreactie 2. Waterschap Noorderzijlvest

Samenvatting

Het waterschap geeft aan dat de westelijke oever van het Noord-Willemskanaal de oostelijke plangrens vormt. Dit is tevens de grens van het beheersgebied van het waterschap Noorderzijlvest. De westelijke oever heeft de functie van regionale kering. Het waterschap vraagt om artikel 25 Water in de bestemmingsomschrijving aan te vullen met "waterkeringen."

Reactie gemeente

Het bestemmingsplan zal op dit punt worden aangevuld.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	In de bestemmingsomschrijving van de bestemming Water zal de functie 'waterkering' worden toegevoegd.
Verbeelding	x

Overlegreactie 3. Waterschap Hunze en Aa's

Samenvatting

Het Waterschap Hunze en Aa's heeft geen opmerkingen over het voorontwerpbestemmingsplan Buitengebied Haren.

Reactie gemeente

De reactie wordt voor kennisgeving aangenomen.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	x
Verbeelding	x

Overlegreactie 4. Prorail

Samenvatting

Pro Rail verzoekt de gemeente om het gebied waar een nieuw opstel terrein is geprojecteerd en waarvoor een Provinciaal Inpassingsplan (PIP) wordt opgesteld, niet op te nemen in het bestemmingsplan Buitengebied Haren.

Reactie gemeente

Het bestemmingsplan zal hierop worden aangepast.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	x
Verbeelding	Het opstel terrein zal buiten het bestemmingsplan gehouden worden.

Overlegreactie 5. Gasunie

a. Afstand meet- en regelstation

Samenvatting

De Gasunie verzoekt een afstand aan te houden van 25 meter in plaats van 15 meter voor het Meet- en regelstation A-129.

Reactie gemeente

De afstand van de veiligheidszone zal worden verruimd.

b. Bestemming gasdrukmeet- en regelstation

Samenvatting

De Gasunie verzoekt om de bestemming Bedrijf - Gasontvangstation te wijzigen naar Bedrijf - Gasdrukmeet- en regelstation en deze wijzigingen door te voeren in de regels.

Reactie gemeente

De benaming van de aanduiding zal worden aangepast.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	De aanduiding 'gasontvangstation' wordt vervangen door de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf - gasdrukmeet- en regelstation'.
Verbeelding	De veiligheidszone - bedrijven zal ten behoeve van het meet- en regelstation A-129 Haren worden verruimd van 15 naar 25 m. De aanduiding 'gasontvangstation' wordt vervangen door de aanduiding 'specifieke vorm van bedrijf - gasdrukmeet- en regelstation'.

Overlegreactie 6. Veiligheidsregio

Samenvatting

De veiligheidsregio Groningen verwijst naar het in het kader van de beheersverordening Buitengebied Haren afgegeven advies. Daarnaast zijn ten opzichte van de beheersverordening twee locaties aan het plangebied toegevoegd die zijn gelegen binnen de invloedsgebieden van de risicobronnen lpg-tankstation 'Witte Molen' en het emplacement van ProRail. Hierdoor is nadere beschouwing en mogelijk een verantwoording van de groepsrisico's noodzakelijk.

Reactie gemeente

Het groepsrisico is opnieuw berekend. Uit de berekening is gebleken dat het groepsrisico gelijk blijft aan het groepsrisico zoals berekend ten tijde van de beheersverordening. Veiligheidsregio Groningen heeft naar aanleiding van deze

berekening te kennen gegeven dat het groepsrisico hiermee voldoende is onderzocht.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	De berekening zal worden toegevoegd als bijlage bij de toelichting.
Regels	x
Verbeelding	x

Overlegreactie 7. Gemeente Tynaarlo

Samenvatting

De gemeente Tynaarlo heeft geen opmerkingen over het voorontwerpbestemmingsplan Buitengebied Haren.

Reactie gemeente

De reactie wordt voor kennisgeving aangenomen.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	x
Verbeelding	x

Overlegreactie 8. LTO Noord

a. Uitbreiding agrarisch bouwperceel

Samenvatting

LTO Noord constateert dat er sinds de vaststelling van het bestemmingsplan Buitengebied in 1990 een behoefte is ontstaan om bouwvlakken te vergroten tot boven de 1 hectare. LTO-Noord verzoekt de gemeente Haren om een bestuursovereenkomst af te sluiten met de provincie Groningen zodat de bevoegdheid van de gemeente om de omvang van bouwvlakken te wijzigen naar meer dan 1 hectare wordt vergroot.

Reactie gemeente

In de huidige Omgevingsverordening van de provincie Groningen is een beperking opgenomen voor schaalvergroting, waardoor uitbreiding tot 1,5 ha uitsluitend is toegestaan indien de gemeente een bestuursovereenkomst met de provincie sluit. In het laatste concept van de herziene Omgevingsverordening is de voorwaarde een bestuursovereenkomst te sluiten voor vergroting boven de 1 ha komen te vervallen, wel dient de maatwerkmethode te worden gevolgd, waarbij middels overleg op bedrijfsniveau overeenstemming dient te worden

bereikt over de omvang, situering en inrichting van het bouwperceel. Dit dient te worden vastgelegd in een erfinrichtingsplan.

b. Nieuwe bouwvormen

Samenvatting

LTO Noord pleit ervoor om nieuwe bouwvormen zoals serrestallen, vrijloop en boogstallen mogelijk te maken door middel van een afwijking van het bestemmingsplan. Hiermee kunnen maatschappelijke wensen op het gebied van dierenwelzijn, milieu- en landschappelijke inpassing worden opgelost.

Reactie gemeente

Serre-, boog- en vrije uitloopstallen wijken in verband met het industriële karakter in sterke mate af van de traditionele agrarische bebouwing en laten zich niet eenvoudig inpassen. De wens om serrestallen en boogstallen e.d. te realiseren zal daarom van geval tot geval worden beoordeeld.

c. Bouwen/gebruik buiten het agrarisch bouwperceel

Samenvatting

LTO Noord verzoekt de gemeente om een bestuursovereenkomst te sluiten om onder voorwaarden het oprichten van mestbassins, mestzakken, mestsilo's, kuilvoerplaten en sleufsilos buiten het agrarisch bouwperceel mogelijk te maken.

Reactie gemeente

Gezien de hoge landschappelijke waarden en de diversiteit aan functies in het buitengebied wil de gemeente bouwwerken en gebouwen zoveel mogelijk concentreren. De gemeente heeft in de kadernota de keuze vastgelegd geen bouwwerken of gebouwen buiten het toegestane bouwvlak toe te staan. Op dit moment wordt geen aanleiding gezien om hiervan af te wijken.

d. Karakteristiek

Samenvatting

LTO-Noord verzoekt de gemeente de aanduiding karakteristiek alleen te leggen op voormalige agrarische bebouwing of op agrarische bebouwing als de ondernemer hiermee instemt.

Reactie gemeente

De aanduiding 'karakteristiek' staat los van de functie en mogelijkheden voor het gebruik. Ingevolge de verplichting in het Besluit ruimtelijke ordening heeft de gemeente de karakteristieke panden in de gemeente geïnventariseerd met het doel de cultuurhistorische waarden te beschermen. De ruimtelijk relevante kenmerken van de karakteristieke bebouwing dienen dan ook behouden te blijven. Dit sluit tevens aan bij de voorwaarden die de provincie stelt ter bescherming van de cultuurhistorische waarden in de Provinciale Omgevingsver-

ordening. Een aantal agrarische panden had al een planologische bescherming in het kader van het vigerend bestemmingsplan Buitengebied 1990, het beschermd dorpsgezicht Rijksstraatweg Haren of omdat ze zijn aangewezen als Rijks- of gemeentelijk monument.

e. Verbreding agrarisch bedrijf

Samenvatting

LTO-Noord stelt voor om ten behoeve van detailhandel als agrarische bedrijfsverbreding te kiezen voor een vloeroppervlakte van 120m².

Reactie gemeente

Detailhandel als nevenactiviteit bij een agrarisch bedrijf is op grond van het bestemmingsplan tot een bedrijfsvloeroppervlakte van 120 m² toegestaan. Indien de functie van vrijkomende bedrijfsbebouwing wordt gewijzigd in een niet agrarische functie geldt een maximum vloeroppervlak voor detailhandel van 60 m². Ingevolge het provinciaal beleid is dit de maximumoppervlakte die kan worden toegestaan.

f. Archeologie en cultuurhistorie

Samenvatting

LTO-Noord vraagt de gemeente om de archeologische beleidsadvieskaart te verfijnen bij voorkeur indien er sprake is van agrarische verstoringen veroorzaakt door grondgebruik en teelten.

Reactie gemeente

Voor het opstellen van de Beleidskaart Archeologie heeft een inventarisatie plaatsgevonden van bekende archeologische terreinen zoals deze staan aangegeven op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) van de provincie Groningen, en 'losse' vindplaatsen (waarnemingen en vondstmeldingen) zoals deze in de archeologische database ARCHIS van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed staan vermeld. Het archeologisch verwachtingsmodel dat is vertaald in de beleidskaart, is gebaseerd op de ruimtelijke verspreiding van de vindplaatsen en de kennis over de landschapsgeschiedenis van de gemeente Haren. Hoewel verwacht kan worden dat de ondergrond op sommige plaatsen door grondbewerkingen is verstoord, kan het niet op voorhand worden aangenomen dat dit daadwerkelijk het geval is. Derhalve zal de onderzoeksverplichting (blijven) gelden totdat is aangetoond dat er geen archeologische waarden (meer) te verwachten zijn.

Samenvatting

LTO-Noord verzoekt de gemeente om aan te geven welke moderne verstoringen van de bodem hebben geleid tot het vrijstellen van onderzoeksverplichtingen voor grote delen van de kern (bebouwd gebied). LTO-Noord vraagt de gemeente om onderzoeken in te zien zoals bij het Harener Holt. Daarnaast

vraagt LTO-Noord wat de achtergrond is van de bestemming Waarde - Archeologie 2 in delen van het nieuwbouwplan Haren Noord deelgebied 5 en 6.

Reactie gemeente

Vooropgesteld wordt dat alle onderzoeksgegevens voor delen van de kern (het bebouwd gebied) zijn in te zien via de website www.ruimtelijkeplannen.nl en via de beleidskaart archeologie.

Het bestaande bebouwde gebied is grotendeels vrijgegeven op basis van de contouren van het bebouwde gebied op de bodemkaart. (Sub)recente bebouwing zal hier vanwege diep uitgegraven bouwputten en onderkelderingen naar verwachting hebben geleid tot dermate grote bodemverstoring dat de kans op de aanwezigheid van intacte archeologische resten klein wordt geacht. Uit archeologisch onderzoek is echter wel naar voren gekomen dat in de oudst bebouwde delen van dorpen en steden veelal sprake is van de aanwezigheid van archeologische waarden. Op basis van historisch kaartmateriaal is daarom bepaald dat in bepaalde delen van het bebouwd gebied nog sporen van (voor-) historische bewoning verwacht kunnen worden. Deze gebieden zijn als historische kern of als gebied met hoge verwachting op de beleidskaart opgenomen.

De bestemming Waarde - Archeologie 2 in het nieuwbouwplan Haren Noord deelgebied 5 en 6 heeft primair het doel om de plaatselijk aanwezige archeologische waarden te behouden. Binnen het plangebied zijn resten aangetroffen van de buitenplaats Emdaborg/Popkenhof/Zorgvrij en de Lusthorst. Om de aanwezige archeologische waarden veilig te stellen is er voor gekozen voor de uitvoer van opgravingen omdat eventueel aanwezige archeologische beschadigd of vernietigd hadden kunnen worden zonder maatregelen. Eind 2013 heeft Archeodienst BV in opdracht van GEM Haren Noord deze opgraving uitgevoerd.

Samenvatting

LTO Noord verzoekt om de gegevens die zijn verkregen door de aanleg van gasbuizen mee te nemen in de archeologische beleidsadvieskaart.

Reactie gemeente

Alle in de archeologische database Archis verwerkte onderzoeksgegevens zijn meegenomen in de beleidskaart van de gemeente Haren. Dit geldt ook voor archeologisch onderzoek in het kader van de aanleg van gasleidingen. De peildatum van de verwerkte onderzoeken is het voorjaar van 2010, toen de archeologische onderzoeksgegevens ten behoeve van de beleidskaart zijn verwerkt.

Samenvatting

LTO-Noord vraagt op basis van welke informatie de percelen van de voormalige proefboerderij zijn vrijgegeven van de archeologische medebestemming.

Reactie gemeente

Bedoeld wordt het terrein van het voormalige Bodemvruchtbaarheidsinstituut. Hier zijn ruim 100 woningen gerealiseerd. Voor dit terrein is een Inventarisatie

rend Veldonderzoek uitgevoerd. Op basis van dit onderzoek is geconcludeerd dat de bodem zodanig verstoord is dat nader archeologisch onderzoek niet meer noodzakelijk was.

Samenvatting

LTO-Noord geeft aan dat in veel van het agrarische gebied drainage is aangelegd en verzoekt om de informatie die betrekking heeft op de bestemming Wr-A3 terug te koppelen aan de eigenaren van percelen en daarbij aan te geven hoe de omvang van deze informatie is bepaald. Voor herdrainage is nu een Omgevingsvergunning nodig.

Reactie gemeente

De gegevens betreffende cultuurlandschappelijk waardevolle elementen zijn afkomstig van historisch kaartmateriaal. Deze kaarten zijn volledig openbaar en zijn voor een ieder te raadplegen via www.watwaswaar.nl en via www.hisgis.nl/hisgis/gewesten/groningen/groningen. Informatie over de betreffende elementen is ook beschikbaar in de nota archeologiebeleid van de gemeente Haren. Het verbod om zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning drainage aan te brengen is niet van toepassing op herdrainage.

Samenvatting

LTO-Noord pleit voor een verfijning van de archeologische beleidsadvieskaart om tot een verlaging van onderzoekskosten te komen en om planschade voor de gemeente te voorkomen.

LTO-Noord gaat uitgebreid in op de kosten van archeologisch onderzoek. LTO-Noord heeft kritiek op het huidige archeologiestelsel en het daarin opgenomen principe dat een initiatiefnemer alle kosten van onderzoek moet dragen.

Reactie gemeente

Een discussie over het Nederlandse archeologiebestel, hoe nuttig en noodzakelijk ook, valt buiten het kader van het bestemmingsplan. De opmerking van LTO dat een gemeente geen archeologische waarden hoeft te beschermen, maar er enkel 'rekening mee dient te houden' is gezien jurisprudentie niet steekhoudend.

Samenvatting

LTO-Noord vraagt om welke kaart voor de boerderijplaatsen, zoals aangegeven op de archeologische beleidsadvieskaart, leidend is: de verbeelding van het bestemmingsplan of de beleidsadvieskaart. Verder vraagt LTO-Noord met welke criteria de grenzen en omvang van de boerderijplaatsen zijn bepaald.

LTO-Noord vindt het van belang dat agrariërs de bestemming van de boerderijplaatsen qua juistheid en omvang kunnen controleren in verband met eventuele kosten voor archeologisch onderzoek. LTO-Noord verzoekt de gemeente om deze gegevens openbaar, toegankelijk en voor ondernemers controleerbaar te maken en de documenten die de basis zijn geweest voor de bestemmingen als boerderijplaats digitaal of op papier toe te zenden.

Reactie gemeente

De ligging en omvang van de boerderijplaatsen is bepaald op basis van de kadastrale minuten uit het begin van de 19de eeuw.

Deze kaarten zijn volledig openbaar en voor eenieder te raadplegen en te controleren via www.watwaswaar.nl en via www.hisgis.nl/hisgis/gewesten/groningen/groningen. Alleen enkele zeer oude boerderijen die ten tijde van de kadastrale minuut al waren afgebroken zijn niet via deze twee websites te controleren. Hiervoor wordt verwezen naar de Atlas der Provincielanden (Schroor 1996) en de Atlas der Stadslanden (Schroor 1997). De ligging van de boerderijplaatsen is gebaseerd op bovenstaande kaarten. In het geval het een omgrachte boerderijplaats betreft is deze gracht als begrenzing aangehouden. Wanneer geen sprake was van begrenzing door een gracht of door singels, is de begrenzing gebaseerd op de bebouwing en erfindeling zoals weergegeven op de kadastrale minuut. Overigens is er om duidelijk onderscheid te maken tussen de verschillende aanduidingen, op de beleidskaart voor gekozen om de begrenzingen van verschillende objecten weer te geven met dikkere lijnen. Boerderijplaatsen kunnen hierdoor op de beleidskaart groter lijken dan in werkelijkheid. Op de verbeelding van het bestemmingsplan zijn daarentegen de daadwerkelijke begrenzingen aangehouden. De verbeelding van het bestemmingsplan is juridisch bindend, van deze kaart kan worden uitgegaan.

Samenvatting

LTO-Noord geeft aan dat op sommige plaatsen, midden in landbouwpercelen WR-A1 gebieden zijn aangegeven op de verbeelding. Voor het bouwen van bouwwerken is dan een vergunning nodig van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. De gebruiksregels horen het normale onderhoud en gebruik van het perceel wel mogelijk te maken.

Reactie gemeente

De bestemming Waarde - Archeologie 1 geldt slechts voor één gebied in de gemeente Haren, te weten het hunebed bij Noordlaren. Dit perceel is in eigendom van Staatsbosbeheer en raakt geen agrarische belang. Voor vragen of opmerkingen met betrekking tot het beleid voor rijksbeschermd archeologische monumenten, kan men zich wenden tot de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

g. Verruimen vrijstellingsdiepte tot 50 cm

Samenvatting

LTO-Noord geeft aan dat niet alle werkzaamheden behorende bij een normaal gebruik en beheer van de grond zouden zijn vrijgesteld van een aanlegvergunning. LTO-Noord verwijst hierbij naar onderzoek van de Stichting Proefboerderij Noordelijke Akkerbouw, waaruit zou blijken dat in kleigebieden soms gebruik wordt gemaakt van een woeler met een woeldiepte tot 50 cm. Omdat in het grondgebied van de gemeente Haren naast zand ook klei op veen voor-

komt, stelt LTO-Noord voor om grondbewerking tot een diepte van 50 cm vrij te stellen van vergunningplicht.

Reactie gemeente

Het voorkomen van kleigronden is binnen het grondgebied van de gemeente Haren beperkt tot enkele gebieden langs de Drentsche Aa en de voormalige Hunze. Deze gebieden zijn als beekdal geregistreerd op de archeologische beleidskaart. De beekdalen in de gemeente Haren zijn aangemerkt als 'archeologische attentiegebieden' (Waarde - Archeologie5) en kennen ten opzichte van de 'archeologische verwachtingsgebieden' (Waarde - Archeologie 4) al een verruimde vrijstellingsgrens (namelijk 500 m² in plaats van 200m²). De fysisch-geografische en bodemkundige situatie in deze gebieden is hoe dan ook niet te vergelijken met die van de voormalige Dollardboezem bij Nieuw Beerta of het Friese kleigebied bij Munnekeziel. De vermeende noodzaak voor woelen tot een diepte van 50 cm in het noordelijk kleigebied kan niet zonder meer worden geprojecteerd op de klei- of veengronden in de beekdalen van de gemeente Haren. Daarnaast komen grondbewerkingen dieper dan 30 cm in Nederland slechts incidenteel voor¹ en worden deze niet gerekend tot normaal agrarisch gebruik. Er is dan ook geen reden om ruimere vrijstellingsgrenzen te hanteren.

Aanpassing bestemmingsplan

Toelichting	x
Regels	In het bestemmingsplan zal een wijzigingsbevoegdheid worden opgenomen waarmee het agrarisch bouwvlak vergroot kan worden tot 1,5 ha, waarbij als voorwaarde wordt opgenomen dat de maatwerkmethode dient te worden gevolgd. Indien uitbreiding boven de 1,5 ha gewenst is, zal hiervoor een zelfstandige bestemmingsplanprocedure gevolgd dienen te worden conform het bepaalde in de Kadernota.
Verbeelding	x

¹ Zie bijvoorbeeld Inventarisatie van reguliere teelthandelingen in de landbouw in Nederland, de invloed ervan op de bodem in verband met de consequenties voor de archeologische resten van Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek - Praktijkonderzoek Plant & Omgeving.

B i j l a g e n

1. Inspraakreacties
2. Vooroverlegreacties

1. Inspraakreacties

Noordlaren, 19 november 2014

AANTEKENEN

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
van de Gemeente Haren
Postbus 21
9750 AA Haren

Gemeente Haren		
Zaaknr:	5496	
Doc.nr:	5191	
20 NOV 2014		
BMO		Read
Ontw.		De
Publ.Z.		Bog.
ID		Web.

Voorontwerp bestemmingsplan buitengebied – inspraakreactie/zienswijze

Geacht College,

Wij hebben kennisgenomen van het voorontwerp bestemmingsplan buitengebied Haren, welke voor ons aanleiding geeft tot onderstaande reactie. Door de verwijzing naar een reeks van onderliggende nota's op onderdelen is een nadere studie vereist om alle aspecten goed te kunnen beoordelen. In verband met ons verblijf in het buitenland t/m 22 december a.s. is het onmogelijk een goede inhoudelijke reactie te geven. Wij verzoeken u dan ook deze inspraakreactie deels als pro forma te willen beschouwen. Graag willen we na inhoudelijke omschrijving deze mondeling toelichten.

Hieronder een voorlopige reactie na eerste lezing van het stuk zonder nog de diverse nota's en bijlagen te hebben kunnen raadplegen.

1) 2.3 Systematiek

Het verwijzen naar andere instrumenten en wet en regelgeving is op zich juist, maar het bestemmingsplan moet deze dan niet frustreren. Te denken valt aan natuurinrichtingsprojecten, kwalitatieve verplichtingen, natuur beheerpakketten, de boswet e.d.

2) Landgoederen

In het stuk worden b.v. volkstuinen, maneges, molens e.d. specifiek benoemd. Landgoederen heb ik niet kunnen vinden, met name de NSW landgoederen verdienen een verbijzondering. De onder de Natuurschoonwet van 1928 gerangschikte landgoederen kennen hun eigen wet en regelgeving met hun eigen (on)mogelijkheden. Voorkomen dient te worden dat het bestemmingsplan zaken anders uitlegt.

3) Art. 1 begrippen

Bos : minimaal 1 ha. Wij hebben een bosperceel kad. nr. P731 ca. 0,35 ha. welke onderdeel uitmaakt van P730 (Noordlaarderbos). Beoordeling op kadastraal perceelsniveau gaat dan problemen geven.

-2- / vervolg brief dd. 19 november 2014 – College van Burgemeester en Wethouders

4) *EHS*

EHS is per juni 2013 gewijzigd in Nationaal Natuur Netwerk.

5) *Kaart Besloten Venen / Westerlanden*

De bestemmingsplankaart 'Verbeelding blad 5' Besloten Venen / Westerlanden wijkt op een aantal plaatsen af van de ambitiekaart natuurbeheerplan provincie Groningen 2014 als het gaat om agrarisch / natuur.

Andere zaken die we nog een nadere inhoudelijke invulling willen geven :

- Robuuste verbindingszone (RVZ)
- Inrichting Besloten Venen / Westerlanden
- Bouwvlak agrarisch bedrijf
- Gebruik milieuvergunning in relatie met agrarische bestemming AAA
- Boom- en fruitteelt
- Bedrijfswoning / rentmeesterwoning Duinweg 5
- Natuurbegraafplaats

Tot zover onze (pro forma) zienswijze.

/

Noordlaren, 3 januari 2015

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
van de Gemeente Haren
Postbus 21
9750 AA Haren

Geme	
Zaaknr.	5496
Doe nr.	5691
5 JAN 2015	
RVO	
Onze	
Postz	
to	

Voorontwerp bestemmingsplan buitengebied – inspraakreactie/zienswijze

Geacht College,

Zoals in onze brief van 19 november 2014 genoemd, onderstaand de inhoudelijke aanvullingen en opmerkingen.

Punt 1) 2.3 Systematiek

Beheer na het inrichtingsplan Besloten Venen / Westerlanden uitvoering 2015 zal in hoofdzaak plaatsvinden volgens de afgesloten beheerpakketten. Voor een groot deel van het gebied is hiervoor begrazing met paarden/runderen genoemd. Naast de bestemming natuur zal er dus ook sprake zijn van agrarischemedegebruik o.a. bij pakket kruiden- en faunarijk grasland (7422) N 12.02. Wij verzoeken de items beheerpakketten, zowel natuur als agrarisch, in het plan te benoemen.

De boswet regelt de RVO als een op zichzelf staande procedure. Enkele gemeenten in Nederland, waaronder de gemeente Haren, leggen hier nog eens een PV overheen zodat er 2 wachttermijnen ontstaan; met name voor de bospercelen voegt dit aan de kwaliteit niets toe en is alleen maar dubbel werk ! Wij stellen dan ook voor het aanvragen van een kapvergunning te laten vervallen.

Punt 2) Landgoederen

Ons voorstel is om landgoed Blanckenborch (ca. 50 ha.) na inrichting en kaveltoedeling op perceelsniveau te benoemen.

Punt 3) Art. 1 begrippen

De bestemming bos mogelijk nader preciseren : recreatief, wandelbos, stiltegebied e.d.

Punt 5) Kaart Besloten Venen / Westerlanden

Voor de Besloten Venen is het perceel kad. P375 reeds omgevormd naar natuur – van AW naar N. Ook gedeelten van de huiskavel hebben inmiddels een functieverandering ondergaan.

Op perceel P368, door ons aangekocht in 2005, kan de ingetekende “drafbaan” vervallen; dit geldt ook voor de percelen P369 – 340 – 360 (zie bijgaand kaartje – bijlage 1).

In de Westerlanden is perceel P455 per 15 oktober 2014 eigendom van BBL dus natuur – van AW naar N. Voor perceel P452 is het net andersom - dit perceel is agrarisch (AW).

Zoals reeds eerder aangegeven verzoeken wij het bestemmingsplan buitengebied voor wat betreft de bouw- en graslanden af te stemmen op de ambitiekaart natuurbeheerplan Groningen. Dit om te voorkomen dat er bij eventuele functieverandering en subsidie-toekenning twee beleidskaders zijn die tegenstrijdig werken.

Aandachtspunten :

1ste en 2de – Robuuste Verbindingszone en Inrichting Besloten Venen / Westerlanden
Afstemming met de inrichting en het beheer van de provincie.

4de – Gebruik milieuvergunning in relatie met agrarische bestemming A-AA
In verband met het toekomstige beheer van de Besloten Venen / Westerlanden ca. 120 ha., waarvan het voornemen is dit bij landgoed Blanckenborch onder te brengen, zullen de functies voor Beslotenveenseweg 14/14a aangepast moeten worden A-AA/A-AD. Als gekozen wordt voor een bestemming op kadastraal niveau zal daar in meegenomen moeten worden de publieksfuncties als ontvangstruimte met horecafaciliteit, eventueel verkoop natuurproducten etc. Voor het beheer zal in verband met de tijdelijke opslag van (agrarische) natuurproducten het bouwvlak min. 1½ ha. moeten beslaan.

De Europese regelgeving bepaalt dat in de biologische veehouderij de dieren niet meer aangeboden mogen staan, dit houdt in dat er aanpassingen aan de gebouwen moeten kunnen plaatsvinden en/of de mogelijkheid voor het bouwen van schuilplaatsen, met name voor de winter. Het maken van een erfinrichtingsplan welke onderdeel gaat uitmaken van de toekomstige bestemming zou praktisch kunnen werken.

5de – Boom- en fruitteelt
Omdat boom- en fruitteelt –hoogstamfruit- door de provincie wordt gestimuleerd en gesubsidieerd, moet dit door het bestemmingsplan niet onmogelijk gemaakt worden en op perceelsniveau worden toegestaan.

6de – Bedrijfswoning / rentmeesterwoning Duinweg 5
Gelet op het karakter van de rentmeesterwoning Duinweg 5, waarvoor reeds in 2007 een schetsplan voor een woning met meer ‘statuur’ is ingediend en met positief advies van Libau is ontvangen (dd. 12.02.2007), verzoeken wij het bestemmingsplan aan te passen, zodat realisatie te zijner tijd mogelijk wordt.
Op de kaart verbeelding is het perceel Duinweg 5 verkleind, waarbij een deel als agrarische grond (1) is aangemerkt AW. Wij kunnen hiermee niet akkoord gaan; ons plan is om dit deel aan de noordzijde bij het erf te voegen (2) – zie kaartje bijlage 1.

-3- vervolg brief dd. 3 januari 2015 – College van Burgemeester en Wethouders

Eén en ander zal dan worden aangemerkt als wijziging van het achterliggend perceel ten aanzien van de kwalitatieve verplichting. Wij verzoeken u deze bestemmingswijziging in het plan op te nemen.

7de – Natuurbegraafplaats

Het ligt in ons voornemen in het bosperceel P731 een particuliere natuur begraafplaats aan te leggen. In afwachting van de “nota begraven”, welke is toegezegd in het voorjaar van 2015 willen we voorkomen dat er mogelijk sprake kan zijn van strijdigheid met het bestemmingsplan; één en ander als genoemd onder punt 3. Alhoewel het bij de huidige bestemming natuur/bos niet wordt uitgesloten, lijkt ons dat het toestaan er van wel genoemd kan worden. Natuurlijk blijft het voorbehouden aan de Raad die aanwijst, maar kan B&W “maatregelen voorschrijven” om te komen tot art. 40 lid 2.

Onder recreatie 3.6 wordt Appèlbergen 35 ha. genoemd ook elders in het stuk is dit het geval. Opmerkelijk is dat het Noordlaarderbos 120 ha., met de Vijftigbunder, Besloten Venen en Westerlanden ca. 250 ha.! in dit verband niet wordt genoemd.

Wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat de op de verbeeldingkaart aangegeven bestemmingen niet altijd actueel zijn. Met name bij de agrarische bestemmingen en agrarische bedrijven is dit het geval. Wij verzoeken u de diverse (milieu)vergunningen bij deze gelegenheid te gaan toetsen om een juist cijferbeeld te krijgen en ongewenste ontwikkelingen te voorkomen. Dit geldt eveneens voor de categorie-indeling van agrarisch en natuur, waarvan wij al enkele hebben genoemd.

In de betrekkelijk korte tijd was het niet mogelijk alle nota's door te nemen en bestaat de kans dat wij zaken aan de orde hebben gesteld welke in andere stukken zijn geregeld.

Zoals wij reeds in onze brief hebben verzocht, willen we graag in de gelegenheid worden gesteld onze zienswijze toe te lichten. Wij zullen het op prijs stellen indien de heer Atze Keuning, in verband met zijn kennis van het dossier, hierbij aanwezig is.

In afwachting van uw bericht, met vriendelijke groet,

Bijlage 1 : kaartje verbeelding

Datum : 17 december 2014
Onderwerp : Reactie notitie aanvaardbaarheid paardenbakken

pagina 2 van 2

Voorwaarden hiervoor zouden kunnen zijn;

- Maximaal hoeveelheid bewerkte / aangepaste grond 150m².
- Deel bewerkte/aangepaste grond moet direct aansluiten op een schuilstal.
- Direct grenzen aan gronden met bestemming wonen.

Het meest ideale zou zijn dat er een open verharding mag worden aangebracht, zoals een grastegel. Hierbij blijft het groene beeld van bodem behouden.
Als voorbeeld heb ik een foto toegevoegd waarbij het begin van de weide direct na het straatwerk is voorzien van grastegels.

Op pagina 7 van de notitie staat " Uit deze inventarisatie (zie bijlage 3) komt naar voren dat er ong. 60 paardenbakken in het buitengebied van de gemeente Haren bestaan".
Ik heb om deze bijlage gevraagd op de bijeenkomst op 19 november maar die was toen niet voor handen.
Graag zou ik deze bijlage alsnog willen ontvangen.

Ik hoop dat ik met de mondelinge inspraakreactie en dit schrijven een duidelijk beeld heb kunnen geven van wat er in de praktijk gaat gebeuren als paarden zonder faciliteiten in een weide gehouden worden.

Met vriendelijke groet,

Gemeente Haren		
Zaaknr:	Z. 05893	
Doc.nr:	INK. 05496	
17 DEC 2014		
BMO		Raad
Ontw.		Dir.
Publ.Z.		Burg.
ID		Weth.

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
van de Gemeente Haren
Postbus 21
9750 AA Haren

Datum : 17 december 2014

pagina 1 van 2

Onderwerp : Reactie notitie aanvaardbaarheid paardenbakken

Geacht College,

Op verzoek van de heer W.A. Holtjer en de heer P.G. Teerhuis treft u onderstaand een samenvatting aan van de mondelinge inspraakreactie die ik gegeven heb tijdens de afspraak met voorgaand genoemde heren op donderdag 27 november 13.30 in het gemeentehuis betreffende bovengenoemde notitie.

In de definiëring begrippen staat in de omschrijving paardenbak vermeldt "bewerkte / aangepaste bodem".

Ik denk dat er een onderscheid gemaakt moet worden tussen een "volledige" paardenbak en een stuk bewerkte /aangepast grond wat gebruikt wordt om paarden droog te laten staan en waar er in de winter wordt bijgevoerd.

Zonder dit onderscheid, lees verbod, voor het bewerken / aanpassen van grond ontstaan er situaties waarbij de paarden de graszode in de natte maanden stuklopen en de eigenaar de paarden telkens zal opschuiven naar een droger stuk weide met als gevolg dat de modderpoel steeds groter wordt.

Overigens blijkt in de praktijk dat het herstel van de grasmat in de zomermaanden minimaal is waardoor de donkere (modder)plekken in de weide blijven bestaan.

Voorbeelden hiervan heb ik als bijlage, zie fotoblad 1 toegevoegd.

Om dit tegen te gaan op enige wijze moeten zijn toestaan dat de bodem aangepast of bewerkt mag worden, waarbij te denken valt aan het keren van de grond of het aanbrengen van een drainage.

Dit zou dan, net als bij schuilstallen, onder bepaalde voorwaarden worden toegestaan.

Bylage I

By type I

Baylage I

Byzance II

Gemeente Haren		
Zaaknr:	5496	
Doc.nr:	5401	
10 DEC 2014		
BMO		Rad.
Ontw.		Dir.
Publ.Z.		Burg.
ID		Weth.

AANTEKENEN

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
van de Gemeente Haren
Postbus 21
9750 AA Haren

Datum : 8 december 2014
Onderwerp : voorontwerp bestemmingsplan buitengebied - inspraakreactie

Geacht College,

Wij hebben kennisgenomen van bovengenoemde nota en onderstaand treft u onze reactie hierop aan.

Op de bestemmingskaart 'Verbeelding blad 5' staat ons perceel P452 aan de Westertseweg 1 te Noordlaren aangemerkt als natuur.

In het bestemmingsplan buitengebied 1990 heeft dit perceel de bestemming Agrarisch met waarden, ter verduidelijking hebben wij een uitsnede uit de bestemmingsplankaart toegevoegd.

Tevens wordt deze bestemming door u zelf bevestigd in het schrijven van 6 december 2012 aangaande het bouwplan voor onze woning (zie bijlage).

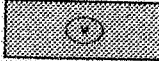

Het zal u duidelijk zijn dat wij een functieverandering op deze wijze niet accepteren ; het zou immers een waardevermindering betekenen van tenminste 85% van de agrarische waarde.

Bijlage 1- Uitsnede bestemmingsplankaart
2- Uw brief d.d. 6 december 2012

Bijlage 1

Uitsnede bestemmingsplankaart

	Woondoeleinden
	Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarden

Legenda bestemmingsplankaart

uw brief van
nummer
behandeld door Dhr. W.A. Holtjer
doorkiesnummer 050 5339918
ons kenmerk 2012 - 2415
onderwerp Bouwplan Westertseweg 1 te Noordlaren
bijlage(n) 1
Haren, 6 december 2012
verzonden **10 DEC 2012**

Geachte

Naar aanleiding van de gemaakte afspraak in het gesprek tussen u en de heer W.A. Holtjer en mevrouw S. Teerds van de gemeente Haren d.d. 8 november 2012, informeren wij u omtrent het door ons ingenomen standpunt met betrekking tot de bouwplannen op het perceel Westertseweg 1 te Noordlaren. Wij hebben besloten onder voorwaarden medewerking te verlenen aan een, van de regels van het geldende bestemmingsplan Buitengebied 1990, afwijkende situering van de woning op het perceel Westertseweg 1 te Noordlaren.

Schetsplan situering d.d. 27 september 2012

U hebt het voornemen het inmiddels afgebroken pand Westertseweg 1 te Noordlaren te vervangen door een nieuwe woning. U hebt hiervoor een schetsplan (d.d. 27 september 2012) gepresenteerd met daarop een van de regels van het bestemmingsplan afwijkende situering van de woning en het te plaatsen bijgebouw. U heeft ons verzocht of aan deze afwijkende situering medewerking zou worden verleend. Het schetsplan voorziet in het oprichten van een woning, een bijgebouw een hooikiep en de aanleg van een paardenbak met omheining.

Planologisch kader

Het perceel Westertseweg 1 te Noordlaren is gelegen binnen de grenzen van het geldende bestemmingsplan "Buitengebied 1990" en heeft hierin de bestemming "woondoeleinden". De daaraan grenzende gronden hebben de bestemming "agrarisches gebied met landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarden". Deze gronden mogen in principe niet worden bebouwd c.q. gebruikt voor de functie wonen.

Bouwplan in strijd met het bestemmingsplan "Buitengebied 1990"

Het bouwplan is qua situering in strijd met dit bestemmingsplan omdat:

1. de door u gepresenteerde situeringsschets voorziet in het plaatsen van de woning tot op de grens tussen de bestemmingen woondoeleinden en agrarisch gebied met landschappelijke waarden; de situering van het bouwplan voldoet niet aan de eis dat de afstand tot de zijdelingse bouwperceelsgrens minimaal 5 meter dient te bedragen;

Aan: E&W Gemeente Haren
Postbus 21
9750 AA HAREN

Gemeente Haren		
Zaaknr:	5496	
Doc.nr:	5525	
19 DEC 2014		
BMO		Raad
Ontw.		Dir.
Publ.Z.		Burg.
ID		Weth.

Betreft: inspraakreactie voorontwerpbestemmingsplan buitengebied

Geachte mevrouw, mijnheer,

Hierbij wensen wij een reactie te geven m.b.t. het vaststellen van een recreatiebestemming inzake perceel Lageweg 29 en 29A te Noordlaren.

Wij hebben geen bezwaren indien de bestemming wordt gewijzigd naar recreatiebestemming wanneer die wordt vastgesteld onder de condities zoals die destijds golden ten tijde van de start rond 2002 voor een mini-camping met 15 plaatsen voor gasten.

Indien de bestemming wordt uitgebreid of kan worden uitgebreid t.o.v. het oorspronkelijke plan van 2002, dan is er geen sprake meer van kleinschalige recreatie maar van daadwerkelijke commerciële recreatie exploitatie en daar verzoeken wij u geen toestemming voor te verlenen of de bestemming te wijzigen naar recreatie vanwege het verdwijnen van de rust die behoort bij een buitengebied met een agrarische bestemming. Mede doordat het perceel waar een wijziging van het bestemmingsplan voorhanden is, een vrij smalle doorgang kent met de erfgrans van de bureu, d.w.z. een zeer beperkte ruimte tussen de gevel van de woning van Lageweg 29 tot de erfgrans Lageweg 27 (slechts 5 meter), alwaar alle auto's, fietsen, personen en overige activiteiten via deze route doorgang dient te vinden, achten wij een recreatiebestemming met verruiming van de oorspronkelijke toegestane activiteiten (2002) niet toegestaan en passend.

Sinds 2012/2013 is het kampeerterrein aan de Lageweg 29 met ruim 50% uitgebreid waardoor het aantal plaatsen ondertussen met minimaal een zelfde percentage is toegenomen. Daarnaast is er een terrasfaciliteit en een rustpunt voor passanten bijgekomen waardoor kleinschaligheid niet meer aan de orde is. Hierdoor zijn de activiteiten, ten opzichte van de oorspronkelijke situatie, fors toegenomen. Doordat de toegangsweg naar de camping, het registreren van gasten, verkoop van fris en ijs, de rustplaats voor passanten annex terras direct, zonder enige bufferzone, direct grenst aan de erfscheiding van Lageweg 27, is door deze progressieve toename duidelijk sprake van verstoring van onze privacy.

Concluderend; indien de bestemming, met voorwaarden en doelstelling van kleinschaligheid in tact blijft, zoals destijds in of rond 2002 is verleend om een mini-camping voor maximaal 15 plaatsen te exploiteren, hebben wij geen enkel bezwaar om de bestemming te laten wijzigen. Indien het voorgaande daadwerkelijk het uitgangspunt is, dan rijst de vraag waarom dient het bestemmingsplan dan omgezet te worden naar recreatie?

In afwachting van uw reactie,

Burgemeester en wethouders gemeente Haren
Raadhuisplein 10
9751 AN Haren

Betreft: Bezwaarschrift/inspraakreactie aangaande Voorontwerpbestemmingsplan 'buitengebied Haren'.
Locatie : Perceel Lageweg 29 / 29A, Noordlaren

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij willen wij bezwaar maken tegen de voorgestelde wijziging van bestemming van 'agrarisch' naar 'recreatie – verblijfsrecreatie' voor het perceel aan de Lageweg 29 en 29A te Noordlaren. Deze bestemmingswijziging is opgenomen in het voorontwerpbestemmingsplan 'buitengebied Haren'.

De voorgestelde bestemming 'verblijfsrecreatie' voor het totale perceel biedt, volgens de omschrijving bij deze bestemming, veel ruimere gebruiksmogelijkheden dan wat er op dit moment is vastgelegd; agrarische bestemming met ontheffing/vergunning voor een mini-camping op slechts een gedeelte van het perceel.

Als directe burens hebben we bezwaar tegen mogelijke uitbreidingen, en zouden we graag zien dat het bestemmingsplan hieromtrent meer 'conserverend' , en dus in overeenstemming met de huidige situatie, omschreven wordt. Deze conserverende aard is immers ook als doelstelling bij het voorontwerp bestemmingsplan geformuleerd. Duidelijk moet gesteld worden dat we slechts bezwaar hebben tegen mogelijkheden tot uitbreidingen, en niet tegen de oorspronkelijke vergunning en ontheffing voor de mini-camping.

Volgende argumenten geven we ter overweging:

- Er is oorspronkelijk een vergunning/ontheffing verleend voor kleinschalig kamperen / mini-camping op een agrarische locatie. Hierin worden maximaal 15 staanplaatsen toegestaan. Inmiddels is de camping uitgebreid met een extra veld aan de achterzijde van het perceel, waardoor er meer dan 15 staanplaatsen aangeboden kunnen worden. De huidige status omtrent vergunningen voor dit extra veld is ons niet duidelijk.

De nieuwe omschrijving bij de bestemming verblijfsrecreatie stelt echter geen maximum meer aan het aantal staanplaatsen. Bovendien zijn er binnen verblijfsrecreatie ook andere vormen van verblijf omschreven, zoals stacaravans, recreatiewoningen, bijgebouwen etc. Ook de huidige seizoensgebonden opening, van april tot oktober vinden we in bestemming verblijfsrecreatie niet terug. Verandering van de bestemming in verblijfsrecreatie zou dus een aanmerkelijke verruiming van de gebruiksmogelijkheden opleveren ten opzichte van de bestaande situatie, zowel in aantal, gebruiksdoelen als seizoensbeperkingen.

- De nieuwe bestemming verblijfsrecreatie is voor het gehele perceel Lageweg 29 / 29a, dus niet alleen voor het oorspronkelijke campingveld waarvoor een ontheffing is verleend, maar nu ook op de naastgelegen kippenschuur en alle woonhuizen. Het totale oppervlak voor recreatie doeleinden wordt daarmee ongeveer 150% groter dan huidig. Ook dit is een aanmerkelijke verruiming van de bestaande situatie, zowel in oppervlak als in mogelijk nieuwe gebruiksdoelen voor de schuur en woonhuizen.

De grote schuur aan de zuidzijde van het campingveld is oorspronkelijk als kippenschuur/legbatterij gebouwd. Binnen de oorspronkelijke agrarische bestemming is de schuur momenteel in gebruik als caravanstalling. Als het perceel waarop de schuur ligt ook in de bestemming recreatie betrokken wordt, kan de schuur mogelijk ook voor andere doeleinden gebruikt gaan worden, bijvoorbeeld voor dagrecreatie / evenementen, gebruik als kantine, verhuur voor feesten, ombouw tot appartementen etc.

De gevel van de schuur ligt minder dan 30 meter uit de achtergevel van ons woonhuis, waardoor wij verruiming van de gebruiksmogelijkheden als bedreiging voor onze rust en privacy ervaren.

Aan de voorzijde van van het perceel ligt de huidige boerderij. Deze is opgedeeld in 2 woningen, met op de bovenverdieping een aantal gastenkamers. Wanneer het perceeldeel waarop de woningen liggen ook als

verblijfsrecreatie worden aangemerkt, betekent dit dat ook andere gedeelten dan de huidige gastenkamers voor recreatie doeleinden kunnen worden ingezet. Te denken valt aan het ombouwen van een van de woonhuizen tot B & B, klein hotel, horeca, etc. Ook de tuinen zouden gebruikt kunnen worden als terras, speeltuin en dergelijke. Dit is inmiddels al gebeurd met een gedeelte van de tuin aan de achterzijde van de boerderij, dat in gebruik is genomen als 'Rustpunt'; een terras waar tegen betaling koffie, thee ijs etc. genuttigd kan worden.

Wij concluderen dat de nieuwe bestemming verblijfsrecreatie gebruiksmogelijkheden biedt die nu nog niet mogelijk zijn. De meer dan verdubbeling van het perceel oppervlak bestemd voor recreatie betekent dat deze activiteiten op een veel groter gebied grenzend aan ons perceel kunnen plaats vinden. Hiermee is de voorgenomen wijziging in het bestemmingsplan ons inziens duidelijk niet meer 'conserverend' van aard.

De recente initiatieven van de nieuwe eigenaren in aanmerking nemend, vermoeden we dat deze ruimere gebruiksmogelijkheden in de toekomst ook daadwerkelijk benut zouden kunnen gaan worden.

Dit alles kan strijdig zijn met onze rust en privacy, en hebben we vanzelfsprekend niet beoogd toen we hier 9 jaar geleden kwamen wonen.

Wij maken daarom bezwaar tegen zowel de voorgestelde bestemmingsverandering naar verblijfsrecreatie, als de vergroting van het oppervlak naar het totale perceel waarop dit van toepassing zou zijn, en dringen erop aan de huidige status van vergunningen en bestemmingen te handhaven, of anders zodanig nieuw te omschrijven dat dit effectief met de huidige situatie overeenkomt. Zoals reeds aangegeven met de huidige vergunningen en ontheffingen hebben wij geen probleem enkel tegen de verruiming hiervan dienen wij bezwaar in.

Graag ontvangen wij uw reactie.

Met vriendelijke groet,

Gemeente Haren		
Zaaknr:	5496	
Doc.nr:	5529	
18 DEC 2014		
BMO		Raad
Ontw.		Dir.
Publ.Z.		Burg.
ID		Weth.

Aan:
 Het College van Burgemeester en
 Wethouders van de gemeente Haren

Betreft:
 reactie op het Voorontwerpbestemmingsplan
 'Buitengebied Haren'

Noordlaren, 17-12-2014

Geacht College,

Gaarne maak ik hierbij gebruik van de mogelijkheid tot inspraak bij het tot stand komen van bovengenoemd bestemmingsplan.

Als oudere bewoner van het perceel Vogelzangsteeg 5 te Noordlaren ben ik samen met mijn echtgenote uiteraard ook bezig de huidige maatschappelijke ontwikkelingen te vertalen naar onze persoonlijke leefsituatie. Daarbij lijkt het verstandig te anticiperen op mantelzorg door onze kinderen indien de omstandigheden dat wenselijk of noodzakelijk zouden maken.

In dit kader gaat onze sterke voorkeur uit naar het bouwen van een woning op ons terrein aan de overzijde van ons huis aan de Vogelzangsteeg gelegen. Mijns inziens zijn er een aantal bijzondere historische argumenten om woningbouw met name op deze locatie mogelijk te maken.

Dit terrein is omstreeks 1900 van het omliggende agrarische gebied zowel kadastraal als ook landschapskundig afgescheiden met de niet geëffectueerde bedoeling ter plaatse een woning te bouwen. Sindsdien heeft dit grondstuk in de loop der jaren zeer diverse, over het algemeen niet-agrarische bestemmingen gehad.

De bebouwing aan de Vogelzangsteeg heeft het karakter van een lintbebouwing, waarbij aan onze overzijde voorheen een huis of boerderij gestaan heeft tot ergens aan het begin van de vorige eeuw.

Dit gegeven is bij overlevering bekend en blijkt ook uit het meegezonden detail van een kaart uit 1900 welke ik heb overgenomen uit het onderzoek "Dorpsomgevingsplan Noordlaren", hetgeen in 2005 in opdracht van de Gemeente Haren is opgesteld door het Bureau Bosch Slabbers.

Uit deze kaart blijkt genoemde woning, maar ook het toen al van de omgeving afgescheiden terrein langs de weg, zoals ik eerder aangaf.

Bij dezen wil ik U dan ook verzoeken om, in het licht van genoemde achtergronden, een zodanige aanpassing van het bestemmingsplan tot stand te laten komen dat (op termijn) het bouwen van een huis op genoemd grondstuk mogelijk wordt. Uiteraard gaarne bereid tot nadere toelichting.

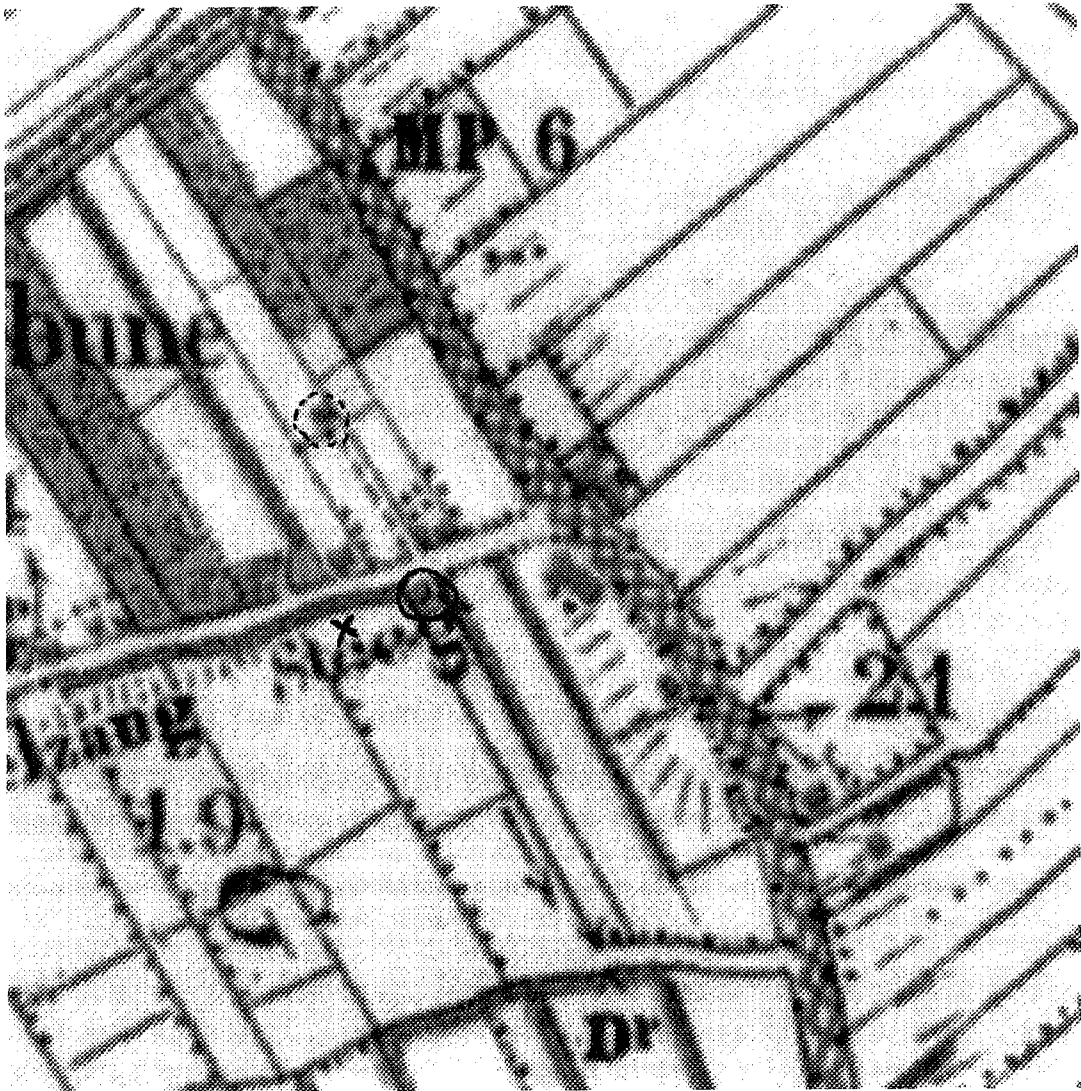
Met vriendelijke groet,

bosch slabbers

Opgesteld door Bosch Slabbers, in samenwerking
met de werkgroep Noordlaren en het Keuning
Instituut. In opdracht van de gemeente Haren.

Den Haag, april 2005

DORPSOMGEVINGSPLAN NOORDLAREN

Detail van kaart uit 1900.

⊙ = mijn huidige woning Vogelzangsteeg 5

○ = de vroeger bestaande woning

X = voorgestelde bouwterrein

Gemeente Haren		
Zaaknr:	5496	
Doc.nr:	552d	
18 DEC 2014		
EMO		Raad
Ontw.		Dir.
Publ.Z.		Burg.
ID		Weth.

Haren, 17-12-2014

Betreft: Inspraakreactie inzake het
voorontwerpbestemmingsplan Buitengebied
Haren.

Geacht College van Burgermeester en Wethouders,

Graag maak ik gebruik van de mogelijkheid voor het indienen van een reactie op bovengenoemd voorontwerpbestemmingsplan.

Ik schrijf dit , zittende in het boshuisje , aan de Boerlaan nummer 9 te Haren.

Op dit grondstuk ben ik begonnen met het houden van enige bijenvolken en heb daarnaast de opleiding tot imker dit jaar afgerond.

Dat het houden van en vermeerderen van bijenvolken van levensbelang is, hoef ik u niet te vertellen.

In de praktijk heb ik helaas moeten constateren dat er maar weinig imkers, cq. bijenhouders in Haren zijn.

Men kan ze op 1 hand tellen. Waarbij de bijenstal op de Hortus en de Mikkelhorst al meegenomen zijn.

Hiermee kom ik gelijk bij mijn reactie; Voor het in stand houden, maar zeker voor het vermeerderen van bijenvolken is een bijenstal vereist.

Op het perceel Boerlaan 9 te Haren zit een Agrarische bestemming met landschappelijke waarde.

Hier zou ik graag de aanduiding "specifieke vorm van agrarisch-bijenstal" aan toegevoegd willen zien.

Om nog enige uitleg van het waarom te verwoorden;

De bijenkasten hebben in de open lucht ernstig te lijden.

Bijen houden niet van regen, bij het zorgen voor de bijen is een dak prettig. Zeker in de broedtijd kan zorg niet uitgesteld worden.

Voor het vermeerderen van de bijenvolken is een extra voorraad van kasten, raampjes en platen nodig.

Voor het opbergen van de beschermende kleding , het gereedschap om "in de kasten" te kunnen werken, de materialen en vloeistoffen die nodig zijn om o.a. de Varoa mijt te kunnen bestrijden , is een afsluitbaar gedeelte in de bijenstal noodzakelijk.

Voor de honingslinger apparaat is een schoon en afgesloten deel in de bijenstal noodzakelijk.

s' Winters moeten de lege kasten onderdak en hygiënisch gereinigd worden.

Ik realiseer me terdege dat in het jaar 1990 , het jaar van het bestemmingsplan Buitengebied, de bijensterfte ook al plaats vond.

Dit was in deze tijd niet algemeen bekend.

Nu in de laatste jaren, gelukkig, veel maatregelen getroffen worden om de bijensterfte tegen te gaan, en het algemeen bekend is,

ben ik van mening dat de aanduiding "specifieke vorm van agrarisch-bijental" thuis hoort op het perceel Boerlaan 9 te Haren.

Doordat ik actief ben binnen de bijenvereniging, adequaat om ga om Varoa en Amerikaans Vuilbroed in te perken, cq te voorkomen, kan ik een steentje bijdragen in dit maatschappelijk belang.

Voor de toekomst zou ik , indien gewenst, de gemeente kunnen adviseren inzake drachtplanten en drachtbomen, diversiteit in de groenvoorziening van Haren.

Maar voor alsnog, verneem ik graag uw reactie,

Met vriendelijke groet,

Gemeente Haren		
Zaaknr:	5496	
Doc.nr:		
18 DEC 2014		
BMO		Raad
Ontw.		Dir.
Publ.Z.		Burg.
ID		Weth.

Haren, 17-12-2014

Betreft: Inspraakreactie inzake het

voorontwerpbestemmingsplan

Buitengebied Haren.

Geacht College van Burgermeester en Wethouders,

Graag maak ik gebruik van de mogelijkheid voor het indienen van een reactie op bovengenoemd voorontwerpbestemmingsplan.

Het grondstuk, Boerlaan 9 te Haren, heeft 3 verschillende bestemmingen.

Voor 1 grondstuk, naar mijn mening, absurd veel.

De bestemming Natuur 1 en Agrarisch met landschappelijke waarde, zou ik graag naar alleen Agrarisch met landschappelijke waarde- aanduiding specifieke vorm van agrarisch- bijenstal samengevoegd willen zien (zie ook mijn andere brief d.d.17-12-2014 inzake de bijenstal).

Het waarom licht ik u hieronder verder toe:

1) Op dit grondstuk ben ik, wanneer ik er verblijf, vrijwel altijd alleen.

In 2011 had ik in een half jaar tijd (juni en oktober) twee inbraken.

Hierop heb ik onmiddellijk een zestal ganzen aangeschaft. Zij bewaken het grondstuk met verve. Het bouwen van een ganzenstal is in Natuur 1 niet geoorloofd. Het agrarische gedeelte bevindt zich in het productiebos gedeelte. Hier komen zij pertinent niet; hiervandaan komen marters en vossen.

Voor hun bescherming slapen zij op het water. Maar in de winter vriest deze toe en kan de vos alsnog zijn hapje gaan halen.

Van het zestal is na 2 winters, nog 1 gans over...

Ik heb dus in 2012 en 2013 het koppel weer aan moeten vullen.

Daarnaast roven marters de eieren.

Hierbij gaat het om een ras (Diepholzer Gans) die op de rode lijst van bedreigde huisdieren staat. Ik vind het fijn om mee te kunnen helpen om dit ras in stand te houden.

Een ganzenstal zou dit probleem oplossen. Tijdens mij afwezigheid zorgen andere personen voor de beesten.

Zo gezegd, naar het productiebos gedeelte (agrarische bestemming) krijg ik ze met geen stok, vanwege bovengenoemde redenen.

2) In 1918 is dit perceel door een wethouder van Groningen, dhr. Nardus de Vries , gekocht van Dhr Nanninga, houthandelaar en eigenaar van het "Voorveld".

Dhr. Nanninga gebruikte dit perceel als productie bos, dus agrarisch. Toen er vrijwel geen boom meer stond , heeft hij dit stuk land verkocht.

3) Sindsdien is het grondstuk gebruikt als siertuin, boomgaard, productie bos en heeft men er weer bomen laten groeien.

Een mooi stuk gebied dat een natuurlijk onderhoudt verdiend.

Dit onderhoudt wil ik door een roedel varkens laten uitvoeren. Het hele jaar door zullen ze op , met verplaatsbare linthekken, gericht een gedeelte gaan onderhouden.

Over dit onderwerp kunt u op het internet veel vinden (google onderhoudt bos varkens , Bentheimer varkens) .

Ook voor deze varkens is een varkenshok vereist.

Verder heb ik nog de volgende opmerking;

Op het perceel staat een recreatiewoning .

Indien ik deze woning ga slopen, mag er voor 45 m2 nieuwbouw worden gepleegd.

Dit zal ik zeker niet gaan doen.

De woning wil ik wel te zijner tijd gaan verbouwen en renoveren om de huidige ca. 90 m2 in stand te gaan houden.

Met vriendelijke groet,

Gemeente Haren		
Zaaknr:	Z. 05496	
Doc.nr:	INK. 05449	
15 DEC 2014		
BMO		Raad
Ontw.		Dir.
Publ.Z.		Burg.
ID		Weth.

Veendam, 1 december 2014

Geacht College,

Namens de opdrachtgever, de heer [redacted], geef ik hierbij mijn inspraakreactie op het voorontwerp Buitengebied Haren.

Het genoemde voorontwerp bevat veel beperkingen voor de locatie Appelbergenweg 4 te Onnen, omdat het bouwvlak zeer klein is. Eventuele initiatieven in de toekomst worden hierdoor geblokkeerd.

Wij vertrouwen er op ons bezwaar hierbij voldoende bij U kenbaar te hebben gemaakt,

- A A N T E K E N E N -

Aan het college van burgemeester en wethouders
van de gemeente Haren
Postbus 21
9750 AA HAREN

Gemeente Haren		
Zaaknr:	5496	
Doc.nr:	5524	
19 DEC 2014		
BMO		Raad
Ontw.		Dir.
Publ.Z.		Burg.
ID		Weth.

Drogeham, 17 december 2014

Uw kenmerk :
Ons kenmerk : 65260/JT/JP/258
Onderwerp : Inspraakreactie voorontwerpbestemmingsplan
Buitengebied

Geachte college,

Namens cliënt, de heer _____ doe ik u hierbij een inspraakreactie ten aanzien van het voorontwerp van de herziening van het bestemmingsplan Buitengebied toekomen.

De heer _____ a is eigenaar van het perceel _____. In het voorontwerpbestemmingsplan is dit perceel deels bestemd als "Wonen-2" en deels als "Agrarisch met waarden". De heer _____ a heeft eveneens een inspraakreactie op de inventarisatiekaarten voor het nieuwe bestemmingsplan ingediend. In dat kader is gevraagd het deel van het perceel dat een woonbestemming heeft in zuidelijke richting te vergroten, zodat de bestaande atelierruimte binnen de woonbestemming wordt opgenomen.

Blijkens de Inspraaknota Inventarisatiekaarten bestemmingsplan Haren Buitengebied bent u niet bereid dit verzoek van cliënt te honoreren. U geeft in uw reactie aan dat het betreffende bijgebouw in strijd met de daarvoor verleende vergunning is opgericht en dat een wijziging van de (huidige) agrarische bestemming naar een woonbestemming met zich meebrengt dat extra bebouwingsmogelijkheden ontstaan en de gronden daarnaast als tuin kunnen worden gebruikt en ingericht. Hoewel dit niet expliciet wordt aangegeven, wordt extra bebouwing en gebruik als tuin van de onderhavige gronden kennelijk als onwenselijk beschouwd.

Uw constatering dat de atelierruimte in afwijking van de daarvoor verleende bouwvergunning is verleend, deelt de heer _____ a niet. Bij deze brief is de situering van de atelierruimte weergegeven, zoals die destijds bij de vergunningaanvraag is gevoegd en derhalve onderdeel uitmaakt van de verleende vergunning. Het atelier is overeenkomstig de situering op deze tekening opgericht. Er is dan ook geen sprake van het oprichten van dit gebouw in afwijking van de vergunning.

In de toelichting op de beheersverordening, zoals die op 24 juni 2013 door uw raad is vastgesteld, wordt aangegeven dat deze beheersverordening in beginsel de planologisch-juridische regeling uit oude (vigerende) plannen opnieuw vast legt. In uitzondering hier op is voor sommige percelen van het bestaande (legale) gebruik uitgegaan, omdat dit beter zou passen bij de actualiteit en het gebruik en/of bebouwing op een legale manier tot stand is gekomen.

Cliënt is van mening dat ook zijn situatie onder deze uitzondering gerangschikt kan en had moeten worden. Immers, uw college heeft destijds bouwvergunning verleend voor de situering van de atelierruimte op de huidige plek. Dat deze locatie binnen de agrarische bestemming valt, doet niets af aan de omstandigheid dat voor het betreffende gebouw een onherroepelijke vergunning is afgegeven, welke formele rechtskracht heeft. Er is derhalve sprake van een legale situatie.

Het gebruik van dit gebouw en de omliggende gronden zijn dan ook sinds jaar en dag in gebruik ten behoeve van het wonen. De atelierruimte vormt een bij het hoofdgebouw behorend bijgebouw, dat wordt gebruikt als atelierruimte door de echtgenote van de heer

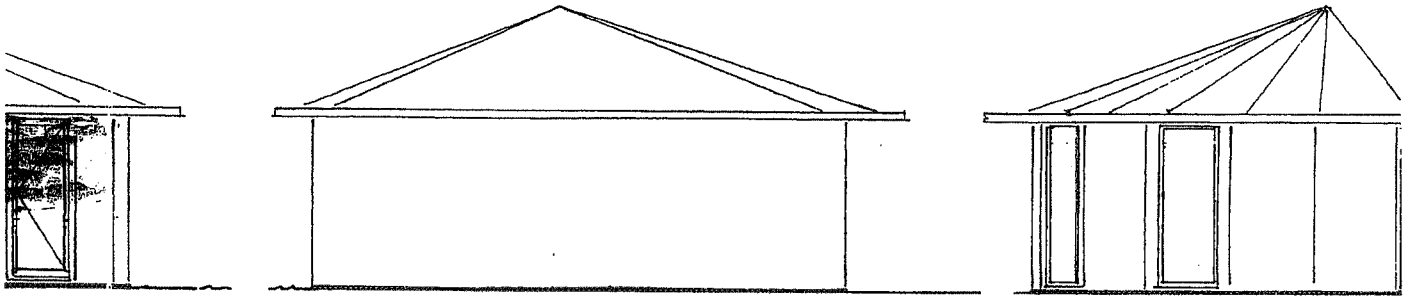
. De agrarische bestemming die in het voorontwerpbestemmingsplan aan deze gronden is toegekend doet geen recht aan het jarenlange, feitelijke, legale gebruik van het woonperceel.

Tot slot merk ik op dat de heer niet voornemens is om nieuwe bebouwing op te richten op de gronden, waar het verzoek tot bestemmingswijziging op ziet. Om die reden heeft hij er geen bezwaar tegen dat voor dit deel van het perceel een regeling wordt opgenomen die binnen de woonbestemming het oprichten van nieuwe bijgebouwen en overkappingen uitsluit.

Gelet op het voorgaande, verzoek ik u het deel van het onderhavige perceel waar op zich de atelierruimte bevindt te bestemmen ten behoeve van het wonen, in aansluiting op het perceel deel dat u reeds als "Wonen-2" hebt bestemd.

De heer .. is voorts graag bereid om één en ander nader mondeling toe te lichten.

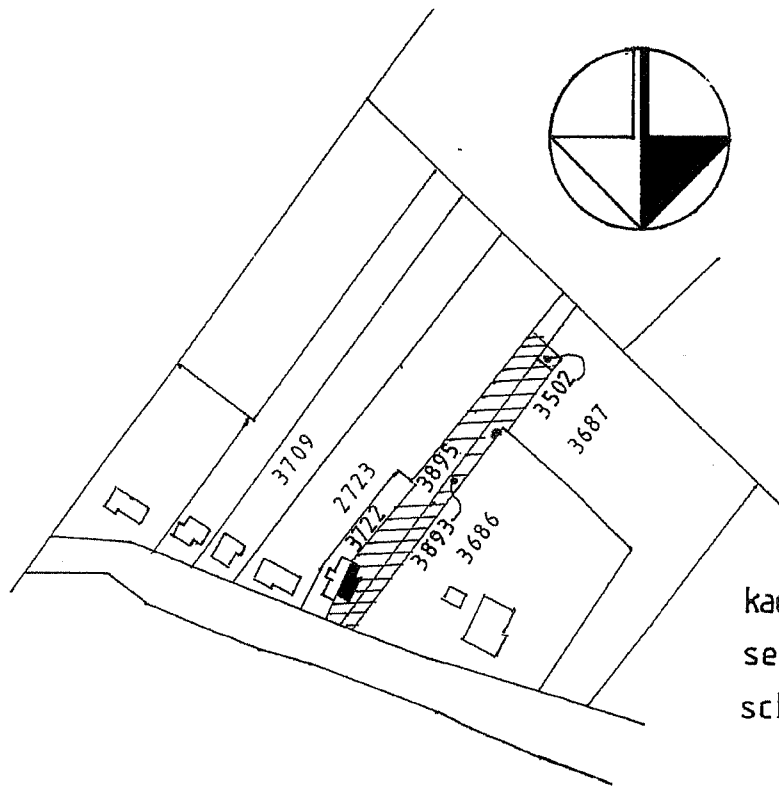
Bijlage: fragment tekening met situatie atelierruimte

OOSTZIJDE

NOORDZIJDE

stijfheid overstek uit
koppeling vlieringvloer (schijf)
met kapconstructie

kadaster HAREN
sektie H 3893
schaal 1/1000

SITUATIE

Gemeenteraad Haren op 17 februari 2014 unaniem besloten het ongewijzigde eindrapport als de Natuurvisie Scharlakenhofgebied 2014 (NS14) vast te stellen. De gemeenteraad Haren stelt in de NS14 voor om: "De graslanden in het binnengebied van het Scharlakenhofgebied – waar mogelijk – de bestemming 'natuur met mogelijkheden tot agrarisch gebruik' te geven." In het tot en met 18 december 2014 ter inzage liggend voorontwerp Bestemmingsplan Buitengebied Haren (vBBH) wordt in het geheel niet gerept over deze toekomstige bestemmingswijzigingen, noch over het Scharlakenhofgebied noch over de NS14. Op het eerste gezicht lijkt dit een vervelende omissie te zijn, maar het blijkt dat de relatie van de NS14 tot het vBBH eerder al is vastgelegd. Want, onder het kopje 'Planning en proces Natuurvisie vs bestemmingsplan' in de 'Antwoorden op vragen uit de klankbordgroepvergadering van 20 juni 2013' staat ondermeer:

a) "Volgens de gemeentelijke specialisten op het gebied van bestemmingsplannen is de natuurvisie leidend aan het nieuwe Bestemmingsplan Buitengebied".

b) "Meest voor de hand liggende wijze waarop de natuurvisie leidend aan het bestemmingsplan zal zijn is het opnemen van een wijzigingsbevoegdheid voor het wijzigen van bestemmingen in het nieuwe bestemmingsplan".

c) "Een alternatieve of aanvullende manier om te zorgen dat de (uitgangspunten voor de) natuurvisie een plek krijgen in het nieuwe bestemmingsplan is d.m.v. het indienen van een zienswijze door de klankbordgroep tijdens de periode van ter inzage ligging voorontwerp bestemmingsplan".

Door bovenstaande regels a), b) en c) die, naar wij hebben vernomen van gemeentewege zijn opgesteld, is duidelijk geworden dat het vBBH nog onvolledig is en bijgewerkt dient te worden.

- 2) Het Scharlakenhofgebied maakt onderdeel uit van het buitengebied Haren, en dit betekent dat regels die gelden voor het gehele buitengebied van de gemeente Haren zeker ook gelden voor het binnengebied van het Scharlakenhofgebied. (Een binnengebied wordt omgrensd door de woonschil die aan de openbare weg ligt.) In de Kadernota Bestemmingsplan Buitengebied Haren in hoofdstuk 5 Gebiedsvisie onder Wonen staat: "Nieuwbouw in het buitengebied is in beginsel uitgesloten en slechts onder strenge voorwaarden mogelijk (nee, tenzij-beleid). Daarbij geldt als belangrijke voorwaarde dat met de nieuwbouw een verwaarloosde plek nieuw leven wordt ingeblazen en er een duidelijke landschappelijke meerwaarde wordt behaald door investeringen te vragen in landschap en natuur." In het binnengebied van het Scharlakenhofgebied en in het binnengebied waar de St Behoud Landelijk Gebied Harendermolen zich zorgen over maakt bevinden zich geen verwaarloosde plekken, en dus is nieuwbouw uitgesloten. Om aan de aanhoudende onduidelijkheid over het al dan niet mogen bouwen in deze binnengebieden definitief een eind te maken stellen we voor dat de genoemde tekst wordt opgenomen in het nieuwe Bestemmingsplan Buitengebied Haren met de aanvulling 'nieuwbouw is uitgesloten in het binnengebied van het Scharlakenhofgebied en in het binnengebied waar de SBLGH zich zorgen over maakt.
- 3) De NS14 geeft aan dat: "De graslanden in het binnengebied van het Scharlakenhofgebied – waar mogelijk- de bestemming 'natuur met mogelijkheden tot agrarisch gebruik' te geven". Het is algemeen aanvaard dat mestinjecties strijdig zijn met de door de Gemeenteraad Haren op 17 februari 2014 vast gestelde potentiële natuurontwikkelingen in dit gebied. In 2014 is zeker tweemaal mest geïnjecteerd. Wij verzoeken u contact op te nemen met de eigenaren van betreffende graslanden en hen daarop te wijzen.
- 4) In het buitengebied bevindt zich een aantal zichtlijnen die zonder aanwezige bebouwing zicht geven op de openheid van het gebied. Voornamelijk vanaf de Rijksweg waren er

mogelijkheden om ongehinderd over graslanden en/of akkers naar het dal van de Drentsche Aa te kijken. In een enkel geval is dit nu niet meer mogelijk en dit wordt veroorzaakt door de eigenaar die zijn grasland braak laat liggen waardoor door metershoge boomopslag dit uitzicht volledig wordt belemmerd. Wij stellen voor dat de gemeente Haren de verordening instelt dat de plantenopslag minstens 1 x per jaar tot maaihoogte verlaagd wordt.

Beide stichtingen zijn bereid de door hen ingebrachte aandachtspunten nader toe te lichten.

Met vriendelijke groeten,

Burgermeester en wethouders van gemeente Haren
Postbus 21,
9750 AA Haren (Gn)

Betreft: inspraak reactie op Voorontwerp bestemmingsplan "Buitengebied Haren"
Meerweg 130, Haren

Gemeente H	
Zaaknr:	Z. 05496
Doc.nr:	INK. 05413
10 DEC 2014	
BMO	
Ontw.	
Plan	Buitengebied Haren
ID	

Haren, 7-12-2014

Geachte burgemeester en wethouders van de gemeente Haren,

Langs deze weg maken wij graag gebruik van ons recht om een inspraakreactie te geven op het Voorontwerp bestemmingsplan "Buitengebied Haren" met betrekking tot ons kavel en pand aan de Meerweg 130 te Haren. Wij hebben het pand gekocht mede omdat er in het oude bestemmingsplan plan en de beheersverordening recht is het pand uit te bouwen tot 150 vierkante meter bouwvlak terwijl er nu in het voorliggende plan Voorontwerp bestemmingsplan "Buitengebied Haren" een forse inperking van dat bouwvlak voorzien wordt tot 100 vierkante meter +20% = 120 vierkante meter.

Wij zijn het dus niet eens met deze voorgestelde inperking van onze rechten en verzoeken u ter voorkoming van o.a. financiële schade aan onze kant het oude recht van 150 vierkante meter bebouwd oppervlak in tact te laten. Hierbij willen we de bestemming wonen en werken handhaven.

We zouden gezien de bijzondere ligging aan de doorgaande weg en snelweg A28 nog liever verdere uitbreidingsrechten willen bepleiten om bijvoorbeeld iets meer dan in totaal 150 vierkante meter uit te bouwen met als neveneffect de woonfunctie van het huidige pand te versterken door er haaks op ter afscherming van het verkeerslawaaai vanaf de A28, een forser stuk aan te bouwen.

Van de heren Teerhuis en Antuma (van de gemeente Haren) hebben we begrepen dat een dergelijke forsere uitbreiding lastig is gezien de voorliggende plannen en regelgeving echter mocht u er iets in zien, zijn wij gaarne bereid daar met u over in gesprek te gaan en een gezamenlijke visie te bespreken. Immers het begin van de Meerweg ten westen van de snelweg kan er als entree van het vernieuwde recreatiegebied Meerweg een rol vervullen terwijl het er nu een beetje onsamenvattend bij ligt. Ons kavel heeft een oppervlak van 1109 vierkante meter. Mogelijk heeft u op termijn nog aanvullende functies in relatie tot het recreatiegebied in gedachten (informatie of bezoekers centrum, VVV, logies, B&B of andere huisvesting). Gezien het positieve verhaal van burgemeester Vlietstra op 23-10-2014 over de samenwerking van de gemeente met ondernemers in Haren hopen we op een positieve reactie en samenwerking.

Wij hopen u zo voldoende geïnformeerd te hebben over ons standpunt aangaande uw voornemen het inperken van bebouwd oppervlak. We zijn het daar dus niet mee eens en verzoeken u om minimaal het oude recht van 150 vierkante meter in tact te laten en indien u iets ziet in de boven geschetste onderling uit te werken visie zou u daarvoor faciliterende voorwaarden kunnen opnemen in het definitieve bestemmingsplan voor deze bijzondere locatie zo dicht bij de snelweg maar ook aan het begin van de weg naar het meer. Rest ons nog te melden dat de bureu (de familie Nutters, Meerweg 130A) geen bezwaar hebben tegen uitbreidingsplannen voor de Meerweg 130.

Wij hopen u zo voldoende geïnformeerd te hebben en zijn gaarne bereid een en ander nader toe te lichten.

Met vriendelijke groeten,

College Burgemeester en Wethouders
Postbus 21
9750 AA Haren.

Gemeente Haren		
Zaaknr:	5496	
Doc.nr:	5195	
20 NOV 2014		
EMO		Raad
Ontw.		Dir.
Publ.Z.		Burg.
ID		Weth.

a

Glimmen, 18-11-2014.

Betreft inspraakreactie voorontwerpbestemmingsplan Buitengebied van Haren.

Geacht College,

Het vorige bestemmingplan had ten onrechte een gedeelte van mijn tuin bestemd als agrarisch.

Dat gedeelte wilt u nu bestemmen met een nadere aanduiding "onbebouwd".

In dat gedeelte staat al decennialang een tuinberging en wel in de westelijke kant, in deze situatie de achtertuin.

Al met al zal met de geplande situatie de tuinberging geweld worden aangedaan en een vervanging of uitbreiding of zwembad of iets dergelijks onmogelijk worden gemaakt. En de enige logische plek voor zoiets zou juist dat westelijke gedeelte zijn.

Dat gedeelte is ook totaal aan het gezicht van waar of wie dan ook onttrokken gezien de ligging en bebossing.

U zou mij met het voorliggende plan ernstig benadelen en daartegen stel ik bezwaar in.

Als u een gedeelte "onbebouwd" wilt plannen, stel ik voor om de streep niet dwars door mijn tuin te laten lopen, maar parallel aan de Nieuwe Kampsteeg. Dat is ook een veel logischer alternatief als een "agrarische" streep, die ten onrechte is getrokken in een woonbestemming en mijn perceel in een linker en rechter gedeelte splitst.

In de door mij voorgestelde wijziging wordt de scheidslijn veel natuurlijker aangebracht en dan hebben we gewoon zoals bij elk ander huis een voor en achtertuin.

Ik hoop, dat u of de aanduiding "onbebouwd" weglaat, of overeenkomstig mijn voorstel het plan aanpast.

Gaarne ben ik bereid mijn zienswijze nog mondeling toe te lichten.

Uw berichten afwachting, verblijf ik,

Met vriendelijke groet,

College van B & W van de gemeente Haren
Raadhuisplein 10,
9750 AA Haren

Gemeente Haren		
Zaaknr:	2.05496	
Doc.nr:	MK.05501	
17 DEC 2014		
BMO		Publ.
Ontw.		Dir.
Publ.Z.		Burg.
ID		Weth.

Paterswolde, 17 december 2014

Betreft: Zienswijze voorontwerp bestemmingsplan buitengebied Haren

Geacht College,

Als eigenaar van een perceel grasland gelegen in het Oosterland ontvangt u hierbij mijn zienswijze op bovengenoemd voorontwerp. Mijn perceel grenst aan de benedenloop van de Drentse A en is gelegen in het Drentse deel van het Oosterland. Het perceel is al jarenlang verpacht aan de firma Woldering die de grond gebruikt voor de uitoefening van hun veehouderijbedrijf.

Wat opvalt aan het voorontwerp is dat binnen hetzelfde gebied percelen grond een verschillende bestemming hebben: Natuur dan wel agrarisch met waarden. Voor de pachter van mijn perceel kan een verschil in bestemming onnodige complicaties veroorzaken, hetgeen naar mijn mening onwenselijk en onnodig is. Ik licht dit hierna toe.

Voor de polder Oosterland bestaat al geruime tijd het voornemen om het historische "agrarisch" gebruik te wijzigen in "natuur". Dit streven heeft er inmiddels toe geleid dat de oppervlakte van de polder, die op de plankaart als "natuur" wordt aangeduid, volgens een globale schatting ongeveer 75 % beslaat. Dit proces dient er niet toe te leiden, dat het agrarisch gebruik ondergeschikt wordt aan de bestemming "natuur". Eerst nadat alle gronden zijn verworven, kunnen de natuurdoelstellingen voor de polder als geheel worden verwezenlijkt. Tot dat moment dient het doel "behoud en ontwikkeling van natuurwaarden" ondergeschikt te zijn aan de functie "agrarisch" ten behoeve van de percelen, die als zodanig in gebruik zijn. Dit in tegenstelling tot hetgeen is vermeld in de bijlage "regels" op pagina 108 onder punt 40.0 Bestemmingsomschrijving laatste alinea: Het doel 'berging van water en ontwikkeling van natuurwaarden' zijn nevenschikt aan elkaar en samen bovengeschikt aan de overige aan het gebied toegekende doeleinden.

Daarbij valt met name te denken aan het waterpeil, de mate van vernatting, verzuring en inklinking van de bodem. De voor natuurwaarde gewenste lage (grond)waterstand, vernatting en verzuring van de bodem alsook inklinking hebben voor het agrarische gebruik zeer nadelige gevolgen. Naar verluidt is de grond nu al 80% te nat waardoor de agrarische gebruikers hinder en nadeel ondervinden bij een goede bedrijfsuitoefening. (bron: mail Waterschap A&Hunze). Door de ongewenste vernatting van de bodem verzuurt de teeltlaag van de veenbodem, waardoor extra metalenionen worden gemobiliseerd en de biologische beschikbaarheid van essentiële sporenelementen in het veevoer

wordt verstoord. Volgens een recent rapport van Nutriënten Management Instituut NMI B.V. te Wageningen is dit de waarschijnlijke oorzaak van de slechte gezondheidstoestand van de veestapel, die in het Oosterland wordt geweid (Report 1559.N.14.2, Evaluatie bodem, water- en ruwvoer kwaliteit in de polder Oosterland, december 2014).

In verband met de dubbele bestemming van de polder is daarom noodzakelijk in de regels van het plan vast te leggen, dat het doel "behoud en ontwikkeling van natuurwaarden" voorshands ondergeschikt is aan belangen voor de functie "agrarisch". De handhaving van dit beginsel is van vitaal belang voor een goede veeteelt in de polder.

Als lid van een familie die al gedurende vier generaties grond in het Oosterland bezit gaat de toestand van de polder mij aan het hart. Ook voor niet-agrarische bestemming maak ik mij zorgen over de gevolgen van de onvermijdelijke (?) vernatting en verzuring van de grond bij natuurgebruik in combinatie met de aanwezige hoeveelheden mangaan en andere zware metalen in de toplaag van de grond. Wetend dat het slib in de Eelder schipsloot een klasse 4 (!) vervuiling had, maak ik mij, met in gedachten de foto's uit het familie archief waarop de zien is hoe het Oosterland onder water stond en de verhalen van mijn (groot)vader die vertelde dat dit regelmatig gebeurde, grote zorgen. In dit kader is het opvallend dat de problemen bij de veestapel van de familie Woldring zich pas voordoen vanaf het moment dat de bodem is vernat. Een causaal verband lijkt hier voor de hand te liggen. Nader **passend** onderzoek naar deze gevolgen is dan ook een must voordat de bestemming wijzigt en verdere vernatting en verzuring plaatsvindt!

Een ontwerp bestemmingsplan Buitengebied Haren, dat op bovenstaande punten is aangepast cq de resultaten van het nadere onderzoek zie ik met belangstelling tegemoet. Ten aanzien van eventuele schade als gevolg van het gewijzigde gebruik van de grond behoud ik mij alle rechten voor.

Met vriendelijke groet,

Gemeente Haren		
Zaaknr:	Z.05496	
Doc.nr:	INK.05503	
17 DEC 2014		
BMO		Raad
Ontw.		Dir.
Publ.Z.		Burg.
ID		Weih.

Aan:
 College van B & W van de gemeente Haren
 Raadhuisplein 10,
 Postbus 21,
 9750 AA Haren.

Onderwerp:
 Zienswijze voorontwerp bestemmingsplan
 BUITENGEBIED HAREN

Paterswolde, 16-12-2014

Geacht College,

Als eigenaar van enkele percelen grasland gelegen in het Oosterland aan weerszijden van de Drentse Aa bied ik U hierbij mijn zienswijze aan inzake Uw voorontwerp bestemmingplan BUITENGEBIED HAREN. Mijn percelen in het Oosterland zijn kadastraal geregistreerd in de gemeente Haren onder K 1975 (oud nummer en bij ruilverkaling onder nummer 0005027) en die liggend aan de Drentse zijde in Eelde-Paterswolde onder C 2704, C 2705, C 2706, C 2710 en C 2711. Al mijn percelen grenzen direct aan de Drentse Aa. Deze percelen zijn reeds jaren in gebruik voor de veeteelt en zijn de laatste veertig jaar verpacht aan de firma Woldring als weidegrond voor hun vee.

1. De bestemming Agrarisch.

Bij een vergelijking van het voorontwerp bestemmingsplan BUITENGEBIED HAREN met het reeds vastgestelde bestemmingsplan BUITENGEBIED TYNAARLO viel het mij op, dat Tynaarlo deze percelen indeelt als "agrarisch" vallend onder artikel 5 terwijl in het voorontwerp bestemmingsplan BUITENGEBIED HAREN dergelijke percelen (dus ook het perceel K 1975) zijn aangemerkt als "agrarisch met waarden" vallend onder artikel 7. Deze discrepantie is in de polder Oosterland, waarvoor aan de Groningse en Drentse zijde dezelfde doelstellingen gelden onbegrijpelijk en naar mijn mening onjuist. Met Uw voorontwerp geeft U aan voornemens te zijn de historische bestemming "agrarisch" te willen wijzigen. Voor een bestemming als "agrarisch met waarden" gelden voor het gebruik meer beperkende voorwaarden (art. 7) dan voor de bestemming "agrarisch" (art. 5). Voor de pachter van mijn percelen kan een verschil in bestemming onnodige complicaties veroorzaken, hetgeen naar mijn mening onwenselijk en onnodig is. Tevens komt volgens mij een wijziging van de bestemming in beginsel in aanmerking voor planschade.

Mijn zienswijze betreft een verzoek tot wijziging van Uw voornemen van de bestemming "agrarisch met waarden" in de bestemming "agrarisch" op grond van bovenstaande overwegingen en de volgende punten:

- a) Aangezien aan beide zijden van de Drentse Aa dezelfde agrarische en natuurhistorische waarden gelden ben ik van mening, dat de gemeente Haren in zijn bestemmingsplan Buitengebied voor het Oosterland moet aansluiten bij het recent vastgestelde en vigerende bestemmingsplan buitengebied Tynaarlo en de betreffende percelen dient te bestemmen als "agrarisch".
- b) Met de bestemming "agrarisch" zal Uw plan ook consistent aansluiten met de benadering die de gemeente Tynaarlo elders rond de Drentse Aa heeft gekozen voor "agrarische" percelen. Op de kaart voor het buitengebied Tynaarlo zijn in het stroomdal van de Drentse Aa geen licht groen gekleurde percelen als "agrarisch met waarden" aan gegeven, terwijl in Uw voornemen de bestemming "agrarisch" voor dit gebied geheel ontbreekt, hetgeen van een andere benadering getuigt. Een afweging per perceel ontbreekt kennelijk.

2. De bestemmingen Agrarisch en Natuur.

Voor de polder Oosterland bestaat al geruime tijd het voornemen om het historische "agrarisch" gebruik te wijzigen in "natuur". Dit streven heeft er inmiddels toe geleid dat de oppervlakte van de polder, die op de plankaart als "natuur" wordt aangeduid, volgens een globale schatting ongeveer 75 % beslaat. Dit proces dient er niet toe te leiden, dat het agrarisch gebruik ondergeschikt wordt aan de bestemming "natuur". Eerst nadat alle gronden zijn verworven, kunnen de natuurdoelstellingen voor de polder als geheel worden verwezenlijkt. Tot dat moment dient het doel "behoud en ontwikkeling van natuurwaarden" ondergeschikt te zijn aan de functie "agrarisch" ten behoeve van de percelen, die als zodanig in gebruik zijn. Daarbij valt met name te denken aan het waterpeil, dat voor agrarische doeleinden duidelijk een lagere (grond)waterstand verlangt. Naar verluidt wordt aan deze eis niet voldaan, waardoor de agrarische gebruikers hinder en nadeel ondervinden bij een goede bedrijfsuitoefening. Door de ongewenste verhoging van het waterpeil verzuurt de teeltlaag van de veenbodem, waardoor extra metalenionen worden gemobiliseerd en de biologische beschikbaarheid van essentiële sporenelementen in het veevoer wordt verstoord. Volgens een recent rapport van Nutriënten Management Instituut NMI B.V. te Wageningen is dit de waarschijnlijke oorzaak van de slechte gezondheidstoestand van de veestapel, die in het Oosterland wordt geweid (Report 1559.N.14.2, Evaluatie bodem, water- en ruwvoerkwaliteit in de polder Oosterland, december 2014).

In verband met de dubbele bestemming van de polder is het daarom noodzakelijk in de regels van het plan vast te leggen, dat het doel "behoud en ontwikkeling van natuurwaarden" voorshands ondergeschikt is aan belangen voor de functie "agrarisch". De handhaving van dit beginsel is van vitaal belang voor een goede veeteelt in de polder.

Een ontwerp bestemmingsplan Buitengebied Haren, dat op bovenstaande punten is aangepast zie ik met belangstelling tegemoet.

cc: B&W gemeente Tynaarlo

College van Burgemeester en Wethouders
Postbus 21
9750 AA Haren

Gemeente Haren		
Zaaknr:	5496	
Doc.nr:	5526	
18 DEC 2014		
BMO		Raad
Ontw.		Dir.
Publ.Z.		Burg.
ID		Weth.

Betreft: reactie voorontwerp bestemmingsplan buitengebied Haren

Geacht college,

Hierbij geven wij onze zienswijze op het voorontwerp bestemmingsplan Haren.

Afmetingen bouwblok

Op dit moment is het huidige bouwblok van [redacted] al ruim 1 hectare groot, omdat de kuilplaten en mestopslag nu binnen het bouwblok moeten vallen. De 1 hectare regeling is een verslechtering ten opzichte van het bestemmingsplan van '91, terwijl de grootte van de bedrijven in de afgelopen 10 jaar ongeveer is verdubbeld. Wij verwachten dat de gemeente Haren met de tijd meegaat en de bouwblokken bij recht 1.5 ha maakt en tot 2 hectare via afwijking. Kijkend naar de andere gemeenten in Groningen zou de gemeente Haren ons benadelen, terwijl wij een gemiddeld bedrijf hebben voor de Groningse omstandigheden. Elke uitbreiding kost nu onevenredig veel tijd en geld. Wij zijn dan ook verbaasd waarom de gemeente Haren de bestuursovereenkomst met de provincie niet heeft ondertekend. Een andere mogelijkheid zou zijn de voer- en mestopslagen buiten het bouwblok te laten.

Mestbassin bestemmen

Wij hebben geconstateerd dat ons mestbassin, welke achter de spoorlijn ligt, niet is bestemd. Dit bassin ligt hier al bijna 20 jaar en de gemeente ontvangt hier de keuringsrapporten van.

Reliëf

Op de landerijen achter de boerderijen en voor de spoorlijn Groningen-Assen ligt de waarde reliëf op. Dit verbaast ons, omdat wij of onze voorgangers deze grond hebben geëgaliseerd en/of diep geploegd. Dat deze gronden nog de waarde reliëf hebben gekregen is in onze ogen dan ook niet gerechtvaardigd. Daarnaast is het ook niet terecht dat wij als enige melkveehouder deze waarde op onze gronden krijgen, terwijl de gemeente zelf het aanliggende gebied, waar hetzelfde reliëf nog wel duidelijk zichtbaar is, volbouwt met woningen.

Archeologie

Alle gronden van ons bedrijf vallen onder een categorie archeologische waarden. Drainage is in de huidige landbouw onontbeerlijk en dus een normale agrarische activiteit. Wij hebben dan ook bijna al onze gronden inmiddels gedraineerd. Wanneer wij onder het

71

nieuwe regiem een stuk grond willen draineren, leidt dit minimaal tot verdubbeling van de kosten omdat de archeologische waarde erop ligt. Dit is voor ons onaanvaardbaar. Het is wel erg gemakkelijk om alle gronden, zowel hoog als laag, met een de archeologische waarde te bestemmen.

Wij woelen dan ook al 30 jaar onze gronden op een diepte van 50 tot 60 cm, om op deze wijze structuurbeschadiging, die in het groeiseizoen is ontstaan als gevolg van oogsten onder minder goede omstandigheden op te heffen.

Met het toekomstige beleid is dit niet meer mogelijk of er moeten kosten gemaakt worden. Woelen is eveneens een normale agrarische activiteit en moet ten alle tijde mogelijk zijn.

Natuur

Langs de spoorlijn Groningen-Hoogezand worden een aantal percelen bestemd als natuur. Dit lijkt mij niet wenselijk. Deze grond is altijd ten dienste van de landbouw geweest. Ook in de POV staat deze grond niet aangemerkt als natuur en het ligt niet begrensd binnen de EHS. Vanwege het feit dat veel landbouwgronden verdwijnen, als gevolg van woningbouw en opstel terrein voor treinen, vinden wij dat deze grond gewoon de landbouwbestemming moet behouden. Ook kan als gevolg van het bovenstaande er een prijsopdrijvend effect voor landbouwgrond ontstaan, wat niet wenselijk is.

Wij reken erop dat u bovenstaande punten in het nieuwe bestemmingsplan zult aanpassen. Wij zijn bereid om deze reactie nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Aan:

College van B & W van gemeente Haren
Raadhuisplein 10
Postbus 21
9750 AA Haren

Gemeente Haren		
Zaaknr:	2.05496	
Doc.nr:	INK.05502	
17 DEC 2014		
BMO		Raad
Ontw.		Dir.
Publ.Z.		Burg.
ID		Weth.

Onderwerp:

Zienswijze voorontwerp bestemmingsplan
buitengebied Haren

Datum:

Haren, 05-12-2014

Geachte college,

Middels dit schrijven willen wij u op de hoogte brengen van punten afkomstig uit het voorontwerp bestemmingsplan welke wij gaarne gewijzigd zien.

1-

Ons bouwperceel , rust aan de zuidzijde voor een deel op het perceel weiland weik niet ons eigendom is of heeft behoort. Het is daarom niet voor de hand liggend om dit gedeelte aan ons behorend bouwperceel aan te wijzen. Vanwege de aanwezigheid van een watertransportleiding kan er zelfs op dit gedeelte niet gebouwd worden. Tevens maakt dit perceel onderdeel uit van het beschermd dorpsgezicht waarin ondermeer dit perceel wordt geroemd om zijn doorkijk. Uitbreiding in zuidelijke richting is daarom al niet logisch.

Wij wensen dan ook dat de zuidelijke bouwperceel grens in noordelijke richting verplaatst wordt tot aan de huidige kadastrale grens. Zie afbeelding 1 =zwarte lijn als indicatie. Het overgebleven perceel is langgerekt .De huidige afstandseis tussen bouwwerken en perceelsgrenzen uit artikel 5.2.1.b (5 meter) levert nog een aanzienlijke versmalling van het bouwperceel op. Volgens de huidige landbouwkundige eisen is het zeer lastig om op dit smalle perceel het bedrijf doelmatig uit te breiden. U geeft in de reactienota zelfs al aan dat de uitbreidingsmogelijkheden zeer beperkt zijn.

Wij accepteren dit niet en zoeken de oplossing in westelijke richting waar de huiskavel zich verbreedt t.o.v. de smalle kavel. Onze gedachte gaan uit naar een uitbreiding volgens het rode vierkant op de afbeelding 1.

Het aan ons behorend bouwperceel waar de gebouwen staan heeft ook de waardering, deels reliëf en deels archeologie 2 meegekregen.

Gelet op bouw(werkzaamheden) uit het verleden verzoeken wij u deze dubbelbestemmingen te verwijderen welk eveneens voor de beoogde bouwperceel-uitbreiding zou moeten gelden.

2-

De (huis)kavels tussen de Rijksstraatweg en de A-28 en aan de Lutsborgweg hebben diverse bestemmingen (reliëf, houtsingel, archeologie en es) meegekregen waarvan begrenzinglijnen onverklaarbaar dwars door de percelen zijn getrokken.

Voor een praktische bedrijfsvoering is dit zeer ongewenst.

Het uitdrukkelijk verzoek is om deze aanduidingen van de gronden te verwijderen.

3-

In het oosterland , kadastraal N267, heeft u aan onze gronden aw (agrarische waarden) toegekend, de naastliggende gronden natuurwaarden.

De scheidslijn tussen deze twee waarden ligt aan de oostzijde niet op de kadastrale grens maar is gelegen in ons perceel waardoor een strook in ons perceel als natuur is gewaardeerd.

In de inspraaknota heeft u toegezegd dat de afzonderlijke bestemmingen agrarisch en natuur worden vastgesteld overeenkomstig de actuele situatie die is ontstaan als gevolg van de toedeling van percelen door de landinrichtingscommissie.

Deze toezegging is dus niet correct uitgevoerd.

Wij wensen alsnog dat de grens tussen de agrarische waarden en natuur overeenkomstig de kadastrale grens wordt vastgelegd. Zie afbeelding 2 =rode lijn als indicatie

Tevens is dit gebied aangemerkt als waterbergingsgebied waarin de bestemmingsomschrijving (artikel 40.1) de agrarische waarde nevensgeschikt is verklaard aan de bestemming natuur en waterberging.

Dit vinden wij niet wenselijk. Er is al een scheiding gebracht tussen de agrarische en natuurpercelen. Daarmee liggen de belangen al op een gelijk niveau.

4-

In de hoek van de Lutsborgweg en de van Leeuwenhoeklaan hebben wij het perceel , kadastraal N 351 in eigendom. Zie afbeelding 3= gele omlijning

Deze is aangemerkt als natuur.

Wij verzoeken u dit overeenkomstig het gebruik als agrarisch te bestemmen.

Het naastliggend perceel ,kadastraal N724 , grens aan de oostzijde aan een gemeentelijk fietspad.

De scheiding van de bestemmingen volgt bij de kromming niet de kadastrale grens maar ligt in ons perceel.

Wij verzoeken u deze overeenkomstig de kadastrale grens aan te passen. Rode lijn is de correctie bij benadering

5-

Bouwregels:

Bij 5.2.2.f. : wordt geen toename van ammoniakemissie van het betreffende bedrijf bij nieuwbouw toegestaan.

Afwijken van bouwregels:

5.4-2 : nieuwbouw mag niet leiden tot negatieve gevolgen voor Natura-2000 gebieden door ammoniakdepositie.

Bouwregels en afwijking op deze bouwregels zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, daarentegen zijn volgens ons ammoniakemissie van een bedrijf en ammoniakdepositie in of nabij een Naturagebied twee verschillende zaken.

Deze horen niet thuis in dit bestemmingplan maar vallen onder de omgevingsvergunning.

De houdbaarheid van het bestemmingplan is minimaal 10 jaar en op deze manier houdt dat in dat een bedrijf voor deze tijdsperiode dan ook op slot gaat.

Wij vinden dan ook niet gewenst dat dit wordt geregeld in een bestemmingsplan.

Bij 5.2.4.a zijn wij niet eens met de aanduiding aaneengesloten vierhoek. Dit met de beoogde gedeeltelijke verplaatsing van het bouwblok.

6-

5.3

Nadere eisen:

Wij vinden het niet noodzakelijk dat het college extra eisen mag en kan stellen aan de transparante vormgeving van afrasteringen en omheiningen.

Wij nemen onze verantwoordelijkheid en kosten en hebben de kennis voor een deugdelijke afrastering en vinden het betuttelend dat de gemeente op basis van dit artikel ingrijpt in onze bedrijfsvoering.

7-

Bij de artikelen 31,32,33,34 (archeologie) maken wij bezwaar tegen punt 32.4 punt 6.; permanent verlagen waterpeil.

Spreken we hier over het grondwaterpeil, slootwaterpeil enz.?

Voor beiden is dit landbouwkundig onaanvaardbaar omdat inklinking van grond, bodemdaling en veranderende agrarische gebruiksmogelijkheden periodiek waterpeilaanpassing vergt.

In afwachting van uw reactie,

keplannen.nl

bedrijven

men | Overzicht | Algemene regels | Overheden

- Overzicht
- Legenda
- Kaartfilter
- Transparantie

Particulieren

Huidige kaart: Beste

To

ing

nispanning
en verkeer

ein

waarden

g

ten

Over Ruimtelijkeplannen.nl | Release notes

Navigation toolbar with icons for zooming, panning, and other map controls.

Gemeente Haren
t.a.v. het college van burgemeester en wethouders
Raadhuisplein 10
9751 AN Haren

Gemeente Haren		
Zaaknr:	2.05496	
Doc.nr:	INK.05500	
17 DEC 2014		
BMO		Raad
Ontw.		Dir.
Publ.Z.		Burg.
ID		Weth.

Haren, 17 december 2014

Betreft: zienswijze voorontwerp bestemmingsplan buitengebied Haren

Geacht college,

Als eigenaar van percelen landbouwgrond gelegen in het Oosterland en als pachter van percelen in het Oosterland, willen wij u informeren dat wij bezwaar maken op een aantal punten zoals nu in bovengenoemd voorontwerp bekend zijn gemaakt.

Op pagina 61 van het voorontwerp wordt onder paragraaf 5.4.6 in de derde alinea gesproken: "alvorens een ontwikkeling kan worden gerealiseerd, zal mogelijk vooraf een onderzoek (historisch onderzoek, locatieonderzoek, verkennend onderzoek en eventueel een nader onderzoek en saneringsonderzoek) plaatsvinden ter plaatse van alle geconstateerde potentiële bodemverontreinigende activiteiten."

Er heeft in de polder het Oosterland een verkennend bodemonderzoek plaatsgevonden. Echter, in dit onderzoek komt naar voren dat er wel mangaan gemeten is maar dat hier geen normen voor zijn. Dit onderzoek geeft het bodem totaal aan. Het onderzoek maakt echter niet duidelijk in welke mate een metaal als deze onder de huidige omstandigheden (zure en natte veenbodem) opneembaar is voor gras, en daarmee een potentieel risico vormen voor het ecosysteem aldus Gerard Ros van het Nutriënten Management Instituut NMI B.V. te Wageningen NMI in zijn rapport (pagina 3). De historie in en rond de polder het Oosterland waren bewogen. Een nooit goed werkende waterzuivering (nu een tussenpompstation) en een vuilstort van de stad Groningen in het Friescheveen. Een nog steeds werkende overstort Wolfhorn welke stort in de Eelderschipsloot welke sinds 2004 in open verbinding staat met de Drentsche Aa. Het aanpassen van het rantsoen van dieren die weiden in het Oosterland is eveneens uitgezocht: Van hun dagelijkse behoefte voer mag slechts 10 % uit het Oosterland komen. Dit is bijna gelijkwaardig aan nul. Sinds 2004 is de waterhuishouding veranderd en is er een vernatting van 80 % opgetreden met verzuring van het land tot gevolg. Hierbij komen metalen vrij welke een verstoring geven in de opname en verwerking van elementen welke plant en dier nodig hebben voor een goede gezondheid. Daar de situatie in het Oosterland nog steeds niet verklaard is, vragen wij om een nader onderzoek. Nader onderzoek is niet alleen wenselijk voor het agrarisch belang maar is eveneens bijzonder van belang voor de natuur.

In de bijlage "regels" op pagina 108 onder punt 40.0 Bestemmingsomschrijving staat in de laatste alinea: Het doel 'berging van water en ontwikkeling van natuurwaarden' zijn nevensgeschikt aan elkaar en samen bovengeschiedt aan de overige aan het gebied toegekende doeleinden.

Waar staan de landbouwkundige waarden (agrarische grond) die eveneens in het Oosterland aanwezig zijn? N.B. De huidige gronden van natuurlijke instanties en BBL gronden in het Oosterland zijn ook nog altijd landbouwkundig in gebruik.

De polder heeft een dubbele bestemming landbouw en natuur. Het doel 'berging van water en ontwikkeling van natuurwaarden' dienen nevens geschikt te zijn aan de functie agrarisch. De vernatting, gewenst voor 'natuur' is niet wenselijk voor de agrarische waarden.

het klopt dus, dat het gebied het Oosterland 80 % te nat is en dat de streefwaarde normaliter tussen de 4 en de 11 % ligt?

Uit de berekeningen van de landbouwkundige droogleggingsnormen komt naar voren dat het gebied het Oosterland 80% te nat is. Alleen veel van de gronden die 80% te nat zijn, zijn natuurgronden waarbij het niet uit maakt dat ze als te nat uit de berekening komen. Wij proberen, voor gebieden met de functie landbouw, met onze streefpeilen te sturen op 5 tot 10% te natte gronden. Het klopt wel dat uw gronden in de Oosterland polder grotendeels als te nat zijn beoordeeld.

Er worden geen actie's ondernomen ten aanzien van inklinking?

Klopt, dit komt doordat de polder het Oosterland aangewezen staat als de functie natuur in het provinciaal omgevingsplan van de Provincie Groningen. Deze functie staat geen compensatie van inklinking toe.

Bovenstaand is een deel uit een mail welke wij ontvangen hebben van het Waterschap naar aanleiding van vragen die wij hadden gesteld op 1 december 2014.

In deze correspondentie komt duidelijk naar voren dat de landbouwkundige normen danig in het gedrang komen. Hoe kan het zijn dat de situatie voor de agrarische grond al min of meer is aangepast aan de natuur terwijl deze bestemming nog lang niet op de gehele polder aanwezig is?

Voor wat betreft het gehele Oosterland zijn er naast onze gronden met agrarische waarden, natuurwaarden aan gronden toegekend. Echter, de scheidslijn tussen deze waarden ligt niet op de kadastrale grens maar is gelegen op onze gronden. Zo worden agrarische gronden als natuur gewaardeerd. Wij maken hierop bezwaar.

De landinrichtingscommissie heeft ons gronden met agrarische bestemming toegewezen. Het kan niet zo zijn dat deze gronden nu (gedeeltelijk) als natuur worden gewaardeerd.

De grens tussen de agrarische en natuurlijke waarden dienen overeenkomstig de kadastrale grens te worden vastgelegd.

Het voornemen is er om de agrarische percelen in te delen als "agrarisch met waarden" vallend onder art. 7, lichtgroen gekleurd

Echter, de gemeente Tynaarlo met gronden in de polder Oosterland, heeft de agrarische percelen aangemerkt als "agrarisch" (onder art. 5, grijs gekleurd).

In één gebied worden nu verschillende waarden toegekend aan gelijkwaardige gronden. Wij maken hierop bezwaar en vragen om een aanpassing naar "agrarisch", gelijk aan Tynaarlo (recent vastgesteld bestemmingsplan buitengebied Tynaarlo).

In afwachting van uw reactie.

Gemeente Haren		
Zaaknr:	2.05496	
Doc.nr:	INK.05491	
17 DEC 2014		
BMO		Raad
Ontw.		Dir.
Publ.Z.		Burg.
ID		Weth.

Aan:
 College van burgemeester en wethouders
 van de gemeente Haren
 Postbus 21
 9750 AA Haren

Betreft: inspraakreactie voorontwerp bestemmingsplan buitengebied

Haren, 16 december 2014

Geacht College,

N.a.v. de terinzagelegging van het voorontwerp-bestemmingsplan Buitengebied Haren maken wij graag van de gelegenheid gebruik om te reageren op de voorgenomen bestemming van het perceel Essen 2 te Haren.

De reden dat wij van deze inspraakmogelijkheid gebruik maken is gelegen in onze wens om op deze locatie een woonproject voor jongvolwassenen met een lichamelijke beperking te realiseren. Onze initiatiefgroep van ouders en jongeren heeft een goed doordacht en gedragen plan uitgewerkt dat uitgaat van zelfregie van de bewoners. Wij menen dat dit burgerinitiatief precies is wat in de Harense gemeenteraad onder right to challenge wordt verstaan. Uiteraard kiezen wij op deze locatie voor een invulling die met veel respect gebruik maakt van de historisch waardevolle bebouwing en de landschappelijke waarden van het gebied intact laat.

Het plan zelf, waarover wij met de gemeente in gesprek zijn, treft u als bijlage. In deze inspraakreactie richten wij ons op de beperkingen die het voorontwerp-bestemmingsplan er voor zou opleveren.

Kadernota

Voor de goede orde zei vermeld dat wij ons realiseren dat de huidige beheerverordening voor het gebied evenzeer belemmerend zou zijn voor ons plan. In die zin verslechtert het voorontwerp bestemmingsplan onze mogelijkheden niet. Maar het nieuwe bestemmingsplan zou een uitwerking moeten bieden van de Kadernota Buitengebied Haren, waarop wij ons mede hebben gebaseerd bij de ontwikkeling van het plan.

Pagina 11 van de Kadernota formuleert het als volgt:

"Zoals gezegd, vormt de kadernota het brede afwegingskader voor alle ontwikkelingen in het buitengebied voor de komende jaren. Deze kadernota is een beleidsnota en dient als inleiding voor het nieuw op te stellen bestemmingsplan Buitengebied. Tevens is de kadernota een toetsingskader voor alle ontwikkelingen in het buitengebied voor de komende tien jaar. Voor elke ontwikkeling wordt dan ook gekeken of het past binnen de visie en toetsingskaders van het deelgebied waarin het initiatief een plek moet krijgen."

Pagina 12 zegt: "Het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied legt de bestaande situatie vast en is conserverend van aard. Het bestemmingsplan zal echter wel ruimte bieden voor de te verwachten ontwikkelingen, dan wel uitbreidingen van de bestaande functies."

Op pagina 106 staat vervolgens: "Naast de gebruikelijke maatvoering biedt de provincie bovendien ruimte om in te spelen op bijzondere situaties die meer ruimte vragen. De gemeente denkt daarbij in de eerste plaats aan zorgfuncties..."

Voordelen van de locatie

De initiatiefgroep ziet een grote meerwaarde in het realiseren van deze voorziening juist op deze locatie. Voor de toekomstige bewoners bieden de rust en ruimte van de locatie een enorme kans om zich optimaal te ontwikkelen, terwijl ook de voorzieningen van de dorpskern en de stad goed bereikbaar voor hen zijn. Uiteraard speelt daarbij ook mee dat in dit gebied diverse zorgvoorzieningen zoals het UMCG/Beatrixoord en de Mytyschool beschikbaar zijn.

De initiatiefnemers hebben een woonvoorziening voor ogen die maakt dat de jongeren zo zelfstandig mogelijk kunnen functioneren, ook degenen met een zeer zware handicap. Behalve wonen en de benodigde zorg krijgt ook de dagbesteding een belangrijke plaats in het plan. Door die slimme combinatie lijkt het mogelijk om hoge kosten voor dagbesteding op een andere locatie en het vervoer daar naar toe te voorkomen. Wellicht kunnen zelfs anderen dan de toekomstige bewoners ook gebruik maken van de mogelijkheden van de locatie.

Schaal van het project

Het project dat wij voor ogen hebben is kleinschalig. Het zou zowel voor deze karakteristieke omgeving, als voor de doelstellingen van het project niet wenselijk zijn om hier voor een grootschalige ontwikkeling te kiezen. Wonen, zorg en dagbesteding in een situatie van zelfregie met steun van betrokken ouders is goed mogelijk; wij hebben ons daarin al verzekerd van de betrokkenheid van de J.P. van den Bentstichting. Er is natuurlijk wel enige schaal nodig om de benodigde zorg en diensten te kunnen inkopen. Vooralsnog gaan we uit van 13 bewoners.

Bestemming

In het project zal zoals gezegd sprake zijn van een combinatie van functies. Naast wonen/verblijf van de jongeren en verzorgers, gaat het om de zorgfunctie, die 24/7 (onmiddellijk) beschikbaar moet zijn en om functies als kleinschalige sport en recreatie en mogelijk bedrijfsmatige activiteiten in het kader van de dagbesteding. Tezamen zouden deze functies aangemerkt kunnen worden als "maatschappelijke bestemming".

Bebouwing

Voor de minimale schaal voor bovengenoemde bestemming kan niet volstaan worden met het huidige bebouwingsoppervlak van de bestaande woonboerderij, dat volgens het voorontwerp bestemmingsplan tevens het maximaal te bebouwen oppervlak op dit perceel zou zijn. Voor het in de

bijlagen getoonde plan zou daarnaast een bijgebouw gerealiseerd moeten worden met een bruto vloeroppervlak dat groter is dan de bestaande boerderij.

Wij menen met dit project niet alleen een fantastische kans te bieden aan jongeren die door hun beperking ontwikkelingsmogelijkheden missen die anderen wel hebben, maar menen dat het ook prima past in de ontwikkelingsvisie van de gemeente Haren.

Onze reactie is er dan ook op gericht om te bereiken dat het bestemmingsplan voor deze locatie voldoende ruimte biedt om zowel qua bestemming, als qua onder voorwaarden te bebouwen oppervlak, de hierboven geschetste ontwikkeling mogelijk te maken.

Met vriendelijke groet,
namens de initiatiefgroep Essen 2,

CONCEPT

Aan:

College van burgemeester & wethouders
van de gemeente Haren
Postbus 21
9750 AA Haren

Haren, 16 november 2014

Geacht college,

Graag vragen wij uw aandacht en medewerking voor een baanbrekend huisvestingsproject voor jongvolwassenen met een lichamelijke beperking in uw gemeente. Onze initiatiefgroep van ouders en jongeren heeft een goed doordacht en gedragen plan uitgewerkt dat uitgaat van zelfregie van de bewoners. Dat past helemaal in de filosofie van een grotere eigen verantwoordelijkheid en minder afhankelijkheid van overheid en instellingen, die wij overigens wel nadrukkelijk als partners beschouwen.

Ons plan behelst het volgende:

Wij willen een woongemeenschap vormen van jongvolwassenen die toe zijn aan zelfstandig wonen, maar daarin beperkt worden door hun lichamelijke handicap. Vrijwel alle zorginstellingen kennen slechts woonprojecten voor mensen met een verstandelijke beperking, of op zijn best mengvormen die toch primair op die doelgroep zijn afgestemd. Het is prima dat die er zijn, maar wij zoeken voor onze kinderen een omgeving waarin zij zich naast de beperking die zij hebben, verder optimaal kunnen ontwikkelen. Die gedachte leeft blijkbaar breed, want direct na de eerste verkennende gesprekken heeft zich al een initiatiefgroep gevormd rond acht van deze jongeren en de belangstelling groeit nog steeds. Hoewel in dit stadium de ouders het voortouw hebben genomen is het uitdrukkelijk de bedoeling dat de bewoners zelf uiteindelijk de touwtjes in handen nemen. Het concept is enigszins vergelijkbaar met het project 'Schots en scheef' in Groningen, hoewel dat voor een oudere doelgroep bestemd is. Wij hebben contact met de initiatiefnemers van 'Schots en scheef', die graag mee willen denken met de bewonersgroep en ons in het proces met raad en daad terzijde willen staan.

Essen

De planvorming concentreert zich op een woonboerderij aan de Essen in Haren die al aangepast is aan de bewoning door twee van deze jongeren uit één gezin. Nu de andere gezinsleden 'uitvliegen', zijn de ouders bereid de boerderij in te brengen in het project. Deze boerderij heeft een zeer gunstige ligging ten opzichte van een aantal voorzieningen die voor deze bewonersgroep van belang zijn. Denk aan: het UMCG, Beatrixoord (met aanbod voor revalidatie en sportfaciliteiten), openbaar vervoer (bushalte aan Helperzoom op loopafstand), het dorp Haren en de stad Groningen. Daarmee zou de unieke situatie ontstaan dat een groep jongeren hier een thuis kan krijgen in een landelijke, veilige omgeving, die toch dichtbij voorzieningen is gelegen en zelfs, voor degenen die daar gebruik van kunnen maken, de stad in de nabijheid heeft. Wij vinden het ook belangrijk dat het project goed

is ingebed in de sociale omgeving. De vele positieve reacties van de omwonenden in het buurtschap Essen zijn wat dat betreft een goed signaal.

Zorg

Inmiddels is na een serie intensieve gesprekken met verschillende zorgverlenende instellingen een principeafpraak gemaakt met de J.P. van den Bentstichting, die graag bereid is de benodigde zorg te leveren en dat ook doet onder de condities die passen bij de zelfregie die deze groep nastreeft. Zorg voor deze bewonersgroep vraagt om 24/7 beschikbaarheid, zodat een in pandige zorgpost, met slaap- en verblijfsruimten voor de zorgverleners absoluut noodzakelijk is. In de gesprekken met de zorginstellingen werd al snel duidelijk dat voor een efficiënte zorgverlening enige schaal noodzakelijk is. Met de ca. 13 bewoners met verschillende zorgzwaarte die de groep nu voor ogen heeft zou dat naar verwachting mogelijk zijn. Als daar toch een knelpunt mocht liggen is het project vrij eenvoudig op te schalen naar 16 bewoners.

Het vastgoed

Het is zonder ingrijpende maatregelen goed mogelijk om in de bestaande boerderij 4 appartementen te realiseren voor de jongeren met een zeer intensieve zorgvraag en daarnaast de algemene ruimten en een zorgpost die geschikt is om voor het hele complex 24/7 zorg te leveren. In een nieuw te bouwen gedeelte zouden dan nog 9 zelfstandige appartementen moeten komen. De initiatiefgroep vindt het van het grootste belang dat die nieuwbouw met respect voor de karakteristieke boerderij en voor de landschappelijke waarde van deze bijzondere omgeving wordt gerealiseerd. Die vraag is dan ook neergelegd bij een architect, de heer C. Gelens van HJK architecten, die zijn sporen op dat gebied verdient heeft. Het voorlopige ontwerp dat volgens ons aan deze randvoorwaarden voldoet treft u bijgaand aan.

Ontwikkeling en exploitatie

Voor wat betreft de ontwikkeling en exploitatie van het vastgoed lopen er twee sporen.

1. De initiatiefgroep is op directieniveau in gesprek geweest met woningcorporatie Nijestee, die zeer geïnteresseerd was om hierin samen te werken. Dit gebeurde overigens in goed overleg met de lokale corporatie Woonborg, die zelf geen kans zag mee te doen. Nijestee moest helaas onder druk van externe omstandigheden voorlopig afzien van dit project. Wel is de optie besproken daar in een later stadium nog op terug te kunnen komen.
2. De initiatiefgroep heeft vervolgens de mogelijkheden verkend om de ontwikkeling en exploitatie in eigen beheer te doen. Dat heeft er toe geleid dat de Triodosbank in principe bereid is als financier op te treden en de heer A. Smit Duyzentkunst (tevens verbonden aan Nijestee als manager vastgoedontwikkeling) bereid is de projectontwikkeling te trekken. Al met al hebben we ons daarmee verzekerd van voldoende professionaliteit om dit traject verder in te gaan. Als het niet lukt om Nijestee alsnog aan boord te krijgen zullen de bewoners en ouders een rechtspersoon oprichten om de exploitatie zelf ter hand te nemen.

Er zijn signalen dat verschillende instanties en fondsen zeer geïnteresseerd zijn in dit project, juist vanwege de zelfregie die de bewonersgroep zal hebben; een innovatief model waarnaar veel beleidsmakers met belangstelling kijken. Wij verwachten dat die belangstelling zich ook zal vertalen in concrete bijdragen om het project haalbaar te maken en in veel publicitaire aandacht.

Onze vraag

Onze vraag aan u is om actief met ons mee te denken bij de verdere ontwikkeling van dit project. Wij zijn nu het stadium van verkenningen en plannenmakerij voorbij en hebben de verwachting dat dit echt gerealiseerd kan worden. Daarbij vragen wij met name uw medewerking bij het mogelijk maken van dit plan in het ruimtelijke beleid.

Het gaat daarbij om het volgende:

De inpassende aanpassingen in de bestaande boerderij zullen beperkt van aard zijn, omdat de boerderij al grotendeels is aangepast voor gebruik door deze doelgroep. Wat er nog moet gebeuren zal geen gevolg hebben voor het uiterlijk en naar verwachting ook geen constructieve aanpassingen vragen. Wij verwachten dan ook niet dat dit een probleem kan opleveren

De nieuwbouw zoals in bijgaande schetsen is voorzien, is geheel gesitueerd binnen het gebied dat volgens de vigerende beheersverordening een woonbestemming heeft en heeft ook voldoende afstand van de gasleiding die langs het terrein loopt. Een belemmering komen wij alleen tegen in de bepaling dat de Beheersverordening Buitengebied mbt de functie wonen, de bestaande situatie vastlegt cq een maximaal te bebouwen oppervlak noemt, dat met de bestaande boerderij al wordt overschreden.

Wij verzoeken u van deze bepaling ontheffing te verlenen, dan wel een deelbestemmingsplan voor deze locatie vast te stellen dat de genoemde ontwikkeling wel mogelijk maakt.

Wat betreft de overige ruimtelijke effecten voorzien wij geen problemen met parkeren en of toename van verkeersdruk. Het autogebruik zal beperkt zijn tot het ophalen en brengen van bewoners en tot hun bezoekers. Op eigen terrein zijn daarvoor ruim voldoende parkeerplaatsen aanwezig. Van milieu- of geluidsbelasting zal geen sprake zijn.

Uiteraard zullen wij u op elk gewenst moment nadere toelichting geven of uw eventuele vragen beantwoorden.

Bijlagen: AL AANWEZIG

- 2375 Essen 2 te Haren 20141027
- Essen vo1 begane grond 9
- Essen vo1 principedoorsneden
- Essen vo1 situatie dwars 9
- Essen vo1 situatie langs 9
- Essen vo1 verdieping 9
- Essen vo1 vliering 9

ZIENSWIJZE t.a.v. het voorontwerp Bestemmingsplan Buitengebied Haren.

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
van de Gemeente Haren,
Raadhuisplein 10,
9751AN Haren.

Gemeente Haren	
Zaaknr:	5496
Doc.nr:	5467
15 DEC 2014	
BMO	
Ontw.	
Publ.Z.	
ID	

Haren, 15 december 2014.

Geacht College,

De gemeente Haren heeft in november 2012 een klankbordgroep ingesteld met het doel de Natuurvisie Scharlakenhofgebied 1992 ter herijken. De klankbordgroep heeft in november 2013 haar eindrapport aangeboden aan de heer Th.Sieling toenmalig wethouder. De gemeenteraad Haren heeft op 17 februari 2014 unaniem het eindrapport ongewijzigd vastgesteld als de "Natuurvisie Scharlakenhofgebied 2014" (NS14).

In het tot en met 18 december 2014 ter inzage liggend voorontwerp Bestemmingsplan Buitengebied Haren (vBBH) wordt noch gerept over het in het buitengebied liggende Scharlakenhofgebied noch over de NS14. Op het eerste gezicht lijken dit vervelende omissies te zijn, maar het blijkt dat de relatie tussen NS14 en vBBH al eerder is vastgelegd. In het door de klankbordgroep behandelde stuk 'Antwoorden op vragen uit de klankbordgroepvergadering van 20 juni 2013', dat is opgesteld door de heer S.R. van der Brug toenmalig klankbordgroepslid namens de gemeente Haren, staat ondermeer onder het kopje 'Planning en proces Natuurvisie vs Bestemmingsplan' het volgende:

- a) "Volgens de gemeentelijke specialisten op het gebied van bestemmingsplannen is de natuurvisie leidend aan het nieuwe Bestemmingsplan Buitengebied".
- b) "Meest voor de hand liggende wijze waarop de natuurvisie leidend aan het bestemmingsplan zal zijn is het opnemen van een wijzigingsbevoegdheid voor het wijzigen van bestemmingen in het nieuwe bestemmingsplan".
- c) "Een alternatieve of aanvullende manier om te zorgen dat de (uitgangspunten voor de) natuurvisie een plek krijgen in het nieuwe bestemmingsplan is d.m.v. het indienen van een zienswijze door de klankbordgroep tijdens de ter inzage liggende voorontwerp bestemmingsplan".

Op grond van bovenstaande brengt de klankbordgroep de volgende ZIENSWIJZE naar voren m.b.t. het voorontwerp Bestemmingsplan Buitengebied Haren:

- Het Scharlakenhofgebied is als onderdeel van het buitengebied van de gemeente Haren van grote importantie v.w.b. de natuur- en landschapswaarden en dient genoemd te worden in het nieuwe Bestemmingsplan Buitengebied Haren
- De Gemeenteraad Haren heeft op 17 februari 2014 de uitzonderlijke waarden van het Scharlakenhofgebied erkend door de NS14 vast te stellen, waardoor de NS14 leidend behoort te zijn aan het nieuwe Bestemmingsplan Buitengebied Haren. In de NS14 worden voorstellen gedaan voor toekomstige wijzigingen van bestemmingen, waarover niet wordt gerept in het vBBH. Deze toekomstige bestemmingswijzigingen behoren opgenomen te worden in het nieuwe Bestemmingsplan Buitengebied Haren.
- Onder het kopje 'Wonen' in hoofdstuk 5 'Gebiedsvisie' van de Kadernota Bestemmingsplan Buitengebied Haren staat ondermeer: "Nieuwbouw in het buitengebied is in beginsel uitgesloten en slechts onder strenge voorwaarden mogelijk (nee, tenzij-beleid). Daarbij geldt als belangrijke voorwaarde dat met de nieuwbouw een verwaarloosde plek nieuw leven wordt ingeblazen en er een duidelijke landschappelijke meerwaarde wordt behaald door investeringen te vragen in landschap en natuur". In het binnengebied van het Scharlakenhofgebied bevinden zich geen verwaarloosde plekken en derhalve is in onze zienswijze nieuwbouw daar uitgesloten. Wij stellen u voor in het nieuwe Bestemmingsplan Buitengebied Haren op te nemen dat nieuwbouw in het binnengebied van het Scharlakenhofgebied uitgesloten is. Hiermee wordt recht gedaan aan de intentie van de NS14, want op 17 februari 2014 heeft de gemeenteraad Haren vastgesteld dat de graslanden in het binnengebied van het Scharlakenhofgebied – waar mogelijk – de bestemming 'natuur met mogelijkheden tot agrarisch gebruik' krijgen.

Wij verzoeken u de NS14 leidend te laten zijn aan het nieuwe Bestemmingsplan Buitengebied Haren, en de toekomstige bestemmingswijzigingen en het uitsluiten van nieuwbouw in het binnengebied van het Scharlakenhofgebied op te nemen in het nieuwe Bestemmingsplan Buitengebied Haren.

Met vriendelijke groeten

Geachte heer Teerhuis,

Bijgaand wil ik gaarne onderbouwing van uw onderzoek dat ik op het zuidveld geen agrarisch bedrijf heb,
Volgens mij is dit wel zo en moet ook zo blijven,
Hoor graag wanneer ik dit met u bespreken.

Vrgr

BenW

Glimmen, 23 september 2013

Bijlagen: projectplan volkstuinvereniging TruCo
stappenplan volkstuinvereniging TruCo

HAREN		
Code	Nr 2.154 ink 161	
24 SEP. 2013		
BMO		Raad
Ontwikkeling	K	Dir
Publiekszaken		B
Int. Dienstverl.		W

Geacht College van Burgemeester en Wethouders,

Graag bieden wij u het projectvoorstel 'Volkstuinvereniging TruCo' aan. Wij hopen dat dit een project tussen volkstuinverenigingen en gemeente en haar inwoners gaat worden. Dit project stimuleert mensen met een laag inkomen om te gaan tuinieren in een volkstuin. Groente verbouwen op een volkstuincomplex is een gezonde vrijetijdsbesteding, levert goedkoop en gezond eten op en brengt sociale contacten met zich mee. Het project bevordert de participatie van mensen met een minimuminkomen.

We hebben in Harenermolen een stuk grond waarop een landbouw bestemming ligt. Hier willen wij graag dit project starten. Niet alleen voor minima maar ook voor andere belangstellenden. Wij willen mensen laten integreren in de samenleving.

Wij zijn zeer enthousiast en hebben het land wat ter beschikking gesteld wordt. Voor de realisatie en uitvoering moeten er nog veel dingen uitgezocht worden, zowel door ons maar ook door andere partijen. We hebben reeds overleg gehad met Volkstuinvereniging Ons Belang en met Zorgboerderij De Mikkelderhorst. Ons project zou een welkome aanvulling zijn op de reeds bestaande initiatieven en deze ook kunnen versterken. Beide partners waren daarom enthousiast over dit initiatief en boden ook aan om in de verdere plannen mee te willen denken en doen.

Graag willen we dit project verder ontwikkelen maar daar hebben we de hulp en steun van meerdere partijen bij nodig. Ook de kennis vanuit de gemeente, om na te gaan wat wel en niet (wettelijk) kan en mogelijk is op het terrein.

De vraag aan u is dan ook:

1. wat zijn de basis voorwaarden om zo'n project te starten.
2. is er, vanuit de gemeente gezien, een kans van slagen van dit project.

Op basis van uw informatie kunnen we dan weer een verdere stap in het project zetten.

Graag komen wij langs om een mondelinge toelichting te geven.

Met vriendelijke groet,

Projectplan Volkstuinvereniging TruCo

Naam en korte omschrijving

Volkstuinvereniging TruCo wordt opgericht aan de Rijksstraatweg in Harendermolen. Er worden 5 tot 10 stukken (100 m²) land aangeboden voor eigen beheer van volkstuinen.

Aanleiding

Naar aanleiding van een item in het programma één vandaag zijn wij op het idee gekomen om een soortgelijk project op te zetten in Harendermolen. In het programma lieten ze zien hoe er volkstuinen gerealiseerd werden voor minder draagkrachtigen.

Doel en doelgroep

Het doel van volkstuinvereniging TruCo is een sociaal, groen project realiseren. De leden kunnen onder eigen regie en verantwoordelijkheid hun volkstuin beheren. Om daar vervolgens de vruchten van te kunnen plukken. Iedereen is welkom om lid te worden. Mensen die in een sociaal isolement dreigen te komen en de minder draagkrachtigen kunnen via de volkstuinvereniging integreren

Organisatie

Stichting (i.o.)

Besluitvorming over deelname aan het project.

- Hoofduitvoerder van het project en het leveren van faciliteiten en de begeleiding door ervaren tuinders om mensen te leren tuinieren. Dit kan op individuele basis en/of groepsgewijs.
- Verzamelen van tuin-materialen via de eigen vereniging, scholen, werkplaatsen, bedrijven etc.
- Werken volgens de eigen structuur in de (praktische) regelgeving en lidmaatschapseisen.
- Contact houden met de gemeente en andere samenwerkingspartners over het verloop.

Gemeente Haren

- Promotie en medewerking aan de volkstuinvereniging TruCo.
- Werving van deelnemers en contact met de volkstuinvereniging over het verloop van het project
- Meedenken tijdens de ontwikkeling van de volkstuinvereniging TruCo.

Samenwerkingspartners: Gemeente Haren, de Mikkelderhorst zorgboerderij, Volkstuinvereniging Ons Belang in Haren, Voedselbank Groningen.

Plan van aanpak

Zie bijlage.

Middelen

Land, gereedschap, watervoorziening, opslagruimte, parkeergelegenheid, sanitaire voorzieningen.

Eisen

Het doel is om in april 2014 van start te gaan.

Evaluatie

Vanaf mei tot oktober 2014 elke maand een evaluatie, in april 2015 een eind evaluatie van het 1e jaar.

Begroting per jaar:

Benodigheden	€
Huur tuingrond 10 x € 150 (inclusief borg)	1.500,-
Gereedschap en tuingereedschapskisten 10 x € 75,-	750,-
Zaai en pootgoed	200,-
Vrijwilligersvergoeding tuincoaches à € 500,-	1.000,-
Onvoorzien	550,-
Totaal	€ 4.000,-
Kosten per deelnemer	€ 400,-

Stappenplan Volkstuinen Truco.

Contacten leggen met gemeente Haren, mogelijkheden, subsidie, vergunningen etc.	09-2013
Stichting inschrijven KVK, bestuur + actieve leden	09-2013
Land indelen (op kaart)	09-2013
Deskundigheid voor structuurbegeleiding, financieel overzicht.	10-2013
Eigenaar paarden benaderen	10-2013
Grond volkstuinrijp maken, ploegen	11-2013
Water aanleggen, bron gebruik + sanitair en elektra	02-2014
Schuur/blokhut voor gereedschap	03-2014
Land indelen, paden en parkeergelegenheid aanleggen	03-2013
Netwerken, incl. bedrijfsleven Haren benaderen	03-2013
Gereedschap verzamelen, actiedag gereedschap + zaden	03-2013
Plaatselijke kranten benaderen	03-2013
Opening volkstuinvereniging TruCo	04-2014

2. Vooroverlegreacties

provincie
groningen

bezoekadres: St. Jansstraat 4

postadres: Postbus 610
9700 AP
Groningen

algemeen telefoonnr: 050 316 49 11

www.provinciegroningen.nl
info@provinciegroningen.nl

Aan Burgemeester en Wethouders
van de gemeente Haren
Postbus 21
9750 AA HAREN

Gemeente Haren	
Zaaknr:	5201
Doc.nr:	5051
23 JAN 2015	
BMO	
Ontw.	
Publ.Z.	
ID	

Datum : 22 januari 2015
Briefnummer : 2015-00151
Zaaknummer : 545651
Behandeld door : Wiechertjes A.H.
Telefoonnummer : (050) 3164779

Antwoord op :
Bijlage :

Onderwerp : Voorontwerp-bestemmingsplan "Buitengebied Haren"

Geacht college,

Op 5 november 2014 heeft u het bovenvermelde bestemmingsplan aan de ambtelijke dienst van de provincie Groningen voor overleg toegezonden.

Het overleg is bedoeld om te voorkomen dat het plan het ruimtelijke beleid van de provincie doorkruist. Bij de beoordeling van het plan zijn de provinciale ruimtelijke belangen, zoals deze in de Omgevingsverordening provincie Groningen (hierna: de verordening) staan, als kader gehanteerd.

De inhoud van het plan geeft mij aanleiding het volgende op te merken.

Provinciaal Basisnet Groningen

Op grond van artikel 4.17a, lid 5, van de verordening dient de plantoelichting een verantwoording van het groepsrisico te bevatten en inzicht te bieden in de wijze waarop rekening is gehouden met het advies van de veiligheidsregio.

In de toelichting ontbreekt nog het advies van de veiligheidsregio. Ik ga er vanuit dat ten tijde van de terinzagelegging van het ontwerpplan de plantoelichting voldoet aan de eisen die de verordening op dit punt stelt.

Agrarisch bouwperceel

In artikel 4.19a, lid 7, van de verordening is bepaald dat een bestemmingsplan regels stelt op grond waarvan agrarische bedrijfsbebouwing, andere bouwwerken en voorzieningen ten behoeve van de mestopslag worden geconcentreerd binnen een op de verbeelding aangewezen agrarisch bouwperceel.

Volgens lid 8 van artikel 4.19a van de verordening is lid 7 niet van toepassing op erf- en terreinafscheidingen alsmede op schuilstallen voor het niet-bedrijfsmatig houden van vee tot een oppervlakte van maximaal 25 m² en een hoogte van maximaal 3 meter.

In artikel 5, lid 5.2.2, onder a, en artikel 5, lid 5.2.4, onder a, van de planregels is bepaald dat alle gebouwen, overkappingen en bouwwerken geen gebouwen zijnde, van een agrarisch bedrijf worden gebouwd binnen een aaneengesloten

vierhoek met een oppervlakte van maximaal 1 ha, dan wel de bestaande oppervlakte indien deze meer bedraagt. Deze wijze van bestemmen door middel van een verbaal bouwperceel is in strijd met artikel 4.19a, lid 7, van de verordening. Ik verzoek u daarom het plan op dit punt in overeenstemming met de verordening te brengen door op de verbeelding begrensde bouwpercelen aan te wijzen.

In artikel 5 en artikel 7 van de planregels is respectievelijk de aanleg van voorzieningen (sleufsilos en platen) voor de opslag van veevoer en de aanleg van voorzieningen voor de opslag van mest en veevoer, buiten agrarische bouwpercelen niet uitgesloten. Dit is in strijd met artikel 4.19a, lid 7, van de verordening. Ik verzoek u het plan op dit onderdeel in overeenstemming met de verordening te brengen, door in de gebruiksregels te bepalen dat het gebruik van gronden buiten het agrarisch bouwperceel voor de opslag van mest en veevoer onder strijdig gebruik wordt begrepen.

In artikel 7, lid 7.4, in samenhang met artikel 1, lid 1.83, van de planregels is niet bepaald dat de daarin genoemde schuilgelegenheden alleen zijn bestemd voor het niet-bedrijfsmatig houden van vee. Als gevolg hiervan zijn deze artikelen in strijd met het bepaalde in artikel 4.19a, lid 8, onder b, van de verordening. Ik verzoek u de genoemde artikelen van de planregels aan te passen.

Niet-agrarisch grondgebruik

Volgens artikel 4.27, lid 4, van de verordening stelt het bestemmingsplan, onverminderd het bepaalde in artikel 4.27a, lid 2, regels ter bescherming van de ruimtelijk relevante kenmerken van vrijgekomen en vrijkomende bebouwing en voorziet niet in het vergroten van gebouwen, het oprichten van nieuwe gebouwen en het geheel of nagenoeg geheel veranderen van gebouwen.

In het bestemmingsplan is aan vrijgekomen bebouwing de bestemming "Wonen - 1" of "Wonen - 2" met de specifieke bouwaanduiding "voormalige bedrijfsbebouwing" toegekend. Voor deze bebouwing bevat het plan regels die voorzien in bescherming van de ruimtelijk relevante kenmerken, te weten goothoogte, dakhelling, nokhoogte, nokrichting en oppervlakte. De artikelen 27, lid 27.4, sub a, onder 4 en 28, lid 28.4, sub a, onder 4, bevatten een afwijkingsbevoegdheid op grond waarvan de oppervlakte van bijgebouwen en/of overkappingen kan worden vergroot. Vrijgekomen bebouwing is hiervan niet uitgesloten. Dit betekent dat ook bij vrijgekomen bebouwing vergroten van gebouwen en het oprichten van nieuwe gebouwen mogelijk is. Dat is in strijd met artikel 4.27, lid 4, van de verordening. Ik verzoek u daarom in de genoemde artikelen te bepalen dat de afwijkingsbevoegdheid niet van toepassing is op voormalige bedrijfsbebouwing.

De artikelen 3, lid 3.7.1, 4, lid 4.7.1, 5, lid 5.7.1, 6, lid 6.7.1, 8, lid 8.7 en 9, lid 9.6 van de planregels bevatten een wijzigingsbevoegdheid voor het hergebruik van vrijkomende bebouwing. De wijzigingsregels bevatten een bepaling die voorziet in bescherming van de ruimtelijk relevante kenmerken. Er ontbreekt echter een bepaling op grond waarvan na wijziging van de bestemming het vergroten van gebouwen, het oprichten van nieuwe gebouwen en het geheel of nagenoeg geheel veranderen van gebouwen is uitgesloten. Het ontbreken van een dergelijke bepaling is in strijd met artikel 4.27, lid 4, van de verordening. Ik verzoek u de genoemde wijzigingsbevoegdheid op dit onderdeel aan te passen.

Kleinschalig kamperen

Op grond van artikel 4.26 van de verordening is de aanleg van een kleinschalig kampeerterrein bij een agrarisch bedrijf als nevenactiviteit toegestaan. In artikel 4.27, lid 1, van de verordening is bepaald dat een bestemming niet mag voorzien in nieuw ruimtebeslag ten behoeve van, noch in nieuwvestiging van niet functioneel aan het buitengebied gebonden functies, zoals onder andere voorzieningen voor recreatie, anders dan extensieve recreatie. Volgens de toelichting op artikel 4.27, lid 1, in de verordening wordt onder extensieve recreatie verstaan de aanleg van bijvoorbeeld fiets- en wandelpaden, informatiepanelen, uitkijkhutten en speelvoorzieningen in de open lucht. Volgens artikel 4.27, lid 3, van de verordening is hergebruik van vrijgekomen en vrijkomende bebouwing voor onder meer recreatie mogelijk, mits wordt voldaan aan de in dit artikel opgenomen voorwaarden.

Artikel 44, lid 44.1, onder j, van de planregels bevat een afwijkingbevoegdheid voor kleinschalig kamperen. Deze bevoegdheid geldt voor het gehele plangebied. Dit betekent dat ook bij niet-agrarische functies en bij bebouwing die niet valt onder het begrip vrijgekomen en vrijkomende bebouwing in het buitengebied de aanleg van een kleinschalig kampeerterrein mogelijk is. Dat is in strijd met artikel 4.27, lid 1, van de verordening. Ik verzoek u daarom de afwijkingsbevoegdheid te beperken tot agrarische bedrijven en vrijgekomen en vrijkomende bebouwing.

Cultureel erfgoed

In artikel 4.27a, lid 2, van de verordening is bepaald dat een bestemmingsplan regels stelt ter bescherming van de ruimtelijk relevante kenmerken van karakteristieke gebouwen en een verbod stelt om deze gebouwen zonder omgevingsvergunning te slopen. Aan u wordt de bevoegdheid toegekend om een omgevingsvergunning voor slopen te verlenen indien aan de voorwaarden die zijn opgesomd in artikel 4.27a, lid 2, van de verordening wordt voldaan.

De in het plangebied aanwezige karakteristieke gebouwen hebben in het plan de aanduiding "karakteristiek". In artikel 46, lid 46.3, van de planregels zijn daarvoor regels gesteld over het bouwen, het stellen van nadere eisen en het verlenen van een omgevingsvergunning voor het slopen.

In artikel 46, lid 46.3, onder 46.3.1, van de planregels is bepaald dat voor karakteristieke gebouwen geldt dat de bestaande goot- en bouwhoogten, alsmede de bestaande nokrichting en dakhelling worden gehandhaafd. Omdat de bestaande oppervlakte een kenmerk is die mede de karakteristiek bepaald, acht ik het ontbreken hiervan in dit artikel in strijd met artikel 4.27a, lid 2, van de verordening. Ik verzoek u in de bouwregels in artikel 46, lid 46.3, onder 46.3.1, toe te voegen de bestaande oppervlakte.

Artikel 46, lid 46.3, onder 46.3.4 bevat een omgevingsvergunningstelsel voor slopen. Ik stel vast dat de daarin opgenomen voorwaarden waaronder een vergunning kan worden verleend niet overeenstemmen met de in artikel 4.27a, lid 2, onder a tot en met d, van de verordening opgesomde voorwaarden. Ik verzoek u het plan hierop aan te passen.

Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

Op de kaart met de EHS-gebieden in paragraaf 3.4 van de toelichting is nog geen rekening gehouden met de meest recente begrenzing van de EHS.

In het kader van de uitvoering van de EHS is een aantal percelen inmiddels met subsidie van de provincie omgezet van agrarisch naar natuur. Dit betekent dat aan deze percelen een natuurbestemming wordt toegekend. In het voorliggende plan heeft dat nog niet in alle gevallen plaatsgevonden. Het gaat om gronden in de Besloten Venen, in het gebied tussen het Noordlaarderbos en de Besloten Venen en om gronden in de Westerlanden. Ik verzoek u de gronden die het betreft een natuurbestemming te geven. Voor de precieze begrenzing hiervan adviseer ik u contact op te nemen met de heer M. van der Velde van de afdeling Landelijk Gebied en Water van de provincie (telefoon: 050 - 3164260 en e-mail: m.vander.velde@provinciegroningen.nl).

Houtsingels Gorecht

Artikel 4.39, lid 2, van de verordening bepaalt dat een bestemmingsplan voor zover van belang een verbod dient te bevatten op het kappen of rooien van houtwallen, houtsingels en meidoornhagen.

In artikel 38, lid 38.2, van de planregels is een kapverbod opgenomen als bedoeld in artikel 4.39, lid 2, van de verordening. Hierin ontbreekt echter dat dit verbod ook geldt voor meidoornhagen. Ik verzoek u het betreffende artikel hierop aan te passen.

Reliëf

Binnen het plangebied komen essen voor. In artikel 4.40 van de verordening zijn regels opgenomen die voorzien in bescherming van het reliëf dat met deze essen samenhangt. In dit artikel is bepaald dat een bestemmingsplan een verbod bevat op het diepploegen, egaliseren en afschuiven van gronden.

Op de verbeelding zijn de betreffende gronden aangeduid met "Overige zone - es" (artikel 43, lid 43.8 van de planregels). In de specifieke gebruiksregels in artikel 43, lid 43.8, onder 43.8.2 ontbreekt een verbod op diepploegen, egaliseren en afschuiven van gronden. Weliswaar is aan een groot deel van de gronden binnen het plangebied de bestemming "Waarde - Reliëf" toegekend, die een verbod op diepploegen, egaliseren en afschuiven van gronden bevat, maar deze bestemming is niet aan alle in de verordening aangeduide essen toegekend en biedt daarom geen uitputtende bescherming. Ik verzoek u het plan hierop aan te passen en in overeenstemming met de verordening te brengen.

Landschapswaarden

Op de kaart met landschapswaarden in paragraaf 4.3.2 van de plantoelichting ontbreken de houtsingels.

Binnen het plangebied bevinden zich pingoruïnes en laagten die vanuit de natuurlijke oorsprong met een waterloop samenhangen of hebben samengehangen. In de verordening zijn in artikel 4.39 en artikel 4.43 hierover regels opgenomen. De genoemde laagten bevinden zich ten zuiden van de Pollselaan en de Vogelzangsteeg.

Op de verbeelding hebben alleen de pingoruïnes de bestemming "Waarde - Geomorfogie" (artikel 37 van de planregels) gekregen en niet ook de gronden die deel uitmaken van de bovengenoemde laagten. In de bestemmingsomschrijving in artikel 37 van de planregels staat daarentegen dat de voor Waarde - Geomorfogie aangewezen gronden mede zijn bestemd voor het behoud van de laagten die vanuit de natuurlijke oorsprong met de waterlopen samenhangen of hebben

samenhangen. Dit lijkt erop te wijzen dat ook de gronden die betrekking hebben op de laagten de bestemming "Waarde - Geomorfologie" moeten krijgen. Ik verzoek u het plan op dit punt aan te passen.

Grondwaterbescherming

De zuidelijke helft van het plangebied is aangewezen als grondwaterbeschermingsgebied behorende bij het drinkwaterpompstation De Punt-Onnen. In Titel 2.6 Milieubeschermingsgebieden van Hoofdstuk 2 van de verordening zijn regels opgenomen die tot doel hebben om de kwaliteit van het grondwater voor de waterwinning te beschermen. Hierin is bepaald dat onder meer kampeergelegenheden, recreatieterreinen en kampementen in grondwaterbeschermingsgebieden zijn verboden. In artikel 4.12 van de verordening is bepaald dat een bestemmingsplan dat betrekking heeft op gronden gelegen in een grondwaterbeschermingsgebied niet mag voorzien in nieuwe bouw- en gebruiksmogelijkheden die in strijd zijn met Titel 2.6 van de verordening.

Binnen het deel van het plangebied dat is aangewezen als grondwaterbeschermingsgebied bevinden zich twee bestaande recreatieterreinen, te weten Onnerstaete aan de Dorpsweg bij Onnen en een terrein aan de Lageweg bij Noordlaren. In het plan is aan beide terreinen de bestemming "Recreatie - Verblijfsrecreatie" toegekend.

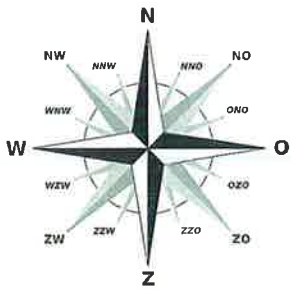
Weliswaar is sprake van bestaand gebruik, de belangen van de volksgezondheid bij de waterwinning rechtvaardigen dat in dit geval de bescherming van de kwaliteit van het grondwater voldoende is gewaarborgd. Daarom zal de provincie nagaan of er voor de beide recreatieterreinen aanleiding bestaat om maatregelen te treffen die hierop zijn gericht. Binnenkort zal een medewerker van de provinciale afdeling Landelijk Gebied en Water met uw ambtelijke dienst contact opnemen voor een bespreking hierover.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

R. Lander
Hoofd van de afdeling Ruimte en Samenleving

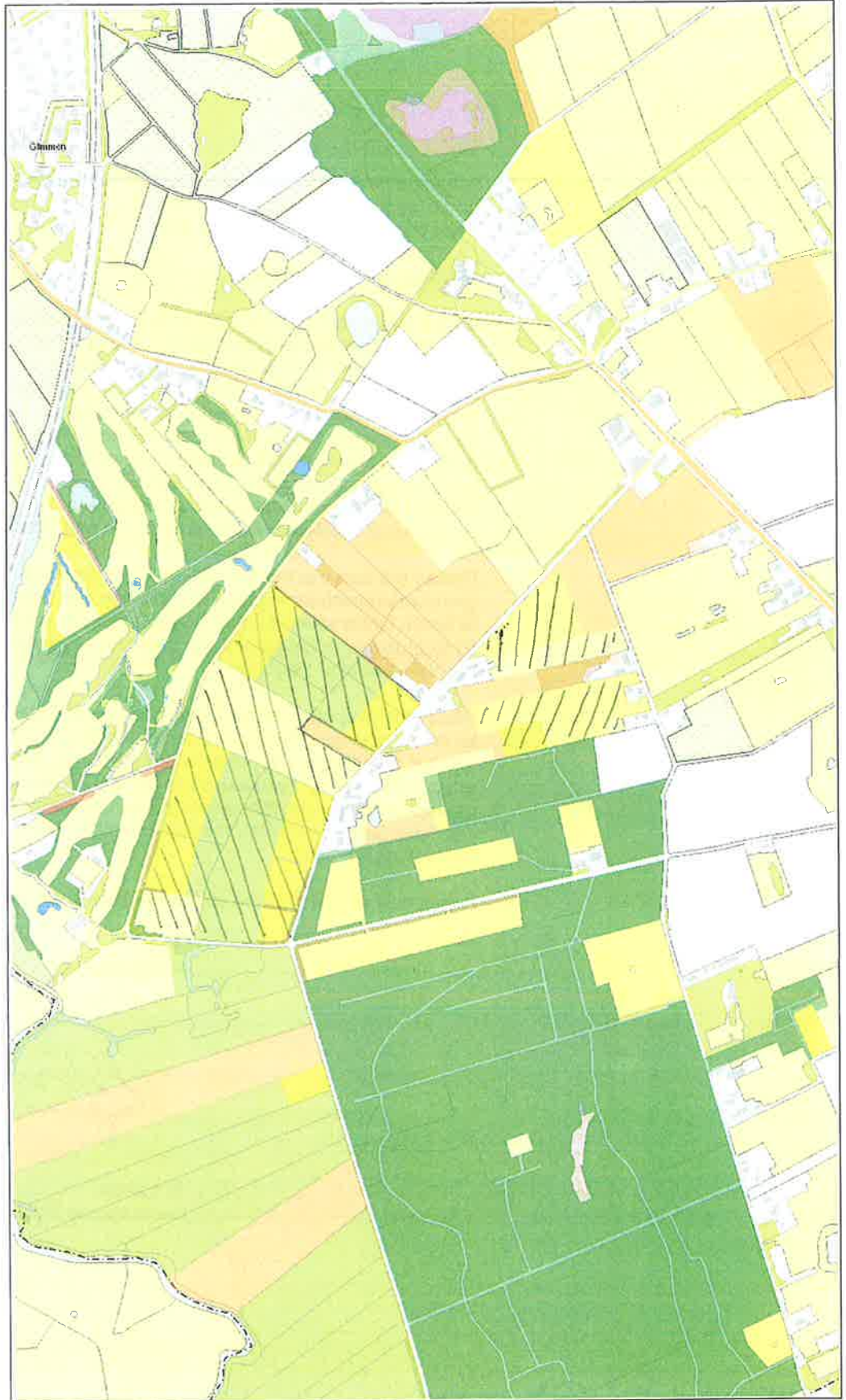
schaal

0 90 180 270m

05-01-2015

U bekijkt een demo ontwerp.

/////
percelen zijn met
subsidiële provisie
ongevormd van
landbouw naar
natuur. →
natuurbestemming
toekennen

Aan deze kaart kunnen geen rechten worden ontleend.

College van burgemeester en wethouders van
de gemeente Haren
t.a.v. Ing. P.G. Teerhuis
Postbus 21
9750 AA HAREN

Gasunie Transport Services B.V.
Postbus 181
9700 AD Groningen
Concourslaan 17
T (050) 521 22 55
E ro_oost@gasunie.nl
Handelsregister Groningen 02084889
www.gasunie transportservices.com

Datum
10 november 2014

Doorkiesnummer
+31 (0)6 2484 9196

Ons kenmerk
PJO-14-03780

Uw kenmerk

Onderwerp
Reactie voorontwerpbestemmingsplan 'Buitengebied Haren'

Gemeente Haren		
Zaaknr:	5201	
Doc.nr:	5135	
14 NOV 2014		
BMO		Raad
Ontw.		Dir.
Publ.Z.		Burg.
ID		Weth.

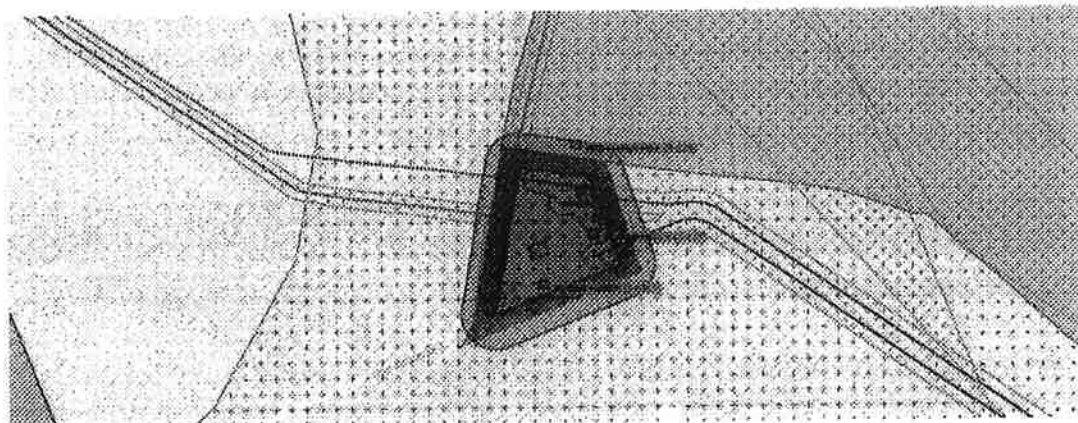
Geacht college,

Naar aanleiding van uw e-mailbericht van 5 november 2014 waarmee u ons bovengenoemd voorontwerpbestemmingsplan in het kader van het vooroverleg, zoals bedoeld in artikel 3.1.1 Bro, heeft toegezonden, hebben wij het plan beoordeeld. Het voorontwerp geeft ons aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen.

Verbeelding

Op de verbeelding is ons Meet- en Regelstation A-129 Haren (hierna: MenR) opgenomen, zie afbeelding 1: meet- en regelstation. Dit station valt onder het activiteitenbesluit. Doordat de capaciteit boven de 40.000 m³/uur ligt (tabel 3.12 veiligheidsafstanden Activiteitenbesluit), moet een afstand van 25 meter tot kwetsbare objecten te worden aangehouden in plaats van 15 meter. Daarnaast kent het terrein de functieaanduiding 'bedrijf - gasontvangstation', dit is niet geheel correct. Bij een gasontvangstation wordt de druk gereduceerd en gaat het gas over van ons netwerk naar het netwerk van de afnemer. Bij een MenR wordt het gas ook gereduceerd, maar gaat het over van ons hoofdaardgastransportnetwerk naar ons regionale aardgastransportnetwerk.

Wij verzoeken u dan ook de veiligheidszone te verruimen van 15 meter naar 25 meter en deze verruiming ook te verwerken in bijbehorende planregels. Verder verzoeken wij u om de functieaanduiding 'bedrijf - gasontvangstation' te veranderen in 'bedrijf - gasdrukmeet- en regelstation'. Ook deze wijziging graag doorvoeren in de planregels.

Afbeelding 1: Meet- en Regelstation

Gasunie Transport Services B.V.

Datum: 10 november 2014

Ons kenmerk: PJO-14-03780

Onderwerp: Reactie voorontwerpbestemmingsplan 'Buitengebied Haren'

Vervolg

We hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en mocht u nog vragen of opmerkingen hebben dan kunt u met mij contact opnemen.

Met vriendelijke groeten,

G.W. (Gerben) Janssen,
Medewerker Juridische Zaken.

Uw brief van
5 november 2014

Uw kenmerk

Ons kenmerk
Zaaknummer: 2014/92689
Referentie: 2014/98296

Bijlage[n]

Behandeld door
E.G. Zijlstra

Doorkiesnummer
0592 - 266 662

Vries
16 december 2014

Gemeente Haren
t.a.v. de heer P.G. Teerhuis
Postbus 21
9750 AA HAREN

gemeente Tynaarlo

Onderwerp: Voorontwerp-bestemmingsplan Buitengebied Haren

Gemeente Haren		
Zaaknr:	5201	
Doc.nr:	5402	
17 DEC 2014		
BMO		Raad
Ontw.		Dir.
Publ.Z.		Burg.
ID		Weth.

Geachte heer Teerhuis,

Hierbij delen wij u mee dat er voor ons geen aanleiding bestaat voor een inhoudelijke opmerking over het voorontwerp-bestemmingsplan Buitengebied Haren. Wij kunnen instemmen met dit voorontwerp-bestemmingsplan en zien graag het ontwerp-bestemmingsplan tegemoet.

Mocht u naar aanleiding van deze brief nog vragen hebben dan kunt u contact opnemen met de heer E.G. Zijlstra. Hij is te bereiken via het algemene telefoonnummer van de gemeente Tynaarlo (0592-266662).

Met vriendelijke groet,
namens het college van burgemeester en wethouders

b/o.

R.K. Dijk
Vakmanager team Fysiek

Postadres

Postbus 5, 9480 AA Vries

Bezoekadres

Kornoeljeplein 1, Vries

Website

www.tynaarlo.nl

Bankrelaties

IBAN: NL02BNGH0285079050

IBAN: NL05BNGH0285079093 (belastingen en leges)

BIC: BNGHNL2G

Telefoonnummer

[0592] 26 66 62

Faxnummer

[010] 80 80 102

E-mail

info@tynaarlo.nl

Peter Teerhuis

Van: harm.vandijken@prorail.nl
Verzonden: dinsdag 23 december 2014 12:21
Aan: Peter Teerhuis
CC: bert.kassies@prorail.nl; Christian Kuperus; julia.kizimenko@prorail.nl; hans.verkerk@prorail.nl; a.wiechertjes@provinciegroningen.nl
Onderwerp: Inspraakreactie ProRail (afd. GJZ) op voorontwerpbestemmingsplan Buitengebied Haren
Bijlagen: Verbeelding - Inpassingsplan Opstel terrein De Vork Essen - Haren.pdf

Geachte heer Teerhuis,

Namens ProRail (afdeling GJZ) wens ik graag nog van het inspraakmoment gebruik te maken.

In opdracht van de provincie Groningen wordt door ProRail een provinciaal inpassingsplan (PIP) opgesteld voor het planologisch mogelijk maken van een nieuw opstel terrein ten noorden van de gemeente Haren. Het opstel terrein is beoogd in de hoek, daar waar de spoorlijnen Groningen-Assen en Groningen-Veendam/Nieuweschans bij elkaar komen. Volgens de huidige planning gaat het voorontwerp-PIP in het 1^e kwartaal van 2015 ter inzage. Bijgevoegd een kopie van de verbeelding van het provinciaal inpassingsplan.

Op korte termijn worden twee planologische plannen in procedure gebracht voor hetzelfde gebied. Om te voorkomen dat beide plannen met elkaar gaan conflicteren, verzoekt ProRail om het betreffende gebied niet op te nemen in het ontwerp-bestemmingsplan "Buitengebied Haren". Het planologisch kader voor dit gebied zal uiteindelijk worden ingevuld door het provinciaal inpassingsplan.

Vanuit de gemeente Haren is dhr. Kuperus inhoudelijk betrokken bij het project, en bij de verdere totstandkoming van het provinciaal inpassingsplan.

Indien u behoefte heeft aan meer informatie kunt u met mij contact opnemen.

Vriendelijke groeten,
Harm van Dijken

Procesleider Planologie
T 088-2313540
M 06-31756061
E harm.vandijken@prorail.nl

-niet aanwezig op vrijdag
-bgg secretariaat GJZ (088) 2316003

ProRail Projecten
Afdeling Grondverwerving en Juridische Zaken
Gebouw Tulpenburgh
Moreelsepark 2
3511 EP Utrecht

Postadres:
Postbus 2038 (Tb 1.18)
3500 GA Utrecht

Van: Mulder, JAH (Jan)
Verzonden: woensdag 5 november 2014 12:05
Aan: Oosterloo, S (Steverinus); Kassies, E (Bert); Lautenbach, PA (Pieter); Leersum, JGN van (Jim); Verkerk, J (Hans)
Onderwerp: FW: Voorontwerpbestemmingsplan Buitengebied gemeente Haren

Ter info, het voorontwerp bestemmingsplan buitengebied Haren. V&C heeft de lead voor een reactie (Hans Verkerk zet e.e.a. uit). Moeten even kijken welke risico's er zijn voor het huidige opstel terrein Onnen en het nieuwe opstel terrein Vork. Ik denk dat het geen impact heeft op het project van Jim in Haren station maar voor de zekerheid stuur ik het ook aan hem.

Met vriendelijke groet,

Jan Mulder

Van: Peter Teerhuis [mailto:P.G.Teerhuis@haren.nl]

Verzonden: woensdag 5 november 2014 10:13

Aan: 'info@provinciegroningen.nl'; 'waterschap@hunzeenaas.nl'; 'w.advies@noorderzijvest.nl'; 'info@vrgroningen.nl'; 'info@groningen.nl'; 'info@tynaarlo.nl'; 'gemeente@hoogezand-sappemeer.nl'; 'communicatie@gasunie.nl'; Kolkman, HH (Henri); 'Plannen.CDC.DVD.DN.ROM@mindef.nl'; 'energie-ruimtelijkeplannen@mineleni.nl'; 'DNN-ruimtelijkeplannen@rws.nl'

Onderwerp: Voorontwerpbestemmingsplan Buitengebied gemeente Haren

Geachte heer/mevrouw,

Hiermee zenden wij u in het kader van het overleg ex artikel 3.1.1. van het Besluit ruimtelijke ordening de publicatie toe die betrekking heeft op de inspraak van het voorontwerp-bestemmingsplan "Buitengebied Haren." Deze publicatie wordt morgen geplaatst. Wij verzoeken u binnen acht weken te reageren op voornoemd plan. Indien wij binnen deze termijn geen reactie hebben ontvangen, gaan wij ervan uit dat u kunt instemmen met de inhoud.

Voor het raadplegen van het plan verwijzen wij u naar onze website www.haren.nl of naar de landelijke website www.ruimtelijkeplannen.nl.

Hoogachtend,

Ing. P.G. Teerhuis

Beleidsmedewerker Afdeling
Ruimtelijke Ontwikkeling
gemeente Haren

tel: 050-5339925

e-mail: p.g.teerhuis@haren.nl

De gemeente Haren streeft naar een optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van vragen.

Mocht deze mail toch niet voor u bestemd zijn, wilt u dan de afzender hiervan op de hoogte stellen?

Voor informatie over de gemeente Haren, gemeentelijk beleid en gemeentelijke producten en diensten kunt u terecht op www.haren.nl.

De gemeente Haren maakt geen gebruik van e-mail voor het nemen van besluiten of het sluiten van overeenkomsten.

Ook is de gemeente niet aansprakelijk voor schade welke voortvloeit uit de verzending en ontvangst van e-mail, of de niet tijdige of onjuiste overbrenging ervan.

Gemeente Haren
Raadhuisplein 10
9751 AN HAREN (GN)
Tel.: 050 +5339911
Email: Gemeente@Haren.nl
Website: www.haren.nl

Lees [hier](#) de volledige tekst van de e-mail disclaimer. [Here](#) you can read the full e-mail disclaimer.

Província Gromtinen
 Kommunaleigendomsplan for Bogel-Hjelmsa - Hjelmsa
 Verordning

Datum: 16.12.2014
 Skala: 1:5000
 Prosjekt: 21
 Prosjekt: 102.20.00.00
 Prosjekt: 000

Kommunaleigendomsplan for Bogel-Hjelmsa - Hjelmsa
 Kommunaleigendomsplan for Bogel-Hjelmsa - Hjelmsa
 Kommunaleigendomsplan for Bogel-Hjelmsa - Hjelmsa

- Legende**
- Anlegg
 - Biloppstopp
 - Agriculture with water
 - Green
 - Water - Fjellstien
 - Dotted pattern
 - Light grey
 - Dark grey
 - Diagonal lines
 - Cross-hatch
 - Vertical lines
 - Horizontal lines
 - Diagonal lines (other)
 - Diagonal lines (other) 2
 - Diagonal lines (other) 4
 - Diagonal lines (other) 8
 - Diagonal lines (other) 16
 - Diagonal lines (other) 32
 - Diagonal lines (other) 64
 - Diagonal lines (other) 128
 - Diagonal lines (other) 256
 - Diagonal lines (other) 512
 - Diagonal lines (other) 1024
 - Diagonal lines (other) 2048
 - Diagonal lines (other) 4096
 - Diagonal lines (other) 8192
 - Diagonal lines (other) 16384
 - Diagonal lines (other) 32768
 - Diagonal lines (other) 65536
 - Diagonal lines (other) 131072
 - Diagonal lines (other) 262144
 - Diagonal lines (other) 524288
 - Diagonal lines (other) 1048576
 - Diagonal lines (other) 2097152
 - Diagonal lines (other) 4194304
 - Diagonal lines (other) 8388608
 - Diagonal lines (other) 16777216
 - Diagonal lines (other) 33554432
 - Diagonal lines (other) 67108864
 - Diagonal lines (other) 134217728
 - Diagonal lines (other) 268435456
 - Diagonal lines (other) 536870912
 - Diagonal lines (other) 1073741824
 - Diagonal lines (other) 2147483648
 - Diagonal lines (other) 4294967296
 - Diagonal lines (other) 8589934592
 - Diagonal lines (other) 17179869184
 - Diagonal lines (other) 34359738368
 - Diagonal lines (other) 68719476736
 - Diagonal lines (other) 137438953472
 - Diagonal lines (other) 274877906944
 - Diagonal lines (other) 549755813888
 - Diagonal lines (other) 1099511627776
 - Diagonal lines (other) 2199023255552
 - Diagonal lines (other) 4398046511104
 - Diagonal lines (other) 8796093022208
 - Diagonal lines (other) 17592186044416
 - Diagonal lines (other) 35184372088832
 - Diagonal lines (other) 70368744177664
 - Diagonal lines (other) 140737488355328
 - Diagonal lines (other) 281474976710656
 - Diagonal lines (other) 562949953421312
 - Diagonal lines (other) 1125899906842624
 - Diagonal lines (other) 2251799813685248
 - Diagonal lines (other) 4503599627370496
 - Diagonal lines (other) 9007199254740992
 - Diagonal lines (other) 18014398509481984
 - Diagonal lines (other) 36028797018963968
 - Diagonal lines (other) 72057594037927936
 - Diagonal lines (other) 144115188075855872
 - Diagonal lines (other) 288230376151711744
 - Diagonal lines (other) 576460752303423488
 - Diagonal lines (other) 1152921504606846976
 - Diagonal lines (other) 2305843009213693952
 - Diagonal lines (other) 4611686018427387904
 - Diagonal lines (other) 9223372036854775808
 - Diagonal lines (other) 18446744073709551616
 - Diagonal lines (other) 36893488147419103232
 - Diagonal lines (other) 73786976294838206464
 - Diagonal lines (other) 147573952589676412928
 - Diagonal lines (other) 295147905179352825856
 - Diagonal lines (other) 590295810358705651712
 - Diagonal lines (other) 1180591620717411303424
 - Diagonal lines (other) 2361183241434822606848
 - Diagonal lines (other) 4722366482869645213696
 - Diagonal lines (other) 9444732965739290427392
 - Diagonal lines (other) 18889465931478580854784
 - Diagonal lines (other) 37778931862957161709568
 - Diagonal lines (other) 75557863725914323419136
 - Diagonal lines (other) 151115727451828646838272
 - Diagonal lines (other) 302231454903657293676544
 - Diagonal lines (other) 604462909807314587353088
 - Diagonal lines (other) 1208925819614629174706176
 - Diagonal lines (other) 2417851639229258349412352
 - Diagonal lines (other) 4835703278458516698824704
 - Diagonal lines (other) 9671406556917033397649408
 - Diagonal lines (other) 19342813113834066795298816
 - Diagonal lines (other) 38685626227668133590597632
 - Diagonal lines (other) 77371252455336267181195264
 - Diagonal lines (other) 154742504910672534362390528
 - Diagonal lines (other) 309485009821345068724781056
 - Diagonal lines (other) 618970019642690137449562112
 - Diagonal lines (other) 1237940039285380274899124224
 - Diagonal lines (other) 2475880078570760549798248448
 - Diagonal lines (other) 4951760157141521099596488896
 - Diagonal lines (other) 9903520314283042199193977792
 - Diagonal lines (other) 19807040628566084398387955584
 - Diagonal lines (other) 39614081257132168796775911168
 - Diagonal lines (other) 79228162514264337593551822336
 - Diagonal lines (other) 158456325028528675187103644672
 - Diagonal lines (other) 316912650057057350374207289344
 - Diagonal lines (other) 633825300114114700748414578688
 - Diagonal lines (other) 1267650600228229401496829157376
 - Diagonal lines (other) 253530120045645880299365831472
 - Diagonal lines (other) 507060240091291760598731662944
 - Diagonal lines (other) 1014120480182583521197463325888
 - Diagonal lines (other) 2028240960365167042394926651776
 - Diagonal lines (other) 4056481920730334084789853303552
 - Diagonal lines (other) 8112963841460668169579706607104
 - Diagonal lines (other) 16225927682921336339159413214208
 - Diagonal lines (other) 32451855365842672678318826428416
 - Diagonal lines (other) 64903710731685345356637652856832
 - Diagonal lines (other) 129807421463370690713275305713664
 - Diagonal lines (other) 2596148429267413814265506114272
 - Diagonal lines (other) 5192296858534827628531012228544
 - Diagonal lines (other) 10384593717069655257062024457088
 - Diagonal lines (other) 20769187434139310514124048914176
 - Diagonal lines (other) 41538374868278621028248097828352
 - Diagonal lines (other) 83076749736557242056496195656704
 - Diagonal lines (other) 166153499473114484112992391313408
 - Diagonal lines (other) 332306998946228968225984782626816
 - Diagonal lines (other) 664613997892457936451969565253632
 - Diagonal lines (other) 132922799578491587290393913050752
 - Diagonal lines (other) 265845599156983174580787826101504
 - Diagonal lines (other) 531691198313966349161575652203008
 - Diagonal lines (other) 1063382396627932698323151304406016
 - Diagonal lines (other) 2126764793255865396646302608812032
 - Diagonal lines (other) 4253529586511730793292605217624064
 - Diagonal lines (other) 8507059173023461586585210435248128
 - Diagonal lines (other) 17014118346046923173170420870496256
 - Diagonal lines (other) 34028236692093846346340841740992512
 - Diagonal lines (other) 68056473384187692692681683481985024
 - Diagonal lines (other) 136112946768375385385363366963970048
 - Diagonal lines (other) 272225893536750770770726733927940096
 - Diagonal lines (other) 544451787073501541541453467855880192
 - Diagonal lines (other) 1088903574147003083082906935711760384
 - Diagonal lines (other) 2177807148294006166165813871423520768
 - Diagonal lines (other) 4355614296588012332331627742847041536
 - Diagonal lines (other) 8711228593176024664663255485694073072
 - Diagonal lines (other) 17422457186352049329326510971388146144
 - Diagonal lines (other) 34844914372704098658653021942776282288
 - Diagonal lines (other) 69689828745408197317306043885552564576
 - Diagonal lines (other) 139379657490816394634612087771105131552
 - Diagonal lines (other) 278759314981632789269224175542210263104
 - Diagonal lines (other) 557518629963265578538448351084420526208
 - Diagonal lines (other) 1115037259926531157076896702168841044416
 - Diagonal lines (other) 2230074519853062314153793404337682088832
 - Diagonal lines (other) 4460149039706124628307586808675364177664
 - Diagonal lines (other) 8920298079412249256615173617350728355328
 - Diagonal lines (other) 17840596158824498513230347234701456710656
 - Diagonal lines (other) 35681192317648997026460694469402913421312
 - Diagonal lines (other) 71362384635297994052921388938805826842624
 - Diagonal lines (other) 142724769270595980105842777877611653685248
 - Diagonal lines (other) 28544953854119196021168555575522330737056
 - Diagonal lines (other) 57089907708238392042337111151044661474112
 - Diagonal lines (other) 11417981541647678408467422230209322948224
 - Diagonal lines (other) 22835963083295356816934844460418645896448
 - Diagonal lines (other) 45671926166590713633869688920837291792896
 - Diagonal lines (other) 91343852333181427267739377841674583585792
 - Diagonal lines (other) 182687704666362854535478755683349171715584
 - Diagonal lines (other) 365375409332725709070957

VEILIGHEIDSREGIO GRONINGEN

Gemeente Haren		
Zaaknr:	2.05496	
Doc.nr:	INK. 05334	
- 3 DEC 2014		
BvO		Risic
Ontw.		Dir.
Publ.Z.		Bev.
ID		Wiss.

Gemeente Haren
Afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling
T.a.v. de heer P.G. Teerhuis
Postbus 21
9750 AA HAREN

Sontweg 10
9723 AT Groningen
Postbus 66
9700 AB Groningen
Telefoon (088) 162 5000
info@vrgroningen.nl
www.veiligheidsregiogroningen.nl

Datum	1 december 2014	Onze referentie	VR 14.4711699
Aantal bijlagen	1	Uw referentie	-
Behandeld door	H. Musch	Sector	Risicobeheersing, team Specialistisch Advies
Telefoon	088- 1624989	E-mail	harm.musch@vrgroningen.nl

Onderwerp **Voorontwerp bestemmingsplan 'Buitengebied - Haren', advies Veiligheidsregio.**

Geachte heer Teerhuis,

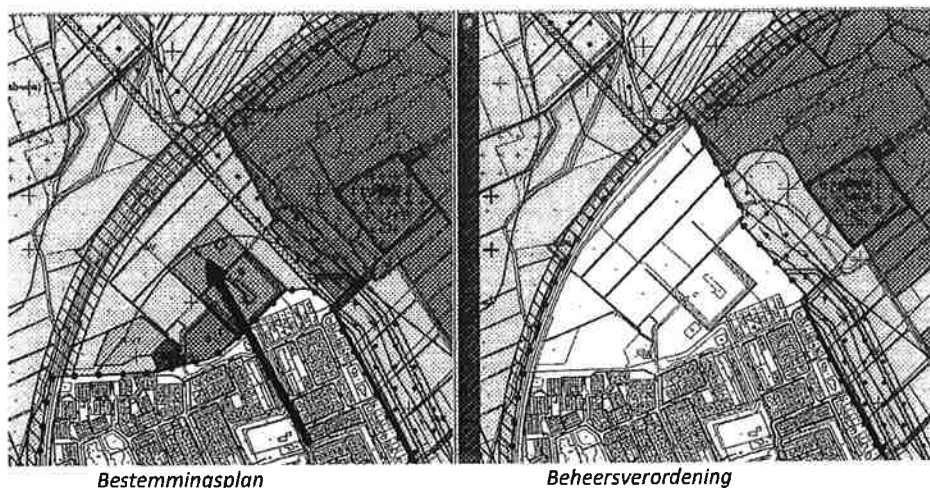
Op 14 november 2014 heeft Veiligheidsregio Groningen het voorontwerp bestemmingsplan 'Buitengebied – Haren' van u ontvangen. Dit in het kader van vooroverleg, zoals voorgeschreven in artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening (bro). Hierbij stelt u Veiligheidsregio Groningen in de gelegenheid tot het uitbrengen van advies. Naar aanleiding hiervan heeft de heer Musch van de sector Risicobeheersing het plan beoordeeld in het kader van externe veiligheid, specifiek het groepsrisico.

In het overwegend conserverende bestemmingsplan is een externe veiligheidsparagraaf opgenomen, waarin de relevante regelgeving wordt toegelicht en de verschillende begrippen worden beschreven. Daarnaast geeft de paragraaf een korte samenvatting van de externe veiligheidsrisico's in het plangebied. Voor de uitwerking van het aspect externe veiligheid wordt verwezen naar de 'Notitie externe veiligheid beheersverordening Buitengebied Haren'. Deze notitie is begin 2013 door het Steunpunt externe veiligheid Groningen opgesteld en als bijlage toegevoegd aan het bestemmingsplan.

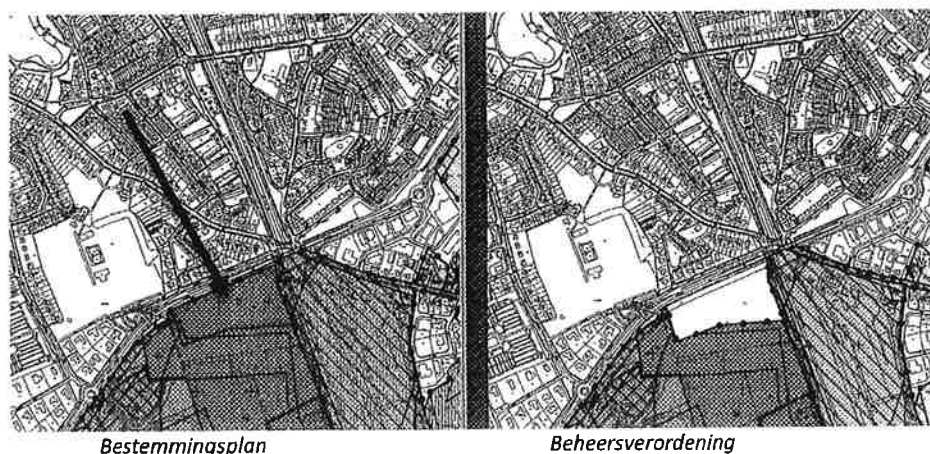
Veiligheidsregio Groningen heeft reeds geadviseerd op de beheersverordening 'Buitengebied - Haren'¹. Het verordeninggebied komt grotendeels overeen met het plangebied van het voorliggende bestemmingsplan. Daarom is het eerder gegeven advies onverkort ook van kracht op het voorontwerp bestemmingsplan 'Buitengebied - Haren'. Tijdens de beoordeling van het voorliggende plan is wel geconstateerd dat in het plangebied de plangrenzen op een aantal punten zijn gewijzigd en gebieden zijn toegevoegd (zie afbeeldingen hieronder). Beide toegevoegde gebieden zijn gelegen binnen de invloedsgebieden van risicobronnen.

¹ Adviesbrief van 4 juni 2013: "Beheersverordening 'Buitengebied - Haren', advies Brandweer Regio Groningen", kenmerk nummer HV 13.3688622.

Pagina 2 van 3
Onderwerp Voorontwerp bestemmingsplan 'Buitengebied – Haren', advies Veiligheidsregio

Figuur 1, toegevoegd gebied direct onder spoortraject ter hoogte van "Klaverlaan" te Haren

Figuur 2, toegevoegd (plan)gebied direct naast spoortraject ter hoogte van "Geertsemaweg" te Haren

Risicobronnen

Voor locatie 'Klaverlaan' (figuur 1) betreft het de risicobronnen vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoortraject 'Spoorboog' en de hogedrukaardgastransportleidingen (leidingcodes A-540-01 en A-540-02). Voor locatie 'Geertsemaweg' betreft het de risicobron vervoer van gevaarlijke stoffen over het 'spoortraject' Zwolle-Groningen/Emplacement. Beide gebieden zijn gelegen binnen invloedsgebieden van de genoemde risicobronnen. Hierdoor is nadere beschouwing en mogelijk een verantwoording van de groepsrisico's alsnog noodzakelijk.

Naast het eerder afgegeven advies van Veiligheidsregio Groningen, adviseer ik u het veranderende groepsrisico te laten onderzoeken en de bijlage 'Notitie externe veiligheid beheersverordening Buitengebied Haren' aan te passen. Verder adviseer ik u om de resultaten van het onderzoek en de verantwoording van het toegenomen groepsrisico in de externe veiligheidsparagraaf alsnog op te nemen. Indien deze onverkort wordt overgenomen, is een nadere advisering vanuit Veiligheidsregio Groningen niet aan de orde.

Pagina 3 van 3
Onderwerp Voorontwerp bestemmingsplan 'Buitengebied – Haren', advies Veiligheidsregio

Voor een beoordeling van de overige aspecten betreffende bestrijdbaarheid en zelfredzaamheid verwijs ik u naar het advies op de beheersverordening 'Buitengebied - Haren', kenmerk HV13.3688622 d.d. 04-06-2013. Dit advies is ter informatie bijgevoegd.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Indien u naar aanleiding van deze brief nog vragen heeft, kunt u contact opnemen met de heer Musch.

Met vriendelijke groet,

het bestuur van Veiligheidsregio Groningen,
namens deze, ~~de~~ regionaal commandant brandweer,
namens hem,

Piet Tolsma
Teamleider Specialistisch Advies

Deze brief is in afschrift verzonden aan:

- Veiligheidsregio Groningen, Cluster Gorecht, clustercommandant

BRANDWEER

Regio Groningen

Afdeling Brandweer

BEZOEKADRES

Sontweg 10

WEBSITE

brandweer.groningen.nl

POSTADRES

Postbus 584
9700 AN Groningen

Telefoon (050) 367 47 77

Fax (050) 367 46 66

Gemeente Haren
Afdeling Vergunningverlening & Handhaving
De heer P. Teerhuis
Postbus 21
9750 AA HAREN GN

Telefoon (050) 367 47 34

Bijlage(n)

Ons kenmerk HV 13.3688622

Datum 04-06-2013

Uw e-mail van 24-05-2013

Uw kenmerk

Behandeld door C. Vaarkamp

E-mailadres coen.vaarkamp@hvd.groningen.nl

Onderwerp Beheersverordening 'Buitengebied Haren'

Geachte heer Teerhuis,

Op 24 mei jl. heeft Brandweer Regio Groningen de concept-beheersverordening 'Buitengebied Haren' van u ontvangen. Dit in het kader van vooroverleg, zoals bedoeld in artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro). Hierbij vraagt u om een schriftelijke reactie door Brandweer Regio Groningen. Naar aanleiding van uw verzoek heeft de heer Vaarkamp van de afdeling Risicobeheersing de beheersverordening beoordeeld in het kader van externe veiligheid, specifiek het onderwerp groepsrisico.

Risicobronnen

In de externe veiligheidsparagraaf van de beheersverordening is aangegeven, dat in het plangebied sprake is van externe veiligheidsrisico's door risicobronnen gelegen zowel in, als buiten het plangebied. Deze risicobronnen betreffen het LPG-tankstation 'Witte molen' en het emplacement van ProRail. Daarnaast het vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoortraject Zwolle-Groningen, Rijksweg A28, provinciale weg N860 en door acht hogedruk aardgastransportleidingen, namelijk N-505-41, N-507-36, N-507-39, N-508-01, A-540-01, A-540-02 en A-540-03. Doordat het plangebied deels in de invloedsgebieden van deze risicobronnen ligt, is beoordeling van de groepsrisico's noodzakelijk.

Groepsrisico

De beheersverordening legt de huidige planologisch-juridische regeling, dan wel het bestaande gebruik (opnieuw) vast. In het plangebied vinden dan ook geen of nauwelijks nieuwe planologische ontwikkelingen plaats. Hierdoor nemen de groepsrisico's niet verder toe.

In het separaat ontvangen document 'Notitie beheersverordening Buitengebied Haren' van het Steunpunt externe veiligheid Groningen zijn de risicobronnen opgenomen en beschreven. *Ik adviseer om de resultaten van de notitie en een*

Brandweer Stad & Regio Groningen is onderdeel van de Hulpverleningsdienst Groningen, samen met de vakdirectie GGD. De vakdirectie Brandweer treedt op als brandweer voor de stad Groningen en als regionale brandweer. De Brandweer voert de werkzaamheden uit van de gemeenschappelijke regeling Hulpverlening en Openbare Gezondheidszorg, een samenwerkingsverband van de Groningse gemeenten.

Hulpverleningsdienst Groningen

Bladzijde 2 van 5
Onderwerp Beheersverordening 'Buitengebied Haren'

verantwoording van het groepsrisico in de externe veiligheidsparagraaf op te nemen.

Om u te ondersteunen bij de invulling van de verantwoording van het groepsrisico, gaat de rest van het advies in op de aspecten bestrijdbaarheid en zelfredzaamheid. De bevindingen zijn hieronder weergegeven en afgestemd met de heer Smedinga van brandweer Haren. *Ik adviseer u om de bevindingen te vertalen naar het document 'Notitie beheersverordening Buitengebied Haren' en de externe veiligheidsparagraaf.*

Bestrijdbaarheid

Om de bestrijdbaarheid te kunnen beoordelen zijn eerst de mogelijke effecten in het plangebied als gevolg van een ongeval met gevaarlijke stoffen beoordeeld. Om te bepalen of de brandweer in het plangebied voldoende snel kan optreden, zijn vervolgens de opkomsttijd en de tweezijdige bereikbaarheid beoordeeld. Om te bepalen of de brandweer snel kan beschikken over voldoende bluswater, zijn tot slot de beschikbaarheid van primaire (brandkranen) en secundaire (open water) bluswatervoorzieningen beoordeeld.

Effecten LPG-tankstation

Bij de verlading en opslag van LPG bij een tankstation is een explosie (BLEVE¹) mogelijk. Uit referentiescenario's² blijkt dat bij een explosie de 1% letaliteitsgrens op circa 230 meter ligt. Hierbij moet worden opgemerkt dat het invloedsgebied wettelijk is vastgesteld op 150 meter. Het LPG-tankstation ligt in het plangebied. Hierdoor zijn in het plangebied dodelijke hittestralings- en overdrukeffecten mogelijk.

Effecten spoortraject Zwolle-Groningen/ Emplacement

Door het rangeren en het vervoer van gevaarlijke stoffen zijn drie maatgevende ongevalsecenario's mogelijk, namelijk een plasbrand, een explosie (BLEVE) en/of het vrijkomen van een toxische wolk. Uit referentiescenario's blijkt dat bij een plasbrand de 1% letaliteitsgrens op 45 meter ligt. Voor een explosie is dit 330 meter en voor een toxische wolk 1250 meter. Het spoor en het emplacement liggen in het plangebied. Hierdoor zijn in het plangebied dodelijke effecten mogelijk.

Effecten rijksweg A28 en provinciale weg N860

Bij een ongeval met gevaarlijke stoffen op de A28 en N860 zijn twee maatgevende ongevalsecenario's mogelijk, namelijk een plasbrand en een explosie (BLEVE). Omdat over de A28 ook toxische stoffen worden vervoerd, is hier ook een toxische wolk mogelijk. Uit referentiescenario's blijkt dat bij een plasbrand de 1% letaliteitsgrens op circa 60 meter ligt. Voor een explosie is dit

¹ Boiling Liquid Expanding Vapour Explosion; explosie van uitzettend gas ten gevolge van het koken van een vloeistof

² Handreiking 'Verantwoorde brandweeradvisering', IPO, maart 2010

Bladzijde 3 van 5
 Onderwerp Beheersverordening 'Buitengebied Haren'

circa 230 meter en voor een toxische wolk circa 200 meter. Doordat de wegen langs het plangebied liggen, zijn hier dodelijke effecten mogelijk.

Effecten hogedruk aardgastransportleidingen

Het transport van gevaarlijke stoffen door de hogedruk aardgastransportleidingen N-505-41, N-507-36, N-507-39, N-508-01, A-540-01, A-540-02 en A-540-03 veroorzaakt externe veiligheidsrisico's. Bij schade aan deze leidingen zijn een flare (fakkelbrand) en een explosie mogelijk. De omvang van het scenario is afhankelijk van de druk en de diameter van de leiding. De grootste leiding is de N-540-01 met een diameter van circa 18 inch en een werkdruk van circa 67 bar. Hierbij ligt de 1% letaliteitsgrens op circa 250 meter. Doordat deze transportleidingen het plangebied doorkruisen, zijn in het plangebied dodelijke hittestralings- en overdrukeffecten mogelijk.

Bereikbaarheid en bluswatervoorzieningen

Uit de beoordeling van de bereikbaarheid blijkt, dat het plangebied een lange opkomsttijd kent voor hulpdiensten, van circa 12-15 minuten, door de landelijke ligging. Daarbij kent het plangebied in het buitengebied eenzijdige bereikbaarheid. Dit beperkt het snel en effectief bestrijden van een brand. Ten aanzien van deze knelpunten zijn maatregelen getroffen door het inzetten van ondersteuning (alарmeren van een extra tankautospuiter). Ondanks deze maatregelen blijft dit wel een aandachtspunt. *Het verbeteren van de bereikbaarheid is wenselijk, maar valt buiten de reikwijdte van de beheersverordening.*

Uit de beoordeling van de bluswatervoorzieningen blijkt, dat in het plangebied over het algemeen voldoende primaire voorzieningen aanwezig zijn. Open water, voor grote hoeveelheden bluswater, blijkt in het plangebied en de omgeving niet of nauwelijks aanwezig te zijn. Voor het bestrijden van grote incidenten is daarom ondersteuning vanuit de regio (groot watertransport) benodigd. Hiervoor geldt een opkomsttijd van minimaal een half uur. *Het verbeteren van de bluswatervoorzieningen is wenselijk, maar valt buiten de reikwijdte van de beheersverordening.*

Voor incidenten met een aardgastransportleiding geldt dat een gasbrand niet geblust mag worden in verband met explosiegevaar. Dit bemoeilijkt het snel en effectief bestrijden van een gasbrand. Bij een gasbrand zal de brandweer zich voornamelijk richten op het bestrijden van secundaire branden en het assisteren bij het ontruimen van de gevarezone. Voor het bestrijden van incidenten op de A28 en de N860 geldt dat hier nauwelijks bluswatervoorzieningen aanwezig zijn. Dit geeft beperkingen aan het snel en effectief bestrijden van incidenten. *Het verbeteren van de bluswatervoorzieningen is wenselijk, maar valt buiten de reikwijdte van de beheersverordening.*

Bladzijde 4 van 5
Onderwerp Beheersverordening 'Buitengebied Haren'

Zelfredzaamheid

Om te beoordelen of de aanwezige personen in geval van een calamiteit zichzelf in veiligheid kunnen brengen, zijn zowel de mate van zelfredzaamheid van de aanwezige personen als de mogelijkheden om het plangebied snel te verlaten, beoordeeld. Daarnaast is beoordeeld of het plangebied in het dekkingsgebied van het Waarschuwing en Alarmering Systeem (WAS) ligt.

- In het invloedsgebied van het spoor ligt een aantal objecten waarbij sprake is van mogelijk langdurig verblijf van groepen verminderd zelfredzame personen (kleine kinderen, zieken en ouderen). Zie onderstaande tabel. Bij een ontruiming is hier mogelijk extra hulpverlening noodzakelijk. De overige aanwezige personen vormen een gemiddelde bevolkingsgroep uit de samenleving. Deze worden als zelfredzaam beschouwd. Het plangebied en de directe omgeving daarvan bieden voldoende mogelijkheden om van de risicobron weg te vluchten.

Objecten met verminderd zelfredzame personen in invloedsgebieden			
	Adres	Categorie	Afstand tot spoor
1% falant			1250m
Huize Weltevreden	Rijkstraatweg, Glimmen	Tehuis	500m
Groninger Buitenschool	Zuidlaarderweg, Glimmen	Onderwijs/ kinderdagverblijf	750m

Afstanden kwetsbare objecten tot risicobronnen, bron Risicokaart (april 2013)

- De aanwezige personen zijn zich mogelijk niet bewust van de gevaren in de omgeving van de risicobronnen. Hierdoor is het mogelijk dat het vluchten te laat op gang komt. Om dergelijke situaties te voorkomen is in 2008 aan elk postadres in de regio Groningen de 'Risicowijzer' verspreid (en te vinden op risicowijzer.groningen.nl/risicowijzer).
- Het plangebied bevindt zich deels in het sirenebereik van het bestaande Waarschuwing en Alarmering Systeem (WAS). Daarnaast is NL-Alert (alarmering via tekstberichten op mobiele telefoons) geïntroduceerd. Hierdoor is een snelle signalering mogelijk.

Ten aanzien van het aspect zelfredzaamheid adviseer ik u om (het bestuur van) 'Huize Weltevreden en 'Groninger Buitenschool' te informeren over de aanwezige externe veiligheidsrisico's, bijvoorbeeld met de 'Risicowijzer'. Daarnaast adviseer ik u om de bevolking bij een ramp ook op een andere wijze te alarmeren (radio, televisie, geluidswagen, enz.).

Conclusie

In het plangebied is sprake van externe veiligheidsrisico's door het LPG-tankstation 'Witte molen' en het emplacement van ProRail. Daarnaast door het vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoortraject Zwolle-Groningen, Rijksweg A28, provinciale weg N860 en door acht hogedruk aardgastransportleidingen. Het plangebied ligt in de invloedsgebieden van deze risicobronnen. Hierdoor is verantwoording van de groepsrisico's noodzakelijk.

Bladzijde 5 van 5
Onderwerp Beheersverordening 'Buitengebied Haren'

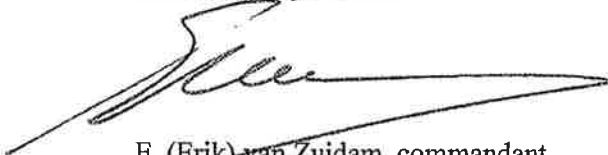
Ik adviseer om de resultaten van de notitie en een verantwoording van het groepsrisico in de externe veiligheidsparagraaf op te nemen.

De aspecten bestrijdbaarheid en zelfredzaamheid maken onderdeel uit van deze verantwoording. Uit beoordeling van de bestrijdbaarheid blijkt, dat er aandachts-/ knelpunten zijn ten aanzien van de bereikbaarheid en de bluswatervoorzieningen. Het verbeteren van de bestrijdbaarheid is wenselijk, maar valt echter buiten de reikwijdte van de beheersverordening.

Uit de boordeling van de zelfredzaamheid blijkt, dat in de invloedsgebieden van de externe veiligheidsrisicobronnen sprake is van langdurig verblijf van groepen verminderd zelfredzame personen. Ik adviseer u om (het bestuur van) deze objecten te informeren over de aanwezige externe veiligheidsrisico's. Daarnaast adviseer ik u om de bevolking bij een ramp ook op een andere wijze te alarmeren (radio, televisie, geluidswagen, enz.).

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Indien u naar aanleiding van deze brief nog vragen heeft, kunt u contact opnemen met de heer Vaarkamp.

Met vriendelijke groet,

E. (Erik) van Zuidam, commandant
Brandweer Regio Groningen

Nb. deze brief is in afschrift naar de commandant van brandweer Haren verzonden.

Gemeente Haren
De heer P.G. Teerhuis
Postbus 21
9750 AA HAREN GN

Gemeente Haren		
Zaaknr:	2.05496	
Doc.nr:	INK.05596	
23 DEC 2014		
BMO		Raad
Ontw.		Dir.
Publ.Z.		Burg.
ID		Weth.

Aquapark 5, Veendam
Postbus 195
9640 AD Veendam
Tel 0598-693800
Fax 0598-693893
www.hunzeenaas.nl

Uw brief

Ons kenmerk IN14-3689/14-4136
Onderwerp Bestemmingsplan - voorontwerp -
Buitengebied Haren

Datum

22 december 2014

Behandeld door

Emler Galetzka

Doorkiesnummer

0598-693248

Geachte heer Teerhuis,

Hierbij reageer ik op het voorontwerp-bestemmingsplan "Buitengebied Haren".

Het plan is in het kader van de voorbereiding met het waterschap afgestemd. In het bestemmingsplan - de verbeelding, de toelichting en de regels - is opgenomen wat voor dit plan van toepassing is. Verder heb ik geen nadere opmerkingen op dit plan.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

namens het dagelijks bestuur,

B.u. J. Koostra
Jelmer Koostra
Afdelingshoofd Beleid, Projecten en Geo-informatie

Peter Teerhuis

Van: Edwin Rittersma [e.w.rittersma@noorderzijvest.nl]
Verzonden: woensdag 26 november 2014 9:00
Aan: Peter Teerhuis
Onderwerp: RE: Voorontwerpbestemmingsplan Buitengebied gemeente Haren

Geachte heer Teerhuis,

Dank voor de kennisgeving van het voorontwerp-bestemmingsplan Buitengebied Haren. De westelijke oever van het Noord-Willemskanaal vormt de oostelijke plangrens, en is tevens de grens van ons beheergebied. Voor uw informatie: die westelijke oever heeft voor ons de functie van "regionale kering". Wellicht is het verstandig om van Artikel 25 Water de bestemmingsomschrijving aan te vullen met "waterkeringen".

Wij hebben verder geen op- en aanmerkingen op dit bestemmingsplan.

Met vriendelijke groet,

E.W. (Edwin) Rittersma
Beleidsondersteunend medewerker
Watersystemen & Keur

Waterschap NOORDERZIJVEST

050-304 8337
e.w.rittersma@noorderzijvest.nl
advies@noorderzijvest.nl

Stedumermaar 1 Postbus 18
9735 AC Groningen 9700 AA Groningen
op donderdagen niet aanwezig
© 2014 nr. 59130516

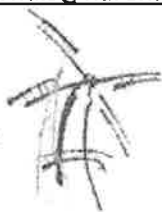
Van: Peter Teerhuis [mailto:P.G.Teerhuis@haren.nl]
Verzonden: woensdag 5 november 2014 10:16
Aan: Info waterschap Noorderzijvest
Onderwerp: FW: Voorontwerpbestemmingsplan Buitengebied gemeente Haren

Geachte heer/mevrouw,
Hiermee zenden wij u in het kader van het overleg ex artikel 3.1.1. van het Besluit ruimtelijke ordening de publicatie toe die betrekking heeft op de inspraak van het voorontwerp-bestemmingsplan "Buitengebied Haren." Deze publicatie wordt morgen geplaatst. Wij verzoeken u binnen acht weken te reageren op voornoemd plan. Indien wij binnen deze termijn geen reactie hebben ontvangen, gaan wij ervan uit dat u kunt instemmen met de inhoud. Voor het raadplegen van het plan verwijzen wij u naar onze website www.haren.nl of naar de landelijke website www.ruimtelijkeplannen.nl.

Hoogachtend,
Ing. P.G. Teerhuis
Beleidsmedewerker Afdeling
Ruimtelijke Ontwikkeling
gemeente Haren
tel: 050-5339925

e-mail: p.g.teerhuis@haren.nl

Gemeente Haren

De gemeente Haren streeft naar een optimale dienstverlening en zorgvuldige afhandeling van vragen.

Mocht deze mail toch niet voor u bestemd zijn, wilt u dan de afzender hiervan op de hoogte stellen?

Voor informatie over de gemeente Haren, gemeentelijk beleid en gemeentelijke producten en diensten kunt u terecht op www.haren.nl.

De gemeente Haren maakt geen gebruik van e-mail voor het nemen van besluiten of het sluiten van overeenkomsten.

Ook is de gemeente niet aansprakelijk voor schade welke voortvloeit uit de verzending en ontvangst van e-mail, of de niet tijdige of onjuiste overbrenging ervan.

Gemeente Haren
Raadhuisplein 10
9751 AN HAREN (GN)
Tel.: 050 - 5339911
Email: Gemeente@Haren.nl
Website: www.haren.nl

Peter Teerhuis

Van: Peter Teerhuis
Verzonden: woensdag 17 december 2014 11:39
Aan: Anja Mulder-Vroom
Onderwerp: FW: zienswijze voorontwerp bestemmingsplan buitengebied Haren
Bijlagen: 12214.brf College BenW Haren ivm reactie voorontwerp Bestemmingsplan Buitengebied Haren.pdf; 12214.bij Bijlage A Leidraad verbrede landbouw.pdf

Van: Nieske Vonk [<mailto:nvonk@ltonoord.nl>]
Verzonden: dinsdag 16 december 2014 21:13
Aan: Peter Teerhuis
CC: Taeke Wahle
Onderwerp: zienswijze voorontwerp bestemmingsplan buitengebied Haren

Geachte heer Teerhuis,

Bijgaand ontvangt u de reactie (brief + bijlage) van LTO Noord op het voorontwerp Bestemmingsplan Buitengebied Haren.
De brief wordt tevens per post verstuurd.

Met vriendelijke groet,
Namens Taeke Wahle,

Nieske Vonk
Regio-assistent Belangenbehartiging & Netwerken
Regio Noord

T 088-8886666
M 06-13913332
E nvonk@ltonoord.nl
Werkdagen: ma t/m do

LTO Noord
ondernemen doe je samen

info@ltonoord.nl + www.ltonoord.nl + Twitter @LTONoord + Facebook LTONoord

Vestiging Drachten

College van Burgemeester en Wethouders van Haren
Postbus 21
9750 AA HAREN

Doorkiesnummer: 088 - 888 66 66 Datum: 16 december 2014 Referentie: 12214/gro/goc/tw-nv
Faxnummer: 088 - 888 66 60

Betreeft: **reactie voorontwerp Bestemmingsplan Buitengebied Haren**

Geacht College,

LTO Noord heeft met belangstelling kennis genomen van het voorontwerp Bestemmingsplan buitengebied Haren en heeft een aantal opmerkingen die wij in onderstaande reactie willen aangeven.

A. Uitbreiding van het agrarische bouwperceel

1. Ontwerp-Kadernota

Op bladzijde 64 (paragraaf 6.3.2) van het ontwerp Kadernota wordt voorgesteld om binnen het bestemmingsplan via een wijzigingsbevoegdheid een vergroting van het bouwperceel tot 1,5 ha toe te staan. De gemeente geeft aan, "samengevat ziet de bouwblokkenregeling er als volgt uit":

Voorstel gemeente:

Bij recht	- Maatwerk per bedrijf - Maximaal 1 ha, dan wel bestaand (indien groter)
Uitbreiding	- Tot 1,5 ha via wijzigingsbevoegdheid - Via (gemeentelijke) keukentafelbenadering
Verdere vergroting	- Meer dan 1,5 ha via ontheffing provincie - Via zelfstandig bestemmingsplan

2. Voorontwerp bestemmingsplan buitengebied

Het voorontwerp bestemmingsplan gaat uit van een bouwvlak van 1,0 ha en heeft geen binnenplanse regeling om met een afwijking of wijzigingsbevoegdheid een vergroting van het bouwperceel tot 1,5 ha toe te staan en ook niet om een vergroting van het bouwvlak van 1,5 ha tot 2,0 ha met maatwerk (bouwblok op maat methode) mogelijk te maken. Ook is de mogelijkheid om via een bestuursovereenkomst tussen de gemeente Haren en Provincie Groningen bouwvlakken groter dan 2,0 ha met maatwerk mogelijk te maken. Zoals het nu omschreven staat in het bestemmingsplan dient de gemeente (als zij mee wil werken aan een bedrijfsuitbreiding boven de 1,0 ha) een ontheffing aan te vragen bij de Provincie Groningen. Hiermee is de ruimte die een ondernemer geboden wordt in 2014 gelijk aan het vingerende bestemmingsplan van 1991.

3. LTO Noord pleit voor:

- bij voorkeur 1,5 ha bouwvlak bij recht of 1,0 ha bij recht en met bij voorkeur via een afwijking (i.p.v. een wijzigingsbevoegdheid) als planologische procedure voor een bedrijfsuitbreiding naar 1,5 ha.
- netto bouwvlak
- bestuurlijke afspraak met de provincie Groningen en/of bestuursconvenant.

Voorstel LTO Noord:

Bij recht	1,5 ha
Uitbreiding	Tot 2,0 ha via afwijking (of wijzigingsbevoegdheid)
Verdere vergroting	Meer dan 2,0 ha via bestuursovereenkomst of provincie

Toelichting

a. Bouwvlak bij recht

Bij voorkeur een bouwvlak van 1,5 ha "bij recht" voor alle bedrijven of een afwijking (= de vroegere ontheffing) i.p.v. een wijzigingsbevoegdheid als het gaat om een bedrijfsuitbreiding van 1,0 ha naar 1,5 ha. Het huidige beleid in de provinciale omgevingsverordening (POV) biedt deze ruimte.

Huidig beleid POV:

Omvang	Bevoegdheid	Middel	Planologisch
Tot 2,0 ha	Gemeente	8 ruimtelijke randvoorwaarden voor schaalvergroting Gemeentelijk KT gesprek, Libeau	1,0 ha bij recht en van 1,0-1,5 ha via afwijking of wijzigingsbevoegdheid of 1,5 ha bij recht en van 1,5-2,0 ha via afwijking of wijzigingsbevoegdheid
2,0-4,0 ha	Provincie	Gemeentelijk KT-gesprek, onder verantwoordelijkheid van de provincie, op verzoek inschakelen van Libeau	Ontheffing met Bouwvlak op maat

b. Netto bouwvlak

De ruimte binnen het bouwvlak kan dan gebruikt worden voor agrarische bebouwing. Hiermee kan rekening gehouden worden door geen bouwvlak te leggen voor de agrarische woning, en elementen zoals grachten en beplantingsstroken buiten het bouwvlak te laten. De behoefte aan een netto bouwvlak wordt nog meer onderbouwd omdat de gemeente Haren in de bouwregels een bepaling heeft staan dat de afstand van gebouwen en overkappingen tot de zijdelingse perceelgrens ten miste 5 meter zal bedragen.

Gemeenten met een bestuurlijke afspraak (huidig beleid)

Het overgrote deel van de Groningse gemeenten (22 van de 23) heeft - als het gaat over de bouwvlakken - een bestuurlijke afspraak met de Provincie Groningen gemaakt. Gemeenten met een bestuurlijke afspraak kunnen een bouwvlak van 1,5 ha bij recht of van 1,0 ha bij recht met een afwijking of wijzigingsbevoegdheid tot 1,5 ha toekennen. Het proces wordt volgens de keukentafelsystematiek voorgezet. De gemeente kan via een wijzigingsbevoegdheid een bouwvlak tot 2 ha toekennen. Boven de 2 ha bouwvlak is een ontheffing van Gedeputeerde Staten noodzakelijk.

Gemeenten zonder bestuurlijke afspraak (huidig beleid)

De gemeente Haren heeft nog geen bestuurlijke overeenkomst met de Provincie Groningen gesloten. Voor de gemeente Haren houdt dat in dat zij ondernemers bij recht een bouwvlak van maximaal 1 ha toe kunnen kennen. Voor een bouwvlak boven de 1 ha is een ontheffing van de Provincie Groningen noodzakelijk (Gedeputeerde Staten).

Agrarisch bouwperceel	Tot 1 ha	Tot 1,5 ha	> 1,5 ha	> 2 ha
Gemeenten met bestuurlijke afspraak is een maximale omvang van 2 ha voor een bouwperceel toegestaan (met wijzigingsbevoegdheid) (Nota agrarische bouwblokken en landschap) (Vlagtwedde, Bellingwedde, Veendam, Pekela, Stadskanaal, Menterwolde, Scheemda, Winschoten, Reinderland, Delfzijl, Appingedam, Eemmond, Loppersum, De Mame, Bedum, Winsum, Ten Boer, Grootegast, Leek, Marum, Zuidhorn, Hoogezand-Sappemeer, Slochteren, Groningen)	Bij recht	Inrichtingsplan (Libeau)	Keukentafelgesprekken (Gemeente, was Provincie) (coalitieakkoord)	Ontheffing (Provincie)
Gemeenten zonder bestuurlijke afspraak kunnen GS een omvang van 2 ha een bouwperceel toestaan (Haren)	Bij recht	Ontheffing (Provincie)	Ontheffing (Provincie)	Ontheffing (Provincie)

Reactie LTO Noord:

LTO Noord pleit voor de gemeente Haren voor een bestuurlijke afspraak met de Provincie Groningen over de bouwvlakken omdat hiermee de bevoegdheid van de gemeente (tot 2,0 ha) vergroot wordt (zie ook 4.3.2.punt 4, blz. 42 in het voorontwerp) waarin staat: "Uitbreiding van het agrarisch bouwperceel groter dan 2 ha mogelijk tot maximaal 3 ha, indien Gedeputeerde Staten voor de betreffende gemeente nadere regels hebben vastgesteld.

Het vingerende bestemmingsplan dateert uit 1991, toen was het bouwvlak bij recht ook 1,0 ha.

Anno 2014, 23 jaar later, wordt in de huidige kadernota een bouwvlak van 1,0 ha bij recht voorgesteld en een uitbreiding naar 1,5 ha via een wijzigingsbevoegdheid mogelijk te maken.

Het nieuwe bestemmingsplan geldt zeker voor de komende 10 jaar, in het voorontwerp wordt geen mogelijkheid geboden om via een afwijking of wijzigingsbevoegdheid (binnenplans) een bedrijfsuitbreiding boven de 1,0 ha mogelijk te maken. Dat zou betekenen dat de omvang van het bouwvlak 33 jaar (23 jaar + de komende 10 jaar) gelijk blijft. Dit terwijl dat enkele bedrijven in 23 jaar (1991- 2012) qua omvang gegroeid zijn dat in 2014 een bouwvlak bij recht van 1,5 ha een passende maatvoering zou zijn.

Wordt er ook nog een plan-MER opgesteld?

Onderstaand ontvangt u een lijstje van bedrijven die recentelijk door het bedrijfs onderdeel bouwbegeleiding van LTO Vastgoed zijn gebouwd, nieuw en uitbreiding. Bij nieuwbouw is compacter te bouwen omdat het aantal belemmeringen op het bouwvlak geringer is. Daarbij is de genoemde ruimte een rechthoek, strak over de grens van de gebouwen. Een iets groter bouwvlak aanhouden dan genoemd, is dus wenselijker.

- 120 melkkoeien, geen jongvee, melkrobot, 1 ha
- 140 melkkoeien, geen jongvee, melkrobot, mest buiten stal, 1,2 ha
- 145 melkkoeien, 112 stuks jongvee, draaimelkstal, 1,2 ha
- 150 melkkoeien en 110 stuks jongvee, swing over, 1,5 ha
- 227 melkkoeien, 133 stuks jongvee, draaimelkstal, kan naar 300 melkkoeien, 1,9 ha

Provinciale Omgevingsverordening

In de toelichting van artikel 4.19a staat dat een bestemmingsplan niet voorziet in uitbreiding van een agrarisch bouwperceel groter dan 2 ha, tenzij Gedeputeerde Staten voor de betreffende gemeente een nadere regeling hebben vastgesteld. Op grond van de nadere regeling hebben gemeenten dus meer bevoegdheden dan zonder die nadere regeling, maar voorwaarde voor het toekennen van die bevoegdheden is wel dat met de gemeente afspraken zijn gemaakt over het aan het uitbreiden van agrarische bouwpercelen voorafgaande proces, waaronder het houden van keukentafelgesprekken en advisering door Stichting Libau.

Huidig beleid POV:

Omvang	Bevoegdheid	Middel	Planologisch
Tot 2,0 ha	Gemeente	8 ruimtelijke randvoorwaarden voor schaalvergroting Gemeentelijk KT gesprek, Libau	1,0 ha bij recht en van 1,0-1,5 ha via afwijking of wijzigingsbevoegdheid of 1,5 ha bij recht en van 1,5-2,0 ha via afwijking of wijzigingsbevoegdheid
2,0-4,0 ha	Provincie	Gemeentelijk KT-gesprek, onder verantwoordelijkheid van de provincie, op verzoek inschakelen van Libau	Ontheffing met Bouwvlak op maat

Reactie LTO Noord:

LTO Noord pleit er bij de gemeente Haren voor om een bestuursovereenkomst m.b.t. agrarische schaalvergroting met de Provincie Groningen af te sluiten. De huidige planregels in het voorontwerp staan binnenplans een uitbreiding boven de 1,0 ha niet toe omdat er geen regels voor zijn opgenomen. Hiermee wijkt het voorontwerp ook af van het ontwerp Kadernota en is het gelijk aan beleid van 23 jaar geleden.

4. LTO Noord pleit voor het opnemen van nieuwe bouwvormen, zoals serre, vrijloop en boogstallen.

LTO Noord pleit voor het opnemen van nieuwe bouwvormen, zoals serre, vrijloop- en boogstallen en mogelijk toekomstige innovatieve gebouwen. LTO Noord verzoekt het opnemen van nieuwe bouwvormen via een ontheffing aan het bestemmingsplan toe te voegen, om al bestaande, maar ook nieuwe bouwvormen die de maatschappelijke wensen op het gebied van dierenwelzijn, milieu en landschappelijke inpassing kunnen oplossen, ook in de praktijk de komende 10 jaar mogelijk te kunnen maken. De (dierwelzijnsvriendelijke) vrijloopstal vraagt om een oppervlakte per koe van 24m², ten opzichte van 12 m² per koe voor een ligboxenstal. Hiervoor is ruimte op het bouwvlak noodzakelijk.

B. Bouwen buiten het agrarisch bouwperceel

De gemeente geeft aan dat in het vingerende bestemmingsplan buitengebied een mogelijkheid is opgenomen om buiten het bouwperceel bouwwerken, geen gebouwen zijnde, op te richten die ten dienste staan van de uitvoering van het agrarisch bedrijf, mest en sleufsilo's uitgezonderd.

LTO Noord wil geen ongewenste (landschappelijke) ontwikkelingen maar pleit ervoor voor en mestopslag aansluitend aan het bouwvlak en op de veldkavel, onder nog nader vast te stellen gemeentelijke voorwaarden, ook voor de overige bedrijven mogelijk te maken. De argumenten hiervoor kunnen zijn:

a. Op 19 oktober 2012 heeft de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (zaaknummer 201004535/1/R1) de uitspraak gedaan dat bij de gemeenten in het Zuidelijk Westerkwartier het College van B&W via een ontheffingsmogelijkheid -onder specifieke randvoorwaarden- kuilvoerplaten en/of sleufsilo's buiten het agrarisch bouwvlak kunnen toestaan.

b. Vervolgens is in de vastgestelde herziening van het POV (2012) bij art. 4.19a, lid 6 opslag van mest en veevoer buiten agrarisch bouwperceel opgenomen:

"Gedeputeerde Staten kunnen voor een gemeente of een groep van gemeenten een regeling vaststellen op grond waarvan een bestemmingsplan in tegenstelling tot het in lid 6 bepaalde, kan voorzien in de oprichting van mestbassins, mestzakken, mestsilo's, kuilvoerplaten en sleufsilo's buiten het agrarisch bouwperceel, mits de noodzaak om deze bouwwerken buiten het agrarisch bouwperceel op te richten is aangetoond en de regels afdoende voorzien in bescherming van het landschap.

Argumenten om dit -onder voorwaarden- eventueel mogelijk te maken zijn:

Dat zowel gemeenten en LTO Noord vinden dat de zwaarte van een dergelijke procedure en de kosten die daarmee voor de belanghebbende zijn gemoeid, niet in een evenredige verhouding staan ten opzichte van de aard en omvang van deze bouw- en gebruiksactiviteiten.

Daarnaast kunnen er situaties ontstaan waarbij -ondanks dat een ondernemer voldoet aan de wettelijke geurafstanden- er bij een mestbassin op het bouwvlak geuroverlast is voor omwonenden.

De voorwaarden waaronder gemeenten opslag buiten het bouwperceel en op de veldkavel kunnen toestaan gaat via een planologische procedure (afwijking of wijzigingsbevoegdheid) en houdt rekening met een goede landschappelijke inpassing door de betrokkenheid van Stichting Libau te Groningen waarbij ook een negatief advies uitgebracht kan worden over de landschappelijke aanvaardbaarheid".

Reactie LTO Noord:

LTO Noord wil de gemeente attenderen op het feit dat de provincie Groningen via een bestuursovereenkomst beleid mogelijk (zie ook 4.3.2.punt 5, blz. 42) maakt dat -onder voorwaarden- kan voorzien in de oprichting van mestbassins, mestzakken, mestsilo's, kuilvoerplaten en sleufsilo's buiten het agrarisch bouwperceel. LTO Noord pleit ervoor ook in de gemeente Haren hiervoor beleid te ontwikkelen. Indien de gemeente Haren het bouwen van mest- en sleufsilo's binnen de bouwpercelen handhaaft zal een groter bouwperceel nodig zijn. Voor drie silo's van elk 50 x15 meter is 2.250 m² aan voeropslag nodig (= 0,25 ha). LTO Noord pleit in dat geval voor ruimere bouwvlakken (minimaal 1,5 ha bij recht).

C. Karakteristieke panden

De gemeente Haren heeft 216 panden (particuliere woningen, voormalige en bestaande agrarische bebouwing) van de aanduiding "karakteristiek" voorzien en in artikel 46.3 hiervoor regels opgenomen, regels die aangeven dat:

- de bestaande goot- en bouwhoogten, alsmede de bestaande nokrichting en dakhelling dienen te worden gehandhaafd
- burgemeester en wethouders op het voorkomen van en onevenredige aantasting van de verschijningsvorm van karakteristieke panden nadere eisen kunnen stellen aan de maatvoering van gebouwen
- het verboden is zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning van het bevoegd gezag de volgende sloopwerkzaamheden uit te voeren
- de vergunning kan slechts worden verleend indien de sloop niet leidt tot een achteruitgang van de waarde van de karakteristieke bebouwing en er een garantie bestaat voor een goede herinvulling ter plaatse van de te slopen bebouwing. Er dient garantie te zijn bij het afgeven van de vergunning dat de karakteristieke hoofdvorm, dan wel een passend alternatief binnen redelijke termijn zal worden herbouwd.

Reactie LTO Noord:

<p><i>Karakteristieke bebouwing</i></p>	<p>LTO Noord verzoekt de gemeente alleen de bestemming "karakteristiek" te leggen op <u>voormalige</u> agrarische bebouwing of op <u>bestaande</u> agrarische bebouwing als de ondernemer hierin instemt. De provincie vraagt om beleid ten aanzien van <u>voormalige</u> agrarische bebouwing. Het POP vraagt niet om <u>bestaande</u> agrarische bebouwing als "karakteristiek" aan te wijzen.</p>
<p><i>Voordelen</i></p>	<p>(+) Behoud van bestaande cultuurtechnische bebouwing a) agrariërs erkennen de cultuurhistorische en landschappelijke waarde van hun eigendommen. LTO Noord vraagt zich af wat de noodzaak is een bescherming "karakteristiek" op een bestaand agrarisch pand te leggen. Want wat zijn de feiten en argumenten om de extra bestemming "karakteristiek" op bestaande agrarische bedrijven te leggen? Kan de gemeente aangeven hoeveel achteraf als "karakteristiek" bestempelde bestaande agrarische panden er de afgelopen 10 jaar zijn gesloopt waarbij de cultuurhistorie en landschap is verstoord? (+) Verruiming van functies b) de functieverruiming zou voldoende ontwikkelingsruimte horen te creëren zonder de ongewenste gevolgen.</p>
<p><i>Nadelen</i></p>	<p>(-) Beperkingen t.a.v. toekomstige (bouwkundige) aanpassingen a) agrarische bedrijven met een beperkte grootte van het bouwblok zouden bij een bedrijfsuitbreiding op slot gezet kunnen worden als de bestaande als aangewezen karakteristiek bebouwing niet mag worden afgebroken ter vervanging van de nieuwbouw. b) Bij het niet verstrekken van een sloopvergunning kan het voorkomen dat een nieuw gebouw op een minder wenselijk planologische locatie gebouwd dient te worden. (-) Financiële consequenties door verplichte instandhouding d) in relatie tot de brandverzekering is een verhoging van de polisvoorwaarden nodig om de boerderij in de oorspronkelijk staat te herbouwen. e) agrarische bedrijven waarop deze bestemming rust zijn minder aantrekkelijk voor collega agrariërs (het is voorgekomen dat een aanstaande agrarische koper een aan te kopen bedrijf met de bestemming "karakteristiek" niet heeft aangekocht vanwege de mogelijke instandhouding van het onroerend goed en de mogelijk daarmee gepaard gaande beperking in bedrijfsontwikkeling). f) Voor de agrarische bedrijven kan dit naast beperkingen in de gewenste bedrijfsontwikkeling voor de toekomst naast een kostprijsverhogend karakter een extra drempel op de bedrijfsontwikkeling geven. Daarom geeft LTO Noord de voorkeur aan een gemeentefonds waaruit de extra kosten die gepaard gaan met onderhoud/verbouw tot de karakteristieke waarde betaald kunnen worden. g) LTO Noord verzoekt de gemeente of een officiële compensatieregeling tot de mogelijkheden behoort h) een andere optie is bij een boerderij die als karakteristiek is bestempeld een ruimhartig beleid tot te passen als het gaat om de toekenning van de omvang van de bouwvlakken. Immers, de bestemming karakteristiek kan een beperking van de uitbreidingsmogelijkheden op het bouwvlak betekenen indien de gemeente tot de conclusie komt dat een karakteristiek deel van een boerderij niet gesloopt mag worden voor nieuwbouw (zie ook punt a). In dat geval zal nieuwbouw op een andere locatie op het bouwvlak dienen plaats te vinden echter dient het bouwvlak hiervoor wel van voldoende omvang te zijn.</p>
<p><i>Draagvlak</i></p>	<p>1) LTO Noord vraagt zich af wat het draagvlak is voor dit beleid onder de bevolking, zowel onder de agrariërs als particulieren. 2) Daarnaast is er geen bezwaar of beroep mogelijk tegen de bestemming "karakteristiek". 3) Vrees lijkt de basis om objecten via beleid te beschermen, ook als blijkt dat er de afgelopen jaren geen noemenswaardige karakteristieke panden gesloopt zijn.</p>

Conclusie	LTO Noord begrijpt dat de cultuurhistorische waarde van een gebouw niet afhankelijk hoeft te zijn van de huidige functie echter acht de bestemming "karakteristiek" op bestaande agrarische bedrijven niet wenselijk. De ervaringen vanuit LTO Noord zijn dat de bestemming karakteristiek op bestaande agrarisch onroerend leidt tot beperking van de planologische mogelijkheden, vermogensdaling en verhoging van de verzekeringspremie.
Verzoek	LTO Noord verzoekt de gemeente de bestemming "karakteristiek" te leggen op voormalige agrarische bebouwing of op bestaande agrarische bebouwing als de ondernemer hierin instemt.

D. Verbreding agrarisch bedrijf

Om een goed toekomstperspectief te kunnen houden in de agrarische bedrijfsvoering, kiezen agrariërs met regelmaat voor verbreding van hun functie met nevenactiviteiten. Bijkomend voordeel is dat deze verbreding van functies de dynamiek en leefbaarheid van het landelijk gebied vergroot. Uit het vorenstaande blijkt dat de gemeente dus niet kiest voor een limitatieve lijst met toegestane nevenactiviteiten, maar koerst op een goede afstemming van de nevenfunctie op omliggende functies (geen hinder) en inpassing van de nevenfunctie in het landschap. Daarom zullen nevenactiviteiten via een afwijking mogelijk worden gemaakt in het bestemmingsplan. Aan de verkoopoppervlakte van detailhandel zal een maximum inpandig oppervlak worden verbonden van 120 m2 om ongewenste grootschaliger vormen van detailhandel in het buitengebied te voorkomen.

Reactie LTO Noord:

LTO Noord is voorstander m.b.t. het voorgestelde beleid t.a.v. functieverruiming van bestaande en vrijkomende agrarische bebouwing. Waarbij LTO Noord begrijpt dat het gebruik geen noemenswaardige ongewenste gevolgen (zoals verkeersaantrekking, materialenopslag of verstoring van de bestaande voorzieningenstructuur) voor de omgeving hebben. Een particulier/ondernemer hoeft niet de ruimte te krijgen een nieuw te ontwikkelen bedrijfstak tot een hoofdtak uit te bouwen, echter dient er wel een inkomensperspectief uit de te ontwikkelen bedrijfstak gehaald te worden.

Bij artikel 3 Agrarisch aanverwant wordt bij 3.5.2. een vloeroppervlakte van 120m² genoemd. Bij de wijzigingsbevoegdheid (3.7) is detailhandel uitgesloten, mits van producten uit de agrarische sector, waarbij het vloeroppervlakte beperkt dient te blijven tot maximaal 60m².

LTO Noord stelt voor in ieder geval te kiezen voor een vloeroppervlakte van 120m² maar vindt eigenlijk 120m² aan de krappe kant (zie ook Bijlage A: Leidraad verbrede landbouw, Tabel B 2.2, blz. 67. "richtlijn benodigde oppervlakte per nevenfunctie". LTO Noord wil graag meedenken welke normen en bedrijfstakken nodig kunnen om voldoende ontwikkelingsruimte bieden zonder afbreuk te doen aan ongewenste gevolgen zoals hierboven beschreven.

E. Archeologie en cultuurhistorie

a. Planregels

In onderstaande tabellen staan de verwachtingswaarden met de bijbehorende planregels beschreven.

Tabel 1 geeft het huidige beleid weer.

Tabel 2 geeft het voorstel vanuit de LTO Noord afdeling Haren aan.

Tabel 1: Huidig beleid

Waarde				vrijstellingsdiepte			AV-plichtig		uitgezonderd
Art.	archeologie	kleur	waarde	bouwregels	bouwperceel	cultuurgrond			
31	Wra-2	rood	rijksmonument						
			aanwezige waarden	50 m2	40 cm	40 cm	drainage/egaliseren	normale onderhoud & herdrainage	
32	Wra-3	paars	aanwezige waarden	100m2	40 cm	40 cm	drainage/egaliseren	normale onderhoud & herdrainage	
33	Wra-4	licht roze	verwachting	200m2	40 cm	40 cm	drainage/egaliseren	normale onderhoud & herdrainage	
34	Wra-5	blauw	verwachting	500m2	40 cm	40 cm	drainage/egaliseren	normale onderhoud & herdrainage	
		groen	lage verwachting	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	

Tabel 2: Voorstel LTO Noord afdeling Haren

Waarde				vrijstellingsdiepte		AV-plichtig	uitgezonderd
Art.	archeologie	kleur	waarde	bouwregels	bouwperceel		
31	Wra-2	rood	rijksmonument				
		roze	aanwezige waarden	50 m2	laten vervallen	50cm	egaliseren normale onderhoud & (her)drainage
32	Wra-3	paars	aanwezige waarden	500m2	laten vervallen	50cm	egaliseren normale onderhoud & (her)drainage
33	Wra-4	licht roze	verwachting	1000m2	laten vervallen	50cm	egaliseren normale onderhoud & (her)drainage
34	Wra-5	blauw	verwachting	5000m2	laten vervallen	50cm	egaliseren normale onderhoud & (her)drainage
		groen	lage verwachting	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

b. Algemeen

Sinds de inwerkingtreding van de Wet op de archeologische monumentenzorg op 1 september 2007 zijn gemeenten nu verplicht bij het opstellen van nieuwe bestemmingsplannen en beheersverordeningen aan te geven welke archeologische waarden er in het plan aanwezig zijn en hoe zij daar mee willen omgaan. Als gevolg hiervan stellen gemeenten nu bestemmingsplannen vast met daarin specifieke archeologische planregels. In veel gevallen raken die planregels ook de bedrijfsuitoefening van het agrarisch bedrijfsleven. Bodembewerkingen zoals diepwoelen en diepploegen zijn vaak expliciet vergunningplichtig gemaakt in nieuwe bestemmingsplannen. Het agrarisch bedrijfsleven krijgt hierdoor te maken met een extra kostenpost: het betalen van archeologisch (voor)onderzoek. Veel agrariërs zijn echter van mening dat, ten gevolge van eerdere bodembewerkingen, de bodem reeds is verstoord en daarmee de kans op het aantreffen van archeologische waarden sterk is gereduceerd of zelfs is verdwenen. Agrariërs hebben daardoor soms weinig of geen begrip voor de opgelegde archeologische onderzoekplicht in hun bestemmingsplan. Een oplossing is betrekkelijk eenvoudig te realiseren. De kennis bij agrariërs over het (historisch) grondgebruik van hun eigen percelen zou moeten worden geïnventariseerd, verwerkt en moeten worden "doorvertaald" in de bestemmingsplannen. Het inventariseren van de bodemverstoring als gevolg van bepaalde typen grondbewerking en grondgebruik kan dan leiden tot het bijstellen of het laten vervallen van de archeologische verwachting en het opnemen van ruimere vrijstellingsgrenzen.

Voor LTO Noord zijn er de volgende aandachtspunten ten aanzien van het archeologiebeleid:

1. Verfijnde archeologische verwachtingskaart

De Raad van Cultuur schrijft in haar advies op de Wamz dat het in de rede ligt een verfijning van de cultuurhistorische verwachtingskaarten na te streven. LTO Noord pleit ervoor een archeologische verwachtingskaart alleen op basis van een hoge trefkans vast te stellen. De gebieden met een hoge verwachtingswaarde zijn momenteel stevig van omvang. De schatting is dat ongeveer 85 % van het buitengebied is aangewezen/ingekleurd met een hoge archeologische verwachting. Op de lager gelegen gebieden van de gemeente is geen bewoning te verwachten. Vanuit de historie diende het woongebied hoog en droog te liggen of geschikt te zijn om verhoogde woonplaatsen aan te leggen. Als de kaart van het actueel hoogtebestand naast die van de archeologische verwachtingskaart wordt gelegd, is zichtbaar dat de kaart kan bestaan uit een groter gedeelte met een lage archeologische verwachting. De kans dat op de lager gelegen gedeelten bewoning en hiermee archeologie is te verwachten is hiermee gering (zie pag. 9 Nota Archeologiebeleid Haren). Door het ontbreken van een "agrarische verstoringskaart" (waarbij het historisch en bestaande landbouwkundig grondgebruik meegenomen) komen er gebieden met een geringe trefkans op de kaart te staan en wordt de bewijslast onnodig verschoven naar de ondernemer.

De huidige archeologische verwachtingskaart is vanuit één indicatie, te weten archeologie, opgesteld. Een agrarische verstoringskaart geeft een contra-indicatie weer en houdt rekening met het bestaande grondgebruik en de voorkomende teelten in het gebied. De agrarische bodemverstoring kan vervolgens worden vertaald naar de archeologische waarden en verwachtingen. Door deze agrarische verstoringskaart over de archeologische verwachtingskaart heen te leggen kan de mate waarin de bodem verstoord is leiden tot een bijstelling van de archeologische verwachtingskaart en hiermee een reëel beeld geven van de archeologische waarden en verwachtingen. Daarnaast kunnen gemeenten meer gebruik maken van de bevoegdheden en mogelijkheden om knelpunten in de archeologie via de ruimtelijke ordening op te lossen (bijv. door middel van het verleggen van het bouwvlak op een niet-archeologische bestemming). Tot slot leidt een verkleining van de omvang van de gebieden met een hoge verwachting voor de gemeente tot een vermindering van planschade.

Reactie LTO Noord:

1. *LTO Noord vraagt de gemeente de archeologische verwachtingskaart te verfijnen (bij voorkeur met de agrarische verstoringen, veroorzaakt door grondgebruik en teelten).*

De gemeente schrijft (pag.4. Nota Archeologiebeleid Haren) "Grote delen van de bebouwde kernen binnen de gemeente worden vrijgesteld van onderzoekverplichtingen: moderne verstoringen van de bodem hebben hier doorgaans geleid tot vernietiging van archeologische waarden.

Reactie LTO Noord:

2. *Welke (tot op perceelniveau aantoonbare bewijzen) van moderne verstoringen van de bodem hebben geleid tot het vrijstellen van onderzoekverplichtingen voor grote delen van de kern? Kan LTO deze inzien/ontvangen?*

LTO Noord ziet enkele nieuwbouwprojecten gerealiseerd worden, waaronder Harener Holt.

Reactie LTO Noord:

3. *Kan LTO Noord de archeologische onderzoeken ontvangen die het gebied waar het plan "Harener Holt" gerealiseerd wordt bestemd met een lage archeologische verwachting?*

Woningbouwplan deelgebied 5-6:

4. *LTO Noord ziet dat het deelgebied 5-6 grotendeels bestemd is met een WR-a2 bestemming (steenhuizen, borgen, buitenplaatsen en versterkingen), wat is hiervan de achtergrond?*

Gasbuizen

5. *LTO Noord verzoekt de archeologische gegevens die verkregen zijn door de aanleg van gasbuizen mee te nemen in de archeologische verwachtingskaart.*

Voormalige proefboerderij

6. *Op basis van welke informatie zijn de percelen van de voormalige proefboerderij grotendeels vrijgegeven van de archeologische medebestemming?*

Cultuurlandschappelijke waardevolle elementen (WR-a3)

7. *Sommige cultuurlandschappelijke waardevolle elementen liggen midden in agrarische cultuurgrond. LTO Noord verzoekt de gemeente de informatie waarop deze bestemming is vastgesteld terug te koppelen aan de eigenaar alsmede hoe men tot de vaststelling van de omvang gekomen is. Dit omdat de regels voor deze elementen een aanlegvergunning vragen voor het aanbrengen van drainage. In veel van deze agrarische cultuurgrond ligt reeds drainage. In dat geval zou voor herdrainage een aanlegvergunning vereist zijn.*

2. Het momenteel gehanteerde principe van „de verstoorder betaalt”, kan in de praktijk bij een archeologische bestemming onrechtvaardige situaties qua kosten opleveren.

De Raad voor Cultuur geeft aan dat het probleem van de excessieve kosten voor kleine verstoorders een belangrijke reden was om in 2007 de Tweede kamer de evaluatie van de Wamz toe te zeggen. Volgens de Raad worden de financiële problemen die kleine veroorzakers ondervinden vooral veroorzaakt door gemeentelijk beleid ten aanzien van de archeologische monumentenzorg. Zo zou het de keuzevrijheid van gemeenten zijn om al of niet te besluiten bepaalde groepen kleine verstoorders te ontzien of financieel te compenseren. Gemeenten bepalen in hun archeologiebeleid immers zelf hoe ze met verwachte of bewezen archeologische waarden willen omgaan. De wet schrijft per slot van rekening niet voor dat de archeologische waarden beschermd moeten worden, alleen dat er rekening mee moet worden gehouden. De oplossing van het probleem van de excessieve kosten ligt met andere woorden op gemeentelijk niveau.

Omdat archeologische vondsten een maatschappelijk nut vertegenwoordigen is het redelijk dat een overheidsinstantie ook bijdraagt in de kosten van boor-en of proefsleuvenonderzoek van een agrariër.

De kosten van booronderzoek en proefsleuven kunnen naast die van afgravingen vanuit de overheid (mede)vergoed worden of tot een maximum (bijv. tot een percentage van 0,5-1,0%) van de bouwsom beperkt dienen te zijn. Nu valt alleen het afgravingonderzoek onder de regeling van excessieve kosten. De Raad geeft tevens aan dat het rijksbudget om excessieve kosten te compenseren maar mondjesmaat door gemeenten blijkt te worden aangesproken. Ook zouden gemeenten de eerste raadpleging door een archeoloog, het zogeheten bureau-onderzoek, kunnen uitvoeren en bekostigen (Eemsmond, Slochteren, Hoogezand doen dit al).

Reactie LTO Noord:

Ook hier pleit een verfijning van de archeologische verwachtingskaart tot een verlaging van de kosten voor eventueel archeologische vooronderzoek en planschade voor gemeenten.

- c. Het effect, omvang en controleerbaarheid van de bestemming "boerderijplaatsen" kan duidelijker. Veel bouwvlakken zijn bestemd als boerderijplaats. De impact hiervan qua ruimtelijke beperking op het bouwvlak voor een ondernemer is op de verbeelding wel goed zichtbaar maar op de archeologische beleidskaart niet. De bestemming boerderijplaats is voor een ondernemer lastig controleerbaar op juistheid.

Zichtbaar

LTO Noord vraagt de gemeente welke kaart voor de boerderijplaatsen leidend is, de verbeelding of de archeologische beleidskaart?

Wat zijn de criteria hoe men tot de grenzen/omvang van de boerderijplaats is gekomen?

Controleerbaar

Voor een ondernemer is het moeilijk te controleren of de bestemming "boerderijplaats" juist is. Er is gebruik gemaakt van de kadastrale minuut uit het begin van de 19e eeuw of informatie van het kadaster en boerderijboeken. LTO Noord vindt dat de openbaarheid, toegankelijkheid en beschikbaarheid van documenten die de bestemming "boerderijplaats" aangeven beter kan. LTO Noord vindt de controleerbaarheid van de bestemming "boerderijplaats" belangrijk omdat de bestemming op zich maar ook de omvang van de bestemming direct verband kan houden met de kosten voor archeologische (voor)onderzoek als een agrariër bouwplannen heeft.

Er wordt in literatuurlijsten verwezen naar documenten maar voor een ondernemer is het fysiek moeilijk te controleren of de bestemming "boerderijplaatsen" terecht op het bouwvlak ligt. Daarom pleit LTO voor een openbare (digitale) toegankelijkheid van deze gegevens zodat er door de agrariër een controle op de juistheid ervan kan plaatsvinden.

Bestemming boerderijplaats versus kosten voor eventueel archeologisch (voor)onderzoek

Het probleem van de excessieve kosten voor kleine verstoorders was een belangrijke reden om in 2007 de Tweede Kamer de evaluatie van de Wamz en Bamz toe te zeggen, schijft de Raad voor Cultuur.

Ten aanzien van de financiële kaders wordt in het rapport van RIGO opgemerkt dat voor kleinere verstoorders de verplichtingen ten aanzien van het archeologische onderzoek een onevenredig grote kostenpost met zich mee kunnen brengen. Daar waar andere verstoorders de kosten voor archeologisch onderzoek verrekenen via de grondexploitatie aan de eindgebruiker, kunnen sommige kleine verstoorders (zoals de agrariërs) dit niet.

De draagkracht ligt hier anders dan bij in de memorie genoemde voorbeelden zoals een zand- en grindwinning en Schiphol.

LTO Noord komt in de praktijk tegen dat de gemiddelde kosten voor archeologisch (voor)onderzoek op een bouwperceel tot en met een proefsleuf ongeveer 3-4% van de bouwsom bedragen. Directe kosten van archeologisch vooronderzoek voor agrariërs zijn leges voor een aanlegvergunning, daaraan voorafgaand bureauonderzoek (plus eventueel kosten voor een beoordeling van het archeologische bureau-onderzoek), booronderzoek en proefsleuvenonderzoek.

De kosten voor leges bedragen tussen de €100 en €400 afhankelijk per gemeente. Het RIGO geeft aan dat de kosten van een klein booronderzoek liggen tussen de €1.000 en €2.000 en van sleuvenonderzoek tussen de €10.000 en €15.000 bedragen. Voor kleine verstoorders staan deze kosten niet in verhouding tot de marges in de exploitatie.

Andere bijkomende directe kosten uit de praktijk zijn het inhuren van externe adviseurs (voor het contact over archeologie tussen de gemeente en de ondernemer), opslagkosten van materiaal, inzet van kranen in verband met archeologie, huisvestingskosten van vee op een andere locatie, prijsdruk van de aannemer op de offerte (door vertragingen in het ambtelijk proces) en in een enkel geval ook kosten voor planaanpassingen en de daaruit voortvloeiende verhoging van de bouwkosten/suboptimale logistieke bedrijfsmatige indeling.

Het RIGO schrijft in haar evaluatierapport naar de Wamz en Bamz dat het stelsel uitgaat van volledig projectgebonden financiering, waarbij de verstoorder in principe betaalt. Alleen bij excessieve kosten kan de particuliere verstoorder aanspraak maken op een bijdrage van de gemeente of provincie en die kunnen op hun beurt bij excessieve kosten een beroep doen op het Rijk. Vanuit de land- en tuinbouw is kritiek op dit principe. Voor kleine, weinig draagkrachtige, particulieren zijn de kosten al snel te hoog. Dat geldt voor boeren, maar ook individuele burgers die bijvoorbeeld een huis willen (ver)bouwen. Daar komt bij dat het doorberekenen van de kosten in deze gevallen niet mogelijk is. Bij grote projectontwikkeling kunnen de kosten meestal via de grondexploitatie worden doorberekend aan de eindgebruiker (zoals ook bij de kosten voor milieu en welzijn gebruikelijk is), maar kleine particulieren hebben deze mogelijkheid niet of minder gemakkelijk.

Dat er in het stelsel geen rekening wordt gehouden met het type verstoring noch met de draagkracht van de verstoorder, is één van de belangrijke kritiekpunten op het huidige stelsel. Dit blijkt ook uit de uitgevoerde enquête onder de beroepsbevolking. Met name het feit dat er geen oog is voor de draagkracht van de verstoorder, wordt als een groot probleem beschouwd. Van de geënquêteerde professionals die werkzaam zijn bij het Rijk geeft zelfs driekwart aan dat dit problemen geeft. Ook de andere beroepsgroepen signaleren in ruime meerderheid dit probleem. Dat geen onderscheid is gemaakt naar type verstoorder en/of grondgebruik wordt ook door een meerderheid van de professionals als probleem beschouwd. Hier zijn het met name de provincies die dit als probleem bestempelen.

Pijnpunten liggen er in de verdeling van de kosten, bij sommige bouwprojecten, bepaalde gevallen in de agrarische sector en in andere gevallen bij kleine verstoorders. De projectgebonden financiering en het principe van 'de verstoorder betaalt' kunnen voor individuele verstoorders tot problemen leiden. Volgens de Raad voor Cultuur worden de financiële problemen die kleine verstoorders ondervinden vooral veroorzaakt door gemeentelijk beleid ten aanzien van archeologische monumentenzorg. Zo is het de keuzevrijheid van gemeenten om al of niet te besluiten bepaalde groepen kleine verstoorders te ontzien of financieel te compenseren. Gemeenten bepalen in hun archeologiebeleid immers zelf hoe ze met verwachte of bewezen archeologische waarden willen omgaan. De wet schrijft per slot van rekening niet voor dat de archeologische waarden beschermd moeten worden, alleen dat er rekening mee moet worden gehouden.

De oplossing van het probleem van de excessieve kosten ligt met andere woorden op gemeentelijk niveau.

De vraag zou volgens de Raad moeten zijn op welke manier gemeenten gestimuleerd kunnen worden om aan hun rol als kadersteller en handhaver zo geïnformeerd mogelijk invulling te geven en daarbij maatschappelijke partijen, burgers en andere betrokkenen maximaal te engageren. De omgang met archeologische waarden krijgt bij uitstek vorm en betekenis binnen het publieke domein. De wet biedt daartoe de nodige handvatten. Zo ligt de verantwoordelijkheid om programma's van eisen vast te stellen bij de gemeenten. Die dienen vervolgens zelf de bestuurlijke afweging te maken tussen erfgoedbehoud en andere belangen. Het publieke debat over de uitgangspunten en de waarde en betekenis van de voorgestelde keuzen is dan het democratische sluitstuk.

Reactie LTO Noord:

Voor LTO Noord is het gezien het bovenstaande van belang dat agrariërs:

- de bestemming van de boerderijplaatsen qua juistheid en omvang kunnen controleren in verband met de eventuele kosten voor archeologische (voor)onderzoek bij bouwplannen.
- de criteria hoe te komen tot de omvang en intekening van de boerderijplaats weten.

De consequentie van de bestemming boerderijplaats is dat een ondernemer als hij wil bouwen zeer waarschijnlijk geconfronteerd wordt met de kosten voor een bureauonderzoek en waarschijnlijk ook voor een boor- en sleuvenonderzoek. LTO Noord verzoekt de gemeente de gegevens die leiden tot de bestemming "boerderijplaats" openbaar, toegankelijk en voor ondernemers controleerbaar te maken alsmede de criteria die leiden tot de omvang en intekening van de boerderijplaats. LTO Noord verzoekt de documenten die de basis zijn geweest voor de bestemmingen als boerderijplaats -vanuit de informatieplicht van de gemeent- agrariërs digitaal of op papier toe te zenden.

d. Gebruiksregels WRa-1 gebieden in agrarische cultuurgrond

Op sommige plaatsen staan WRa-1 gebieden ingetekend midden in landbouwpercelen. Voor het bouwen van bouwwerken is hiervoor een vergunning van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) noodzakelijk. Dat begrijpt LTO Noord. De gebruiksregels horen het normale onderhoud en gebruik van het perceel wel mogelijk te maken.

Reactie LTO Noord:

Omdat de WRa-1 bestemmingen soms midden in een landbouwperceel liggen is het praktisch onmogelijk om bij grondbewerkingen hier een andere diepte (als daar sprake van zou zijn) te kunnen realiseren. Is het normale gebruik en beheer van de landbouwgronden voldoende gewaarborgd?

e. Niet alle werkzaamheden behorende bij een normaal gebruik en beheer van de grond zijn vrijgesteld van een aanlegvergunning.

In Nieuw Beerta staat de proefboerderij voor de akkerbouw op de klei, het ROC Ebelsheerd. Het ROC Ebelsheerd maakt deel uit van de Stichting Proefboerderij Noordelijke Akkerbouw (SPNA). De proefboerderijen Ebelsheerd en Kollumerwaard doen meer dan 90 jaar onderzoek voor het noordelijke kleigebied. Een van de onderzoekers van deze beide proefboerderijen, de heer J. van het Westeinde (T 0594 – 68 86 15), bevestigde dat het gebruik van een woelpoot in gebruik bij agrariërs tot een diepte van 50 cm wordt uitgevoerd bij:

- De oogst van rooivruchten: rooivruchten worden in het najaar geoogst tot soms in december toe, de kans op verdichting in de ondergrond door oogstwerkzaamheden bij de teelt van rooi-vruchten (o.a. suikerbieten en winterpenen) is in het najaar vanwege de kans op een natter perceel groter en vereist daarom een woeldiepte tot 50 cm.
- Het lostrekken van zogeheten spuitpaden: het door de tractor veroorzaakte rijpad om de gewasbescherming mogelijk te maken wordt veelal losgetrokken met een 2-tandige woeler met een woeldiepte tot 50 cm. Deze woeldiepte werd ook bevestigd door de onderzoeker op de proefboerderij "t Kompas te Valthernmond (op het zand), de heer K. Wijnholds (T 0599 – 66 25 77). Beide onderzoekers geven vanuit de praktijk aan dat de woelpoot bij de beschreven werkzaamheden tot een diepte van 50 cm toegepast wordt.

Reactie LTO Noord:

LTO Noord stelt voor om tot een diepte van 50 cm vrij te stellen van de aanlegvergunningsplicht (i.p.v. de nu beschreven 40 cm). In het grondgebied komt naast zand ook klei op veen (oostelijk deel van het grondgebied) voor, deze grond is slempgevoelig. Op de zandgronden zijn het de akkerbouwbedrijven die een woeler gebruiken, op de klei op veengronden vanwege de slempgevoeligheid ook melkveebedrijven.

Tot slot

Wij vertrouwen erop dat u onze reactie betreft bij de totstandkoming van het ontwerp bestemmingsplan Buitengebied Haren. Uiteraard zijn wij bereid om onze reactie nader aan u toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

T. Wahle
Beleidsadviseur LTO Noord Groningen

Bijlage A : Leidraad Verbrede Landbouw

Colofon

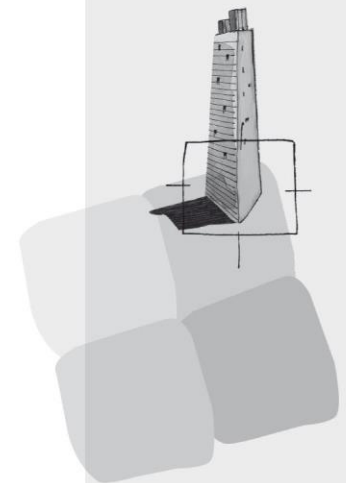
Opdrachtgever
Gemeente Haren

Contactpersoon
de heer P.G. Teerhuis

Rapport
BügelHajema Adviseurs

Projectleiding
Mevrouw P.E. de Jong
BügelHajema Adviseurs

Projectnummer
103.00.01.20.00

BügelHajema Adviseurs bv
Bureau voor Ruimtelijke
Ordening en Milieu BNSP
Vaart nz 48-50
Postbus 274
9400 AG Assen
T 0592 316 206
F 0592 314 035
E assen@bugelhajema.nl
W www.bugelhajema.nl

Vestigingen te Assen,
Leeuwarden en Amersfoort